

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Gülriiz Sururi Zefiros

Gülriiz Sururi *Zefiros*

Ebedi gençlik rüzgârı

3. BASKI

Ücretsiz PDF Kıtıp Arsivi - <https://rantey.org>

MÜZİK-HALLERİM
CD'si İLE

Zefiros

Ebedi Gençlik Rüzgârı

DOĞAN KİTAP TARAFINDAN YAYIMLANAN DİĞER KİTAPLARI

Kıldan İnce Kılıçtan Keskince
Bir An Gelir
Gülriiz'in Mutfağından
Girmediyim Sokaklarda
Biz Kadınlar
Seni Seviyorum

ZEFİROS

Ebedi Gençlik Rüzgârı

Yazan: Gülriiz Sururi

Yayın hakları: © Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / Eylül 2016

3. baskı / Kasım 2016 / ISBN 978-605-09-3687-2

Sertifika no: 11940

Kapak tasarımı: Erbil Kargı

Kapak fotoğrafı: Ergin Turunç

Baskı: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.

Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1

Baha İş Merkezi. A Blok Kat: 2

34310 Haramidere-İstanbul

Tel. (212) 412 17 00

Sertifika no: 12026

Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 1 Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

Ücretsiz E-Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Zefiros

Ebedi Gençlik Rüzgârı

Gülriz Sururi

İçindekiler

Adamla kadın.....	11
13 yıl sonra.....	12
Ölümsüz Aziz Nesin	19
Üç yıla sığdırdıklarım	22
Hasan Sabbah	26
Dünya Kadınlar Günü'nde Berlin'de	29
Sekseninden sonra Gülriz Sururi gibi olmak	31
Ayşe Opereti.....	34
Başar Sabuncu ile yeniden.....	39
Adamla kadın.....	55
Ne yap yap, iki başkan arasında kalma	56
“Muhakkak Gülriz'in bir B planı vardır”	66
TV'de Kadir Bey'in itirafı.....	71
“Ahmet'in Ayşe'yi öpmesini istemiyorum”	78
Marmara Üniversitesi'nde hocalık günlerim.....	85
Yunus Nadi Ödül töreni ve Cumhuriyet gazetesi.....	94
Adamla kadın.....	96
Fosforlu Cevriye.....	98
Adamla kadın.....	133
Lemi Bilgin'den unutulmayacak yazı.....	134
18 Mayıs 2009 yürüyüşü.....	144
Amerika'dan mektup var	154
Bodrum'a gidiş.....	161
Kadın.....	176
Kısmet.....	178
Adamla kadın.....	185
Mehmet Kutlu'nun ilginç çalışması.....	186
Hello dergisi için Dilek Hanif çekimi.....	189
“46 yıldır Türkiye onu hep sürmeli gördü, ilk defa en yakınlarının bile görmediği gibi makyajsız poz verdi”	193
Engin Cezzar: “Gülriz zefiros gibidir, yani karayel gibi”	196
Cumhuriyet gazetesinin 88. yılı	202
Kalbim sonunda isyan etti.....	206

Umutsuz yaşamıyor!	209
Ustalara saygı	212
Yıldız Kenter ve Haldun Dormen'e onur ödülü	216
İnternete nasıl başladım?	220
2014 Atatürkçü Düşünce Derneği Aydınlanma Ödülü	224
Adamla kadın	227
Şehir Tiyatroları 100. yıl	228
Enver Aysever	232
Yaşar'sız yaşamaya alışmak	233
2015, Varan 1	237
Nazlı Ilıcak'la keyifli bir program	242
Zeynep Miraç	244
Hayat sürprizlerle dolu	255
Âdem'le Havva'dan beri	260
2015 Haziran seçim öncesi	262
Adamla kadın	269
2000'den bu yana Torba ve sakinleri	270
Hayat arkadaşlarım	282
Zeki-Metin'in Zekisi yok artık	290
Yiğit Okur	294
2015, Varan 2	296
Adamla kadın	302
İyi bir mantı nasıl sunulur?	303
Fatma Cezzar	305
Adamla kadın	311
Ve Cüneyt Türel	313
Üstün Akmen	315
2015, Varan 3	319
Haldun Taner 100 yaşında	329
Attila	334
Adamla kadın	336
Anılar, anılar	337
Hafızam	341
Yaşlılık	345
Son numaralarım	348
Adamla kadın	352
Bilirirken	355

Ekler	357
Halit Çapın:	359
“Bir an gelir...”	359
Hakan Tok: Kömürlük penceresi gözlü güçük hanfendü	362
İlk uçak maceram.....	369
Hilmi Hacaloğlu ile 8 Mart 2013'te SKYTÜRK'teki söyleşim	371
Ustalara Saygı Gecesi'nde çok değerli isimlerden güzellemeler... ..	384
Büyülü gözler: Gülriz Sururi	402
(Ayşe Emel Mesci, Cumhuriyet, 9 Nisan 2012).....	402
Ankara Sanayi Odası Asomedyâ dergisine cevaplar.....	405
Cumhuriyet'in 89 yılına dair Sabah gazetesi için.....	410
Bakmak, hissetmek, peşini bırakmamak... ..	412
Taraf gazetesine cevaplar.....	414
Dizin.....	417

Adamla kadın

Kadın yumuşak, alışkın hareketlerle lastik kordonların arasından ayağını eğip bükerek bacağını geçirdi. Hemen her zaman ılık olan lastiklere değmek hiç hoşuna gitmiyordu, ama başka çaresi yoktu. Şimdi lastik kordon ikisinin de bacağına dolanmıştı... Adam, "Oohhh" dedi. Kadın ayağıyla adamın ayağını okşuyor, bacağını bacağına sürtüyor; bu arada kordon da devamlı kadının bacağına sürtünüp duruyordu. "Bu temasa hiçbir zaman alışamayacağım" diye düşündü kadın. Vazgeçemezdi... Adam kadının elini elinin içine alıyor, canını yakana kadar sıkıyordu. Ne kadar kuvvetli sıkarsa, kadını o kadar sevdiğini anlattığına inanıyordu. Kadın da bacaklarıyla adamı sarıyor, sokuluyor, kısa sürede adamın uykuya dalmasını sağlıyordu.

Neredeyse üç aydır idrar torbası yatağın kenarındaydı. Her gece en az iki kere boşaltılması gerekiyordu. İkisinden biri uyanamazsa yatak yorgan rezil olabilir, en az bir iki saat uğraşmak gerekebilirdi. Birkaç sefer başlarına gelmişti, ikisinin de bölük pörçük uyuduğu gecelerde.

İlk başlarda adam bakıcılarıyla üst katta kalıyordu, ama kendini biraz toparlayıp tuvalete bir yardımcıyla gitmeye başlayınca, odasına, kendi yatağına dönmek istedi. Doktorlar sondayla yatak paylaşmanın zorluğunu ne kadar anlatmaya çalıştılsa da olmadı. Ancak kadın da adamın söylemeye çalıştığı gibi aynı yatağı paylaşırlarsa, adamın daha çabuk iyileşeceğine inanıyordu.

Torbayı birlikte boşaltıp sarsak adımlarla yatağa döndüler. Yeniden uykuya dalmak her zaman zordu.

13 yıl sonra...

Bir An Gelir isimli ikinci anı kitabım yayımlanalı neredeyse 13 yıl olmuş. Devamını yazmak için birkaç yıl beklemem daha doğru olurdu...

Ama hayır! Şu 13 yılda otuz yıla yetecek kadar anı biriktirmişim galiba. Aslında anılar demlenmeli, zamanın süzgeci haşince elemeli o anıları. Süzgeçten akıp giden bu anılar zamanın hışmına uğrar, önemini kaybeder, unutulur gider. Oysa henüz sıcaklığını kaybetmemiş anılara gereğinden fazla değer verme yanılığımıza düşebiliriz. İnsan serinkanlılıkla, bir yabancı gibi, yaşadığı

olaylardan, durumlardan uzaklaşabilmeli. Uzakta seyredebilmeli.

Vakit yok. Bu sefer öyle olmayacak. Ölümlü yaşlardayım. Hatta ülkenin istatistiklerine bakarsam “gel gel”leri oynuyorum. Ya pat diye gidersem? (Nerde o günler...) Neyse; ya ağır ağır ya da pat diye gidebilirim. Kararlıyım, gide ne kadar her şeyi, yaşadığım, yaşayacağım her şeyi yazmak istiyorum. Artık ileriye dönük planlar yapmak yok. Ör-

neğin üç yıl, ayda şu kadar taksitle araba almayı ya da süper koşullarla süper bir ev alıp on yıl kira öder gibi kendi evinin sahibi olmaya kalkmayı düşünemezsin. Ölümle aranızda yıllar mı, aylar mı, günler mi, saatler mi olduğunu bilmiyorsunuz. Hatta artık an meselesi ölüm.

Yaşanı anlamlı kılan da -ki yaşlılığın en hoş yanlarından biri- her anı farkına vararak yaşamak. Hele her durumdan keyif alacak, her olaydan hep hoşluk bulup çıkaracak bir yapınız varsa.

Zaman zaman, "Sen de bu kadar uzun yaşamayı istemeseydin kızım!" dediğim oldu. Hayatı her haliyle yaşamaya doyamıyordum. *Bir An Gelir*'de söylediğim gibi, yine bir delikanlı olarak yaşamaya devam ettim. Sahneye çıkmadım bir daha. Ancak tiyatro hep hayatımdaydı. Bir şekilde içinde olmaya çabaladım. Ülkemin içine düştüğü duruma seyirci kalmamaya gayret ettim.

Sonra yaşlanmayı seyretmeye başladım bir gün. Hangi gün arınsamıyorum. Hoşuma gitti. Hatta büyük keyif verdi diyebilirim. Ama nereye kadar devam eder, bilmiyorum. Birlikte göreceğiz.

Şu sırada eşe dosta bir bilmece soruyorum: Yaşlanmadan öğrenilmeyen tek şey nedir?

"Yaşlılık!" Gençlerin, orta yaşlıların, hatta genç yaşlıların (yani 60'lar), yaşlıların neler hissettiğini tahmin etmesi bile mümkün değil. "Onları çok iyi anlıyorum" diyen herkes kendini kandırıyor. Her insan başka bir yaşta yaşlanmaya başlar. Uzun yaşayanlarız, beni ileride hatırlayacaksınız.

İlk kitabım bittiğinde bu işi sonuna kadar götürmeye karar vermiştim. Şimdi yazdıkça doğru karar vermiş olduğumu anlıyorum. Hayatı limon gibi sıkamak istediğimi söyler dururum, öyle de yapıyorum.

Bu dünyadan sessizce çekip gitmeli.

Sevdiklerimi, yakınlarımı, tanıdığım dostum dediğim insanların çoğunu uğurladım. Abdi İpekçi mesela. Neden Abdi? Ülkemizin doğru yolda yürümesi için, demokrasi

için savaş verirken öldürüldü. Onun ölümü milattır. Uğur Mumcu milattır. Ürktük, sindik. Düşman olarak şaşırtmaca adresler sızdırılıyordu. O günün hükümeti, o günün muhalefeti gözümün önünden gitmez.

Ülkem düze çıkmadan bu dünyadan çekip gideceğime inanmaya başladım sonunda. 60'larda, 70'lerde, 80'lerde, hatta 90'larda o korkunç ihtilallere rağmen umudumu yitirmeden yaşama saflığını göstermişim. Hayır, enayiliğini... aptallığını... Hayır, hiçbirisi değil; sen yüreği ülkesi için umutlarla dolu, sabırlı, özverili, sorumlu bir Cumhuriyet kızıydın. Politikacı olmayı hiç düşünmedin ama apolitik olamazdın. Sanatçı kimliğiyle hep var olmaya çalıştın. "Ben buradayım" dedin. Sonunda "Hesaplaşıldığını görmeden ayrılmak da varmış bu dünyadan" diyebildin.

Yüreğim bunca aldatılmayı, bunca ihaneti kaldıramıyor. "Keşke daha önce ölüp gitseydim" diyorsun... Demek için acıyor. Kendini suçlu buluyorsun. Yalnız kendimi mi?

Engin'in de benim de kalp hastası olmamız ayrıldığımız döneme rastlıyor. Bence kesinlikle bu bir tesadüf değil; önce benim kalbim kırıldı, ayrıldık. Kalp ağrısı, kalp yarası, kalp hastalığı derken boşarınca Engin'in kalbi kırıldı. Kalp ağrısı, kalp yarası. Sonuç; kalp ameliyatı olabiliyormuş...

* * *

Demek ki anılarımın devamını, üçüncü kitabı yazmak için kalemi elime almanın vakti geldi de geçiyor. Ayaspaşa Cami Sokak'taki eve taşınışımın on üçüncü yılında pencere kenarındaki koltukta oturmuş, dışarıyı seyrediyorum bunları düşünürken... Göz hizamın önüne kaçak yapılmış çatıyı, hiç tütmemiş acayip iki beton bacayı görmezden gelmek ustalığını göstererek, uzaktan da olsa, tarihi yarımada da yeşillikler arasından Topkapı Sarayı'nı, Ayasofya'yı, Sultanahmet Camii'nin o muhteşem minarelerini seyretmek, bu puslu İstanbul gününde bile güzel. Çok güzel.

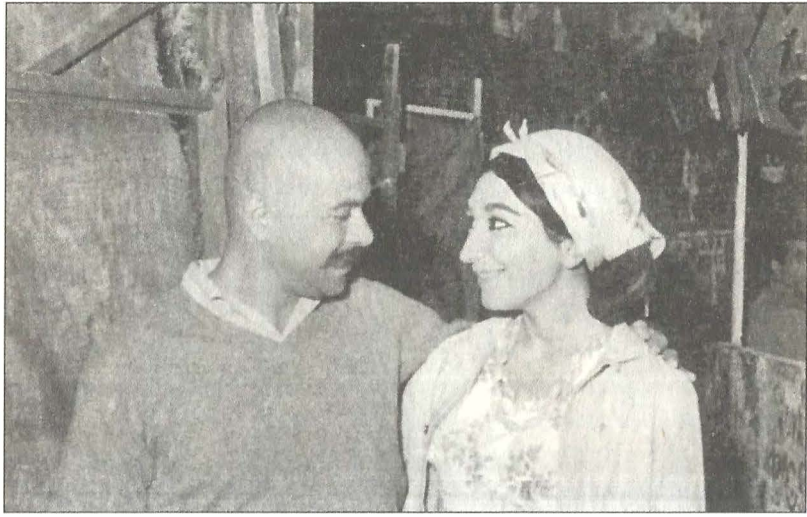
Engin'in iki martısı Ali ve Zilha'ya gözüm takılıyor. Kör bacaya kurulmuşlar, keskin baş hareketleriyle etrafı seyrediyorlar. İlerideki, ne işe yaradığını hâlâ anlayamadığım çarpılmış paslı direğe bir karga tünemiş, dakikada bir tur atıp gelip aynı yere konuyor. Kumrular, serçeler, güvercinler, martılar, krlangıçlar çift çift. Sığırcıkları da sayarsak semtin kuşlarını saymış oluyorum. Ama karga hep tek başına, elbette onun da bir eşi var ama gü-

28 Eylül 1961, nikâhlandığımız gün koridorda Meftun Olgaç yakaladı bizi.

nün bazı saatleri yalnız takılmayı seviyor. Bir bildiği olmalı kurnaz karganın. “Acaba dişi mi, erkek mi?” Öğrenmenin bir çaresini bulmalıyım. Engin balkonun kapısıru açtığı zaman ilk hareket kargada başlar. Yiyecekler havada uçuşmaya başladığında ilk kapıpan karga olur. Alık martılar hemen “gak gak” diye ötmeye başlayıp hemcinslerine haber salarlar. Bazen bağırırmaya devam edenler yiyecek kapmaya bile vakit bulamazlar.

Martılar yiyecek bulunca neden durmaksızın öter, merak ediyordum. Alık, otur önce karnını doyur, sonra öt, sonra gerisini ikram et, paylaş değil mi? Sonunda düşünce düşünce kendimce bir sebep buldum. Bu deniz kuşları balıkçı teknelerini takip ederek avlanmaya alışkınlar. Her trata, her balıkçı teknesi ağlarını çekerken fire verir. Bazısı da ağlardan balıklar toplarken iskartaları denize atar. Martılar onları daha havadayken kapmaya alışkın-

Keşanlı Ali Destanı. Kuliste aşk başkadır.

dırlar. Bazen açık denizde ağlar çekilip ortalığa taze balık, yosun, deniz karışımı bir koku yayılınca nereden geldiğini fark etmediğiniz martı sürüleri gelir ve daha gelirken “gak gak” feryatları içinde karınlarını doyururlar. Doğa kanunu gereği bir yandan da hemcinslerine haber salarlar... “Gak gak... Burada yemek bol!”

Martılar uçarken çok asil dururlar; alttan baktığınızda bembeyaz görünüşleri, fazla kanat çırpmadan gökle süzülüşleri zariftir. Kuş gibi kuşlar işte! Gel gör ki durdukları zaman çirkin sarı göz-lü, kocaman vahşi gagalı yaratıklardır. Favori kuşum kırlangıçtır. Her zaman zaafım olmuştur kırlangıçlara.

Birden bütün kuşlar havalandı! Saat beş olmalı, bir trafik başladı havada. Şu kısa kış gününde yuvalarına dönmeden yiyecek peşine düştüler gene, her gün olduğu gibi.

- Gıcı-ga... Gu-gu gaga ga-gi
- Evet ama evde onlara verecek bir şey kalmadı.
- Ta-giia-katogigogo...
- Tamam tamam, sen kalkıp buzdolabını talan etme, ben bir şeyler bulurum kuşlarına. Aç kalmazlar merak etme.

Döndüm, seyrediyorum. Hava da bir güzel karıyor. Kuşlarda bir telaş, bir telaş. Yine laciverdin tonları değişiyor denizde. Gene gök kızarıp bozarak karıyor. Yarın hava güzel olacak.

Kimine göre insanın dünyaya gelis gidis tarihi önceden kararlaştırılmış, hayat boyu yaşanacakları programlanmış. Kimine gö-

re, hayatını sen biçimlendirebilirsin, şansını iyi kullanabilirsen kaderini bile değiştirebilirsin. Tesadüfler de önemlidir, ama işler senin elindedir. Hayatta teğet geçtiğiniz belalar vardır. Mutluluk fırsatları, zenginlikler, aşklar, dertler vardır. Kiminden kıl payı kurtuluruz, kiminden kaçıp kurtulamayız. Burada bence bir tek doğru vardır. İnsan doğumundan ölümüne kadar farkında bile olmadan geleceğe dair seçimlerini kendi yapar, ancak hiçbir zaman soldaki sokağa girse hayatının aşkına rastlayacağını, sağdaki sokağa girse başına tuğla düşeceğini bilemez.

2003 yılında yayımlanan ikinci anı kitabımı, *Bir An Gelir'i* bitirirken şöyle demiştim:

Hayat bütün zorlukları, bütün haşmeti, bütün pislikleri, bütün güzellikleri ile yaşanmakta ve bize hâlâ her köşede beklenmedik küçük paketler sunmaya devam etmekte. Bunların bazılarını hemen açmamız gerektiğini, bazılarına da el sürmeden yanından geçip gitmemiz gerektiğini biliyorum ve bu heyecanlı hayatla sonuna kadar flört etmeye kararlıyım.

Güzelmiş. Gel gör ki insan farkında bile olmadan geleceğe dair seçimlerini kendi yapıyor. Ben de, Engin de çok yanlış paketler açtık son zamanlarda. Aşâğılık Satürn! Filmini bile yap-

2013 *Vogue* dergisi çekimi.

tılar: “Saturno Contro.” Anneannemin bu gibi durumlarda güle-
rek, “Kabahat pavlinada”* demesi gibi, benim de kabahati ken-
dimde bulmaktansa, aptallık, saflık yaptığımı kabul etmekten-
se, kabahati Satürn’e yüklemek işime geliyor. Şu sıralar başka
burçlara uzun ziyaretler yapmakta Satürn Efendi. Zaten gele-
cek sefere kim öle kim kala. Neyse. Belki de artık Satürn’le he-
sabı kapatmışımdır. (Sen öyle san!)

Ölümsüz Aziz Nesin

Ölümü ilk defa ne zaman düşündüm? Sanırım ilk kez 22 yaşında intihar etmeye karar verdiğim zaman. Hayır, o ölümü düşünmek değildi. Orada ana fikir “ayrılık”tı. Yaşarken birleşmemize imkân vermiyorlarsa, ayrılmamak için birlikte ölüme gidelim... “Ayrılmamak, ölene kadar ayrılmamak, ancak birlikte ölüme gitmekle mümkün olabilir” düşüncesi...

O gün ne kadar kolay görünüyormuş ölüme gitmek. Bu yaşa kadar birkaç ölüm tehlikesi yaşadım. Çok korktuğum anlar oldu, ama ben o intihar olayından sonra hiç ölümü düşünmedim. Ölümlü olduğumu bir an bile aklıma getirmeden yaşamışım geçen yılları. Birer birer sevdiklerim hayattan kopup giderken, onları dünyamızdan yolcu ederken düşündüğüm ölüm değildi. Derdim, onları bir daha görememektir. Ve ben uzun yaşayacağımı bilerek yaşadım 2009 yılına kadar. Sonra ne oldu da ölümü düşünmeye, ölümlü olduğumu kabul etmeye karar verdim? Engin’in başına gelen felaket ciddi bir neden olabilir. “Fazla yaşamamanın da âlemi yok” demiş olabilirim kendi kendime. Peki ya sonra? Hayır hayır, bu doğru değil. Bundan sonra?.. Evet, tek endişem şu: Benden sonra Engin’i nasıl bir hayat bekliyor? Onun düzenini bozmadan sevgili evinde yaşamını sürdürmesi için bir şeyler yapmalıyım ve...

Gidişimden sonrasını mümkün olduğu kadar denetlemeye karar verdim. Gözüm açık gitmek istemiyorum. “Gözü açık gitti” güzel bir anlatım. Acaba sıklaşan kalp çarpıntıları, fiziksel güçsüzlük, yorgunluklar, beni hayattan soğutmuş olabilir mi? Yaşam kalitemin günden güne bozulmasına seyirci kalmadan, ay-nada artık kendimi beğenmemeye razı olmadan bu dünyadan sessizce çekip gitmeli. Geriye bakınca bir tek şey geliyor aklı-

ma: Laf, laf, laf... Havalarda uçuşan büyük büyük laflar. Her zaman lafta kalacağını bildiğim laflar, o heyecan dolu laflar. Yanlış insanların, yanlış adreslerin ellerinde kayıp giden zaman, bir zaman sonra beylik deyimle hayatın çarkı içinde öğütüldüğünü fark edersin. O zaman "adam sen de" diyemeyeceğin için, içine ağır bir yük oturur.

Ey ölümsüz Aziz Nesin! Seni ne kadar özliyorum. Sen gözle rin açık gitmedin bu dünyadan. Belki sağ gözünün alt kapığını parmağınla aşağı çekerek, giderayak bu dünyaya "pişik" demiş olabilirsin. Sen çok akıllı bir adamsın. Dünyü, bugünü ve yarını görebildin. Gördüklerini, bildiklerini bize tekrar tekrar anlattın. Ama sen ne anlatırsan anlat, biz ancak anlayabileceğimiz kadarını anlayabildik. Anlayabilenlerin çoğunun da anlamak işine gelmedi. Maalesef sen her şeyi gördüğün gibi, bu halimizi de görüp biliyordun. Gene de durmadan yazdın, söyledin. Seni çok özliyorum. Dünyamı cennete çevirenlerden birisiydin. Bugün oğlun Ali Nesin, vakfını düşünemeyeceğin kadar iyi yaşıyor. Tam da istediğin gibi. Hani bir laf vardı: "Kötü evlat satar da yer, iyi evlat katar da yer."

Zincirlikuyu Mezarlığı'nın kapısının üstündeki yazı her görüşümde hoşuma gider. Çoğu tarudığım, bu yazıdan nefret ediyor, "Sanki biz bilmiyor muyuz!" diyor. "Bunu yazan çok güzel yaz-

muş, söyleyen pek güzel söylemiş” diye düşünürüm. “Her canlı ölümü tadacaktır.” Hemen her seferinde Nâzım’ın dizeleri takılır aklıma: “O ölümden değil ölmekten korkuyordu.” Ben de öyle düşünüyorum. “Canım yanmadan.” Tek korkum bu. “Acı çekmeden.” Kendimden hoşnutken aygıtlara bağlı kalmadan. Bu işteğim imkânsız galiba. Cansız bedenleri aygıtlara bağlayıp fişini çekene kadar canlı saymak dönemini yaşıyoruz.

Offf... Kuşları seyrederken vaktin nasıl geçtiğini anlamadım... Bereket, onları seyrederken bir yandan düşünmeyi becerebiliyorum henüz. Gene nerelere gittin geldin Gülriz? Evet evet, biliyorum, onları yazmuştım. Kitabın son satırlarını, *Ayşe Opereti*’ni filan... Hayır, onu yazmanuştım... Canım şimdi kitabı karıştırmak niyetinde değilim, varsın demiş olayım ne çıkar! Aslanım benim, iyi yapıyorsun, yoksa bir arpa boyu yol alamazsın! Sen şartlara uyanıyorsan şartlar sana uysun! Ne diyordum...

* * *

Evet, sağ elimde *Ayşe Opereti*’nin tarafımdan yazılmış metni, sol elimde babam Lütfullah Sururi’nin 1966’da TRT için hazırlanmış olduğu, Zeki Müren’in başrolde Ahmet’in partilerini söylediği “*Ayşe Opereti Müzikleri*” kaseti, sponsor bulmaya çalışıyorum. Sponsor adayları diye düşündüğüm kişiler, firmalar, hemen randevu veriyorlar. Ancak kalabalık bir oyuncu kadrosu olan “*Ayşe*” onları ilgilendirmiyor. “Çok zor... Büyük proje... Hele bu zamanda” diyorlar. Haklılar elbette. Artık sanal dünyanın sundukları insanlara yetiyor. Yolda kanlar içindeki insana eğilip bakmadan oradan kaçarcasına uzaklaşan insan, gece evde TV dizisindeki, üstelik kan yerine kullanılan salçalara bulanmış oyuncular için gözyaşı döküyor. Ben bütün bu gerçekleri bile göre, umudumu yitirmeden *Ayşe Opereti*’ne sponsor arıyorum...

Giderek yoruldum, sıkıldım, umudumu yitirmeye başladım. “Demek ki böyle, ne yapalım, *şimdilik* unut Gülriz, günü gelince olacağı varsa olur” dedim. İşte şimdi olanları hatırlayıp yazmaya çalışıyorum.

Üç yıla sığdırdıklarım

Bir An Gelir isimli ikinci anı kitabım Ocak 2003'te basıldı. Onunla beraber hemen *Kıldan İnce Kılıçtan Keskince* de yayımlandı. (Kitap önce Milliyet Yayınları'ndan çıkmıştı, kaç baskı yaptı hatırlamıyorum, sonra Altın Kitaplar'da ikinci kez basıldı, işte orada işler karıştı. İmza günlerinde bile o baskılardan fazla kitap imzaladığımı biliyorum.)

Bir An Gelir'den sonra aynı yılın sonunda yani Aralık 2003'te *Girmediğim Sokaklarda* isimli hikâye kitabım baskıya girdi. *Bir An Gelir*, TV'de Hakkı Devrim'le yaptığım bir söyleşiden sonra gündeme geldi. Hatta bu değerli dostum, kuşakdaşım ile yaptığımız bu söyleşide anı kitabımı çok övüp "Sen çok değerli bir tiyatrocu olduğun kadar değerli bir yazarsın da" demese ikinci kitabım birkaç yıl daha gecikebilirdi. Hakkı Bey "Yaz getir, ilk kitabınla birlikte Doğan Kitap'ta basalım" deyince, bana da ertesi gün masaya oturmak düştü.

Kısa sürede yazıldı diyebilirim *Bir An Gelir*. Doğan Kitap'ta Zeynep Çağlıyör yönetiminde parlak bir dönem yaşanmakta. Ben de şanslı bir dönemimdeyim, her şey yolunda. Tiyatrodan uzak yaşamak yüreğimi burkmasa benden keyiflisi yok. O hızla bende bir yerinde duramama hali baş gösterdi. O kitap fuarlarını dolaşmak, imza günleri, benim tabirimle "kitap turneleri"; başta Doğan Hızlan, Selim İleri ve birbirinden değerli isimlerle ve de o gün Hakan Günday gibi dikkat çeken genç yazarlarla akşam rakı-ları içmek çok hoştu.

Velhasıl o günlerin rüzgârıyla hikâye yazmaya karar verdim. Ve hemen aklıma yirmili yaşlarımda bir otobüsün son seferinde tek başıma eve dönerken gözüm boş otobüste şoförün dört-beş yaş-

Doğan Kitap'ın unutulmaz buluşmalarından birinde... Bu karede kimler yok ki: Atıf Yılmaz, Zeynep Oral, Refik Baydur, Ahmet Oktay, Duygu Asena, Doğan Hızlan, Deniz Kavukcuoğlu, Hasan Cemal, Taner Baytok, Yılmaz Karakoyunlu, Altan Öymen, Erdil Yaşaroğlu, Hakan Günday, Yiğit Özgür.

larındaki oğluna ve yere konmuş üç katlı sefer tasına takıldı. Onları seyrederek dönerken bir hikâye kurgulamışım. Hazin bir hikâyeydi sanıyorum. Eve dönünce bir defter bir kalem bulup hemen yazdım. Hoşuma gitti tanımadığım insanlardan bir öykü oluşturmak. Ama kimseye hemen okumadım, sonra da aklıma bile gelmeden kaybolup gitti yazdıklarım. Fakat hikâye yazayım dedğim an bir şey dürtükledi beni. Bir defter bir kalem... Oturdum ilk hikâyemi yazmaya. İki dakika düşündüm nasıl bir hikâye yazsam, ne yazsam diye. Gülriz sıkma kendini, yaz. Olmazsa yırtar atarsın.

Bir cümlelik bir konu gelmişti aklıma. Sürprizleri seviyordum, demek ki sürprizli bir hikâye olmalıydı. Yazdım, yedi sayfalık bir hikâye. Bir solukta yazdım, sonra biraz düzelttim. Sonra Zeynep'e verdim. Çok beğendi, çok güldü. Eh, öyleyse "Yürü ya Gülriz" dedim. İlk hikâyem kitaptaki ilk hikâye oldu, hikâyemin adı "Oyun". 13-15 Şubat 2003. Arkası çorap söküğü gibi geldi. Dokuz sayfa, yedi sayfa, on iki sayfa... Velhasıl on iki hikâyelik bir kitabım oldu. Her hikâye bitince metazori Engin'e ve Zeynep'e okuyorum, onların reaksiyonu beni ümitlendiriyor. Zeynep bir hikâye için, "Ne zaman düşündün bu konuyu hikâye yapmayı?" diyor, "Kalemi elime alınca" deyiveriyorum.

Konu sıkıntısı çekmedim hiç. Neden devam etmedin dersiniz, [Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://mantei.org](https://mantei.org) *Girmediğim Sokaklarda* isimli hikâye kitabım yalnızca üç bas-

kı yaptı. Kırıldım. “Bizde hikâye kitapları çok okunan bir tür de-
ğildir” diyor herkes. Teselli için olmalı. Anlayamadım... Alkış olsa
beğenilip beğenilmediğimi hemen anlarım. Kitap olunca nasıl an-
layacağız? Satışlarından elbette. Ya da eleştirilerden... Kitap hak-
kında yazılmış hiçbir şey okuduğumu hatırlanuyorum. Hiçbir yazı
yok. “Demek söz edilmeye değer bulmadılar” diye düşünüyorum.

Anneanneme ithaf etmiştim hikâyelerimi. Benim yazabildiğim
günlere yetişmeden kaybettim onu. Yaşamış olsa, eminim çanta-
sında gezdirirdi kitabımı. Otobüste, tramvayda, dolmuşta yanın-
dakilere gösterip “Torunum yazdı” diyen sesini duyuyor gibiyim.

Sık sık hikâye okumaları yapıyor artık. Bir gün benimkinin
de böyle bir etkinlikte okumasının yapılmasını isterim. Belki bir
gün... Madem okunamadı, dinlenince beğenilir belki.

“Bir de roman yazsam hazır elim alışmışken” demiş olabilir
miyim bilmiyorum. Yazmak için içimin fıkfık ettiğini iyi biliyo-
rum. Tabii ki bir aşk romanı olacaktı. Aşkı hiç uzaktan seyret-
tiğim bir dönem olmadı ki hayatımda. Konuyu düşündüm, kah-
ramanları düşünürken şaşırdım, zorlandım. Kimlerin, hangi çev-
renin romanı olacaktı? Kahramanımız olan kadın başarılı bir iş
kadınıydı. Avukat da olabilir, doktor da... Daha bir sürü meslek
seçebilirim. Ancak o zaman ciddi araştırma yapmam gerekecek.

*Bir An Gelir'in kutlama gecesinde, dört Zeynep'in arasında:
Zeynep Miraç, Zeynep Çağlıyör, Zeynep Oral, Zeynep Altıok.*

Üstelik önümde rahatça at koşturacağım tiyatro alanı duruyor-
ken. Ne diye başka dünyalar arıyorsun? Benimle özdeşleştirme-
leri tehlikesi var. Ben bu konuları kitaplarımda açık ve de seçik
yazmışım, geçiniz... Eh peki, madem öyle, tiyatrocun olsun. Ta-
mam, gerisi vakit ve konsantrasyon. Şu tiyatro uçsuz bucaksız
imkânlar verir insana. Kısa, sıkı bir çalışmaydı. Ayrıca çok zevk
alarak yazıyordum. İçinde sevdiğim kahramanlar belirlendi, ha-
tifen gelen sedalar karıştı işin içine. Ve ben inanarak, severek
bitirdim *Seni Seviyorum*'u. Kitabım çok övgüler aldı, çok be-
ğenildi. Ataol Behramoğlu heyecan verici bir mail gönderdi ba-
na. *Fosforlu Cevriye*'den sonra, yani üç yıl önce, *Seni Seviyo-
rum* romanını oyunlaştırdım. Üstelik henüz müzikleri bestelen-
memiş bir müzikal olarak. Şarkı sözleri de hazır. Edebi Kurul'dan
geçmesi için Ankara Devlet Tiyatrosu'na verdim, ama bu saat-
ten sonra şansı olmayacağını düşünüyorum. Burası Türkiye, ne-
yin ne zaman olacağı belli mi olur, olacağı varsa olur deyip konu-
yu kapatalım.

Hasan Sabbah

Yıl 2004. İmrendere'deki evde ön çalışma için toplandık. Konu, Güngör Dilmen'in bence en önemli yapıtlarından biri: *Hasan Sabbah*. Engin uzun zamandır bu oyunu sahneye koymak istiyor. Ben projeye bayılıyorum. Ancak çok iyi   -dört erkek oyuncunun kotarabileceği bir oyun bu. Engin, "Haluk Bilginer harika bir Hasan Sabbah olur" diyor. Ben, "Sen hangisini oynayacaksın? Nizamülmülk'  m ,  mer Hayyam'ı m , yoksa Melikşah'ı m ?" diyorum. Engin, "İnan fark etmez" diyor. " teki oyunculara göre ayarlarız." "Biliyorum Enginciğim. Bu projenin tam zamanı diyorsun. Sene 2004. Sen bir tanesin. İ te sana hayranlığımın devam etmesinin bir sebebi de bu..."

Düşünüyorum da, Güngör bu oyunu 1983'te yazmış. Olay 1082-1092 arasında geçiyor. Selçuklu İmparatorluğu'nun en güçlü, en görkemli  ağında. Toplum ve devlet düzenini karanlık olaylar sarsmaya ba lamı tır. Ha ha iler, dinle cinayeti bağda tıran bu gizli tarikat dünyanın ilk büyük terör  rg t . Kendine bir inanç ve dava adamı s s  veren Hasan Sabbah'ın liderliğinde  nl  Alamut Kalesi'ni ve  evre kaleleri ele geçirip yuvalanurlar.

Sevgili Güngör bu tarihten yola çıkıyor ama tarihle kalmıyor tabii. Alamut Kalesi, afyon d  leri, yapay cennet, Sabbah'ın telkinleri, ne olduğu bilinmeyen "dava" günümüz gerçeklerini de simgeliyor. AKP iki yıldır iktidarda. Hasan Sabbah da sadece tarihten alınmış bir kişi değil; gelmiş geçmiş, dünyanın başına bela kesilmiş bütün inanç s m r c lerinin, kargaşa havarilerinin bir ilk  rneği.

G ng rc ğ m! Seni hasretle, sevgiyle, hayranlıkla kim bilir kaç kere andım. Bugün gene bu bölümü yazarken senin ne mem bir tiyatro adamı olduğunu bir kere daha anladım. Sen çok tartı ıp çok sevi tiğim ender insanlardan birisin.

Solda Engin Cezzar, Haluk Bilginer, Güngör Dilmen ve eşi Güngör,
arkada ben ve Zuhall Olcay.

İşte İmrendere'deki çok sevdiğimiz evin bahçesinde ilk toplantımız. Güngör Dilmen, Haluk Bilginer, Metin Deniz ve Zeynep Tanbay. Alamut Kalesi ve diğer mekânlar için Metin Deniz'den başka kimi düşünebilirdik ki? "Ya afyonlanmış Haşhaşilerin be-yin yıkanma anı kim devinimlere dönüştürebilir?" diye yola çıkıp Zeynep Tanbay demişiz o gün oybirliğiyle. Ee, bu durumda Engin ve Haluk işbirliğinin prodüktörleri de biz oluyoruz tabii: Zuhall Olcay ve Gülriz Sururi.

O gün çok neşeliydik hepimiz. Oyun üzerine uzun uzun konuşuldu, herkesin fikri alındı. Sonuç: Herkes bu projenin harika bir proje olduğunda hemfikir.

Bir ilkbahar günüydü. Güneşin dışımızı, projemizin içimi ısıtmasının sarhoşluğu içindeydim. Herkesin de hoşnut olduğunu sanmaktaydım. Herkes mutlu ve heyecanlıydı. Besteci kim olacaktı? Bir sürü şeyle meşguldü kafam. Akşam hava kararıırken herkesi yolcu ettik. Hemen bir daha buluşmak üzere sözleştik.

Ancak bir daha hiç buluşulmadı. Belki Güngör'ün coşkusu, olayı günümüze çok oturtma isteği birilerini rahatsız etti, bilemem. Fazla yorum yapmayı da yanlış buluyorum bu konuda; sonuçta, Haluk Bilginer vazgeçmiş oldu. Proje de askıya alındı. Haluk temkinli bir insandı her zaman olduğu gibi. Bizler ise heyecanlı ve ka-

rarlı. Hâlâ üzülürüm. Bu projeyi hayata geçirmek bize çok yakışacaktı. Sponsor bulamayacağımız bu işi tek başımıza üstlenemezdik. Aslında keşke yapsaymışız. Ayşe projesi yerine o gün oynamamız gereken oyun buymuş meğer. Geç anladım. Burada 2007 yılında Güngör Dilmen'in *Keçiler Türküsü* kitabında benim için, benim ağzımdan yazdığı bir güzellemeyi alıyorum, Güngör'ü saygıyla anarak:

GÜLRİZ

(Suzan Lütfullah'ın büstü önünde)

Suzan Lütfullah'ın karnunda
ilk çıkışım sahneye.
Ana karnunda cenin
ilk titreşimlerini kapıyor sevincin
annemin sesi işlemiş
cenin-can'ıma.

(Eski Mısır çizimleri)

Kudretten çekmiş bir sülüs hattat
Gülriz gözlerimi
ben doğmadan bin yıllar önce
eski Mısır'da İsis, Kleopatra, Nefertiti
papirüslere resmetmişler
yontmuşlar porfir granitlere
bin bin yıllar önce beni.

Ayşe, Sokak Kızı İrma, Kaldırım Serçesi
Keşanlı Ali Destanı'nda Zilha
Kurban tragedyasında Zehra,

Dünya Kadınlar Günü'nde Berlin'de

2004 yılında 8 Mart Kadınlar Günü kutlamaları vesilesiyle Almanya'daki Türk Büyükelçiliği tarafından Berlin'e davet edildim. Ve orada aşağıdaki konuşmayı yaptım.

Kadın olmak düne kadar bana zarafeti, estetiği, dişiliği, anne olma bilme üstünlüğünü ve buna benzer başka özellikleri çağırıyordu. Bugün kadın, hele hele ülkemizde, bana neler çağırıyor, biliyor musunuz? Yürekliği, kararlılığı, güçlülüğü, vatanseverliği, namusluluğu, başarıyı, sağduyuyu, özveriye ve daha pek çok şeyi...

Sanırım kadın olmanın güzel tarafları biraz eskilerde kaldı, zira "yok artık erkeklerle birbirimizden farkımız." Oysa benim gençliğimde kızları dansa kaldırmak için on yakışıklı genç beklerdi sırada. Bu tür kadın-erkek farklılıkları sanırım son otuz yıldır değişti. Kadın olmanın güzellikleri günlük giyimden başlayarak çok ama çok azaldı; şimdi bir delikanlı güzel bir kıza "oğlum" ya da "abicim" diye hitap edebiliyor.

Türkiye'de kadın olmak başlı başına bir sorun. Birinci sorun, büyük kesimin hâlâ köylü olarak kalmaya bilerek, istenerek mahkûm edilmesi. Eğitimsiz bırakılışları... Gene bunun bilerek, isteyerek yapıldığına inanıyorum. Devlet eğitimi ayağına götürmezse, baba fakirliğe mahkûm bırakılmışsa elbet kızını okutmak istemez. Üç beş kuruşa kocaya satar, hem karı hem hizmetçi olarak.

Bugün Sayın Türkan Saylan ve değerli arkadaşları büyük bir mücadele vererek Anadolu'daki kızlarımıza ulaştı. Çoğunun hayatı değişti. Ama yetmez. Turkcell'in "Kardelenler" ve *Milliyet* gazetesinin "Baba Beni Okula Gönder" kampanyasının büyük katkıları yetmez. Devletin bu konuda kararlılığı gerekli. Hatta kararını değiştirmesi gerekli. Töre cinayetlerine değinmek bile gülünç kalıyor bu durumda.

**Berlin Türk Elçiliği'nde diplomat eşleriyle.
Harika bir 8 Mart Dünya Kadınlar Günü kutlamasıydı. Konuk bendim.**

**Ben diyorum ki; kırsal kesim kadını, biz mutlu azınlıkla aynı düzeye gelmedikçe, ben Türk kadınının Dünya Kadınlar Günü'nü kutlamaya-
cağım artık.**

Biz, mutlu azınlık diyebileceğimiz aydın kadınlarımız, boş vakti olan, hali vakti yerinde burjuva kadınlarımız ve ötekiler... Artık biliyoruz ki, bize bizden başkasından pek fayda yok. Her gün bizi batağa sürükleyen gündemlerle boşa vakit geçireceğimize, ne yapalım edelim, bir araya gelelim ve Türk kızının eğitimi için bir tuğla da biz koyalım.

Unutmayın, bir insan dünyayı değiştirebilir. Bu sesleniş sizlere. Sesimi asıl duyurmak istediğim kesimse, henüz okuma bilmiyor. Bu ayıp, bu günah bizim.

*** * ***

Bugün 8 Mart 2016...

Ve ben 2004'ten bu yana 8 Mart Dünya Kadınlar Günü kutlamalarına konuşmacı olarak katılmayı kabul etmedim bir daha.

Sekseninden sonra Gülriz Sururi gibi olmak

Bakımlı da olsam, hasta da olsam durum değişmiyor. O gün hastaneden çıkmışım, moralim bozuk, “Eve gidip yatsam” hallerindeyim. Genç kızlar, kadınlar, yaşlılar yolumu kesiyor; “Söylenize Gülriz Hanım, nasıl böyle kalabiliyorsunuz, maşallah, gençceksiniz, bunu neye borçlusunuz? N’olur şu sırlarınızı bize de versenize” diyorlar.

Paylaşmayı oldum bittim severim. Bir gün en yakından en yabancuya kadar sorulan bu sorulara cevap versem dedim ve “Sekseninden Sonra Gülriz Sururi Olmak” diye bir kitapçık yazdım. Henüz elyazımla yazılmış halde duruyor. Bir de baktım, Allah Allah, epey söyleyecek şeyim varmış bu konuda. İşte böyle de bir kitapçığım var, bir gün o da okuruyla buluşur herhalde.

Burada Hande Bozatlı’dan söz etmeden geçemeyeceğim. Benim doktorum 18 yıldır Hande Bozatlı; cildim ona emanet. Engin’in ilk hastalık günlerinde kendimden tamamen vazgeçtiğim uzunca bir dönem yaşadım. İşte o günlerde Hande Hanım beni arayıp “Sizin kendinizden vazgeçmeye hakkınız olamaz” dedi ve benim bir açıdan hayata dönmemde ısrarcı oldu... Son bir yıldır üst üste geçirdiğim hastalıklar nedeniyle çok şeyle ilgilenemedim. Hande Bozatlı dostum arayıp sormayı hiç bırakmadı, sonuç kırıksıklarla olması gerektiği kadar bakımlı bir kadın olarak karşınızdayım.

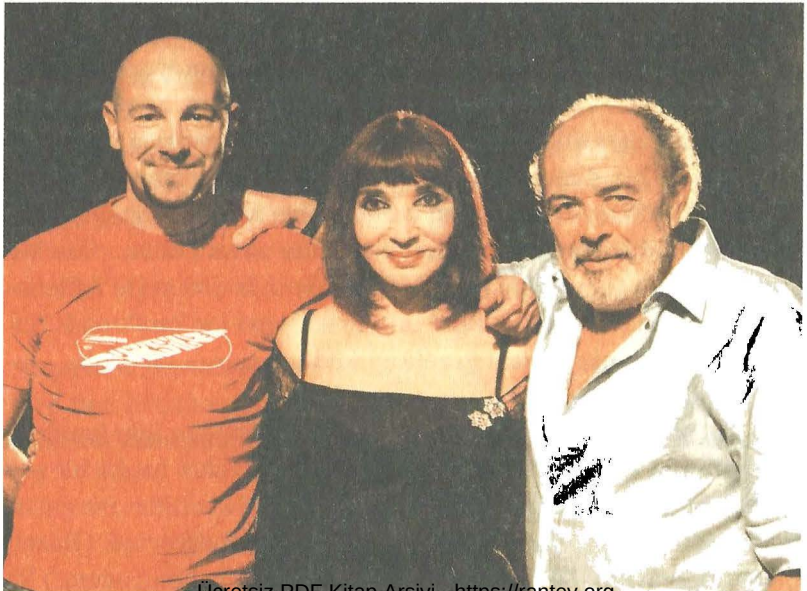
O ara bir de albüm yapma ferasetini gösterdiğim için kendimi kutluyorum. Hiç değilse beni izlemeyen, isimimden başka bir şey bilmeyen kuşaklara müzikal oyunlarımızdan seçtiğim parçalarla ulaşabiliyorum. Onların beğenilerini kazanabiliyorum. (Bazen çalıp dinliyorum. Saklayacak ne var, kendimi beğeniyorum!) Ve bu arada İstanbul Gelişim Orkestrası’na, rahmetli Melih Kibar’a

Albümün tanıtım kokteylinden lansman gecesinden. Müzikotek'in sahibi Dağhan Baydur ve değerli müzik adamımız Arif Mardin'le. Arif Mardin'le son buluşmamız.

ve Müzikotek'in sahibi sevgili Dağhan Baydur'a teşekkürler ediyorum.

2000 yılından 2005'e kadar geçen zamana neler sığdırmamışım ki! Anı kitabım *Bir An Gelir*; bir albüm, yani *Müzik Hallerim*,

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rante.org>

Klip çekiminden sonra klabin yönetmeni Çağan Irmak ve Engin Cezzar'la.

hikâye kitabım *Girmediğim Sokaklarda*, romanım *Seni Seviyorum...* 2004 yılında çekilmiş bir de klibim var. *Kabare* müzikalinden. Üstelik Çağan Irmak imzalı. Ve bunlar yetmezmiş gibi, bir de oturdum *Ayşe Opereti*'ni yeniden yazdım.

Kitabımın sonlarına doğru Hakan Tok'un albümüne dair yazdığı eleştiriyi koyuyorum. Beni başka bir kulvarda değerlendiriyor. Benim için kıymetli. Teşekkürler Hakan Tok.

Ayşe Opereti

2005 yılında Sinema Yazarları Derneği'nin (SİYAD) ödül törenine gittim. Güzel bir geceydi. Hatta o gece Yıldız Kenter sahneye çıkıp Tanju Okan'ın o ünlü "Kadınım" şarkısını, kaybettiği eşi Şükran Güngör anısına uyarlayıp "Adamım" diye söylemişti. Antrakta yanıma bir hanım yaklaştı, hemen arkasında Kadir Topbaş'ı gördüm. Kendisiyle o Beyoğlu Belediye Başkanı'yken, ben de Beyoğlu Derneği'ndeyken arada sırada karşılaştık. O günlerde Tarlabası'nda Beyoğlu Belediyesi'nin sanatçı mahalleleri yapmasını istemiştin. Güzel projeydi doğrusu.

Tarlabası'nın Beyoğlu'na paralel, yakın sokaklarındaki evler restore edilip sanatçılara elverişli koşullarla satılacak, küçük evlerin alt katları birbirine bağlanıp galeriler, stüdyolar, okullar, kafeler; üst katlar sanatçı evleri, tiyatrocu, heykeltıraş, ressam mahalleleri olacak ve sonra sanatçılara ödeme kolaylıkları sağlanacaktı. Beni her görüşünde, "Bu proje üzerinde çalışıyorum. Göreceksiniz gerçekleştireceğim" derdi Kadir Bey. Neyse...

İşte o gece yanıma yaklaşan hanım, Kadir Bey'in danışmanı Tülin Ersöz Hanım'mış. İlk sözü, "Büyükşehir Belediyesi olarak sizinle bir proje yapmak istiyoruz" oldu. "Nasıl bir proje?" diye sordum. "Siz" diye başlayan uzun bir methiyenin sonunda... "Sizin oynayacağınız bir proje, ne zaman nasıl isterseniz hemen birlikte çalışmaya başlayabiliriz. Siz çok salon sıkıntısı çektiniz, bizler bunun farkındayız. Sizin projenizi İstanbul Büyükşehir Belediyesi üstlenecek. Kadir Topbaş bunu çok arzu ediyor" dedi.

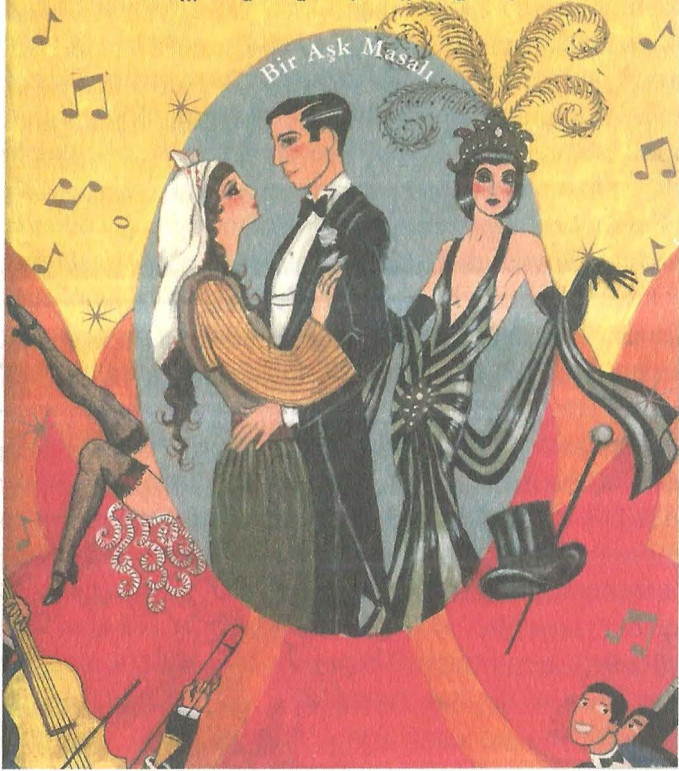
Hiçbir teklife hemen "hayır" dememeyi öğreneli neredeyse 40 yılı geçmiş. Birbirimize kartlarımızı verdik. Ben o anda bu sıcakkarlı hanımla iki yıl önce Beyoğlu Belediyesi'nde tanışmış olduğumu hatırladım. Birkaç gün sonra Tülin Hanım'a telefon açıp,

BİR GÜLRİZ SURURİ MÜZİKALİ

Muhlis Sabahattin'in

AYŞE OPERETİ

m ü z i k a l i

"bu yıl sahneye çıkmayı düşünmediğim için beni affetmelerini" söyledim. Ancak Tülin Ersöz ısrarcı davrandı, benim hazırlayacağım bir projeye de ilgilenebileceklerini söyledi. "Düşüneyim" dedim, çok teşekkür ettim ve kapattım telefonu.

Düşündüm gerçekten ve birden "Euraka!" dedim: *Ayşe Opereti*. Yazmışım, hazır! Muhlis Sabahaddin Bey'in müzikleri de hazır bantta. Yıl 2005. (AKP'nin geniş bir yelpazeye göz kırptığı yıllar. Henüz laiklerin onlara asla oy vermeyeceğinin farkında değiller. "Yetmez ama evet"çiler yok piyasada. Neyse fazla deşmeye yim derdi.) Neden olmasın? Ne mahsuru var? 1930'larda geçen bir aşk hikâyesi. Muhlis Bey'in müziği yıllardır duyulmamış. Dört başı mamur bir **prodüksiyonla sevinciyle buluşabilir**. Böylece para da kazanırsın yazar ve **süpervizör** olarak.

O arada bankalardaki uçuk faizlerle paradan para kazanma dönemi iyice sallanmaya başlamış, bütün birikimini banka faizine bağlamış Gülriz'i endişeler sarmıştı. Anaparayı harcayarak iki üç yıl bile düzenimizi bozmadan yaşayamayız. Düşündüm. Hem babamın vasiyetini yerine getirmiş olacağım, hem Muhlis Bey'in bana göre muhteşem müziğini gömüldüğü mezardan çıkaracağım.

Hemen Engin ve Zeynep'le konuştum; onlar da "Çok doğru bir karar" dediler. Heyecanlandım. Telefona sarılıp Tülin Ersöz Hanım'a söyledim. Tülin Hanım çok memnun oldu gerçi, neden oynamak istemediğini sordu. Ben de Ayşe'nin çok genç bir kız olması, en azından sahnede öyle durması gerektiğini söyledim. Tülin Hanım beni toplantıya çağırarak, konuşacağız detayları...

Yeniden dünyam değişti, yeniden yaşamaya başladım. Hayaller kurmaya başladım... Orkestra 12 kişiden az olmamalı... Ayşe'yi kim oynayacak?... Acaba kim o şanslı oyuncu? Epeydir bu piyasadan uzağım, yarın bana "Bütçeniz?" derlerse ne cevap vereceğim? Hemen araştırmaya başlamalıyım.

Kim yönetecek? Engin tabii. Ama Engin hasta. Böbrekleriyle başı dertte o günlerde, doktor doktor geziyoruz. Bir hastane Engin'in böbreğindeki taşı lazerle kırıyor, filmde böbrek tertemiz görünüyor, öteki hastanede çekilen filmde taş olduğu yerde öylece duruyor. "Nasıl olur?" dediğimizde aldığımız cevap: "Bünye yeniden yapmıştır." Ben, "İki haftada mı bünye aynı taşı, aynı biçimde, aynı yere oturttu?" diyorum. "Olabilir, böyle durumlar çok görülmüştür" deniyor. Anlaşıldı!

Kadir Topbaş sponsor mu oluyor Ayşe Opereti'ne?

Böyle durumlar yaşarken günler geçiyor, beni aramıyorlar belediyeden. Oyunu, Ayşe metnini yolladım. Nihayet, artık umudumu kesmişken, arayıp bir toplantıya çağırıyorlar. Toplantı, Gülhane Parkı'nda, iki katlı çok hoş bir binada. Eski büyük geniş merdivenlerden çıkıyorum. Tülin Hanım kapıda karşılıyor. Güzel, zevkli bir odası var. Anlatıyor; Kadir Bey projeyi çok beğenmiş. Her şeyin en iyisinin yapılmasını istiyormuş. Madem ben oynamıyormuşum, çok sevilen, çok ünlü iki star seçmeliymişiz. Para önemli değilmiş. Yeter ki ses getirecek iyi bir proje olsunmuş. Uçacağım sevinçten, daha ne isterim ki!

Tülin Hanım belediyeye çalışan bazı insanlarla toplantı yapmamızı istiyor hemen. Bahar yaklaşıyor. Proje önümüzdeki tiyatro sezonuna yetiyecek. Rahatça zaman var. Hemen isimleri ve

bütçeyi istiyorlar. Ben Zeynep Miraç'la birlikte kadroyu oluşturmak için ciddi ciddi işe soyunuyorum. Artık Zeynep gerçek asistanım.

İlk toplantıda soruyorum:

– Peki, nerede oynayacağız?

– İsterseniz Cemal Reşit Rey Salonu'nda...

– Ama orası bir sürü anlaşmaları olan, neredeyse boş günü olmayan bir salon değil mi? (etraftan tebessümler)

– Emir demiri keser!

– Hehhehheh he...

– Kahkahkahkah...

Yeni yönetimle, yeni müdürle önümüzdeki günlerde görüşeceğiz. Projeyi belediyenin A.Ş.'lerinden biri üstlenecek. Belediye sponsor olamazmış. Toplantılar ilerledikçe, “Arkamda Kadir Topbaş oldukça en popüler isimlerle bile konuşmaya cesaret edebilirim” diye düşünüyorum.

Ancak *Ayşe Opereti* üzerine spekülasyonlar başlayınca, projede yer almasını düşündüğüm A takımı sanatçılar –ki onlar çok kazanan tiyatro kökenli dizi oyuncular oluyorlar– projeye “devletin malı deniz, yemeyen domuz” mantığıyla bakmaya başladılar. Enteresandır, ülkemın sanatçıları denince dizi yıldızları başı çekiyor. Tiyatroda işini yaparak şöhret olmak hayal. Eski şöhretler unutulmuyor, ama yeni şöhret yok gibi. Birkaç yüz kişilik salonlarda her akşam, çoğu zor şartlarda çalışan oyuncular, “Ah bir diziyeye kapağı atsam da, hem cebim dolsa hem de bir anda şöhret olsam” kaygısında. Ben özel toplantılarımızda Miraç'a, “Her şeyin en en en iyisi olmalı” diyorum ve önce oyunun müzik direktöründen başlıyoruz işe... Sonuçta hem banttan Muhlis Bey'in müziğini çözüp notaya dökecek, hem orkestrayı yönetecek. Tabii taze bir aranjman da iyi olur. Oybirliğiyle Selim Atakan'da karar kılıyoruz üçümüz.

Bol dans olacağı için hemen Selçuk Borak geliyor aklıma. Yıllardır koreograf olarak güzel işlere imza atıyor. Eğer vakti varsa onunla çok rahat çalışacağımızı biliyorum. En son *Kaldırım Serçesi* müzikalının TV versiyonunda çalışmıştık onunla. Dekoratör kim olmalı? Son yıllarda ödül üstüne ödül alan başarılı bir tasarımcı var: Ali Cem Köroğlu. Devlet Tiyatrosu'nda en son Engin'in de başarıyla oynadığı Gorki'nin *Ayaktakımı Arasında* isimli ünlü oyununda muhteşem bir dekor tasarlamıştı. Daha sahne aydınlanırken, yerdeki pis sular hangi insanların hikâyesini izleye-

ceğimizi bir anda anlatıyordu bizlere. Evet evet, muhakkak Ali Cem Köroğlu olacaktı.

Peki, kostüm? Yıllar önce Torba'da, bizim evde Sadık Kızılağaç'a söz vermişim bile. Başka isim düşünmeye gerek yoktu. Sadık'la *Kabare* müzikalinde çok rahat çalışmıştık, sonuç başarılıydı. Işık: Yakup Çartık. Devlet Tiyatroları'ndan, son yıllarda ardı ardına ödüller alan, başarılı, titiz bir ışık ustası; ayrıca kendisini severim. Rejisör peki? Yani yönetmen kim olacaktı? Müzikali sahneye kim koyacaktı? Engin tabii, başarılı bir yönetmen. Bir müzik adamı ayrıca. Ama geçirdiği aort anevrizmasından sonra doktor dinlenmesi gerektiğini, önce prostat ameliyatı olması gerektiğini söylüyor, ama dinleyen kim!

Şu kadınlar her açıdan erkeklere fark atıyor. Kadının rahmiyle başı derde girince hiç düşünmeden soluğu ameliyat masasında alır. Çünkü kadınlar araştırır, bu operasyonun kendisini olumsuz etkilemeyeceğini, bilakis yaşam kalitesini iyileştireceğini öğrenir. Erkekler "prostat" sözünü duyunca doktordan kaçarak, çocuk doğup çocuk öleceklerini bir kere daha hemen kanıtlarlar! Kuzum, dışçiden kaç... prostattan kaç... nereye kadar? Elinin altında tıp kitapları bulunduran bir insan bunu nasıl yapar? Artık Engin'i bu inatları için sorgulamaktan vazgeçmeliyim.

Başar Sabuncu ile yeniden...

Evet, kimi zaman mesanesinden kan gelirken ve bu adam hâlâ doktordan kaçmaya çalışırken, *Ayşe*'yi sahneye koyması düşünülemez. Onunla da konuşarak başka bir isim arıyoruz. Zaten üç beş isim ya var ya yok! İlk düşündüğüm isim Başar Sabuncu oluyor. Çok başarılı bir işe imza atmıştık birlikte. *Kaldırım Serçesi* müzikali, Édith Piaf'ın hayatı. Gerçi tatsız ayrılmıştık daha sonra. Zira o müzikali ticari amaçlı yaptığını açıklamış, beni çok üzmüştü. Ama bizim meslekte dün dündür, bugün bugündür ve beni rahatsız etmez. Onunla çalışmak biraz "kamçılı medeniyet" fikrine alışmaktan geçiyorsa da, onunla çalışmaktan mutluluk duyacak çok oyuncu var piyasada.

Evet, ilk bakışta tablo çok güzel görünüyor. Hepsi kendi branşlarında kendini kanıtlamış isimler bir arada; birbirlerini motive edecekler kuşkusuz. Ben Başar'a telefon açıp eve davet ediyorum. Karşılıklı kahve içerek teklifimi yapacağım. Son yıllarda kendini aşan pek bir şey yapmadı sinema ve televizyon dünyasında. Olsun, hiç fark etmez. Zaman biraz hamlaştırır insanı belki ama yeteneğini, kalitesini etkileyemez. Başar geldi, iki cümle sonra kahveyi bıraktı. "Sen bana bir viski koy" dedi. İçimden, "Eyvah" dedim; saat daha 11.00...

Neyse, önce dünyadan, politikadan, tiyatrodan konuştuk. Bu ara sigarasının birinci paketini bitirmişti bile. Uzun bir peşrevdi. Sonra ben söze girip açık açık teklifimi yaptım. Başar teklifime memnun oldu. Oyunu okuyup kararını verecek... Gerekirse istediği değişiklikleri yapabileceğimi söyledim. Ama hissettim ki, ya benim iyi bir şey yazacağıma güvenmiyor ya da kendi bir ucundan tutmadığı işleri pek sevmiyor. Adapte etmek, çevirmek, yazmak gibi, kendi yaptığı hamuru yoğurup şekillendirmekten hoşlanıyor. Kim hoşlanmaz ki!

Aklı almıyor özgür bir prodüksiyonu belediyenin sponsorluğunda yapabileceğimizi (eee... zeki olduğu gerçeğini hep kabul ettim). Peki, Ayşe'yi kim oynayacak? Hemen efkâr etmeye başlıyoruz.. Bir sürü alakasız isim geçiyor... Ya Ahmet? Ya Veli Dayı? Ya kafe şantanların yıldızı Hale? "1930'ların Ajdası" diyorum ben Hale'yi en kısa yolla tanımlamak için.

İlk toplantı, viski şişesinin dibi görünene kadar devam ediyor. Saat dört olmuş bile.

Ayşe'nin metnini verdim çıkarken. Ben evi havalandırıyorum. Öksürük tıksırık kendimi zor yatağa atıyorum. Artık kalbim bu kadar dumanı kaldıramıyor.

Ertesi gün erkenden Başar beni arıyor: "Hemen konuşmalıyız, oyun çok eksik, bir sürü sahne gerek."

"Tamam" diyorum. "Nasıl bir şey istiyorsan oturup hemen yazarm."

Ertesi gün buluşuyoruz. Anlatıyor; söylediklerinde katıldığım değişiklikler de var, itiraz ettiklerim de... Neyse pazarlık sonucu anlaşıyoruz.

Gene kahveler viskilere dönüşüyor... Başar pek farkında değil ama iki kadehte kafayı bulup beş altı kadeh içmeden kafayı bulmadığını sandığı bir aşamada. Neyse, ben gerçekten ilk kez sağlığı için endişeleniyorum. Hâlâ ekleme sigara içiyor. Perişanım. O gidince ev havalandırılıyor... Ben ise gene yatağa düşünüyorum.

Bir gıcık tutuyor, boğazımı iki gün temizleyemiyorum. Hapşırık, tıksırık, zor, çok zor düzeliyorum... Gene buluşuyoruz. Kalbimden rahatsız olduğumu en ince detayına kadar biliyor ama elinde değil işte.

Değişmesini ya da ilave etmemi istediği sahneleri bir gecede yazıverdim ve isteği üzerine faksladım. Ben sevinçten uçuyorum, “Eline sağlık, bu ne sürat böyle” diye telefona sarılacağını beklerken bir azar telefonu alıyorum ki, inanılır gibi değil!

– Bu ne acele yahu! Ben daha o sahneleri çalışmaya hazır değilim. Ayrıca boyuna faksın kâğıtları bitiyor. Sen en iyisi elden kapıcıyla yolla...

– Olur Başar, tamam canım... Başar bak, eğer memnun değilsen, o sahneleri sen yaz. Münasip bir oranda telifte ortak olursun.

– Hayır efendim! Ne alakası var!

Başar’la para konuşmamız gerekecek... Nasıl bir rakam geçiyor acaba aklından?

“Gülriz prodüktör değil, arkasında kapı gibi İstanbul Belediyesi ve Kadir Topbaş var” diye düşünürse yandık!

Ben Başar’la fikir birliğine vardığım yaratıcı kadro için toplanılar yapmaya başladım. Selim Atakan çok olgun, çok beyefendi bir insan. Ciddi bir profesyonel. Herkese olduğu gibi projemi anlatıyorum ona da. Çok memnun olduğunu söylüyor. Para konusunda da bir sorun çıkmadan anlaşıyoruz.

Selçuk Borak’la da fikir birliğine varıyoruz. Sadık hem çok heyecanlı, hem de kendisini unutmadığım için çok sevinçli. Ancak para konusunda çok temkinli, henüz hiçbir rakam söylemek istemiyor. Ona ne kadar “Bütçe hazırlayıp sunmam gerek” dediysem de, henüz işin kapasitesinden emin olmadığı için acele etmek istemiyor.

Öyle ya, aynı kostüm, örneğin Beyaz’ın olduğu *Yıldızların Altında* adlı projede şu kadara, ödenekli tiyatrodaki bu fiyata, saygın bir özel tiyatrodaki çok farklı bir rakama mal olabilir. Ama belediyenin perde açılana kadar bütün prodüksiyon giderlerini karşılayacağı *Ayşe Opereti*’nde fiyat ne olmalı? Gülriz’in bunun karşılığında ücretsiz otuz temsil oynayacağını kimse dikkate almıyor. Sanki tavırlarında, “Biz az istersek paralar Gülriz’e kalacak” endişesi yatıyor gibi.

Başar’la sık sık buluşuyoruz. Yazdıklarımı itiraz edemiyor, ama oyuna iki tip daha katıp kadroyu daha da kalabalıklaştırmak istiyor. 12 dansçı, 12 orkestra elemanı, 20 oyuncu. Sahne gerisini henüz düşünmüyoruz. En iyi ihtimalle en az 4 sahne teknisyeni,

2 sesçi, 2 ışıkçı gerekecek. Kostüm sorumluları en az 2 kişi olmalı... Kuaför, kondüvit...

Ben bu piyasaya biraz uzak kaldım, biraz araştırmalıyım diye Faruk Boyacıoğlu'nu aradım. Faruk, Alaattin Eraslan ve Necip Eraslan Aysa Prodüksiyon'un sahipleri o gün. Yıllarca tiyatromuzu, en son *Söyleyeceklerim Var* oyunumu turneye götüren efendi organizatörler. Hatta son yıllarda bazı oyunların prodüktörlüğünü bile yaptılar, hâlâ da yapıyorlar.

Faruk eve geldi, konuştuk. Gırgır denen tiplerden; kendiyile ve her şeyle dalga geçen biri. Neyse, "Böyle bir projem var" deyip anlattım. Heyecanlandı. "Biz girelim devreye, sen hiç karışma" filan dedi. Ben oralı olmadım. Ona belediyenin bize sağlayacağı imkânları saydım. Şaşırdı. Neredeyse inanmakta zorlandı. Eğer bunları söyleyen Gülriz Sururi olmasa katiyen inanmayacak, belli.

Faruk haklı aslında... Sayın Belediye Başkanı Kadir Topbaş'ın ve Sayın Tülin Ersöz'ün vaatleri inanılacak gibi değil! İstanbul'un belli başlı salonlarından biri tahsis edilecek.. Haftada üç gün, örneğin perşembe, cuma, cumartesi matine suare, pazar 3'te matine... Oyundan 15 gün önce İstanbul'un belli başlı semtlerindeki billboardların çoğu afişlerimize ayrılacak... İDO'ların iskelelerine konacak afişler ücretsiz olarak asılacak... Oyunun bitiş saatlerinde bazı semtlere otobüs kalkacak.. Belediyeye bağlı A.Ş.'lerin spor salonları dahil birçok yerde provalarımızı rahatça yapabileceğiz. Ayrıca ulaşım için araçlar tahsis edilecek prova ve oyun süresince. TV programları, gazete röportajları ve ilanları, radyo spotları, oyuncu ücretleri ve catering... Yaratıcı ekibin alacağı telifler, orkestra, dansçılar, dergi, afiş vb. birçok gider, sekreteryaya, müstahdem, kasiyer ve daha görünmeyen, unutulmuş bir sürü gider bize ait olacak. Buna karşılık biz şu kadar bir para talep edeceğiz sponsorumuzdan, ayrıca ücretsiz otuz temsil oynayacağız belediye adına. Biraz muğlak bir anlatım oldu.

Sanıyorum en iyisi, başa dönüp karşılıklı olarak *Ayşe Opereti* ve sırasıyla Tülin Ersöz ile Kadir Topbaş arasındaki ilişkiye biraz açıklık getirmek...

✓ *Ayşe Opereti*'nin İstanbul Radyosu için babamın hazırlamış olduğu radyo bandındaki on beş dakikalık metninden iki buçuk saatlik bir operet yaptım. Yeni karakterler, yeni şarkı sözleri yazarak Yine Muhlîs Sabahaddin'in bestelerinden oyunda olmayan şarkılar ekleyerek...

- ✓ Zeynep’le gayet amatörce ama akıllı bir sunum hazırlamışız: Oyunun sinopsisi, yaratıcı ekibin ve “fol yok yumurta yok” döneminde olduğumuz için teklif yapmayı düşündüğümüz oyuncuların isimleri ve “elde bir deste gül”, Zeki Müren’in muhteşem şarkıları... Bu bant 1966 yılında babamın İstanbul Radyosu’na yaptığı *Ayşe Opereti*’nin müzikleri. Zeki Müren seslendirmişti. (bkz. *Kıldan İnce Kılıçtan Keskince*.)
- ✓ Müziği duyunca kendinden geçti dinleyenler. Projeyi hemen desteklemeye ve sorular sormaya başladılar. Elimden geldiğince açıklamaya çalıştım.

Bir gün yüzümü kızartıp, isimlerle konuşmadan önce bütçemizi sunmak istediğimizi söyledim Tülin Hanım’a. “Tamam, hemen Başkan’la konuşalım” dedi. Sonra biraz sıkılarak, “Acaba kesinleşen ünlü iki isim alsanız yanınıza daha iyi olmaz mı?” diye ekledi. Ben, “Durum açıklığa kavuşup kesinleşmeden böyle bir şeye cesaret edemem” dedim. Tülin Hanım da “Gülriz Hanım, siz bizim sevgi saygı duyduğumuz bir isimsiniz. En ufak bir tereddüdünüz olmasın. Başkan hayatta verdiği sözden dönmez. Hele size karşı...” şeklinde konuştu. Ben de, “Tülin Hanım, tabii ki size de Başkan’a da güveniyoruz. Ayrıca siz bana teklifte bulundunuz, ben size değil. İçim rahat” dedim.

Tülin Hanım endişelerimi anlamış olmalı ki o akşam Kadir Bey beni cep telefonumdan aradı. İçimin rahat olmadığını Tülin Hanım’dan duyduğunu, en ufak bir endişe duymama bile bir sebep olmadığını anlattı. Her şey en iyisinden olmalıydı. Bütçe kolaydı. Ben, “Duyduğuma göre belediye sponsor olamazmış” diye bildim bir ara. O da bana, “Belediye sponsor olmayacak ki, *Ayşe Opereti*’ni ihaleye koyacağız, tabii ki sizin üstünüzde kalacak” dedi. Ben saf saf, “Peki, katılıp da kaybedenler kim olacak?” deyince (öyle ya sponsor bulmakta zorlandığım *Ayşe Opereti* bu gi-dişle kapanın elinde kalacak gibi görünüyor, şu işe bak!) “Detayları Tülin Hanım’la halledersiniz” dedi Kadir Topbaş ve devam etti: “Hemen bir gün kararlaştıralım, bütçeyi getirin.”

Artık tereddütleri bir yana bırakıp yola koyulmalıydım. Zeynep’e Kadir Bey’le telefon konuşmamızı anlattım. Engin de, Zeynep Miraç da “Hadi hayırlı olsun, oldu bu iş” havasındalar. Tabii ben de!

Gene başladık... Ayşe’yi kim oynayacak? Ahmet kim olacak? Annemle babamın oynadığı rollere kimseleri kolay kolay yakıştıramıyorum. Üstelik ünsüz tiyatrocuları değil, ünlü televizyon

Yaratıcı grupla İmrendere'de ilk toplantı.

Başar Sabuncu, Selim Atakan, Selçuk Borak, Buket Borak, Ali Cem Koroğlu.

starları ya da ses sanatçılarından isimler bekliyorlar. Bu, işi daha da zorlaştırıyor.

Aklıma Tamer Karadağlı geliyor. O sırada “taş fırın erkeği” olarak televizyonda çok popüler. Ayrıca kendisiyle bir televizyon programına konuk olup, âdet üzere, bilir bilmez birbirimizi poh-pohlayıp durmuştuk.

Bir ara Tamer Karadağlı “laf kıtlığında asmalar budayayım” misali, “Sizinle bir müzikalde oynamayı çok isterim” dedi. Ben de birden, “Sesiniz var mı bakalım? Hadi bir şarkı söyleyin” deyince hemen İngilizce müzikallerden popüler bir şarkı söyleyerek sohbeti ısıtmıştı.

“Dizi çekmiyoruz, tiyatro yapıyoruz”

Zeynep’e, “Tamer Karadağlı” dedim. “Büyük bir sesi yok ama şarkı söylemeyi biliyor ve çok popüler.” O da “Halit Ergenç” dedi. Halit zaten aklımdaki isim, ayrıca tarışıyoruz. Üstelik, “Çok iyi bir sesi var ama onların istediği gibi popüler değil” dediğimi hatırlıyorum. 2005’ten söz ediyoruz. Halit bugünkü kadar ünlü değil. “Binbir Gece”de “Muhteşem Yüzyıl”da oynamanış henüz.

Peki Ayşe? Sesi olacak, iyi bir oyuncu olacak, güzel olacak,

dans bilse fena olmaz, ama bilmese de olur... Birçok isimle temasa geçiyoruz. Eski günler geliyor aklıma, sanki araya onca yıl girmemiş gibi. Her aradığımız oyuncu olumlu yanıt veriyor, hatta “Gülriiz Hanım ister de nasıl hayır diyebilirim?” diyenler çoğunlukta. Evin üst katı zaten stüdyo gibi; çalışma masası, faksı, bilgisayar, televizyonu, tüm duvarı kaplayan kitaplığı, önündeki küçük terasta güzel bir manzarası, geniş iki koltuğu, bir de divan tarzı kanepesi var. Duvarlarda resimler dolu. Köşede şöminesi, kitaplığa bağlı küçük kitchenette ile oldukça sıcak bir mekân. Bir köşede yürüyüş bandı bile var. Bir de güzel asistanımız var: Yelin Bilgin. Ona bakıp bakıp “Bu kız niye manken olmamış?” diyorum.

İşte *Ayşe Opereti* için faaliyete yeniden başlayan şirketimiz, asistanım / proje sorumlusu ve daha fazlası Zeynep Miraç Özkaratal yönetiminde, her rol için üç dört isim düşündüğümüz oyuncularla mülakata başlıyoruz. Her rol için en az dört adayımız var. Başta zaman ayırıp hepsiyle konuşmak, sonradan zaman kaybı sorununu ortadan kaldırır diye bellemişim.

Kadroyu oluşturmakta zorluk çekmeyeceğimiz belli oldu, ancak henüz ufukta Ayşe ve Ahmet gözükmüyor. Bir de tabii “Projeyi İstanbul Belediyesi finanse ediyormuş” lafı yayıldığı için, para konusunu konuşmaya sıra geldiğinde bazı oyuncu adayları nasıl konuşacağına karar veremiyor. “Az mı istedim?”, “Büyük proje!”, “Ödesinler, nasılsa Gülriiz Hanım’ın cebinden çıkıyor” mantığı çoktan hâkim olmuş durumda. Nitekim birkaç gün sonra Ahmet rolü için teklif götürdüğümüz, para konusu açılana kadar hoş sohbetler yaptığımız Tamer Karadağlı, dizi mantığıyla yüklü bir rakam istedi. Bunu kendisi değil, parasını yönlendiren yakın arkadaşı Ali Tirkeş söyledi. Ayakta olsam düşerdim, iyi ki otuyordum.

Gerçekten ilk duyduğumda inanmakta zorlandım. İlk reaksiyonum, “Dizi çekmiyoruz, tiyatro yapıyoruz” oldu. O sıralar Tamer Karadağlı’nın bölüm başı 40-50 bin lira aldığı söyleniyor. Eh o mantıkla 30 oyun için istediği rakam normal. Ama o yılların tiyatrocusu, ödenekli tiyatro oyuncusu. Fakat özel tiyatrolarda da oynadı. Hatta ben kendisini birkaç yıl önce Tiyatro Kedi’nin prodüksiyonu olan *Cahide*’de izlemiştim. Sahnede gayet iyi bir oyuncu ayrıca. Herhalde o günlerde böyle rakamlar konuşulmuyordu. Olacak şey değil ama henüz bir cevap vermek istemiyorum. Hiç değilse Başkan’la buluşacağımız gün yanımızda olsun. “Kapı gibi adam, kapı gibi ismi var! Eh isteyeceği ücret de ka-

pı gibi olacak” diye şakalaşmayı yeğliyorum. Ve hemen ikinci bir isim düşünmeye başlıyoruz.

Bu arada Ayşe adaylarımız belli oldu, ancak şöhret olanı da, olmayanı da sunmak zorundayız. Seçilemeyenlerin, kendi vazgeçenlerin isimlerini vermeyeceğim tabii. Aradığımız masum genç Ayşe, güzel sesli bir primadonna, ideal yaşı 20 ile 30 arası olmalı. Her role göre yaşı değişebilen, şanslı, usta bir oyuncu da olabilir tabii. Ancak o konuda ırkımız kadınlara pek insafli davranmamış. Neyse, biz uzun araştırmalar sonucu Dolunay Soysert’te karar kaldık.

Öncelikle güzel, ayrıca masum bir ifadesi ve biçimli bir vücudu var. Oyuncululuğunu zaten biliyoruz. Sadece şarkı söylemesi gerek! Selim Atakan kendi evinde piyanonun başına geçiyor, Dolunay’la biraz çalışıyorlar. Ben telefonda Selim Atakan’a korka korka soruyorum: “Nasıl?” Selim Atakan beğendiğini söylüyor. “Tiz notalara da çıkabiliyor mu?” diyorum. “Evet” diye cevap veriyor Selim. “Ben de dinleyeyim bir ara, Ayşe’nin şarkılarından birini çalıştırabilir miyiz?”

Sanırım bir saat filan sonra Selim Atakan telefon etti. Hemen koşarak gittim. Selim’le Ayaspaşa’da komşuyuz; o Gümüşsuyu Caddesi’nde tarihi bir apartmanda oturuyor, biz hemen Alman Konsolosluğu’nun sokağında. Dolunay çok güzel o gün, bebek gibi. “Çok heyecanlıyım” diyor. “Ben de” diyorum. “Siz neden heyecanlısınız?” diye soruyor. “Çünkü Ayşe’yi oynamanı çok istiyorum” diyorum. “Ama şarkılar da başarılı olamazsan bu isteğim gerçekleşmeyecek.”

O gün Dolunay, Ayşe’den bir parça söyledi. Büyük bir ses değil, ama sesi var. Parçayı söylerken zorlanmadı. Selim’e bakıyorum, “Bütün şarkıları söyleyebilir mi?” diye soruyorum açık açık. Selim, “Gördüğünüz gibi bence söyleyebilir, ben çalıştırırım onu” diyor. Böylece Ayşe rolü Dolunay’ın oluyor. “Daha bahardayız, sezona kadar çalışıp hazırlanabilir rahatça” diye düşünüyorum. Oh nihayet Ayşe rolü sahibini buldu. Yaşıtları olan birçok tiyatroçudan daha fazla tanınıyor. Zira film, dizi geçmişi var. Medyanın tanıdığı bir isim. Tiyatro ne günlere kaldı...

Bir an önce bütçeyi hazırlamalıyız. Doğrusu, Miraç da, ben de, çok zorlandık bütçeyi hazırlarken. Bir oyuncuyla konuşuyoruz:

– Sizinle çalışmak benim için bir onur. Keske imkânım olsa da hiç paradan söz etmesek.

Metin Göksel ile Ceyda Düvenci *Ayşe Opereti*'nde.

– Çok teşekkür ederim. Ama maalesef bu konuyu da konuşup açıklık getirmemiz gerek.

(Bir rakam söylüyor).

– Bu aylık olarak düşündüğünüz rakam mı? Eyvah, yoksa haftalık mı?

– Hayır, oyun başı kaşem bu.

– Ama oynayacağınız rol çok küçük. Böyle bir rol için size böyle bir rakam ödemeye kalksak öteki rollere ne veririz?..

– Siz piyasayı bilmiyorsunuz galiba. Ben bu kaşeyi geçen yıl oynanan *Yıldızların Altında* müzikalinde alıyordum.

– Olabilir. Ama o içinde bir solist olan şarkıcı Candan Erçetin ve ünlü showman Beyaz'ın ismiyle seyirci bulan bir şovdu. Biletleri 80-90 TL'ye satılıyordu. Bizim biletlerimizin fiyatları 40-30-15 TL olacak. Zaten fiyatınızı yarıya indirseniz bile kabul etmemiz söz konusu olamaz. Size başarılar diliyorum...

Yavaş yavaş ben de bozuluyorum galiba...

Ancak ne olursa olsun kaçışımız yoktu. Her konuştuğumuz aday öyle rakamlar söyledi ki, giderek bizim de kulağımız alışmaya başladı galiba bu bol sıfırlı rakamlara! Bir süre sonra da “Zaman sana uymuyorsa sen zamana uy” misali üç aşağı beş yukarı anlaşmalara başladık. Böyle giderse prodüktörün para kazanması neredeyse imkânsız. Çünkü giderler hiç azalmaz, gün geçtikçe artar bu meslekte. Görünmeyen öyle çok kalem vardır ki...

“Hiç değilse Başar’la para konusunu çözüp bütçeye ilave edeyim” dedim ve olanlar oldu! Başar’a sordum: “Yakında yaratıcı grupla bir prodüksiyon toplantısı yapacağız, sana rejisör ücreti olarak ne ödememizi istiyorsun?” Başar “50 bin TL” dedi. Kalmışım!.. Cevaplamam uzun sürdü sanırım. Sonunda, “Yani artık böyle rakamlarla mı konuyor oyunlar sahneye!” dedim. “Onu bilmem” dedi. “Bana geçen yıl *Yıldızların Altında* müzikali için 50 bin TL teklif ettiler, kabul etmedim.”

Doğrusu, belediyenin sponsor olduğu bir işte Başar’ın fazla bir rakam talep edeceğini biliyordum. Ancak bu kadarını gerçekten tahmin etmiyordum. Bir şeyler söylemeye çalıştım, Başar hemen susturdu: “Kolay bir iş değil yapacağım, farkındaysan metinde bir sürü şeyi ben değiştirttim.” Ben, “Ama Başar, zaten bu her yönetmenin yapacağı bir iş değil mi?” Başar çok gergindi. Bu tür konuşmalarda, yani kendi kendine pek inanmayıp hak vermediği konularda konuşmak zorunda kaldığında, çok gergin olurdu. Gene bir yandan içki içiliyor... Birden, “Hem zaten benim yapacağım işler telife girer aslında” filan gibi bir şeyler diyecek oldu. Üstüne gitmemeye karar verdim. Dönüşü olmayan bir yola girmektense susmayı tercih ettim. Ama ertesi gün Başar’a bir mektup yazdım.

Mektupta, kısaca çalışmaya başladığımızdan beri yaşadıklarımızı, onun isteği doğrultusunda yaptığım değişiklikleri bir kez daha hatırlattım. Yazar-yönetmen ilişkisinden örnekler verdim: Engin’in Güngör Dilmen ve Haluk Bilginer’le *Hasan Sabbah* oyunu için yaptıkları çalışmayı, yine geçmişte Engin ve Yaşar Kemal’in *Teneke* oyunu için nasıl işbirliği yaptıklarını anlatıp, bunların hiçbirinde de bir telifin söz konusu olmadığını hatırlattım. Ve doğal olarak telif isteğini kabul edemeyeceğimi kesin bir dille söyledim.

Oyunu yönetip yönetmeme kararını bir an önce bana bildirmesini istedim ve mektubu şu satırlarla bitirdim:

Faruk'a (Boyacıoğlu) güvenmiyorsun, bana güvenmiyorsun, sponsorlarımıza güvenmiyorsun, dizi oyuncularını olan günümüz starlarına güvenmiyorsun. Nasıl bir çalışma ortamı yaratmaya çalıştığının farkında mısın?

Evet, sağlık sorunların var biliyorum. Ama belki de benimki seninkilerden daha ciddidir. Bunu düşünebildiğin gün, işbirliği yapılabilir biri olabilirsin diye düşünüyorum.

İşte bu mektubun ardından Başar süt dökmüş kedi gibi telefon açtı: "Sen beni yanlış anladın... Söz konusu değil... Şöyledir böyledir..." Ortalık duruldu. Ancak ben de 50 bin TL'yi kabul etmek zorunda kaldım. Eh nasılsa sponsorum Büyükşehir Belediyesi! Yavaş yavaş ben de bozuluyorum galiba... (O sırada konuk yönetmenler 1020 bin TL arasında çalışıyor.)

Ashında tiyatromuzda son yıllarda durum vahimdi. Bir yanda oyununa 100 izleyici toplayabilen özel tiyatro "İyi iş yapıyor" diye anılıyordu. Bilet fiyatları yıllardır gülünçtü: 10-20-30 TL gibi... Ama öte yandan şov biletleri inanılmaz rakamlara ulaşıyordu.

Tiyatro izleyicisini çoktan TV dizileri, şov ve yarışma programları kapmıştı. Bir kesim yaşlı kuşak, eski alışkanlıklarından vazgeçmek istemediği için, bazı akıllı gençler (apolitik yetiştirmeleri için verilen uğraşlardan kendini kurtarmış aydınlık gençler) bazı özel tiyatrolara gitmeyi görev biliyorlardı hâlâ. Ancak genç, çağdaş tiyatro bir iki taneyle sınırlı. Artık gençler Beyoğlu'nun ara sokaklarında, daracık eski apartman katlarında, 20-25-40 kişilik mekânlarda tiyatro yapmaya çalışıyorlardı. Bazen doğru düzgün şeyler seyrediyorduk. Bazen de ikinci oyunda, "Yazık, bunların da bir atımlık barutları varmış" diyorduk. Sanırım bugünün yaşlıları nasıl, "Ya, bir zamanlar gençliğimizde biz de solcuyduk" dediği gibi, bugünün gençleri de yaşlanınca, "Biz de bir zamanlar gençliğimizde tiyatrocuyduk" diyecekler.

* * *

Sonunda Büyükşehir Belediyesi'nde Sayın Başkanımız Kadir Topbaş ile buluşmaya gidiyoruz. Zeynep Miraç, ben, Tamer Karadağlı, Dolunay Soysert, büyükşehir belediyesi başkanlık binasında buluştuk. İçeride Tülin Ersöz bizleri karşıladı. Başkan, TV'de canlı yayındaydı. Randevumuz biraz gecikecekti, sorun yoktu. Arada kapılar açılıp kapandıkça Başkan'ın sesini duyuyorduk. Dolunay'ın uçağı bir iki saat sonra kalkacaktı. Muhakkak yetiş-

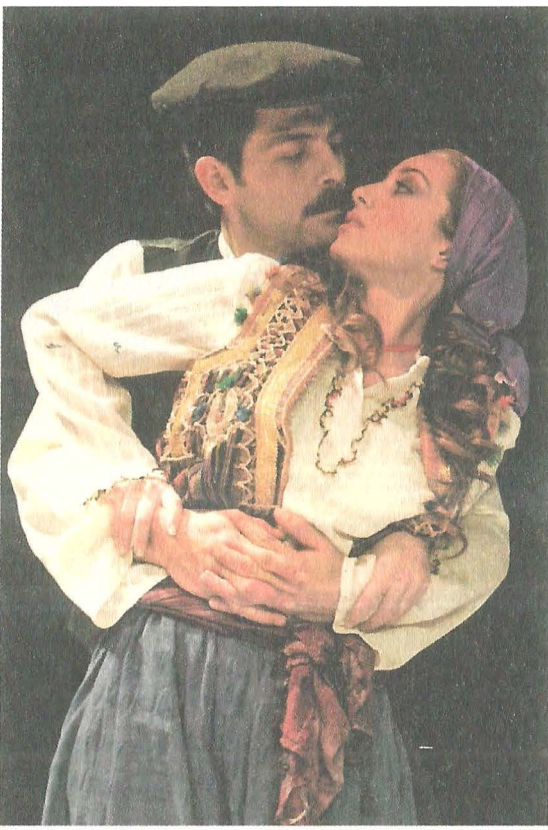
mesi gerekiyordu. Sanırım *Buluşma* oyununun turnesine yetişecekti. Randevumuza gecikti Başkan. Televizyoncuların bu kadar vaktini alacağını kimse tahmin etmemişti herhalde. Son dakikalarda uçağı kaçırmaktan korktuğı için Dolunay fazla bekleyemedi ve gitti. Tülin Hanım da, ben de çok üzölmüştüğ.

Nihayet Başkan'ın odasındağız. Bizi kapılarda karşıladı Sayın Topbaş. Takdim merasimi, karşılıklı iltifat merasimi bitti... Miraç'ın babasıyla mimarlık faköltesinden arkadaş oldukları için birden Miraç'a, "Ben senin amcan sayılırım" dedi. Alık Gülriz'de bir sevinç, bir sevinçle! Niyeyse? Bu *Ayşe Opereti* ya da belediye sözcüklerinin var olduğı bahislerde kendimden alık diye söz edeceğim! Kendimi böyle cezalandırırsam belki biraz rahatlarım.

İkramlar, iltifatlar kısa tutuldu. Buluşmanın mana ve ehemmiyetini Tülin Hanım anlattı. Biz teklifimizi *Powerpoint* olarak Başkan'ın hemen önüne konan büyük bilgisayardan sunduk. Muhlis Sabahaddin Bey, annem Suzan Lütfullah Sururi, babam Lütfullah Sururi sunumun başlarında olduğundan, Kadir Bey bilgi almak için bir şeyler sorarken yeteri kadar görölmeden geçip gitti... Zeki Müren'in sesi ve "Ömrüm Ayşem, Ruhum Ayşem" dizeleri eşliğinde, Zeynep'in hazırladığı ve "Aman dinamik olsun" diye yırtındığımız o sunum bitiverdi çabucak!

Neyse ki Kadir Bey meşğul bile değıl. Bizlerle konuşmayı tercih ediyor. Bol miktarda "taş fırın erkeğı" esprileri... Arada ittifakla Gülriz Sururi iltifatları... Sonunda zurnanın zırt dediğı an geldi! Birden Başkan, "Benden istediğiniz nedir?" dedi. Ben, "*Ayşe Opereti*'ne sponsor olmanız" dedim. Başkan, "Bütçenizi hazırladınız mı, görelim" deyince birkaç sayfalık dosyayı sanırım Zeynep sundu. Başkan şöyle bir göz gezdirdi. Son sayfada insanın "gözüne gözüne" sokmak üzere hazırlanmış yekûna baktı ve "Bunun ne kadarını benden istiyorsunuz?" diye sordu. Tereddüt bile etmeden, "Hepsini" dedim. Aslında rakam öyle büyüdü, öyle büyüdü ki utanıyorum istemekten. Biz tiyatrocuyuz, fakat rakamlar gazino işi. Ama başka çare yok, eski çamlar çoktan bardak olmuş. Gel gör ki düşündüğümüz bilet fiyatlarına –ki ben de, belediye de, politika olarak ucuz bilet satmak istiyoruz– bu prodüksiyonun perde açması delilik olur!

Evet, nerede kalmıştım... Başkan, "Ne kadarını benden istiyorsunuz?" deyince ben, "Hepsini" dedim. Başkan rakamı okumaya başlarken Tülin Ersöz yekûnu bir miktar daha artırmanın doğru olacağını söyledi. Kulaklarıma inanamıyorum. Başkan,

Sinan Tuzcu ve Dolunay Soysert *Ayşe Opereti*'nde.

“Tamam, sizi başka sponsorlara bırakmıyorum. Hepsini belediye olarak biz üstleniyoruz” dedi. Herkesten sevinç çılgınlıkları! Başkan ayağa kalktı, elimi sıkıp tebrik edecekken beni kucakladı. Ben de boynuna sarılıp yanaklarından öptüm, o da beni öptü. “Eyvah ben ne yaptım, acaba, öpüşmek fazla mı kaçtı?” diye bir an sarsıldım ama uzun sürmedi. Tülin Ersöz’e ne hediye alsam acaba, yoksa ayıp mı olur?

Artık içim Kadir Bey için pozitif duygularla dolup taşıyor! Kimse durduramaz! Zaten az önce Kadir Bey’in TV söyleşisinin bitmesini beklerken şu binada yaşadıklarım aklıma takılıp duruyordu, iki belediye başkanından da amiyane tabirle kazık yedim (Bkz. *Bir An Gelir*). Nurettin Sözen mi daha ayıp etti, yoksa Dalan mı? Galiba Dalan. Konu, Karaca tiyatro salonuydu o günlerde. (Kızım sen süzme alıksın, hâlâ kim ayıp etti diye düşünüyorsun!) Verdiği sözlerin hepsinden nasıl da döndü! Hem de ne pahasına! Hani *Kaldırım Serçesi*’ni kaç kere seyretmişti? Hani ba-

Metin Göksel, Ceyda Düvenci, Jeyan Mahfi Tözüm.

na nasıl hayrandı, beni nasıl takdir ediyordu? Neyse, Sözen belki de mizacı gereği bir nezaket komplimanı bile yapmamıştı. Sözen belediye başkanlığına resmen itilmişti “Nasılsa kazanamaz” diye ve İstanbul şoförleri haklı çıkmıştı. Dalan düştü, Nurettin solluyor. En fazla iki ekibin kullanabileceği salonu, “Kimsenin hakkını yemiş olmayayım” diye beş tiyatro grubuna vermişti. Bu cehaletin dik alasıydı. Bir salonda beş tiyatro... Yani ipim çekilmişti. Vazgeçtim; nerede prova edeceksin, nerede oynayacaksın? Bu mace-ra da, öteki ikisinde olduğu gibi hüsrarla mı bitecek acaba? Yoksa bu kez bürokrasi şeytanının bacağına kıracak mıyım?

Kadir Topbaş gerçek bir tiyatrosever

O akşam Engin’e müjdeyi verdim. “Nihayet maddi sorunlar altında ezilmeden bir prodüksiyon gerçekleştireceğim. Haydi bunu kutlayalım!” Nişantaşı’ndaki Kantin’in sahibi Şemsa Denizsel’i ben çocukluğundan, babasının mimarlığını yaptığı Marmaris Martı Otel’den tanıyorum. O sırada Kantin dışında yeni bir restoran açmıştı gene Nişantaşı’nda. Orada dünyanın en renkli ve lezzetli yemekleriyle kutladık başarımızı. Miraç, Engin, ben, iyice çakırkeyif olmuştuk. Arada tatlı dedikodular da yapıyorduk tabii... “Şimdi Tamer Karadağlı evde ‘Keşke daha fazla isteseydim’ diye hayıflanıyor mudur?” diyoruz, basıyoruz kahkahayı!.. Ben, “Bütçenin neredeyse beşte birini istediği için belki de mahcup olmuştur” diye düşünüyorum. Hayal kurmayı sevmeyen biriyim, ama bu sefer bayağı ileriye dönük hayaller bile kuruyorum. Me-

sela uvertür çalmaya başlıyor... Perde açılıyor vs... Olacak olacak, her şey çok iyi olacak.

Programladığımız gibi Tülin Hanım'la buluşuyoruz... Belediye-
den bazı isimlerle tanışıyorum. Bana anlatıyorlar, bu projeyi Kül-
tür A.Ş. üstlenecek. Benim derdim bir an önce dans ve müzik ça-
lışmaları için mekân! Hemen yer bakmaya gidiyoruz. Spor A.Ş.
bir salonu belli saatlerde bize tahsis ediyor. Gerçi yer sapa, ula-
şım zor, uzak. Salon da bizim için çok büyük. "Üzülmeysin, başka
yerler de var" diyorlar. Sağ olsun, Spor A.Ş. genel müdürü hâlâ
kandil vs. mesajı atıyor!

Ben acele bir prodüksiyon toplantısı yapmalıyım yaratıcı
grupla; yani Başar, Selim, Selçuk, Sadık ve Cem Köroğlu ile. Ve
onların Ayşe üzerine kalem oynatmaları için zaman tanımalıyım.
Sonra "Salon tamam" diyorlar. Önce Cemal Reşit Rey'in müdü-
rüyle görüşmeliyiz. Randevu alıyorlar, biz gidiyoruz toplantıya
Zeynep'le. Heyecanlıyız.

Toplantıda Cemil Reşit Rey (CRR) Salonu Genel Sanat Yönet-
meni Yalçın Çetinkaya karşılıyor bizi. Masada İBB Kültür Daire
Başkanı Ali Mazak var... Sonra İBB Kültür Müdürü Hüseyin Öz-
türk... Ve konu açılırken kapanıyor. Zira CRR, benim de bildiğim
gibi bütün sezon dolu, hatta Yalçın Çetinkaya salonun sosyal et-
kinlikler için kullanılmasını da istemiyor. O salonun sadece kon-
serler için kapısını açmak istiyor. Peki, sonuç? "Bunun böyle ol-
duğunu gayet iyi biliyorum, ancak Başkan belki de bu salonu daha
başka türlü değerlendirmeyi düşünmüş olamaz mı?" diyorum. Çok
şaşıyorlar. Neredeyse, "Başkan böyle bir söz vermiş olamaz" de-
meye gelen bir tavırları var. Soruyorlar, cevaplıyorum. "Kadir Top-
baş bizzat CRR dedi, yoksa benim aklımdan geçmesine bile imkân
olmayan bir adres CRR." Konuşma bitti. Benim bunları Kadir
Bey'e söylemem gerek.

Hemen Tülin Hanım'ı arayıp durumu anlattım. "Öyle şey olur
mu, ben hemen Başkan'la konuşurum, bu iş çözülür" dedi. "Ba-
kın Tülin Hanım, Başkan da, siz de belki bu salonların nasıl ça-
lıştığı hakkında tam bir bilgi sahibi olmayabilirsiniz, ama ben bi-
raz biliyorum. Bu konuda ısrarcı olmayalım. Başka salon bulma-
ya çalışalım. Ayrıca hemen prodüksiyon toplantısı yapıp, avans
dağıtmam gerekiyor. En erken ne zaman ödeme yapabilirsiniz?"
diye sordum. (Ödemelerin peyderpey perde açılana kadar yapıla-
rak, masraflar oranında ödenmesi konusunda fikir birliğine var-
mıştık.) Tülin Hanım'ın cevabı, "Hemen ilgilenirim, siz gerekiyor-
na avansları ödeyin" oldu.

“Ama ben...” diyecek oluyorum... Tülin Hanım dinlemiyor bile. Telefon kaparuyor. Yoksa mıymıymı çok mu tekrarlıyorum her şeyi? Çok mu ısrarcıyım, can mı sıkıyorum? Hadi canım ne münasebet! Tabii ki bir an önce işlerin yoluna girmesini isteyeceğim. Bundan doğal bir şey olur mu! Boşuna endişelenme.

Adamla kadın

– Gugu guguga...

– Hayır, ona değil önce tahlillerini yaptıırıp yarın üroloğun Alt Rıza Hoca'ya gideceğiz.

– Digodidigodirigo...

– E... bakacak işte prostatın küçülmeye başlamış mı?

Adam sayısız "didigo"larla cevap verdi; sesi şikâyet doluydu, hüüzünlüydü. Aylardır kurtulamamıştı şu sondadan, bıkmıştı; kim olsa isyan ederdi.

İlk zamanlar daha bilinci tam yerine gelmeden, kaç kere bacağına bağlanan sondayı, kordonları paralamış, bedenini bu yabancı şeylerden kurtarmak istemişti. Kanepe, koltuk, halı, her şey nasibini almıştı dört bir yana dökülen, sıçrayan idrardan! Hiç söz dinlemiyordu, sanki yer değıştirirse hastalıklardan kurtulup kaçacaktı. Bulduğı her yere yatıyor, "ga-ga... gu-gu" diye sesler çıkararak bakıcıları kovuyor, bedenine yabancı ellerin değmesine izin vermek istemiyordu, öyle yüksek sesle bağıırıyordu ki, sözcükleri anlamaya gerek yoktu. Küfrün bın türlüünü sallıyordu besbelli. Oysa o küfürlü konuşan biri değildi.

Bir zaman sonra değışmiş, temizlenmiş, yeni çamaşır giymiş olarak, yenilenmiş temiz yatağı dönüyor, emziğini arayan bebekler gibi kadının bacaklarına dokunmasını bekliyordu. Kadının lastik kordonları çekiştirmeden ayaklarını ustaca bacaklarında dolaştırması, eskiden komiklik olsun diye yaptıkları "ayak parmaklarıyla bacak sıkıştırmalar" adamı nakinleştiriyor, uykuya hazırlıyordu. Ve sonunda sarmaş dolaş ne zaman biteceğı belli olmayan bir uykuya dalıyorlardı.

Ne yap yap, iki başkan arasında kalma

Kısa sürede öğreniyorum ki CRR salonunun bize verilmesi imkânsız. Tülin Hanım hemen Başkan'la konuşuyor, "Her şey büyük tutulduğuna göre büyük salon gerek" deniyor. Ben öyle bir yer bilmiyorum. Tülin Hanım, "Mustafa Kemal Kültür Merkezi" diyor. Ben, "Orası çok zor. Geçen yıl Şener Şen, Yavuz Turgul'la birlikte bir müzikal projesi gerçekleştirdi, battılar" diyorum. "Oraya seyirci gitmez. Bir kere hangar gibi. İkincisi çok uzak ve sapa." "Öyleyse neresi var, araştırıp söyleyin" diyor Tülin Hanım. Ben, "Peki, belediyeye bağlı olmayan salonlar yüksek kira ister, bütçemizde böyle bir kalem yok" diyorum. Tülin Hanım hemen telefon açıp Başkan'a durumu anlatıyor. Başkan, "Gülriz Hanım üzülmesin, kira ne ise bütçeye ekleriz" diyor. "Ama nasıl olur?" filan diyecek oluyorum, Tülin Hanım, "N'olur Gülriz Hanımcığım, dert etmeyin. Başkan bütün sorunları çözer, içiniz rahat olsun" şeklinde konuşuyor. Sanki mümkünmüş gibi.

Zeynep'le konuşuyoruz... Zaten biliyorduk CRR'nin olamayacağı. Öyleyse neresi olacak? Bir yandan oyuncularla konuşmalar devam ediyor. Kadro neredeyse tamamlanmak üzere. Zeynep, "Gidip bir bakalım şu MKM'ye" diyor. Beşiktaş Belediyesi'ne bağlı bir salon. Astronomik kiralalar istiyorlarmış. Ama ya başka çare kalmazsa?.. Tülin Hanım'dan MKM ile konuşmalarını rica ediyorum. Tülin Hanım, "Beşiktaş Belediyesi Başkanı İsmail Ünal ile siz konuşmalısınız" diyor. "Halk Partilidir, sizi kırmaz." Ben kendisini hiç tanımadığımı söylüyorum. "O sizi tanıyordur. Siz konuşup hemen bitirin bu işi" diyor.

- Peki, telefonu açın.
- Siz konuşacaksınız ama...
- Tamam.

Telefonu alıyorum. Başkan karşımda...

– Nasılsınız İsmail Bey? Ben Gülriz Sururi.

– Bu ne şeref Gülriz Hanım, sesinizi duyduğuma çok sevindim!

Hayırdır?.. Buyurun, bir arzunuz mu var?

– İsmail Bey, yarın hatta vaktiniz varsa bugün sizinle buluşabilir miyiz?

– Hay Allah, yarın erkenden Samsun'a gidiyorum. Dönüşümde buluşsak?

– Çok önemli, lütfen gitmeden görüşelim...

– Peki, Gülriz Hanım, sabah erkenden. 9'dan önce sizi belediyede bekliyorum.

Ertesi sabah tam saatinde oradaydım. Hemen odasına alıyorlar ve gerçekten o güne kadar hiç karşılaşmadığım bir adamla tanışıyorum. Hoş bir fiziği var. Çok sıcakkanlı.

Hemen karşısındakiyle samimi olan biri. Eh! Her belediye başkanın bir yoğurt yiyişi var. Kısa bir hoşbeşten sonra, "Merak ettim, size nasıl yardımcı olabilirim?" diyor.

Ben de sorunumu anlatıyorum, projemden söz ediyorum. Salon sorunları filan...

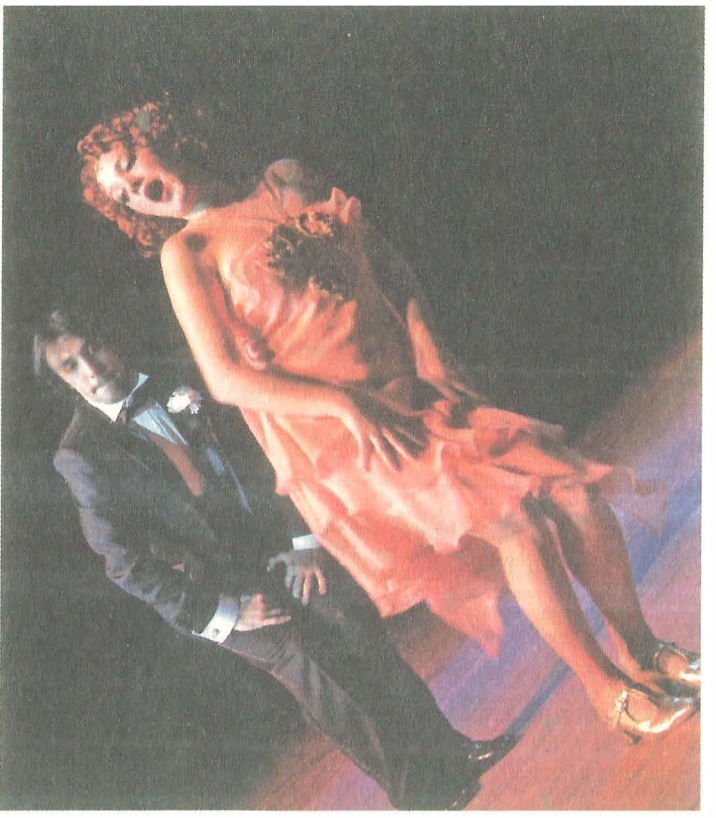
Sonunda MKM'ye talip olduğumu anlatıyorum. Bu arada İsmail Bey hem soruyor, hem dinliyor, hem de aynı anda laftan lafa giriyor. *Keşanlı*'lar... *Piaflar*... *Teneke*'ler...

Hemen her oyunumuzu izlemiş. Tiyatrosever birine benziyor.

Lafı uzatmadı. Hemen, "Tamam Gülriz Hanım, benim uçağa yetişmem lazım. Size arkadaşlar salonu gezdiresinler, hallederiz" dedi. Ve "Sponsorunuz kim?" diye soruverdi. Sanki başıma gelecekleri hissetmiş gibi nedense söylemeyi sonraya bırakmıştım. "İstanbul Büyükşehir Belediyesi" deyince dostuna kavuşmuşçasına bana sarılıp beni bağrına basan adam bir anda gitti, yerine başkası geldi! "Neden gittiniz onlara! Onlar önce bana olan şu kadar borçlarını ödesinler, sonra benden salon istesinler!"

İsmail Bey dertli ve çok sinirli. Durmadan anlatıyor. Sonunda bir fırsat bulup, benim durumumun kritik olduğunu, lütfen olaya bir sanatsever olarak bakmasını rica ettim.

Artık ne Muhlis Sabahaddin Bey kaldı... Ne annem... Ne babam... Salonu vermesi için dil döküp duruyorum. En sonunda oyun başına salonun kirasının 7.500 TL olduğunu söyledi. Ben şaşkınlığımı ifade edince dosyaları çıkardı, gerçek rakamların bunlar olduğunu gösterdi. "Keşke bize gelseydiniz, biz size spon-

Evren Pıraıdalı ve Elif Çakman.

sor olurduk” dedi. Ben de bilmem kaçınıcı defa, teklifin Kadir Bey ve Tülin Hanım tarafından yapıldığını tekrarladım. “Kendisine böyle bir teklif yapmayı neden, nasıl düşünebilirdim ki?” diye de ekledim. Kısa bir suskunluktan sonra, “Kırayı 5.000 liraya indirdim, o da sizin için. Gitmek zorundayım” dedi ve beni yardımcısıyla tanıştırtarak gitti. Şaşkınum... Büyük kira. Gerçi salon da bin kişiye yakın. Ama gerçekten özel törenlere ve konserlere uygun bir yer. Nitekim Şener Şen’in, Yavuz Turgul’un ve daha pek çok sanatçının ismi oraya beklenen seyirciyi toplayamadı. Gerçi iyi kotarılmış bir iş değildi *Mucizeler Komedi*si.

Satürn

Satürn bana poposunu döndükten sonra her şey ters gitmeye başlamıştı. Salaklık üstüne salaklık yapıp duruyordum. Tülin Hanım’la hemen her gün telefonlaşıyoruz. Elinden geleni ardına

koymuyor bu projenin hayata geçmesi için. Örneğin, medyayla tanıtım toplantılarımız için Sait Halim Paşa Yalısı'nın kiracısı ile tanıştıyor. Bütün toplantılarımızı köşkün salonlarında yapabileceğiz. İkramlar için hiçbir ödeme yapmayacağız. Oyun galasından sonra orada bir davet vermemiz de mümkün. Ancak yer çok uzak. Bu nedenle bu konuda pek şansımız yok.

MKM'nin bütün görevlileri ise sinekten yağ çıkarmak üzerine ciddi bir eğitim almışlar. Gala gecesi için yetkililerle bir konuşma yapmak istiyorum. Hemen lafımı kesip "Oyun sonrası kokteyliniz için (biz bir zamanlar supe derdik) X A.Ş. ile konuşacaksınız, onlarla anlaşmamız var" diyorlar. "Peki, biz dışarıdan bir sponsor bulursak ne olacak?" "Onlar da anlaşmalı firmamızla anlaşacaklar." Anlaşıldı, kalkıp verilen adrese gidip görüşmek istiyoruz. Karşımıza Fulya'daki belediye nikâh salonunun büfesi çıkıyor. Düğünlerde sandviç, pasta, limonata ikramları yapan iki genç hanım karşılıyor bizi. Çok iyi niyetliler, ama ellerinden bir şey gelmiyor. Kurallar kesin, "Siz isteyin, biz yaparız" diyorlar. Ama istediğimizin ne olduğunu bile anlatamıyoruz.

Oyunumuz bir müzikal. Ses ve ışık düzeninin çok iyi olduğunu duyduğumuz için sorumlusu ile görüşmek istiyorum. Cevap, "Biz onu ihale ile falan şirkete verdik, onlarla konuşacaksınız" oluyor. Ne yani, ışık ve ses için ayrıca para mı ödeyeceğiz? "Ama biz öyle konuşmamıştık, bundan haberimiz yok." İşte şimdi haberiniz oldu. X Bey çok anlayışlıdır. Sizin için bir randevu alalım." Çaresiz, "Peki söyleyin, yarın MKM'de buluşalım" diyorum. Görevli arkadaş telefon açıyor. X Bey ancak işyerinde görüşebilirmiş.

"Bana salondaki ekipmanı gösterebilir misiniz?" diyorum bina sorumlularına ve acı gerçekle karşılaşıyorum. Sahne ışığı falan hak getire. Burası bir "kâr-hane", bize verilen teknisyenler elektrik düğmesi çevirmeye bile fatura kesecek neredeyse; MKM'ye her gidişimde yay gibi geriliyorum artık. Dışarıdan teknisyen getirebilirim, buna hakkım var, ama önce oradaki sahne teknisyeni olan üç kişiye oyun başı vergisiz 100-150 TL ödemek zorundayım. Giderek kendimi örümceğin ağna kapılmış sinek gibi hissetmeye başladım. Türkiye'nin en iyilerinden diye reklamını yaptıkları X Bey'in makamına bu konuda teknik bilgimin nasılsa yetersiz kalacağını bildiğimden, Engin'in de benimle gelmesini istiyorum.

Bir apartman katında olan X Bey'in işyerinde karşılıklı oturuyoruz. Şeker bir adama benziyor. Halk Partili, doğal olarak iktida-

nı eleştiriyor. Başkanı İsmail Bey'i övüp duruyor. Gene "Biz sizlerle büyüdük, sizlerden öğrendik" mavralarını olanca saygısıyla dile getiriyor. Çaylar içiliyor, ikramlar. X Bey bir performans sergiliyor. Gerçekten adamda ekipman müthiş, yok yok. Engin neden söz açacak olsa, "Daha kimsede yokken biz getirtmiştik" diyor. Anlaşılan, ışık da ses de sorun olmayacak. Solistler o gün en son model olan pul mikrofonları kullanacaklar. Üç eleman verecek, ışık ve ses düzeni için. Her oyunda hazır bulunacaklar. Ben, "Ama biz bu oyunla turneye de gideceğiz, başka salonlarda da oynayacağız. O zaman siz bize elemanlarınızı veremezsiniz ki" diyecek oluyorum. "Valla kuralların dışına çıkamayız" cevabını alıyorum. "Yani?" diye soruyorum ben. O da "Yani siz bizim ekibi kullanacaksınız. Ayrıca istediğiniz kadar eleman getirin." Anlaşıldı. "X Bey, bütün bunlar için (bunlar Engin'in seçtiği ekipmanlar oluyor) ne ödeyeceğiz, oyun başına?" Bir an bile tereddüt etmeden "4.000 TL" diyor. Bacaklarımdan tepeme doğru bir sıcaklık yükseliyor. 5.000 TL oyun başına ödeyeceğimiz bir salon kirasının yanında, ışık ve ses düzenine ayrıca 4.000 lira diyebilmek müthiş. Şaşkınlık içindeyim. Keşke İsmail Bey bana o gün toplam rakamı söyleseydi de, ben de vazgeçseydim. Birden gerildik. Engin araya girdi. "Düşünelim, tekrar görüşürüz" filan gibi sözlerle ayrıldık. Yolda konuşuyoruz tabii, Engin beni çok aceleci buluyor. "İsmail Bey'le o gün bu sorunu çözebilirdin" diyor. Canım çok sıkkın. Çaptan mı düştüm? Koşulların değişmesini mi kabul edemiyorum? Yoksa Satürn... Tamam tamam anlaşıldı, yeter!

Dansçılar için, koro için, küçük roller için yaratıcı grupla beraber seçme yapıyoruz.

Çok eğlenceli umut verici bir gündü. Birbirinden yetenekli genç insanlar, kimi amatör, kimi profesyonel; seçmekte zorlanıyoruz. O gün bazı küçük rolleri, ayrıca önemli bir "jön komik" denen operet karakterini oynayacak oyuncular bulduk. Acayip bir ses, acayip bir dans yeteneği... Bizi şaşırttı o gün. Uzun bacaklı, sıırım gibi bir genç. Güzel gülüyor ama gene de olmayan bir şey var çocukta, bir şey eksik. O gün bize İngilizce bir müzikal parça söylüyor ve oynuyor, *Damdaki Kemancı*'daki "Ah bir zengin olsam"dı galiba. Alkışlamaktan ellerimiz kızardı. Adı Evren Pıraıvalı, Marmara Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Bölümü mezunu, Amsterdam Sanat Okulu'nda müzikal oyunculuğu, caz dans bölümlerinde master. Harika. Elif Çakman diye şeker bir kız, doğal mı doğal. İstanbul Üniversitesi müzikal bölümü mezunu. Sesi güzel, iyi dans ediyor, hatta çok iyi dans edi-

yor. Oyunculuk deneyimi pek yok. Haldun Dormen'in düzenlediği müzikal gecelere katılmış. Küçük rollerin çoğunu böylece çezeceğimiz için sevindik. O gün Başar'ın da yüzü güldü.

İskender Pala

Zeynep, belediyede hemen hemen herkesle ahabap olmuş, iş kovalıyor. Bir yandan kadroyu tamamlamaya çalışıyoruz, soluk almıyoruz. Zeynep bir gün İskender Pala, Daire Başkanı Ali Mazak ve Kültür Müdürü Hüseyin Öztürk beylerin benimle bir toplantı yapmak istediklerini söyledi. Üstelik yer Cemal Reşit Rey'in toplantı salonuydu. Hayırdır! İskender Pala ismini gayet iyi biliyorum. Okumasam da yazdığı kitapları biliyorum. Benim için televizyon programlarında sık sık karşıma çıkan bir edebiyatçı. Bilmiyordum, meğer Kadir Topbaş'ın sanat danışmanı olmuş. Bugüne kadar neredeydi bu adam? Tamam ama, bizimle ne ilgisi var anlayamadım.

Söylenen saatte randevuya gittik. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Daire Başkanı Ali Mazak ve Sayın İskender Pala ile uzun toplantı masasına oturduk. Önce kimse söze nereden başlayacağını bilemedi. Dikkatimi çekti; Sayın Pala konuşurken hiç insanın gözüne bakmayan biri. Birden Sayın Pala söze başladı; anladığım kadarıyla beni pek tanıtıyordu ya da benim onu tanıdığım kadar tanıyordu. Herkes çok ciddiymi. Daha önce bir iki toplantıda buluştuğumuz Ali Mazak Bey bile. Sonunda Pala Bey, "Bir proje teklifiniz olmuş, ben yeni duydum. Bu konuda bazı şeyler öğrenmek istiyorum" dedi. (Üstünden en çok beş altı yıl geçmiş olan aramızdaki muhavereyi mealen hatırlıyor, mealen aktarıyorum). Ben de "Nasıl olur, bu konu üç aydır gündemde" deyip, projenin hangi aşamalardan geçtiğini, şu anda hangi aşamada olduğunu anlattım. "Nasıl olur?" diye cevapladı. "Ben henüz piyesi bile okumadım bir danışman olarak." "Ama nasıl olur, belediyenin çeşitli katmanlarında en az yirmi *Ayşe Opereti* metni elden ele dolaşmakta. Tabii Sayın Başkan Kadir Topbaş'a üç ay önce sunduğumuz ilk metin dışında." Sayın Pala hiç bozulmadı; "Olabilir, ben hemen okuyup size kararımı bildiririm. Bu projenin yapılmasında bir mahsur var mı yok mu, onu değerlendireceğim" demesiyle, "Beyefendi, 1930'larda geçen bir aşk hikâyesinin bugün sahnelenmesinde ne gibi bir mahsur olabilir? Oynanmasına mâni olacak ne olabilir, ne arıyorsunuz?" dedim. Sayın Pala ağır ağır konuştu, tane tane söylenen kelimeler hâlâ kulak-

larımda; “Belki de Cumhuriyetimizin aleyhinde bir şeyler vardır metinde. Okumadan bilemem ki.” Kalakaldık Zeynep’le. Bu adam düpedüz benimle oynuyor, bana hakaret ediyor, alay ediyor. “Belki de Cumhuriyetimizin aleyhinde bir şeyler vardır metinde. Okumadan bilemem ki...” İşte o anda izin istedim, kalktık. Konuşulacak bir şey kalmamıştı. (Adam düpedüz benimle alay ediyor!)

Kulağımda o sözcükler. Arabada Zeynep’le birbirimizin sözünü keserek aynı anda konuşuyoruz. Orada hır çıkarıp, sözlerin hesabını sormak vardı, ama bu benim tarzım değildi. Her zaman-ki gibi deprem olunca tek yapılacak şey durmak, beklemektir.

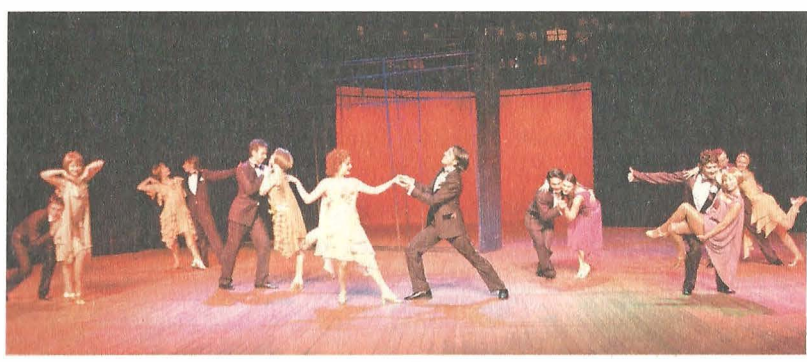
* * *

(Şimdi bir parantez açıp şunları hemen yazmam gerek. Daha ileride yazmam gerekirdi ama fazla sabredemeyeceğim. Ertesi sezon, bizim Ayşe’yi oynayacağımız tarihte Şehir Tiyatroları müzikli bir oyun sahneye koydu: *Leyla ile Mecnun*. Oyunlaştıran-yazan İskender Pala. Evet, yanlış okumadınız, aynen böyle. Sanırım fazla açıklamaya gerek yok. Sahneye koyan Ali Taygun, müzik Yalçın Tura, dekor kostüm Ali Cem Köroğlu. Seksen kişilik kadro, yanlış okumadınız seksen ve oyunun galasına Sayın Başbakanımız Recep Tayyip Erdoğan da katıldı. “Oyun o güne kadar yapılan en pahalı prodüksiyon ve en boş salonlara oynanan oyun oldu ve kısa sürede repertuvardan kalktı. Gördük ki seyircisizlikten kalktı ve koskoca belediye bundan utanmadı. Tiyatronun çok kolay olduğunu sananlar, işin “Ben yaptım oldu” diye yola çıkılmayacak bir iş olduğunu anlamışlardır umarım. Bu har vurup harman savurma hali çok tiyatrocuyla rencide etmişti o gün. Sonuç: Demek başkanın sanat danışmanlarının da danışmana ihtiyacı varmış.)

“Benim sözüm yerde kalmaz”

Evet, geri dönelim.

Fazla bekleyemedim, ertesi gün Tülin Hanım’a telefon edip yaşadıklarımızı anlattım. Bana, “Hiç öyle şey olur mu, ciddiye almayın. Başkan sözünden asla dönmez, her şey yoluna girecektir, sakın meraklanmayın” dedi. Gene de içim rahat etmemişti, artık avans vermeme, marşa basmam gerekiyordu. Ama tuhaf bir durum daha vardı: Elimize para geçmesi için bir türlü resmi bir bel-

Dekorsuz sahnede dans provası.

ge vermiyorlardı. Zeynep bir sürü bölüm başkanıyla, müdürle bir araya geliyor, ama her görüştüğü belediyece topu ötekine atıyordu. Bu işte bir tuhaflık vardı, kendimi iyice suçlamaya başladım. Ne diye bu teklifleri ciddiye alıp doludizgin girdim bu işe? Kendinden başka kimseye güvenmeyen Gülriz nasıl bu kadar saflaşmıştı? Ülkemizde kaypaklık, söz verip vazgeçmeler ahvali adiyedendir. Peki, ama niye, ne gereği vardı? Sonunda karar verdim. Kadir Bey'le yüz yüze konuşmalıyım, ancak o zaman ne yapacağuma karar verebilirim. Tülin Hanım'dan bir randevu ayarlamasını rica ettim. Tülin Hanım, "Bugün Başkan Şile Festivali'ni açıyor. Hiç durmayın Gülriz Hanım, hemen gidin orada görüşün, içiniz rahat etsin" dedi. Düşündüm; evet, fazla beklemeye sabrım yok, her şey açıklığa kavuşmalıydı.

Engin'e söyledim, önce çok direndi, sonra beni kıramadı. İnrendere'den beş dakikada gittik açılışa. Sahildeki meydanda bir amfi kurulmuş, bir de podyum. Başkan üçüncü sırada, etrafında belli isimler, Şile belediye başkanı, İDO başkanı vb. kendisi de güzel yüzlü eşiyle oturuyor. Nasıl gideceğiz yanına? Tribünün önünden geçmeye karar verdim. Engin sınırdan kriz geçirecek neredeyse, ama artık dönüş olmadığını anlamış. Bende gene dudaklar kısıklı, kaşlar çatılmış. El ele önden geçiyoruz.

Doğru olanı yapmışız, Başkan hemen el sallayıp yanına çağırdı - ya da çağırmaya mecbur kaldı. Yanımızda hemen birileri bellirdi, bize yol açtı. Yüksek tribüne çıktık. Başkan yanında yer açtı, çok neşeli görünüyor. Eşiyle tanıştırdı. Yerler değişti, ben Başkan'ın yanına oturtuldum. Başkan'a yekten aslında çok huzursuz olduğumu, karşımdaki mercilerin kararsız tavırlarının beni çok üzdüğünü, ayrıca acilen avans dağıtmak zorunda olduğumu anlattım. Ne yapmam gerektiğini sordum. Eşi de eğilmiş, söy-

lediklerimi dinliyor. Başkan elimi tuttu; "Gülriiz Hanım, benim verdiğim söz yerde kalmaz, bana güvenin, avanslarınızı dağıtın, her şey hallolur" dedi. Ekledi: "Çok mu fazla bu avanslar?" Yarın en az 20-30 bin liralık avans dağıtımam gerekecek. MKM'ye her prova için 2.000 TL ödüyoruz, 10 günlük peşin istiyorlar, toplam 20 bin onlara ödenmeli. 50 bin TL civarında bir rakam. Başkan belli belirsiz güldü. "Siz merak etmeyin, bana güvenin, benim sözüm yerde kalmaz. En kısa zamanda hallederiz her şeyi, içinizi ferah tutun." Kulak misafiri olanlar dışında bu konuşma iki şahitliydi. Biri Başkan'ın eşi Sayın Özleyiş Topbaş, öteki de benim eşim Engin Cezzar. Günün konusu olan festival üzerine birkaç şey konuşup, Başkan'ı kutladıktan sonra oradan ayrıldık. Miraç'a anlatıyorum olan biteni, içi rahatlıyor, "Böyle bir sözden kimse dönemez" diyor. Ben de öyle düşünüyorum, ama neden keyfim kaçıyor, bilemiyorum. İçimden bir ses arada bir, "Başından beri yanlış yapıyorsun, sonra canın yanmasın" demeye çalışıyor. Ben her seferinde o sesi susturuyorum...

Durum değerlendirmesi yapacak olursam, ortada Sayın İstanbul Belediye Başkanı Yüksek Mimar Kadir Topbaş'ın yerde kalmayacak sözüne güvenmekten başka çarem yok.

Tam gaz yola devam. O hafta MKM'nin avansını ödeyip, imzayı bastım. Yaratıcı ekibin avansları ödendi, herkes artık tamamıyla emin. Gülriiz, Belediye Başkanı'nın sponsorluğunda yola çıktı, cömert davranması bu yüzden. Kimse tahmin edemez Gülriiz'in bankada faizde duran parasını bozup, bütün ödemeleri yapacağını. Bu davranış hiçbir tiyatroğunun harcı değildi. Neden? Sanırım hiçbirisi Gülriiz kadar enayi değildi de ondan. Bu ne gözü karalık, bu ne güven Kadir Bey'e? Bir kumar olabilir mi? Tabii olamaz, adam eşinin ve Engin'in yanında tam dört kez tekrarladı, ben de marşa bastım. Düsturum: "Dünya cesurlarıdır." İyi ama Gülriiz, bu sefer kendine değil, başkasına güvenerek çıkıyorsun yola. Başkan cesur değilse ne olacak? Nitekim iki üç gün sonra Kadir Bey'e ve Tülin Hanım'a telefonla ulaşmam imkânsız oluyor. Konuşmam gerek. Beynim, "Dönülmez akşamın ufkundayım, vakit çok geç" şarkısına tempo tutuyor.

Zeynep ne yapıp edip Başkan'ın o günkü programını öğreniyor. O gün Alibeyköy'e gidip dere ıslahı çalışmalarını tetkik edecekmiş Başkan. Zeynep atlayıp gidiyor.

Henüz kimse ortalarda yok. Başlıyor beklemeye, sonunda dikkati çekiyor tabii ki.

Kötü hava nedeniyle giydiği giysileri, hele haki parkası dikkat

Sağdan bak 40, soldan bak en az 47 kişi...
Tanrım ben ne yaptım!...

çekiyor. Üstelik boylu poslu güzel bir kız. Orada ne arıyor? Soruyor görevliler; bizimki, "Başkan'ın yakınıyım, tanurım, geleceğimi duyunca bir merhaba demek istedim" diyor. Başkan'ın arabası gelir gelmez de koruma eşliğinde kendini Başkan'ın yanında buluyor. Kadir Bey yeğeni (!) Zeynep'i karşısında bulunca biraz bozuluyor. Birlikte yürümeye başlıyorlar derenin çevresinde. O yıl nasıl ıslah edildiyse o dere, bunca yıldır her yağmurda bugün hâlâ taşıp taşıp Alibeyköylüleri yollarda yüzen eşyalarıyla televizyon programlarına konuk olmaktan kurtaramadılar. Sonunda Zeynep tam arabasına binecekken Başkan'a sorabiliyor. Son bir hamleyle, "*Ayşe Opereti*" demeye kalmadan Başkan, her zamanki güleç yüzünden beklenmeyen bir ifadeyle, "Sizin işiniz zor" diyor. "Ama nasıl olur biz, neden?" Başkan, "Arkadaşlar itiraz ediyor" diyor ve binip gidiyor arabasına.

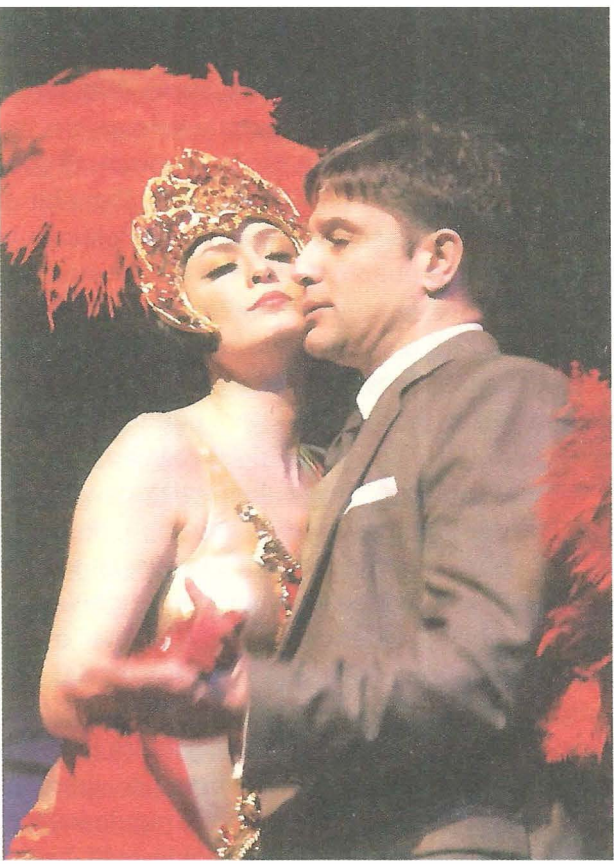
Sonucu az çok tahmin etmeme rağmen, küçücük de olsa bir umut ışığı yanıp söniyordu içimde. Söndü... Ve böylece başladı Belediye Başkanı tarafından terk edilmiş Ayşe'nin hikâyesi...

“Muhakkak Gülriz’in bir B planı vardır”

Artık aklıma takılan sesleri duymuyorum, rahatladım. Avansları, kuş kadar faiz getiren anaparamı bozarak ödemiştim. Yaratıcı ekip çalışıyor, biz de koşturup duruyoruz Miraç’la. “Sizin işiniz zor...” Bu ne rahat söyleyiş... Oysa beynimde uçuşan onca sözcük!!!

Zeynep hâlâ, “Gülriz’in bir bildiği olmalı” diye düşünüyor. Öyle düşünen yalnız Zeynep değil. Başar da “Benim bildiğim Gülriz’in bir B Planı vardır” diye düşünmekte. Bir de benim asla hata yapmayacağıma inanıyorlar. İşin hoşu, bana herkes güveniyor. Gülriz’in sözü yetiyor çoğu meslektaşım için; aslında gurur duymalıyım.

Alibeyköy’ü batıran yağmur günlerce devam etti. Ta ki *Ayşe Opereti*’ni Sait Halim Paşa’da basırun bazı önemli isimlerine tanıtaçığımız güne dek. Nasıl bir yağmur yağıyor. Sabahtan beri İstanbul’u seller götürüyor. Herkes gecikti. Arabadan inip yalıya girene kadar insan denize düşüp çıkmışçasına sırlısıklam oluyor. İkramlar filan, ısınma sohbetleri, derken vakit geçti. Aca-ba söylemeli miyim işin doğrusunu, yoksa susup Kadir Bey’i zor durumda bırakarak her şeyin güllük gülistanlık mı olduğunu anlatmalıyım? İlk hata: Ben gazeteciler gelmeden arkadaşlarla kısa bir konuşma yaparak durumu açıkladım. Herkes soluksuz kaldı bir an, sonra Başar Sabuncu, “Vazgeçiyorsun bu durumda herhalde” dedi. İkinci hata: “Zararın neresinden dönsem kârdır” demeyip ısrarla işin üstüne gidiyorum. O anda *Hürriyet* gazetesinden Sibel Arna, kameralar, fotoğrafçılar sırlısıklam giriyor odaya. Konuşmaya başladım, oyunun tanıtımı için her şeyi anlattıktan sonra, Kadir Bey’le olan projeye ilgili olup bitenleri anlattım sakın sakın. “Başka bir sponsorla mı devam edeceksiniz, bul-

Ceyda Düvenci ve Hazım Körmükçü.

dunuz mu?” dedi Sibel Arna. “Henüz vakit olmadı, ama bulmaya çalışacağız” dedim. “Bulamazsanız” deyince de “Devam edeceğiz; *Ayşe Opereti* kararlaştırılan tarihte perdesini açacak” dedim. “Kadir Topbaş’ın verdiği söz yerde kalabilir, ama Gülriz Sururi’ninki kalmaz” dedim.

Heeeyyyttt, nasıl rahatlar insan imkânsız yapmaya kalkınca, beklenmeyen bir şeye, bileğine güvenip soyununca. Ağır bir yükten kurtulmuşçasına rahatlar. İçinden yükselen mantığının sesini duymazdan gelmeye çalışır. Poker masasında elinde iki asla blöf yapıp karşı tarafın blöfünü görmesine kadar geçen süre içinde yaşanan duygu gibi bir duygu. “Ya işler yolunda gitmezse, beş parasız kalırsın... Geleceğini, yaşlılık günlerini tehlikeye atıyorsun” diyen mantığının sesi fısıldıyor. Bu arada benim için yaşlılık hâlâ gelecek yıllarda. Uzakta, henüz çok uzakta. Hemen susturuyorum o sesi, duymazdan geliyorum. Zor bir dönem başlıyor.

Akşam, Engin, Zeynep konuşuyoruz. Engin beni ikna etmeye çalışıyor. Karar vermişler beni vazgeçirmeye. “Delilik, çılgınlık” gibi şeyler söylüyorlar, bende ses yok. Biraz daha ısrar edilince birden patlıyorum: “Benim sözüm yerde kalmaz. Bu yaşa kadar verdiğim hiçbir sözü tutmadığımı hatırlamıyorum. Ben Kadir Topbaş değilim. Kalbırın adamı değilmiş, yazık. Bana bir daha vazgeç falan demeyin. Böyle şeylerle geçirilecek dakikam bile yok.” Öyle kesin konuşmuş olmalıyım ki ikisi birden sustu. Belki hataların en büyüğüydü yaptığım. Beni ikna etmek için başka yollar deneyebilirler, biraz sabır gösterebilirlerdi. Ama Satürn Efendi çoktan programına almış beni ve ben bütün bunlardan habersizim. Şaka etmiyorum bu sefer, hayatımı etkilemeye başladığı günü bile biliyorum. Ah, Kadir Bey ah! Atlatma politikasına başvuracağına, benimle açıkça konuşsa, ben tatil yapmadan geçen yazımı bile helal ederdim ona. En kötüsünü yaptı, beni aldattı. (İlerideki günlerde bir televizyon kanalında her şeyi itiraf edecekti.)

Ertesi gün şapkamı önüme koydum; hangi konularda sponsor bulabiliriz? Zeynep’le listeler yapıyoruz. Randevular alınıyor, gidip görüşüyorum; sonuç sıfır. Olaya sıcak baksalar bile, projenin geçirdiği aşamaları anlatınca vazgeçiveriyorlar. Hangi şirket, hangi nedenle olursa olsun (AKP’li olmasa bile) İstanbul Belediye Başkanı’nun vazgeçtiği projeye bir kuruş bile yatırmaz. Adının bu projeye anılmasını bile istemez. Zor durumda kalmaktan, antipatik olmaktan korkarlar. Tabii hepsi böyle değil, bazıları da kendi nedenleriyle reddediyordur.

Neredeyse umudumu yitirmiştim ki Anadolu Grubu randevu verdi bize. Toplantımızda Tuncay Özilhan Bey projeyi çok pahalı buldu, nedenlerini öğrenince de çok şaşırdı. “Keşke devam etmeseydiniz” dedi. Ben durumu olduğu gibi anlatınca, ihtiyacımız olan rakamın dörtte birini Efes Pilsen olarak vermeyi kabul etti. Nasıl mutlu oldum o an, anlatamam. Kendisine tekrar tekrar teşekkür ediyorum.

Vaat edilen prova salonları, ulaşım falan rüya olmuştu bir anda. Acilen prova salonu bulmalıydık. Işık Lisesi’nin Teşvikiye’de uzun bir süre kiralamak için peşinde koştuğum çok güzel bir salonu var. Provalarımızı orada yapmak, bizi büyük bir masraftan kurtaracaktı. Zeynep imdadıma yetişti. Işık Lisesi’nin kültür yöneticisi Sayın Sevil Karacık’tan randevu aldık. Yönetim kurulu teklifimizi inceleyecek. Sonunda heyecanla beklediğimiz gün geldi. Işık Lisesi provalarımızı yapmak için bize salonu açıyor, ayrıca ekibin (ekip dediysem her gün en az 30-40 kişinin) öğ-

le yemeklerini Sofra Catering ücretsiz karşılıyordu. Bu bizi nasıl rahatlattı anlatamam. Resmen prova dönemimizin sponsoru oldular. Yönetim kurulunda olan Zeynep'in babası mimar Kamil Özkartal'a ve Sayın Sevil Karacık'a çok müteşekkirim. Hayatımda bana çok büyük bir jest yapmış olan bu insanları hiç unutmayacağım. Ayrıca, ulaşım için Ahmet Çınar Bey de Çınar Tur'dan araba tahsis etti, oyuncuların ulaşım sorunu da ortadan kalktı böylece.

Ve bir gün Işık Lisesi'nde provaya başladık, üstte küçük bir konferans salonunun amfisinde tamamlanmış kadroyla. Aslında durum değişince, başka bir kadro, küçük bir prodüksiyon haline gelmek mümkün olsaydı... Ne yazık ki, o hangar salona verdiğim gibi başka birçok avans dağıtmış, kendimi kısıkvrak bağlamıştım bir kere. İpin ucu çoktan kaçmıştı.

Ne diyordum, kadronun ilk buluşması, yönetmenin ilk merhabası, ilk okuma provası. Ben geleneği bozmadım, "tatlı yiye-lim, tatlı çalışalım" gibilerden çikolata ikram ettim herkese. Sonra şöyle bir izledim amfiye yayılmış oturan oyuncular. Türk tiyatrosunda nedense kemikleşmiş bir âdet vardır; kürsüde açılış, ilk buluşma konuşması yapan yönetmen, evet bir tek yönetmen sigara içebilir. Her istediğini yapabilir nedense. Nitekim Başar ekleme sigaralara devam etmekteydi. Öteki tiryakiler ancak uzaktan dumanı içine çekmek zorundadırlar. Belki bugün bazı şeyler değişmiştir, bilmiyorum. 2008 yılında Ankara Devlet Tiyatrosu'nda *Fosforlu Cevriye*'yi çalışırken yönetmen koltuğunda ben oturduğum için hiçbir provada sigara içilmedi. Daha sonra çok şükür sigara hepten yasaklandı. İlerdeki sayfalarda Ankara Devlet Tiyatrosu dönemini, yaşadıklarımı anlatacağım. Henüz 2005-2006 sezonundayız.

İlk gün oyuncular partnerlerini tanımaya çalışır, kendileri de iyi izlenim bırakmaya gayret ederler. Evet, herkesi teker teker izliyorum, gelecek günler neler yaşanacak, bu insanlarla. Başarı onları tanımamı zorlaştıracak, en küçük başarısızlıklarında zayıf yanlarını hemen gösterecekler. Hiç beklemediğim biri kabalaşabilecek. Hazırım her şeye... Sürpriz yok artık benim için, ömrümün çoğu beklenmedik insanların beklenmedik tavırlarına şaşmakla geçti. Onun için de artık pek şaşırmam, hatta üzülmem. Bu meslekte her türlü sürprizi yaşamış biri olarak idmanlıyım.

Güzel bir ilk gündü. Başar rollerin dağıtımını sözlü olarak yaptı. Kadro 24 isim, 10 orkestra elemanı, 13 dansçı, yani sahnede 47 kişi. Teknik elemanlar, ışık, ses, sahne teknisyenleri ise en az 10 ki-

Oğuz Oktay, Gülümser Gülhan, Ahsen Ever.

şi, yani idare ile 67-68 kişiyle perde açılıyor. Şu anda yazarken düşünüyorum da ne diyebilirim evet salak! Büyük harflerle SALAK!

Bu arada basında röportajlar çıkıyor, dergilerde hoş tanıtım sohbetleri, ünlü fotoğrafçıların çektiği fotoğraflar... Dolunay Soy-sert, Ceyda Düvenci, Hazım Körmükçü, Sinan Tuzcu başrollerde. Hepsi de iyi fotoğraf veriyor, ee dizi oyuncularını, o kadar da olsun artık. Veli Dayı'yı Oğuz Oktay oynuyor. Yıllar sonra bu değerli arkadaşımızla olmak hoş.

Bu yıl sevgili Oğuz Oktay'a da veda ettik. Değerli bir insan daha eksildi aramızdan.

TV’de Kadir Bey’in itirafı

Bir akşam televizyonda Nazlı Ilıcak’ın programında Kadir Topbaş’ı gördüm. Nazlı Hanım’la o günlerde gündemi oluşturan “Caddebostan Parkı’na cami yapılsın mı, yapılmasın mı?” konusunda tartışıyorlar. Nazlı Hanım bildiğimiz tarzıyla yüzünde hiçbir ifadeyi değiştirmeden sıkıştırıyor Kadir Bey’i; “Caddebostanlıların akciğeri o güzel yeşil park yerine cami yapılmasını neden istiyorsunuz, çevrede yeteri kadar cami yok mu?” filan. Tam televizyonu kapamak üzereydim ki Nazlı Hanım birden, “Siz Gülriz Sururi’ye de bir projede sponsor olmak istemiştiniz, sonra vazgeçmişsiniz, doğru mu?” dedi. Kadir Bey gayet sakin, “Evet, doğru” dedi. Aaa! Kulaklarıma inananuyorum. Yok artık Gülriz, koskoca Belediye Başkanı bu kadar dillenmiş bir konuda bir de inkâr mı edecekti?

Nazlı Ilıcak: Peki neden vazgeçtiniz?

Kadir Topbaş: Arkadaşlar, “Kötü örnek olur, sonra bütün tiyatrolar gelip aynı şeyi ister” dediler.

Nazlı Ilıcak: Ama Gülriz Hanım size güvenip çok para harcamak zorunda kalmış, çok zarara girmiş.

Kadir Topbaş: Öyle mi? Ben vazgeçmiştir sanıyordum. (Kadir Bey son günlerde gazete falan okumadı herhalde.) Neyse zararı kendi cebimden öderim.

İnanamıyorum, yaşasın! Hiç değilse şu aşamaya kadar harcadıklarını ödese! Yok, vaatlerinin yarısını öder belki de. Televizyon kanalında adam vaatlerini kabul etti; harika. Hemen ertesi gün bu konularda hizmet veren bir şirketten program kaydının bir kopyasını alıyor, tekrar tekrar izliyoruz. “Tamam, harika” fi-

lan deyip duruyoruz. Heyhat... Günler geçiyor, arayan soran yok. Bu kez ben arıyorum günlerce; Kadir Bey'e ulaşmaya imkân yok. Ne Kadir Bey, ne daha önceki belediye başkanlarımız istemediklerinde kendilerine hiçbir şekilde ulaşamazsınız.

* * *

O günlerde sevgili Mehmet Ali Birand aradı, TV'deki olayı sordu; anlattım. Eski Babıâlılilerle ömür boyu süren dostluklar kurmuş olduğuma sevindim. Sevgili Birand, iyi ki ülkenin bugünlerini yorumlamak zorunda kalmadın. Biraz erken gittin ama hiç değilse ülkenin son dönemlerinde yaşadıklarına şahit olmadan gittin.

Ve Mehmet Ali Birand 29 Ekim 2005 tarihli *Posta* gazetesindeki yazısında *Ayşe Opereti* macerasına yer verdi.

Verilen sözler... tutulmazsa neye yarar?

Geçtiğimiz günlerde bir toplantıda Gülriz Sururi ile karşılaştım. Pırıl pırıl gözlerinden yine heyecan okunuyordu. Hızlı hızlı anlattı. Cumhuriyet döneminin en önemli bestecilerinden Muhlis Sabahaddin'in en bilinen opereti *Ayşe*'yi yeniden yazmış. Notaları ve metni kayıp olan müzikalin radyo kayıtlarından yola çıkmış ve 1930'ların operet dünyasını günümüzün çağdaş müzikal yorumuyla yeniden kaleme almış. İnsanın işine âşık olması, işinden heyecan duyması böyle bir şey işte... Ancak hüznünlendi sonra, nedenini sorunca biraz canı sıkılan anlatmaya başladı.

(...)

Sonuçta ne çıkacak diye merakla bekliyorum. Gülriz Sururi bir ay önce Kadir Bey'e bir anda ulaşamaz olmuş. İletişim kurmak için gösterdiği tüm çabaları da cevapsız kalmış. 3 Ekim tarihinde noter kanalıyla, belediye ile yapılan bütün çalışmaları ve toplantıları gün gün anlatan bir mektup göndermiş. Yine ses yok.

Umudu kesmiş... Ama yılların Gülriz Sururi'si... Bırakır mı gönülünden bağlandığı işini..

Kendi imkânlarıyla yoluna devam etmeye çalışıyor şimdi. Kolay değil tabii... Ama o kendine verdiği sözü tutacak elbette. Söz verip kulağının üstüne yatanlara inat.

Kadir Topbaş bir TV programında da konuyla ilgili şöyle demiş; "Bürokratların bana bunun bir emsal teşkil etmesinden korktuklarını söylediler. Bugüne kadarki zararları neyse ben kişisel olarak karşılarım." İşin kokusu bu zihniyetten çıkıyor işte... Keşke emsal teşkil

etse de böyle kültür sanat projelerine destek olsa belediyeler... Üstelik kaç Gülriz Sururi var ki Türkiye’de?..

Ayşe Opereti, 20 Ocak 2006’da Beşiktaş Belediyesi Mustafa Kemal Kültür Merkezi-Akatlar salonunda sahnelenmeye başlayacak. Biz de gidip keyifle izleyip destek olacağız kendisine.

M. Ali Birand

Sonuç: Çok değerli bir hukuk bürosuyla görüştüm. Programın kaydını da götürdüm ve iş uzadı. Kazanacak gibi göründüğümüz dava reddedildi. Eh AKP o yıldan başlayarak adaleti oyuncak etmiş meğer.

Aradan kaç yıl geçti, bazı açılış, gala gibi davetlerde karşılaşıyoruz. İlk başlarda selam vermek istiyor, beşuş bir çehreyle göz göze gelmeye çalışıyordu. Kendisine selam vermek istemediğimi anlayanca sonunda o da görmezden gelmeye başladı.

Evet, nerede kalmıştım? *Ayşe Opereti* hazırlıkları sürüyor, terslikler peşimi bırakmıyor. Benim peşimi mi yoksa *Ayşe Opereti*’nin peşini mi, bir gün anlayacağımı umuyorum.

Ayşe Opereti’nin başına gelenlerin beni en zor durumda bırakanlarından başlayayım. Aslında nasıl yazacağını bilmiyorum. Ama başaracağım, zira “gitmeden” her şeyi, ama her şeyi yazacağıma söz vermişim bir kere kendime.

Müzik provalarında Dolunay’ı dinlediğim ilk gün şok geçirdim. “Nedir bu ses, ne yapmaya çalışıyor bu kız?” Selim Atakan’la konuşuyorum. O da şaşırmış görünüyor. “Hani yaz bitmeden çalışacaktınız. Ne oldu?” diyorum ve gerçeği öğreniyorum. Dolunay çalışkan, iddialı, hırslı bir kız. Sesini çalıştırması gerektiğine karar veriyor ve şan dersi alıyor. Ve o küçük sesli ama şarkı söylemeyi becerebilen kız, opera söyleyecekmişçesine çalışınca, anlaşılan o ki hocası sesi alıp başka yere götürüyor. (Gerçi Ayşe’nin parçaları transpoze edilebilir.) Ancak tizlere çıkamıyor. Sıradan her sopranonun (rahatlıkla) söyleyebileceği şarkıları söyleyemiyor. En fenası, kendine güvenini kaybetmiş. Kolay şarkıların provasını yapıyor, ancak “Neredesin Ahmet” gibi usta işi söylenmesi gereken şarkılara sıra gelince, “Bugün onu söylemeyelim” deyip kaçıyor provadan. Şüpheyi düşünüyorum. “Acaba Selim o gün bu şarkıları çalışmadı mı Dolunay’la?” Nasıl çözülecek bu sorun, bilmiyorum.

Bu arada daha provanın ikinci ya da üçüncü günü; Başar çok huzursuz. Ben nedenini bulmaya çalışırken o çıkarıyor baklayı

ağzından. Benim provaya gelmemi istemiyor. Anlayamıyorum. “Efendim? Nasıl olur, Başar neden?” Somut bir şey söyleyemiyor, ama kararı kesin. “Peki” demek zorunda kalıyorum, ama çok sinirleniyorum.

Oyunumu bir kişiye emanet edip, ileride sürpriz bir sonuçla karşılaşmam. Beni neden istemiyor? Rejisine müdahale edeceğimi sanıyor. Zaten o mektup olayından sonra hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağı belliydi. Hem oyunun prodüktörü, hem yazarı, hem de süpervizörüyüm ama Başar ona itiraz etmişti zaten. Gayet fütursuz, “Yani benim yanımda isminin süpervizör olarak dergiye yazılmasını filan düşünmüyorsun herhalde” dedi. Gene aptala döndüm. “Evet, düşünüyorum” diyeceğime, “İstemezsen koymayız” demişim. Olay çıkmasından korkmuş, tekrar gergin bir ortam yaratılmasını diye taviz vermiş olmalıyım. Ah Başar, annemin karında *Ayşe Opereti*’nin şarkılarıyla beslenmişim, *Ayşe Opereti*’ni seyredemesem de dönemin bütün operetlerini izlemişim kulislerde. Yorgun düşüp oyuncuların kollarında, plak şirketine uyumuşum. Annemin babamla Almanya’da Polydor’dan doldurduğu taş plaklarla büyümüşüm. O dönemin bir operetinin bugün neden süpervizörü olamıyorum, pek aklım almıyor. Ama susuyorum işte. İsteğine aptalca boyun eğip, uzun bir süre provaya gitmiyorum.

Selçuk Borak’ın danslarını izlemekle yetiniyorum. Selçuk hiçbir zaman belli bir çizginin altına düşmeyen başarılı bir koreograf ve çok başarılı bir koreografi gerçekleştiriyor. Ortada çok da imkânlı bir durum var; 1930’ların çarlistonları, valsleri, varyetesi... Bazı şarkılar, danslar olağanüstü. Tekrar tekrar seyretmeye doyamıyorum. Bir gün arkadaşlar oyunla ilgili bir şeyler anlatıyorlar. “Olamaz” diyorum. Engin’le gidip kendi gözlerimle görmeliyim olan biteni.

Bu arada Engin böbreğiyle uğraşüyor. Sağlığını ihmal ediyor. Böyle giderse başımıza kötü şeyler geleceğinden korkuyorum: Kanama mesanede başlamış durumda. Doktora gitmesi gerek ve ben ona, “Provaya gitmek istiyorum, benimle gel” diyorum, dönüşte de doktora gideceğiz birlikte. Işık Lisesi’nin tiyatro salonuna yavaşça girip, bir kenara oturuyoruz. Oynanan sahneyi izliyoruz. Şaşkına dönüyorum. 1930’ların femme fatale gazino yıldızını oynayan Ceyda Düvenci masum, harum hanımcık bir tip oynuyor ve daha benim bir şey söylememe kalmadan Başar bizi görüyor. O anda sahneden çıkıp gidiyor. Önce salondan, sonra da binadan çıkıp gitmiş. Ben dönüp provaya devam edecek sanıyorum. Çıkıp gittiğini söylediklerinde Engin, “Olmaz öyle şey” de-

Dolunay Soyser ve Orhan Aydın.

di. Ben, "Bizi protesto etmek için gitti herhalde" dedim. Bir saat sonra geldi Başar ve sahneye çıkıp bizim salondan çıkmamızı istedi. Adam yazarın yanında prova yapmıyor. Henüz iki üç sahne çalışmış. Zaten oyuncular arasında bir terör havası estirmiş, mutadı üzere. O an her şey bir anda bitti. Tek kızdığım, kaybettiğim onca gündü.

Bugün aradan bunca yıl geçtikten sonra, o gün ciddi sağlık sorunları olduğunu düşünüyorum. Ya da işin içinden çıkamadı. Kendi adına parlak bir sonuç alamayacağını düşünmek onu yıprattı.

Başar ertesi gün resmi yolla, aldığı avansı geri yolladı. Engin'le göz göze geldik.

Engin, "Bana öyle bakma!" dedi. En şirin halimi takınarak baktım. Gülererek, "Ama bana da 50 bin TL vereceksin" dedi. "Hakkın" dedim, "kazanalım, dükkân senin." "Ben zaten ilk günden be-

ri kabağın benim başıma patlayacağını biliyordum” dedi. (Doktorlar, ilaçlar... Engin böbrek yetmezliğini göze alıyor neredeyse. Prostatına kimse dokunmasın da... Şimdilik ilaçlarla idare ediyor ama ya sonra? Nuh diyor peygamber demiyor. “Prostatıma dokunmayın!” Anladık, anladık o kadar da aptal değiliz.)

Sonuç: Provalar yeniden başladı. Başar gitti diye üzülenler, sevinenler rahatça tavırlarını ortaya koydu. Bazıları renk vermeyip dedikodu kazanını kaynatmayı tercih etti. Sonuç: *Ayşe Opereti*’nin kulisinde bir kaos yaşanıyor artık.

Hiç unutmuyorum, Engin ilk provaya sahne yanındaki merdivenden duvara tutunarak çıktı. Bu özveriyi benim için olduğundan fazla TİYATRO adına yapıyor, belli. Ve kısa sürede Engin’le birbirimize giriyoruz. Dönemle ilgili bazı önerilerime kulak vermiyor. Oysa ben önerilerimi herkesin içinde değil; evde, akşam yemek yerken yapıyorum. Sonunda anlıyorum ki o da Başar gibi provaları izlememe karşı. Düşünüyorum: Ben ne yapıyorum da bunların; “bu yönetmen tayfasının” sınırını bozuyorum? Sonunda uyanıyorum, yazarken bir yandan da oyunu sahneye koymuşum. Ne olması, nasıl olması gerektiği hakkında peşin hükümlerim var. Ama kimse de “Bak böylesi daha iyi” diyebileceğim bir yenilik, bir yaratıcılık getirmiyor ortaya. Oyun zaten dramatik sahneler dışında 1930’ların operetlerinin o naif havasıyla hafif dalga geçerek oynanmalı bence. Örneğin, o günün genç köylülerine “Kırda toplarız çiçekler, kovalarız kelebekler” türü şarkı sözleri yazmış Muhlis Sabahaddin Bey. Bugün hiç değilse “kopunca kanatları o uçamaz, o kaçamaz” derken oğlanlar kızların kollarından kısıvrak yakalayıp başakların arasında kaybolsalar fena mı olurdu? Neyse sonuç: Ben iki yönetmenimin de *Ayşe Opereti* karşısında tereddütler içinde kaldığını düşünüyorum. Artık anem mi, babam mı sinirleniyor; Muhlis Sabahaddin Bey mi, yoksa Satürn Efendi mi bilemeyeceğim; her an bir terslik, her şey en zor şartlarda gerçekleşiyor.

Zorlanarak süren provalar sinirlerimi yıpratırken bir yandan da teknik işler çıkmazda, dekor ortada yok. Kostümler için yüksek bir rakam ödeyeceğim. Sadık geç söyledi ama yine de söyledi istediği rakamı. Dekora ve kostümlere para yetiştiriyorum. Anaparamın tamamını bozdum. Oysa bugün ülkemizde iki kişilik oyunlar bile sponsorsuz perde açmakta zorlanıyor.

Evet, nerede kalmıştım. Ayşe şarkılarını gerektiği gibi söylemiyor. Selim Atakan gibi bir ustanın bu konuda elinden hiçbir şey gelmiyor. Dolunay bazı yerlerde müziği bırakıp di-

zöz söylüyor, olacak iş değil! Karşısında Hazım Körmükçü var, onu eskiden beri tanıyorum. Şehir Tiyatroları'nda sanırım Işıl Kasapoğlu'nun o gün (80'li yıllar olmalı) çok ses getiren *İki Efendi'nin Uşağı*'ndaki başarısını hâlâ unutamıyorum. Ondan sonra Açık hava'da gene Şehir Tiyatrosu'nun bir müzikalinde izlemiştim. *Çalılıkusu* olabilir mi? O günlerde şöhret basamaklarını hızla çıkan Tilbe Saran'ın sesine bayılmıştım. Hazım'ın sesi de çok iyiydi. Ancak yıllar sonra Hazım Körmükçü iyi bir seçim miydi? İyi bir oyuncu, yakışıklı ancak bazen şarkılarda detone olabiliyordu. Ayşe zaten ikide bir detone.

“Ahmet’in Ayşe’yi öpmesini istemiyorum”

Bu arada Hazım yıllarca balık adam olarak hayatını kazanmış. Derin sularda on kiloluk orfozlar, lagoslar yakalayıp satmış. Aca-ba bu dönemin detone oluşuyla bir ilgisi olma ihtimali var mıydı? Ses sanatçısı Hilal Özdemir’le evli, bir de çocukları var. Son gün-ler yaklaşırken provayı seyretmiş olacak ki, bir gün bana telefon etti Hilal Hanım. “Gülriiz Hanım” dedi; şaşırmıştım, terslikler ya-kamı bırakmazken “Yoksa Hazım’ın başına bir şey mi geldi?” di-ye düşünmeme fırsat kalmadı. Hilal Hanım, “Siz de bir kadınsı-nuz, beni en iyi siz anlarsınız. Oyunda bir öpüşme sahnesi var, iş-te o sahnede Hazım’ın Dolunay’ı öpmesini istemiyorum” demez mi! Allahım, sen bana sabır ver. “Bakın Hilal Hanım, sizi anlaya-bilirim, ancak kocanız bir oyuncu. Sahnede az sonra Ayşe’nin ır-zına geçecek olan Ahmet’i oynuyor. Hasbelkader dudakları birbi-rine değerken sahne kararmaya başlıyor ve onlar sarılarak yere düşüyorlar, öpüşmeden nasıl başlar bu sahne? Düşünemiyorum.” Karşı taraf tınmıyor, gene bıraktığı yerden başlıyor: “Siz de bir kadınsınız, ben kitaplarınızı okudum, beni yalnız siz anlayabilir-siniz. Yuvarım bozulmasını istemiyorum. O sahne bir an bile ol-sa her gece tekrarlanacak. Ne olur yardım edin.” (O sırada Dolu-nay ve yavuklusu Hasan’ı oynayan Sinan Tuzcu flört etmeye baş-lamışlar bile. Nitekim sonunda evlendiler. *Ayşe Opereti*’nde taru-şıp evlenmiş oldular böylece.)

Yönetmen en sade biçimde, “Ayşe çocukluğundan beri âşık ol-duğu Ahmet’e nasıl karşı koysun, elbet dudakları birleşince diz-lerinin bağı çözülecek...” diye düşünmüş ve uygulamış. Öpüşme-yen bir Romeo ile Juliet olabilir mi? Ne dedimse derdimi anlata-madım. Sonunda iş, “Ya yuvarım yıkılır ya Hazım rolü bırakır”a geldi. Nasıl tuttum kendimi, nasıl “Haklısınız, sizi anlıyorum ta-bii ama” diye cümleler kurabildim, bilmiyorum. O gün Engin ve

Dolunay Soyser ve Hazım Körmükçü.

Zeynep'ten başka kimseyle konuşamadım bu konuyu. Engin, "Sen bana bırak, ben hallederim" dedi ve Hilal Hanım'ın izlediği provalarda ışığı erken söndürttü. İşte bu tür olaylar benim çok canımı sıkıyor.

Dolunay Ayşe'yi iyi oynuyor; samimi, sıcak, masum, inanmış güzel, genç; harika bir Ayşe. Ah bir de şarkılarda iddialı olmak derdine düşmeyip doğal bir şekilde söyleyebilseydi.

Provalarda beni çok ama çok keyiflendiren şeyler de var; mesele Metin Göksel'in sahneleri. Genelde Ceyda Düvenci ile karşılıklı oynuyorlar, iki de düetleri var. Metin eski Boğaziçi Üniversitesi oyuncularından. Hâlâ orada tiyatro yapmaya devam ediyor, ikinci mesleği tiyatro diyebiliriz, asıl mesleği halkla ilişkiler. İşte bu oyuncuyu belki ilk yıllarından beri seyrediyorum. Suat rolü için oyuncu seçerken birden aklıma geldi, teklif ettim, kabul etti ve oyunda rolüne çok şey katan tek oyuncu oldu. Bir kere sahne sempatisi var, karizmatik, sesi, dansı harika, müzikal bir insan. Dönemi giymiş, acayip bir Suat var karşımda. Ve münükleriyle, yürüyüşü-

le her provada beni krdı geçirdi. Vaktiyle Dormen Tiyatrosu'nda Altan Erbulak ve Erol Gunaydın, daha önce de Adile Naşit ve tabii Devekusu Kabare'de Zeki-Metin beni böyle gldrmşlerdi.

Onların provalarında kendimi unutuyorum. Onlar derken Ceyda Düvenci'den söz ediyorum elbet; kenar mahallenin dilberi, mzikhollerin, kafeşantanların yıldızı Hale. Başar'ın provalarda gayet yüzeysel oynanması gereken Hale rolünü "Bu kız nereden geliyor, dramı nedir?" gibi sorularla toplumun ezdiği bir zavallıya çevirmesi, Hale'nin bence içinde fazla bir şey araması boşa vakit harcamaktı. Başlarda çok bocaladı, hatta ben bir ara Engin'e, "Ne yapacağız Hale'yle?" diye yakındığını hatırlıyorum.

Ceyda'nın bir handikabı vardı, hiç kötü kadın oynamamış o güne kadar ve tiyatroyu sinema, dizi mantığıyla düşünüyor. "Ya üstüme yapışırsa" diye korkuyor. Oysa tiyatro böyle değil. Ne kadar farklı rolde başarı gösterirsen o kadar çabuk iyi oyuncu kategorisine girebilirsin. Böyle bir rolün kendisine çok şey katabileceğini önce görmedi. Hatta bundan röportajlarında bile söz etti. Ancak Hale'nin kostümlerini giyip Sadık'ın hazırladığı başlığı takınca bir taş bebek oldu Ceyda sahnede. Harika bir müzik kulağı var. Müzik hocası olan annesi, kızını küçükten müzikle yetiştirmiş. Küçük bir ses ama ne yaptığını biliyor, iyi ve doğru söylüyor. Fakat bir türlü fettan, apkın bir kadın gibi bakmayı kendine yakıştıramıyor. Hatta yediremiyor desem... Son oynadığı "Maral" dizisinde bile bir gözü fettan, öteki gözü masum bakıyor. Ne yap-sa masumiyetini atamıyor üstünden. Gene de o kadar göz alıcı ki, her şeyi affettiriyor. Zaten sanırım seyirci  dakikalık şarkı ve dans sırasında seyretmeye doyamıyor Ceyda'yı. Güzel ve arkasındaki müthiş kostümler içindeki 12 dansyla gerçekten başarılı bir şova dönüşüyor "Ali Baba Yapma Bana" şarkısı.

İşte ben en keyifsiz anımda bile, Suat ile Hale'nin sahneleri gelince kaçırmıyor, salonda bir koltuğa ilişip tekrar tekrar seyrediyorum.

Ben Suat rolü ile Metin Göksel'in ciddi bir patlama yapacağına emindim. Ancak bunlar öyle başka faktörlere bağlı olaylardır ki... nce oyun tutacak, sevinecek. İzleyici, "İyiymiş, kaçırmayalım" diyecek. Bunu demek için de doğru günde, doğru kastla ve ve... Satürn'n proje sorumlusuyla barışık olduğu bir döneme rast gelecek. Alçak Satürn! Neyse bunu da Satürn'e bağlayıp rahatladım biraz.

Gerçek kanaatim odur ki, MKM sahnesinde yapılan hiçbir şey seyirciye kolay kolay ulaşamaz. Müziğe, dansa dayalı şovlar,

Metin Göksel.

ödül törenleri, seminerler filan dışında. Büyük harflerle orası "Tiyatroya uygun bir yer değil."

Güneş Sigorta, kendimi bildim bileli tanıdığım ilk ve tek sigorta şirketi. Onlar da sponsor oldular. Bütün oyuncularımızı ve oyunlarımızı sigortaladılar. Afişimizi Ali Cem Koroğlu bir toplantıda çizmek istedi. O sırada Sadık Kızılağaç, "Öyle olmaz, böyle olur" dedi ve gerçekten istediklerimi ilk anlatışında harika bir şekilde çizdi. O biraz daha gelişip afişimiz oldu ve tabii ki dergi kapağı... O günlerde birlikte çalışan Ferhan İstanbullu ve Serra Akıncı logomuzu hazırladılar, dergimizin mizanpajını yaptılar. Masrafların dışında kendileri bir şey talep etmeyip büyük dostluk gösterdiler. Ve bütün bu sağlanan imkânlarla rağmen *Ayşe Opereti* benim bütün sermayemi kediye yüklememe engel olmadı. Uzun uzun anlatmak, bu konuyla can sıkılmak istemiyorum. Beni yazarken hafakanlar basıyor zaten. En kısa yoldan olaylar dizisini anlatmaya çalışayım bari.

Oyunun provaları tam gaz devam ediyor. Engin hastalığıyla

mücadele ederken ve başka bir yönetmenden devraldığı oyunu nasıl kotaracağını şaşkınlığını üstünden atmaya çalışırken, ben provalardan yüzüm asık dönerken... Oyunun ilk toplu okunuşunda aklımdan bir kez bile “adam olacak çocuk...” cümlesi geçmemişti... Şimdi ilk oyun gecesini düşünmekteyim.

Ayşe Opereti, hikâyesi çok naif, buna karşın bana göre müziği muhteşem bir oyun. Ancak şarkılar gereği gibi söylenemiyor. Oyun uzun, bazı sahneler bayıyor. Ben Engin’e, “İstediğin yerleri söyle, hemen keseyim” diyorum; oralı değil. Oyuncular genelde iyi. (Burada bir parantez açmalıyım. Çocuk tiyatrosunda iki üç yıl birlikte oynadığımız Jeyan Mahfi Tözüm’le yıllar sonra karşılıklı oynamasak da birlikte çalışmanın beni çok mutlu ettiğini söylemeliyim. Bizim meslekte yıllarca bir kilometrenin içinde yaşayıp birbirine rastlamadan ömrünü tamamlamak mümkündür bazen.)

Bence en büyük sorun MKM’nin hangar gibi sahnesi. Bir uçtan öbür uca ciddi bir yol katetmek gerekiyor ve şirketi, ses düzeni olsun, ışıklar olsun, okasyon bir iş alınca ekipmanın yarısını götürüyor. Işık tasarımcımız Yakup Çartık çok iyi bir ışık hazırladı, ancak o günün parasıyla 90 bin liraya mal olan dekor ortada yok. Hangar gibi bir sahnede dekorsuz bir oyunla perde açtık desem yeridir.

Nihayet perde...

Ayşe Opereti’nin perde açacağı gün önce yoğun kar nedeniyle okullar tatil edildi. MKM, kuş uçmaz kervan geçmez bir yer. Olanlar oldu, galayı yoğun kar nedeniyle ertelemek zorunda kaldık. Ertesi haftaya oynanacak. Tabii “Haftaya erteledik” demek kolay. Bugünkü gibi insanların GSM’lerine mesajla durumu bildirmek kolaylığına daha başvurulmaya başlanmamış. Bin kişilik salonun davetlilerini arayıp bulmak, onlardan haftanın teyidini almak çok zordu. Haftaya kimi davetlilerin başka yerlere sözü vardı, kimisi yurtdışında, İstanbul dışında olacaktı. Zeynep’in başında olduğu ekip gece gündüz uğraştı. Gazete ilanları, yapılmış onca röportaj, haber havaya uçtu. Aynı gece herhalde tesadüfen olsa gerek (!) Akatlar Kültür Merkezi’nde Zeliha Berksoy’un yönettiği bir Haldun Dormen kutlaması düzenlenmiş. Onlar da kar yüzünden geceyi ertelemek zorunda kalmışlar, tabii ki haftaya aynı güne... Neyse, olacağın önüne geçilemiyor. Bu erteleme moralleri çok bozdu. O gece, o yapılamayan gala gecesi biz-

ler salondaydık. Nitekim iyi ki de oradaydık. O koşullarda belki yer buluruz umuduyla Uludağ'a gider gibi bazı izleyiciler koşulları zorlayarak gelip geri döndüler tabii ki. En hoş şuydu: Sayın Kadir Topbaş'ın kim bilir kaç gün önce sipariş edilmiş devasa çiçeği geldi ve kapıya kondu. Oysa bütün gün "sokağa çıkmayın" anonsları vermişti belediyemiz; hem televizyondan hem de gazetelerden. İlerideki günlerde Kadir Topbaş, "Gülriz Hanım projeden vazgeçmedi mi? Haberim yok" diyecekti. (Kadir Topbaş eğer gençliğinde katıldığı Yeşilçam yarışmasında kazanabilseydi o gün zengin çocuk rollerinde jön olarak, baba olarak yıllarca izleyecektik onu.)

Ertesi hafta galamız yapıldı. Salon tamamen dolu değildi. Kimisi yukarıda söylediğim nedenlerle katılamamış, kimisi Haldun Dormen'in gecesine gitmeyi seçmiş. "*Ayşe Opereti*'ni nasıl olsa bütün sezon hangi gün istersek seyrederez" diye düşünmüş olmalıydı. Sonuç: Zor bir geceydi, her şey tahmin edip Zeynep'e söylediğim gibi gelişti. O güzelim Ayşe ve Ahmet şarkıları hemen hemen hiç alkış almadı gibi bir şey. Daha sonraki oyunlarda iyi reaksiyon aldıkları da oldu. Ama final, danslarıyla kıyameti kopardı. Galiba Ayşe *Opereti*'nin galipleri Muhlis Sabahaddin, Selçuk Borak ve Selim Atakan'dı. Selamda tabii ki Engin de çok alkış aldı. Ama bence Engin'in morali Dolunay'ın şarkılarıyla yerle bir olmuş ve inanmadığı işi yapan sanatçının ruh halini üstünden atamamıştı. Ve büyük harflerle: Çok hastaydı.

Gala gecesi oyundan sonraki geleneksel davette tebrik kabul etmekten yoruldum. Bu arada Anadolu Grubu'ndan Tuncay Özilhan galaya gelemedi, ancak güzel eşi Emine Hanım oyundan sonra yanıma gelip *Ayşe Opereti*'ni çok beğendiğini, muhteşem olduğunu söyledi; beni büyük bir içtenlikle kutladı. Ve ayrıca oyunun oynandığı her gece seyirci yolumu kesti, "Yıllardır bu kalitede bir şey seyretmemiştik" diye kutladılar.

Eğer oyuna BKM'nin ortağı Necati Akpınar'ı davet etmeseydim, o da gelmeseydi zararım katlanacaktı. Oyundan sonra fikrini sordum. Fuayede oturduk, bana geliri gideri filan sorduktan sonra, "Ben bir işletmeci olarak hemen oyunu kaldırmanızı tavsiye ederim" dedi. "Günlük giderinizi karşılamaya imkân yok, bu masrafın altından kolay kolay kimse sponsorsuz kalkamaz." Ödenekli bir tiyatrodaki pek hissedilmez. Oyun perde kapatmak zorunda değildir. Belki dolu oynamaz ama sezonu götürür.

Aslında bilmediğim yeni bir şey duymadım, her şeyin farkındaydım da kabullenmesi zor geliyor insana. Zeynep şaşkın, tiyat-

ro yönetmek ne zor işmiş, bizzat yaşayarak anladı. Evet, bu kısa sohbetin sonunda anladım ki büyük bir hata yapmışım. “Aferin, şimdi bravo valla” diyen sesleri duyar gibiyim. Mali müşavirle konuştum ve *Ayşe Opereti*’ne noktayı koyduk. Necati Akpınar, “Küçük bir kadroyla, küçük bir salonda kendiniz yapsaydınız bu projeyi keşke” deyip duruyordu.

Zaman geçip de işin muhasebesini yapınca ortaya çıkan gerçekler üzücüydü, ama durumu ve gerçekleri değiştiremezdim.

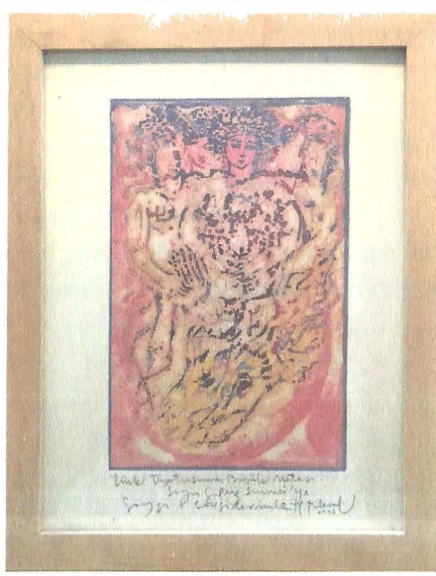
Marmara Üniversitesi'nde hocalık günlerim

Kendimi büyük bir boşlukta hissettiğim günlerde eski dost, değerli ressamımız Mustafa Pilevneli beni bir sergisine davet etti. "Muhakkak gelin, sizinle bir şey konuşmak istiyorum" dedi. Bugüne kadar çok değerli ressanlarımız portremi yapmak istemiş, bazıları da gerçekten beni fırçalarıyla ölümsüzleştirmişlerdi.

Aklımdan bir soru geçti ama hemen Mustafa Bey'in portre yapmadığını hatırladım.

Güzel bir sergiydi. Sonunda biraz sohbet ettik ve bana ilginç bir teklifte bulundu. 2006 yılının sonlarıydı sanırım... Mustafa Pilevneli, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nin 50. yılını kutlayacağını, dekanla birlikte bu konuda benimle işbirliği yapmak istediklerini söyledi.

Önce tam ne istediğini anlayamadım, ancak biliyorsunuz hiçbir teklife önceden hayır demeyi sevmiyorum. Teklif edilen toplantıyı kabul ettim. Karşı taraftaki Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanı Nazan Erkmən'in zevkli odasında yapılan toplantıda pek bir şey açıklığa kavuşmadı. Hiç tiyatro eğitimi almamış gençlerle bir gösteri hazırlamamı istiyorlardı. Ben de apar topar böyle bir projenin gündeme getirilemeyeceğini anlatmaya çalıştım. Karşılıklı çay içerek tiyatro ve resim üzerine güzel bir sohbet gerçekleştirdik. İkinci bir toplantı istediler ve fakültenin tiyatro bölümünü açmaya karar verdiklerini, seçeceğim öğrencilere oyunculuk dersi vermemi, yıl sonunda da onlarla bir gösteri hazırlamamı teklif ettiler. Hemen kabul ettim. Eğer yetenekli gençler bulabilirsem istekleri gerçekleşecekti. Onun için en az üç gün tekrar tekrar elemeli seçimler yapacağım. Üniversitenin görünür yerlerine kocaman bez afişlerle Gülriz Sururi'nin tiyatro bölümü başlatacağını ve oyunculuk dersleri

Mustafa Pilevneli'nin armağanı.

vereceğini yazmışlardı. Gerçekten o kadar çok başvuru oldu ki, ben bile şaşırımdım. Zeynep Miraç da asistanım olarak yanımdaydı. Seçmeler heyecanlı geçti, yanlış yapmak istemiyordum. Çoğu zaten güzel, yakışıklı, pozitif enerji yayan çocuklar. Resim, heykel, mimari, tezhip vb. okuyorlar. Ancak çoğu gencimiz gibi, bir yerde hepsi buluşuyor. Hepsi kötü konuşuyor, harfleri yiyip yutuyorlar. Ne söyledikleri anlaşılmıyor ama onlar birbirlerini pek güzel anlıyorlar. Bunların muhakkak bir diksiyon hocasına ihtiyaçları olacak. Neyse ileride göreceğiz bakalım. Benim seçmeler birkaç gün sürdü. Sonunda akıllı bulduğum, (malum akıl işin yarısı demektir) sahnede iyi duran, vücut dilini az da olsa kullanabilen ne yazık ki sadece 18 genç seçebildim. Bir kış boyunca onlara ders verdim. Onlar mutluydu, ben daha mutluydum. Zira kendimi *Ayşe Opereti* macerasının psikolojik etkisinden böyle kurtarabildiğimi söyleyebilirim.

Gençler kısa zamanda kaynaştılar. Ah gözünü sevdiğim tiyatro. Kısa sürede davranışları, konuşmaları değişti. Ayrıca gece gündüz birbirlerinden ayrılmaz oldular. Sonunda gördüm ki, çok doğru bir seçim yapmışım. Gençler yetenekli, çalışkan, istekli. Zaten tiyatro böyle bir şey. İnanır mısınız, çoğu daha önce tiyatro seyretmemiş. Klasiklerden bulvara kadar pek çok oyun sahnesi çalıştırdım onlara. Bir şey fark ettim: Çoğu güldürmek, gülmek derdinde. Romantizme, aşk sözlerine pek gelemiyorlardı. İki ay

sonunda nihayet isteseler de, istemeseler de bir "Cyrano" tiradını söylerken duygulanmaya başladılar.

Yalnız üniversitede olay çıkmıştı. Kazanamayan gençler yolu mu kesiyorlardı ve hesap soruyorlardı. Ben de onlara klasik cevabımı verdim: "Unutmayın ki çocuklar, dünya konservatuvar sınavlarını kazanamamış starlarla doludur. Eğer sizde bir cevher varsa bir gün muhakkak..." Bu cümleyi kurduğum hiç kimseden itiraz cevabı almamıştım. Bu ilk hocalığım olacaktı ama benim elli yılım zaten hocalıkla geçmişti. Önce bir iki kitap karıştırayım dedim, sonra hemen vazgeçtim. Elli yılın deneyimini kendi doğal yöntemimle yeri geldikçe onlara aktarmaya çalıştım. Sonuç inanılmazdı. Dördüncü ayın sonunda o ilk günkü çocuklar gitmiş; yerlerine kendilerinden emin, doğru konuşmaya dikkat eden, doğru yürüyen gençler gelmişti. Onlara kitaplar, oyunlar okuttum. İlk anı kitabımı okuttum. Onlarla birlikte tiyatrolara gidip oyunlar izledik. Sonra birlikte oturup eleştiriler yaptık. Bu döneme "sekiz aya sıkıştırılmış oyunculuk dersleri" diyebilirim. Son üç ayda Kahraman Nazirov'dan dans dersleri ve Simten Şenpolat'tan müzik dersleri almaya başlamıştık. Dans ve müzik konusunda bu kuşak inanılmaz bir yeteneğe sahip. Bizim uğraşarak öğrendiğimiz şeyleri onlar zaten doğuştan biliyorlar.

Bir şeyle uğraşıp sonucunu görmek her zaman beni mutlu etmeye yetmişti. Gene öyle oldu. Artık gece yatakta Kadir Bey'le savaşıyorum. Para hesapları, borç sorunlarıyla geceyi sabaha bağlamıyorum. Değişen bir şey yoktu, ama baş edebilmişim işte. Artık küllerimden yeniden doğabilirdim.

"Biz sıfırdan başladık"

Oturdum fakültenin ellinci yıl kutlaması için bir oyun yazdım. Öğrenciler arasında geçen bir oyun. Neredeyse yaşadığımız derslerimizi oyunlaştırmıştım. Çok güzeldiler, sahneye çok yaklaşıyorlardı ve alkışlandılar. Çok alkış aldılar ve tiyatroya âşık oldular; bu kaçınılmazdı. Artık öğrenci Ayşe, Ahmet yoktu karşımda. Onlar dünyaya başka bir gözlükle bakma şansına ulaşmışlardı ve aralarında hiçbir kıskançlık, çekişme yaşamadan bir ekip olmuşlardı. Oyunun son provalarına davet ettiğim fakülte hocaları ve sayın dekan gerçekten şaşırmışlardı. Gözlerine, kulaklarına inanmadılar ve fakülte salonunu yetersiz bulup ellinci yıl kutlamasını CKM'de yapmaya karar verdiler. Ben de orada prova yapmak şansına kavuştum böylece. Dekor veya kostüm için imkânlar

çok kısıtlıydı. Zuhul Olcay ile Tilbe Saran'ın başrollerini üstlendiği *Nathalie* oyununun çevre düzenini çok beğenmiştim. Sema-ver Kumpanya'nın bir oyun galasında pat diye beni o çevre düzeninde imzası olan Hakan Dünder ile tanıştırdı Işıl Kasapoğlu. Tanışır tanışmaz, pat diye ondan üniversiteye ve bana yardımcı olmasını istedim. Hakan Dünder bana bilgisayardan harika çizimler yolladı. O günlerde bu konularla henüz ilgili olmadığımndan Zeynep Miraç'ın yardımıyla sonuca ulaştık. Ama kim realize edecekti bu dekoru? Tabii, Hakan Dünder. Üniversitede para yok. Hakan Dünder elemanlarını devreye soktu, biraz pahalıya patladı ama sonuç harika oldu. Müzik direktörümüz Simten Şenpolat oldu. Kastın geri kalanı şöyleydi: Piyano/bilgisayar/synthesizer: Babür Kalkan. Işık: Ayşe Sedef Ayter. Ses-ışık-projeksiyon uygulama: Berke Yüksel. Kostümler için ise *Ayşe Opereti*'nin gardırobunu açtım. "Nasılsa küflenip bir depoda son bulacak hayatları, hiç değilse sahne ışıkları altında son bulsun" diye düşündüm.

Ve sonunda CKM sahnesindeyiz. Çok başarılı bir geceydi. Dekan, hocalar, eşleri, Mustafa Pilevneli... gerçekten şaşırdılar. Bu genç çocuklar dakikalarca sahnede alkışlanıyorlardı. Oyun o kadar beğenildi ki CKM'de iki kere daha oynanmasına karar verildi. Ancak orası profesyonel bir yerdi, kira ödemek gerekiyordu. Sonunda bilet satılmasına karar verildi ve iki harika oyun daha gerçekleşti. Çocuklar ilk günden beri bana sevgi ve saygıyla yaklaşmışlardı, artık beni biraz daha başka bir yerde görüyorlardı. Çocuklar benimle konuşmak istediler. Sahne tozunu yutmuşlardı; tahmin ettiğim gibi alkış sesine alışmışlardı, rüyada yaşadıklarını sanmaktaydılar. Para falan düşündükleri de yoktu. Tek istekleri oynamaya devam etmekte.

CKM'deki ikinci oyunu Enver Aysever de izledi. Şaşkınlık içindeydi. Bir türlü inanamıyor, "Sahi bunlar amatör mü?" diye sorup duruyordu. Enver Aysever'i birkaç yıldır tanıyordum. Benim ciddi hayranlarımdan biriydi. Radyo programlarına davet ediyor, kitaplarımla ilgili röportajlar yapıyordu. O sırada Küçük Sahne'de henüz başarıya ulaşamadığı projelerle tiyatro peşinde koşan biriydi. Becerikli ve iyi niyetli bir insandı bildiğim kadarıyla. O gece oyunumuzun final şarkısı olan *Hair* müzikalinin "Doğsun Güneş" şarkısı izleyiciyle birlikte onu da etkilemişti. Ayrıca oyunda oldukça cesur sözler söyleniyordu. Bütün bunlar onu şaşkına çevirmeye yetmişti. O sırada Doğu Üniversitesi'nde sanırım kültür sanat işleri sorumlusuydu. "Hemen bizim okulun sahnesinde iki oyun koyalım" dedi. Ben de sevinçle kabul ettim ve çocuklara müjdeyi verdim.

“Biz Sıfırdan Başladık” şarkısı.

İki gün sonra salonu ve sahneyi tanımaları için çocuklarla birlikte Enver’le olan randevumuza gittik Doğuş Üniversitesi’ne. Ama olay umduğumuz gibi gerçekleşmedi. Bizi okulda karşılayan Enver ile oyundan sonra kutlayan Enver Aysever arasında siyah beyaz kadar fark vardı. Sahneyi görmek için gittiğimiz o gün bunun nedenini sormalıydım ve bu işten vazgeçmeliydim. Yapmadım, enayi gibi ertesi akşam oyunu oynatmak gafletinde bulundum. Enver’de bir kanş surat; sesleri bile çıkmayan çocukları azarlayıp duruyor. Oyun, ses düzeni ve ışık hatalarıyla adeta sabote edildi. Enver sorularımı yanıtsız bıraktı ama gerçekler hiçbir zaman gizli kalmaz. Biz oyunda bir cümleyle Susurluk’tan söz ediyoruz. “Bu ülkede Susurluk sorunu çözülmezince hiçbir şey düzelmez” diyoruz. Meğer Mehmet Ağar bu özel üniversitenin sahibi beyin en yakın dostu değil miymiş! O gece oyunu okulun sahibinin kızı da seyretmiş. Zavalı Enver bütün iyi niyetiyle öğrenciler dünyasına böyle bir oyun izletmek istedi, ama sonuç beklediği gibi olmadı. Çok saflık etmişti. Hemen bana gelip gerçeği anlatsaydı o kâbus geceyi yaşamazdık.

Çocuklar arada bir bana geliyorlardı, ben de onlara börekler, çörekler yapıyordum. Bu sefer bana gelip konuşmak istediklerini söylediler.

– Hocam seneye ne oynayacağız?

– *Hair* müzikali olabilir, dedim.

Uçtular sevinçten. Sonra tutturdular:

– Biz kumpanya olmak istiyoruz.”

– Ne?” dedim.

– Yani bir topluluk olmak istiyoruz?

– İyi ama nasıl olacak bu iş?

– Ama çok istiyoruz, hocam. Siz isterseniz olur.

– Niye olmasın? Üniversiteler arası dolaşıp oynarsınız. Ancak sizin para almamanız yetmez. Ulaşım, dekorların taşınması, ışık, müzik ve yazışmalar yani sekreteryaya... bu nasıl olacak?

Ve birden bizimkilere üniversitelerden teklifler gelmeye başlamaz mı? Bütün masrafları karşılıyorlardı. Şaşırdım doğrusu.

Tam “Oh ne güzel, her şey yolunda gidiyor” dememe kalmadan:

– Hocam bize bir isim düşünün!

– (İçimden “la havle”...) “Olur düşünüyoruz

– Hocam gelecek yıl *Hair*’i hazırlayacaksınız değil mi?

– Bakarız, neden olmasın? Çocuklar madem oyunumuzun adı Haldun Taner Hoca’nın bir şarkısının adı (Biz Sıfırdan Başladık) tiyatronun adı da onun çok güzel bir hikâyesinin adı olsun: Konçınalar.

– O ne demek hocam?”

– Önce hikâyeyi okuyun sonra gelin, uygun bulursanız koyarız adını.

(Konçınalar, iskambil kâğıtlarının işe yaramayan, oyundan önce desteden ayrılıp bir kenara bırakılan küçük sayılardır.)

Sözün kısası benimkiler Konçınalar Kumpanyası olarak şehirler arasında çok üniversite dolaştı. Ben de yeniden küllerimden doğabilirdim. Ancak artık bu *Hair* müzikali ile değil, *Fosforlu Cevriye* müzikaliyle olacaktı. Çocukların hemen hemen hiçbiriyile ilişkim kopmadı. İlk yıllarda gruplar halinde bana gelmeye devam ettiler. Hepsi mezun oldu, bir tarafa dağıldı. Bazıları işlerinde başarılarla imza attı. Hepsini çok seviyorum.

Konçınalar Kumpanyası.

Meraklısına: Konçınalar Kumpanyası yönetmeliği

- ✓ Eğer genç ve amatör bir tiyatro topluluğuysanız, A'dan Z'ye her işin bir ucundan birlikte tutmak zorundasınız.
- ✓ Görev dağılımı; erkekler dekordan, kızlar kostümden sorumlu diye kabaca pay edilmişti. Görülüyor ki, siz kendinizi henüz denetleyemiyorsunuz. O zaman tam bir işbölümü yapacağız demektir.
- ✓ Dekor erkekler kurarken, aynı anda ismi belirlenecek kız oyuncular tül perdelerden sorumlu olup, buruşuk olmadıklarından emin olarak asacaklar. O sırada diğer kızlar makyaj yapacak. Sonra nöbet değiştirecekler; yani makyajı bitenler perde asmaya devam edecek, aksesuarları yerleştirecek vb.
- ✓ Oyuncular, her türlü aksesuardan sorumludur. "Ben cebime koymuştum, şimdi tespahim yerinde yok" türü mazeretler kabul edilemez.
- ✓ Oyun sırasında antresine gecikip tüllerin arkasından sürünerek bir tarafa yetişmeye çalışanların bir günlük payı kesilecektir. Bu, profesyonel tiyatrolarda uygulanan bir para cezasıdır. Ayrıca çok ciddi bir mazereti yoksa, provaya gecikmek ya da gelememek de para cezası gerektirir.

- √ Kulislerde yüksek sesle konuşmak, sahneden görünmek, gürültü yapmak yasaktır.
- √ Oyun sonunda toplanırken dekor parçaları unutulmamalıdır. En doğru çözüm, dekor parçalarının sayısını herkesin bilmesi, sorumlu bir kişinin kamyonete konan son parçadan sonra hareket komutu vermesidir.
- √ Son dekor parçası yüklenmeden 17 kişiden hiçbiri tiyatrodan ayrılamaz. Bu konuda mazeret kabul edilmez.
- √ Aynı şey kostüm kutuları için de geçerlidir. Kaç kutu varsa numaralandırılmalı, içlerindeki parçalar kutunun üstüne konan bir etikette yazılı olmalıdır.
- √ Oyun başlamadan en az dört saat önce oyunun oynanacağı salonda olmanız gerekir. Üst üste oynamadığınız için hata üstüne hata yapmaktasınız.
- √ Her oyundan önce muhakkak soundcheck yapılması şarttır. Aynı salonda üst üste oynansa bile! Önce solistler çağrılmadan, sırayla kendilerini buna programlamak zorundadır. "Makyaja geç kaldım, tüller asmalıyım" gibi, programsızlıktan doğan mazeretler kabul edilemez.
- √ Konçinalar Kumpanyası resmileşmedikçe ne fatura kesebilir ne de hak ettikleri parayı alabilir. Bu konuda karar sizlerin...

Özellikle

- √ Kostümlerinize, dekora ve piyanoya gözünüz gibi bakmalısınız. Bir tek parça kaybolur ya da zarar görürse oyunu fena etkiler. Hiçbir şey de kolayca yerine konulamaz.
- √ Konçinalar Kumpanyası, çok şanslı ve imkânlı bir oyunla perdesini açtı. Kısa zamanda birkaç başvurumuza olumlu cevap aldık. Sesimiz duyuldukça bu belki de artacak. Ancak kimse Gülriz Sururi'ye ve oyunun başarısına güvenmesin. Siz; iyi salon-kötü salon, iyi seyirci-kötü seyirci demeden aynı oyunu oynarsanız, hiçbir yan etki sizin moralinizi bozmadan oynamanıza ve konsantrasyonunuza engel olmazsa, yaptığınız iş devamlılık kazanır. Seyirci, "İyi oynuyorlar, iyi oyun" sözleriyle salondan çıkmazsa; diksiyonunuzu eleştirip "Ne konuşuyorlar, ben bir şey anlamadım" diye çıkarsa yeni teklifler alamayız.
- √ Diksiyon dersi almanız için bir şeyler yapacağım. Bir aylık bir ders bile size yetebilir.
- √ Üzücü olan, bazı arkadaşların doğru yaptıkları işi giderek bozmaları.

- √ Aranınızda yukarıdaki satırlarda okuduklarından herhangi bir maddeye itirazı olan varsa, bir an önce yerine birini yetiştirmem gerekecek. Bu nedenle ne kadar erken haberim olursa o kadar iyi olur.
- √ Provalara rollerinizi en az bir kere yüksek sesle çalışmış olarak gelin.
- √ Tiyatro seyredin. Tiyatroyla ilgili kitaplar okuyun, amatör topluluklar neler yapıyor merak edin. Diksiyon çalışın; dersinizi, günlük gazeteyi yüksek sesle okuyun. Sesinizi banda alıp dinleyin. Her söylediğiniz harfi kulağınız duysun.
- √ Yeni bir seçme ve eleme yapacağım. Eğer başarılı olursanız *Ha-ir* müzikali için ön çalışmalara başlayacağım. Sonbaharda da provalara... Ancak nerede çalışacağımız büyük sorun. Eğer başarı grafiğinizi yükseltirseniz (tempo, gülümsemek, sesinizi doğru çıkarmak, her oyunda aynı yerde durup aynı mizansenleri yapmak, rolü çalışırken yönetmenin verdiği vücut dilini kullanmak, konsantre olmak) bu oyun gelecekte daha da başarıyla oynanmaya devam edecek.

Yunus Nadi Ödül töreni ve Cumhuriyet gazetesi

Cumhuriyet gazetesinin 2007 Yunus Nadi Ödülleri'nin dağıtıldığı 22 Mayıs gecesi, Lütü Kırda Kongre Merkezi'nde yaşlılardan gençlere uzanan, her kuşaktan İstanbullunun, her yaşta Cumhuriyet çocuğunun, *Cumhuriyet* okurunun buluştuğu bir gece yaşadık. Başarılı bir organizasyondur.

Böyle ödül törenlerinde alışık olduğumuz şovmenler yoktu; abartılı dekolte giysiler içinde her durumda "sahne çalan" genç, güzel sunucu ve hostes kızlar etrafta uçuşmuyordu. Şişli Belediyesi Senfoni Orkestrası'nın konserini dinlerken, "Sevgili Nadir Nadi ve eşi Berrin Nadi'nin ruhları şad olmuştur şimdi" diye düşündüm. İlhan Selçuk'un iyi bir hatip olduğunu bilmezdim. Çoğunu okuduğumuz, bildiğimiz sorunları onun ağzından duymak bana iyi geldi.

"Tehlikenin farkında mısınız?" uyarısıyla (*Cumhuriyet* gazetesi bir kez daha tarihe imza attı) çoğumuzu gaflet uykusundan uyandıran, bize kim olduğumuzu hatırlatan, her gün ısrarla, biz "tehlikenin" farkına varana kadar bıkmadan usanmadan kafamıza vuran Cumhuriyet, nihayet çocuklarının hiç değilse bir kısmını uyandırmayı başarmıştı.

Bizler de soluğu meydanlarda aldık. Artık "yok" değildik, "var"dık. Ama azdık. Bizi "kuru kalabalık" olarak sıfatlandıranlara, bir yandan da "Kim bunlar, nereden çıktılar?", "Nasıl birdenbire gelincik gibi meydanları doldurdular?" diye soranlara ve hâlâ bizlere bir kimlik yakıştıramayanlara söylemek isterim.

Bizler, Türk toplumunun yüzüyük. Türkleri doğru anlatmak gerektiğinde, karşınıza çıkan resimdir. Yüreği vatan sevgisiyle çarpan, vatan sözcüğünün anlamını iyi bilen, onun için neler yapıp (!) neler yapılmayacağının (!) ayırında olanlarız. Atatürk'ün *Nutuk*'unu mukaddes bilen milyonlarız. Bizi yok saydığınız için bu

ülkeyi yönetmeye hakkınız olmadığını çok yakında öğreneceksiniz. (Çok yakında değilmiş meğer.)

Çoğumuz bize verilmiş hakların farkında olmadan yaşıyoruz. Giderek “etliye sütlüye karışmadan yaşayıp gideyim şu dünyadan” diyoruz. Acaba suç mu işlemiş oluruz diye konuşmayıp susuyoruz. Diyorum ki: “İnsan Hakları Beyannamesi”ni okuyalım ve bize verilmiş hakları kullanmaktan korkmayalım. Konuşan bir toplum olalım yeniden. Katıldığım Çağlayan mitinginde ruhum yıkandı. Yıllardır içime attığım şeyleri, aklımdan geçirmekten öte bir şey yapmaya kalkmanın imkânsız olduğunu sanmanın ne büyük aptallık olduğunu anladım. Ve sonra bir gün her şey birbirini tamamlamaya başladı. Belki de AKP olmasa, yeni bir çağın başlangıcına çok geç katılacaktık demek istiyorum. (Ne salakmışım!)

20 Mayıs 2007 günü, yaşlısı genci, kazanılmış haklarını geri vermemeye ant içti Samsun’da. Cumhuriyet için, bağımsız Türkiye için el ele verdi milyonlar.

* * *

Bugün 14 Mart 2016. “Bu kadar mıymışız?” diye düşünmekten kendimi alamıyorum. Korkaklar çoğaldı, korkaklar sindi. Korkaklar satıldı. Bir yanda vatan, bir yanda Cumhuriyet. Ve çoğalacağımıza azaldık.

Bugün cebinden “Ölürsem AKP cenazeme gelmesin” diye mektuplar çıkan polislerimiz, askerimiz, jandarmamız gün geçtikçe çoğalıyor. Ankara, teröristlerin hedefi. Ölen ölene. Kimse istifa etmiyor. Ordumuzu Ergenekon kumpasıyla dağıtan en değerli komutanlarımızı hapse attıran yönetim, hiç fire vermeden hükümet etmekte. Biriniz de göstermelik de olsa istifa edin yahu! Bugün en acı günlerimizden biri. Gazetelerde, TV kanallarında gördüğüm ölen gençlerimizin resimleri yüreğimi dağlıyor. Aciz, vizyonsuz, belkemiği olmayan bir yönetimin elinde oyuncak olalı, art arda gelen ölüm haberlerini kanıksayalı çok oldu. Cumhuriyetimizi korumak zorundayız. Az da olsak başka Cumhuriyet, başka Türkiye yok. Gerekirse sokaklara dökülelim. Bu yönetime dur diyelim. Gırtlığımıza kadar batağa çekildik. Yeter ki umudumuzu kaybetmeyelim, teslim olmayalım. Tek çıkış yolu, birleşmek.

Haldun Taner yıllar önce Keşanlı Ali’ye ne söyletmişti: “Bir tek kibrit çöpünü çocuklar bile kırar. Ama 10 tane, 10 bin tane, 100 bin tane kibrit çöpünü sıkıysa kır bakalım.”

Adamla kadın

Adam ağlıyor için için... Gözleri "Neden ben?" diye soruyor. Kadın onun mahzun bakışlarına, garip çocuk sesleri çıkararak ağlamasına dayanamıyor daha fazla. Yatağın üstünde oturan adama sarılıyor, başını, yüzünü okşuyor, öpüyor. Ona üzülmemesi gerektiğini, yaşamasının bir mucize olduğunu anlatmaya çalışıyor. Kadın, "Neden ben?" demiyor hiç... Demedi. Onun kendisine bağışlandığını düşünüyor. Onsuz yaşamının nasıl olabileceğini bile düşünmek istemiyor. Zaten eskiden de "Ben önce gideyim, onsuzluğu yaşamak istemiyorum" diye düşünürdü. Hayatının son 50 yılında bir insana ait olduğunun bilinciyle yaşamıştı. Ayrı olduğu dönemde bile onsuz yaşamayı düşünmeyi becerememişti. Ama bugün öyle düşünmenin doğru bir fikir olmadığını anlıyordu, "Ya daha önce ben gidersem ona ne olur, onu kime emanet edebilirim..." fikri uykularını kaçırmıyordu. Aklına türlü şeyler geliyor, kâbuslar görüyordu. Uykuları darmadağındı.

"Onunla kim ilgilenecek benden sonra?"

Küçük bir deneme yapmıştı birkaç dostuyla. İstanbul'dan bir süre uzaklaşması gerektiğinde arada bir onu aramalarını istemişti. Ama kısa sürede anlaşılmıştı ki, tek taraflı iletişim imkânsızdı. Adam yazamıyor, okuyamıyor, konuşamıyordu. Kendine göre bazı seslerle kelime üretebiliyordu. Ancak bu "ga-ga... gu-gu... dıtdı"leri de kimse anlayamıyordu. Adam neredeyse söylenen her şeyi anlıyordu. Yüzde 80 anlasa da geriye kalan o yüzde 20 hatta yüzde 5'in bile anlaşılması için bazen saatler geçiyordu. Çünkü adam söyledikleri-

ni anladığımızı sanıyordu ve çok sinirleniyordu. "Ben su istiyorum" demek istediğinde, "Neden getirmiyorlar, neden vermiyorlar?" diye kızıyordu haklı olarak. Kadın anlayamadığı için kahroluyordu. Çünkü adam söyleneni Türkçe de olsa, İngilizce de olsa anlıyor ve hemen cevap veriyordu. Beyninden söylediği sözcükleri ağzından çıkarması için emir geliyordu, ancak beynin verdiği emir ağızdan "Su verin" yerine "gak guk" olarak çıkıyordu ve adam bunun farkında değildi.

"Peki, bu adam sessiz sinema oynamamış mıydı eskiden?" Oynamıştı tabii. Ama bugün onu da hatırlamıyordu. Su için başparmağını ağızına doğru uzatsa hemen koşup su getirirdi kim olsa. Ama adam su isterken de, ekmek isterken de, suyunu istediğini, acıktığını anlatmaya çalışırken de elleriyle kare, dikdörtgen, daire hareketleri yapıyordu. Bazen beş dakikada, bazen bir saat içinde anlamak mümkün oluyordu... Bazen de hiç! O zaman adam bıkmış bir vaziyette eliyle "İstemiyorum gidin, beni bırakın" gibi hareketler yapıyor, odasına çekiliyordu.

Fosforlu Cevriye

2008'in başlarında Liz Behmoaras'ın yazdığı Suat Derviş'in biyografisini okuyunca çok sarsıldım. O an evde *Fosforlu Cevriye* romanını aramaya başladım. İyi saklamışım, kolay buldum. Bitirdiğimde gözyaşlarımı tutamıyordum. Kafamda bir cümle dolanıp duruyordu: "O gün oynayamadımsa bugün yazabilirim."

60'lı yıllarda henüz yazma yeteneğimi keşfetmemiştim. Keşfetmiş olsam da daha kaç fırın ekmek yemeden kalemi elime almam yanlış olurdu. Hayır, bu sefer hiçbir şey için geç değildi! Zaten Suat Hanım'ı yeterince tanımadan *Fosforlu*'yu yazmaya kalkmak safdillik olurdu. İlk iş o heyecanla Liz Behmoaras'a yazdım.

Sevgili Liz,

Dün sabaha karşı *Suat Derviş* romanını hıçkırıklar içinde bitirdim. Yapmış olduğun araştırmalara, ulaştığın belgelere, konuştuğun onca insana rağmen ben bu muhteşem biyografiye "roman" demekte ısrar edeceğim. "Suat Hanım'ın bir türlü gerçekleştiremediği anı kitabı" da diyebilirim belki.

"Kendisi Suat Derviş'i bu kadar iyi anlatamazdı" diye düşünüyorum.

Hep "Yaşarken bilelim kıymetleri" derim. Bir türlü bilemeyiz. Sanatçı eğer değer bir şeyler yaratabilmişse, zaten ölümsüzlüğü yakalamış, kutsal kişidir. Ama yine de yaşarken bilebilsek değerleri...

Sen, *Suat Derviş* kitabıyla, sanki sürgünde olan bir kraliçeyi, önüne kırmızı halılar sererek yeniden halkıyla buluşturuyorsun. Ve bu büyük yazar, vatansever, asil, güzel kadın bunu hak ediyor.

Bu kitap büyük övgüler alacak, çok okura ulaşacak, genç kuşaklarla buluşacak. Belki yazdığı kitapların bazıları yeniden basılıp vitrinleri

Suat Derviş.

süsleyecek. Bütün bunlar senin araştırmaya baylan, yorulmak bilmeyen, duygulu kişiliğinden, usta yazarlığından kaynaklanıyor. Seni tekrar tekrar kutluyor, sevgiyle kucaklıyorum.

Not: Onu tanıdığım güne geri dönmek, kıymetini bilemediğim için özür dilemek isterdim. Keşke bir gün *Fosforlu Cevriye*'yi oyunlaştırabilsen.

Liz Behmoaras gönderdiği cevapta şöyle diyordu:

Sevgili Gülriz Sururi,

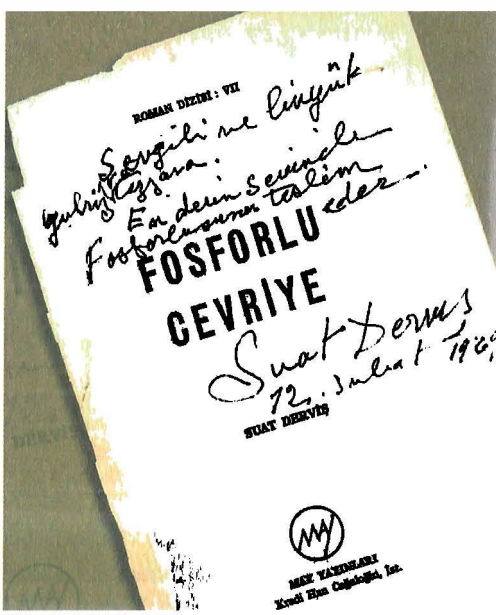
Çok değer verdiğim bir insandan, hayranlık duyduğum bir sanatçıdan bu duyarlı satırları okumak, inanın benim için armağanların en güzeli.

Sonsuz teşekkürler ve sevgiler,

Liz Behmoaras

O gün bu günmüş meğer, gece oturup başladım yazmaya... İlk defa planlı çalıştım. Romandaki onca kahramandan bazı karakterleri seçtim, onların bazılarının tiyatro kahramanı olmalarına uğraştım. Diyalog yazmak zaten işin çok sevdiğim kısmı. En önemli olan, kurguydu benim için. İşte orada roman oyuna hizmet etti ve özgürce yazdım oyunumu. Keyif içinde kâh kalkıp kendime bir içki koyuyorum, kâh çay kahve...

Kendimce başarılı bulduğum bir bölüm bitirmişsem, hemen, "Engin gel bak sana ne okuyacağım!" diye bağıryorum. Şartım:

"Sevgili ve büyük Gülriş Cezzar'a. En derin sevinçle Fosforlusunu teslim eder.
Suat Derviş, 12 Şubat 1969."

"Beğenirsen söyle. Beğenmezsen çek git. Eleştiri istemiyorum, henüz istemiyorum. Sadece dinle."

Bir gün Engin, "Şarkıların sözlerini düşündün mü?" diyor. "İstersen sana yardımcı olurum." "Asla" diyorum. "Fikir bile vermeni istemiyorum. Noktasına, virgülüne kadar benim olmalı Cevriye." Biraz kızıyor Engin. "Sen bilirsin" diyor. "Zorlanırsan buradayım."

O gün ilk defa şarkı sözlerini düşünüyorum ve kronolojik olarak ilk şarkıdan başlıyorum çalışmaya. "Galata'nın erkekleri." Gerçekten sanki sözcüklere kalemim yetişemiyor, akıp gidiyor sahneler, akıp gidiyor şarkı sözleri... İnanması zor ama kâh ağlaya kâh güle altı haftada hem oyun hem de oyunun 14 şarkısının sözü bitmişti.

Bir sahneyi yazınca Zeynep'e fakslıyorum ya da geldiğinde veriyorum. Birkaç saat sonra faksla geri geliyor. Düzeltmeleri yapıyorum. Zeynep gene hemen düzeltilmiş metni geri yolluyor. Ben bilgisayarda yazsam iki günde bitiremem. Zeynep Miraç o zamanlar *Milliyet Kitap*, *Milliyet Sanat*'ta çalışıyor. Vakti bugünkü kadar kıymetli değil.

Oyunumu yalnızca Zeynep ve Engin okudu. Hatta Engin sonunda gözyaşlarını tutamadı, beni kucakladı. "Çok ama çok iyi

olmuş!" dedi. Aslında bu bana yeterdi. Zaten Zeynep'le her yol-
ladığım bölüm üzerine konuşuyoruz. O, oyuna bayılıyor ve "Tam
zamanı, hemen oynanmalı!" deyip duruyor.

Attila Özdemiroğlu

Oyunum elimde, şarkı sözleri elimde. Artık bir besteciye ihti-
yacım var. Yazarken aklımda isimler cirit atıyor. İlk kime teklif
etmeliyim? Kim en başarılı olur? Peki ya besteci bana, "Nerede
oynanacak?" derse ne cevap vereceğim? Ortada fol yok, yumur-
ta yok.

Bestecide çok tereddüt ettim. Birkaç kez elim telefona gitti.
Düşündüğüm isim ya reddederse diye bir B planım olmalı mıydı?
Sonunda eşref saati beklemişim gibi pat diye telefonu açtım. Pat
diye kabul edildi *Fosforlu*. Bestecim Attila Özdemiroğlu.

Müziğe 8 yaşında özel keman dersleri alarak başlayan bu çok
değerli ünlü müzik adamımız, Hukuk Fakültesi'nde öğrenciyken
Ankara Üniversitelerarası Oda Orkestrası'nda keman çaldı. Lise
yıllarında kemanın yanı sıra flüt, vibrafon, kontrbas ve trombon
gibi müzik aletleri çalmayı öğrendi.

Ve daha sonra o yıllarda parlak bir çıkış yaparak Selçuk Ba-
şar ve Garo Mafyan'la İstanbul Gelişim Orkestrası'nı kurdu. Aj-
da Pekkan, Sezen Aksu, Kayahan gibi ustalarla ilk çalışmalarını
yaptı.

İşte ben o yıllarda Haldun Dormen'in ısrarıyla Kervansaray'da
şarkı söylediğim zaman Attila Özdemiroğlu ile tanıştım ve çalış-
tım (bkz. *Kıldan İnce Kılıçtan Keskince*). Daha sonraki yıllar-
da İstanbul Gelişim Orkestrası'nın değerli üyeleriyle dost oldum.
Garo Mafyan, Başar Kardeşler... Bu arada Attila Türk seyircisi-
nin de nabzını tutuyor, müziğiyle onları coşturuyordu. Geçen yıl
Bodrum Marina'da çağdaşlaşan Gelişim Orkestrası'yla çok keyif-
li geceler yaşadım.

Bu yakışıklı, centilmen, kültürlü müzisyen, ilk tanışmamızda
beni etkiledi. Ancak bütün bunlar ve o gün kalbi yalnız tiyatro
şarkıları için çarpan Gülriz'i yeteri kadar etkilemedi. Bir paran-
tez açayım. Daha sonra bir gün Yıldız Kenter bana, "Neden şar-
kıcı olmadın? Bir numara olurdun. Ben olsam devam ederdim"
demişti. Hiç unutmadım bu sözleri. Ama benim için varsa yoksa
tiyatroydu. O gün zaten tiyatronun borçlarını ödemek için şarkı
söylemiştim. Aşına olmadığım tarz ve şarkılarla yazık oldu proje-
ye. Neyse. Yani nereden baksam her rastlaşmamızda kısa da olsa

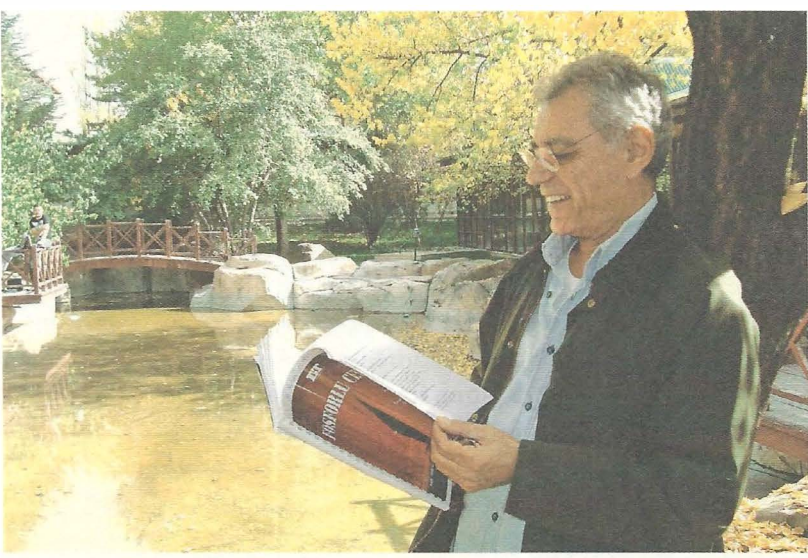
sıcacık konuşmalar hatırlıyorum bu kırk yıllık dostla.

Onu seçmemin en büyük nedeni, geçen zaman içinde bestelediği 7 *Kocalı Hürmüz*, büyük kabare *Beyoğlu Beyoğlu*, Sezen Aksu ile *Aile Gazinosu*, *Gözlerimi Kaparım Vazifemi Yaparım* gibi müzikallerdeki başarısı. Ya hayır derse?.. Açtım telefonu. İki kelime hoşbeş bile etmeden yaptım teklifimi. "Tabii, hemen yolla okuyayım. Şurada kaç kişi kaldık Gülriz?" dedi. Okur okumaz da hemen kabul etti ve bu şekilde *Fosforlu Cevriye*, Attila ile evlendi. Bana kalırsa bu bir aşk evliliğidir.

Oyunumun İstanbul'da oynanacağını düşünüyordum doğal olarak. Ancak *Ayşe Opereti* nedeniyle zaten "prodüktör tekne" Kadir Topbaş ve şürekâsı tarafından çok yara almıştı. Neredeyse dibi boylayacaktım. Yeni bir maceraya girecek ne imkânım vardı ne de eskisi kadar enerjim. Peki, ne olacak *Fosforlu*? Nasıl seyirciyle buluşacak? Birkaç kişiyle konuşup nabız yokluyorum. Bunlardan biri BKM'nin ortaklarından Necati Akpınar. Ona metni yolluyorum. Bir zaman cevap gelmiyor. Tekrar arıyorum. Bana dostça, "Repertuar tarzımızın dışında. Şu ara kimse gülmekten başka bir şey düşünmüyor" diyor. "Ama aslında oyun komedi müzikal!" diyorum. "Belki ödenekli tiyatrodâ şansını denemelisin." İlk ret!

Necati'ye güveniyorum, ama oyunuma daha çok güveniyorum. Ayrıca oyunda çok komik sahneler var ve mesaj verirken bile güldürüyor insanı. Her şey bir yana, bu oyunu sahneye ben koymalıyım. Zira yazarken film kareleri gibi her şeyi seyretmişim, yani rejinin neredeyse yarısı çözülmüş. Mizansen bile hazırda, demek bu. Bizi unutulmaz yapan bazı eski müzikallerimizle eşdeğer buluyorum *Fosforlu*'yu. Bugüne kadar yapılan filmler romana sadık kalmamıştı. Ben ilk defa romana, ana karaktere ihanet etmeden *Fosforlu*'yu seyirciyle buluşturacaktım. Zaten bu nedenle ünlü bazı oyun yazarlarımızın denemelerini geri çevirmemiş miydim? Gerçi bu ünlü yazarlarımız uğraşlarını değerlendirip başka isimlerle yeni oyunlar olarak izleyiciyle buluşturmuşlardı. Birinde kahraman bir randevuevi patronu olmuştu sanırım. Neyse, konum o değil...

Ben bir buçuk ay gibi kısa bir süre, geceyi gündüzüme katıp, "Benim beğendiğimi seyirci de beğenir, sever" diyerek tavizsiz yola çıkmıştım. Hâlâ her okuyuşumda kâh gözüm yaşıyor, kâh kahkahayı basıyordum, demek ki bana göre olmuştu bu iş. Engin, Zeynep'e, "Cevriye'nin son şarkısında boğazıma bir şey saplandı. Müthiş!" demiş. Bu önemli benim için. Zeynep Miraç zaten

Atilla Özdemiroğlu *Fosforlu*'nun provasında.

yazdıklarımın noktalamasını tamamlayarak baskıya hazırlamıştı; neredeyse her şeyi ezbere biliyor.

Kararım, oyunu özel bir tiyatroya teklif etmektir ve ben “orkestrali bir oyunu sahneleme gücü çok zayıf olan” özel tiyatro-lardan birine yolladım oyunumu. Oradan da kısa zamanda, “Biz çok yakınlarda ona benzer bir oyun oynadık” cevabını aldım. Evet, hatırladım. Fosforlu’dan yola çıkıp başka bir kahramana dönüşen oyunlardan biriydi söyledikleri.

Bir gün Engin, “Neden Devlet Tiyatrosu’na vermeyi düşünmü-yorsun?” diye sordu. Düşünmez olur muyum? Ama acaba kabul ederler mi? Baksana, İstanbul’da AKM kapandı. Kim bilir ne za-man açılır? Acaba açılacak mı? Tabii ki bir şekilde açılacak ama hangi bahara? Devlet Tiyatrosu’nun İstanbul’da büyük bir sah-nesi kalmadı. Engin, “Sen Lemi Bilgin’e bir mektup yaz, bir ko-nuş” dedi.

Lemi Bilgin Devlet Tiyatroları Genel Müdürü. Ara sıra galalar-da karşılaşır karşılıklı nezaket sözcükleri etmek dışında bir ah-baplığım yok. Ancak Engin’in çok değer verdiği, çok inandığı bir insan. Lemi Bilgin 2006 yılında haksız yere görevden alındığı za-man Engin, Maksim Gorki’nin *Ayaktakımı Arasında* isimli ünlü oyununda oynuyordu. Rolünü bırakıp günün kültür bakanına ga-zetelerde cevap verip Devlet Tiyatroları’ndan istifa etmişti. Nite-kim Lemi Bilgin, iki yıl sonra hakkındaki suçlamalara cevap ola-

rak açtığı davaların hepsini kazanıp görevine geri dönmüştü.

2008 Mayıs'ında –bilmiyorum hangi gün– telefon açtım, beni çok sıcak karşıladı. Bana hemen metni bir dilekçeyle Edebi Kurul'a gecikmeden yollamamı söyledi. Sesi çok rahattı. Olumlu mu karşılamıştı bu damdan düşen teklifi? Olumsuz karşılamamıştı... Hemen metni yolladım. Dilekçemde de, teklif mektubunda da, oyunu kendim sahneye koymak istediğimi belirttim. Ne kadar zaman sonra hatırlıyorum, *Fosforlu Cevriye* Edebi Kurul'da oybirliğiyle kabul edilmişti. Çok sevindim, çok mutlu oldum! Bu haberi o akşam kutladığımızı hatırlıyorum.

Bir zaman sonra rol dağıtımı için 15 Ağustos'ta Ankara'da olmamı haber veren resmi bir mektup aldım Devlet Tiyatroları'ndan. Hemen telefona sarıldım. Lemi Bey'e, "Nerede oynanacak oyun?" deyince, "Bildığınız gibi AKM kapandı; İstanbul'da şu anda oyuna uygun sahnemiz yok. Siz de buyurun Ankara'da koyun sahneye müzikali" dedi. Bir an bile düşünmeden "Tamam, nasıl isterseniz" demişim. O an Lemi Bey'i Aya İrini'de, İKSV'nin ödül töreninde gördüğüm aklıma geldi. O gece bana, "Ben bu gece buraya Ankara'dan Engin'le sizin ödül töreniniz için geldim" demişti. Çok hoşuma gitmişti, etkilenmişim.

O gece Engin'e ve bana, çağdaş Türk tiyatrosuna yaptığımız katkılardan ötürü İstanbul Tiyatro Festivali Onur Ödülü verilmişti. Bizleri sevgili Şakir Eczacıbaşı ağırlamıştı sahnede. Çok anlamlı bir geceydi. Şakir'in konuşması, Engin ve benim konuşmalarım, orada olan dostlar... Unutmayacağım gecelerden biriydi. O gece ödül töreninde yaptığım konuşmayı yeri gelmişken buraya koyuyorum:

Bu anı yaşamak çok güzel. Alkışlarınızı dinlerken çocuk tiyatrosundan başlayan sanat hayatım bir film şeridi gibi aklımdan geçti. Oyunlar, oyunlar, alkışlar, başarılar, övgüler, başarısızlıklar, yenilgiler... Yeniden yeniden doğuşlar. Sahnede onca hayata can verirken farkına varmadan akıp giden yıllar. Biliyor musunuz, ben bugüne kadar mesleğimle ilgili hiçbir kutlama yapmadım. Ne 10'uncu, 20'nci, 30'uncu, 40'ıncı hatta ne 50'nci, 60'ıncı yıllarımı kutlamaya gerek görmedim. Çok ödül aldım. Bundan sonra da yapacağım işlerle yeni ödüller hak etmek isterim. Ülkemizde yıllardır çok zor koşullar içinde güya bir yandan desteklenip öte yandan kösteklenen tiyatromuza verdiği değer ve destek için İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı'na teşekkür ederim.

Özellikle son elli yıl içinde pasta muamelesi yapılmıştı tiyatroya.

Birlikte ne çok ödöl paylaştık...

Ülkemizi yönetenler, "Senin karnın doysun da pasta yesen de olur yemesen de" mantığıyla yaklaşmışlardır tiyatroya.

Ayrıca vakfın beni değer bulduğu Onur Ödülü'nün gözümde ve gönlümde ayrı bir yeri olacağını bilmenizi isterim. Sevgili Şakir Eczacıbaşı'na, Nejat Eczacıbaşı'ndan aldığı bayrağı çok güzel taşıdığı için onunla beraber İKSV'ye gönül veren, özveriyle çalışan isimsiz kahramanlarına çok teşekkür ediyorum. Beni değer buldukları Onur Ödülü'nü sevinç ve mutlulukla kabul ediyorum.

Son olarak şunu söylemek isterim: Yeniden hayata başlasam, en kötü gününü bile atlamadan tiyatrocu Gülriz'in bütün yaşadıklarını yaşamak, bütün yaptıklarını yapmak isterdim. Her zaman tiyatronun hayattan daha gerçek olduğuna inandım. Onun için yaşasın tiyatro, yaşasın Türk tiyatrosunun genç oyuncular!

* * *

Ve ben Attila Özdemiroğlu'na haberi verdim: "Çabuk ol gecikmeyelim, oyun kabul edildi, bir an önce buluşalım." Günlerce Attila'nın Zekeriyaköy'deki güzel villasında, o günkü eşi Hepgül ve o dönem evde olan güzel ikizlerinin misafiri oldum.

Ben İstanbul'da iki-üç kişiyle konuştuktan sonra bir *Fosforlu Cevriye* bulmuştum. Sahnede fiziği daha da güzelleşen, sesi de

güzel olan bu genç oyuncu maalesef Ankara'ya gelmeye cesaret edemedi ve ondan vazgeçmek zorunda kaldım. Kim bilir, belki de uzun zamandır iyi giden bir birlikteliği başka bir şehre gidecek bir ayrılıkla tehlikeye atmak istememişti. Nitekim bir zaman sonra evlendiler.

Bodrum'da, Torba'dayız. Şarkı sözleri ve Attila'nın besteleriyle bilgisayar aracılığıyla düzeltmeler yapıyorum. Zorlanıyoruz ama Attila döktürüyor. Melodiyi bilgisayarda dinlerken Engin'le tempo tutmaya başlıyoruz. Anında coşuyoruz! Heyecanlıyım. Tıpkı eski yıllardaki gibi yeni bir tiyatro prodüksiyonuna başlamak; yeni oyun, yeni oyuncular, yeni insanlar, yeni bir seyirci. Ama sahnede olmayacağım. Bu beni hiç üzmüyor. Tiyatronun içinde yaşayacağım. Yazdığım oyunu sahneye koymak keyiflerin en güzeli.

Yeri gelmişken "Sahneye çıkmayı özlemiyor musun? Üzülmüyor musun?" diye soranlara hemen söyleyeyim, hayır! Ben mesleğimi hem deneyim olarak, hem donanım olarak hem de görsel olarak doruktayken bıraktım. Üzülmedim mi? Bu kararı verirken düşündüm, çok düşündüm. *Bir An Gelir*'de anlatmaya çalışmıştım. *Söyleyeceklerim Var* yanlış zamanda sahnelenmişti. Yıl 1998. Ülke bugünkü gibi kan revan içinde değil. Ama gene göz gözü görmüyor. Medya yavaş yavaş satın alınmaya başlanmış. Susurluk'u sorgulayan, adli adınca eleştiri getiren bir oyun üzerine (komedi-müzikal de olsa) röportaj yapmaktan kaçınıyor insanlar. Kararımı verirken bu tutumun da beni etkilediğini göz ardı edemem.

Unutulmak, terk edilmek hoş değil. Ama bırakmak? Vazgeçmek? Seyircin seni bırakmadan sen tiyatroyu bırak. Hayır, hayır Gülriz! Tiyatronun anlarını senin için sadece sahneye çıkıp oyuncu olarak başarılı olmak değil ki! Sen tiyatrocusun. Tiyatrocu doğdun. Sahneye çıkmasan da tiyatrocusu olarak öleceksin. Nitekim oyun yazdım, sahneye koydum, o süreç içinde tiyatroyu dolu dolu yaşadım. Bir de *Fosforlu*'yu İstanbul'da sahneye koyup bu hikâyeyi memleketinde seyircisiyle buluşturursam gözlerim açık gitmeyecek. Unutulmadan, tiyatrocusu olarak hayata gözlerimi kapama şansım olduğu için mutlu ve huzurluyum.

Engin bazen soruyor: "Hadi anlatsana, nasıl bir çalışma düşünüyorsun? Ha bu arada hiç düşündün mü acaba senin sahneye koymanın doğru mu? Bence dışarıdan bir göz..." demesine kalmıyor, birden "Lütfen bu konuyu bir daha açmayalım Engin. Ben bu olayın tadına vara vara tek başıma yaşamak istiyorum. Merak etme, atla deve değil. Ben Ankara'ya pilav pişirmeye gidiyo-

rum. Sen benim hangi gün pilavı lapaya çevirdiğimi gördün?" diyorum. Konu kapanıyor. Biraz zor oldu ama Engin anladı ki bu kadının mesleğiyle uğraşması gerek. Artık sahneye çıkmak istemiyor. Tiyatronun dışında kalmayı da düşünemiyor. Öyleyse? Konsensüs sağlanmıştı. Şarkı sözlerinde sıkıştığında Engin'in fikir önermesine bile izin vermiyordum. İllaki her şeyden ben sorumlu olmalıydım. Ancak öyle huzur buluyordum.

Ankara'ya gitmeden önce telif ajansına (ONK Ajans) yani Osman Karaca'ya gidiyorum. Karşılıklı kahvelerimizi içerken 40 yıl önce Suat Derviş Hanım'la yaptığımız mukaveleyi çıkarıyor ortaya. Şu anda Suat Derviş'in bir tek vârisi var. O da erkek kardeşinin eşi, yani yengesi. Neriman Dervişoğlu, Ankara'da yaşıyor-muş. Ve hayatın garip şakalarından biriyle daha karşılaşıyorum o an! Zira Suat Derviş Hanım, Liz Behmoaras'ın yazdığı biyografiden öğrendiğime göre yenge hanımdan hiç hazzetmiyor. Araları hep gergin. Kaderin cilvesi mi demeli, yoksa insana ölümünden sonra bile huzur yok mu demeli?

* * *

Yazışmaların sonucunda kararlaştırılan ağustos gününde heyecanla yola çıkıyorum Bodrum'dan Ankara'ya. Tiyatronun makam arabası beni karşılıyor alandan. Çok ama çok heyecanlıyım! Ulus'taki o muhteşem binanın hemen yanında Stad Hotel'de yer ayırtmışlar. Tiyatroya iki adım. Tiyatro diyorsam, büyük ve küçük iki tiyatrosu olan Devlet Tiyatroları Genel Müdürlük binası... O devasa boyutlarda simetri harikası olan bina. Orada *Sokak Kızı İrma*'yı oynamışım 1961 yılında. Hayatı bu sürprizlerinden ötürü seviyorum. Kim derdi ki... "Bırak Gülriz eskiyi. Önünde bugün yeni bir sayfa açılıyor. İlk defa yazdığın, oynamayacağın bir oyunu yöneteceksin. Yaşasın! Tadını çıkar."

Otelden çıkıp yürüdüm genel müdürlük binasına. Ankara'nın yaz sıcağında iki adımda ter içinde kalmıştım. Girişteki görevliye, Genel Müdür Lemi Bilgin'le buluşacağımı söyledim. Lemi Bey biraz gecikecekmiş. Dersi varmış. Beni Müdür Yardımcısı Fırat Demirağ bekliyormuş. Asansöre yöneldi, kaçınca katta olduğunu sormama kalmadan, görevli "Birinci kat, asansör ilk katta durmaz, merdivenden çıkacaksınız" dedi. Bir an tereddüt ettim. Sonra hemen asansöre yöneldim. Adama mahcup olmayayım diye bu sıcakta ayağının tozuyla Ankara'da merdiven çıkarak *atrial firilasyon* atağıma davetiye çıkarmanın âlemi yok. Görevli-

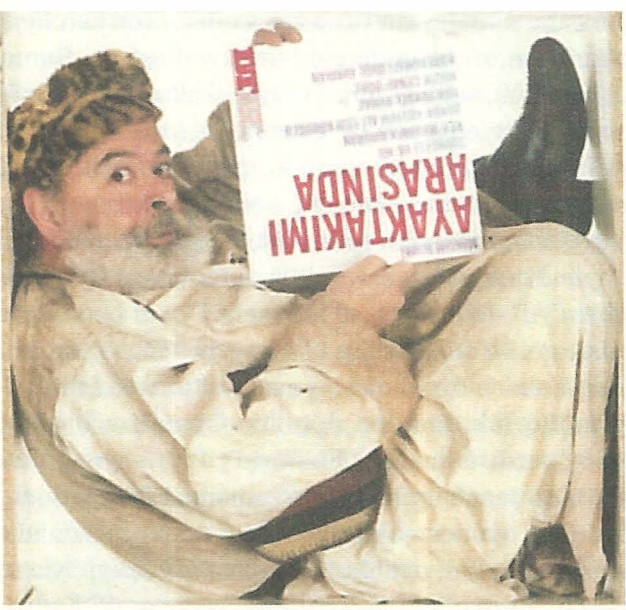
ye, "Ben merdiven çıkmaktansa inmeyi tercih ederim" dedim, girdim asansöre. Arkamdan da gençten, esmer bir adam girdi. İyi ki de girdi. Zira bu kim bilir kaç yıllık tarihi bir asansör. Binmek de zor, inmek de. Asansördeki esmer yakışıklı kendini tanıttı. Sahne amiri imiş. Adnan Kara.

Ben üçüncü katta asansörden çıkıp merdivenleri inip birinci katta Müdür Yardımcısı Fırat Demirağ ile buluştum. Beni çok heyecanla karşıladı. Açık renk gözlü, erken kirlaşmış saçlarıyla sarışın bir adam. Odasında en az bir saat sohbet ettik. Lemi Bilgin'in dersi varmış, o nedenle gecikecekmiş. Fırat Bey'le *Fosforlu*'yu konuşuyoruz. Okumuş; biraz rahathyorum. Çok beğenmiş, zaten kitaplarını da okumuş. Dilimi, yazış stilimi çok akıcı ve sıcak bulduğunu söylüyor. "Böyle bir çevrede geçen bu konunun hiç bayalığa düşmeden hakkını vererek yazmışsınız. Sizi kutlarım" diyor. İyice rahatlıyorum. O gün Fırat Demirağ ile eski özel tiyatrolar, günümüz tiyatroları üzerine, hatta tiyatromuzun geleceğiyle ilgili konulara sıçraya sıçraya hoş bir sohbet ettik. Ben bu buluşmayı, bu aydın, aydınlık insanla yaptığımız sohbeti uğur saydım. O güne kadar Ankara'da tanımadığım ne çok insanla, ne çok sanatçıyla tanışacaktım. Başlangıçlar çok önemlidir. Fırat Bey'le sohbetimiz beni rahatlattı, umutlandırdı. "Her şey yolunda gidecek inanıyorum. Ama heyecanlanma hemen. Henüz bir Fosforlu bile yok."

Odarın bir duvarı sanatçı portreleriyle doluydu. "Bir bakayım" dedim. Allahım, rezalet! Uzun uzun bakıyorum, Bozkurt Kuruç, Rüştü Asyalı, Ayten Gökçer gibi kırk yıllık bazı ünlü isimler dışında kimseyi gözüm ısırmıyor! Birden kadromuzun yaş ortalamasını merak ettim. Oldukça yaşlı bir kadro. "Gençler çok az gözüktü gibi gözüme. Yoksa onların resimleri başka bir yerde mi?" diye sormaktan son anda vazgeçtim neyse ki.

Daha sonra Lemi Bilgin geldi. Ayaküstü "Hoş geldiniz" falan derken arabaya bindik. Lemi Bey bana hemen tiyatro salonlarını göstermek istiyor. "Hangi salonda sahnelemek istersiniz oyunu?" diyor. Ben şaşırıyorum. "Siz karar vermediniz mi?" "Biz size salonları gösterelim, siz karar verin" diyor. Böyle bir şeyi hiç tahmin etmemiştim. Ömür boyu salon sıkıntısından kurtulamamış Gülriz'e ne kadar yabancı bir cümle: "Hangi salonu istersiniz?" Lemi Bilgin çok ölçülü bir insan. Yeteri kadar resmi, yeteri kadar samimi, sıcak.

Şimdi, ben Lemi Bilgin'i yıllardır tanıyorum. Ancak üzerine hiç yorum yapmamış olduğumu fark ediyorum. Aydınlık bir insan ol-

O yıl Engin, Luka rolüyle Sadri Alışık Ödülü'nü almıştı.

duğunu, dürüstlüğünü ve tiyatro adına yaptığı bazı atılımları biliyor ve takdir ediyorum. İlk defa birlikte çalışacağız. Nedense içim çok rahat. Her şey yolunda gidecekmiş gibi bir duygu içindeyim.

Lemi Bilgin ve Fırat Demirağ önce Çayyolu'nda yeni yapılmış olan Cüneyt Gökçer Sahnesi'ne götürüyorlar beni. Burası Lemi Bey'in eseri sayılır. Yıllardan beri Ankara'da tiyatro olarak sıfırdan yapılan ilk salon. Çayyolu'na, şehrin bu gözde semtine giderken yollardaki binalar, çevre iç açıyor. Çayyolu, Ankara'nın yeni bir yerleşim merkezi.

Ve birden çok modern bir binayla karşılaşıyorsunuz. Girişi saran geniş merdivenler, geniş camlı fasad, insanı hemen etkiliyor. Gerçekten çok güzel bir tiyatro salonu. "Sahne imkânlı, her şey oynanabilir" diye düşünüyorum. Ahşaplar, granitler, camlar sarmış dolaş süper bir tiyatro salonu. Lemi Bey sahne gerisini, kulisleri, makyaj odalarını gösteriyor. Gerçekten büyük imkânlarla ve doğru yapılmış bir salon. Seyirci kapasitesi de iyi, hatta fazla iyi. Ancak nedense salonun büyüklüğü biraz gözümü korkutuyor.

Daha sonra Akün Sahnesi'ne dönüyoruz. Birkaç yıl önce yenilenmiş olan Akün'de Engin, Gorki'nin *Ayaktakımı Arasında* isimli ünlü oyununda Luka rolünü oynamıştı. Salonu çok beğenmiş, oyuna çok yakıştığım söylemişti. Gerçekten çok sempatik bir sahne. Amfisi seyirciyle oyuncuyu kucaklaştırıyor. Bu sa-

lonun, bu sahnenin şeytan tüyü var sanki. Yazarken kendini yaratan mizansenler gözümde canlanmaya başladı. Benim aslında kendi tercihim, sevdiğim, seyirciyle arasına bir mesafe koyan İtalyan sahnesidir, ama son oynadığım *Söyleyeceklerim Var* oyununda seyirciyle birebir devamlı konuştuğum için Akatlar Kültür Merkezi'nin yuvarlak sahnesi, küçük amfisi oyunu seyirciyle iç içe oynamanın keyfini tattırmıştı. O gün hemen Lemi Bey'e, "Burası oyuna çok yakışacak galiba, mümkünse burada oynayalım *Fosforlu*'yu" dedim. "Nasıl isterseniz" dedi Lemi Bey. "Diğer sahneleri de görün önce, sonra karar verin." Ben kararımı çoktan vermiştim. Akün'de oynanması, şansını artıracaktı *Fosforlu*'nun.

Genel müdürlük binasına döndük. Oyun üzerine konuşulacak çok şey vardı. Öncelikle Fosforlu'yu kim oynayacaktı? Hemen aday olabilecek oyuncularla tanışmak istiyordum. Ancak Ankara'da genç oyuncu çok azdı artık. Gençler mezun olunca bir süre sözleşmeli olarak oyunlarda oynayarak, izleyiciyle oynamaya alışıyorlar. Tabii ufak tefek rollerle başlayarak. Kadro için sınavı girip kazanırlarsa, en az iki üç yıl bölge tiyatrolarında çalışıyorlardı. Böyle olunca da bazısı gittiği bölgede uyum sağlıyor, yıllarca orada memnuniyetle kalıyordu. Bazıları da hangi şehirde olurlarsa olsunlar, Ankara, İstanbul rüyası görüyorlardı. Yani genç mezunlar, birbiri ardına, yurdun dört bir yanında perde açan Devlet Tiyatroları'na dağılmış durumdaydılar.

Aslında ben oyunu 16 oyuncuyla oynamak istiyordum. Bazı oyuncular birkaç rol oynayacaktı. Bu da müzikallerde alışılmış ve hoş bir şeydi. Ancak Ankara Devlet Tiyatrosu'ndaydım ve tiyatronun sadece Ankara'da her gece perde açan 11 tiyatro salonu vardı. Dolayısıyla geniş bir kadroya sahipti. Neden rahat rahat 20 kişiyle oynanmasın *Fosforlu*? İnanılmaz bir lüks içinde hissediyordum ilk defa kendimi. Özel tiyatro koşullarını iki günde unuttum. İnsan rahata çabuk alışmış derler. Seçmeler yapılacak.. Devlet Tiyatroları'nda özellikle rolü olmayan oyuncular, tahtaya asılmış oyundaki rollere talip oluyorlar. Harika! Bazılarına da teklif götürülüyor. Karanlıkta göz kırpacığım, kimseyi tanımıyorum Ankara'da. Tanıdıklar yaşını başını almış oyuncular. Bazıları çoktandır İstanbul'da, bazılarını yalnız dizilerden tanıyorum.

Seçmeler başladı... Birinci kattaki toplantı salonunda bir masaya oturmuşum. Sırayla oyuncular geliyor. Tanışıyoruz. CV'sini bırakıyor bazısı masaya. Gittikten sonra CV'sini okuyunca rezil oluyorum kendime. Ben onun

için küçük bir rol düşünmüşüm. Oysa adam kaç oyunda başrol oynamış, tanınmış bir oyuncu. Allahım nasıl çıkacağım ben bu işin içinden? Hiçbirini tanımıyorum. Ya büyük bir hata yaparsam? Yanlış rol, yanlış oyuncu... Geri de dönemem.

Yok yok, olmaz öyle şey. Kendime güveniyorum. İlk şart neydi? "Pozitif enerji." Saçmalama, o senin kuruntun. Sen demez misin, "Nefret duyduğum biri bile olsa, rol onun hakkıysa veririm." Ee noluyor öyleyse, yok pozitif enerji, yok negatif enerji? Gülriz kendine gel!

Yeni bir aday giriyor o sırada odaya. Kimisi benimle tanıştığı için çok heyecanlı. Kimisi yeni bir yönetmenle şansını denemek istiyor. Kimisi oyunu okuyup çok beğenmiş. Kimisine öneri götürülmüş, ama pek niyetli değil. Kimileri hangi nedenle oynamak istemediklerini sözcüklere dökmeden anlatma çabasında. Kimisi Suat Derviş'in yazıp Gülriz Sururi'nin oyunlaştırdığı hayata vermeye çalıştığı Fosforlu karakteriyle uzaktan yakından ilgisi yokken, "Ben Cevriye rolüne talibim" diyor. Ben de üzmeden kırmadan hayalimdeki Cevriye'ye uygun olmadığını anlatmaya çalışıyorum.

O arada bir asistan aranıyor bana. Umarım anlayabileceğim bir isim olur. Kadın olmasını nedense tercih ediyorum. O sıralarda yeni göreve başlayan Ankara Devlet Tiyatrosu Müdürü Serhat Nalbantoğlu ile tanışıyorum ve bana, "Merak etmeyin" diyor. "Siz çok değerli bir asistan vereceğim."

Fosforlu ve oyunda Adam olarak geçen erkek kahramanımız ve benim çok matrak bulduğum Hâkim rolü için biraz sahne sempatisi olan, komik oynayacak bir oyuncu arıyorum. Sümbül Dudu diye bir karakter var. Eskiden güzel bir kantocu olan, yaşlılığında Galata'da iki katlı evinde randevuculuk yapan çok hoş bir rol. İyice beli bükülmüş, ağzında diş kalmamış bir tip.

Görüşmeler devam ediyor. Nermin Uğur isimli bir oyuncu geldi. İlk karşılaşmamızdan aklımda kalan, ne kadar şişman olduğuydu. Güzel, açık renk gözleri, güzel bir gülüşü var ve Sümbül Dudu'yu oynamak istiyor. Üstelik ısrarcı! Orta yaşlarda, olgun bir hanım. Benimle konuştuğu için çok heyecanlı olduğunu söylüyor, iltifatlar ediyor. Rolü almadan kapıdan çıkmak istemiyor neredeyse. Ne Suat Hanım'ın Sümbül'üyle ne benim Sümbül'ümle hiçbir bağlantı kuramıyorum. İhtiyar, titrek ama coşup eski kantolar söyleyen bir kadın. Sümbül ayrıca filozof. Olay zaten 30'lu yılların sonlarında geçiyor. Sümbül eski direklerarasında Şamram ve Peruz hanımlarla aynı şanoda oynamış biri. Ner-

min Hanım'a rolü anlatıyorum, dinlemiyor bile. Konuşmayı tercih edenlerden... "Düşüneceğim" diyorum.

Altı yıldır sahneye çıkmamış. Kardeşini kaybettiği için üstelik evden de çıkmamış ve devamlı yemekten obez olmuş. Nermin Hanım dışarıdan gelen hatırlatmalar sonucu odadan çıkıyor zorla. Bizim meslekte ısrarcı olmak bozar, insanın şansını değiştirir. İnsan olarak Nermin Hanım'ın ısrarını anlıyorum. Gerçi ben bugüne kadar hiçbir rol için hiç kimseye ısrar etme durumunda kalmadığım için şanslıydım.

Nermin Uğur Hanım aklıma takıldı. Oturup, onun sahnelerini düzelterip, yeniden yazıp, başka bir tip çıkarabilirim ortaya. Suat Hanım'ın Sümbül Dudu'sunu çok seviyorum, ona nasıl ihanet edebilirim! Çok canı yanacak. Neyse... Bir iki kişi daha göreyim, sonra karar veririm.

Aslında aklımda bir isim var, İstanbul'da üstelik DT oyuncusu. Bir dizide izlemiştim.

O ara hiçbir dizide oynamıyor. İyi bir oyuncu. Biraz yaşlandı-
rarak harika bir Sümbül olacağına inanıyorum.

Fırat Bey'e o oyuncudan söz ediyorum. "Hemen çağıralım" diyor. Harika bir yer bu Devlet Tiyatrosu! Ben ezile büzüle bir şey istiyorum... Onlar hemen "Tamam" diyorlar. "Bir oyun" için imkânlar sonsuz. Hiçbir masraftan kaçınılmıyor burada. Ama oyun dışında kılı kırk yarıyorlar. Zira mevzuat müsait değil! Örneğin, yurtdışından bir yönetmen ya da oyuncu gelse, karşılarken ya da otel odasına bir çiçek göndermek istense, yönetmen ya da idareden biri kendi cebinden ödemek durumunda. (Bu küçük bir örnek.) Aklıma örtülü ödenekler geliyor da, burası Türkiye.

Birkaç gün içinde roller üç aşağı beş yukarı sahiplerini bulmuştu. Müzikal oynamak bir yerde neşeli provalar, neşeli oyunlar demektir. Onun için oyuncular seçilmek için çaba gösteriyor. Hemen hemen gelen kadın oyuncuların çoğu Fosforlu'yu düşünerek geliyor. Ben de onlara Fosforlu rolü için yaşı kaç olursa olsun sahnede yirmi yaşlarında duracak bir genç kız aradığımı anlatıyorum. Hâlâ Hâkim rolünü üstlenecek oyuncu yok. Rum meyhaneci Barba yok. En önemlisi Fosforlu Cevriye... Ama heyecanlanmaya gerek yok. Nasılsa buluruz.

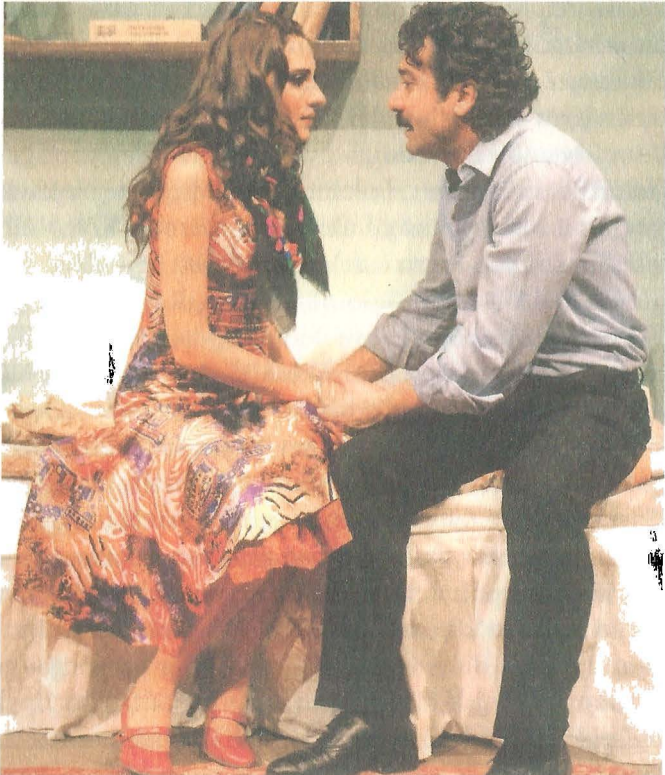
Oyunu Ankara'da sahneye koymam kesinleşince, dekor tasarımı için Hakan Dünder'ı düşünmüştüm. Zira Ankara'dan bir onu tanıyordum. Oldukça zor görünen *Fosforlu*'nun dekoru için onunla çalışmak rahat olabilirdi. Daha ben Ankara'ya gitmeden

bizde buluşup konuşmuş, dekorun konsepti hakkında bir fikir birliğine varmıştık.

Ben bir İstanbul silueti istiyordum. 1930'ların, 40'ların İstanbulu'nda yangın yerine dönmüş bir semtin camilerinin, surlarının siluetini istiyordum. Gökte yıldızlar olsun... Galata'da kâh Barba'nın meyhanesi, kâh Sümbül Dudu'nun randevuevi, kâh kahramanımız Adam'ın bir han çatısındaki odası ve karakol... Karakolsuz *Fosforlu Cevriye* müzikali eksik kalır!

Hapishane ve daha bir sürü mekân. Bunlar günümüz tiyatrosunda çok değişik biçimlerde çözülür. Onları Hakan Dünder bana önerir. Ben sadece İstanbul siluetini istiyorum. Hakan sempatik bir insan. Esprili, güler yüzlü, komplimanı bol biri. Ağzından "Hayır" çıkmıyor; her şey mümkün, her şey tamam. Beni çok iyi anlıyor. O konuşmamızdan sonra baş dekoratör olmuş. Ayağım uğurlu gelmiş demek.

Benim Sümbül Dudu için düşündüğüm oyuncuyla görüştüm. Zarif, akıllı bir hanımmış. "Beni affedin" diye söze başladı. Ha-

Fosforlu Cevriye ve Adam.

yatının en önemli teklifini almış o günlerde. Oynamayı hayal bile edemeyeceği kadar onu etkileyen bir rolmüş. Ama eğer ben ısrarcı olursam gelip mecburen oynaması gerektiğinden, çok az zaman kalan emekliliğini beklemeden istifa edecekmiş. “Ne yapmalıyım?” diye düşünmeye bile gerek yok. Gönülsüz oyuncuyla çalışmak kadar berbat bir şey olamaz bir yönetmen için. “Unutalım” dedim, “bu role uygun değilsiniz, özgürsünüz.”

Nermin Hanım’la bir kez daha konuşuyoruz. Gerekli gereksiz komplimanları bana güven vermiyor nedense. O kadar istiyor ki rolü, o kadar yalvarıyor ki gerçekten utanıyorum. Kararımı değiştirip rolü ona veriyorum, daha uygununu bulamadığım için.

Kafamda yeni bir tip yeşertmeye çalışıyorum. “Peruz Hanım da, Şamran Hanım da şişmandılar canım” diye kendimi kandırmaya çalışıyorum. Sonuçta Gülrizliğimden vazgeçemiyorum: Nermin Hanım’a otelde üç seansta Ermeni taklidi öğretiyorum. Onun kuşağı bile ekalliyet şivelerini tanımıyor ne yazık ki. Bilmediği bir şivede insan kusurlarını nasıl görür, nasıl düzeltir; imkânsız. Ama Nermin Hanım çok azimli. Kısa sürede taklit sorununu çözdük. Nasıl mı? En ilkel biçimde. Ben okuyorum, o beni taklit ediyor. En kolay çözüm buydu. Ben de yıllar önce Dormen Tiyatrosu’ndayken bir Rus kadını oynamam gerekti. Daha ilk günden provada, “Ne güzel Rus taklidi yapıyorsun” demeye başladılar. Oysa bir şey bildiğim yoktu o gün. Tek yaptığım şey, Beyoğlu’ndaki ünlü Rejans Lokantası’na gidip Rus madamlardan birine rolümü okutup kasete almaktan ibaretti. Kolay olmuştu doğrusu. Bugün olsa doğru Laleli’ye giderdim herhalde.

Sonunda Fosforlu rolü için dışarıya açık bir eleme yapmaya karar verdik tiyatrodaki. Seçmelere 400 kişi katılmıştı. Tiyatronun fuayesi, koridorları tıklım tıklımdı. O gün Ankara Müdürü Serhat Nalbantoğlu yarındaki iriyarı, genç adamı bana asistanım olarak tanıttı ve hep birlikte salonun ilk sırasına konan bir masaya oturduk. Bir kısa söyleşi. Adaylardan üç performans bekliyordum: Şarkı, dans ve oyunda kendisi için düşündüğüm rolün kısa bir sahnesini yorumlayarak okumak. Kısa süre sonra söyleşiyi sona almaya başladım. İmkânsız kişilerle çok vakit kaybediyorduk. Bir süre sonra baktı ki sorun yok, Serhat Bey bizi yalnız bıraktı.

Asistanım biraz da emrivaki olmuştu. Her an gergin gözleri fel fecir okuyor, sinirli olduğu ilk andan belli olan bir tip; oyuncu adaylarına bağırıp çağırıyor, azarlıyor. Kibarca insanlara nazik davranmasını istedim, ona soruları benim soracağımı, kendisinden ben istersem bana yardım edebileceğini anlattım. Moral bo-

zarak adayı perişan etmenin kimseye faydası olmazdı. Sustu ve o an benden nefret etti.

Ne çok katılım, ne güzel genç insanlar! Keyiflenmemek mümkün değil. Ancak bir kız geliyor kulisten, güzeller güzeli, yetenek sıfır! Bir kız geliyor, rolü çok güzel okuyor, ancak şarkı söyleyemiyor... Bir kız çıkıyor, güzel değil ama yetenekli biri... Kiminin ritim duygusu yok, kiminin müzik kulağı yok, kimisi kıraat eder gibi okuyor rolü. Her neyse... Akşam olacak. Bir günde bitiremedik seçmeleri. Ertesi gün devam etmeye karar veriyoruz. Bu arada benim çokbilmiş asistanım fuayede anons etmiş bile "Seçmeler bitti, yarın sonuçlar açıklanacak" diye. Ne hakla, belli değil. Yoksa sabote mi ediliyorum? İlk günden moralini bozma Gülriz, aldırma. (Bu asistandan kurtulmalıyım!)

Gelen bir sürü yetenekli genç, seçmeler bitti diye yarın gelmeyecekler. Ya onlardan biri aradığım Fosforlu'ysa?.. Neden Serhat Bey'in överek verdiği bu asistanı hemen kabul ettim? Etmedim emrivaki oldu, seçmelerde yanımda buldum. "Hemen karar vermeyelim" diyemez miydim? Basiretim bağlandı galiba. Ertesi gün, seçmeler bitti sananlar gelmedi tabii. Yeni gelenler var ama az. Bu arada, "Yarın bir daha gelin" dediğim bazı adaylar var. En hoş, benimle konuşmuş olan, bazı roller için düşündüğüm Devlet Tiyatrosu oyuncularını da geliyor ve seçmelere katılıyorlar. Ben de şarkı söyleyip dans edebilen oyuncularını iki ayrı rolde sınavıp yanılğı payımı azaltmaya çalışıyorum. Fakat ortada hâlâ "Hâkim", "Adam" ve "Fosforlu" görünmüyor. Artık heyecanlanmaya başladım. Gece otelin restoranında bir rakı söylüyorum kendime ve fotoğrafa uzaktan bakmaya çalışıyorum.

İnsan Hamlet'i oynayacak bir yetenek bulur ve *Hamlet*'i sahneye koymaya karar verir. Ben tersini yapıyorum. Almışım elime *Fosforlu Cevriye* oyununun metnini, belli tarihte perdesi açılacak oyunun Cevriye'si yok. Bir yudum, bir yudum rakı daha. Birden karar veriyorum. Bu iş böyle olmaz. Lemi Bey'le konuşmalıyım.

Ertesi gün görmemi önerdikleri bazı adaylarla çalıştık. Çok ince eleyip sık dokuyorum, başka çarem yok. Zaafa düşmem. Kararımı verdim. Acilen Lemi Hoca'yla bir toplantı yapmalıyım. Ankara'ya gelip çalışmaya başladığımdan beri onu hiç aramadım. Müdürlerle, asistanlarla, sekreterlerle her şeyi çözümlemeye çalıştım. Çünkü biliyorum ki Lemi Bey'in durumu ortada. 2008 Ağustos sonu. Ekim'de yalnızca Ankara'da 11 sahne perde açacak. Ya bölge tiyatroları? Her şeyin sorumlusu olmak, tek adam olmak zordur. Bir prodüksiyon başarılı olunca herkes yö-

netmeni, oyuncuyu, dekoratörü vb. kutlar. Beğenmediği bir şey görünce de doğru Lemi Bey'e giderler, her şeyin sorumlusu olmuşçasına. Bu olayları çok yaşamış biri olarak başkalarıyla halledilebilecek sorunları, sorumlularıyla halletmeyi doğru bulmuşumdur. Ama şu anda ortada çaresiz bir durum vardı.

Lemi Hoca'nın akşam geç saatlere kadar odasında çalıştığını biliyordum. Saat dokuz buçuktu. İkinci kata çıktım. O duvardaki bayıldığım cümleyi bir daha okuyarak genel müdürlük bölümüne girdim: *"Tiyatro bir memleketin kültür seviyesinin aynasıdır. Mustafa Kemal Atatürk."* Özel kaleme, Lemi Bey'le görüşmek istediğimi söyledim. Doğal olarak, "Randevunuz var mı, sizi bekliyor mu?" dedi. Ona randevum olmadığını ama hemen kendisiyle görüşmem gerektiğini anlattım, içeri girip haber verir vermez, Lemi Bey geldi, "Buyurun Gülriz Hanım" dedi, "içeri buyurun."

O odayı severim; alımlı, sakın, rahat bir odadır. Özel bir havası vardır. İçeride göz gözü görmüyor. Beş altı kişi sanırım hepsi aynı anda sigara içiyor. Ben aslında duman altı olmamak için "Lemi Bey yalnız konuşabilir miyiz acaba?" dedim. "Buyurun Gülriz Hanım yabancı yok, toplantı halindeydik zaten, burada rahatça konuşabiliriz." İçeride Serhat Bey ve bazı bölüm başkanları vardı. Çaresiz, oturup hemen söze başladım. "Galiba oyunu başka bir mevsime bırakmak zorunda kalacağız." Lemi Bey gülümsedi, "Hâlâ aradığınız Fosforlu'yu bulamadınız mı?" dedi. "Hayır. Belki size garip geliyor. Fazla titizlendiğimi düşünüyorsunuzdur, ama bulamadım."

İlk günden beri yaşananları anlattım. Fosforlu'da aradığımız özellikleri zaten başından beri biliyordu. Ayrıca "Adam" da yoktu henüz "Hâkim" de. "Hâkim" ayrıca iki önemli rol daha üstlenecekti. Bunca uğraş, bunca ilgi ve başvuru sonucunda hâlâ bir Fosforlu bulamamıştık. En iyisi, ikinci turda oynanması düşünülen oyundan şimdilik vazgeçmekti. "Öyle şey olur mu hiç! Ben size gençlerin çoğunun bölge tiyatrolarında olduğunu söylemiştim. Onlara bakarız." "Bildığınız, önereceğiniz bir isim var mı?" Bu arada o gün Lemi Hoca'nın önerdiği iki öğrencisini de seçmemiştim. Lemi Hoca müstehzi bir gülüşle, "Hayır önerim yok" dedi. "Siz göreceksiniz, siz seçeceksiniz."

Bir anda her kafadan bir ses çıkmaya başladı. Herkes düşündüğü ya da aklına gelen bir isim söylüyor, Lemi Hoca'ya ekip halinde yardımcı olmaya çalışıyorlardı. Bölge tiyatroları broşürleri kondu önüme. Bilgisayardan bölgelerdeki oyunların resimleri, video kayıtları düşmeye başladı ekrana. Lemi Bey'in neşesi yerinde, gültüyor. "Öyle hemen vazgeçmek olur mu Gülriz Hanım. Bu-

Ortada Çatlak Marika, sol başta Fıstık Cemile, sağ başta Tombul Melahat.

rası Devlet Tiyatrosu, bir Cevriye çıkartamıyor muyuz yani” diyor. Bu arada hatırlatılan bazı isimleri çoktan elemişim bile. İnsanın “Nasıl olur?” diyesi geliyor. Ama oluyor işte. Çok güzel yetenekli bir kız ama sesi role müsait değil. Ritim duygusu olacak, dans yeteneği. Oyunculüğünün geniş bir yelpazesi olması gerek. Ayrıca güzel, yok güzel olmayabilir, çekici olsun yeter. Az güzelce, çekici, bedeni akışkan, köşesiz bir oyuncu arıyorum. Ya da az çekici ama güzeller güzeli bir kız da olabilir. Gene bir isim söyleniyor. “Gördüm ama biraz yaşlı” diyorum. “Daha yirmi üç yaşında” diyorlar. “Bilmem, sahne yaşı en az otuz beş gösteriyor” diyorum.

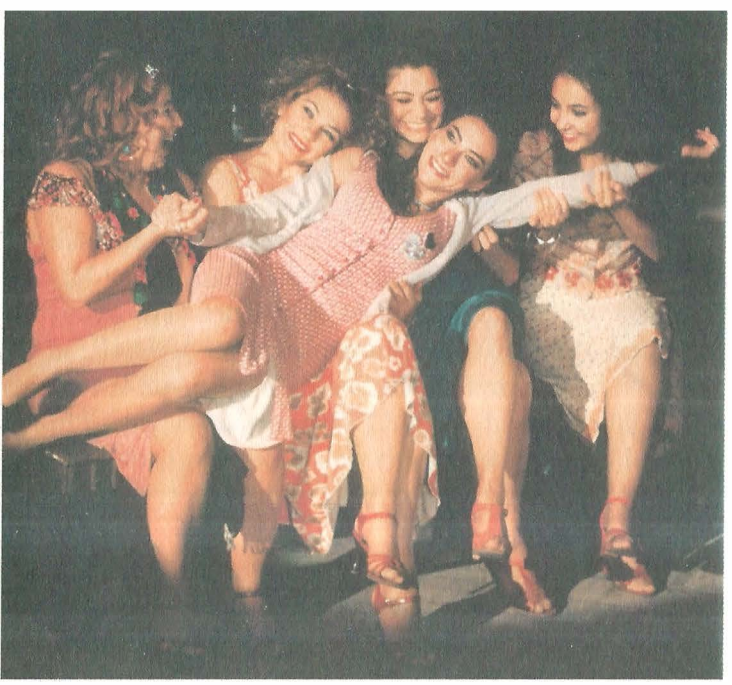
“Bir dakika, bir dakika şu az önce gördüğüm şalvarlı kıza dönebilir miyiz, lütfen?” “Hangisi?” Sonunda resim önümde. İri kara gözlü bir kız. Yüzünün iskeleti anlamlı, güzele benziyor. Ama bilinmez ki, başı bağlı. *Kuvayı Milliye* oyunundaki rolü nedeniyle başını o dönemin Anadolu kadını gibi bir futayla sarmış. Konya Devlet Tiyatrosu’ndarmış. Başka oyunlardan, başka fotoğraflarını da görüyorum. Ama yakından görmeden, sesini duymadan ne diyebilirim ki. Bilgi veriyorlar genç oyuncu hakkında. Herkes yetenekli buluyor. “Peki” diyorum, “mümkünse göreyim.” Se-

zon başında bir oyunda rolü varmış. Ama henüz provaya başlanmamış. "Peki ya aradığımız kızsız?" Lemi Hoca, "Hele siz bir yarın görün de" diyor. "Ya değilse? Biz onu çağıralım, gelsin. Ümit vermeye gerek yok. Kimsenin haberi olmaz. Uygun değilse geri döner." Lemi Bey'e teşekkür ediyorum ayrılırken. Doğrusu, oda ya girdiğim andaki o umutsuz halimden de biraz utanıyorum. İki saat Cevriye aramışız hep birlikte. "İnşallah bulmuşuzdur" diyorum. O umutla gittim otele. Rahat rahat uyudum.

İsmi Feray Darıcı. Ertesi gün tiyatrodaki tanıştım. Genç bir kız, esmer. Belki plaj yanığı. Koyu saçlı. Yüzünü ortaya çıkaran bir topuz yapmış. İri gözlü, güzel bir gülüşü var.

Dişleri çok mu güzel ne! Gülünce güzelleşenlerden. İncecik, bedeni biçimli. Boyu 1.70 görünüyor. O sahnede, ben aşağıdayım. Belli etmemeye çalışıyor, ama heyecanını hissediyorum. Önce metinden bir sahne veriyorum okuması için. Göz gezdireyim diye bir zaman istemiyor, okumaya başlıyor. Hiçbir vurgu ve duygu hatası yok. Konsantrasyon da iyi. En önemlisi, sesi güzel. İkinci parçayı da okuyor. "Bir şarkı söyler misin?" diyor. Feray, "Türkü söylesem olur mu?" diyor. Rahat etsin diye "Peki" diyorum. Heyecan verici bir türkü, o güne kadar hiç duymamıştım. Yanık yanık güzel söyledi. Seçmeler bittiği için o gün piyanistimiz yok. "Dans et" diyorum. "Müzik" diyor. "Yok" diyor. "Sen 'Çadırının Üstüne'yi hem söyle, hem oyna." Feray duruyor bir an, öne doğru geliyor; "Hem söyleyip, hem oynayayım mı? Ama ben o şarkıyı bilmiyorum ki" diyor. "Bildiğin kadar söyle. Biz yardım ederiz. Böylesi daha iyi." Birden Feray'da jeton düşüyor. Başlıyor oynayıp söylemeye. Eski Sulukule'deki fettan Roman kızlar gibi bakışlar atarak. "Tamam" diyorum yanında kesip. "Şimdi bir de bacaklarını aç göreyim." Feray'ın yüzü utançtan kıpkırmızı oluyor, "Yok artık!" diye bir cümle çıkıyor ağzından, sanki farkına varmadan. "Fosforlu'yu, çarpık çirkin bacaklı bir kıza oynatacağımı düşünmüyorsun herhalde." Bedenini sarıp, ayak bileklerine kadar uzanan, siyah triko giysisini, sıyrıyor birden. "Oh" diyorum içimden. "Rol senin." Tamam, Fosforlu'yu buldum.

O an yüzündeki mutluluk ile şaşkınlık arası gidip gelen ifadeyi unutamam. Havalara zıplamadıysa utandığındandı. Bizim ukala asistan, müstehzi bakışlarla bakıp duruyor: "Neden bu kız?"

Tombul Melahat, Köylü Güllü, Fıstık Cemile, Kumru, kucakta Fosforlu Cevriye.

Kadroyu toparlamak zor olmadı. Lemi Hoca'yla bir akşam odasında konuşurken eksik rolleri anlatıyorum. Sempatik, değişebilen, orta yaşlı bir oyuncuya ihtiyacım var. Başından beri Hâkim, Hâkim diye aradığım oyuncu. Lemi Bey bir telefon açıyor. "İsmet neredesin, hemen gel" diyor. Bana da hemen itiraz etmeyin, Hâkim'iniz geliyor" diyor. Gene oda kalabalık, gene kesif bir duman altında. Aslında çok üzüliyorum. Lemi Bey çok genç, yazık çok yazık. İlk defa birinin sigarası içime dert oldu.

Az sonra kapı vuruluyor. İçeri boylu poslu, yapılı, şişman demeye dilim varmıyor, gözlüklü, sarışın yüzlü bir genç giriyor. İlk düşüncem: "Çok genç, nasıl olacak çok zorlarız." Ama öyle olmuyor işte. Lemi Hoca oyunun en önemli oyuncularından birini hediye etti o gece bana, İsmet Numanoglu. *Fosforlu*'daki üç rolünü de hakkını vererek oynadı. Her oyunda alkışlar alarak.

O yaşsız oyuncuların. Makyaja gerek olmadan, her tipe giren oyuncular vardır, işte onlardan biri. Kırkyamalı Hoca, Hâkim, Hacığa... İşte İsmet bu üç rolün de hakkını vererek oynuyor. Şarkılarını çok güzel söylüyor. Hele finale doğru, Barbarın Meyhanesi'nde söylediği Fosforlu Cevriye şarkısı insanı hemen etkisi altına alıyor.

Komiseri oynayacak oyuncunun ismi Ali Hakan Beşer. İtiraf etmeliyim, onun üç kompozisyonu da öylesine farklı ve başarılı oynayacağını tahmin etmemiştim. Karşımdaki dört dörtlük bir oyuncu, üstelik müzikalitesi olan bir oyuncu. (Bu iki oyuncuyla da çok kısa zamanda dost olduk.)

Oyunda Fosforlu'nun dört yakın arkadaşı var. O rollere dene-yimli, yetenekli Devlet Tiyatrosu sanatçılarını seçme şansım oldu. Köylü Güllü, Fıstık Cemile, Top Melahat, Çatlak Marika diye dört kader arkadaşı. Köylü Güllü'yü Kader İlhan oynuyor. Yırtık, anasının gözü, çarıklı erkânıharp, müşteri kimin elinde olursa olsun kapmayı biliyor. Her nabza göre şerbeti var. İşte bu Köylü Güllü'yü provalardan başlayarak öyle oynadı ki Kader İlhan, provalarda bulduğum bazı esprileri metne ekledim. O bir sahne canavarı, rolünü bulursa tabii. Nitekim kısa sürede seyircinin sevgili-si olmayı başardı. Onunla çalışmak keyifliydi. Her provaya rolünü biraz daha geliştirmiş olarak geliyordu. Onun için bir şarkı sözü bile ekledim oyuna. Fıstık Cemile'yle birlikte söyledikleri bir dü-et. Attila da gaza geldi. İkinci perde onların şarkılarıyla başlıyor.

Top Melahat'ı oynayan Zeynep Aytek Metin, tahmin edileceği gibi tombul bir arkadaşımız. Sahnede olduğu zaman seyirci on-dan gözünü alamıyor. Şirin, sempatik, inandırıcı, farklı bir tip oynuyor. Zaten ilk provada söylemişim. Hepsi birbirinden ayrı tip-ler, ayrı karakterler olmalıydı. Hepsinin kişiliği belirgin olmalıydı, 1930'ların sonu yangın yeri kızları. Hepsinin birbirinin kopya-sı olması işten değil. Neyse ki Zeynep'e Top Melahat rolünü ve-rirken pazarlık ettim. Zayıflamak yasak! Zeynep sahnede özellik-le beden diliyle harikaydı.

Zira biliyorum ki bugüne kadar kimlerle çalıştıysam bir hafta sonra rejime girer. Bu sefer de aynen öyle oldu. Koca oyunda bir tek Fıstık Cemile rolünü oynayan İclal Karaduman'da şansım ya-ver gitmedi. Orosputar arasında kaderin sillesini yemiş ama hâlâ saflığından bir şey kaybetmemiş Cemile, uzun çalışmalarımız so-nucu provalarda doğru yorumladığı rolü, seyirciyle karşılaşınca ikinci geceden başlayarak abarttıkça abarttı ve sonunda benim çok sevdiğim Cevriye ile olan duygusal sahneyi bile grotesk bir hale getirdi. Ne söyledimse düzeltemedim. Gerçeği kabul etme-di. Oysa tip olarak çok yakışmıştı rolüne, yazık oldu. Saf, masum, hâlâ umutlu bir orospu olamadı oyunda. Öteki rolleri daha cazip bulmuş, hakkının yendiğini düşünüyordu. Oysa beni dinlese fark-lı bir tiple ilgi çekecekti.

Meyhaneci Barba ve eski kantocu, şimdinin randevuevi sa-

Fosforlu'nun kader arkadaşları.

hibesi Sümbül Dudu rollerinde Engin Özsayın ile Nermin Uğur oyuna çok şey kattılar. Gerçi Nermin Hanım ne Suat Derviş'in ne de benim aklımızdan geçirmediğimiz bir Sümbül Dudu oynadıysa da... Günden güne zayıfladı, gençleşti ertesi sezon Rاندevucu Madam'ı sermaye gibi oynamaya başladı. Romanı okuyanlar, "Gülriز, Sümbül'ü böyle yorumlamış demek" diyecekler diye epey üzüldüm ilk günler. Ancak seyircinin çoğu bu karakteri ve Nermin Hanım'ın yaptığı sululukları bugünün genel gülmece anlayışına yakın bulduklarından olacak, pek sevdiler. Her oyunda çok güldüler, yapacak bir şey yok. Çatlak Marika'yı oynayan Deniz Baytaş, harika Rum taklidi yapıyor. Meğer yıllar önce Engin'in sahneye koyduğu, Musahipzade Celal'in *Kadı* müzikalinde oynamış. Buyurun bakalım, orada öğrenmiş.

Adam rolünü oynayacak oyuncuya artık karar verebilirim. Fosforlu'yu bulmadan Adam'ı seçmek saçma olurdu. Adam için çok oyuncuyla konuştum. Bir türlü karar veremiyordum. Oyunun en farklı karakteri, kahramanlarımızın dünyasından olmayan tek insan, tip çok önemli. Karızmاسı olmayan bir oyuncuyla yola çıkmak zorunda kalmamak için ince eleyip sık dokuyorum. Meslektaşlar, "Nasıl birisini arıyorsunuz?" dediklerinde zorlanıyorum. Uzun uzun anlatacağıma, "Çekici bir erkek olmalı" diyorum. Nedense herkes gülüyor bu söylediğıme. Onları gıdıklayan baş-

ka bir anlamı var galiba bu "çekici" sözcüğünün. Birkaç gün sonra provalara başlayacağız. Bir akşamüstü Uğur Çavuşoğlu isminde bir oyuncuyla tanıştılar. "Gözüm bir yerden ısıyor, acaba nereden?" diye düşünürken buldum. Bir dizide görmüştüm. Konuşuyoruz Uğur'la. Hiçbir şeyden haberi yok, "Gülriiz Hanım seninle tanışmak istiyor" denilince apar topar gelmiş. Geçen sezon Theodorakis'in *Rembetiko* müzikalinde başrol oynamış. Ama şarkısı yokmuş. İyi, bizim oyunda da bir tek Adam'ın şarkısı yok. Attila illa Adam'a bir şarkı bestelemek istiyordu ya da Cevriye ile bir düet. Aslında hoş olurdu tabii. Ama karizmayı çizdiririz korkusuyla cesaret edemedim Adam'ın şarkı söylemesine. Onu inceliyorum, pek rahat değil. Görücüye çıkmış gibi. Sesi çok iyi, benim sevdiğim gibi olgun ve dolgun, rengi çok güzel. Harfleri iyi artiküle ediyor. Yani güzel sesli bir adam, gayet de güzel konuşuyor. "Ayağa kalkar mısınız?" diyorum. İyi, Feray'dan biraz uzun, yakışacaklar. Sesleri de uyumlu olacak. Onun da kara, güzel gözleri var. Kaşlı gözlü, güzel bakışlı bir adam Çavuşoğlu. Ona metni veriyorum, en kısa zamanda cevap vermesini istiyorum. Zaten gizemli bir karakteri oynayacak. Bu rolle Uğur'un sahnede karizmatik olmaması imkânsız. Şaşıyor, "Karar vermek? Neden?" "Çünkü rolü beğenerek oynamanı istiyorum; gönülsüz bir oyuncuyla çalışmak istemiyorum." Aslında Devlet Tiyatrosu oyuncusu olarak reddetme şansı yok. Ertesi gün rolü seve seve kabul ediyor.

Yavaş yavaş kadro tamamlandı. Sözsüz roller bile eğitimli oyuncular tarafından oynanıyor. Hepsi güzel insanlar, farklı tipler. Müzik direktörümüz ve orkestra şefimiz Kemal Günüş yönetimindeki provalarımız süper; coşup duruyoruz. Hakan Dünder'la arada atölyelerde buluşup çalışıyoruz dekor üzerine. Her şey yolunda gözüküyor. Hakan espriyle karışık komplimanlar yapan cin gibi bir fırlama, zeki biri. Onun giysiler konusunda bana yardımcı olmasını istiyorum. "Rahat çalışabileceğim biri olsun lütfen" diyorum. "Merak etmeyin, size Fatma Görgü'yü vereceğim, çok rahat çalışacaksınız" diyor. Fatma Görgü, çok nazik, kibar bir hanımefendi. Ancak kısa zamanda aynı dili konuşmadığımız ortaya çıkıyor.

Ciddi ciddi 1930 yılının moda dergilerini çıkarıyor ortaya. Sağa iki pasta, sola iki pasta; "Etekler verev mi, kloş mu olmalı?" derdindeyiz. Yıllanmış, değerli kumaş örnekleri çıkarıyor. Ciddi bir asorti sorunu baş göstermiş durumda. Örneğin, bir gün Meyhaneci Barba'nın yelege için önüne üç renkli ekose bir kumaş koyuyor, bu renklerden birinden de pantolon yapmak için bir

“Yeter! Yeter!”

kumaş seçmemi istiyor. Yani illaki ton sür ton bir seçim istiyor. İşim zor. Top Melahat’ın yani güzel Zeynep’in şişman görünmesi için bazı modeller düşünmüş. Ben iyice gerilmişim herhalde o gün. “Fatma Hanım” diyorum, “lütfen parlak jarse bir kumaştan dar bir elbise yapın, yani Zeynep salam gibi olsun içinde. O güzel poposunun daracık giysiye sığamadığını görelim. Ayrıca sırtında sutyen izleri falan olsun.” Fatma Hanım şaşkın, ancak nezaketi elden bırakmıyor. “Ben sandım ki...”

Oyunda Zeynep’in kıyafetleri en başarılılardan biri oldu. Ne istedimse yaptı. Kilolu ama biçimli vücuduyla o giysilerle çok seksi, çok çekici oldu. Makyajı, saçıyla tip tamamlanınca akıldan çıkmayacak bir Top Melahat çıktı ortaya. O kadar iyi dans ediyor ki, kapıp koyveriyor kendini. Velhasıl izleyicilerin çok sevdiği karakterlerden biri de o.

Bir gün provaya başladık. Provaya giderken uğur getirsin diye keten ceketimin yakasına, Zeynep Miraç’ın bana hediye ettiği altın Urart aslan broşu taktım; hem gücün sembolü hem de burcumu temsil ediyor. Âdetim üzere çikolata götürdüm provanın ilk gününe. Tuhaf bir şey, heyecanlı değilim. Stüdyo sahnelerinden birindeyiz. Masalar birbirine eklenmiş, otuzun üzerin-

de rengârenk oyuncu dizilmiş oturuyor iki sıra. Masaya oturdum; sessizlik. Anlaşıldı, bir ön konuşma bekleniyor benden.

Ezcümle şöyle bir şeyler söylediğimi saruyorum: “Ben sizleri tanımıyorum. Sizler de beni. Çok ince eledim, sık dokudum ama karanlıkta göz kırpar gibi bir seçim yaptım. Ben buraya sizlerle birlikte bu müzikali en doğru biçimde seyirciye anlatabilme kaygısıyla geldim. Benden yönetmen olarak oyuna kuş kondurmamı beklemeyin. Nedensiz yere sizi amuda kaldırmayacağımı bilin. İyi bir metin, iyi bir kadro yolun yarısı eder. Bu konuda kendimi şanslı buluyorum. Gerisi, birlikte çalışacağımız günlerde gizli. Amacım, *Fosforlu Cevriye*’nin ilginç yaşam hikâyesini en anlaşılır, en hoş biçimde seyirciye aktarmak. Şimdi ilk okuma provaınıza başlayalım. Ancak sorularınızı yanına saklayın.” Böyle bir şeyler söyledim işte. Neden sakın olduğumu konuşurken anlamıştım. Başarılı bir seçim yapmıştım. İçimden, “Adam olacak çocuk...” cümlesi leitmotif olarak ikide bir geçtiğine göre! “Sadece siz dört orospuya söylemem gereken bir şey var: Lütfen dizilerdeki tiplerin hiçbirine benzememeye gayret edin, tabii birbirinize de.”

Ankara Devlet Tiyatrosu’nda geçen prova günlerim, hayatının en mutlu dönemlerinden biri olarak yaşamımda yerini aldı bile. Çok güzel bir çalışma programı hazırlamıştım. Kimseyi gereksiz yere bekletmemeye dikkat eden bir program. Feray Darıcı, ekip için yeni bir isim. Bölge tiyatrosundan geldiği için, hemen hiç tanıyan yok. Zaten bazı oyuncular da yeni tanışıyorlar. İki kilometre içinde İstanbul gibi kaynaşacakları bir lokalleri yok burada, belli ki gerek de duymuyorlar. Yeni projelerle, yeni oyunlarla dostluk kuruluyor, bir başka oyuna kadar.

Önce Feray’ı incelemeye aldılar. Feray heyecan içinde, kendine malik değil henüz. Birden korktum, onu yemeğe davet ettim. Ve yemekte biraz hoşbeşten sonra, “Sen yenisin, kimse seni tanımıyor. Burada da çoğu genç oyuncunun aklında Fosforlu olmak vardı. Belki çoğu falanca filanca oyuncuyu daha uygun buluyorlardı Fosforlu’ya; bilemeyiz. Bildiğim şu ki bu prova sürecinde herkes senin bir kusurunu, bir hatanı bulmaya çalışacak. Başarılı olmak istiyorsan eğer, egonu unut. Tevazu içinde ol. Seyirciden önce birlikte çalışacağın insanları kazanmalısın; o insanları fethet. Tiyatrolcular duygusaldır. Bunu başarırısan kısa zamanda sana yardımcı olmak için yarışacaklardır. O zaman rahatça seyircinle baş başa kalabilirsin. Huzurlu kulis, bir oyuncunun başarısı için çok önemlidir.”

Feray’ın güzel kara gözlerinin içi güldü. “Gerçi ben zaten” diye

bir savunmaya geçti ama anlattıklarını çok iyi anlamıştı. Feray iyi bir oyuncu olduğu kadar, akıllı bir kızdı. Kısa sürede bütün ekibin sempatisini kazanmayı başardı. O ilginç asistanım hariç. Biz de akşam yemeklerini birlikte yemeyi sıklaştırdık ve kısa zamanda dost olduk Feray'la. İlk zamanlar adımdan, yönetmeni olmamdan dolayı çok çekingendi, zamanla değişti. Ben zaten gençlerle vakit geçirmekten çok hoşlanıyorum.

Provaları İrfan Şahinbaş atölyelerinin Orhan Asena Sahnesi'nde yapıyoruz. Hani şu 2014 yılında AKP'nin usulsüz yıktığı mekânda. Provalar kısa sürede keyifli çalışma saatlerine dönüştü. Bir iki kişi beni sınamak için bazı şeyler denediler, ama sanırım pişman oldular. Bu arada yeteneksiz, ukala asistanım, boyundan büyük işlere burnunu sokmak istedi; izin vermedim. Ona "Hayatta başarılar" dileyerek görevine nihayet verdim.

Bunlar dışında gene her zamanki gibi, benim enerjime, disiplime uymak için epey zorlandı ekip. Sonuç: Harika bir yaratma süreci yaşadık. Zira ekip harika, ekip müzikal için yaratılmış sanki. Önceleri Barba rolündeki Engin Özsayın'dan biraz çekiniyordum. Tipi uygundu, ancak hiç yüzü gülmeyen biri gibi görünüyordu. Kısa süre içinde değişti. Ve şarkısıyla, dansıyla çok başarılı bir

"Neden vuruyorsun?"

Yamalı Hoca ve Fosforlu Cevriye.

Barba oldu. Rum takdidi harika. Attila'yla geceleri otel odasından telefonla konuşuyoruz. "Çok az şarkı kaldı, artık gel" diyorum. "Burada çalışırsın." Attila geliyor bir gün. Ekipile karşılaşınca müzikalitelerine, yeteneklerine, fiziklerine şaşırıyor. Fosforlu'nun sesine bayılıyor. Gerçekten Feray'ın çok ilginç, farklı bir gırtlığı var. Ee, ne de olsa Hataylı.

Provaların son günlerinde Ankara'da annesi Emine Memnune Hanımefendi'nin Çankaya'daki evine yerleşen Attila'yla bazı akşamlar provalardan sonra orada çalışıyoruz. Bazen bir şarkının sözlerinde zorlanıyoruz. O zaman Attila, "Ben bir balkona çıkıp sigara içeyim" diyor. Şarkı sözlerini (prozodiyi) müziğe oturtmaya, düzeltmeye çalışıyoruz. Genelde ben sözlerden taviz veriyorum tabii. Sözleri değiştirip düzeltmek, melodinin canına okumaktan daha doğru. Ama bazen de feda etmek istemediğim, bayıldığım sözcükler var. Ben ısrarcı olunca Attila elini şöyle bir alnında gezdiriyor, "Ben balkonda bir sigara içip geleyim, yeniden bakalım" diyor, kalkıyor piyanonun başından. Bu arada tam bir hanımefendi olan Emine Hanım'ın hazırladığı lezzetli ve değişik yemeklerle donatılmış sofrasında misafir oluyorum.

Bu çalışmalardan birine Feray'ı da götürdüm, çok yararlı oldu. Attila ona çok sevdiğim "Biri Bana Siz Dedi" şarkısını çalıştırdı. Feray'ın da katıldığı bu Attila'yla çalışma gecelerimizden birinde, gecenin bir saatinde taksiyle dönerken, "Attila ile çalışmak ne kadar hoş, ne kadar esprili geçiyor, değil mi?" diyorum. Feray hık mık ediyor, ben, "Öyle değil mi?" diye üsteliyorum. Feray, dayanamıyor, birden basıyor kahkahayı. "Ben bugüne kadar böyle ikisi de dediğim dedik, ama kibarlıktan, nezaketten hiç vazgeçmeden, çekişe tartışa çalışan iki kişi ne gördüm ne de tanudım" diyor. "Sen sonuca bak" diyorum. "Sonuç harika" diyor. "Biz birbirimizin kadrini kıymetini bilen, birbirini seven sayan iki eski dost, iki meslektaşız" diyorum.

Buraya Attila'nın oyunun broşürüne yazdığı yazıdan bir bölümü almak istedim:

Teşekkürler Gülriz Sururi,

Yedi Kocalı Hürmüz'den bu yana en heyecanlı müzikal maceramı *Fosforlu Cevriye* ile yaşadığını söyleyebilirim. Türk tiyatrosunun duayeni sevgili Gülriz Sururi projede birlikte çalışmak istediğini söylediğinde hiç düşünmeden "zevkle" diye cevapladım.

Rahmetli Suat Derviş'in Gülriz Hanım'a teslim ettiği mirası öğrenince heyecanım daha da arttı. Tiyatronun büyüğü (hele bir de müzikal ise...) beni içine çekmeye başladı. Yaratım, Nâzım Hikmet'in deyişi ile sancılı, zaman zaman umutsuzluğa düşüren, karn ağrıları çektiiren bir süreçtir. Yine de bunu yaşamaya gönüllü olursunuz. Çünkü ödülü eşsizdir. Sizlerin beğenileri... Bu belki de ruhlarımızı paylaşmanın doruğudur.

(...)

Diğer bir şaşkınlığımı anlatmadan geçemeyeceğim. Gülriz Sururi kast seçimi için Ankara'ya gitti ve bir süre sonra ben de ilk provalar için ekibe katıldım. İlk çalışmada oyuncuların ses imkânlarını görmek için yaptığım denemede kulaklarıma inanamadım. Karşımda sanki bir tiyatro grubu değil, iyi eğitilmiş şancılardan oluşan bir opera grubu vardı.

Bu bana tiyatro eserlerinde her zaman yapılamayan gerektiğinde çoksesli koro yazabilme imkânı verdi. Ayrıca oyuncuların yetenek ve gayretlerine hayran kaldım. Sevgili ekip arkadaşlarımla sizlerle çalışmak çok keyifliydi. Hepinize tek tek teşekkür ederim.

Son sözüm sevgili Gülriz Sururi'ye: İyi ki varsın. Yaşamımızı aydınlatıyorsun.

Bir akşam yine Feray'la taksideyiz, Attila'dan dönüyoruz. İşte tam zamanıydı. "Harika bir gırtlığın var, seni dinlemeye doyamıyorum. Çok yakıştı sesin şarkılara." Feray birden bana sarılıyor, çocuk gibi sokuluyor, "Sahi mi, sahi mi? Sahiden beğeniyor musunuz sesimi?" diyor. (O gece tam zamanıydı sevgili dostum Feray.)

Her gün içimden geçen şeyleri o an sana söylemek, biraz profesyonelce bir davranıştı. Herkesin de bildiği gibi, tiyatro kolektif bir iştir. Bazı önemli faktörlerden biri aksarsa başarı tehlikeye girer. Eğer Feray sesiyle, oyunculuğuyla, danslarındaki kıvraklığı ve fiziğiyle Cevriye'ye can vermese oyun böyle beğenilip böyle uzun ömürlü olamazdı. *Fosforlu Cevriye* tiyatro sahnelerinde her zaman oynanacak ve doğru bir kadroyla yola çıkılırsa gidecek bir klasik olacaktır. Ama ben yaşadığım sürece bu ilk kadroyu hiçbir zaman unutmayacağım.

Hakan Dünder'la dekor konusunda anlaşmıştık. Akün Sahnesi'nde dekoru çizmiş, aşağı yukarı her şeyi çözümlemişti. İşte Hakan bu çizimi, provaları yaptığımız stüdyoya birebir uygulamış, en dibe Barba'nın meyhanesinin tezgâhuru ve arkadaki eski büfe, konsol benzeri bir parça bulup prova için hazır hale getirmişti. Sahne değişiyor, iki teknisyen hemen Sümbül Dudu'nun kanepesini, mangalını getiriyor ve provaya başlıyoruz. Adam'ın odası; hemen demir karyola, şilte, hatta kırlent yastıklar, rafta kitaplar. Zira kitaplarla mizansenimiz var. Hakan Dünder bana dekor parçaları ve aksesuarlarıyla kusursuz bir prova imkânı sağlamıştı. Ona çok teşekkür ettim.

Gerçekten lüks bir ortamda prova yapıyorum. Akün'de oyun oynandığı için prova imkânsız, son iki günde olacak her şey. Yani bir pazar günü oradaki oyunun üç matinesinden sonra dekorları sökülecek, bizim dekor kurulacak. Sabaha kadar ışıklar ayarlanacak, pazartesi teknik provalar yapılacak, (yani giysi değişimleri, sahne değişimleri ve bunların süreleri, teknisyenlerin her şeyi ayarlamaları) şarkılar danslar, oyun, orkestra provası; akşam da genel prova. Salı günü hem oyun provası hem oyun resimleri çekilecek. Zaman çok dar.

Nedense benimle yıldızı bir türlü barışmayan Ankara Devlet Tiyatrosu'nun yeni Müdürü Serhat Nalbantoğlu, her yeni oyunun galası bir hafta sonra yapılırken "*Fosforlu*'nun ilk günü prömiyer ve gala bir arada yapılsın" diye karar vermiş. Bana haber vermeden benim için seçmiş olduğu (safı kompleksten ibaret olan) asistanının işine son vermeme mi sinirlendi acaba? Zaten tanıştığımız gün, küçük roller için oyuncu isimleri istediğimde çok yo-

Ali Hakan Beşen harika bir müzikal oyuncusu.
İşçi, Kerim ve Komiser rollerinde muhteşemdi.

kuşa sürmüştü beni. "Hatta benim haberim olsa, birkaç gün önce göreve başlamış olmasam, bu oyunu kabul etmezdim, itiraz ederdim" bile dedi. Ne zaman görüşmek istersem ya kapısında bekletti ya da boş odasında.

Neyse epey gevezelik ettim. İçimde kalmış demek ki. Ama söylemesem olmaz. Prova konusuna Akün'de içine düştüğümüz sorunlar da idari işlerden anlamsız kararlardan kaynaklanıyordu zaten. Ve işte o gün en önemli sorunla burun buruna geldim. Hakan'ın hazırlattığı dekor parçaları bu sahneye uygulanamıyordu. Sahne küçük kalıyordu. Salı akşamı oyun vardı, pazar akşamı saat 21.00'de bu haberle baş başa kalıverdim. Gerçekten yılların deneyimine, yanlarında çalışıp piştiğim ustalara çok şey borçluyum. Bir de pratikliğime. Oturmuş düşünen Hakan'a, hemen, "Çözüm buldum, zaman yok, gel konuşalım" dediğimi hatırlıyorum. Cevap arka sıralardan geldi. Lemi Bey, "Döner sahne kullanın, başka çare yok" dedi. Meğer arkada oturmuş, izliyormuş, Muhsin Ertuğrul Hocamız gibi. Nasıl sevindim anlatamam. Bana, "Üzülmeyin Gülriz Hanım, burası Devlet Tiyatrosu, burada her şeye çözüm bulunur" dedi. Hakan'ı suçlamıyor, "Bunca za-

mandır aklın neredeydi?" demiyor, ben ara sıra stüdyoda prova yaparken, "Bak Hakan, dansları yaydık, orası Adam'ın odasının altı değil mi?" diyorum. Hakan, "Hiç merak etmeyin Gülriz Hanım, her şey kontrol altında, ben buradayım" diyor. İçim rahat etti ama birdenbire çöktüm. "Ne döner sahne mi? Onca mizansen, giriş çıkışlar, tempo düşer" filan diyecek oluyorum. Lemi Bey, "Bir platform, bir döner sahne her şeyi kurtarır. Herkes biraz yorulacak o kadar" Ama hemen "Tamam" diyorum Lemi Bey'e. Lemi Hoca arka sıralardan sahneye iniyor, üçümüz döner sahnede mekânların paylaşımını yapmaya başlıyoruz. Allahım, o teknisyenler nasıl belleyecekler bütün replikleri?

Bir basamakla inilip çıkılacak sahneye. Dansçıların bir kısmını aşağıya aldım. Dansçılar derken, ayrı dansçılarımız yok. Doğal olarak, bütün oyuncular şarkı söyleyip dans ediyor. Bazı sahne araları sokağa, seyircinin tam önüne indi. Zaten sokaktayız. Bu arada arnavutkaldırımı yer örtüsü çok başarılı. Herkes panik halinde. Prova çok geç başladı. Zira Fosforlu'nun ölümü sahnede olacak. Ve ilk günden beri provada denize inen ahşap iskeleye bağlı kayığın ucundan kendini denize atıp intihar ediyor bu kız. Kayığın ucunu görmemiz lazım. Bütün bunlar Lemi Bey'in direktifleriyle kotanılmaya çalışılıyor. Zaten kayığımız ters döndüğü zaman surların taşları oluyor, yani surların bir kısmı hemen çevrilip kayık haline getiriliyor, tahta iskele uzatılıyor.

Lemi Bey, "Deniz sesi efekti" diye emirler veriyor. (Bir sanat yönetmeni kuşkusuz her perdesini açtığı oyunun genel provasına gider. Ama burada durum farklıydı, resmen yardıma koşmuştu. Başımıza gelmeyen şeyler değil. Ama birden döner sahneye dönmek! Kim olsa zorlanır. Birden arkaya bir deniz efekti düştü, lacivert beyaz köpüklü deniz bütün sahneyi kapladı. Ben doğallığın peşindeydim, ancak Cevriye'nin elinde teksir makinesiyle kendini kayıktan suya atışı, suya düşen insanın ses efekti yetiyordu. Ve kendini atarken kulise bir sünger yatak konacak, onun üstüne atlayacaktı. Yani yarısı kuliste bir sünger yatağa çakılıyordu Cevriye, ağıtını söyledikten sonra. Fosforlu Cevriye şarkısının melodisini yalnız finalde kullanmıştım, sözlerini değiştirerek.

Denizlerin kumuyum kumuyum

Bahıkların puluyum

Aç bağrını ben geldim Allahım

Ben de senin kulunum

Ben de Allah kuluyum

Oyun böyle bitiyordu. Ve bu final koroyla Cevriye'nin ağıtına bağlanıyordu:

Bedenini sattı üç kuruşa, ama ruhunu asla
Biraz önce binip bir yıldıza
Uçtu gitti göklere Fosforlu
Işıldıyor gecede
Toz mu oldu, bulut mu, yağmur mu?
Yıldızına kavuştu
Yukarıdan dinliyor gülerek
Şarkısını namusun
Hallerini namusun

Ve final şarkısı başlıyordu koroyla. Sonra da koreografik bir düzenle bütün oyuncular sahnede:

Namus nedir bilmedi, öğreteni olmadı
Namus dediler üzüldü, nedenini bilmedi
Satın alırım, satarım, peşin paraya satarım
Namus alır satarım, sattım gitti
Namus alırım satarım, sattım gitti
Nerde bulunur bu namus, adresini bulmalı
Namus benim olmalı
Hemen tez elden edinip ucuza kapatmalı
Namus benim olmalı
Döndü dolaştı Cevriye bir de baktı ki ne görsün
Namus vicdanındaydı
Döndü dolaştı Cevriye bir de baktı ki ne görsün
Namus kendisindeydi
Namus namus namus namus
Namus kimdirin cebinde,
Namus kimin uçkurunda
Namus namus önce sahip olmalı
Sonradan kaybetmeli
Namus

İşte öyle bir ilk oyun ve gala yaptı *Fosforlu*. Artık bir özellik olmaktan çıktığı için yazmasam da olur. Neyse yazayım: Bütün salon ayakta alkışladı; başarı kesin, oyun tuttu. Zaten ilk sahnedan sonra kararımı vermiştim: En az üç yıl kapalı gişe.

Bu arada şunu da anlatmak istiyorum: Lemi Bey'le ilk günden

oyunun şarkılarını bir CD’de toplamaya karar vermiştik. “Ben ilgileneyim” dedim. Lemi Bey, “Ne münasebet Gülriz Hanım, öyle şey olur mu? Devlet Tiyatrosu olarak bizim yapmamız daha doğru olur” dedi. Sonuçta Serhat Bey’le bu iş o kadar uzadı ki, ancak oyunun üçüncü sezonunda fuayede satılmaya başlandı CD’ler.

Ankara’da bir dost: Ayşe Emel Mesci

Ayşe Emel Mesci’nin yurtdışı başarılarını gazetelerde okuyup meslektaşlardan duyardım. *Kurban*’daki o küçük kız, o küçük kuma, yurtdışında böyle başarılarla imza atıyorsa bir gün ülkesinde de boy gösterecektir diye düşünürdüm. Ara sıra Engin’e “Bu başarıda, küçük de olsa bizim de etkimiz olmuştur” derdim. 2009 yılında Ankara’da *Kerbela*’yı izledikten sonra fuayede bekledim. Beni görünce koşarak gelen Ayşe Emel’i bağrıma bastım. “Sen ne müthiş bir yönetmen olmuştun” dedim. Oyunun öylesine etkisindeydim ki, art arda övgülerimi sıralıyordum.

Her gece karşılıklı oynarken oyunumu etkilemesin diye küçük kumama sempati duymamak için kulislerde gözlerimi ondan kaçırmıştım. Ayrıca *Kurban* oyununda pek sahneden çıktığım da yoktu. Onu karşımda olgun bir genç kadın olarak görünce çok etkilendim. Bence *Kerbela* bir başyapıttı. Eğer biraz Âli Berktaş’la kafa kafaya verip kısaltabilirlerse uluslararası festivallerde ses getirebilirdi. Ayşe Emel kollarını çocuk gibi boynuma doladı. Beğenim onu heyecanlandırmıştı. Böyle güzel anların tadına doymak zordur. O gerçek bir tiyatro insanı. Engin onun ilk yönetmeni. Ayşe’nin başarılarına şahit olamadı diye üzülüyorum bugün.

Karşılıklı bir güzelleme gibi gelmesin lütfen, böyle fırsat her zaman karşısına çıkmaz insanın.

Adamla kadın

Adam yılların alışkanlığıyla her akşam sokak kapısını kilitleyip anahtarı üzerinde yan çeviriyor, balkon kapılarını kontrol ediyor. Çıt çıksa yataktan kalkıp ağır aksak da yürüse her yeri kolaçan ediyordu. Kadın da yılların alışkanlığından olmalı, adama ilk günkü kadar güveniyordu. Bir şey olsa onu koruyabileceğine inanıyordu. Vaktiyle ıssız koylarda gecelerken teknede tüfeğini başucuna dayamış olan adamın yanında nasıl huzurla uyuyorsa bugün de öyle uyuyordu.

Arada adamın hastanede geçirdiği kontrol günlerinde huy-suzlaşması boşuna değildi. Kendini onsuz güvende hissetmiyordu. Adam hâlâ nasıl bir güç veriyorduysa kadına... Kadın çocukluk yıllarındaki güven sorununu onca zaman sonra adamla geçirdiği yıllar içinde çözebilmişti. Babasının söz verip verip tutamaması, "Bugün gelip seni alacağım" deyip yirmi gün ortalıkta görünmeyişini filan unutmuşa benziyordu. Aşkın yanı sıra huzur ve güveni de adamın yanında bulmuştu.

Lemi Bilgin'den unutulmayacak yazı

Sanırım Lemi Bilgin, *Fosforlu*'yu repertuara alırken çok samimi davranmıştı. Tahminim odur ki sonradan içerden çok eleştirildi. Bu nedenle afişe Suat Derviş'in romanından oyunlaştırp yöneten Gülriz Sururi yazılması gerekirdi; oysa yazan Suat Derviş, oyunlaştırp yöneten Gülriz Sururi yazıldı. Dergide de görülmemesine çalışılarak yazılmıştı sanki adım. Nitekim o gün Ankara Müdürlü Serhat Bey de "Ben bir hafta önce göreve başlamış olsaydım, repertuara almaz itiraz ederdim" demişti. Benim ismim afişte tiyatronun kapısında da görülür endişesiyle nerdeyse kamufle edilmişti. İşte Lemi Bilgin'in o gün dergide yazdığı yazı bana bir reaksiyon gibi gelmişti. Umarım sadece bana öyle gelmemiştir.

Artık her şey değişti...

Hiçbir şey eskisi gibi değil...

Sabah karşılaşmalarında gülen gözlerle "Günaydınlar..." Akşam karşılaşmalarında günün yorgunluğuna rağmen yüzlerden eksik olmayan tebessümlü "İyi akşamlar"...

Sabah kahvesi için buluşmalar...

Sokakta oynayan çocuklar... Çocukları oynarken endişelenmeyen anneler babalar...

Pazar kahvaltıları... Birlikte oturulan akşam yemekleri... Samimiyet, dostluk, güler yüzlü insanlar, sabır, saygı, hoşgörü...

Her şey eskide kaldı...

Artık internetimiz var... Herkesin kendi hesap cüzdanı, kendi planları, kendi kariyeri var...

Herkesin bir kendisi var... Başka kimsesi yok... Başka kimse yok... Her yanımız, duyguları hiç eden para... Yalnızca para... Ve onu kazanmak için duygusuzlaşan insanlar... Bir yerlerde kaybolduk... İnsan olma sevincimiz yok oldu... Alındı elimizden... Belki de biz verdik... Vazgeçtik...

Hırsımız gözümüzü kör etti. Göremez olduk hiç kimseyi... Böyle yaşıyoruz artık... Tahannülsüz... Etrafımızdakilere sinirli... Hayata öfkeli...

Yalnız... Yapayalnız...

Böyle gelmedik ama böyle gidiyoruz... Bir şeyler yanlış gidiyor... Buna bir dur demek gerek...

İşte bu yüzden vazgeçmiyoruz... Vazgeçmeyeceğiz...

Unutmamak... Unutturmamak için...

“Perde!”

İyi seyirler...

Lemi Bilgin

Oyunun ilk gecesi tempo düşüktü. Ne diyebilirdim ki? Kim nereden nasıl geleceğini, çıkacağını hesaplamaya çalışırken bir de basamak inmek çıkmak falan... Tabii ki tempo düşecekti. Ertesi oyundan başlayarak yavaş yavaş herkes rahatladı. Bizim ilk gecemiz prova gecesi idi. Hem ilk gecemiz hem de galamızı. Bir de Feray geldiği günden bu yana üç kilo vermişti provalarda. Neyse o da zamanla toplayıp fıstık gibi oldu.

Engin ile Zeynep Miraç Ankara’da. Oyunun ilk gecesi. Selim İleri ve o gün Doğan Kitap’tan Vahit Uysal geliyorlar. Nasıl mutlu oldum, anlatamam. Oyundan sonra hep birlikte arkadaşların organize ettiği bir gecede kutluyoruz oyunu. Oyuncular sanki hiç yorulmamışlar gibi mikrofona paylaşıyorlar; şarkılar, türküler danslar, bitmiyor gece...

Selim övgülerini daha sonra TV’deki programına taşıyor. Oyunla ilgili röportajlar yapıldı benimle, oyuncularla. Ancak bunlar tanıtım amaçlıydı, en fazla iki üç eleştiri çıktı sanırım. Medya İstanbul’da, biz Ankara’da. Bilmem neden İstanbul’un Ankara’daki sanat olaylarından pek haberi olmaz? Oyun İstanbul’a giderse ne âlâ. İzleyicinin sevgilisi olan bir oyun nasıl İstanbul’a götürülmez? Ama hangi sahnede oynayabilirdik ki? Nereye sığacak 30 oyuncu, sahnede yer alan 12 kişilik orkestra, arkadaki onca teknisyen nereye sığacak?

Devlet Tiyatroları biletleri on üç gün önceden hem internetten hem de gişelerinden satışa çıkarıyordu. Ama bilet bulmak çok zor. Ankara seyircisi muhteşem. Salonun basamaklarında bile seyirci oturuyor. Sabah gişe açıldığı andan itibaren on dakika içinde biletler tükeniyor, onca zaman kuyrukta bekleyenler “Bilet bitti” sözleriyle karşılaşıyor. Gişelerde yaşanan bu durumda internetten bilet satılmasının da etkisi büyük tabii. Sonunda sorumlular çare-

yi internet alıcılarına bir limit koymakta buluyor. Bu şekilde kuyruk oluşturan sevgili seyircimiz de eli boş dönmemiş oluyor.

Oyun, 2008'den 2012'ye kadar dört sezon kapalı gişe oynadı. İtiraf etmeliyim, çok mutluyum. Keşke Suat Derviş sağ olsaydı da, bu mutluluğu paylaşıydık.

Devlet Tiyatrosu'nda hoş bir gelenek

Oynanacak oyunun dergisini, oyunun yönetmeni hazırlıyor ve derginin sorumluluğunu alıyor. Çok sevinmiştim, zira ilk günden başlayarak Gülriz Sururi-Engin Cezzar Tiyatrosu'nun bütün oyun dergilerini ben hazırlamıştım ve burda Ülkü Tamer'e bir teşekkür daha borçluyum. Tiyatromuzda iki yıl müdürlük yaptım ve bu işin bir sürü inceliğini ondan kaptım diyebilirim. *Fosforlu Cevriye*'nin oyun dergisine de Ayşegül Yüksel'den "Türkiye'de müzikaller" diye bir yazı hazırlamasını istedim. Muhteşem oldu.

Dergiye yazdığım yazıda ben de tüm duygularımı paylaşma fırsatı buldum.

Üçümüzü bir araya getirmek 40 yıl aldı

Kırk yıl önce bir gün Haldun Taner Hocamız, Suat Derviş'in, *Fosforlu Cevriye* isimli romanının kahramanı Fosforlu'yu oynamamı istediğini söyledi. Ben, "Yollasın oyunu, okuyayım" dedim. Ancak öğrendim ki, roman he nüz oyunlaştırılmamış. "Eh, o zaman romanı okuyayım" dedim. "Henüz Türkçeye çevrilmedi" cevabını aldım. Belki o gün biraz da sinirlenerek "Türkçeye çevrilince yollasın" dediğimi hatırlıyorum. Ancak Fransızcadan mı yoksa eski Türkçeden mi çevrileceğini sormayı unutmuş olacağım ki, bu konuda hâlâ bir fikrim yok.

Bir iki yıl sonra, Yaşar Kemal'in ilk eşi sevgili Tilda Göğçeli ile konuşurken, oynamak için yerli bir kadın kahraman aradığımı söyledim. Tilda hemen "Neden *Fosforlu Cevriye*'yi oynamıyorsun, tam sana göre bir rol" dedi. "Biliyorum. Hatta romanının yazarı Suat Derviş Hanım da oynamamı istiyor ama.." diye hikâyeyi anlattım.

İnsanın içini acıtan bir kahraman...

Tilda çok heyecanlandı, "May Yayınları'ndan yeni çıktı, her kitapçıda bulabilirsin" dedi.

Hemen romanı aldım ve bir solukta okudum. Çok güzel bir roman, insanın içini acıtan bir roman kahramanıydı Fosforlu Cevriye. İnanıl-

ması zor bir kahraman, bir o kadar da sıradandı. Bedenini üç kuruşa satıp beş kuruşa karnı doayurabildiği bir dünyaya açmıştı gözlerini. Başka bir hayatı düşünemiyordu bile. Anasızdı, babasızdı. Belki 1910 yılında, köprüaltında doğmuştu. Bazen matrağa vurarak, bazen de hırsıla, "Ortalıkta beni doğuran bir ana olmadığına göre, bu dünyaya yıldızlardan düştüm herhalde" diyebiliyor; o an bunun gerçek olabileceğine bile inanıyordu.

1930'lu yılların sonunda Edirnekapı'dan Rumeli Feneri'ne kadar Fosforlu'nun tadına bakmayan kimse kalmamıştı. Galata'da Barba'nın meyhanesini mesken tutmuş; mezarlıklarda, yangın yerlerinde, şansı varsa bekâr odalarında gecesini geçiriyordu. Adresi sorulunca, "Ooo... Bende adres çok. Lodosa, poyraza, karayele göre adreslerim vardır" diyen bir sokak kızydı.

Biri ona "siz" dedi...

Hep aynı erkekle beraber olmak ona göre değildi. Birbirlerini meslekleri icabı kıskanıp hır çıkaran, hem de birbirleri için her türlü fedakârlığı yapabilen, aynı yolun yolcusu kader arkadaşları Top Melahat, Fıstık Cemile, Köylü Güllü ve Çatlak Marika ile gecelerin gün- lere karıştığı bir dünyada, neden var olduğunu düşünmeden yaşıyıp gidiyordu işte.

Ta ki bir gün bir başka dünyanın gizemli bir insanı ona "siz" diye- ne kadar.

Hemen bu rolü oynamalıydım, hemen bu romanı oyunlaştırma- lıydık, hemen Suat Derviş'i bulup anlaşma yapmalıydım. Hemen, he- men, hemen...

Suat Derviş Harum'ı eve davet ettik, onunla nihayet tanıştım. Suat Harum o gün yaşını başını almış ama mihrabı yerinde, ufak tefek, bi- raz tombulca, ancak gözlerinizi inanılmaz güzellikteki yeşil gözlerin- den alamadığınız bir kadındı. Bakışları zaman zaman çocuksu ve saf, zaman zaman cin gibiydi.

Ben o zamanlar onun hakkında kulaktan dolma bir şeyler biliyor- dum işte.

Tanıştığımız gün çok heyecanlıydı. Bana iltifatlar ediyor, bir an önce beni Fosforlu olarak sahnede görmek istediğini söylüyordu.

"O gün oynayamadım, ama bugün yazabilirim"

Ertesi gün Engin ve ben, May Yayınları'ndan Mehmet Ali Yalçın Bey'i de yanımıza alarak Osman N. Karaca'nın ONK Ajans'ında Su-

at Derviş ile anlaşma yaptık. Suat Hanım da, ben de sevinçten uçuyorduk.

Hemen romanı kimin oyunlaştıracığını düşünmeye başladık. İlk teklifimiz, Haldun Taner Hoca'yaydı. O kabul etmedi. Fazla ısrar edemedik.

Sonra o yıllarda kadromuzda olan bazı oyuncu arkadaşlarımız yazmayı denediler; olmadı. Çabucak havlu attılar. Epey vakit kaybettik. Daha sonra usta bir oyun yazarımız romanı oyunlaştırmak için uğraş verdi, o da olmadı.

Bu metinlerin hiçbirinde romandaki Cevriye karakterini bulamadım. İlle de romana, Fosforlu'ya sadık kalınmasını istiyordum.

Zaman geçti, bu çalışmalardan iki üç yıl sonra Suat Derviş Hanım dünyamızdan ayrıldı.

Zaman geçti, ben Fosforlu'yu oynayacak yaşı gerilerde bıraktım.

Zaman içinde de unuttum. Tabii kırk yıl sonra, 2008'in başlarında Liz Behmoaras'ın yazdığı Suat Derviş biyografisini okuyana kadar...

“Fosforlu Cevriye benim”

Kitabı bitirdiğimde çok ağladım. Roman tadında yazılmış bu biyografi beni sarstı, etkiledi. Bu müthiş kişiliğin, bu vatansever, bu aşka âşık, çok yönlü kadının hayat hikâyesini okuyunca, kırk yıl önce ciddiye almadığım “Gülrizciğim, biliyor musun, aslında Fosforlu Cevriye benim” sözleri şamar gibi indi yüzüme.

Nasıl da alt metni okuyamadan, nasıl düz mantıkla değerlendirmişim meğer o gün *Fosforlu Cevriye*'yi...

O gece gözyaşlarımı zor dindirdim ve gene o gece arayıp Suat Hanım'ın bana ithaf, hatta teslim ettiği kitabı buldum. Okudum, tekrar okudum (evet, kimden utanacağım?) Gene ağladım, çok ağladım. Ertesi gün tekrar tekrar okudum ve “O gün oynayamadım ama bugün yazabilirim” dedim. Ve o sırada yazmakta olduğum romanı bir yana koyup çalışmaya başladım.

Yolumu çizdikten sonra, bir buçuk ay gibi kısa bir zamanda kâh ağlayıp kâh gülererek, şarkı sözleri dahil bitirmiştim müzikalimi.

Oyunu yazmaya başlarken düşündüğüm iki şey vardı. Birincisi, eğer bir roman ya da tarihi bir kişilik, tarihten bir kesit oyunlaştıracak ya da film senaryosu yazılacaksa; oyun romana değil, roman oyuna yani tiyatroya hizmet etmeliydi. Müzikali yazarken, bu tuzığa düşmemeyi hep aklımda tuttum.

İkincisi de, cesur olmam gerektiği idi ve ben zaten cesurdum.

Fosforlu, Attila Özdemiroğlu'nun müziğiyle evlendi

Sıra gelmişti müzikalin bestecisine... Attila Özdemiroğlu'nu aramak için üç kere elim telefona gitti, üçünde de cesaret edemedim. Bu, çok az gördüğüm kırk yıllık dost ya hayır derse?..

Sonunda telefonu açıp derdimi anlatıp teklifimi yapınca, "Tabii, hemen yolla. Şurada kaç kişi kaldık Gülriz?" dedi. Okur okumaz da kabul etti ve Fosforlu, Attila'nın müziğiyle evlendi. Bana kalırsa bu bir aşk evliliğidir.

Değerli seyirciler, karşınıza *Fosforlu Cevriye* müzikaliyle çıkarırken kendimi çok şanslı buluyorum. (...)

Gerçekten şanslıydım, oyun oybirliğiyle kabul edilmişti, kasım ayında başlamak üzere sahneye koymak için Ankara'ya davet ediliyordum.

Bunun benim için çok büyük anlamı ve değeri vardı. Yıllar önce, 16-17 yaşlarındayken Cüneyt Gökçer bana, "Ankara'da senin gibi bir genç kıza ihtiyacımız var. Hadi hemen gel, seni Devlet Tiyatrosu'na alalım" demişti. O gün çok sevinmiş, çok gurur duymuş, çok da tereddüt etmişim ve sonunda Ankara'ya gitmeye, İstanbul'u bırakmaya cesaret edememişim.

Yıllar geçti, mesleğimde ünlendim, başarıdan başarıya koştum. Ancak zaman zaman Cüneyt Bey'in söylediği sözler aklıma geliverdi ve "Acaba?" diye sordum kendime. İşte bu günden sonra o "Acaba?" yoklamayacak artık beni.

Bugün hem yazdığım hem yönettiğim oyunla Devlet Tiyatroları sahnesindeyim.

Bugün o söz yerine geliyor

Son olarak, edebiyatımızda ayrı bir yeri olan romanı gibi *Fosforlu Cevriye* müzikalinin de tiyatro edebiyatımızda iyi bir yer edinmesini diliyorum. Ve Fosforlu Cevriye'ye "Ömrün uzun, yolun açık olsun" diyorum.

Bugün Suat Derviş'e verdiğim sözü başka bir biçimde de olsa tutmanın huzuruyla, isimlerimiz yan yana yazıldığı için gurur duyuyorum.

Sokak Kızı İrma ve Fosforlu Cevriye

Ben *Fosforlu* romanını bu sefer okurken dikkatimi çeken bazı şeyler oldu. *Sokak Kızı İrma*'yla benzerlikleri...

İkisi de masum, melek kalpli orospu; ikisi de mahallelerinde tek. Namları almış yürümüş, biri Pigalle'de, biri Galata'da; olsun... Semtin erkekleri ona vurgun. İrma, "Bir eşi yok seveni çok, dosdoğrusu bir içim su"... Cevriye, "Sokakta, meyhanede, yangın yerinde erkeklerin gönlünde bir tanedir Cevriye"... İkisi de çevrelerinin dışında "siz" diye konuşup kendilerini aptala çeviren kültürlü bir adama âşık olurlar; sonra polisler, karakol, mahkeme parodisi, hapishane, belalı ve meyhanecisi ile semtlerinin serserileriyle çağrışımlar içinde devam ediyor öyküleri. Şimdi benim senaryom başlıyor. Bu nasıl oluyor?..

Şöyle oluyor. Suat Derviş Hanım 40'lı yıllarda bu romanı yazıyor. O sırada kendisi Paris'te ve bir gazetede tefrika ediliyor roman... O zaman İstanbul'da tevkifhane günlerinde tanıyor Cevriye'yi.

Tam bir üçüncü sayfa haberi ve Cevriye ile kendi öyküsünü harmanlayıp Suat Hanım ortaya çok hoş bir roman çıkarmış. Sonra 50'li yıllarda Alexandre Brefford ve Margaret Monoe okumuş oldukları bu roman tefrikasından yola çıkıp ülkelerine uygun bir adaptasyon yapmışlar, Haldun Dormen de yanılmıyorsa 1958 yılında Paris'te bu oyunu seyredip vurulmuş, gerisi malum...

Asla emin olamam ama böyle olduğuna inanmam için o kadar çok ipucu var ki...

Gala gecesine ait hiçbir selam resmimiz bulunamadı. Bu Attila ile oyunu seyrettiğimiz sıradan bir gece. İzleyici tarafından sahneye çağılmamızın resmiidir.

“Lütfen oyunu kaldıralım Lemi Bey...”

Bu da başıma geldi: Sonunda oyunu kaldırması için Lemi Bilgin’e mektup yazmak zorunda kaldım; hiç kolay olmadı.

Sevgili Lemi Bilgin,

Fosforlu’nun dördüncü sezonunu kutlamak üzere, beşinci yıl da oynanması kesinleşmiş olduğu için gecikmiş bir vaadimi yerine getirmek üzere, geçtiğimiz cumartesi günü Arıkara’ya geldim. Gece Çayyolu’ndaki oyunu izleyeyim dedim... Keşke izlemeseymişim... Çoğu oyuncudaki inanılmaz bir komik olma telaşı, Cevriye’nin dramunu, öyküsünü unutturmuş. İzleyici, “Köylü Güllü sahneye çıksa da havamızı bulsak” durumlarında. Sümbül Dudu (arkadaşların yakıştırması) İsmail Sümbüllü diye anılıyor kuliste. Cevriye ile olan iki sahnesinde kahramanımız Fosforlu Cevriye’yi iyi tanımanıza yardım etmesi için yazılmış sahnelerdir. “Fosforluuuuuuuuu... Demek adını komiser koymuuuuuuşşşş, güzel koymuuuuuuşşşş...” Bu arada sağ bacak ritmik hareketlerle bu koymuşlarla birlikte havaya fırlayıp inmekte, ayrıca Cevriye’nin bu oyuna katılıp kendisine eşlik etmesini bekliyor. Feray bu sahnelerde, kendini yok sayan, tiyatro ahlakından yoksun oyuncuya neden katlanıyor, nasıl katlanıyor, niye şikâyet etmiyor, anlamadım.

Şimdi Kader’e gelem. Bu oyuncuya hayran olup metin dışı sahneler yazdığım, şarkı sözleri yazıp Attila’ya yalvararak bestelettiğim Kader’e gerçekten ne diyeceğimi bilemiyorum. İlk sahneden başlayarak herkesi maskeliyor, pervasızca her oyuncunun önüne çıkıyor, her an yüzü yal-

nuz seyirciye dönük oynuyor, oyun boyunca dans ediyor, üstelik Köylü Güllü gitmiş; o kaba hareketlerin yerine zarif bir manken devinimleri gelmiş, eller kollar nerdeyse balerin zarafetinde kullanılmakta. İnanın izlerken aptala döndüm. “Galata’nın Erkekleri” şarkısında –yani oyunu tarıtan şarkı– önce İclal şarkıyı başlatıp önde bir kuple söyler, sonra Kader öne çıkıp şarkının ikinci kuplesini söyleyecektir. Ama öyle olmuyor; Kader İclal’den bir adım önde dans ederek oyunu başlatıyor, bu nedenle bazı seyirci onu Fosforlu bile zannediyor. Ben diyeyim oryantal, siz deyin Roman havası... Ne yaptığının da bilincinde değil. Ehh ses çıkaran olmadıkça, kimse ondan hesap sormadıkça, izleyici de alkoladıkça...

Nermin Hanım kuliste terör havası estirmekte; oyunun rejisörü havalarmda, program dergisinde isminin yarunda yönetmen yardımcısı var ama oyunun prova döneminde kendi sahnelerinin dışında hiç kimsenin sahnesini provada seyretmemesi dikkatimi çekmişti. Zaten oyunla ilgisi olmayan eklerle güldürmek için elinden ne gelirse yapıyor ve oyunu rezil ediyor. Küçük bir örnek vermek istiyorum. Bir gün sahnede rolünü unutmuş, yani tırak gelmiş. Bu her oyuncunun başına gelebilir, fakat bir türlü repliğini hatırlayıp oyuna devam edemeyince sonunda başlamış gülmeye. Seyirciyle bir empati kurulmuş ve seyirci de gülmüş alkolmuş, bundan çok hoşlanan Nermin Hanım ertesi oyundan başlayarak aynı unutma sahnesini oyuna ilave etmiş, yalnız benim seyrettiğim gece bunu yapmamış.

Gelelim Çırak Kemal rolünü oynamak zorunda kalan Bahtsız Murat’a... Sezon başlarken oyunu düzeltmeye geldiğim zaman, “Bu çocuk olmaz, olamaz” diye ne kadar söyledimse size ulaşamadık. Mecburen Murat’ı çalıştırdım. Nitekim cumartesi gecesi izlediğim oyunda gördüğüm kadarıyla rol yok olmuş. Ama hiç değilse kokain paketini Cevriye’nin eline verdiği anlaşılabilse... Buna karşın gereksiz müstehcen mizansenler eklemiş. Ona kızamam; o masum, o bu rolü altı ay çalışsa yine oynayamaz, ha ona “Bu rolü iyi oyna” demişim, ha eline flüt verip “Çal bakalım” demişim. Daha bir sürü oyunda düzelmesi gereken şey var ama bu kadarı yeter zannediyorum. Küçük rollerdeki kadın ve erkek eksiklikleri, dansların ve koroların çok zayıf kalmasına neden oluyor.

Ayrıca cumartesi gecesi salonu “Rotaryenler” kapatmış; bütün salon beni Gülriz Sururi olarak tanıyor ama oyunun yazar ve yönetmeni olduğumu bilmiyorlardı. Başkanları, “Sizi burada görmek ne güzel Gülriz Hanım” dedi. Sonra oyunla ilişkimini öğrenince çok utandı, “Keşke bilseydik, bir dergi bile yok. Dışarıda da, hiçbir yerde isminiz yok. Özür dileriz, sizi sahneye davet etmek isterdik ama çok geç” dedi.

Çok üzgünüm Lemi Bey, bu haliyle oyunu izlemek bana yalnızca utanç verdi. Uykularım kaçtı. Pazartesi akşamı çocuklarla birlikte

beşinci sezonu kutlarken kendimi seyrettim ve hâlâ ne kadar iyi bir oyuncu olduğumu gördüm! Bu nedenle de başarılı bir kutlama gecesi yaşayabildik. Sabah otelden ayrılıp arabaya bindiğim andan itibaren bu satırları yazmaya başladım.

Lemi Bey siz durumumu biliyorsunuz. Engin hasta, kısa bir süre önce kalbine pil takıldı ve prostatı çok büyümüş, ameliyat olması gerekiyor, ancak kardiyologları izin vermiyor. Önümüzdeki günlerde karar verilecek, beş aydır Engin'in annesi hastanede yatmakta. Üç yıldır zaten büyük bir stres altındayım, bu arada beni mutlu eden tek şey tiyatro. O da beni bu kadar mutsuz ederse artık hiçbir şeyin anlamı kalmıyor. Zira ne Suat Derviş Hanım ne de ben bu durumu hak ediyoruz. İçim kanayarak size *Fosforlu Cevriye*'yi repertuardan kaldıralım diyorum.

Lütfen oyunu kaldıralım Lemi Bey. Siz başka bir çare bulabiliyorsanız ben her şeyi yapmaya hazırım, ama bu şekilde devam etmesine dayanamayacağım. Her zamanki sevgi ve saygılarımla.

Gülriş Sururi

Maddi manevi *Ayşe* hezimetinden sonra herhalde bir yıl kendime gelemedim. *Fosforlu*'nun büyük başarısına kadar... Ama bu arada Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği (ÇYDD) ve Vakfı ile yakın ilgim devam etmekte. ÇYDD için talihsiz bir yıl oldu 2008. AKP büyük projesini başlattı. Adı "Ergenekon". AKP'nin ordumuzdan gerçekten korktuğu bence bir vakaa. Aralarında ki bazı akli evveller şöyle düşünmüş olmalı: "Amerika artık bizi desteklediğine göre, bu sefer çılgın Türk generaller arkalarına Atatürk'ü alıp yeni bir ihtilal düşünmüş olamazlar mı?" Olabilir tabii ama Ergenekon projesi Türkiye'nin geleceği için planlanmış bir dönüm noktası. Korkutulmuş, sindirilmiş insanların çoğunlukta olduğu bir millet yaratılmaya çalışılıyor. Her şeyin çığırından çıktığı bir dönemin içinde bulduk kendimizi. Artık mantık aramak, adalete güvenmek hayal...

Benim *Ayşe* projemin mahzurlu bulunmasının Çağdaş Yaşam'la ilişkimle, ayrıca iflah olmaz bir Cumhuriyet kızı olmamla ilgisi olabileceğini sanmıyorsunuz, değil mi! Ben artık *Ayşe* projesinin Kadir Bey tarafından iyi niyetle başlatıldığını, sonra Recep Tayyip Erdoğan'ın vetosuyla karşılaşmış olduğunu sanıyorum. İşte ancak emir demiri böyle keser.

Kanal B, 19 Nisan 2009'da *Atölye* programına *Fosforlu*'yla ilgili olarak beni davet etti, gidemedim. Telefonla bağlanmak istediler. Kabul ettim ve de sorulara teker teker cevap vermektense hazırlamış olduğum metni okumayı tercih ettim.

Garip bir toplumuz. Sahip olduğumuz değerleri korumak için bile parmağımızın ucunu kıpırdatmak istemiyoruz. Ve bu rehavet içinde bir gün bir de bakmışız, "ılımlı İslam" yaftası yapıştırılmak isteni-

yor üstümüze. Şöyle biraz kıpırdanıyoruz. Ama "Hadi canım, öyle şey olur mu?" filan diye geçiştiriyor, kendimizi kandırıyoruz.

Bugün Cumhuriyetimizin büyük bir sınavdan geçtiğini düşünüyorum. ABD'de Bush yönetimi çok yıpranmıştı. Aynı dönemde bizler de sonunda Cumhuriyet mitinglerinde bir araya gelebilmeyi düşünebilmiştik. Ne darbe istiyorduk, ne şeriat.

Sadece Cumhuriyet'in bize kazandırdıklarını geri vermek istemiyorduk. Çağdaş bir eğitim istiyorduk. Aydınlik Türkiye'yi yaratacak bir eğitim istiyorduk.

Ben de o nedenle o mitinglerde, değerli hocamız Türkan Saylan'ın arkasında saf tutuyordum. Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nin saygın, özveriyle kendilerini doğru eğitime adanmış üyeleri arasında...

Bugün inanıyorum ki, o Cumhuriyet mitinglerinde yüz binler bir araya gelip laiklik adına seslerini duyurmasalardı, ABD'nin yeni başkanı sayın Barack Obama ayağının tozuyla Anıtkabir'e gidip o sözleri yazmaz, Türkiye'nin laik bir devlet olduğunun altını birkaç kere çizmezdi. Politikadan hiç anlamam, gene de bir iki şey söylemek istiyorum.

Şimdi gelelim Ergenekon'un 12. dalgasının yarattığı kargaşaya...

Bir kere bugün bu operasyonun gidişatını, adaletsiz tutumlarını eleştirmek, darbeyi desteklemek değildir, unutmayalım. Ve gene bugün saygın ordumuzun adını anmak, bazı insanlara neden hemen darbeyi hatırlatıyor? Bu ülkede artık asker de dahil, kimse darbe istemiyor. Şeriat da istemiyor. Herkes toplumun her kesimi için adalet, eşitlik, demokrasi istiyor.

Gitgide yargının herkese aynı mesafede durmadığını görüyoruz. Bu operasyon, Mehmet Haberal gibi bazı değerli akademisyenlere, eğitim gönüllülerine verdiği kişisel zararın yanı sıra hukuka, yargıya olan inancımızı da zedeliyor.

Türkan Saylan'a geçmiş olsun ziyaretinden sonra televizyon kameralarına konuşurken söze, "Türkan Hanım'ın yaşarken heykelini dikmek gerekir" diye başlamıştım. Şimdi manen, insanların desteğiyle her gün heykeli dikiliyor. Türkan Hanım her gün biraz daha ölüm-süzleşiyor.

Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'ni kapatmaya çalışanlar, vaktiyle Köy Enstitülerini kapatanların torunları olabilir mi acaba? Bunu söylerken sayın Bülent Arınç'ın büyükbabasının Kubilay'ın katili olduğunu henüz bilmiyorduk.

Ben ülkemizde eğitimsiz çocuk kalmadığı gün düze çıkacağımıza inanıyorum.

Bir noktaya daha değinmek isterim. Gündem Ergenekon'un 12.

Tilbe Saran, Genco Erkal, Nedret Güvenç, Demet Evgar, çelengin arkasında Sinan Tuzcu, Dolunay Soysert, Zeliha Berksoy, ben, en kenarda Füsün Akatlı.

dalgasıyla meşgulken TBMM'den hangi yasa tasarıları geçiyor, bunun farkında mıyız acaba? Dikkat!

Sözlerimi, çok yakınlarda kaybettiğimiz Türkel Minibaş'ın hâlâ telefonumdan silmediğim, 2007 tarihli mesajıyla bitirmek istiyorum: "30 Ağustos Zafer Bayramının kutlu olsun. Unutma ki gecenin en karanlık anı, gündüze en yakın olan anıdır. Sevgilerimle, Türkel Minibaş. Ayrıca benim gibi düşünen, laik Türkiye'nin laik sanatçılarını Galatasaray'dan Taksim'e kadar el ele yürümeye davet ediyorum. Bu davet bizim."

Bizim sektörden çok isim bu programı izlemiş olmalı ki, hemen beni aramaya başladılar. Ben de bu işin ciddileştiğini görünce çok mutlu oldum ve yakından tanıdığım meslektaşlarıma çoğuna e-posta attım. Attım dedimse ben yazdım, Zeynep yolladı tabii.

Değerli Meslektaşlarım,

Bu davet küçük camianızda ilgi gördü. Ve bu yürüyüşü gerçekleştirmeye karar verdik. Diyoruz ki, Galatasaray ve Tünel'den yürüyüp Taksim Anıtı'na çiçek koyup saygı duruşunda bulunalım ve dağılalım. Her kafadan bir ses çıkmadan. Yalnız tiyatrocular ve tiyatroyla birebir ilişkili çalışanlar.

Birlikte bir slogan bulalım. Benim kaleme aldığım konuşmadan olabilir, sizlerin daha başka, daha farklı önerileriniz olabilir. En doğrusunu seçelim.

Tarih 18 Mayıs. Saat. 11.00. "Herkes çalışıyor, katılmanız zor. Tiyatrocular el ele veremez" diyenler var. Mesleğimiz için el ele vermedik, ellerimiz ülkemiz için buluşsun. Bunu yapmak, varlığımızın gücünü göstermek çok önemli. Gücümüzün farkında olalım. Fark ettirelim.

Giyimli, saygılı bir yürüyüş. Konuşmadan, ama yüzümüzü de asmadan... Tavrımızı koymanın zamanı gelmedi mi?

Bu davet bizim.

Sevgi ve saygılarımla.

Kısa zamanda arkadaşlarla buluşmaya başlamıştık. Bir perşembe öğleden sonra bizim evde buluştuk. Bu ilk toplantıda Genço Erkal, Füsün Akatlı, Tilbe Saran vardı. Sonra aramıza Nedim Saban, Hülya Karakaş katıldı. Zeynep Miraç, Zeynep Altıok, Cüneyt Türel, Engin Cezzar dışarıdan çok destek verdiler. Daha sonra Nedim Saban'ın ve son olarak da Tilbelerin evinde buluştuk.

Çok kısa zamanda yazıştık (çok yaşa sen internet) ve organize olduk. Yürüyüş günü gelmişti. Orhan Kurtuldu ile Defne Halman da yürüyüş gününde, organizasyonda yanımızda oldular. Yürüyüşün gerçekleşmesi için emek veren Hülya Karakaş, Nedim Saban ve tiyatrosunun sekreteri Palin Erkan'a hepimiz çok şey borçluyuz.

Bu arada çok zorlandık; polisler "Galatasaray'dan Taksim'e değil, Taksim'den Galatasaray'a yürüyeceksiniz" diye tutturdular. Israrcı olduk. Israrcı olmasaydık, polisler neredeyse herkesi sadece Atatürk Anıtı'na çiçek konulmasına razı edecekti. Ve 18 Mayıs 2009'da saat 11'de yürüyüşümüz başladı. Çok başarılı bir organizasyon olmuştu. Dövizlerimiz, pankartlarımız şöyleydi: "Sanatçı sorumlu kişidir." "Sanat güçlüdür, gücümüzün farkındayız." "Biz tiyatrocular, çağdaş eğitime vurulan darbeye razı olmayacağız", "Özgürlük, eşitlik, adalet, saygı", "Hukukun üstünlüğüne saygı", "Demokrasi istiyoruz", "Sanatın, sanatçının yanında olan bir yönetim istiyoruz", "Sanatsız ve çağdaş eğitimi desteklemeyen bir yönetimin yanında olmak istemiyoruz", "Bu yönetimin demokrasiden bahsetmesine inanmıyoruz", "Türkiye üzerine oynanan oyunlara: Seyirci kalmayın", "Çağdaş eğitim her gün darbe yiyor", "Yargının saygınlığı tehlikede: Seyirci kalmayın", "Onlar-bizler diye kutuplaştırılıyor", "Laik Cumhuriyetimiz tehlikede", "Seyirci kalmayın."

Çok dozunda, vakur bir yürüyüş oldu. Taksim anıtına koyacağımız büyük çiçeği Demet Evgar ve Dolunay Soysert taşıdı. Be-yoğlu apartmanlarından insanlar tezahürat yapıyor, esnaf bize alkış tutuyordu. Taksim'deki anıta çiçeğimizi koyduktan sonra ka-

rarlaştırdığımız gibi hazırladığımız metni ben okudum. İlgi çok büyüktü.

Bizler bu ülkenin tiyatrocuları, bugün el ele karşınızdayız. Bizler daha demokratik, daha çağdaş bir Türkiye beklerken, 85 yıl önce Cumhuriyetimizin bize kazandırdıklarını geri vermek istemediğimiz için buradayız.

Aydınlık Türkiye'yi yaratacak eğitimi yavaş yavaş elimizden almayaya çalışıyorlar.

Onlar-bizler diye kutuplaştırılmaya, bilim ışığının karartılmak istenmesine, yargının siyasallaşmasına, ülkemizin geri kalması için içeriden-dışarıdan gösterilen çabalara seyirci kalmayın.

Bugün artık insan onuruna saygıya, düşünce özgürlüğüne, aydınlık yarımlara, adalete hasret duyuyoruz. Bu hasret bizim.

Bizler; oyuncular, yazarlar, eleştirmenler, tasarımcılar, müzisyenler, teknisyenler, ışıkçılar, yönetmenler, amatör ve profesyonel gruplar, usta, çırak, genç, yaşlı, tiyatroyu oluşturan bizler; kul olmak istemiyoruz.

Yurttaş olarak yaşamakta kararlıyız.

Bugün laik Cumhuriyetimizin tehlikede olduğunu görüyoruz. Seyirci kalamayız.

Tiyatrocu sabırlıdır. Tiyatro başarıyı kovalar.

Sanatçı, sorumlu kişidir. Sanat güçlüdür. Gücümüzün farkındayız.

Ve biz tiyatrocular, çağdaş eğitime vurulan darbelere razı olmaya-
cağız.

Solda başta Macide Tanır, Güler Aykal, Fazıl Say, Genco Erkal, Gülriz Sururi, Haldun Dormen.

Tilbe Saran, Berhan Şimşek, Engin Cezzar, Genco Erkal, Fazıl Say.

Bugün kazanılmış haklarınıza geri vermek istemediğimiz için buradayız. Özgürlük, eşitlik, adalet, hukukun üstünlüğüne saygı ve demokrasi istiyoruz. Sanatın, sanatçının yanında olan bir yönetim istiyoruz.

Sanatsız ve çağdaş eğitimi desteklemeyen bir yönetimin demokrasisiden söz etmesine inanmıyoruz.”

Hemen dağılmadık. Uzun süre televizyoncular röportajlar yaptılar, gazeteciler ünlülerin fotoğraflarını çektiler. “O günkü isteklerimiz ne kadar masumcaymış” diye düşünüyorum.

Komitenin bazı isimleri o günden sonra toplanmaya başladı. Kafelerde, evlerde toplantılar yaptık. Sonunda 18 Mayıs yürüyüşümüzün başarısının verdiği güç ve rüzgârla sanatçılar olarak “Doğru eğitim için neler yapabiliriz?” diye düşündük ve herkesin fikrleri neredeyse buluştu ve “Akıl yolu birdir” dedik. Bu arada grubumuza bir de isim bulmuştuk: “Zuhurat Tarikatı.” Valla ben mi buldum, başka biri mi, iyi hatırlamıyorum. Böylece ben de tarıkata mensup olma duygusunu benimsemiştim.

Bugün size çok komik gelebilecek kararlar verdik. İşte bazıları:

Çağdaş bir Türkiye için tiyatrocular eğitim seferberliğinde

Sevgili Tiyatrocular Tarikatı Mensupları,

(Bu arada Güngör Dilmen tarikatı çok beğenip “zuhurat”ı fonetik olarak kaba buldu. Biz de “emir demiri keser” deyip kabul ettik ve “Tiyatrocular Tarikatı” olduk.)

Solda Derya Alabora, Güler Aykal, Fazıl Say, Genco Erkal, ben, Müjdat Gezen, Haldun Dormen, Engin Cezzar.

Önerilerimi kısa yolla sunuyorum. Komitemize başka arkadaşlar da katıldı, giderek çoğalıyoruz.

1. Bir gün yarınıza basını da alarak gidip hep birlikte ÇYDD'ye üye olmak.
2. Yarışma yapan TV kanallarıyla ve programların sunucularıyla konuşmalar yapmak, hemen Okan Bayülgen ile konuşmak.
3. Her tiyatro oyunu temsilinden bir bilet bağışı almak.
4. Kuruluşlara ulaşım bağış toplamak.
5. Tiyatrocuların bir araya gelip Açık hava'da bir gösteri düzenlemesi.
6. Halihazırda oynanan müzikallerden, oyunlardan bölümler olabilir. Güngör Dilmen de Türkan Saylan için "At Kızı" diye bir oyun yazmış. Onun da değerlendirilmesi düşünülebilir.
7. Bir arazi bulup oraya okul yaptırmak (Tiyatrocular Çağdaş Yaşam Okulu, gibi). Bunun için 200 dönüm arazisiyle bana başvuran bir hanım var. Sizi bilgilendireceğim.
8. Garanti Bankası çağdaş eğitmen yetiştirmek için bir kampanya başlattı. Bizim projemizle birleştirmemiz mümkün olabilir mi acaba?
9. Gazetelerden yardım almak, çağınlanımızı parasız ilan olarak bastırmak için görüşmeler yapmak.
10. Ülkedeki her otomobil satışından yüzde 1 pay almak. Aynı şey bazı restoran, kafe, barlara da teklif edilebilir.
11. Ustalar ve TV ünlüsü tiyatrocu arkadaşlardan ikili, üçlü gruplarla gidip bankadan ÇYDD için bağış toplanması.

Solda Demet Evgar, Sinan Tuzcu, Dolunay Soyser, Levent Üzümcü,
Engin Cezzar, İzzet Günay, Erkan Can.

12. Galerilerde aynı şekilde bir pankart asarak her resim alanın küçük bir bağışta bulunmasını sağlamak.
13. Dizilerde oynayan tiyatroculardan her bölüm için küçük bir bağış istemek.

İlk kararımızı uyguladık. Aralarında Arsen Gürzap, Demet Evgar, Engin Cezzar, Füsün Akatlı, Gencay Gürün, Hülya Karakaş, Nedim Saban, Rutkay Aziz, Selçuk Yöntem, Tamer Levent, Zeynep Oral'ın olduğu isimler Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'ne üye olarak yola çıkmaya karar verdik. 10 Kasım saat 14.00'te Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Merkezi'nde Prof. Dr. Aysel Çelikel ve yönetim kuruluyla derneğe üye olmak üzere buluştuk. Harika bir gündü. Hepimiz coşkulu ve inançlıydık. Üyelik işlemlerimizi yaptık. Sohbetler ettik. Yukarıdaki projelerimizi dile getirdik.

Bu arada *Milliyet* gazetesi "Baba Beni Okula Gönder" diye bir kampanya başlatmıştı. Aslında yoktu birbirimizden farkımız. Amaç, kız çocuklarımıza eğitim imkânları ulaştırmaktı. "Baba Beni Okula Gönder" in yöneticilerinden Tijen Mergen'in davetini kabul ederek *Milliyet* gazetesinin toplantı salonunda buluştuk. Ve o günkü buluşmamızın detaylarını komitemize şöyle anlattım:

Sevgili Tiyatrocular Tarikatı,

Tijen Mergen ile buluşmamız iyi geçti. O gün bir kız yurdu yaptırmanın daha uygun olduğuna oybirliğiyle karar verildi.

Ayrıca Baba Beni Okula Gönder kampanyasında birikmiş olan 250 bin TL'yi de bizim projeye katma kararı aldılar.

Kararımız 500 TL'ye bir tuğla satın isteyenin istediği kadar tuğla almasını sağlamak... Önümüzdeki günlerde küçük bir toplantı yapabiliriz.

Herkes dizilerden tanıdığı oyunculara çağrımızı yollayıp katılım sağlamaya çalışacak. Örneğin Selçuk Yöntem "Diziden 5-6 kişiyi garanti ederim" diyor. (O günkü dizisi Aşk-ı Memnu.)

Zeynep Miraç güzel bir oyuncu listesi hazırladı. O listeyi yollayabiliriz, siz de tanıdıklarınızı işaretleyebilirsiniz.

Öncelikle 8-10 öncü, bir röportaj vererek aşağıdaki çağrıyı yapalım diyorum:

"Biz 18 Mayıs Tiyatrocular Yürüyüşü'nün mimarları, laik, çağdaş, özgür Türkiye'ye çıkan yolun eğitimden geçtiğine inandığımız için, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'ne üye olduk. Bugün derneğimize biz tiyatrocuların adını taşıyacak bir kız yurdu kazandırmak için yola çıktık. İlk tuğlaları biz koyuyoruz. Ve diyoruz ki, 'Sen de bize katıl. Aydınlık bir Türkiye için bir tuğla da sen koy.' Çağdaş bir eğitim, çağdaş bir Türkiye için çağdaş tiyatrocular el ele..."

Eğer uygunsa toplantı bile yapmadan bu röportajı ayarlamaya ça-

lışabiliriz. Böyle bir başlangıçla kampanyayı mart sonu-nisan başında TV'ye taşımaya karar verdik. Ondan önce bağışları çığ gibi büyütebilmek için uğraş vermeliyiz.

İlk tuğlayı ben koyuyorum.

Sizden de cevap bekliyorum...

Söylemeye dilim de elim de varmıyor ama gerçek gerçektir. Çağdaş tiyatrocular, diziciler “Bir tuğla da ben koyayım” demekten vazgeçtiler. Bazısı Fethullah Gülen’in en büyük rakip olarak gördüğü Türkan Saylan ve Çağdaş Yaşam’ın isimlerinden çekindiler. En fazla biz –ismini vermeyeceğim– altı kişi olarak tuğla koyduk ve bu iş başlarken bitti. Diğerlerinin *alma* alışkanlıkları vardı, ancak *verme* alışkanlıkları yoktu galiba. Yoksa hepsi mi korktu? Yok canım olamaz...

Amerika'dan mektup var

O günlerde çok uzaktan bir e-posta aldım:

Sayın Sururi,

Ben Cemal Ünal. Size ABD'den yazıyorum. Sizin BBOG'nin Kız Yurdu yapımı kampanyalarında sanatçı arkadaşlarınıza sesleniş yazınızı okudum. Ben ABD'de yaşayıp Türkiyemize geri dönüşüm yapmak amacıyla kurulmuş Bridge to Türkiye (Türkiye'ye Köprü-BTF) fonunun yöneticilerinden biriyim. Bu işle ilgilenmemin sebebi sadece ve sadece gönüllü olarak ülkeme bir şeyler verebilmek. BTF ile BBOG Batman ilimizde yapılacak kız yurdu için işbirliği yapıyor, biz de BTF olarak bu proje için 200.000 dolar bağış yapma vaadinde bulunduk. Bugüne kadar bu paranın 135 bin dolarını topladık ve geri kalan miktar Eylül 2010 ayna kadar toplamayı amaçladık. Bizim sizden ricamız, bu proje ya da kız yurdu yaptırma projeleri konusundaki yazı ya da söyleşilerinizde Bridge to Türkiye fonundan kısaca bahsetmeniz. BTF'nin Batman Kız Yurdu projesine yapacağı katkının miktarı ve amacımıza ulaşmak için daha ne kadar paraya ihtiyacımız olduğunu vurgulamanız bize yeter.

Bir avuç insanın neler yapabileceğinin örneği olarak gösterilebilir BTF ve bu da ülkemizdeki insanları motive edebilir.

BTF tamamen gönüllülerin oluşturduğu ve hiçbir kâr payı gütmeyen ve de bağışlarının tümünü ülkemizde yardıma muhtaç okul, hastane vs. gibi kuruluşlara aktarmış olan bir fondur. Aşağıda web sayfamız ve yaptıklarımızı gösteren bilgiler vardır.

İlgilenir ve değerli vaktinizin bir kısmını bize ayırabilerseniz çok memnun olurum.

Cemal Ünal

BTF Yönetim Kurulu Üyesi ve Batman Kız Yurdu Proje Kaptanı

<http://www.bridgetoturkiye.org>

Sayın Ünal,

Şu sıralar bir türlü çözümleyemediğim bazı özel sorunlarımla savaşırmaktayım. Son günlerde uykularım kaçmakta. Ama e-postanızı alınca bütün dertlerim uçup gitti, uzun zamandan beri ilk defa deliksiz bir uyku uyudum. Bunu size borçluyum.

Ülkemin o açlığa, eğitimsizliğe, dayığa, çocuk yaşta hoyrat yaşlı erkek kucağına terk edilmiş, o masum, o gözlerinden zekâ fışkıran çocuk kadınların hayatlarını değiştirebilmek umudu içimi ısıttı. Kendi sorunların önemini yitirdi. Gene yüreğim heyecanla çarptı. İlk defa duyduğum BTF fonu ve Cemal Ünal isimleri günümü aydınlattı. Batman'daki kız yurdu 800 bin TL ile 1 milyon TL arasında bir rakama mal olacak. Bunun neredeyse 300 bin TL'si toplanmış durumda, BTF'nin vereceği 200 bin dolarla bize gereken rakamın yarısına ulaşmış oluyoruz. Eylül ayında TV'de yapacağımız kampanyadan da önemli bir meblağ beklemekteyiz.

Bu müjdeyi ÇYDD'ye ve kampanyayı birlikte yürüttüğüm arkadaşlarıma vereceğim, Tabii ki her fırsatta BTF'den söz edeceğim.

Meslektaşlarıma yazdığım çağrıdan dolayı dikkatinizi çekmek beni ayrıca mutlu etti. Şahsınızda BTF'yi bu duyarlı, onurlu kararı için kutluyorum ve çok teşekkür ediyorum. İleride benzer çalışmalarda daha sık birlikte olmak dileğiyle.

Gülriş Sururi

Sonunda müjdeli haber gelmişti, hedef koydukları 200.000 doları toplamışlardı.

Değerli Gülriş Hanım, Nilüfer Hanım, Tijen Hanım, güzel günler...

Batman Kız Yurdu için \$200,000 USD hedefimize Washington'da Fahir Atakoglu'nun da katılımı ile gerçekleştirdiğimiz son bir BTF hayır gecesini ile ulaştık. Türkiyemizdeki diğer sanatçı dostlarımıza da ilham olur düşüncesi ile aşağıdaki basın bildirimimizi sizlerle de paylaşmak istedik.' ABD çıkan TurkishNY haberimize de bu linkten ulaşabilirsiniz: <http://www.turkishny.com/local-news/64ocal-rxws/46592-fahir-atakQhmuR-katld-gecede-.btfye-destek-vad>.

"Hayal Ortaklarınız" olarak, ortak hayalimizin gerçek olabileceğini yakında görmek ümidi ile sizlerin de güzel haberlerinizi bekleriz. En iyi dileklerimiz ile...

Şöyle yanıtladım:

Sevgili Emin Pamucak,
Sevgili BFT Üyeleri

Verdiğiniz müjdeli haber beni çok mutlu etti. Hemen bu yurdun yapımı için vaatlerde bulunmuş meslektaşlarıma iletceğim. Umarım onlar da bir an önce bu konuda katkı sunarlar.

Sevgilerimle, teşekkürlerle,

Gülriş Sururi

Daha sonra o metinde aldığımız kararların doğrultusunda Okan Bayülgen'i aradık. Bir toplantı istedik. Ben o dönemde hastaydım, hastaneden yeni çıkmışım, ayakta duranuyorum. Soluğum konuşmama izin vermiyor. Kalbim "Yeter artık yorma beni" diyor. Ünlü bir otelde Bayülgen'in ekibi, *Baba Beni Okula Gönder Ekibi* ve ÇYDD'den bir temsilci Bayülgen'in özel odasında buluştuk. Çok şımarık bir hali vardı. Daldan dala uçuyor, kendini bile beğenmiyordu. Hele benimle göz göze gelmeye dayanamamış, bakışlarını kaçırıyordu. Okan'la çok eski tanışırız, Bodrum'dan hatırlıyor eskileri... Ben herhalde o zamanlar kısa pantolonlu olduğundan fark etmemişimdir. Biliyorsunuz, bazı erkekler bir zamanlar hayran oldukları kadınların yaşlanmasını seyretmeye dayanamazlar. "Bana bunu nasıl yaparsın" der gibi bakarlar insana.

Sonuç, o gün için bilmediğim nedenlerle Okan Bayülgen'le birlikte program yapılması fikrinden kısa sürede vazgeçilmiş. Ben hangi yılda olduğumuzu, kanalların kimlerin etkisinde olduklarını çok geç anladım. Sanırım artık Fethullah Gülen, en önemli rakibi Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'ni, dolayısıyla Türkan Saylan rekabetini ortadan kaldırmaya karar vermişti. Nitekim Saylan'ın kısa süre içinde Ergenekon suçlusu olarak tutuklanması söz konusu oldu. Derneğin evraklarına el kondu, vakfın başkanı Filiz Meriçli, Ayşe Yüksel içeri alındı. Türkan Hoca'ya 30-40 dava açıldı. Sürekli aklandı.

Peki olay neydi? Saylan'ın avukatı Hüseyin Karataş Ayşe Arman'a verdiği röportajda şöyle anlatıyor:

13 Nisan 2009'da rahmetli Saylan'ın evinde ve Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Genel Merkez ve şubelerinde, Ergenekon terör örgütü üyeliği gerekçesiyle aramalar yapılmıştı. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, İstanbul Valiliği İl Dernekler Müdürlüğü'ne "Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nin defter, hesap ve işlemleri, gelirleri,

yaptığı harcamalarla yardım toplama faaliyetini de ayrıntılı olarak denetleyin bakalım” dedi. O zaman Saylan hayattaydı. Denetim gerçekleşti. Derneğe ait defterlerde bazı eksiklikler olduğu gerekçesiyle, para cezası verildi. İtiraz ettik. Beyoğlu Sulh Ceza Mahkemesi, para cezasını hukuka aykırı görerek iptal etti.

Dernekler Müdürlüğü’nün iptal kararına itirazı da reddedildi ve karar kesinleşti. Bu karar Saylan’ın vefatından sonraki ilk aklanmaydı. İl Dernekler Müdürlüğü ayrıca, ÇYDD yöneticilerinin, Dernekler Yasası’na aykırı hareket ettikleri, derneği zarar uğrattıkları, burs verirken ayrımcılık yaptıkları iddiasında bulundu. Ardından da Beyoğlu Cumhuriyet Savcılığı’na suç duyurusu yaptı. Yaşasaydı rahmetli Saylan şüpheliler arasında yer alacaktı. Ama ne oldu? Beyoğlu Cumhuriyet Savcılığı, suçlamaların tamamı hakkında takipsizlik kararı verdi. İl Dernekler Müdürlüğü bu takipsizlik kararına da itiraz etti tabii. Bu itiraz da, Bakırköy Ağır Ceza Mahkemesi tarafından reddedildi.

İşte son aklanma kararı da bu. Bakalım daha kaç aklanma yaşayacağız?

Sevgili Hüseyin Karataş bugün tamamıyla aklanmış bir ÇYDD var artık. Sahi kaç aklanma yaşıyoruz?

O olayların sıcaklığıyla kaleme sarıldığımda yazdıklarımı şimdi yeniden okuyunca hâlâ “Ne kadar safmışım” diyemiyorum. “Mademki yazmışım, bugün kitaba koymam gerek” diyorum.

Şimdi zaman caydırma zamanı...

“Tek vücut” haline gelme çalışmalarını başlatma zamanı.

RTE’nin ayrımcı söylemini bozguna uğratma zamanı.

O mitinglerde toplanan milyonlar darbe istemediği için, şeriat istemediği için meydanlara koşuyor.

Laik Türkiye’nin, Atatürk ilkelerinin izinde olduklarını söyleyen diğer parti başkanları neden meydanlarda yoktu? Mehmet Ağar, Erkan Mumcu, Devlet Bahçeli, Cem Uzan... Neredesiniz?

Gün “hem nalına hem mihna” günü!

“Ne şiş yansın ne kebab” günü değil!

Açıklık, şeffaflık, saydamlık günü.

Öyle görülüyor ki bundan sonra bundan önceki metotlarla hükümet etmek pek kolay olamayacak. (O “bundan sonra” 2016 imiş demek ki! Demek ki amaç başkanlıkmuş.)

Bu millet, ikinci defa uyanıyor. Bundan sonraki hükümetlerden hesap sormayı görev bilecek.

“Bu memleket bizim, bu memleket hepimizin” demek içinse, bü-

yük yalanlarla kandırılmış gençlerimizi caydırmamız gerek.

Vahim sonuçlar doğuracak olan “sizinkiler-bizimkiler” anlayışına bir son vermek için, hepimiz anlayış ve sabırla yakın çevremizdeki kandırılmışları, aldatılmışları Cumhuriyetimize yeniden kazandırmak için çaba göstermeliyiz.

Şimdi zaman, kandırılmışları caydırma zamanı.

Kaç senedir caydırma caydırma deyip duruyorum, hiç kulak veren olmadı.

Türkan Saylan olmak

Ülkesinde doktor olarak cüzam konusunda verdiği savaşı kazanması.

Ülkemizin geleceği için çocuklarımızın, kızlarımızın eğitiminin önemini günün sorumlularından önce fark edip bu yola baş koymas.

Doğru eğitim peşinde seçtiği yol arkadaşları, bu yolda sanatçıları yanına almasındaki isabet.

Büyük bir tevazu içinde ama en ufak bir taviz vermeden, sessiz sakın, hedeflerine ulaşma biçimi.

Mücadeleci ruhu, ayrımcılıktan nefret etmesi.

Bir senaryonun planlanmış sahnesi gibi, aramızdan ayrılışındaki zamanlamanın yarattığı etki.

Ve giderken, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'ni yarınlara taşıyacak en doğru isim olduğuna inandığım, Prof. Dr. Aysel Çelikel'i bizlere armağan etmesi.

İşte bütün bunları gerçekleştirebilmek için Türkan Saylan olmak gerektiğini düşünüyorum.

* * *

Türkan Saylan'ı kaybedişimizin beşinci yılında ÇYDD ben-den anma töreninde Türkan Hoca'nın yazmış olduğu üç mektubu okumamı istedi. Türkan Hocamızın yazmış olduğu mektupları okumak benim için büyük onurdu. Ayrıca piyanoda değerli virtüözümüz Şevki Karayel bana eşlik edecekti. Fulya Sanat Merkezi'nin salonu doluydu. Sahne çok imkânlıydı. Geceye ben-ce Ümit Kocasakal'ın yaptığı konuşma damgasını vurdu. Hepimizin duymak istediği, hasret olduğu bir konuşmaydı. Sonra o söz-lere de kar yağdı ne yazık ki. Şevki Karayel'in bu kadar iyi bir virtüöz olduğunu bilmiyordum. Hocanın doğmamış bebeğe yazdığı

Sevgili Türkan Saylan, bu dünyada özendiğim tek insandı.

mektubu okurken müziğe kapılıp kendimden geçtim diyebilirim. Ve kendisine buradan teşekkür ediyorum o muhteşem dakikaları bana yaşattığı için.

Sunay Akın'ın sunumunu yaptığı anıma gecesinde ayrıca Nâzım Hikmet de anıldı. Gecede Karayel'in Bach, Chopin, Schubert'ten çaldığı üç eser arasına serpiştirilen Türkan Hoca tarafından yazılmış olan, "Sevgili Doğmamış Bebek", "Çok Kıymetli Emekçilerimiz (İşçilerimiz, Köylülerimiz)" ve "Giderayak Dostlara (Veda)" mektuplarını seslendirdim. Birini buraya alıyorum.

Sevgili Doğmamış Bebek,

Sen dünyadaki canlıların en masumusun. Seni yaşamım boyunca çok düşündüm.

Orada, annenin yumurtasında, sessiz sakın oturuyorsun ve bir gün babanın spermi gelip seni buluyor, döllenip bir insan yavrusuna dönüşüyorsun!

Kimse sana "Dünyaya gelmek istiyor musun? Bu karmaşaya doğmak, ne olacağını hiç bilmeden bu garip ummana düşmek istiyor musun? İyi düşündün mü?" diye sormadı.

"Seni kaza ile doğurduk, aslında çocuk yapmaya hazır değildik, ne yapalım, katlandık" derler. Karı koca şiddetli kavgalar ettiğinde sen, varsa odana çekilip ellerinle kulaklarını tıkarsın, sonra birinden biri gelir "Sen olmasaydın bu adama / kadına katlanmazdım" deyip dünyanı, ruhsal durumunu yıkar geçer. Soramazsın "Ben mi istedim doğmayı?" diye!

Kafamı yoran bir başka konu da, bile bile özürlü çocuk doğurmak. Sen oracıkta sağlıklı genleriyle, sessiz sakın oturuyorsun, kimseye

zararın yok. Tam o sırada özür genleri taşıyan baban gelip seni döllüyor hiç düşünmeden.

Özürlü bir çocuğu olana herkes acıyor, “Ne fedakâr ana-baba” diyorlar, ama sen yine yoksun ortada. Özürlü çocuklar hesap soramıyor: “Beni neden doğurdun, özürlü olabileceğimi bile bile, evet sen acı çekiyorsun ya benim, ya benim acılarım? Bunun hesabını kim verecek?” diyemiyorsun.

Sevgili doğmamış bebek, ben bu mektubumda seninle ilgili kendi düşünce ve değerlendirmelerimi yaptım. Sana hiçbir şey sormadım, düşünce ve beklentilerini alamadım, salt içimdekileri boşalttım bu mektuba!

Belki de sen ve senin gibi anne yumurtasında bekleyenler orada kalıp yok olmak, hiç olmak istemiyor, her ne pahasına olursa olsun dünyaya gelip bu gizemli, çelişki, eşitsizlik ve haksızlık dolu gezegende bir şeyleri değiştirmek istiyorsunuz! Belki genlerinizdeki dehanın, sanat ve spor yeteneğinin sıkışıp yok olmasını değil, gelişip dünyayı aydınlatmasını istiyorsunuz? Belki de birçok kardeş ve arkadaşınız olsun, gülelim, dans edelim, çalıp söyleyelim ya da bir laboratuvarda, tek başınıza bir mikroskobun ufkundan yeni yaratıklara ulaşmayı istiyorsunuz.

Böyle olunca da bizlerin sizler için kaygı duyması bencilce bir şey.

Sen sevgili doğmamış bebek, sen yolunu bulacaksın. İstemediğin halde dünyaya gelsen, getirilirsen de insanlığın geleceğinde hâkimiyetini kuracak daha iyiye, daha adaletli, eşitlikçi bir yaşama yol açacaksın.

İstenmeden doğmak bütün bu serüvende en başköşede gibi gözüksün de belki bir ayrıntıdan ibaret kalacaktır.

Ha gayret, karanlık korunağından çık gel, bizleri affet ve yaşa.

En içten sevgi ve hayranlıklarım.

Türkan Saylan

Bodrum'a gidiş...

Tarih 30 Haziran 2009 Ayaspaşa... İki gün sonra Bodrum'a gideceğiz. Bodrum Torba'daki evimize. Çok yorgunum, son yıllarda pek keyifli olduğum söylenemez. Keyifsizliğimin üç klasik nedeni sağlık, mutluluk ve huzur. Evet, huzur. Pardon üç değil, dört nedeni varmış. Açalım.

Sağlığımla her zaman ilgiliyim, abartmadan. Ama şu kalbim yaşlandıkça atrial fibrilasyon ataklarım da sıklaşıyor tabii. Her yıl daha çok yoruluyor insan. Bundan ilk etkilenen organ da kalp oluyor. Mutluluk? Mutluluk diye bir şey yok, mutluluğu yaratan faktörler önemli.

Yıllar geçerken mutluluk nedenlerimiz de kısıtlanıyor, doğal karşılıyorum ve kendime yeni mutluluk nedenleri yaratıyorum. İşin iyi tarafı, başarıyorum da! Huzur... Bak bu çok önemli. Her yaşta, her an gerekli. Huzursuzsanız, yolunda gitmeyen şeyler çoğalıyor demektir. Haliyle, yaşlanırken vazgeçmek zorunda kaldığınız bir sürü şey oluyor. Hemen gardınızı alıp mücadele edin, yaşlılığı erteleyin... Bu elinizde, istifnizi bozmayın, dilediğiniz gibi yaşamaya devam edin.

Yaşlı insanların huzurlu bir hayat sürmeleri zor. İşte bu konuda iddialıyım! Mümkün olduğunca huzurlu bir ortam yaratıyorum yakın çevremde. Öteden beri kendimi insanlara huzur vermekle yükümlü saydım. Ama son zamanlarda, huzur için yaşlılıkta en önemli, en önemli şeyin para olduğunu düşünmeye başladım. Bugün biri, "Hayatta en korktuğun şey nedir?" dese, "Deprem ve parasız kalmak" derim.

İki gün sonra Bodrum'a gideceğiz. Belki orada dinlenme fırsatı bulurum. Gene erken davranamadık. Film festivali falan derken farkına varmadan geçiverdi aylar... Kaç yıldır en geç nisan-

da Torba'da olmak, baharın tadını çıkarmak istiyorum ama ne mümkün. İstanbul baharda hâlâ güzel... İhlamurlar kokmasa da, leylekler yuva yapacak baca bulamasa da...

Saat 10.00'a geliyor. Banyoya girmek üzereyim. Toparlanıyoruz bir yandan yavaş yavaş. Engin, "Masaya yayılabilir miyim?" diye soruyor. Çalışma masası ve benzeri bir yer onu kesmiyor. Büyük yemek masasına yayılacak illaki! Muhasebeye gidecek faturalar, fişler, makbuzlar, yırtılacak dosya, saklanacak bir sürü kâğıt... Ödenecek sigortalar, vergiler. Hiç hoşuma gitmiyor bu yemek masası işgali. Kesin öğleye kadar bitiremez. İstanbul'dan ayrılmadan yapacağı her işi not etmiş olsa da, kâğıtları kaybedip "Nereye gitti bunlar, az önce gözümün önündeydi" deyip evdeki bütün çekmeceleri aradıktan sonra, "Hay Allah, şu zarfın içine koymuşum meğer" dediği çok olmuştur.

Evde Moldovalı, Anastasia adlı bir yardımcımız var. On beş günlük deneme döneminde başarısız olmuş, iki gün sonra değişecek kadınlardan biri daha. Geldiği günü unutmuyorum. Ben artık otomatige bağladığım soruları sorup duruyorum. Doğru cevap vermiyorlar ki! Haklı, doğruyu söylese iş bulamayacak. Anastasia, Fellini'nin filmlerindeki tiplerden biri gibi. Sarı boyalı saçlı, iri memeli, V yakalı bluz giymeye, göğüs çatalları göstermeye meraklı. Çok makyajlı. Açık mavi far gözkapaklarında, gözlerinin çok yukarısından şakaklara uzanan kahverengi kalem kaşlar. 45-50 yaşlarında olmalı. İlk soru:

– Türkçe biliyor musun?

– Evet. Dört yıl. İster siz bonservis? Ben vermek. dört kat vilada çalıştı ben.

– Yemek biliyor musun?

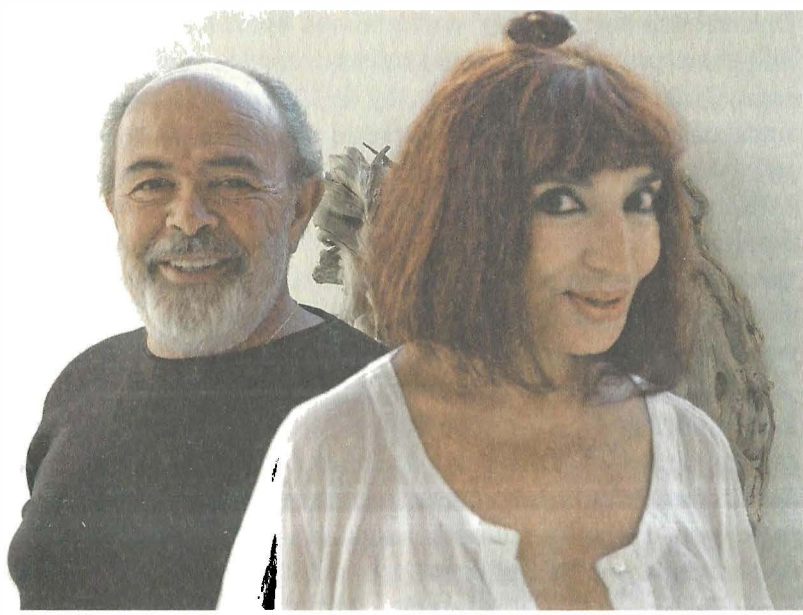
– Çok güzel yemek ben.... her evde başka anum, başka yemek...

– Bak, benim için en önemli şey temizlik. Süngerler, bezler birbirine karışmayacak. Banyonunkiler banyodan çıkmayacak. Mutfağnki mutfaktan. Anladın mı?

– Ah anumefendi ben çok temiz var, çok merak.

– Evli misin?

İşte her seferinde burada kopuyorum. Genelde hemen hepsinin öyküsü aynı ve bu öyküyü ezberlemiş bulunuyorlar. Kusursuz bir Türkçeyle, doğru düzgün vurgularlar. Zaten bu hikâyeyi başka türlü anlatmaya imkân yok: Evli iki çocuk. Çalışmayan koca. Dayak. Boşanmak. Ah eskiden komünizm varken her şey iyiydi. Şimdi sefil olduk, yollara düştük. Hâlâ kocaya para yol-

Bodrum'da...

lamak... Türk erkekleri gibi karıyı çalıştırıp kendileri kahvede, meyhanede oturuyorlar...

“Sizin Türkçe başka... Türkçe ben biliyor” demez mi!

Artık söyleyecek bir şey bulamadım. “Evet, madam, biz hâlâ Türkçe konuşuyoruz! Biz Beyaz Rus arıyoruz.. Hadi madam yallah!” demek geçiyor içimden. Az sonra hayatınızda çok şeyin değişeceği dakikaları yaşadığının farkında mıyım?

30 Haziran 2009. Engin masaya yayılıp kâğıtlarını toplayacak. Ben banyoya giriyorum. Banyoda en fazla 20-25 dakika kalmış olabilirim. Üstümde bornoz, başımda havlu, seslendim yatak odasına geçerken: “Engin!” Ses yok. “Engin!” Duymuyor. “Anastasia, Engin Bey’e seslensene!” Anastasia geliyor. “İngin Bee... yok ev.” Evden çıkarken “Ben çıkıyorum bir şey lazım mı?” demez mi bu adam; der! Neyse ben en iyisi saçımı kurutayım. Oturdum aynanın karşısına, açtım fönü saçımı kurutuyorum. Ama aklım Engin’de. Birden cep telefonunu çaldırdım. Cevap yok. Çalışıyor, açan yok.

“Sen Engin Bey’in evden çıktığını gördün mü?” “İngin bee... yok ev” demeye devam ediyor. Allah Allah, öyle habersiz kapıyı vurup gitme alışkanlığı yok. Çıkıp yemek masasına bakıyorum; yayılmamış. Şoför Mehmet’i arıyorum cebinden. “Arabayı temizliyorum, Engin Bey çıksa görmez miyim?” deyince Anastasia’ya,

“Yukarı çıkıp bak bakalım” dedim. Kadın her zamanki aheste haliyle yukarı çıkıp geldi. Aynı sakin ses tonuyla, “İngin bee uyku” dedi. Eh Engin’in yapmayacağı şey değil! Ayağında eşofman, üstünde tişört, yukarıda evrak ararken bu sıkıcı işten kısa bir “kaçış” uykusuna dalmış olabilir.

“Nerede uyuyor?” deme ferasetini göstermiş olmam mucize. Onu sormamın sebebi de, eğer Zeynep’in odasına gidip uzanmışsa uzun bir uykuya dalmış demektir... Yok, ortadaki mavi divana uzanmışsa kısa bir şekerleme yapıyordur. Anastasia, “İngin bee... yere” diye cevap verdi. Üst kata nasıl fırladığımı bilmiyorum!

O sırada Mehmet de meraklanmış, yukarı gelmişti. Dondum kaldım bir an... Engin yerden kalkmaya davranıyor, bir türlü başaramıyor, debelenip duruyordu. Ağzından hiç ses çıkmıyordu. Ben bağırdığımı, korktuğumu hatırlıyorum. Ancak Engin hiç reaksiyon vermiyor. Şuursuz bakışlarını etrafta gezdiriyor, beni görmüyordu bile. Çığlık atıyorum! “Engiiiiin! Ne oldu söyle!” Engin beni görmüyor, duymuyor bile! Sol eliyle bir yerlere tutunup ayağa kalkmak istiyor, başaramıyor. Sağ eliyle sağ bacağının hareket edemediğini fark ediyorum. Şaşkınlığımı, korkumu yenip, duruma hâkim olup, bağırmayı ne zaman bıraktığımı hatırlamıyorum... Kaç saniye sürdüyse, Zeynep’i aradım. Bir yandan Engin’e yardım etmeye çalışan Mehmet’e, “Dokunma!” diyorum. Fazla hareket etmesinin doğru olmadığına karar veriyorum nedense.

Birkaç dakika sonra ambulansla Alman Hastanesi’nin acilindeydik. Herhalde uçmuş olmalı Zeynep, acilin kapısında karşıladı bizi. Hastanede bir tek nörolog var: Melahat Değirmenci.

Doktorlar ve nörolog Melahat Hanım etrafımıza sarıyorlar. Onları bilgilendiriyorum. Neyse ki henüz bir saat olmamış, saati dakikasına kadar hatırlıyorum. Felç durumundayken zamanın önemini biliyorum. Yalnız nörolog hanım nasıl bir tedavi uygulayacağında kararsız. “Beyinde bir emboli var” diyor... Ancak ben müdahalede gecikiyoruz endişesine kapıldım birden! Engin, acilin, her girenin yatırıldığı klasik masasına yatırılmış. Hastalıklarını, aldığı ilaçları soruyor doktor hanım; ben cevaplıyorum. Doktor, tomografi sonuçlarını almadan müdahale etmekten kaçınıyor. Haklı belki, ama zamanın aleyhimize işlediği de kesin! Haklı, çünkü beyin kanaması mı, yoksa bir pıhtının beyne hasar vermesi sonucu mu bu halde Engin, bilmek imkânsız. Sonuçta Engin’i MR’a yatırıyorlar, yüzü bir an allak bullak oluyor. Kaşı, gözü, ağzı seğirmeye başlıyor. Allahum, Engin’i kaybediyorum galiba! Bi-

ri Mehmet olmak üzere dört kişi zorla Engin'i zaptedip MR'a yatırıyor. Hareketsiz olan sağ bacağını ve kolunu tutup yerleştiriyorlar. Kalkmak, kurtulmak istiyor, debeleniyor ama ağzından harf çıkmıyor. Bağırmaaya çalışıp ses çıkaramadığını, konuşamadığını anlıyorum! Birden, "Engin'in çışi var. Tuvalete gitmek istiyor!" diye bağıyorum. Aynı anda Engin kurtuluyor ve elini kolunu sallaya sallaya tuvalete gidiyor. Bacağı, ayağı normal hareket ediyor. Felç melç bir saatte geri gitti, bu bir mucize! Belki sarsak sarsak ama yürüyor işte! Bir umut uyanıyor içimde, Zeynep'le sarılıyoruz...

MR ve tomografi sonucunu gören uzmanlar Engin'i yoğun bakıma alıyorlar. Hemen aygıtlara bağıyorlar. Zeynep'le elimiz kolumuz bağı bekliyoruz. Ona olup bitenleri anlatıyorum. Çok soğukkanlı ya da öyle görünüyor. On yıl önce aort yırtılması olayında yaşadıklarım geliyor aklıma... Orada yapayalnız her şeyi göğüslüyordum. Bugün yalnız değildim. Aradan on yıl geçmiş ve yanımda güvendiğim, inandığım bir insan var. "İyi ki Zeynep var" diyorum kendi kendime.

Ve kötü haber!..

Sağa sola koşturuyoruz; bir sürü formalite. Bir süre sonra Dr. Melahat Değirmenci bizi aldı. Tomografi sonuçlarını gösterdi ve bilgi verdi. Zaten tomografiyi görünce elim ayağım boşaldı, zor duruyorum ayakta...

"Gülriiz Hanım, söyleyeceklerim size zor gelecek ama ben bir doktor olarak size bunları söylemekle yükümlüyüm. Engin Bey, bir emboli geçirmiş. Bir pıhtı beynin sol yanına gitmiş. Sol taraf yutkunma, yeme, konuşma emirlerini veren bölgedir. Şu an duruma hâkim değiliz. Pıhtının yolculuğu devam ederse, durum daha da kötüye gidebilir. Her şeye hazır olmalısınız. Hastayı kaybedebiliriz bile. Ancak her şeyi zaman belirleyecek. Hastalığın nasıl bir seyir takip edeceğini bilemeyiz."

Tomografi, pıhtının epey yol kat edip beynin neredeyse üçte birini, hatta daha da fazlasını işgal ettiğini (üçte birine hasar verdiğini) gösteriyordu. Sustum kaldım. Sonra yoğun bakıma gittim. Engin uyuyor. Uyutulmuş, öyle hareketsiz. Ben bu filmi görmüştüm. 2000 yılında Engin aynen böyle yatıyordu yoğun bakımda. Ben de böyle karşısında bakıp duruyordum. Ne rastlantı... Aynı yerde, aynı yatakta yatıyor.

Döndüm, yoğun bakımın girişinde camlı küçük odadaki san-

dalyeye iliştim. Başımı ellerimin arasına alıp ağlamaya başladım. Daha fazla dayanamadım, sessiz sessiz ağlıyorum. Zeynep ayrıldı yanımdan. Mehmet yanımda duruyor sessizce. “Anneciğim, anneciğim kurtar beni.” Çocuk gibiyim. Birinin beni sarıp sarmalamasını, avutmasını istiyorum. Ama o insan hareketsiz yatıyor. Belki de hiç uyanmayacak.

Zeynep gazeteden izin almış. İlk iş olarak tomografi ve MR sonuçlarının kopyalarını alıyor. Bu dalda uzman iki üç nörolog ismi buluyor. Araştırma yaparak onlardan randevu alıyor. Hepsine Engin’in durumunu açıklayan belgeleri gösteriyor. Bu değerli uzmanlar birbirlerinden habersiz “hastanın önemli bir vaka yaşadığını, ancak sonucun muhakkak olumlu biteceğini” söylüyorlar. Hatta aralarından Doktor Melahat Değirmenci’nin hocası olan bir profesör, Dr. Melahat Hanım’a telefon açıp nasıl bir tedavi uyguladığını soruyor. Sonunda, “Bir de şu ilacı dene” diyor.

Zeynep’e, “Nasıl yapabildin bunu... Ben tomografi kopyalarını istemeye utanırdım” diyorum. Zeynep, “Hiç öyle şey olur mu! Koca hastanede bir tek nörolog var, kaderimizi ona bağlayacak değildik herhalde. Belki Dr. Melahat Hanım harika bir uzmandır, ama bu hayati bir durum. Yapılan tedavinin doğruluğunu onaylatmamız gerekirdi. Bu bizim doğal hakkımız” dedi. Hakkı. İçi-

miz şimdi çok daha rahat. O kadar umutsuz değiliz. Zeynep'e, bu akıllı kıza, minnet duydum o anda.

Engin yedi gece kaldı yoğun bakımda. Gözlerini açıp bizleri tanımaması zaman aldı. Sağ elinin parmaklarını güç hareket ettiriyor. Başparmakları hissiz. Ayağının da öyle. Ama iki eli ayağı felç değil. Felç beyinde. Soruyorum: "Neden bu pıhtı gidip beyne yerleşti?" "Bundan sonra ne olacak?" Engin, aldığı ilaçları kesmiş. Tahlillerde benim her gün aldığımı söylediğim bazı ilaçlara rastlanmamış. Demek ki o ilaçları bırakmış! *Coumadin* isimli kan sulandırıcı ilacı zaten pıhtı oluşmaması için alıyordu. Onu ve tansiyon ilacını ölene kadar bırakmaması gerekiyordu. Doktorlara göre, *Coumadin*'i pat diye bırakan hastanın felç olması neredeyse kaçınılmaz! Nasıl yapar böyle bir deliliği insan?! Her gün en az 10 saat okuyan, evde ciddi tıp kitapları olan, onları ikide bir karıştıran Engin nasıl olur da böyle bir riski alır? Neden? Neden? Doğrusu kafamı çok kurcaladı bu soru. Galiba sonunda buldum nedenini... Bu ilaçlar bir yerde Beta Blocker. Yaşam biçimini etkiliyor. İnsanı uyuşuklaştırıyor. Tembelleşiyorsun. 2000 yılında geçirdiği (hayatta kalan sayılı şanslı insanlardan biri Engin) aort anevrizmasından sonra (Bkz. *Bir An Gelir*) ömür boyu bırakmaması gereken ilaçlar... İnsan bunları nasıl bırakır?

Aslında Engin kumar oynadı. İnsan neden durup dururken, kimse zorlamadan Rus ruleti oynar ki? Uzun zaman sonra, belki de yakın zamanlarda ona hak verdim. Artık inanıyorum ki o ilaçları ilk bırakışı değildi. Zaman zaman bırakıyordu. Ve ben bu zamanların tarihlerini bile hissediyordum galiba. Son seferinde de dolu şarjöre rastladı ve korkulan rüya gerçekleşti. Şakağına dayadığı silahtan o güne kadar kurşun çıkmamıştı. Tedaviyi reddedip, kendi yöntemleriyle iyi olacaklarına inanan kanser hastalarını hatırlatıyor bana. Kurtulmanın görmedim, ama belki daha huzurlu geçirdiler son yıllarını.

Hiçbir kanıtım yok, ancak inancım, Engin'in yıllardır bu kumarı oynadığı ve o tarihe kadar şansının yaver gittiğidir. Beni böyle düşünmeye sevk eden bazı ipuçları var tabii... Mesela, birden tansiyonunun yükselmesi, iki üç gün sinirli bir adam olup çıkması, daha sonra iki üç gün yataktan çıkmaması... Kendiliğinden doktora gitmeye karar vermesi, benim "İlacını unutmuş olamaz mısın?" ikazlarıma sinirlenişi... Ama gene de "Neden?" demekten vazgeçemiyor insan! Neden? Yaşamaktan mı bıkmıştı? İnsan hayatına böyle son vermeyi düşünmez. Bu kararı verdiren sebep intihara niyetlenmek değil şüphesiz. Bunu düşünmek şu anda belki yanlış. Bu konuya tekrar dönmek üzere şimdilik, hep birlikte yaşadığımız o iç karartıcı dönemi kısa yoldan anlatmak ve kurtulmak istiyorum.

Engin'in yedi gün yoğun bakımda kaldığı o günlerde; Utku Aldıkaçtı, Mete Taşkıran her gün hastanedeler. Arkadaşlar, dostlar, meslektaşlar her gün arıyor, geliyor bizi yalnız bırakmıyorlardı. Her gün telefonla soruyor, hastanın seyrini takip ediyorlardı. Pek çok tiyatrocu meslektaşımız, dostumuz yanımızdaydı. Ve sevgili, çok sevgili Füsün Akatlı. Füsün'a kemoterapi yapılıyor o günlerde. Seçkin Selvi ve Füsün çok sevdiğimiz dostlarımız. Utku Aldıkaçtı ve Mete Taşkıran, Engin'in çocukluk arkadaşları. Engin'i de, beni de hiç yalnız bırakmak istemiyorlar. Her fırsatta hastaneye geliyorlar.

Üçüncü gün Engin gözlerini açtı. Doktorlar komut veriyor... "Sağ elini kaldır." Doğru yanıtlayamıyor. "Bakın, eşiniz burada, hadi ismini söyleyin." Engin'den harf çıkmıyor. "Engin bak canım, yanıdayım, hadi söyle kimim ben?" Engin şuursuz bakışlarla aranıyor, gözlerini buluyor, bakıyor; ufacık da olsa bir ilgi kıvılcımı görüyorum gözlerinde. Az sonra yorulup kapatıyor gözlerini. Ondan sonraki günler ağzından bir harf çıkartmaya çalışıyorum. "Aaaa... A de Engin, ne olur bir kelime, bir harf..." Engin uğraşıyor ama nafiye, ağzından harf çıkartamıyor.

Doktorlarla konuşuyoruz, soruyoruz. Tekrar tekrar anlatıyorlar... En az üçte biri hasar görmüş bir beyin. Kader deyip oturuyoruz. Bir şeyler yapmalıyız. Hiç geri dönüşü yok mu bunun? Engin yürüyecek mi? Konuşacak mı? Yapılacak bir şeyler var da ben yapmıyor muyum yoksa? Bu ne büyük bir sorumluluk... En ufak bir yanlışın sorumlusu benim!

Gece evde telefon çalıyor... Bir hemşire, "Eşiniz sizinle konuşmak istiyor" diyor. "Neee! Verin lütfen!" Bir sessizlik, sonra Engin'in sesi: "Gaaaa... Gaaaaa... Aa!" Deli oluyorum sevinçten! Engin bana "A" demek için, isteğime cevap vermek için beni aradı! Hemşirelere derdini nasıl anlattı, nasıl düşündü kim bilir! Yaşlı gözlerle neler söyledim telefonda Engin'e... hatırlamıyorum. Utku'dan başlayarak herkese telefon ettim: "Engin bana 'Aaaa...' dedi! Engin bana 'Aaaa...' dedi!"

* * *

Hiçbir şey yapmaya vakit bulamadan geçen saatler, günler; iyi günler de, kötü günler de süratle kayıp gidiyor elimden. Bu hastalık olayının medya dünyasında nasıl değerlendirileceğini tahmin ettiğimden, çok yakınlar dışında kimseye duyurmamaya çalıştım. Eş dost da çok sonra haber aldı.

Yoğun bakımda üçüncü günümüz... Lobide vakit öldürürken, şık, bakımlı, hoş bir hanım, bir fatura tutuşturuyor elime. Üç günlük yoğun bakım ücreti. Dünya kadar ilaç ismi vb. şeyler var. Örneğin, Engin'e sonda takmak için ameliyathane ve doktor masrafı bile yazılmış! Engin'i sedyeye alıp ameliyathaneye götürüp getirmeleri en fazla 5 dakika sürüyor... Bu bile 2000 TL'nin üzerinde bir rakam! Toplamda ise 30.000 küsur! Yıl 2009! Anlamadım! "Başımdan aşağı kaynar sular döküldü" deyimi bu gibi durumlar için kullanılıyor olmalı. Aynen öyle hissettim.

Biz bunun altından nasıl kalkarız? Henüz *Ayşe Opereti* macerasının yaralarını bile sarabilmiş değilim. Ne cevap vereceğimi bilemedim. Safça, "Hemen mi ödememiz gerekiyor?" dedim. Şık hanım gülümsedi. "Hayır, çıkarken ödeyeceksiniz, Âdetimizdir. Bir fikriniz olsun istedik" dedi. İyi ki de öyle yapmışlar. Zira ikide bir hastane personeli, "Engin Bey ameliyathaneye" diyorlar. Hatta bazen birtakım kâğıtlar bile imzalatıyorlar. Onun için iyi ki vakitlice bir fikrimiz oldu! Zeynep, "Yok canım öyle rakam olur mu! Sonunda ciddi bir indirim yaptırırız herhalde, dertlenme şimdiden" diyor. Bir insanın hayatı söz ko-

nusu olunca, para filan düşünülmez, akan sular durur. Ben de her zaman böyle düşündüm. Böyle salıklar verirdim kolayca. Ama kazın ayağı öyle değilmiş.

Engin eskisi gibi olamasa da fiziksel olarak iyileşecek, bu belli. Sağ elinin ve ayağının üç parmağı hissiz. Fizik tedaviyle onların düzelmesi mümkünmüş. Peki, konuşma? Engin böyle mi kalacak, yoksa konuşacak mı? Yoğun bakımda, daha beni tanıyamadığı günlerde ona kocaman harflerle “Gülriz Engin’i seviyor” yazıp göstermiştim. Çok sevinmişti! İlk defa ifadesi yumuşamıştı. Sanki bakışlarına bir anlam gelmişti. Engin’in okuyup yazma yetisini de kaybettiğini o gün bilmiyordum. Konuşmuyor, hâlâ ağzını açmıyor. Sıvıyla beslendiği için, zira Engin henüz yutkunma, yutma zorluğu da çekiyor. Son yıllarda epey kilo almıştı, kocaman bir göbek edinmişti. Ne söyledimse, ne yaptım, fazla yemek yemesine engel olamamıştım. Makarna, pilav yerken ikinci porsiyonu yemeden sofradan kalkmak istemiyor, bu da beni çok sinirlendiriyordu. Sofradan gergin kalkar olmuştuk. Ben vazgeçtim estetik görünüşünden, ama anevrizma geçirmiş hasta bir kalple, bu kilo çılgınlıktı! Çok üzülüyordum. İşte aynı Engin yedi günde balon gibi söndü sanki... Göbek filan kalmadı. Artık Engin eve çıkabilecek.

Ben para sorunlarını çözmek için uğraşmak dahil bir sürü şeyle ilgiliyim. Sonunda bir şeyler satmadan çözüm bulmanın imkânsız olduğunu anladım. Kadir Topbaş’ı sevgiyle anarak bir şeyler sattım. Kötü günlerde iyi ki satacak bir şeyler var diye seviniyorum. Gençlik günlerimde parasızlıktan on gün üst üste makarna yediğimi yazmaktan çekinmemişim. Bugün bu satışları saklamanın da âlemi yok diye düşünmekteyim. Biraz soluk aldım.

Engin’in kardiyoloğu eskiden Alman Hastanesi’ndeydi. Şimdi Maltepe Üniversitesi Hastanesi’nde. Bahadır Dağdeviren. O, “Engin Ağabey’i buraya alalım, fizik tedaviye başlayalım, kalp dahil her şeyine bakıp duruma hâkim olalım, eve öyle dönün” deyince çok sevindik! Zeynep’le, Engin’i alıp Maltepe Üniversitesi Hastanesi’ne geçtik. Bahadır Dağdeviren Engin’in 2000 yılındaki aort anevrizması ameliyatından beri kardiyoloğu. O nereye biz oraya durumları söz konusu. Bu arada Doktor Osman Akdemir de benim kardiyoloğum oldu. O günden bugüne çok sular aktı. Kaç yıldır ikisi de profesör. Halen sevgili dostlarımız, doktorlarımız.

Kardiyoloğu Bahadır Dağdeviren ve Dr. Osman Akdemir, En-

O günlerde eve bir paket geldi. Bir armağan... Halk tiyatromuzun unutulmaz ustası Nejat Uygur çizmiş ve yollamış. Bir sanatçının acısını başka bir sanatçı bundan daha güzel paylaşamaz.

gin'e tam bir *check-up* yaptırdılar. Ortaya öteden beri bildiğimiz acı sonuç çıktı: Prostat ameliyatı olması gerek. Ancak bu durumda narkoz alması söz konusu olamayacağından ameliyat imkânsız. Peki, ne olacak? Şimdilik sondayla yaşamaya devam edecek. Ne zamana kadar? Bakalım, zaman gösterecek... (En sonunda o da oldu; on beş yıl önce yapılması gereken prostat ameliyatı 2014'te gerçekleşti.) Engin 20 gün de Maltepe Üniversitesi Hastanesi'nde kaldı. Her gün fizik tedavi seansları var. Ancak 24 saat iki bakıcı nöbetleşerek yardımcı oluyorlar. Henüz tek başına tuvalete filan gitmesine imkân yok.

Şuurunun yerine gelmesi çok zor oldu. Ama iyileşeceğinin sinyallerini alıyordum sanki bakışlarından. "Ga-ga... gu-gu" gibi sözcükler çıkarmaya başladı. Bunların bizler tarafından anlaşılması onu şaşırtıyor, sinirlendiriyordu. Çünkü afazi hastaları konuşurken örneğin "Çay içmek istiyorum" gibi bir komut veriyor beyin. Ancak hastanın dudaklarından o sözcükler "ga-ga... gu-gu" gibi kelimeler haline dönüşerek dökülüyor. Ve bu sözcükleri yorumlamakta ne kadar zorlandığımızın farkında değil.

İyi ki Maltepe'ye geldik, Bahadır Dağdeviren'in yanına. Engin'in artık güvende olduğunu hissediyorum. Osman Akdemir'le dost oluyorum o 20 gün içinde. Dostluğumuz pekişiyor. Tiyatrosever, kitap okuyan, müzik tutkunu bir kardiyolog. O gün ileride nikâh şahidi olacağım aklıma gelmemiştii.

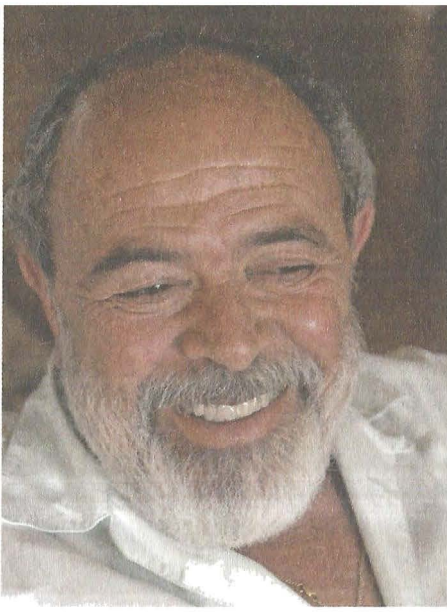
Hâlâ "Ya sonra?" demekte ısrarcıyım. Uyku uyuyamıyorum.

Düzenim bozuk, yalnız kaldım. Zeynep de olmasa... O artık düzenli olarak gazeteye gitmeye başladı nihayet.

Bir gün dostumuz Yılmaz Büyükerşen geçmiş olsun telefonu etti. Durumu anlattım. Çok üzüldü. (Engin, Yılmaz Büyükerşen Anadolu Üniversitesi Rektörü'yken, üniversitenin tiyatro bölümünde birkaç yıl hocalık yapmıştı. Dostluğumuz daha da eskilere dayanır.) Telefondan iki gün sonra Yılmaz Büyükerşen afa-zi konusunda Londra'da eğitim almış, sonra Eskişehir'de konuşma engelliler için bir birim kurmuş Dr. İlknur Maviş Hanım'ı yollamaz mı! Hastaneye dostlarımız, Yılmaz Büyükerşen'in kardeşi Yener Büyükerşen ve eşiyle geldiler habersiz. Nasıl duyulduğumu anlatmam imkânsız.

Engin hemen tanıdı dostlarımızı, "ga-ga... gu-gu..." diye sevinç çığlıkları attı. Yener Bey ile eşi zaten çok duyarlı insanlar... Gerçek sanatsever, aydın, aydınlık insanlar. Çok duygusal anlar yaşadık. Sonra Dr. İlknur Maviş, Engin'in karşısına oturdu, ellerini ellerinin arasına aldı. Onu tanıdığını, seyrettiğini, eski bir hayranı olduğunu söyledi. Ve "Sizi muayene edeceğim, rahat olun. Şimdi bana dilinizi çıkarın" dedi. Engin'de bir hareket yok... Anlamadı mı yoksa? Doktor tekrarladı: "Ağzınızı açın" (tarif ediyor). Engin ağzını açtı... "Şimdi dilinizi uzatın." Engin uğraştı dilini çıkarmaya ve başaramadı. Dizlerimin titrediğini, içimden bir şeylerin koptuğunu hissettim. Farkında olmadan ben de dilimi çıkarabildiğim kadar çıkarıp "Bak Engin... böyle!" demeye başlamışım. Doktorun onca uğraşına rağmen Engin o gün dilini çıkaramadı. Dr. Maviş umut veren şeyler söyledi. "Konuşma terapistleriyle çalışmaya başlamalı bir ay sonra" filan dediler...

Aptala dönmüştüm, çıkardığı hırıltıları, dilini kullanmadan çıkardığını anlayamamıştım! Aslında doktorların neler söylediğini anlamakta zorluk çekiyorum, belli etmemeye çalışsam da. Anlamış olabilirler diye düşünüyorum, aklımı başıma getirmeye çalışıyorum. O sırada Dr. Osman Akdemir geliyor Engin'e bakmaya. Karşılıklı konuşuyor doktorlar. Ben Engin'in yaptıklarını kim bilir kaçınıcı kez tekrarlıyorum. Sonra aklıma geliyor... Salak! Sabah 6.00'da Eskişehir'den yola çıkıp onca yol yapmış, yorgun argın halleriyle hastayla neredeyse iki saat uğraşmış bu insanları yemeğe götürmeliyim. Dr. Osman'a, "Buralarda doğru düzgün nerede yemek yiyebiliriz?" diye soruyorum. Dr. Osman bir yerler tarif ediyor, hiçbir şey anlamıyorum. "Ben de çıkacağım, size yeri gösteririm" diyor. İki dakika sonra deniz manzaralı güzel bir restoranda ağırlayabiliyorum konuklarımızı. Dr. Osman Ak-

demir çoktan hesabı ödemiş bile. İşte böyle dostlar arasındayım. Bu duyarlı insanlarla biraz huzur buluyorum.

Alman Hastanesi'nden ayrılmadan birkaç gün önce Dr. Melahat, artık hastanede yapılacak bir şey olmadığını, bundan sonra hastaya evde bakılabileceğini söylemişti. İyi ki eve gitmemişiz! İyi ki Dr. Bahadır bizi çağırmış. Engin daha biri yardım etmeden yürüyemiyor. Gece bakıcısı olmadan kalması imkânsız. Benim Engin'i tek başıma yüklenmem söz konusu değil. Benim de iki kilodan fazla ağırlık taşımam yasak. Engin henüz ayakları üzerinde duramıyor, iyice abanması lazım birine. Dr. Melahat'a soruyorum, o da Prof. Sara Behar'a soruyor... İyi bir konuşma terapisti arıyoruz, en başarılısını bulmaya kararlıyım.

Bu arada, Yılmaz Büyükerşen ile Yener Büyükerşen, Engin'i bir hafta Eskişehir'e, hastaneye almak istiyorlar. Ben her şeyi denemeye razıyım, ama Engin yol yapmak istemiyor. Çok halsiz, çok uyuyor. Uyanıp beni yanında görünce rahatlıyor, yüzü gülüyor. Belki ilaçlar da uyumasına neden oluyor. Günde 10 tane ilaç alıyor artık... Kalp, beyin, böbrek, prostat, hepsi hayati organlar.

Şaşkınlığım yavaş yavaş geçiyor. Büyük resmi iyice görebiliyorum. Bundan sonra Engin hiç konuşmayabilir, belki çat pat konuşur. Ancak çok zaman gerek, çok para gerek. Her şeyi satarım. O kolay. Zaman konusuna gelince... İnsanlar yaşlılıkta hastalıklarla boğuşur. Biz bu kuralın dışında kalacak değildik herhalde!

Torba'da, felçten sonra.

Zaman? Zaman var. Bu dünyadan ayrılana kadar zamanımız var; bu iyi. Anlaşıyor ki evde hayat eskisi gibi olmayacak. Uzun süre bakıcılarla, daha sonra da dil ve fizik terapistleriyle paylaşacak Engin yaşamı. Olsun, hele bir eve gidelim.

Artık evdeyiz. Engin üst katta, Zeynep'in odasında yatıyor. Gececi bakıcının zaten yatmaması gerekir, ama orada divan kanepede yer hazırlıyorum. Hastanedeyken tuttuğumuz bakıcı uyumuş olmalı. Engin başını tuvalete girerken ya da çıkarken vurmuş, alnı yarılmış, kan içinde, dizi parçalanmış! Onu öyle görünce şok geçirdim. Evde çok dikkatli olmalıyız. Engin bu yabancı insanlara çok sinirleniyor, hepsini "ga ga ...gu gu..." diye kovup duruyor. Biri kadın, öbürü erkek bakıcıların. Engin zor yiyor, zor uyuyor, çok sinirli ama "Neden?" diye soramam. Ben onun durumunda olsam, kim bilir neler yapardım? Eve gelmek onu biraz sakinleştiriyor. Ama bu yabancılara tahammülü yok. "Bu bir geçiş dönemi. Engin bak iyileşeceksin, güven bana" diyorum. Nasıl tutuyor elimi, nasıl sıkıyor... Bana güveniyor ve giderek her gün biraz daha söylenenleri anlıyor. Bir müddet sonra çok değerli afazi doktorlarıyla çalışmalara başladık. İsimleri lazım değil. Ve Engin 1k1 seneye yakın, haftada iki gün konuşma terapisi aldı.

Maalesef bu kararı doktorlar veremiyor, sonuç... Tomografi hastanın ne kadar iyileşip iyileşemeyeceğini, ne kadar geri döneceğini size zaten söylüyordu.

Hastaneden çıkana kadar her gün en az yarım saat Engin'in dilini çıkarması için karşısına geçip var gücümle dilimi çıkardım. Önce gülüp seyrediyordu, sonra anladı ve taklit etmeye çalıştı. İlk başlarda şişiyor, yüzü kızarıyordu. Sonunda dilini çıkarmayı başardı. Benim dilimin kökü ise uzun süre sızladı.

“Gül Hanım Gül Hanım, gül dibine gel hanım”

Dedeciğim seni çok özliyorum. Bazen tuvalete girip kapıyı kilitliyor, gelip beni güzel sözlerle çağırıp dışarı çıkartacağını anı bekliyorum. Nım nım, caanımı nım nım.

O rüya günleri, bana “Gül Hanım Gül Hanım” diyen sesindeki edayı duymak istiyorum. Hiç değilse öyle bir rüya görmek istiyorum. Anneannem ve sen. En özlediğim iki insan. Canım yansa “Dede beni kurtar” diyorum hâlâ. Dedeciğim biliyor musun, o günden bugüne Gül Hanım hiç değişmedi. Nasıl bıraktıysan öyleyim.

“O minnoş, kirloz Gül Hanım’ı nasıl bir hayat bekliyor acaba” diye kim bilir ne kadar endişe içindeydin. Rüyaya benzeyen günlerimizde, o benim kucığına tırmandığım yaşlı büyükanne, hayırsız baba ve sorumsuz amcalar... “Ne olacak bu kızın sonu?” diye uykularının kaçmış olabileceğini çok sonraları tahmin edebildim.

Gülriz, Gülriz’in bile hayal edemeyeceği muhteşem bir hayat yaşadı. Zira cennetle cehennemin hayatta yaşanacağını çok erken öğrenmişti. Kimliğini, kişiliğini oluşturan kadar çok zorlandı. Sonra bir gün huzuru, mutluluğu bulmanın yolunun, mavi kuş masalı kadar elinin altında olduğunu anladı. Huzur onun vicdanında, kalbindeydi. Ve sonra acılar çekerek, huzurlu tatlı günler yaşayarak insan gibi insan olmayı başardı.

Seni özlemem bir işaret mi acaba? Hani hep yaşlılar eski günleri anmaya, aramaya başladıkları zaman, dünyadan ayrılacağı günün yakın olduğunu düşünmeye başlarmışlar denir ya, bende öyle alametler belirmedi, ama gerçekçi yanım “benden sonra” diye mırıldanmaya çoktan başladı. Tek der-

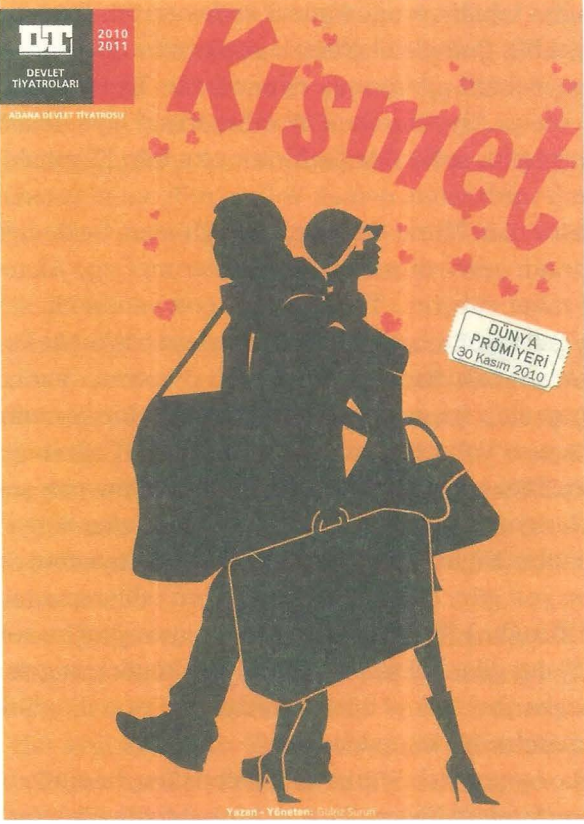
dim; ben önce gidersem Engin istifi bozulmadan hayatını sürdürmeli.

Seni son zamanlarda çok anıyorum dedeğim. Cânımı nımnım.

Seni bu kadar çok sevip hiç unutmamamda Mevlevi oluşunun bir etkisi olabilir mi?

Şimdi biraz Adana'dan söz edelim. Yıl 2010... Fırat Demirağ, Adana Devlet Tiyatrosu Müdürlüğü'ne atandı ve benim Ankara Devlet Tiyatrosu Edebi Kurulu'ndan geçmiş olan *Kısmet* isimli oyunumu Adana'da sahneye koymayı teklif etti. Çok sevindim. Böylece Fırat Bey'in Devlet Tiyatrosu'nda tanıştığımız gün bana gösterdiği yakınlığın çok içten olduğunu bir kere daha anladım ve sevinçle kabul ettim teklifi. Önce hikâye olarak yazmış olduğum, sonra uzun tek perdelik oyun haline getirdiğim *Kısmet*; naif, sıcacık, eğlenceli, güldüren bir oyun. Neredeyse birbirleri için yaratılmış iki gencin hayatın içinde birbirlerine teğet geçmelerini anlatıyor. İki genç evi, daha doğrusu odası düşünün... Aralarında onları ayıran bir duvar var. Altı kişilik oyundaki diğer dört oyuncu da onların çevresini oluşturuyor. Ama onlar şu veya bu nedenlerle bir türlü karşılaşamıyorlar. Biz onları çok yakıştırıyoruz. Futbol seyredişleri, yemek yapmaları, dans etmeleri ile olsun, fikirleri ile olsun birbirini tamamlayan bu çift, oyunun sonunda bir kez apartmanın antresinde karşılaşıyorlar ve birbirlerini hemen tanıyorlar. Ancak artık çok geç, her biri valizleri ellerinde birkaç kelime konuşup ayrı yönlere doğru sahneden ayrılırken –evet sadece sürpriz sonu ile– sizi biraz üzen, biraz düşündüren; “teğet geçmek” kavramı üzerine bir oyun. “Ben çok seviyorum. İnşallah oyuncular da sever” diye düşünüyorum.

Ve Adana'dayım. Her şey yolunda. Bugün Adana Devlet Tiyatrosu kadrosuyla tanışacağım. İlk okuma provası da yapabiliriz belki. Fırat Bey çok zarif bir insan, her şeyle ilgileniyor. Beni rahat ettirmek için elinden geleni yapıyor. Adana Devlet Tiyatrosu çok güzel imkânları olan bir salon ve sahne. Oyunun dekoru çok iyi oturacak. Zaten dekor kafamda çizilmiş. Yazarken mekân da başrollerden birini üstleniyordu.

Nihayet Adana kadrosuyla tanışıyorum. Kadınli erkekli, hep topu 7-8 oyuncu var karşımda. Doğal olarak her zamanki gibi saygıyla ve merakla karşılıyorlar beni. Masaya otururken tanıştığım isimleri aklımda tutmaya bile gayret etmiyorum. Teker teker öğrenirim nasılsa. Hemen durumu kavırıyorum. Bu kadroyla haftada iki oyun oynuyorlar. Bazıları iki oyunda birden oynuyor. Aslında çekirdek kadro dışında başka oyuncular da alarak o sırada geniş bir kadrosu olan *Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz* oyununu bile oynuyorlardı. Hepsi yakışıklı, güzel insanlar. Ancak ben başroldeki genç kıızı bu oyuncular arasında bulamıyorum ve o ilk an Fırat Bey'e (çaresizce) nasıl bir rol dağıtımı düşündüğünü soruyorum. Öyle ya seçme ve deneme şansım yok. Öyleyse onlar hangi ismi hangi role düşündüklerini biliyorlardır. Ben 53 yaşındayken Piaf'ın hayatını oynamışım. Tabii 18 yaşındaki halini de... Çok da başarılı olmuşum. Ama burada durum farklı. Çok genç bir kızla bir delikanlı gerek. (Yaş önemli değil, önemli olan sahne yaşı.)

O bir anlık yüzümden geçen tereddüt bulutunu genç kız rolünü

oynayacağını tahmin ettiğim güzel kadın gördü. Yani durum: Dakika bir, gol bir. Çok güzel gözleri, yüzü; biraz dolgunca çekici bir vücudu var Seher'i oynayacak oyuncunun. Tiyatro bu, olmaz diye bir şey olmaz. "İyi bir oyuncuysa başarırsınız" diye düşünüyorum. Âdet olduğu gibi, rolleri değiştirerek okuduk. Elimizde yalnızca bir delikanlı vardı zaten, demek Volkan rolü onun. Şansıma çok iyi bir dekoratör olan Murat Gülmez, istediğimden, beklediğimden de güzel hazırladı çevre düzenini. Giysi tasarımı Özge Akarsu; onunla da çok rahat çalıştım. Teknisyenler çok yetenekli; ses düzeni, ışık deneyimli elemanların elinde. Provalara başladık. Provalar fena gitmiyor. Ancak, başrol olan Seher'i oynayan oyuncumuz keyifsiz. Neyse ekip iyi, ama yolunda gitmeyen bir şey var. Oyunun en iyi oyuncusu Volkan'ı oynayan Evren Turan Çağrı oldu. Rolüne çok yakıştı. Tam günümüzün akıllı, fırlama rolüne çok şey katıyor. Provalar ilerliyor, oyuncular rollerine ısınıyor ama Seher'in ezberi iyi değil henüz. Hiçbir sahneyi kendi ritminde oynamıyor, pek ezber kaygısı yok gibi. (Şimdi iftira atıyorum tabii, ama tahmin bile olsa iftira iftiradır.) Sanki "Nasılsa oynamayacağım bu rolü, neden çalışayım?" der gibi. Yoksa bu kız rolü bırakmak için genel müdürlüğe mi başvurdu? Yoksa bütün bunlar benim o ilk günkü tereddütlü bakışından mı kaynaklanıyor?

Sonunda, oyuna on beş gün filan kalmışken, benimle bir akşam yemek yemek istedi Seher. Sıcacık bir sohbetle süslenmiş bir yemek yedik birlikte. Adana'nın o güzel kafe restoranlarının birindeydik. Son günlerde sorunları olduğunu, rolüyle istediği gibi ilgilenemediğini söyledi. Ben de ona çok iyi olacağını, kendini kapıp koyuvermesi gerektiğini anlattım. Ne kadar güzel bir kadın olduğunu söyledim, bu kısa sürede nasıl böyle inceldiğini sordum. Bana göre çok güzel bir kadındı, en güzel yerleri gözleri ve yüksek poposuydu.

Oyun günü geldi çattı ve Seher'in ilk gece hâlâ ezberi yoktu. Böyle bir ilk gece yaşadık. Üstelik Lemi Bey gelmiş, izliyordu. Ayrıca Engin ve Zeynep Miraç... Ne yazık ki, Seher sahnede çok güzel bir genç kadın olarak duruyordu, ama oyuna hâkim olamadığından oynayamadı. Rol arkadaşlarını da etkiledi. Volkan'a gelince... Seher'le karşılıklı tek sahnesi bile olmadığı için paçayı kurtardı, ayrıca gerçekten çok güzel oynadı. Sonra Seher hem telefonla hem de yüz yüze benden çok özür diledi. Ve duyduğuma göre ilerde rolün hakkını vererek oynamaya başlamış, on oyundan sonra. O gece Lemi Bilgin benden önce oyuncularını sahneye topladı. Amiyane tabirle, canlarına okudu. "Bu kadar hoş,

tatlı bir oyunu nasıl bu kadar hantallaştırabildiniz?” dedi. Oyunu beğendiğini, oyuncuların oynamadığını söyledi falan. İşte Adana Devlet Tiyatrosu maceram. O oyunu küçük bir tiyatroda yeniden sahnelemeyi çok isterim. Seher'i oynayan oyuncunun özel problemleri mi vardı, yoksa benim yüzümden mi oldu acaba bu fiyasko?

* * *

Bir söylentiye göre yeryüzündeki bütün doktorların piri ve tıp ilminin babası sayılan Lokman Hekim Çukurova'da yaşamış ve ilaçlarını burada yetişen bitkilerden yapmıştır. İnanaşa göre, her bitki hangi derde deva olduğunu Lokman Hekim'e söylemiş. Bir gün, ölüme çare olan bitki de dile gelmiş. Lokman Hekim tam bunu yazacağı sırada bir rüzgâr çıkmış ve elindeki defteri uçurup Seyhan Nehri'ne atıvermiş. Defter de bitki de kaybolmuş, ölüme çare bulunamamış.

Ama insanoğlu yaman, insanoğlu hırslı, insanoğlu ölümsüzlük peşinde. Ve sonunda bir başka ölmez otu bulmuş. Bu otu yeşertip üretip dünyanın dört bucağına yaymış. Ve bu otun adını da *sanat* koymuş. Her kim ki bu otu üretir ve yayarsa ölümsüzlüğe ulaşır. Latince bir deyim vardır, sanatçıların dilinden düşmez: *Ars longa, vita beris*. Yani, sanat sonsuza dek, yaşam ise kısacıktır.

Bir yıl sonra 2011 Adana Tiyatro Festivali'nde Sakıp Sabancı Yaşam Boyu Başarı Ödülü bana verildi. 27 Mart 2011'de yaptığım ödül konuşması:

Bir ödülün değeri, o ödülü size veren kişiyle katlanıyor. Bugüne dek çok az sayıda gerçek tiyatro adamımız oldu. Sayın Lemi Bilgin, bu az yetişen tiyatro adamlarımızdan biridir. Ödülün değeri onun elinden aldığım için daha da büyüdü.

Bugün Devlet Tiyatromuz kısıtlı imkânlarıyla büyük projelere imza atmaktadır. Örneğin 2010'da 60. yılını 60 yerli yazarın oyunuyla perdelerini açarak kutladı. Yaptığı turnelerle Türkiye'nin en ücra köşelerine tiyatro götürdü.

Türkiye'de pek çok konu gibi, kültür sanat da İstanbul'un teke-
linde. Hele ki tiyatro... Devlet Tiyatroları'nın art arda özveriyle aç-
tığı sahneler olmasa, Anadolu'da tiyatronun varlığı neredeyse gö-
rülmeyecek. Ne derler, "İstanbul'a kar yağmazsa Türkiye'ye kış gel-
mez." Devlet Tiyatroları bu alışkanlığı kırmaya o kadar kararlı ki, aç-

tiği sahnelerin yanına iki de tiyatro festivali ekledi: Çiçeği burnunda Antalya Festivali ve bu yıl 13 yaşına ulaşan Adana Festivali. (Lemi Bey adına üzgünüm, tiyatroların kapatılmasıyla uğraşan bir yönetim döneminde Devlet Tiyatroları'nın başında olduğu için. Yapmak istediklerinin çok azını gerçekleştirebildi, o da az çok Ertuğrul Günay'ın destekleriyle. Bu yalnızca benim fikrim, tabii.)

Bu festivaller yalnızca İstanbul'un değil dünya tiyatrolarının seyircisini de ayağına getiriyor.

Ashında dünyada çok bilindik bir örneği var bu festivallerin: Avignon. Avignon Fransa'nın ne başkentidir ne da gözde kentleri arasında sayılabilir. Yaz ayları hariç... Temmuzda Fransa'ya ayak basanların çoğu için Avignon bir cazibe merkezidir. Dünyanın en önemli tiyatro festivalinin yurdudur çünkü. Neden Adana da Türkiye'de tiyatronun uluslararası cazibe merkezi olmasın? Dünyanın dört bir yanından tiyatro toplulukları Adana'da oynamak için heyecanlanmasın? Kısa zamanda katedilen yola bakılınca, hakikaten neden olmasın? Bana kalırsa sevgili Adanamız süratle bu yolda ilerlemekte.

Her gelişimde görkemli Sabancı Camii, Devlet Tiyatrosu binası ve içinde bulunduğumuz şu otel için değerli Sakıp Sabancı'yı sevgiyle anıyorum. Bu üçlü kompozisyon, aynı karenin içine sığan bu üç eser, bence rastlantısal değil, çok incelikli bir düşüncenin ürünü. Bayrağı Sakıp Bey'den devralan Sayın Güler Sabancı'ya da aynı incelik ve çabayı gösterdiği için teşekkür ediyorum. Bu festivali Adana'ya arma-

Dönemin Kültür Bakanı Ertuğrul Günay'la.

ğan eden Devlet Tiyatroları'na ve Sabancı Vakfı'na şükranlarımı sunuyorum. Ne mutlu Adanalılara.

Adana'ya turnelerle hayatım boyunca her yıl gittim. O imkânsız yıllarda en zor koşullarda sinema salonlarında oynayıp sobalı otellerde kaldım. O koşullarda bile ben Adana'yı çok sevdim. Adana'ya Dormen Tiyatrosu ile *Sokak Kızı İrma*'yı oynamak üzere geldiğimden bu yana çok yıl olmuş. Ondan sonra da Gülriz Sururi-Engin Cezzar Tiyatrosu olarak turneye gelmişim. Adanalılar tiyatroyu gerçekten seviyor ve anlıyordu.

Adana'ya ileriki yıllarda derneklerden ödüller almaya, jüri olarak ödül vermeye, kitaplarımın imza günlerine ya da söyleşiler için üniversitelere ve çeşitli kuruluşlara hep gittim. Aldığım Puduhepa Ödülü beni çok etkilemiştir. Onu tiyatrocü kimliğime değil aktivist Gülriz'e vermişlerdi. 2003 yılı olabilir. Puduhepa bir Hitit kraliçesi. Onu önemli kılansa savaşta ölen askerlerin eşlerine maaş bağlatan ilk insan, ilk kraliçe olması. O belge Birleşmiş Milletler binasının duvarında büyük bir yer kaplıyor hâlâ.

* * *

Medeniyetlerin beşiği Anadolu'nun benzersiz ülkesi Türkiye, nedense kendimi bildim bileli hep bir geçiş döneminin içindedir. Bu, benim düze varacağımız günü beklemekle geçip giden gençliğimdir aslında. Genelde ulus olarak yaşamın hakkını vermeden yaşadığımızı düşünüyorum. Yıllardır TV kanallarının bize biçtiği yaşam kültürü entarisini giyiyoruz. Oysa nedir yaşamın hakkını vererek yaşamak? Geç anladım ülkemde geçiş döneminin kolay kolay geçip gitmeyecek bir süreç olduğunu ve bugün bütün bunların ışığında birey olarak kendimizi bu geçiş sürecinden yaşamın hakkını vererek korumamız gerektiğini düşünüyorum.

Nedir yaşamın hakkını vermek?

Önce kendini sevmek, kendi sağlığıyla ilgilenmek, kendini mutlu etmenin adresini bulmak, bunlar için uğraş vermek. Çevresindeki insanları olduğu gibi kabul etmeyi öğrenmek. İnsanları, hayvanları karşılıksız sevmek. Gününü çalışarak, kazanarak, kazandırarak, okuyarak, seyrederek ve muhakkak sanatın bir dalıyla uğraşarak geçirmek. Ve eğlenmek... Belki de en önemlisi eğlenmek, gülmek. Bu çok önemli. İnsan mutlaka eğlenmeye vakit ayırmalıdır. Aslında gülmek tiyatronun özünde var.

Farkında olmasak bile her an sanatla iç içe yaşamaktayız: re-

Puduhepa Ödülü'yle.

sim, edebiyat, giyim kuşam, takılar, heykel, mimari, dekorasyon, fotoğraf, sinema, tiyatro... Oyunculuk ölene kadar, yaşaya oynaya öğrenilen, geliştirilen bir meslek, bir sanat. Yaşamdan zevk almayı bilenlerin işi. Bunu da, ne hocadan, ne yönetmenden öğrenebilirsiniz. Şöhret inşa edilir ama eğer temel sağlam değilse ilk depremde yıkılır. Ahmet Cemal, "Tiyatro insana varmak, ona bir ses götürebilmek için doğrudan doğruya ve yalnızca insanı kullanan tek sanat dalıdır" diyor.

"Sanat, insanlığın ortak bahçesidir" diyor Çetin Altan, "o bahçeyle bütünleştiğin ölçüde yeryüzünde varsın." Ben Johnson, "Sanatın düşmanı bilgisizliktir" diyor. "Bir ülkenin yükselişini yalnız sanat gösterir." Bunun yazarnı bilmiyorum ama aynı fikrde olduğumu biliyorum.

Bence yaşamın hakkını vererek yaşamak budur ve yirmi dört saatin içinde yaşamın hakkı her an verilmelidir. Oysa ülkemizde insanların çoğu, "Yaşamın hakkını vermek nedir?" sorusuna cevap bile veremez.

Adamla kadın

Kadın giriyor mutfağa, mutadı üzere birtakım hoşluklar hazırlıyor. Yemeğe oturuyorlar. Sağ elin üç parmağı biraz zorlanıyor. Aslında egzersizlere devam etse, çok daha çabuk düzelecek. Ancak tam bir tembellik hali içinde. Elinden gel-se, parmağını oynatmadan geçirmek istiyor gününü. İçki istiyor yardımcısından. Haftada iki gün bir iki kadeh şaraba izin var. Ama adam giderek kadının otoritesini sıfıra indiriyor. İçmekte ısrar, yemekte ısrar... İlla, özellikle makarna-çorba filan yemişken, ikinci tabak isteniyor. Vermek istemeyince de sofraya terk ediliyor. Birkaç dakika sonra, öpmeler, sarılmalar, türlü şaklabanlıklar... Her gün benzer şeyler yaşanıyor. Çok hareketli, patırtılı, gürültülü, itiraz dolu, incir çekirdeğini doldurmayacak olaylarla bir patırtı, bir gürültü yaşanıyor... Vakit yetmiyor, günler geçiyor. Kadının günleri artık çok değerli. Vakit daralıyor. Oysa daha yapacak çok şey var. Bir şey üretmek istiyor. Yazacak çok şey var ama vakit, ah vakit! Örneğin, evin bu günlük temposu içinde "kapını kapa, çalış" durumu giderek imkânsızlaşıyor. Kadın günden güne içine mi kapanıyor ne...

Mehmet Kutlu'nun ilginç çalışması

Değerli sanatçınız Mehmet Kutlu'dan bir mektup aldım. Sonbaharda açacağı sergi için sevdiğim bir portremi istiyordu. Buluştuk, anlattı. Çok hoş bir projeydi. Bu portrelerin yüzeyinde ipekböceği kozaları ve kelebekleri kullanacaktı. Ben tekliften çok anlatışından heyecanlandım, onu buraya almak istedim.

Gülriş Hanım merhaba,

"Yeni Hikâyeler" adlı projemde porselen ve camdan üretilecek panolarla 2010 sonbaharında bir sergi gerçekleştirmek istiyorum. Birçok insanın hayatında önemli bir yere sahip olduğuna inandığım sanatçıların kendilerinin vereceği portreler kullanılacaktır.

Proje ile ilgili ön yazım aşağıdadır:

İpek lifleri sağlamlık, esneklik ve güzelliği bakımından sanatçının üretimindeki güzelliği, anlayışındaki esnekliği, duruşundaki sağlamlığı çağırır.

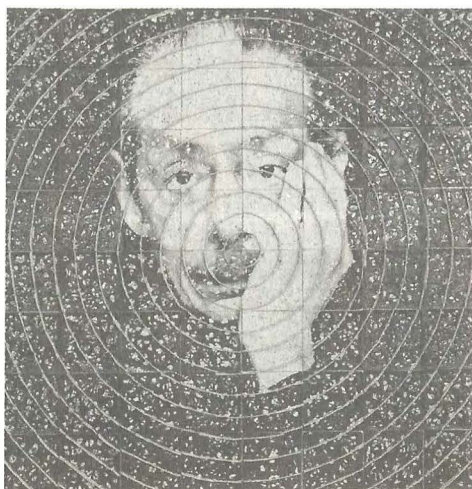
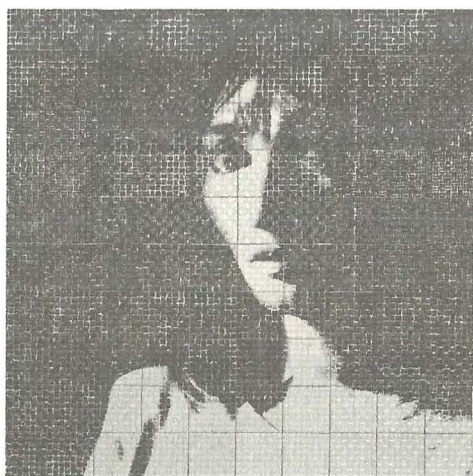
İpek kelebeklerinin 2-3 gün ömrü vardır, ama bu süre üreyip, üretilip yeni bir kuşak oluşturmaya yeter bir durum; sanatçının yaşamında hikâyelerini yeni kuşaklara ölümüne taşınmasıyla özdeşir adeta.

Tırtıllar 8 günde o denli hızla büyürler ki tam 4 kez gömlek değiştirirler.

Sanatçı, her üretimini ateşten bir gömlek giyer gibi giyer ve onu her çıkarışında bir kez daha büyür.

İpekböceğinin kozasını örme zamanı gelir ve kendi kozasının içinde kalır.

Bu kısa yaşam hikâyesinde doğmuş, yok olma pahasına üretmiş ve yeni kuşakların hikâyelerini oluşturmak üzere yeniden kelebeğe dönmüştür. Aslında bu hikâye; sabır, disiplin ve yoğunlaşmanın

çerçevesinde, ipekböceği ve sanatçının ortak yaşam hikâyesidir.

Yenilenmiş, yenilenirken başka yaşamları yenilemiş; kendi hikâyelerini anlatırken kendileri yeni hikâyelere dönüşmüş oldukları için.

Yaşar Kemal, Genco Erkal, Türkan Şoray, Zülfü Livaneli, Sezen Aksu, Fazıl Say ve ben... Bu sergi gerçekleşti Kadir Has Üniversitesi Rezan Has Müzesi'nde. Açılış yapıldı, o değerli isimler arasında... Üniversite içlerinden yalnızca bir tanesini satın aldı. O da benimkiydi. Bunda Mehmet Kutlu kadar fotoğrafımı çeken Ergun Çağatay'ın da etkisi büyüktü. Şu an Kadir Has Üniversitesi Müzesi'nde durmakta.

Hello dergisi için Dilek Hanif çekimi

Biraz da gözümüz gönlümüz açılsın... Ünlü moda tasarımcısı Dilek Hanif 2011 koleksiyonu için Yıldız Kenter'i, Azra Akın'ı, Ayşe Arman'ı ve beni bir araya getirerek unutulmayacak bir projeye imza attı. Keyifli bir gündü. Yıldız Kenter'in ve benim fotomodellik ettiğim gün, Yıldız'ın verdiği pozları izlerken çok keyif aldım. Onu modellik yaparken görmek inanılmaz hoştu. Azra'nın gençliği, Ayşe Arman'ın artık yazarlık kimliği kadar ağır basan görseelliği... İlginç bir dörtlüydük.

Fotoğraflar için Ergin Turunç'a ve tabii ki kendimi sahnede hissettiren muhteşem kostümleri hazırlayan Dilek Hanif'e politika soluduğum o günlerde bana soluk aldırıldığı için teşekkür ediyorum. Sizlere de moda hakkındaki fikirlerimi anlatmak fırsatı bulmuş oluyorum böylelikle.

Stiliyle, duruşuyla ikonik bir figür olan Gülriz Sururi'yle çok içten bir söyleşi...

HELLO!: Bugüne kadar size en uygun görünen moda akımı veya dönem hangisi oldu? Neden?

Gülriz Sururi: Sanatın, kadının, dişiliğin sembolü olan 20'li yıllarda Greta Garbo'yu sahnede ve özel hayatında giydirmiş olan Erte. Dönemin en çok ileriye gören, benzersiz çizimlerinin hem sahnede hem hayatta beni etkilediğini sanıyorum.

Moda akımları ne olursa olsun giysi ve aksesuarlarınızda vazgeçilmez olanlar nelerdir?

Yakışması önemlidir benim için. Vazgeçilmez olma nedeniyle onları aynada seyretmekten, üstümde taşımaktan zevk almamla ilgilidir.

Saç ve makyajınızda yıllardır hiçbir değişiklik yapmadınız. Değişikliklere mesafeli misiniz?

Değilim. Değişiklik olmazsa çağdaş olamazsınız. Ben sahnede sa-

rı, kırmızı, beyaz, siyah saçları kullanma şansına eriştim. Ancak kendi yüz çerçevemin Kleopatra'dan ve Anhesenamon'dan bu yana vazgeçilmez bir moda olarak her döneme damgasını vurduğunu unutmayalım. Ya bana yakışan saç modeli Madam Pompadour'ununki olsa acaba ne yapardım?

Stilinizle hem sanat hem moda dünyası için unutulmaz bir ikonik figürsünüz. Bu etkiyi yaratabilmenizi neye bağlıyorsunuz?

Kusurlarımı görmem, çok erken yaşta gelişmiş olan estetik zevkimi kullanmaktan hâlâ keyif almam. Ayrıca çabasızsız başarı olmaz.

Tiyatroda Gülriz Sururi'nin kendisine stil ve tarz olarak en yakın bulduğu roller hangileridir?

"Sözde Melekler" ve "Sokak Kızı İrma". İnanması zor ama gardırobundan kendi uyguladığım giysilerdi.

"Kaldırım Serçesi" adeta sizinle özdeşleşti. Sizin bu karakterle ilişkiniz nasıldı?

Çok derindi. Çocukluğum, babamın Piaf hayranlığından ötürü onun taş plaklarını dinlemekle geçti. Piaf da turnaklarıyla kazıyarak başarıya ulaşmış biri. Ayrıca aşka âşık bir kadın.

Tiyatro ve moda akımlarının ilişkisini düşündüğünüz bir döneme şahit oldunuz mu?

Galiba Op-Art (Optik Sanat) dönemi. Bütün şehirler ve sahneler gülünçleşmişti. Ben hariç. O dönemi kazak-pantolon idare etmiş olabilirim.

Dilek Hanif tasarımları ile objektif karşısındasınız. Daha önce bir moda çekiminde yer aldınız mı? Bu öneriyi aldığınızda neler hissettiniz?

Gençliğimde defilelere manken olarak katılmak üzere çok önemli modacılar tarafından davet edildim ancak kabul etmedim. Bugüne kadar hiçbir moda çekiminde yer almadım. Dilek Hanif'in önerisi gelince önce biraz tereddüt ettim. Sonra ilk yaptığım, 20 yıllık dar bir gece elbisemi giyip aynaya bakmak oldu. Sonuç; teklifi hemen kabul ettim.

Yıl 2011...

Yıldız Kenter ile fotomodel rolündeyiz.

(Fotoğraflar: Ergin Turunç)

Birinci anı kitabın *Kıldan İnce Kılıçtan Keskince*'nin tarutım yazısı Haldun Taner'e ait. İkinci anı kitabım *Bir An Gelir*'in tarutımuru Yaşar Kemal yazdı. Üçüncü anı kitabımın tarutım yazısı ancak Aziz Nesin'e ait olabilirdi, mümkün olmadığına göre kendimi kendim tarutmayı seçtim. Kapak resmimle de çok örtüşeceğini düşünüyorum.

Bu kitabın kapak resmine karar vermek için de çok düşündüm. Avni Arbaş portresi ve Duygu Sağıroğlu'nun illüstrasyonundan sonra en doğru kararın tiyatrocı Gülriz'i anlatan, ancak hiçbir oyundan olmayan bir fotoğraf seçmek olduğuna karar verdim. Ve düşünmeden Ergin Turunç dedim ve kuşkusuz Dilek Hanif.

Hazır bir röportaj yayımlamışken ilginç bulduğum iki röportajı daha buraya almak uygun olacak sanırım.

**“46 yıldır Türkiye onu hep sürmeli gördü,
ilk defa en yakınlarının bile görmediği gibi
makyajsız poz verdi”**

Yıllar önce bir İzmir turnesinde, sağ gözünde dayanılmaz bir sancı başlar genç oyuncunun. İlk günler aldırılmaz ama sancılar dayanılmaz, uyku uyutmaz hale gelir, ayrıca giderek büyür gözü, şişer.

Ne doktorlar, ne ilaçlar fayda eder. Tersine, gözü dışarı fırlar ve şaşlaşır. Üstelik bu gözle her gece sahnede, *Milli İhtikâr Anonim Şirketi* adlı oyunda, güzel bir kadını oynamak zorundadır.

Çok sayıda doktor gezdikten, sinüs ameliyatlarından döndükten sonra doğru teşhis konur: İritis. Yani gözbebeğin renkli tabakasında enfeksiyon. Neyse ki doktoru, iğneler, ilaçlar, kompreslerle 20 günde iyileştirir gözünü.

Ama sağ gözü biraz şiştir. Bunu söylemeye kalktığında, “Düşünmeyin” der doktor, “Gözünüz şaşşı da kalabilirdi, fırlak da. Susun ve Allah’a dua edin.”

* * *

Genç oyuncu aynanın karşısına oturur. Biraz iri kalan sağ gözüne eski Mısırlılar gibi siyah kalın bir kontur çeker. Sonra sol gözünü de ona benzetir. Etrafına da kalem veya ninelerden kalma sürmeyle kontur çeker.

Artık iki gözü birbirinin aynı duruyordur. Zaten eski Mısırlılar’a benzeyen yüzünün, daha da kişilik kazandığını düşünür. Gözlerini abarttığı için başka makyaj da yapmayarak dengeyi sağlar.

Yıllar sonra moda olacak bu göz makyajını, 1957’de bulur Gülriz Sururi. Ve o günden beri asla değiştirmeden, kalemsiz haliyle kimsele-re, ama kimselere göstermeden kullanır.

Dile kolay, tam 46 yıl, yatak odasından gözünün makyajını yapmadan çıkmaz.

Madem göz makyajımı değiştirdim, saç biçimimi de değiştirip
alamatifarikalarımı bir yana koyayım, dedim.

Yakışsın yakışmasın, çok kadın tarafından taklit edilir.

Öyle bir olay olur ki, beğenenler güzel badem gözlü, mühür gözlü
der, beğenmeyenler kurbağa gözlü!

Gözündeki rahatsızlık geçer, ama o makyajından vazgeçmez.

Son yıllarda “yaştan ötürü” her gün biraz daha artırır sadece.

Yuvarlak gözlü olanlara da şiddetle tavsiye eder.

* * *

Onu bugüne kadar makyajsız, –yani sizden önce bizim gördüğümüz gibi– gören kişilerin sayısının bir elin parmaklarını geçmeyeceğini söylüyor:

“Zaten çoğu artık hayatta değil” diyerek gülüyor.

En çok gören tabii ki eşi Engin Cezzar. *Ama inanın, o bile ilk üç seneden sonra görebilmiş!*

“Nasıl yani?” deyince, muzipçe gülüyor. “Yatağa uyumak için girmedığım zamanlarda makyajımı çıkarmam gerekmedi!”

Sonra evdeki yardımcısı görüyor bazen. Ama kesinlikle her zaman değil. “Sabahları bana greyfurt suyu getirir, yatakta öyle kukla gibi bulur.”

Sururi evde kimse yokken ve makyajsızken kapıyı açmak zorunda kalınca da siyah gözlüklerini takıyor gözüne; hiç açık yok yani.

Tiyatroda peşinden çok koşmuşlar; görebilmek için taktikler geliştirmişler, karşısına geçip yalvaran çok olmuş. Hayır. Bir kez bir arkadaşına yakalanmış sadece...

* * *

Peki ya şimdi? Bunca yıl herkesten gizlediği sırrını neden açığa çıkarıyor? Neden soyunmaya karar verdi?

“Bu halim, farklı. Yok farklı değil de bu şekilde farksızlaştım, sıradan oldum sayenizde. Aslında ömür boyu değiştirmem, diyordum ama bir iki yıldır bunu denemeyi de aklıma koymuştum. Bu biraz test gibi oldu. Ama testler genellikle gizli yapılır, benimki biraz kamuoyu yoklaması gibi olacak.”

Evet ne diyorsunuz, gözleri çıplak mı kalsın, yoksa eskisi gibi giyinik mi?

Emel Armutçu, *Hürriyet*

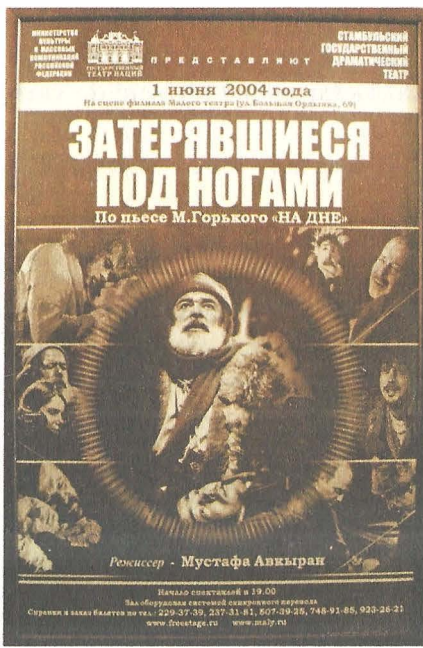
Engin Cezzar:

“Gülriz zefiros gibidir, yani karayel gibi”

Engin Cezzar'ın adını bugünlerde her zamankinden sık duyuyoruz, ama bu daha hiçbir şey değil. Bekleyin, Gülriz Sururi'nin anılarının ikinci cildi olan *Bir An Gelir* çıksın, Cezzar ile yatıp Cezzar ile kalkacağız. Engin Cezzar'ın dünyasında tiyatro ve deniz tutkusunun dışında bir de Gülriz Sururi var. “Serçe bilekli, aslan yürekli” diye tanımladığı Sururi ile olan beraberliği “acıısıyla, tatlıısıyla” 40 yılı doldurdu. Tatlısı tatlı, ama acısı da epey acı bir biçimde. Arada ayrılık, hatta –“Gülriz ısrar etti” diyor– boşanıp tekrar evlenme de var. Gülriz Sururi'nin kitabında da yer verdiği gibi zaman zaman “fazla hareketli” bir duygusal yaşamı olmuş Cezzar'ın. Ona sorarsanız, hepsi “arıza”dan ibaret! Yani neredeyse olması kaçınılmaz, ama “giderildiğinde” de geride iz bırakmaması gereken durumlar. Tabii öyle olmuyor. Kadınlar unutmuyor! Bu konuşmayı Cezzar ile baş başa yaptık. Ama Gülriz Sururi'nin varlığı hep bizimleydi. Sadece Sururi'den söz ediyor oluşumuzdan değil, Cezzar'ın yüksek dozdaki “onu bir kez daha incitme” endişesinden de. Engin Cezzar birikimi, kişiliği ve tavrıyla gittikçe azalan bir insan türünün örneği. Gülriz Sururi'ye duyduğu içten hayranlık, onu ön plana çıkarırken son derece yapmacıksız, doğal hali insana “Böyle bir adam, bu şekilde söz ettiği bir kadını gerçekten bu kadar üzmüş olabilir mi?” sorusunu sorduruyor. Ne yazık ki bu olumlu özelliklerin hiçbiri, başka vasıfları engellemiyor! Bazen sevmek birini üzmeye engel değil. Ama Cezzar her ne yaptıysa, –yıllar önce, onları ünlerinin doruğuna taşıyan Keşanlı Ali Destanı'ndaki bir replikte olduğu gibi– “istil ilen, zarafet ilen” yaptığını tahmin etmek de pek güç değil.

17 yıl sonra oyuncu olarak sahneye dönüyorsunuz. Heyecanın yanında gerginlik ve endişe de yaşıyor musunuz?

Hayır. Oyunculuk bisiklete binmek, yüzmek gibi, bir kez öğrenin-

Ayak Takımı Arasında'nın Rusya turnesindeki afişi.

ce bir daha unutmuyorsunuz. İki yıl önce çok büyük bir kalp ameliyatı geçirdim. Önceleri o nedenle, vücudum esnekliğini kaybetmiş midir, nefesim kesilir mi diye endişelendim biraz. Ama yönetmen...

Kim yönetiyor?

Mustafa Avkıran, yeni kuşak yönetmenler arasında en güvendiğim isim. Benim için de çok uygun bir rol düşünmüş. Zaten öyle çok "oynama açlığı" çektim ki, şimdi kendimde müthiş bir enerji hissediyorum.

Kimin karşısında oynarken kendinizi bir sınavda gibi hissedersiniz?

Bu sorunun cevabı belli değil mi? Gülriz'in tabii!

Gülriz Sarı ile 40 yıldır birliktesiniz. Onun gibi sıra dışı bir kadınla beraber olmak nasıl bir duygu?

Gülriz gerçekten çok özel bir kişilik. Bir kere tiyatrocusu olarak çok özel. Bütün yaşamını tiyatroya adanmış bir insan. Sonra olağanüstü bir yazma yeteneği var. Şaşkınlık içinde seyrediyorum; bir oturuyor masaya, takır takır yazıp kalkıyor. Ben bir sayfa mektup için bile üç gün düşünürüm.

Önümüzdeki hafta Gülriz Sururi'nin anılarının ikinci cildi çıkacak. Basında yer alan haberlere bakılırsa siz bu kitapta da ilk kitaptaki kadar yoğun bir şekilde varlığını sürdürüyorsunuz.

Hayır, bu kez daha da fazla, kitabın starı olduğum söylenebilir!

Anlatılanlar arasında "Bu bana haksızlık" diye düşündüğünüz, aynı durumu siz bambaşka yaşadığınız halde, çok farklı bir anlatımla karşılaştığınız oldu mu?

Tabii, ama bu doğal, iki insan aynı olayı aynı biçimde yaşayamaz. Şu sehpadaki mumu, yanındaki küllüğü bile aynı gözle göremez. Yorum farklılıkları kaçınılmazdır. Ama ikimizi bir yana bırakacak olursak, Gülriz'in en önemli başarısı çok yürekli, otosansürden kaçınarak yazmasıdır. Üstelik yiğidi öldürür ama hakkını yemez. Ben anılarımı yazmaya kalkıştığım da hep kendi sansürüm nedeniyle vazgeçtim. Gülriz yaşadıklarında çok dürüst, çok objektif olabiliyor. Yüzde doksan dokuz!

Kalan yüzde bir, eminim sizinle ilgili bölümlerdir.

Bunu bana söyletemezsin. Kendi yorumun olarak yaz!

Birbirinizi tamamladığınızı düşünüyor musunuz?

Gülriz'in bir elmanın iki yarısı gibi, benim diğer yarım olduğunu düşünüyorum... Temeldeki dünya görüşünde her zaman mutabıkız. Mutabık olmadığımız konularda da birbirimizi tamamlayabildiğimiz, gerektiği yerde eleştirip gerektiği yerde yüreklendirdiğimiz için bu günlere gelebildik.

Gülriz Sururi'nin hayatınıza girdiği anı hatırlıyor musunuz?

Amerika'dan çok yeni dönmüştüm, Hamlet'i oynuyordum. Beyoğlu'nda yürürken rastladım Gülriz'e, o kadar beğendim ki, peşine düştüm. O da tiyatrocuymuş, ama henüz bilmiyordum. Pat diye Küçük Sahne'ye girmez mi! Ben de arkasından gittim hemen. Gidiş o gidiş...

Beraber bu kadar uzun bir yolculuğa çıkmak için hangi özellikleri sizi çekti?

Ben denizciyim. İki türlü yola çıkılır. Birinde, bir rotan vardır. Uğrayacağın koyları, meteoroloji şartlarını, hepsini bilerek yola çıkar, yavaş yavaş hedefine ulaşırsın. Bir de kaptanın sonsuz denize bakarken kaşınup, macera için çıktığı yollar vardır. Ben fırtına severim. O

hesapsız yolculuklarda, için için bir fırtına patlamasını beklerim ki, doğayla didişebileyim. Gülriz ile yola çıkış da böyle bir macera yolculuğuydu.

Çok fırtına çıktı mı?

Oooo!

Sizin fırtınalar deniz durulduğu için mi aşıldı, kaptanın ustalığından mı?

Bu hiç bilinmez! Ben kaptan olarak hep kendi maharetime yorarım ama, belki de denizin sakinleştiği bir ana denk geliyorumdur!

Gülriz Sururi'yi düşünmeden geçirdiğiniz bir gün olmuş mudur?

Aynı olduğumuz dönemlerde düşünmemeye çalıştığım günler olmuştur, ama becerebildiğimi hatırlıyorum.

Gülriz Sururi'nin ustalaştığı konulardan biri de yemek. Pişirdiğinde en çok heyecan duyduğunuz yemek hangisi?

Gülriz'in sadece yemekleri değil, sofrası ve yarattığı atmosfer de müthiştir, ama ben yemeğe düşkün bir adam değilim. Vermezlerse hiç aramam, verirlerse çok yerim. Doğal gıdalardan yanayım. Balıkçım, balığı çiğ yerim. Çorba severim. Çok güzel, Gülriz'in bile maddalya taktığı çorbalar yaparım. O da doğal beslenmekten yanadır, ama usta olduğu için çok alengirli yemekler de yapar. Örneğin, hiç aklımın yatmadığı tarçınlı balığı bile bayılarak yiyeceğim kadar lezzetli pişiriyor. İçinden kayısı, erik gibi sürprizler çıkan pilavlarından da çok etkilenirim.

Gülriz Sururi'yi hiç bakımsız, makyajsız gördünüz mü?

Ne mümkün! Yataktan kalktıktan sonra on dakika kadar ortadan yok olur, geri geldiğinde yıllardır gördüğümüz Gülriz'dir. Ben bir gün bile pasaklı bir kadınla yaşamak durumunda kalmadım. Böyle bir disipline hayran olmamak mümkün değil.

Onunla yaşamaman yorucu bir tarafı da var mıdır?

Gülriz ilgi merkezi olmak isteyen bir insan. Her şeyin kendi yaptığı plan program çerçevesinde, kendi düzenine uygun yaşanmasını ister. Etrafındakilerden her zaman, her durumda sevgi ve şefkat bekler.

Beklediği kadarını verebildiniz mi?

Zaman zaman istesen de veremezsin. En basitinden, kendi sorunların olabilir.

Gülriz Hanım o sorunları fark eder mi?

Evet... Sonradan.

Oyunculuk ilgi merkezi olmayı,  ne çıkma duygusunu güçlendiren bir sanat. Bu anlamda bir  eki me ya adınız mı?

Hayır, ben her zaman Gülriz'i ön planda tuttum. Sahne  zerinde Gülriz gördüğüm en saygılı insanlardan biridir, ama  unu açık kalplilikle söylemeliyim ki, ben her zaman daha saygılı oldum.

Gülriz Sururi'nin bir huyunu değiştirmek olsaydınız, bu ne olurdu?

Önyargılı olu unu değiştirmek isterdim.

Uzun süren evliliklerde erkekler kadınları ya "  zer" ya da tamamen içinden çıkılmaz bulur. Size hangisi oldu?

Ben onu kendimden bile iyi tanıdığımı düşünüyorum.

Nasıl bir kadın o tanıdığınız Gülriz Sururi?

Şimdi sana şöyledir, böyledir demeye kalksam, hepsi boş! O kadar kendine özgü bir "yaratık" ki onu tanımlamaya yetecek sözcükleri bir araya getirmek hiçbir babayi idin harcı değil.

Arada, "arıza çıktı" dediğiniz dönemleri  imdi, "Keşke hiç yaşanmasaydı!" diye düşünür müsünüz?

Hayır, bunu söylemek hayata, insan doğasına saygısızlık olur.

Sizin tabirinizde "arzulara" rağmen bugünlere gelen bir ilişkiyi korudunuz. Hatta o dönemlerde bile tam anlamıyla kopmadınız. Yine sizin deyiminizle, "birbirinizin en yakın akrabası" olmayı s rd rd n z. Bundan böyle aranızda birinin girme ihtimali nedir sizce?

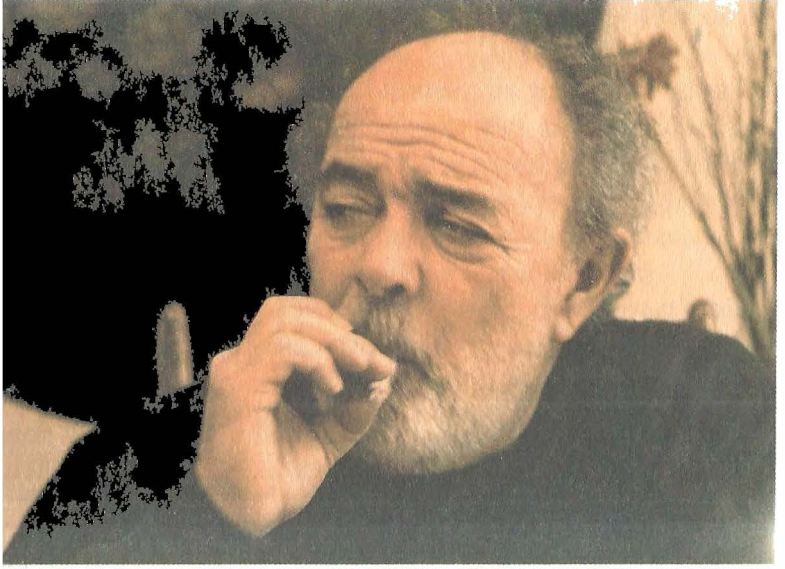
Gülriz ile benim arama daha önce bir şey girmedi ki, bundan böyle girsin.

Ya o "arızalar" neydi?

Adı üzerinde, "arızaydı" onlar! Arızalar esas olan sevgiyi hiç etki lemedi.

Evlili inizde kim kimi daha çok üzdü?

Gülriz'e sorsan o    lm   t r. Bana sorarsan, ben de    lm   , ama çoktan silmi imdir. Yapım gereği ben unutturum, o unutmaz.

Aranız kötü olduğunda nasıl gönlünü alırsınız?

Ne kadar zordur bilemezsin ve hiçbir formül de işe yaramaz. Sonra bir bakarsın, bir şeyler olmuş, yüzünde güller açmış. Gülriz aslında hâlâ bir çocuktur ve onun yaşadığı çocukluğa zaafım var benim. Hikâyesi çok etkilemiştir beni. Ona duyduğum sevgi ve şefkatte bunun çok önemli bir rolü vardır.

Siz denizle haşır neşir birisiniz. Dolayısıyla rüzgârlarla da. Gülriz Sururi'yi bir rüzgâra benzetecek olsaydınız, hangisi olurdu?

Karayel... Çok özel bir rüzgârdır. Kuzeybatıdan eser. Halikarnas Balıkcısı, "zefiros" der karayele. Zefiros, ebedi gençlik rüzgâdır. Ege'ye serinlik ve dinamizm getirir. O iklimi yaşanır kılar. Karayel olmasaydı Yunan medeniyeti olmazdı.

Hülya Ekşigil, *Milliyet*

Cumhuriyet gazetesinin 88. yılı

Cumhuriyet gazetesinin 88. yılı kutlama davetine çok değerli isimler arasında ben de çağrıldım konuşmacı olarak. 8 Mayıs 2012'deki kutlamada aşağıdaki konuşmayı yaptım:

Cumhuriyet gazetesiyile ilkokul yıllarımda tanıştım. Okul dönüşü en önemli görevim, babaanneme tiryakisi olduğu köşe yazarları Burhan Felek ve Nadir Nadi'nin makalelerini okumaktı. O günlerde anlamakta zorlandığım bazı sözcükleri yaşıtılarından önce öğrendim. Onları özümserken *Cumhuriyet* gazetesiyile politize olmuş bile olabilirim.

Hiçbir yaşımda apolitik olmadım. Ama politikaya aklım hiç ermedi. Ailem gibi çevrem de *Cumhuriyet* okuyordu. Benimse elime değdiği günden bu yana hiçbir günüm onu okumadan geçmedi. Yıllar içinde buna başka gazeteler de eklendi tabii. Ama *Cumhuriyet*'in yeri her zaman başkaydı.

Cumhuriyet gazetesine teşekkür borçluyum. Hayatıma yön verdiği için, zaman zaman aynaya bakıp gerçek Gülriz'le yüzleşmeme yardımcı olduğu için. Birey olarak, vatanım için bir şeyler yapabileceğimi bana hatırlattığı için. Cesaretlendirdiği için.

Ülkemin düze çıkabilmesi için, doğru eğitimin ülke genelindeki eğitimden önce düşünülmesi gerektiğini genç yaşımda fark ettim. Her şey benden önceki kuşakların Köy Enstitüleri'nin, daha sonra Halkevleri'nin kapanmalarına sessiz kalmalarıyla başladı. O gün milletlikten ümetliğe döndürülmemizin karan çoktan verilmişti ve uygulamaya başlamıştı. Ülkemiz o yıllarda çok şey kaybetti. Laik Cumhuriyetçiler ya ileyi göremedi ya da öteki ihtimali söylemek içinden gelmiyor.

Yıllar geçti, yönetimler değişti, gene değişti. İhtilaller yaşandı. İlki ne önce sevindik, sonra yerindik. İhtilaller devam etti. Sonunda yirmi yıl kadar önce, nihayet "Karanlığın ayak sesleri" diye güzel uykumuzdan uyandırıldık. Ucundan kenarından ben de dahil olmak üze-

re toplantılar yaptık. “Ne”, “Kim”, “Karanlığın ayak sesleri de ne oluyor?” diyordu bazıları.

Bir meşale misali başlayan toplantılar, kısa sürede saman alevi gibi söndü. İttihatçıların ilk toplantılarında “Peki şimdi ne yapacağız?” dedikleri gibi, her kafadan çıkan seslerin hiçbirisi, ne yapılması gerektiğine doğru yanıt veremedi. Neden? Ne yapması gerektiğini bilmeden yola çıkmak milletimizin bir özelliği mi yoksa? Anladığım, ne yapacağını bilemeyenler ihtilallerden medet umar hale geldi.

Karanlığın ayak seslerinden çokook sonra... *Cumhuriyet* gazetesi “Tehlikenin farkında mısınız?” uyarısıyla bir kez daha tarihe imza attı... Çoğumuzu gaflet uykusundan uyandırdı.

Bize kim olduğumuzu hatırlattı. Tehlikenin farkına varana kadar, bıkmıp usanmadan tekrarladı gazetem *Cumhuriyet*; sonunda çocuklarının hiç değilse bir kısmını uyandırmayı başardı.

Bizler de soluğu meydanlarda aldık. Artık yok değildik, azdık ama vardık. Sesimiz soluğumuz çıkıyordu. Mitinglerde buluştuk. Ne darbe istiyorduk, ne şeriat. Aydınlık Türkiye’yi yaratacak bir eğitim istiyorduk. *Cumhuriyet*’in bize kazandırdıklarını geri vermek istemiyorduk. Bir de adalet istiyorduk. Çok mu geç kalmıştık? Hayır. Ancak o kadar az olduğumuzu hissedemiyordum.

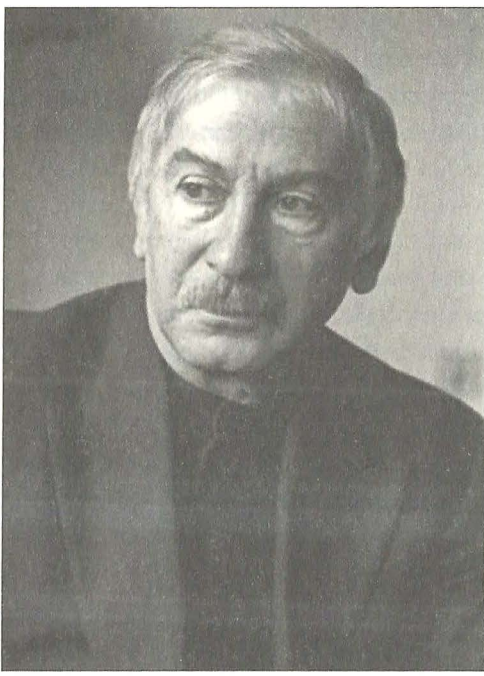
Katıldığım mitinglerde ruhum yıkandı sanki, artık bağırmak istiyordum: “Bize bakın! Biz görmezden gelmeye, yok saymaya çalıştığınız Türkiye’nin gerçek yüzüyüz! Bu resme alışmaya çalışın! Bu resim Atatürk’ün resimlerinin, heykellerinin ve söylediklerinin yanında hep karşınıza çıkacak!”

Ancak o günlerden bu yana öyle gündemler yaratıldı ki öyle adil olmayan kararlar alındı ki, sesimiz soluğumuz hangi birine yetişeceğini şaşırdı. Ayrıca günden güne sesimizi duyurmak iyice zorlaştı. Bazı meslekler, insanı günün birinde vataniyle rahatı arasında seçim yapmak zorunda bırakır.

Medyamızın büyük bir kısmı, seçimini yapmıştı. Artık bizleri görmezden gelmek zorundaydı.

18 Mayıs’ta biz tiyatrocuların eyleminde gördüm ki artık az değiliz, çoğalıyoruz ve bunun için bizim uğraş vermemize gerek yok. Aldıkları her yeni kararla onlar bizi çoğaltıyor.

Yeter ki bizler sonra ne yapacağımızı, nasıl yapacağımızı iyi bilelim. Hazır olalım, geç kalmayalım, seyirci kalmayalım. Bu memleket yeniden, yeniden kazanılmaya değer. *Cumhuriyet*’in savaşı bitmedi, devam ediyor. Kurtuluş Savaşı devam ediyor. Bu savaşın seyircisi olmayalım, içinde olalım. Yaşam bir oyunsa eğer bu oyunun içinde, ufak büyük bir rol alalım. Bu memleket bizim.

İlhan Selçuk.

Güzel yazmış, güzel söylemişsin Gülriz. Üstelik o akşam Anadolu Kültür Merkezi'ndeki toplantıda CHP Genel Başkanı Kılıçdaroğlu da vardı. Benim konuşmam da çok alkışlanmıştı. 2012'de ben de ciddi ciddi feryat edenlerden biriyken bugün 2016, üzerinden dört yıl geçmiş.

O gün "Geç kalmayalım, seyirci kalmayalım" derken, kaldık ki ne kaldık. "İçinde olalım, seyirci kalmayalım" demiştim. Bugün gırtlığımıza kadar Ortadoğu bataklığına batmış durumdayız. Benim isyanım okyanusta bir damlacık. Ama zaten biz bir türlü damlaya damlaya göl olamayan bir milletiz.

Şimdi *Cumhuriyet* gazetesi demişken, İlhan Selçuk'tan söz etmemem düşünülemez. Ona 1 Nisan 2008'de yolladığım mektubu buraya koyuyorum.

Sevgili İlhan Selçuk,

Seni sabahın 4'ünde derdest edip götürdüklerini öğrendiğim anda başlayan atrial fibrilasyon krizim, beni üç gün yatağa serdi. Ülke-
min, Cumhuriyetimizin içine düştüğü çıkmaza (başka sözcük bulamıyorum) çok üzüлüp stres içinde yaşamaya kendimi alıştralı çok oldu. Ama seni sabahın köründe evinden almak cüretini göstermelerine

kalbim dayanmadı. Ve anladım ki, meğer ülkem için büyük umudum *Cumhuriyet* gazetesiymiş, senmişsin.

Bütün gazetelerin ve TV kanallarının yaşını binlerce kere hatırlatmaları nedeniyle aynı kuşak olduğumuzu öğrenmiş bulduğumdan, her zaman siz dediğim sana “sen” demenin günü geldiğini düşündüm.

Kendi yaşımı kabul edemeyip “Neee ben bu yaşına mı geldim?” diye her zaman şaşıtığım, yalan da söyleyemeyeceğim için yaşımı unutmayı seçmişimdir. Meğer sen de öyle yapıyormuşsun! Çok sevindim...

Geçmiş olsun sevgili İlhan. Sen tanıdığım en genç Cumhuriyet delikanlısısın.

Çok yaşa e mi!

Bu da geçer yahu!...

Gülriiz Sururi

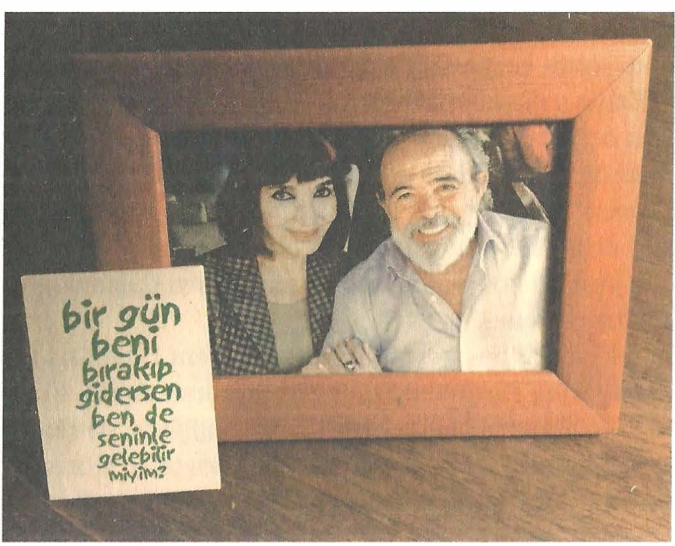
Düşünebilir miydim bazen öldürüp de geçeceğini?

Kalbim sonunda isyan etti

Sanki her şey yoluna girmiş gibi, mümkün olduğunca eski düzenimize yakın bir düzen kurdum sanıyorum. Yemek saatlerimiz düzenli. Uyanmak düzenli, uyumak düzensiz. İlaçlar yüzünden Engin çok uyuyor. İyice yatağa bağlanma eğiliminde. Birinci yılın sonunda ben yavaş yavaş bu ilaçlardan kurtulursa daha sağlıklı yaşayabileceğini düşündüm. Ve yavaş yavaş hasta yakınlarını rahatlatmak için hastaya verilen uyuşturucu, uyutucu ilaçları azaltmaya başladım. O günlerde yine pek ünlü bir hanım doktorumuza durumumu anlatıyorum, o da bana değil Engin'e ilaç vermenin daha akıllıca olduğunu savunuyordu. Olmadı, anlaşılmadı.

Bir gün bir doktor dostumla dertleşirken bir psikiyatra görünmemin beni rahatlatacağına karar verdi, ben de kabul ettim. Çok yorgundum, kendi hayatım kalmamıştı. Engin'in esiri olmuştum. Hastabakıcı, hemşire, aşçı, kâhya, asistan... Soluk alacak vaktim yoktu. Yollandığım psikiyatrla bu minval üzerine konuşuyorum. Bana şunu teklif etti: "Haftada üç gün bana geldiğinizi söyleyip evden çıkın, sonra istediğinizi yerde vakit geçirin." Ne diyeceğimi bilemedim. Ona "Benim sorunum o değil, istediğim zaman çıkar, istediğim yere giderim. Benim sorunum bunu yapmayı arzu edememem" demeye çalıştım, ancak başarılı olamadım sanırım. 25 dakikada, bana göre çok fazla para ödedim ve çıktım.

Engin ilaçlar azaltılınca giderek daha enerjik, daha uyanık fakat biraz agresif olmaya başladı. Birden, beklenmedik bir anda bağırıyor, hepimizi ürkütüyordu. O ara birden anladım ki benim zayıf yanım bana yüksek sesle bağırılmasıymış meğer. 16 yaşımdayken babamın haksız yere bağırmasına isyan edişimi hatırlıyorum ve tüylerim havaya kalkıyor. Bir akşam Engin yine buzdolabının yanında yardımcımıza bağırarak derdini anlatmaya çalışı-

yor. Ne oluyor gibilerden gittim mutfağa, Engin'e bir iki kere "Bağırma" dedim. O sesini daha yükseltince onun sesini bastıracak kadar bağırarak "Bağırma, bağırma!" dediğimi hatırlıyorum. Elimi kulaklarıma kapatmışım "Bağırma bağırma" derken birden sesim çatladı, başım döndü, gırtlığım parçalandı sanki. Engin korkmuş, beni seyrediyordu. Yatak odasını zor buldum, yatağa kendimi zor attım. Bağırمام ağlamaya dönüşmüştü, bağra bağra ağlıyorum.

Neden sonra nefes alamamaya başladım, sarardım, nefesim daralıyor. Öleceğim sandım. Tıkanıyorum, az sonra ölebiliyim gibi bir duyguya kapıldım. Bana ne olduğunu çözemiyordum bir türlü. Ağzımdan "Dedecim, annecim"den başka bir şey çıkmıyor. Zeynep'e telefon ettim, hemen geldi. Ambulans istedi; ambulans gelmiyor. Ben neden nefes alamadığımı çözemiyorum ama boğularak ölmek ne demek biliyordum artık. Nefessiz kalmak iğrenç bir şey. Tam donarumlu bir sedye geldi odaya, bana iki adam oksijen maskesi takmaya çalışıyorlar ve başaramıyorlar. Bir yandan sedyeyle merdivenlerden indirip ambulansa koyuyorlar, hâlâ nefes alamıyorum. Acile gidene kadar nasıl nefessizlikten ölmedim, bir mucize. Sonunda loş, daracık bir yerde üzerime eğilmiş bir sürü insan arasında oksijen maskesi yüzüme yerleştirilebildi ve ilk nefesimi alabildim.

Korkunçtu durumum ve yalnızca bağırdığım için ölme tehlikesi atlattığıma inanamıyordum. Öyle bir şiddetle bağırışım ki ciğerler kendini korumak için su toplamış. Çok ciddi bir tehlike atlattığımı zor anladım.

O zaman doktorların bana “Kendinize zaman ayırın, kendinizi düşünün, sonra Engin Bey’e düşman olursunuz” sözlerini anımsadım. Engin’e düşman olmak mı? Yıllardır sınıandım bu konuda, mümkün değil böyle bir şey. Tutkuma, sevgime, çok az; evet azıcık da, insanlık görevi de eklendi galiba. Daha çocuk yaşta izlediğim Amerikan filmlerindeki “İyi günde, kötü günde, hastalıkta, sağlıkta” diye başlayan yeminlerin çok etkisinde kalmış biriyim. O küçük yaşlarda böyle yeminlerle evlenmeyi düşündüğümü gayet iyi hatırlıyorum.

Giderek normalleşmeye başladık. Madem Engin’siz gitmeye razı olamıyorum Engin’i sosyalleştirmeye kararlıyım. Fizik tedaviye 15-20 gün devam edince yürüyüşü değişiyor. Artık galalara, filmlere gidiyoruz; arada dışarı yemeğe çıkıyoruz. Görenler, “Engin çok iyileşmiş” deyip duruyorlar. Daha sakın bir hayatı yaşayıp gidiyoruz işte.

Giderek Engin’in hastalığıyla dalga geçmeye bile başladım. Bazen bir taksi şoförü veya garson, “Beyefendi Japon mu?” diyor Engin’in konuşmasını duyunca. Anlatıyorum durumu. Evde eski bir Osmanlı kılıcı var. Bir gün Engin’in eline kılıcı verdim “Hadi bakalım samuray ol, bu da Hattura Hanzo kılıcın” dedim. Engin bir anda kılıcı aldı ve aynanın önünde bacaklarını aralayıp dizlerini kırarak bir oynadı... Japon bir Samuray gibi savaş sesleri çıkararak. Bir yandan aynaya bakıp hem güldük hem sevindik. Çok nadir de olsa bazen “Neden ben?” bakışıyla gözyaşlarını tutamayınca kahroluyorum. Bu kadar okumayı yazmayı seven, yaşam âşığı bir adam... Neden o?

Artık arada bir Engin durup dururken beni güldürmek için Hattura Hanzo oluyor, ben de onun ne kadar iyi bir oyuncu olduğunu seyre diyorum bıkmadan.

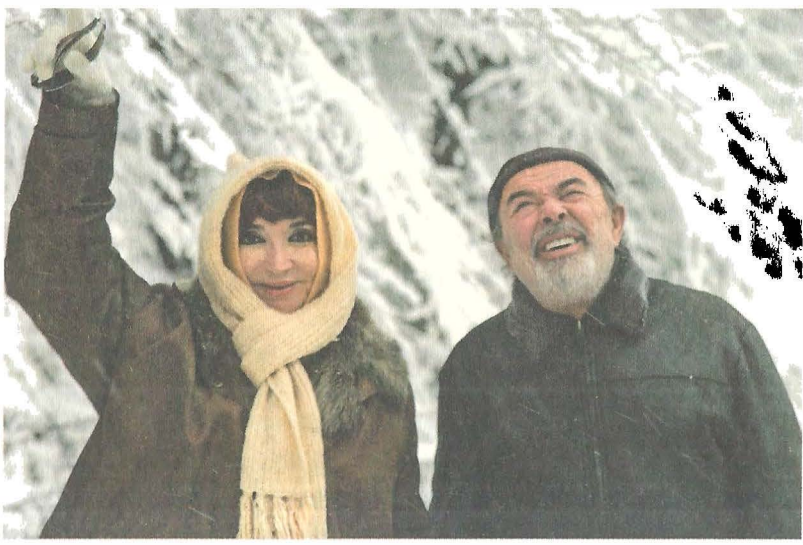
Ne diyordum? Nefes almakta zorlanırken yoğun bakımda iki gün, hastane odasında da iki gün yatıp çıktım. Dinlenemeden beşinci gün, kıpırdayacak halim yokken çocuklar için Bayülgen’in “Baba Beni Okula Gönder” projesi için oteldeki toplantısına katıldım. Kısa süre sonra hayat devam etmeye başladı. Engin’in her halini doğal kabul ediyorum. Onu yalnız bırakmaya kıyamıyorsa “Benimle gelmeli, yanımda olmalı” diye düşünüyorum. Belli dönemler fizik tedaviye gidiyor ve bir süre sonra kasları güçlenip yürüyüşü düzeliyor. Ama aslında Engin yatıp uyumayı tercih ediyor. Bu nedenle her şeyi ite kaka yaptırmak zorundayım. Ama değermiş.

Umutsuz yaşınmıyor!

Bir gün Bodrum'dan sevgili mimar arkadaşım Sema Yeşilova telefon etti. "Gülriiz Hanımcığım, belki biraz garip gelecek ama, geçen gün arkadaşlarım bir olay anlattı. Ankara'da bir doktorun İngiliz olan kayınpederi, afazi konusunda uzmanmış. Damadı ve kızıyla birlikte bu üçlü Ankara'da bir klinik açmışlar. Bana anlatan arkadaşımın 76 yaşındaki babasının durumu aynen Engin Bey gibiymiş. Ve birkaç aylık tedavi sonucu tamamen iyileşmiş, şimdi konuşuyormuş. Olur olmaz bilmem ama, size söylemem gerektiğine karar verdim." Birden heyecanlandım, kalbim küt küt atmaya başladı. Bu dışı güzel, içi güzel dostuma teşekkür ederek kliniğin iletişim bilgilerini aldım. Umut... Ya olursa? Heyecanlanma Gülriiz, önce neymiş, bir iyice öğren. Dereyi görmeden paçaları sıvama.

Hemen telefonu açtım. Damat olan doktora kendimi tanıtıp bilgi aldım. Ve doğrusu anlatılan şeyler ilgimi çekti. Emboli nedeniyle beynin hasar gören bölgeleri ölüyor. Ancak zamanla ölen hücrelerin yerine komşu hücreler yardım etmeye, onların işlevlerini yapmaya soyunuyorlar. Bu nasıl oluyor? Müzik yoluyla. Değişik bir sistemle, kulaklıklarla hastaya müzik dinletiyorlar. Sabah ve akşam birer saat. Zaman içinde bu müzikle komşu hücreler harekete geçiyor ve ölü hücrelerin işlerini görmeye başlıyorlar. Doğrusu çok heyecanlandım. Bana olmayacak bir iş gibi gelmedi. Tıp dünyası her gün yeni buluşlarla dünyayı kendine hayran bırakıyor. Uzun süren birkaç telefon konuşmasından sonra doktor X'in tedavisini denemeye karar veriyorum.

Ve Engin'e anlatıyorum, fazla umut vermemeye çalışarak. Engin çok büyük bir reaksiyon göstererek reddediyor. Öyle kararlı görünüyor ki, yüz ifadesi öyle kesin ki, ne dedimse, nasıl yal-

Kar mar yürümeye devam...

varıp ikna etmeye çalıştımsa boş. Sanki ona kötü bir şey teklif etmişim gibi... O gün geçiyor, ertesi gün de düşünüyorum. Ama anlıyorum ki ısrarın faydası yok, bırakıyorum peşini. Gece Engin –iki gündür halimden çok üzölmüş olduğumu anlamış olmalı ki– bana naz yapmaya çalışıyor. Samuray olup komiklikler yapmaya, beni güldürmeye çalışıyor. Ben de hemen yüz bulup “N’olur caru-
nu num num, bir deneyelim, ne kaybederiz? Sen olmayacağını düşün ama hatırım için birkaç hafta katlan. Bir denemekten ne çıkar?” diyorum. Engin hiç beklemediğim bir anda razı oluyor, tamam diyor. “Ama fazla umutlanma, üzölürsün.” Gaga gugulardan ve tabii ki edasından anladığım buydu.

Biz İstanbul’da, onlar Ankara’da, nasıl olacaktı bu iş? Doktor X İstanbul’a geldi. Uzun uzun Engin’le vakit geçirdi. Tomografleri tetkik etti. İyileşen hastaları anlattı ve üst katta sistemini kurdu. Ve tedaviye başladılar. Birkaç gün sonra gelmek üzere Ankara’ya dönerken ekipmanlarını bıraktı. Şoförümüz İlhan’ı kendine asistan tayin etti, İlhan da bu görevin üstesinden hakkıyla geldi. Engin’i gözlüyorum. Yapılan işe hiç ama hiç inanmadığı belli. Neredeyse durumunu bana çıkartmamaya çalışıyor diyeceğim.

İki gün sonra İlhan “Kulaklıkları çıkarıyor siz gittikten sonra” demez mi! Nasıl yani? “Çok sıkılıyor, baktı ki bir şey olmadı tabii, çıkarttı” diyor. Ben o sinirle İlhan’a pathıyorum: “Bo-yacı küpü mü bu? Biraz zaman, biraz sabır gerek.” Engin’le göz göze geliyorum, benim hatırım için yaptığı işin beni memnun et-

mekten başka nedeni olmadığını anlıyorum. Israr kıyamet iki hafta sonra hastamız kesinlikle istemediğinden vazgeçiyoruz tedaviden. “İki ay devam etsek bir şey değişir miydi?” diye kendime sorduğumda, Gülriz’den bir cevap gelmedi.

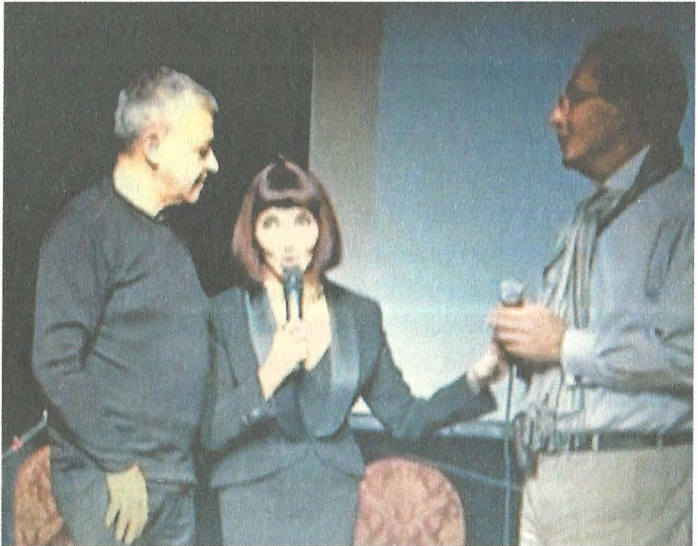
Hayat devam ediyor. Yeni düzenimiz beni esir alıyor. O yetmezmiş gibi ülkemın sorunlarından uzak kalmam da mümkün değil. Artık sabah gazete oku, moral sıfır; akşam haberleri izle, moral sıfır. İnternet bir deşarj müessesesi. Eski güzellikleri anımsamak, anımsatmak en iğrenç durumlar karşısında duygularını kusmak... İnternetsiz bir hayat düşünülemez.

İşte ben tweet’ler atıp, TV’lerde konuşup deşarj olurken 8 Mart 2013’te harika bir söyleşi yaptım Hilmi Hacaloğlu ile SkyTürk kanalında. 8 Mart Dünya Kadınlar Günü olmalıydı konumuz. Ancak öyle olmadı. 8 Mart’ı kutlamaya bile kalmadan öyle acayip dehşetlere girip çıkmaya başladık ki... Sonunda bu söyleşi dışarıdan katılımlarla çok ses getiren ilginç söyleşilerimden biri oldu.

Arka sayfalarda okuyabilirsiniz.

Ustalara saygı

Faruk Şüyun'un başarıyla devam ettirdiği Ustalara Saygı gecesi'nin 21 Ocak 2013'teki kahramanı bendim. Akatlar Kültür Merkezi'ndeydik. 1999-2000 yılında son olarak kendi yazdığım *Söyleyeceklerim Var* isimli oyunu oynamıştım bu sahnede. Severim bu sahneyi. Güzel bir geceydi. Salon doluydu. Ben Ankara'dan *Fosforlu*'nun kahramanları Feray Darıcı ve Kader İlhan'ı davet etmiştim. Olmadı, gelemediler. Ancak Attilacığım *Fosforlu Cevriye*'den çok sevdiğim iki şarkıyı bir öğrencisine söyletti. Geceyi Zeynep Miraç sundu. Açılışı da o yaptı.

Ahmet Tuğsuz, Dağhan Baydur.

Ahmet Tuğsuz, Dağhan Baydur ve piyanoda Emin Fındıkoğlu!

Çok hoş, eğlenceli, güler yüzlü bir geceydi. Arada sürprizler de oldu tabii. *Hair* müzikalinden bu yana ara sıra da olsa görüştüğümüz, seviştüğümüz Ahmet Tuğsuz ve Dağhan Baydur sahne aldılar. Ve bir şarkı söylediler. *Hair*'deki "Ne Eşsiz Şey Şu İnsan" şarkısının sözlerini değiştirmişler, şarkıyı bana uygulamışlar. Çok güldük, çok alkışladık. Piyanoda Emin Fındıkoğlu'nu görmek çok hoşuma gitti. Ve öğrencilerimin çoğu oradaydı. Yani Konçinalar Kumpanyası... Aralarından İbrahim Öcal benimle ilgili kısa bir konuşma yaptı. Bazı isimlerin konuşmalarını bu kitaba almak istedim. Kitabın sonundaki "Ekler" kısmında okuyabilirsiniz.

Sevgili Attila da o gece beraber yaşamış olduğumuz *Fosforlu* maceramızı anlattı, beni çok onurlandırdı. İlkimiz de *Fosforlu*'yu İstanbul'da oynatabilme umudu ve uğraşı içindeydik. İki yıl denedik, ama başaramadık. Bu kitapta birkaç kez nedenlerine değindim. Attila'yı, onunla çalışma sürecimizin bana verdiği mutluluğu unutmama imkân yok. Uğur Dünder da geceye katılmıştı. Aktivist Gülriz'i ön plana çıkararak çok güzel bir konuşma yapmıştı.

Gecenin sonunda bütün bu övgüleri tek başıma hak etmediğimi; hayata aynı gözlükle baktığımız için, birlikte forme olduğumuz için, kariyerimizi birlikte oluşturduğumuz için bu alkışları Engin Cezzar'la paylaşmak istediğimi söyleyip Engin'i sahneye çağırdım. El ele sahnede aldığımız son alkışlar, verdiğimiz son selamı bu.

Yıldız Kenter ve Haldun Dormen'e onur ödülü

Yedirenk Sanat Vakfı tarafından Yıldız Kenter ve Haldun Dormen'e 2013 yılında Onur Ödülü verildi. Ben de davetliydim. Biraz araştırdım. Fethullah Gülen'e bağlı bir vakıf. "Yıldız Kenter'in bundan haberi var mı acaba?" diye düşündüm.

Hem meslektaşlarımı kutlamak hem de dernek hakkında biraz bilgi sahibi olmak için daveti kabul ettim. Tören Beşiktaş Four Seasons Oteli'ndeydi. İncesaz grubu da bir konser verdi. Katılım iyiydi. Birçok değerli sanatçı dost bir araya gelmiş olduk. O gece Talat Halman ve Defne'yle birlikte olmak çok hoştu. Talat Bey'in sohbetine doyum olmuyor, ayrıca çok özlemişim. O kadar sağlıklı, o kadar neşeli, o kadar enerjikti ki birkaç ay sonra aramızdan ayrılacağını söyleseler dünyada inanmazdım! Onun gidişiyle sanat kültür hayatımız biraz daha fakirleşti.

Masalarda portakal suları var. Talat Halman'a, "Ne yani portakal suyu mu içeceğiz?" diyorum. "Öyle şey olur mu" diyor Ta-

lat Halman. Ama bazı masalar portakal sularını içmeye başlamışlar bile. Ben şef garsonu çağırıyorum, “Şarap servisi yok mu?” diyorum. Şef garson hemen “Arzu ediyorsanız tabii ki var efendim” diyor. İkram güzel; yemekler, servis kusursuz.

Sonunda ödül töreni başladı. Sanatçılarımızla evlerinde yapılmış söyleşiler, bence özensiz ve uzun filmler gösterildi. Sonra da sanatçılarımızı sahneye çağırıp ödülleri verdiler. Garip formlarda iki vazoydu ödül. Ve ödül sahiplerinin taşımalarına imkân olmadıkları için vazoları ellerine değdirip hemen geri aldılar. Ve geceyi hazırlamış olan ekip, vakıf başkanı Yıldız’la Haldun’un iki yanına dizildiler. Ve aynı hızda durmuşlar, kutlama alkışını başlattılar. Öteden beriden meraklı bir iki namalun da sahneye atlayıp sahnedeki insanların yanlarına diziliverdiler. Bizler de alkışlamaya başladık. Ama isteksiz bir alkıştı bu. Birden ayağa kalkıp ellerimle alkışları susturdum. Ve “İzin verirseniz ödül sahiplerini alkışlamak istiyoruz, sahneyi onlara bırakın lütfen” dedim. Hemen dağıldılar. Başkan da yana çekildi. Bizler de bütün salon ayağa kalkıp doya doya bu değerlerimizi alkışlama fırsatı bulduk.

Vakıf yöneticilerinin bana biraz kızacaklarını sanmıştım, öyle olmadı. Başkan bana çok güzel bir mektup yazıp beni vakfa davet edip “Fikirlerinizden yararlanmak isteriz” diyor, bana ödül vermek istediklerinden söz ediyor. Ben de cevap olarak ilgilerine çok teşekkür ettiğimi, ancak önce Fazıl Say’a bir ödül vermenin çok daha yerinde olacağını yazıyorum. Ancak vakfın tavrına hayran olmamam mümkün değil.

(Kitap yayına hazırlanırken 15 Temmuz gecesinden sonra derneğin kapatıldığını öğrendim.)

Kılıçdaroğlu’na mektup

Birden CHP geldi aklıma. Bırak karşısında olanları, yanında olanlarla bile ilişki kurmayı bilmiyorlar. Bir davetlerine gince yapayalnız bırakıyorlar insanı. Hep söyler dururum “Zaman caydırma zamanı” diye CHP’ye. Umurlarında değil. Oysa karşı taraf en olmazı bile “ya tutarsa” diye sınamaktan vazgeçmiyor. Kılıçdaroğlu’na yazmış olduğum mektubu burada yayımlamanın tam zamanı diye düşündüm:

Sayın Kemal Kılıçdaroğlu,

3 Nisan Pazar akşamı Mövenpick Otel'de "Duyarlı İnsan Duyarlı Toplum" temalı davetinize katıldım.

Beni birkaç gün önce, acele konuşan bir hanım telefonla davet etti. Ben de kendisine bir yanlış anlama olmaması için faks ya da e-posta göndermesini rica ettim. Ancak son akşama kadar elime yazılı hiçbir davet gelmedi.

Lobide meslektaşlarımla karşılaştım, hoş beş ettik.

Baktım, çoğu bu yemek davetinin mana ve ehemmiyetinden bihaber. Lobideki küçük ikram bitmiş, yemek salonunun kapıları açılmıştı ki; birden karşımda sizi gördüm. İyi ki de gördüm ve iki laf edebildik. Zira daha sonra bir araya gelmek imkânı bulamadım.

Etrafınızda sekiz on sinemacı, tiyatrocü ve televizyoncu ile bir masayı paylaştınız ve masada kadın yoktu! Ben 3 numaralı masada, iki üç değerli kadın meslektaşım ve parti mensubu olduklarını tahmin ettiğim beylerle oturdum.

Keşke bu davete katılmasaydım.

Katıldım; çünkü sizinle bir araya gelmek, beni uzun zamandır ülkemle ilgili konularda düştüğüm umutsuzluktan uzaklaştırabilir sayıyordum.

Siz –pek çok insan gibi– benim de son çaremdiniz.

Keşke gelmeseydim dedim, ama bir yandan da iyi ki gelmişim. İyi ki gördüm de, size gecedен izlenimlerimi yazma fırsatı bulabildim.

Kendimi bildim bileli, belki ilk başlarda da ne yaptığının farkında olmayarak oyum CHP'yeydi. İki kez SHP'ye verilmiş ve helal edilmiş oydan sonra yine yuvaya döndüm. Sayın Ecevit de, Sayın Baykal da hem eşim Engin Cezzar'ın hem benim dostlarımızdı.

Bir sanatçı olarak ülkem in düze çıkmasında tuzum olmasını istedim hep. Son yıllarda süratle elimizden kaymakta olan bu vatanla ilgili neredeyse tek umudu sizin şahsınızda bulmuşken; bugünkü CHP'nin oluşturduğu yeni resmi yakından görmek istiyordum.

O akşam bir fikir edindim. Bir iki saatte mi diye düşünebilirsiniz. Yetti. Ben anlayacağımı anladım.

Şimdi izninizle size anladıklarımı aktarmak istiyorum.

✓ Gecenin konseptini anlayamadım. "Duyarlı İnsan Duyarlı Toplum" fikrini veren kişi; Sayın Başkan'ın masaları dolaşıp fikir teatisinde

bulunmasının doğru olacağını düşünmemiş miydi? Ya da davetlilerin grup grup sizi masanızda ziyaret etmesi sağlanamaz mıydı?

- ✓ Çok değerli sunucu arkadaşımızın hamasi sözcükleriyle ekranlara düşen Abdi İpekçi, Uğur Mumcu, Hrant Dink görüntülerinin zamanlaması, garsonların içki servisine denk geldi. Faili meçhul cinayet kurbanlarını izlerken “Şerefe, sağlığa” diye kadeh mi kaldıralım, “Kahrolsun katiller” deyip kadehleri yere mi çalalım? İnanın, hiç yeri ve zamanı değildi. Bizi gaza getirmeye çalışıyorlar etkisi yarattı. Yazık değil mi o isimlere? Böylece kullanılmış olmadılar mı?
- ✓ Sonra ödüller (...) Biri hariç, ödül alanlara hiç itirazım yok. Ancak sizinle biten hiyerarşik sıraya bakınca, yakın çevrenizi gördüm. Eski hamam eski tas. Yeni bir yüz yok. Gençlik yok. Nerede yeni CHP? Nerede genç CHP?
- ✓ Basının ve kamuoyunun ilgisini çekecek kadar popüler sanatçı yoktu. Benim gibi telefonla davet edildilerse, ciddiye alıp gelmemiş olabilirler.
- ✓ Bu “Duyarlı İnsan Duyarlı Toplum” toplantısını keşke bir tiyatro salonunda gerçekleştirseydiniz. Yemek ve konu uyum sağlamamıştı. Ayrıca profesyonel ellerde olmazsa böyle organizasyonlar hüsrarla sonuçlanmaya mahkûmdur.
- ✓ Artık her işin uzmanları var. Bir örnek vermek isterim. 1 Nisan akşamı gittiğim İKSV İstanbul Film Festivali açılış töreni muhteşemdi. “Hey, burada bir şeyler değişiyor galiba” dedirtti.

Yukarıdaki satırlar için bana kızmış olabilirsiniz. Keşke kızsanız, keşke ciddiye alsanız...

Sizi ilk tanıdığım günden beri önemsedim. CHP’nin adım adım değişimini de takip ettim. Benim ve benim gibi düşünen çok insanın son umudusunuz.

Yakın çevrenizdekiler, sizi aslan kafesinin parmaklıkları gibi sarmalamışlar. O gece size baktıkça, “Kopar zincirlerini” diye bağırmak geçti içimden.

Sevgiyle, saygıyla, umutla bekliyorum. Siz daha iyisine layıksınız, sizin şahsınız da, biz de...

Gülriş Sururi

Ancak bu mektubuma cevap gelmedi. Oysa partide kaybolur diye mektubu Kılıçdaroğlu’nun evine yollamıştım.

İnternete nasıl başladım?

Birkaç yıl önce dedim ki: “Kendine çağdaş kadın deyip durursun. Tekerlek icat edileli çok oldu ama sen şu iletişim çağında arabaya bineceğine yürüyorsun.” Hemen bir bilgisayar edinmeliyim. Hemen orta hallisinden bir bilgisayar alıyorum. Gerçekten hemen öğreniyorum kullanmayı. Kullanmak dedimse mesaj atmak, mesajlara bakmak; o kadarı yeter. En hoşu Google’da şıp diye istediğini bulmak. Bir süre sonra bayram çocuklarına döndüm.

Bir yıldır iPad'im var. Twitter'da epey eğleniyorum. Hafızayı çalıştırmak için bilmecedен çok daha etkili olduğunu sanıyorum. Ve kullanmayan her yaşlıya öneriyorum. Hayatınıza çok renk katacak. Öğrenmemeniz mümkün değil, benim gibi bir teknoloji özür lüsü bile bu yaşta öğrenebildiğine göre. Hele şu son dönemde, Gezi günlerindeki büyük hizmeti unutulamaz.

Pat diye patladı Gezi günleri. Tam da Aziz Nesin'in kırmızı Türkiye haritasını şöyle eliyle sıvazlayıp “Öyle güzel uyuyordun ki, uyandırmaya kıyamadım” dediği karikatürünün gazete-lerin ilk sayfalarında basıldığı günlerde. (Meğer o sözlerin Aziz Nesin'le ilgisi yokmuş, sadece bağımsız bir karikatürmüş.) Önce anlayamadık, sonra afalladık, sonra inandık. Ancak olanlar inanılır gibi değildi.

Kimdi bu gençler? Kimdi onlara destek olmaya gelenler? Parklarını, ağaçlarını korumak için, en önemlisi Topçu Kışlası yapılmasına engel olmak için çadır kurup nöbet tutan bu gençler kimdi? Neden sonra uyandım o karikatürlerden esinlenerek hemen ilk iş Aziz Nesin'e tweet attım. “Müjde müjde, Azizciğim, seninkiler uyandı. Hem de bir uyandı ki pir uyandı.” “Apolitik bir kuşak

Gezide Reha Özcan'ı alkışlarken.

yetiştii" diye hayıflanmamız saçmaymış. "Apolitik gençlik, apolitik gençlik." Çok ayıp etmiştik. Günahlarına girmişiz.

Bizimkiler dışında, son yıllarda fevkalade politik, hem dindar hem de kindar bir gençlik daha yetişmişti göz göre göre. Kimse engellemeye çalışmamıştı, dur diyememişti. Bu dindar ve kindar kültürsüz gençler, kimlere hayran olacak, kimleri örnek alacak, kimlere güvenecekti?

* * *

Yüzde 98,6'sı din sömürüsü yapan partilere oy veren köyde, bütün köy erkekleri sırayla tecavüz etti küçük kıza. Köydeki tek camiye yaptıran da tecavüz etti. Sonunda "kendi rızasıyla" dediler. Gençler ne diyorsunuz bu duruma? Aldığınız eğitim, "Tüh şimdi orda olmak vardı" vardı mı dedirtiyor; yoksa kanun peşinde koşturup bu olaydaki namussuzları adalete teslim mi edeceksiniz? İzin vermezler nasılsa deyip, iki dakika sonra unutup gününüzü yaşamaya mı döneceksiniz? Ben o köyün analarını, kadınlarını, kızlarını bağışlamıyorum. O kocalarla, o babalarla, o ağabeylerle, oğullarla aynı evde yaşayıp "kader" diye bu iğrenç

durumu kabullenmemeliler. Bu olay zamanaşımına uğramamalı. Bu dava görülürken orda olacağım. Ve öğreniyorum ki sonunda anne bile kızını suçlamış. Elazığ'ın Karakoçan ilçesine bağlı sekiz yaşındaki kıza tecavüz eden köy. Utanç köyünün seçim sonuçları; AKP 342, Has Parti 111, Saadet Partisi 43, CHP 3, Türk Parti 2, MHP 1, HEPAR 1. Allah belanızı versin. Bunları okurken tam buracıkta, şu anda ölmek istiyorum.

Bugün Gezi eylemlerinde kurban edilen dokuz carımızın canını alanların davaları hâlâ sürmekte. Hüküm giyen yok. Seçim sonuçları, mahkeme kararlarının adil olmasını etkiler mi, bilmiyorum. Bildiğim, Gezi olaylarının 7 Haziran seçimlerinde iktidarın ve muhalefetin oylarını ciddi biçimde etkileyeceği.

Gezi, ülkenin miladı oldu. Seçime 9 gün var. Eh, büyük bir terslik olmazsa bu kitapta sonucu yazacağım demektir. Bir koalisyonu razıyız. CHP tek başına iktidar olursa iyi olur tabii. Ama bence CHP-MHP-HDP koalisyonu en iyi çözüm. Merak dorukta; bekliyoruz. Ancak zeytinyağı ile su bu sefer karışabilecekler mi acaba?

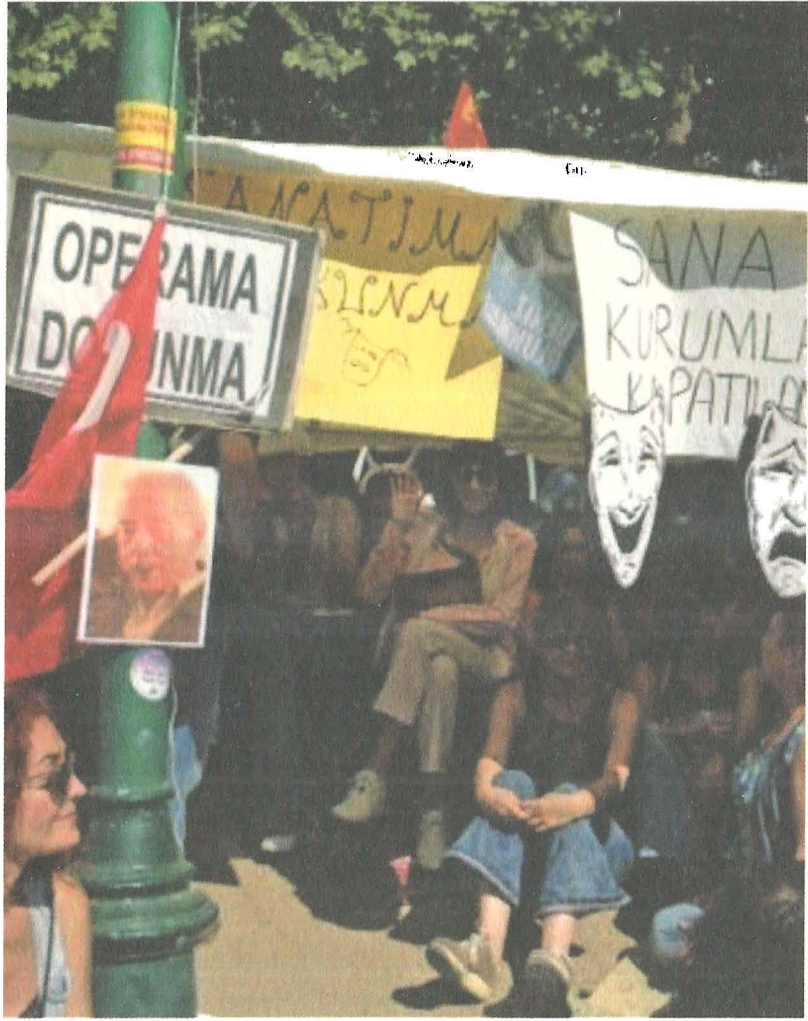
Taksim Dayanışması, Gezi Parkı'nda ve her yerde. "Mimarlar Odası'ndaki toplantıya katılan dünyaca ünlü sosyal bilimci Prof. David Harvey, dünyayı gezen bir kent bilimci olarak "Gezi eylemlerinin küresel anlamda eşsiz olduğunu" söyledi. "Gezi süreci bitmiş değil. Başka bir sürece bağlanmıştır. Başka bir süreç başlamıştır" diyor. Gezi ruhu artık her yerde. Taksim Dayanışması her yerde.

Gezi çok şeyi değiştirdi. Muhalefeti ciddi etkilediği, onlara güç verdiği göz ardı edilemez. Gezi hiçbir partinin, kuruluşun, kurumun yanında olmadı. Gücünü kendiliğinden oluşmasından alıyordu. Tarih yazdılar.

İyi ki gittim. Destek veren tiyatrocuların gösterilerini izledim, onlarla oturdum, tesettürlü kızla karşılıklı birbirimize öpücükler yolladık. O gece olanlar oldu. O canlar kindar dindarların emriyle alındı.

* * *

Fark ettim ki güncel olaylar kitabımı etkiliyor. Anılarımda bunların ne işi var? Ama bunlar günü gününe yaşadığım şeyler. Ruh halimi, ileriye dönük projelerimi etkiliyor. Ülkemiz elimizden kayıp giderken bunları yazmazsam olmaz... Ayrıca daha önceki iki anı kitabımda da ülkemizin sorunlarına ciddi yer vermi-

Gezi'de ruhumuzu yıkarken.

şim. Bilemiyorum, karar sizin. Gündem değişse de tarih değişmeyecek. Umanım! Oha Gülriz, tarihten bile emin değilsin! Oha artık, oha!

2014 Atatürkçü Düşünce Derneği Aydınlanma Ödülü

Günlerden bir gün şöyle bir e-posta aldım:

Gülriş Hanım merhaba,

ADD Beşiktaş Şubesi olarak, tüm İstanbul şubelerinin de desteğiyle bir “Aydınlanma Ödülü vermeye başladık. İlk ödülün size verilmesi kararlaştırıldı.

Türk tiyatrosuna katkılarınız, ulusal kültürümüzün oluşması yönündeki çalışmalarınız, çağdaş Türk kadını modeli oluşunuz, yerli oyun yazarlarının eserlerini sahneye taşımanız, cumhuriyetten, devrimden ve Atatürk ilkelerinde yana dimdik duruşunuz ödülü size vermemizdeki en önemli gerekçeleri oluşturdu.

En derin saygılarımızla,

Ali İlhan Gülek

ADD Beşiktaş Şubesi Başkanı

ADD İstanbul Şubeleri Eşgüdüm Sözcüsü

Çok heyecanlandım.

Yine Akatlar Kültür Merkezi... Yine konuşmacılar vardı. Ancak bu sefer Feray Darıcı ve Kadir İlhan katılabildiler geceye ve gerçekten şarkıları çok başarılıydı. Ve sevgili Attilacığım da bu nedenle çok mutlu oldu. Gülsen Tuncer’in sunumunu unutamam.

O geceki teşekkür konuşmam:

Çocukken abuk sabuk şeylere kafa yorardım; mesela bir Türk neden bütün dünyaya bedeldi? Neden ülkem hakkında bir sürü yalan yanlış bilgiyle besleyip büyüttüler beni? Ülkemle ilgili gerçekleri çoğumuz gibi başka kitaplardan öğrendim. Başlarda “Beni neden yanılttılar” diye dertlendim. Giderek anladım ki, bir ülkede devamlı

**Ödülü alırken ki mutluluğum,
içinde Atatürk sözcüğünün bulunmasındandır.**

yanlış işler yapılıyorsa benim kendi doğrularım ile yaşamam zorlaşır.

Bir ülkenin gelişip yükselmesi aileye mi bağlıdır, yoksa bir ailenin mutluluğu ülkesinin gelişmesine mi bağlıdır? Ben buna kafa yordum genç yaşta.

O gece bana verilen ikinci özel armağan.

Ödülleri Başkan Ali İhsan Gülek'in elinden aldım.

Bana iyi bir şey sunuluyormuş edasındaki dayatmalara pabuç bırakamam. Ülkemin hele bu günlerinde apolitik olamam. Doğrularımın peşinde bu günlere geldimse, böyle de giderim.

İnançlıyım.

Büyük Atatürk... Biz sana layık evlatlar olamadık. Bir atasözümüz var: "İyi evlat katar da yer, kötü evlat satar da yer." Bazıları ise hem satar, hem çalar da yer...

Onlar çalıp çırpmaya devam etsin. Bizler varız. Atatürk'ün düşüncelerine inanmış, nutkunu düstur etmiş gençlerimiz var. İşte ben bu gençliğin bir gün bu ülkeyi cennete çevireceğine inanıyorum.

Beni Atatürkçü Düşünce Derneği Aydınlanma Ödülü'ne değer bulduğunuz için sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Ve bu ödülü büyük bir gururla alıyorum.

Adamla kadın

Son zamanlarda adam neredeyse annesinin eteğine yapışan dört yaşında bir bebek gibi, kadının üstüne düşüyordu. Kadın gittiği yerden beş dakika geç dönse başına bir şey geldi sanıp telaşlanıyor, telefon üstüne telefon ettiriyordu. Artık yardımcıya ihtiyacı olduğu belliydi. Ama yeni gelen hiç kimsenin ona dokunmasına izin vermiyordu. Kadın yorgun. Yaşına göre baş etmesi zor hastalıklar yaşamıştı üst üste. Bazı şeylerin değişmesi gerektiğini adam bir türlü anlamak istemiyor. Adam çok sık olmasa da arada bir gece uyurken yataktan düşüyor. Kadının onu kaldırması yasaktı. Kalbin-den ötürü. O zaman saat kaç olursa olsun evdeki yardımcıyı uyandırmak gerekiyordu. O geceler ikisini de uyku tutmuyordu. Böyle gecelerde kadının onu sakinleştirmesi gerekiyordu. Kadın adamın yüzünü avuçlarının içine aldı. Göz göze yatıyorlardı şimdi. Kadın, "Biliyor musun, biz çok şanslıyız" dedi. Adam bakışlarıyla sordu: "Bu da nereden çıktı?" gibi... Kadın, "Son zamanlarda düşünüyorum da, biz çok şanslı bir çiftiz. Düşündüm, nedenini buldum." Adamın gözleri açıldı, pür dikkat dinliyor. Kadın: "Biliyorsun, erkekler kadınlardan daha erken hayata veda eder. Oysa ben senden altı yaş büyüğüm. Bu nedenle bu yaşta hâlâ beraberiz. Öyle sanıyorum ki gene bu nedenle dünyadan ayrılış tarihlerimiz de çok yakın olacak." Kadın bunları gülerek anlatmıştı. Çok sevindi adam. Gülmeye başladı. Kadının ellerini öpüyor, bağrına basıyordu. Evlenmeden önce kadın ona, "Ben senden altı yaş büyüğüm" dediğinde "Adam, "Merak etme" demişti. "Yüz sene sonra ikimiz de aynı yaşta olacağız."

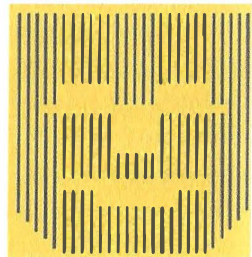
Şehir Tiyatroları 100. yıl

2014'te Şehir Tiyatroları Darülbedayi'den bu yana geçen yüz-yılı kutlamak için "100 Yılın Gecesi" denen bir kutlama düzenledi. O günkü Genel Sanat Yönetmeni Erhan Yazıcıoğlu'nun fikriydi herhalde. Yöneten Arda Aydın'dı. Kusursuz bir geceydi, çok iyi hazırlanılmıştı, içerik çok başarılıydı.

Önce Erhan Yazıcıoğlu'nu, Arda Aydın'ı ve orkestra düzenlemelerini yapan ve 100. Yıl Gecesi şarkısını besteleyen usta müzik direktörü Selim Atakan'ı kutluyorum. Tiyatro çevresi Şehir Tiyatrosu da dahil olmak üzere ikiye ayrıldı. Neredeyse yarı yarıya. Protesto edip geceye katılmayanlar ve geceye gidenler. Geceye katılmayanlar neyi protesto ediyorlarsa etmeye devam edip bu muhteşem geceyi kaçırmamalıydılar. Ben gittim. İyi ki gitmişim. İyi planlanmış, sanat dozu yüksek bir geceydi. Ben muhalifim, bu bilinen bir şey. Ancak elmalarla armutları karıştırmamam muhalif kimliğimi bozmaz.

Şimdi dünyada hangi insan bir kuruluşun 100. yıl kutlamasına ikinci kere gidebilir? Orası benim sahneye Çocuk ve Dram Tiyatroları'nda adım attığım, profesyonel olduğum kuruluş. Ne mutlu ki 100. yılını kutlayacak kadar yaşamışım. Bunu sadece duygusal nedenlere bağlamak istemem. İnancım şu: başkanlar gider, yönetimler gider ama ayakta dimdik çalışan, her gün gençleşen, dünya görüşü çağdaşlığın peşinde olan bir kurum var. Gittiğim için çok mutluyum. İleride gitmeyenlerin, o başarı gecesini yaşamayanların çoğunun üzüleceğini sanmaktayım.

Gecedan iki gün sonra Enver Aysever'le aşağıdaki gibi bir tweet'leşme yaşadık:

Gülriz Sururi: Bu gece Şehir Tiyatroları CRR'de 100 yılını kutladı, çok iyi hazırlanmışlar, kutluyorum. Müzik ağırlıklı geceye Cihan nal damgasını vurdu

Enver Aysever: @gulrizsururi Kadir abi himayesinde... Çok zc...

Gülriz Sururi: @enveraysever2 Açıklar mısın lütfen?

Enver Aysever: @gulrissururi Bence kimse gitmemeliydi. Yazık oldu. Davetiye Kadir Topbaş himayesinde diye geldi. Sanatçı boyun eğer mi?

Gülriz Sururi: @enveraysever2 Şehir Tiyatroları 100. yıl kutlamasına gitmeyince kime tavır koyacaktım? Tiyatro-ma mı, Kadir Beye mi, el insaf Enver.

Enver Aysever: Devlet Tiyatrosu kt. opera bale kt. RŐveti yazarlar yaratıldı. Şehir Tiyatrosu 100 yaşında diye sevinin!!!

Gülriz Sururi: @enveraysever2 Yoksa ben seni boşuna mı ciddiye almışım?

İŞte Şimdi buraya Enver'in benim hakkımda on yıl önce yazdığı yazıyı koymak farz oldu.

Uzak ve yakın bir yıldız Gülriz Sururi

Yıldız olmayan bir tiyatronun ayakta kalması olanaklı değildir. Yıldız dediğin de öyle kolay kolay bulunmaz. Yıldızmış gibi görünenler, hatta bazen izleyiciyi bile kandıranlar olabilir. Ancak gerçek yıldız, uzun soluklu sahnede kalır, belleklere kazınır, dilden dile dolanır ve giderek efsaneleşir.

Gerçek bir yıldız çok yönlüdür. Sahneye ıktı mı tüm seyirciyi etkisi altına alır, büyüler. Bir çeşit karizmatik liderdir. Sorgusuz benimser izleyici tarafından ve o sahneye adım attığı anda sahne ıŐıldar. Bizden gibi durur ama, tam dokunmak için uzandığınızda kaybolup gıder. Onu uzaktan tanır-sınız ama, sanki sizden bir parçadır. Tutkuy-la bağlanır-sınız ona, ama bir türlü dokunamaz-sınız. Ne onunla bir arada olabilirsiniz, ne de onsuz yapar-sınız.

Bir yıldız, tüm bir yapının yazgısını tayin eder. İşte tüm bunları, gözümüzün önünde yaptığı, dönüştürdüğü ve elimizde olmadan hücrelerimize sızdığı için ve ne yapsa çok yakıştığı, çok iyi yaptığı için, Gülriz Sururi bir yıldızdır. Sahnelerde nadir rastlanan büyük bir yıldız...

Sururi soyadının doruğu

Kuşku yok ki, Sururi soyadı kalıtsal olarak, tüm fertlerine pek çok artı sağlıyor. Nerdeyse bir asrı aşan sahne deneyimi, ailenin tüm bireylerince taşınıyor. Ancak bir tanesi var ki, ailenin tüm birikimini alıp, ileriye taşıyor, Sururi soyadının doruğu oluyor ve sahnede büyüdüğü gibi büyüyor. Gülriz Sururi şaşırtıcı, etkileyici fiziği, sesi, bedensel beceri ve zekâsıyla, pek çok güçlüğü de aşarak, Türk sahne yaşamında yaşarken efsane olmayı başarıyor.

Girdiği birbirinden zor kişilikleri, ince ayarlar yaparak taşıyor ve salona gelen seyirciyi, hemen avucuna alıp, peşine takıyor ve tiyatronun o büyümlü dünyasını onlarla birlikte soluyor. ‘Du’ demiyorum. Gülriz Sururi’nin tiyatroyu bıraktığını, aklımın uzak köşesinden bile geçirmiyorum. Sahneye bu denli yakışan ve ancak bir yıldızda olabilecek yeteneklere sahip, bu sahne hanımefendisini, geçmişte kalmış gibi anamam. Gülriz Sururi, her an şaşırtıcı bir yapımda sahneye çıkıp, yine salonu ayağa kaldırabilir. Tıkanıklığı kronikleşen Türk tiyatrosu için, Gülriz Sururi’nin yeniden sahneye çıkması büyük bir şans olacaktır.

NTV Radyo’da yaptığım “Kurşun Kalem” programı için karşı karşıya gelmeden önce de Sururi’ye büyük bir mesleki saygım ve hayranlığım vardı. Ancak yüz yüze gelip konuşunca, bu duygum ve heyecanım daha da arttı. Daha radyoya geldiği anda çevrede uyandırdığı duygu, merak, sevinç ve tedirginlik, onun tam da bir yıldız olduğuna işaret ediyordu. Yapmacılıktan uzak zarafeti, ölçülü sıcaklığı ve ötesinde ne diyeceğini son derece iyi bilen sanatçı tavrı, hemen insanı içine alıyor. Tüm radyo, yaşayan bir efsaneye yakın olma, bir anı paylaşma, söyleyecekleri duyma heyecanıyla yerimizi almıştık.

Neden sonra benim sorularım ve aynı meslekte olmanın getirdiği güven ve aynı sorunların hiçbir zaman değişmemesinin getirdiği ortak duyguyla, aramızdaki yakınlık, ölçülü bir dostluğa dönüştü. Ben karşımdaki yıldızın hem sanat, hem de özel yaşamını biliyordum. Korkusuzca yazdığı anıları son derece önemli bir kaynaktı benim için.

Bir tiyatrocunun nasıl olması gerektiğine dair, başının nasıl dik olacağına dair, en özel örnektir Gülriz Sururi. Öyle içki masalarında

ya da kafe köşelerinde değerdendirilemeyecek kadar derin ve zengin bir sanat yaşamı vardır. Yazık ki bugün, ülkede bu mesleği yapmak isteyen genç meslektaşlarımdın pek çoğı, nasıl bir mesleğe soyunduklarının ayırında değiller. Nedense her şeyi kolay elde edebileceklerini ve başarabileceklerini düşünmekteler. Oysa Gülriz Sururi, anlarında bir tiyatroçunun ne belalarla karşılaşacağını ve tüm bunlarla başa çıkmak için nasıl savaşmak gerektiğini ayrıntılarıyla yazmış. Elbette pek çok hata yapmış ve mutsuzluk yaşamış ama, her daim bir yıldız olarak ayakta kalmış.

Gülriz Sururi'nin, döneminin en önemli seslerinden biri olan annesinin oynadığı *Ayşe Opereti*'ni yaşama geçirmeyi ne denli istediğini biliyordum. Kendisine bu konuyu sorduğumda, yüreğindeki tutkunun derinliğini, asla anımsamadığı annesini nasıl özlediğini ya da merak ettiğini çok iyi anladım. Bir yıldızın, yaşamla tuhaf bir yüzleşmesi, hesaplaşması gibi geldi bana, bu arzu. Benim için ilgi çekici, tiyatral ve derinlikli olan da işte bu tutku oldu. Daha sonra birkaç kez bir araya geldiğimiz Gülriz Sururi'ye bunu dillendirdim. Bir yıldız düşünün, annesini tanımamış, yalnızca eski plaklardan dinlemiş ve gün geliyor annesinin en önemli rolünü oynamaya soyunuyor. Bu son derece sarsıcı bir konu bence.

Ne demek istediğimi, birkaç hafta önce çıkan Sururi'nin *Müzik hallerim* adlı CD'sini dinleyince anlayacaksınız. *Sokak Kızı İrma*'yı, *Kabare*'yi, *Keşanlı Ali*'yi, *Kaldırım Serçesi*'ni nasıl yorumladığını işitince, onun yeniden sahnelere dönmesini isteyeceksiniz. Şaşırtıcı bir duyarlılık ve derinlik var bu yorumlarda. Şarkılar odanıza doluyor ve sanki o görkemli yapımları bir kez daha izliyormuş gibi hissediyorsunuz. Ki sınırlı olanaklarla yapılan bu çalışma, Batı'daki benzerlerine kafa tutarcasına heyecanlandırıyor kişiyi.

Özellikle anılarındaki bilgi, belge, anımsamalar ve deneyimlerle çok özel bir kaynağı da sahip olmamıza olanak veren Gülriz Sururi, özellikle ikinci ciltte bize tutkulu bir kadını, yaşama direnen bir kadını, seven ve yüreğine gerektiğinde hükmeden bir kadını da ince ince anlatıyor. Her sanatçının yaşamında olabileceğı gibi pek çok çalkantılı dönem geçiren Sururi, onurlu duruşunu hiç bozmuyor. Bir yandan da nadir rastlanabilecek bir sevdayı yaratan, tıpkı tüm yaratılarında olduğu gibi, özel yaşamında da kırılğan ve esirgeyici olan Sururi, bir yıldızın her an ve durumda da yıldız olduğunu ispatlıyor.

Ülkemizin en büyük yıldızlarından ve en zarif kadınlarından olan Gülriz Sururi, yakından tanıdıkça ayrı seveceğiniz, uzağında durunca farklı bir hayranlık besleyeceğiniz türden biri. Yemek programı ya-

parken de başarılı, bir müzikalde oynarken de, anılarını açık açık yazarken de, daha ondan Türk tiyatrosu dolu dolu yararlanmak zorundayken, neden hiçbir okulda, jüride ve en önemlisi sahnede göremiyoruz.

İnsan elinde olmadan, Gülriz Sururi ne yapsa yakışıyor, diye geçiyor içinden.

Enver Aysever

Yaşar'sız yaşamaya alışmak

Yaşar Kemal'in nabızı durdu. Aslında bir buçuk ay önce aramızdan ayrılmıştı. O gün matemini tutmuştuk Engin'le. Engin, bağıra bağıra ağlıyordu. Artık dünya Yaşar Kemal'siz; Türkiye, edebiyatımız, barışımız, türkülerimiz, hoşgörümüz, fikirlerimiz, garibanlarımız, gençlerimiz, medeni insanlarımız, vatanseverlerimiz, savaş karşıtları, vicdan sahipleri... Öksüz kaldık.

Yaşarım Kemalim! Sanırdım ki ben gidiciyim, sen ardımdan üslubunca üzüntünü dile getireceksin; bu ara sıra gülümseyerek aklımdan geçerdi doğrusu. Ama bu garip Şubat seni Mart'a bırakmak istemedi. Şu an gözyaşlarımı tutabilene aşk olsun.

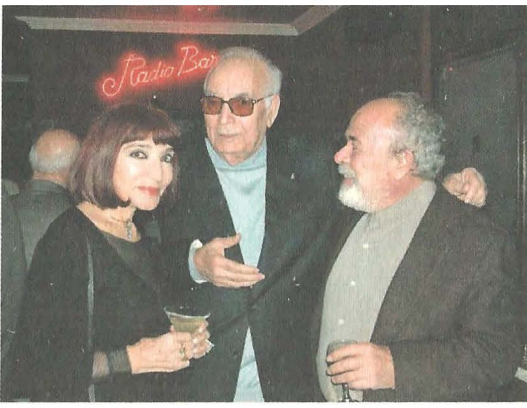
Yaşar Kemal ve Zülfü Livaneli ile.

Yaşar Kemal her an çevresini zenginleştirdi. Onun yanında iyiliği, onun yanında vicdanınızı, onun yanında gülmeyi bulurdunuz. Arular uçuşup duruyor... En sonlardan başlayalım. Engin'le beni Hilton'un terasında barıştırmaya çalışıyorsun: "Barışacaksınız, sen bu gül gibi çocuğa nasıl kıyarsın? Sen de bu kıızı bir daha üzersen gebertirim seni." Sonra öyle dokunaklı şeyler söylüyorsun, öyle şairce, öyle doğal ki, gözlerim yaşıyor. Birden aslan misali kükrüyorsun: "Sizi balayına Kilyos'a otele yolluyorum, hediye!" (Seni duygusal dev seni!) Biz gülmeye başlayınca da, sevinip bağırıyorsun: "Paris'e yolluyorum ulan! Gallimard'dan almışım avansı, hadi var mı diyeceğiniz!" deyip ikimizi birden bağrına basıyorsun. Orada üçümüzün birden salya sümük ağlayışımız daha dün gibi. İnsan böyle bir anı kaç kişiyle yaşayabilir hayatta? Hiç kimseyle. İşte Yaşar'ı unutulmaz kılan özel mi özel bir anı.

Eskiden Yaşar bizi sık sık Çin Lokantası'na götürürdü. Bayırlıdı Çin yemeklerine, Çin çayına. Öyle rakı içer gibi sofrayı donatıp Çin çayıyla demlendiğimiz çok olmuştur. Bir gün Yaşar'a "Teneke" hikâyesini oyunlaştırmak istediğimizi söyledik. Çok heyecanlandı, "Hemen bu gece bize gelin, konuşalım" dedi. Gittik. Önce biraz nazlandı, "Yazarım, denerim ama zaman lazım, aceleye gelemem" deyince, ben de ona, "Yaşarım, zaman yok, perdeyi *Teneke*'yle açacağız. Şincik *Teneke*'nin hemi de zamanı, ille de *Teneke*'yi oynacah" dedim. Yaşar'ın bitmek bilmeyen bir enerjisi, sabrı ve inanılmaz bir sağduyusu var. Onun romancı sabrı, Anadolu sağduyusu ve tiyatro enerjisi bir araya gelirse oldu bu iş, diyordum. Yaşar'ın yazdığı tiplerin hepsi öyle gerçekti ki, oyuncular ısınvermişti rollerine... Oyunu ilk oynadığımız gün, en mutlu günlerimden biriydi. Yaşar Usta (bence en zor yazı türü olan tiyatronun) üstesinden gelmişti. Gel de tiyatronun gücünün önünde saygıyla eğilme.

Yazdığı insanları, kahramanları kanlı canlı karşısında görmek etkilemişti Koca Yaşar'ı... Ben hayatım boyunca oynadığım oyunlar içinde *Teneke* kadar sahne araları alkışla kesilen başka oyun bilmiyorum. Üstelik oyun komedi de değil. O yıl *Teneke* yılın en iyi oyunu seçildi. Bütün ödülleri topladı. Ödüllerin dağıtıldığı gece Yaşar'a, "Yahu" diyorum, "tek oyunla en iyi tiyatro yazarı seçilmek var mı?" Bana "Cadılar Padişahı" diyor, hep öyle derdi nesheli zamanlarında, "Ben senden korktum" diyor, "sen bana yakında rejî bile yaptırırın..."

Yaşarcığım... Bu yaz bizim komünist Arif, namı diğer Çiçek

Arif'imiz Torba'da kitaplarını imzaladı. *Binbir Renk, Binbir Çiçek: Yaşar Kemal'li Anılar*. Arif'in kaleminden... Senin zaten bildiğim çocukluk anılarını okumak bana bir iyi geldi anlamam. Onca güzellik yaşanmışsa insan arkaya dönüp bakmalı ara sıra. Bazı bölümleri Engin'e de okudum. O da hülyalara daldı. Benim beynimin kıvrımları da bayram etti sanki. Çok yaşa Arif!

Ve Yaşar Kemal yok artık. Ulusumuzun, iktidarımızın, muhaliflerimizin, basınımızın sınanma günü. Yaşar Kemal'in romanlarının kahramanı olan Anadolu insanı, köylümüz, Yaşar Kemal'i okuyamadı. Onlar çok, onlar umarsız, onlar yalnız ve 60 yıldır okuyup öğrenmeyi bekliyorlar. Neden? 60 yıldır cehalet çoğu iktidarın geçim ve seçim kaynağı da ondan. Belki de ülkesini bu kadar seven bu büyük yazarın gözleri açık gitti... Yaşar'ın kahramanları kendi öykülerini okuyabildikleri zaman bu ülke düze çıkacak. Bugün iktidarın sınanma günü. Örneğin *Sözcü* gazetesi o gün Yaşar'ın ölüm haberini ilk sayfada, ama en alt köşede küçücük bir resimle duyuran tek gazeteydi. O gün ilk günden beri aldığım *Sözcü*'yü bıraktım. Irkçılığınız batsın.

Hükümet, Yaşar Kemal için ulusal yas ilan edemedi. Yaşar bir dünya insanı, dünya edebiyatçısı! Bir ülke kimin için yas tutar? Öldürttüğü masum gençliğimize tutsun öyleyse hiç değilse!

* * *

Yerin altında daha fazla kıymetli dostum var artık. Değerler eksiliyor, yerine yenileri konmuyor. Ama Yaşar'sız yaşanmaya alışmaya çalışmayacağım! "Sen yazdıklarınla bizimle yaşayacaksın" da demeyeceğim. İnsan hayatına anlam katan hangi de-

ğerini, hangi sevdiğini kaybettikten sonra unuttur ki? Son yıllarda eskisi gibi sık sık görüşmüyorduk, ara sıra gerektikçe telefonla konuşmak yetiyordu herkese. Ama aklımın bir köşesinde her zaman duruyordun. Hep öyle kalacaksın. Sonuna kadar aklımda duracaksın.

Bir ara nedenini anlayamadığım bir tansiyon oynaması yaşadım. Benim normal tansiyonum 12-8. Yaşıma göre hatta genç bir tansiyon. O ara bir baş dönmesi ve büyük 8, küçük 4,5 tansiyon; nabız 120. Anlayamadım, ne yapsam düzelmedi. Önce tuzlu ayran, sonra Engin'in tansiyon ilacı, bana mısın demiyor. Bu sefer hasta eşi değil de hasta olarak gittim Bahadır'a. İnce elenip sık dokunan bir muayeneden sonra gördük ki yıllardır kavgasız patırtısız geçinip gittiğim atrial fibrilasyon dışında kalbim bazı sinyaller vermiş, kapakçıkta kaçak olabilirmiş. Fonksiyonlarını tam yerine getirmiyor olabilirmiş. Yani Tarzan zor durumda. Benim "Eh yaş tabii, olacak bir şeyler" dememe kalmıyor, Bahadır "Şimdi bütün tahlilleri yapalım, sonuçlara yarın bakalım" diyor. Beni bütün ekipmanlara sokuyor ve bütün tahlillerim yapıyor. Ertesi gün bana, "Şu tahlil sonuçlarına bak, sen bir mucizesin" diyor. Ben de diyorum ki: "Evet, doğru, iç organlarda sorun yok. Genç birininki gibi nerdeyse. Değerler referanslarla eşdeğerde. Peki ya kalp? O ne olacak?" Hastalık tam 12'den vurmuş beni: Kalbimden.

Bahadır ameliyat dese gözümü kırpmadan evet derim, ona güvenim sonsuz. Bana her fırsatta, tıp yaşı üzerine yazdıklarını hatırlatıyor. Hani "Bir kadının beş yaşı vardır" diyordum ya... (bkz. *Biz Kadınlar*) "Tahlil sonuçların harika" diyor.

Bu arada yurtdışından yeni gelen bir doktor arkadaşım farklı bir ilaç veriyor. "15 günde bir yaptığın ölçümlerden de kurtulacaksın" diyor. Tek endişesi beni biraz rahatlatmak. 15 yıldır aldığım kalp ilacımı başka bir ilaçla değiştiriyor. Ancak benim baş dönmem artıyor; ellerim, ayaklarım, yüzüm şişiyor. Sakın yeni ilacın etkisi olmasın?

Ben bunlarla cebelleşirken, kendimi bir kanepeden öte-

kine atarken daha önceden sözleşmiş olduğum Kader İlhan Ankara'dan misafir geliyor; *Fosforlu Cevriye* müzikalinin Köylü Güllü'sü. Tabii bir gayret ayaklanıyorum, hasta halimi belli etmemeye çalışıyorum. Aslında bu tam bir alaturkalık, bana hiç yakışmıyor. Ama aynen böyle yaptım. Dahası da var. O İstanbul'da bazı ajanslarla görüşecek. Ben de o akşam idare ediyorum evde ama onu gezdirmem gerektiğine şartlanmışım kendimi bir kere. O arada Bahadır'ı arıyorum, telefonla durumumu anlatıp ilaç değişikliği yaptığımı söylüyorum, "Yeni ilaçları hemen bırak" diyor.

Ertesi akşam Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nin 2015 Cumhuriyet ödül törenine gidiyoruz. Ödülü Nermin Abadan Unat alacak. Bizimkiler yine çok saygın, çok etkileyici bir tören hazırlamışlar. Nermin Hoca'nın o akşamki konuşması muhteşemdi. Gene heyecanlandık. Sonra Piyanist Naki Ataman'ın Dünya Turu adlı dinletisi başladı. O sırada ben de kendimde gariplikler hissetmeye başladım. Sağ elimin parmakları uyuşmaya başladı. Sol elimle ovup düzeltmeye çalıştım. Böyle bir şey başıma ilk kez geliyordu. Etrafa belli etmemeye çalışarak parmaklarımı ovuşturuyorum, orkestra bize dünyayı gezdiriyor. En ön sıradayız, "Kalksak ayıp olur mu?" diye düşünüyorum. Birden sol kaşımın kemiğine bir bıçak, hayır bir tornavida saplanıyor ve kemiği ırgalamaya başlıyor. Acı dayanılır gibi değil, bu sefer elimi kaşıma bastırıyorum. Konser bitiyor. "Kalk, koşarak kendini bir hastaneye at." Şaşkın ve halsizim. Sahnede Beşiktaş Belediye Başkanı Murat Hazinesar bir konuşma yapıyor ve sonunda biz tam kalkıp gidecekken kendisine verilen büyük pembe gül demetini bana uzatıyor. Birlikte resmimizi çekmek istiyorlar. Sendeleyerek sahneye çıkıyorum. Resimler çekiliyor. Ben hemen sahneden iniyorum. Kader'le beraber bir yandan resim çekelim diye ısrar ediyorlar, zar zor çıkıyoruz kalabalığın arasından, bir yandan Kader'e durumu anlatmaya çalışıyorum.

Kader de o sırada resimlerini çektiğini söylüyor, yani anlaşılan felç başlarken resmim çekilmiş. Akatlar Kültür Merkezi'nin merdivenlerini çok zor çıkıyorum; bitkinim. Sonunda arabaya biniyoruz. İlhan'a, "Hemen hastaneye" diyeceğime, "Hemen eve" diyorum. Ölüyorum başımdaki ağrıdan, dayanılır gibi değil. Âdetim olmadığı halde sessiz kalamıyorum. Acıya dayanamadığımı söylüyorum; inliyorum. Bu arada İlhan'ın telefon etmesi gereken tam dört kişi var. Ebru Algın, Harika Uygur, Sonay Özbal ve Kerim Yavuz. Talimatlar var: Gülriz Hanım'a bir şey olursa hemen aranacaklar. Üstelik hemen aranacaklar listesi buzdolabının

üstünde bile var. Meleklerim elleriyle yazıp koymuşlar, İlhan'a da tane tane anlatmışlardı.

Felç geçiriyorum

Eve geliyoruz. Kader'in karnını doyurmak en önemli sorumluluk benim için o an. Halbuki bir hastaneye git, sağlığını güvenceye al. Ya çok yaşlandım, kafam iyi çalışmıyor ya da... Bilmiyorum, gerçekten bilmiyorum. Bir ağır kesici buluyorum evde, onu içip yatıyorum. "Demek ki felç olmamışım, evham yaptım" diyorum.

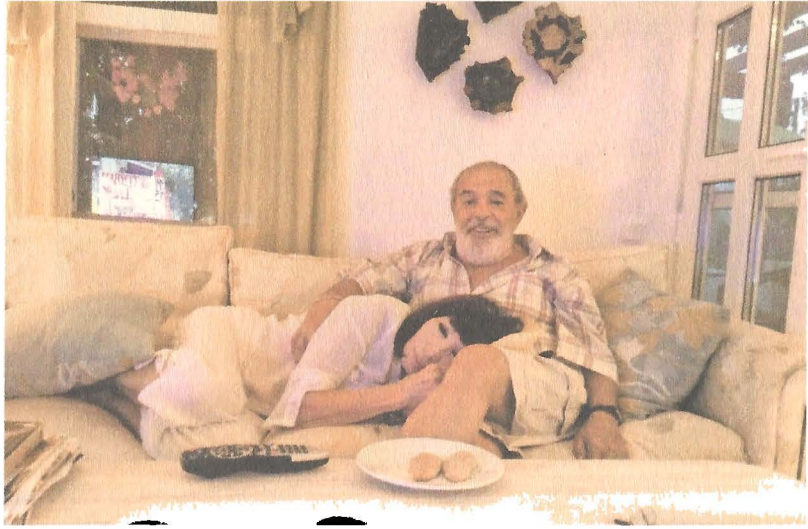
Eve gittiğimizde Engin uyuyordu, sabah da uyuyor. Hiçbir şeyden haberi olmamasını istiyorum zaten. Sabah saat henüz 8 bile olmamış, perişan bir halde uyanıyorum. Tuvalete gitmek için kal-

kıyorum, aynada kendimi görmemle elim ayağıma dolanıyor. Hemen İlhan'a telefon ediyorum. Ve anlıyorum ki konuşamıyorum; anlaşılmıyor sözlerim. "Hemen bir taksiye atla gel" demek istiyorum. Herhalde anladı ki telefonu arunda kapattı. Aynada gördüğüm Gülriz'in ağzı dört bir yana yayılmış, her yandan salyalar akıyor. Elim ayağım iyi, yok şimdilik bir şey. Demek olanlar oldu. Neden? Yoksa ilaç değişiminden olabilir mi? Vakit yok; giyinmeye çalışıyorum. Ambulans uzun sürer sabah trafiğinde. Kredi kartı, telefon yeter. Başka bir şey almadan kendimi arabaya atıyorum. Ve ilk iş Selçuk Erez'i arıyorum. Tane tane konuşmaya çabalıyorum, ama ne mümkün. Ona, "Bana iyi bir nörolog bul" diyebiliyorum. Selçuk o sabah sersemliği ve anlaşılmayan sözcükler içinde duruma hâkim oluyor bir anda. "Amerikan Hastanesi" diyor. "Zekiye Kural. Ben de geliyorum hemen."

Alman Hastanesi kapanalı bir yıl oluyor, nöroloğumuz Melahat Değirmenci nerede kim bilir. Taksim İlk Yardım üç yıldır kapalı. Yani Beyoğlu esnafının, Beyoğlu'nda yaşayanların, turistlerin gideceği hiçbir yer yok. Bu nasıl hükümet? Bu nasıl devlet? Önce AKM'yi kapattınız. Nedir sizin Taksim'le bu kadar alıp veremediğiniz? (Biliyorum ama şimdi sırası değil.) Hangi nedenlerle kapattınız oraları? Siz kimsiniz? Kimsin sen?

Şansıma trafik sıkışık değil. Neyse emin ellerdeyim. Doktor Zekiye Kural gelene kadar MR ve tomografi yapılıyor. Selçuk geliyor. İnsanın böyle değerli, güvenilir dostları olması ne büyük lüks. Zekiye Kural gelince beni muayene ediyor; ağzım ve çevresi dışında ve tabii konuşmam dışında ciddi bir şey görünmüyor. O ilginç nörolog testlerinden geçiyorum. Şuurum yerinde, çok şükür. İlk anda güvendim Zekiye Kural'a. Biliyorum, hastalıklardan okuyanlara gına geldi. E ne yapayım? Yeni aldığım ilaç milyonda bir beyne pıhtı yollayabilirmiş. Şansa bak, bana isabet etti. Kuşkusuz dostum olan doktorum iyi niyetle verdi bu ilacı, rahat etmemi istedi. Ama olmadı. "Kötü şans" diyeceğiz, başka çare yok. Aldığım kalp ilacı da kesildi. Eski ilacımın yüklemesi yapıldı yoğun bakımda.

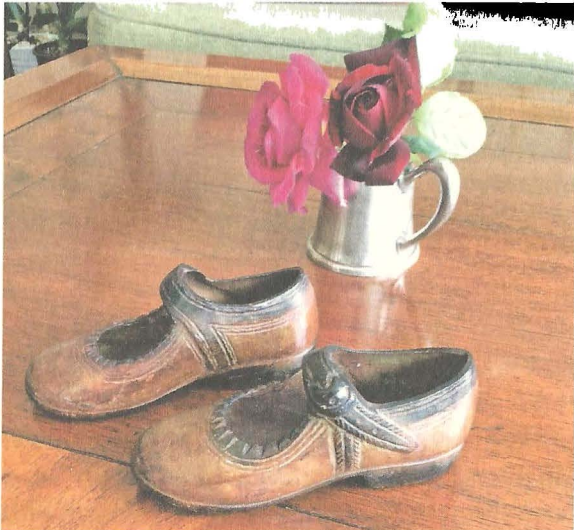
Hastanede altı gün kaldım. İki gün içinde düzelme oldu. Altıncı güne kadar her şey yerine oturdu. Salyalar sümükler gitti, insana döndüm. Engin her gün geldi; çok şaşkın, çok üzgün. Ve bazı şeyleri aklı almıyor. Kader benden perişan. Kendini suçluyor. "O gece eve döneceğimize, sizi hemen hastaneye götürmeliydik" diyor. Ben de "Nerden bilebilirdin? Ben bile, üstelik bunca deneyime rağmen düşünemedim" diyorum.

Zor günlerdi ve bitti. Zamanı durdurmak mümkün olmadığı için bitti. (Ashında salya olayının sıfırlanması bir ay sürdü.) Kendimi çaptan düşmüş, kondisyonsuz, keyifsiz, kulvar değiştirmiş hissediyorum. Halim yok. Yemek yerken gıcık geliyor, hapsirik falan. Kimi reflü diyor, kimi “bu olayın etkisi, geçecek” diyor. Neyse ne. Sen ne yaparsan yap her şey olacağına varıyor galiba.

Nazlı Ilıcak'la keyifli bir program

2015'in Mart ayında Nazlı Ilıcak, "Pazar Gezintisi" programına benim de konuk olmamı istedi. Son yıllarda benzeri röportajlardan kaçır olmuştum. Ancak Nazlı Hanım'a bir vefa borcum vardı. (TV'de Kadir Topbaş'a *Ayşe Opereti*'ni sorup onu gerçeği itirafa mecbur etmesi...) Kabul ettim. Önce itiraf edeyim, çekiniyordum. Nazlı Hanım ve ekibi eve bir girdiler, bir anda bayram havası estirdiler. Kuşkusuz zeki bir insan. Ve TV olayını çoktan çözmüş bir profesyonel. Programının âdeti üzere bana bir armağan getirmişti. Bir çift demir çocuk ayakkabısı. Beni heyecanlandıran ender hediyelerden biriydi. Mahzun çocukluğumu, kişiliğimi, Gülriz'i harmanlayan bir şey vardı bu armağanda. Hâlâ seyretmeye doyamıyorum. Program, 8 Mart 2015'te TV'de yayınlandı.

Dansımızı izlemek isteyenler videosunu internette bulabilir.

Nazlı Hanım iki anı kitabımı da okumuş. Üstelik bu söyleşi nedeniyle. Beni mutlu eden bir sohbet gerçekleştirdik. Sonunda Engin'le hiç değilse bir resim çektirmemizi istedi. Engin içerde uzanmış yatıyordu. Hiç de niyetli gözüküyordu. Yalvar yalvar zorla gömleğini değiştirttim. Engin kapıdan içeri girip birbirinden güzel insanlardan oluşan ekibi görünce konuşma sıkıntısı olmasın diye ben hemen müziği açınca birden birimizi bırakıp öbürünü alarak dans etmeye başladı. Velhasıl çok güzeldi. Böylelikle son demlerimizde, Engin'le dans ederken kaydedilmiş bir anımız oldu. Ve hemen internete düştü tabii. Engin de internette izleyip duruyor. Ve kendini izlemek Engin'i mutlu ediyor. Eee, bin yıl da geçse, serde oyunculuk var! Teşekkürler Nazlı Hanım.

Hayatımda işgal ettiği yer hem uzun hem önemli. *Bir An Gelir*'de anlattığım gibi hayatıma fücceten girdi. Tamam, iyi hoş bir kız. Ben gençlerle olmayı çok seviyorum, ama böyle ısrarcı da olunmaz ki!

Söyleyeceklerim Var oyununda kendini asistanım ilan etti. Tiyatronun fuayesinde stant kurdu; gitti kitabevlerinden ilk anı kitabımı alıp satmaya başladı. Oyun sonunda benimle görüşmek isteyenleri denetledi. Yavaş yavaş onu evine bırakır olduk filan. Ancak ben çok sıkılıyordum bu fazla ilgiden. Zamanla çanta gibi yanımızda taşır olduk.

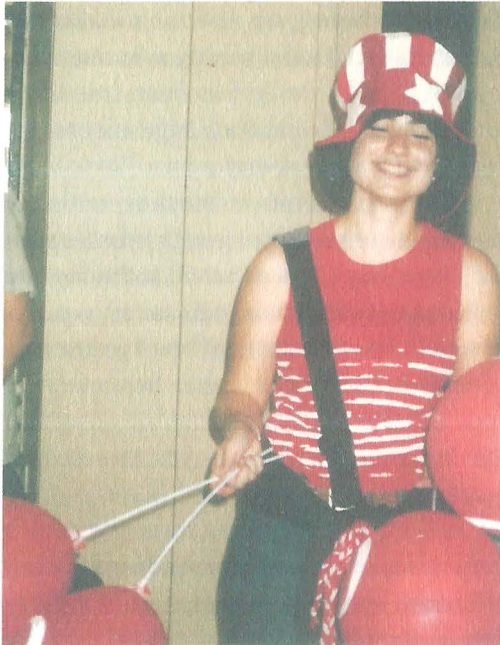
Sezon bitti, biz Bodrum'a gittik. 15-20 gün sonra bir gün denizin içinde yunus gibi karşıma çıktı. Torba sahilinde denizin içinde konuşup duruyoruz. Baktım çok ısrarcı, denizden çıkarsam otomatikman benimle eve gelecek. Birden bu ısrara çok sinirlendim, çıkmıyorum denizden! Arkadaşlarıyla gelmiş, iki üç günlük tatılmış, falan filan. Laf bitti, benim ödüm kopuyor Engin gelip "Aaa hoş geldin Zeynep" deyip eve çağırarak diye. Üşümü-şüm, çocuk gibi titriyorum ama inadım inat, çıkmadım sudan ve sonunda o gitmek zorunda kaldı. Artık bu ahbablıktan devamlılık beklenmez derken mektuplar gelmeye başladı. İlkinde neredeyse sert bir dille o günün hesabını soruyordu. Ben de doğrusu, gitsin diye, bir sürü olur olmaz şey sıralamıştım. Biraz da haklı olarak onlara üzölmüş herhalde; hesap soran bir mektuptu. Cevap bile vermedim. Uzun bir sessizlikten sonra, belli aralıklarla mektuplar devam etmeye başladı. Güzel yazıyordu. İleride edebiyatla uğraşabilirmiş gibi geldi bana. Yalnız, ben hayatımda, kadın-erkek çok hayran mektubu aldım. Ama onunki kadar beni yücelten, dünyada koyacak kat bulamayan, yaşamı benim varlığımla eşdeğer tutan başka mektup almadım.

“Birtanem annem” diye başlayan 9 Mayıs 2008 tarihli mektubunda, “Hayat, her gün yeni şeyler öğretiyor insana. Kimi zaman kafasına kakarak, kimi zaman da şefkatle.... Öğrenmesini bilmek ise sana kalıyor. Sonunda ne kadar iyi bir insan olup olmadığı değil, ne kadar iyi bir öğrenci olup olmadığı konuşulacak belli ki...” diyor Zeynep.

bir de hayatın kıyak geçtiği insanlardan olmak var. Doğdu-
ğu günden itibaren fazlaca sınava tabi tutulmadan, biraz daha kolay
edinmek bir şeyleri... Sevgiye, ilgiye, yemeğe, sırtındaki hırkaya ta-
lep etmeye dahi fırsat olmadan sahip olmak. İlk adımda “şanslı” ol-
mak belki de. Tırnaklarıyla kazımanın gerekliliğinden bihaber, o tır-
nakları törpülemek...

Devamında, “Ben öyle doğdum. Hiç gerekmedi bir şeyi ‘kazan-
mam’. Ta ki seni tanıyana kadar. Ben seni kazandım. Sende eme-
ğim, terim, bolca da gözyaşım var. Bir o kadar da borcum...” di-
yor ve beni etkiliyor güzel kızım.

Hayatı sen bana öğreteneye kadar tanımadığımı fark ettim. Geçen-
lerde Anneler Günü’nün de yaklaşması hasebiyle olsa gerek, geçen 10

2004 Dünya Kupası izleyeceğiz bu akşam.

yılı düşündüm. Nereden nereye geldiğimi/geldiğimizi. Ve bir anda fark ettim ki, sen bana seni tanıyana kadar geçen 20 yıldan fazlasını vermişsin. Bende çok emeğin, çok katkın var. Belki ilk anda bunu böylece görme zor, ama ben biliyorum işin aslını. Sen beni “yetiştirdin”.

Hani klişe laflar vardır, “beni büyüten, yetiştiren, bugünlere getiren annem” diye... Sen osun işte. Beni büyüten de sensin, hayatın içinde yetişkin bir insan olarak durmanı sağlayan da.

Demek farkındasın anne rolünü giymek istemeden, annelik çabalanmın.

Seninle mücadeleleyi öğrendim ben; ne istiyorsam gidip almasını, dünyanın keyfini cesurların çıkardığını, tabii bir de maçın 90 dakika olduğunu... Bugün tamamsa, yarın yine eksik olabilir hayat. Yeniden yeniden doldurmak gerek bataryaları. Her sabah yeniden kuşanmak gerek kendini...

Zeynep'im ne güzel yazıyorsun, bir gün edebiyatla uğraşacağına inanıyorum.

Annelik her ne kadar tam tersi gibi görünse de çok muğlak. Kim biliyor kucağına verilen bebeğin kendi kanını taşıdığını? Kim iddia edebilir, doğurmadığı bebeği şıp diye tanıyacağını? Demek ki kan, DNA, göbek bağı yalan. İki kişi yaratıyor bütün illüzyonu, anneye çocuk.

Kabul, bizimki biraz geç oldu. Kafa kâğıdına göre kazık kadardım, kafama göreyse hâlâ bir kucak arıyordum. Eksik kalanları ne kadar geç ve de güç olursa olsun tamamlamak zorunda insan. O boşluk dolmadan devam edemiyorsun yoluna. Çoktan 28. adıma bile geçmiş olsan o tamamlanmamış ilk adım habire kolundan tutup geri bırakıyor seni. Böyle düşününce tamam, tamam da, çok merak ediyorum sen nasıl doldurdun kendi boşluğunu? Nasıl geçtin sonraki adımlara? Belki de annen fiziken olmasa da ruhen hep oradaydı. Sen onu hep yanında tuttun. Buldum galiba, senin hep annen vardı.

İki kere iki dörtse, benim annem sensin. Bunun dışında söyleyeceğim her şey ayrıntıdır ancak.

Ben annemin devamı olduğuma inandırmak istedim kendimi, haklısın. Ben Suzan'ı içimde yaşattım, hatta bazen o bu durumda ne yapardı acaba, dediğim bile oldu. O gün bu kadın bunu yapmazdı, dediğim bile oldu.

Neyi göze alıyorsam sana güvenerek alıyorum, neden korkuyorsam seni düşünerek korkuyorum, ne kimse senin sevindirdiğin kadar sevindirebilir, ne kimse senin üzdüğün kadar üzebilir. Sen benim üst sıranımsın. Her konuda...

(...)

Velhasılıkelam, ben iyi bir öğrenci olmaya çalışıyorum senin karşında. Seni hak etmeye uğraşıyorum. En büyük çabam budur hayatta. Gayrisi lafüzüf... Sana olan borcumu ise ödemek mümkün değil, biliyorum.

Seni çok ama çok ama her geçen gün daha çok seviyorum.

Ben de seni çok seviyorum, güzel ve akıllı kızım. Seninle gurur duyma hakkını mektuplarda bile bana cömertçe veriyorsun.

* * *

Bir yaz erken gelmiştik Bodrum'a. Birkaç gün sonra anneler günüydü. İşte o gün sabah sabah karşımda buldum Zeynep'i. He-diyelelele. Sabah gelmiş, akşam dönecekti. Etkilenmemek mümkün değildi. Ben de giderek farkında olmadan Zeynep'e alıştım. Hay Allah! Aslında *Bir An Gelir*'de neden anne olmadığımı açık açık anlatmıştım. Hayatımda hiçbir zaman "ille de çocuğum olsun" diye düşünmedim, çocuk olayını önemsemedim. Engin'le bana çocuk yakıştırdı. *Bir An Gelir*'de yazdığım gibi o kumarı oynayamadım. Velhasıl nasıl olduğunu anlayamadan, Zeynep benim kızım oldu, hatta bizim kızımız oldu.

Artık kendimi onun her şeyinden sorumlu tutuyordum. Kilolarıyla memnun mesut yaşayan bir kızdı. Abul labut yürüyor, kendine temizlik dışında hiç özen göstermiyordu. İlk iş kaşlarını alıp inceltmesini engelledim. Onunla her şeyi Ayma'yla olduğu gibi rahat rahat konuşuyorum. Kimseyle paylaşmadığım sorunlarımı bile ona anlatıyorum. Koç Üniversitesi'nde uluslararası ilişkiler okuyor. Babası çok arzu etmesine rağmen aldığı eğitimin izinde yürümeye niyeti yok. Ne kadar ağzını aradımsa da, tiyatrocuk olmak gibi bir niyeti olmadığını söyleyip duruyor. Epey sonra yavaş yavaş öğreniyorum ki bazı tiyatro sanatçılarımızın kurslarına devam etmiş. Ama çok sonraları anlatıyor bunları.

Bir gün "Mademki arkadaşız, şu 'hanım' lafıru unut bana Gül-riz de" dedim. "Yekten imkânsız, yapamam mümkün değil" dedi. Ben de ısrar ettim, "İlk buluşmamıza kadar zamanın var" dedim. Bir gün telefon çaldı. "Alo, alo..." Ses yok. Kıkır kıkır bir sesler

geliyor. Kapattım telefonu. Üç-beş telefon sonunda, gülmekten konuşamayarak “Merhaba, ben Zeynep” dedi. Bari “sen” diye hitap etmeye telefonda başlayayım demiş; beşinci telefonda bile başaramamıştı. Zaten bütün genç arkadaşlarımin bana “Gülriz” demelerini ben istiyordum. Neyse isteğimle Zeynep de sonunda başardı.

Zeynep ilk önce hayatımızda, sonra kalbimin bir köşesinde yer edinmeyi başardı. Artık sofrada onun da bir tabağı vardı. Yükarıdaki küçük misafir odası zamanla Zeynep’in odası oldu. Hafta sonları, bazen yılbaşı geceleri orada kalıyordu. Zeynep giderek sakinleşti, küçüklüğünden beri yaşamış olduğu veya yaşadım sandığı baskılardan, travmalardan kurtuldu. Huzurlu, mutlu; genelde çok komik, neşeli zamanlar geçirdik. Bana hiç anne demedi ama her fırsatta yazdı.

Bu yakınlaşma 15 Mayıs 2000 yılında Engin’in aort anevrizması yırtılınca başladı. Çocukluk arkadaşı Nurdan’la birlikte Alman Hastanesi’ne geldi. Ürkek, korkak üzgün bakışlarına daha fazla dayanamadım. Gene her konuda kendini asistanlığıma adadı ve anne-kız hikâyemiz gerçekleşmeye başladı. Bir gün bir yerde buluşup öğle yemeği yiyeceğiz. Garson, “Kızınız az önce geldi, sizi bekliyor” deyince bi garip oldum. “Bir tür caka satmak mı” diye aklımdan geçirdiğimi itiraf etmeliyim.

Zeynep bana öyle bağlandı ki, giderek korktuğum oldu, ona çok alıştım. Onsuz bir gün, eksik bir gündü artık benim için. Her gün saat 10-11 arası telefon eder, Engin’in ve benim sağlık sorunlarımla ilgilenir. O zaman da atrial fibrilasyonum vardı. Ama çok farkında olmuyordum, hatta yaşıma göre çok sağlıklıydım. Yazları Torba’ya tatil yapmaya bize geliyordu. Hoş dönemlerdi doğrusu. Her şeyimize koşuyor, telefonları aksatmıyordu. Ben de onunla ciddi ciddi bir anne gibi ilgileniyordum. Giderek inceldi, ona nasıl yürümesi gerektiğini öğrettim, bütün kusurları düzeldi. Çok güzel bir kız çıktı ortaya zayıflayınca. *Girmediğim Sokaklarda* adlı hikâyeye kitabımı yazıyorum. Ben her zaman yine elle, o tape ediyor. Birlikte düzeltmeler yapıyoruz. Okuduklarına şaşmaya devam ediyor. Ben her yerde her pozisyonda yazabilirim, yatakta, arabada, kafede, yanımda Engin’le Zeynep çene çalarken.

Çok hoş günlerdi hepimiz için. Bazı komik yerleri okuyorum, kahkahalar atıyoruz. Zeynep’le önce *Ayşe Opereti* olayını paylaştık, bu sefer gerçekten asistanım oldu ve bu mesleği bir biçimde öğrendi. Aslında ona ciddi bir sorumluluk vermiştim. Eğer sonuç başarılı olsaydı her şey çok farklı olacaktı. Neyse Ayşe yetti

artık. Zeynep canını dişine taktı zararımızı azaltmak için. Sonra Marmara Üniversitesi'ndeki öğrencilerim, Konçınalar Kumpanyası ve Fosforlu olayı... O olayla küllerimden yeniden doğdum, ya da Satürn'ün benim burcumla işi bitmişti. Gerçekten *Fosforlu* unutulmaz bir efsane oldu.

Bu arada Zeynep kendi yolunu çizdi ve gazeteci olmak üzere yola koyuldu. Önce *Milliyet Sanat* dergisi daha sonra da *Milliyet* gazetesi. Yıllar geçtikçe, doğal olarak aramızdaki yaş farkı da kendini göstermeye başladı. Engin'le ben de "Söz ver" diyorduk, "önümüzdeki yılbaşını yalnız geçirmeyeceksin." Flört ya da *boyfriend* ya da bu gün ne deniyor bilemiyorum erkek arkadaş konusunda ya şanssız ya da huysuzdu. Beyaz atlı prensini bekliyor gibiydi. Ben de ona kendi deneyimlerimden yola çıkmayarak hayatı, erkekleri anlatmaya çalışıyordum ve iki tane başarısız projede imzam vardır. Kendi kendime Zeynep'e çok yakıştırdığım çok değerli bir genç adamı tanıştırdım Zeynep'in doğum günü gecesinde ve boyumun ölçüsünü aldım. Bunlar dans ederken her şeyi birbirlerine anlatıp çok sıkı arkadaş oldular. Ben de rezil olduğumla kaldım.

Ben Zeynep'e hiç mektup yazmadım. Hayatımda aşk mektupları dışında kimseye mecbur kalmadıkça mektup yazmadım. Zaman beni sonunda bir durum değerlendirmesi yapmak zorunda bıraktı.

Sevgili Zeynep,

Sarırmı ilişkimizin 14. yılında bir durum değerlendirmesi yapmanın günü geldi. Zaman içinde genç kızlıktan genç kadınlığa geçtin. Ben de bunu neredeyse günü gününe izledim. Güzel günler, unutulmayacak değerli anlar yaşandı bu süreçte. İlk yıllarda geçmişte yaşadığın travmaları, onlardan kolay kurtulamayacağını geç de olsa kabul etmene karşın sorunlarından kurtulma çaban, açık yürekliliğin beni etkiliyordu.

Artık bütün yaşadıklarına ya da bana anlattıklarına rağmen çevrene çok pozitif yaklaşıyordun. Bana hayrandın, benimle özdeşleşmek istiyordun. O güne kadar yakınlaşma fırsatı bulduğun sanatçılardan hiçbirine benzemiyordum. Sonra bir gün beni adını da kendin koyarak sıfatlandırdın. Ben bugün hâlâ bunun nedenini anlamış değilim. Yıllar içinde zaman zaman aklıma takıldı; ya birini cezalandırmak istiyordun ya yüzleşmek istemediğin şeylerden kaçmak için bana böyle bir rol biçtin. Ya da benim seni hayatıma sokmamaktaki direnişimi kırmak için bir neden bulup beni etkilemek istemiştin. Ben hâlâ nedenini bilmiyorum. O gün bu sempatik, zeki, en önemlisi bana

neredeyse delice hayran, evdeki odası tavana kadar benimle ilgili ku-pürler, resimlerle dolu olan kızı hayatıma sokmamak için ne kadar direndiğimi biliyorsun. Çok inatçıydın. Ayma'yı kaybetmiştim. Gü-vendiğim, dostum sandığım bazı kadınların üzerine kar yağmıştı. Sa-na hep anlattımdı hayatta her şey bir alışveriştir. Yeni doğmuş bir be-bekle annesi arasında başlayan bu alışveriş ölene kadar devam eder. Arkadaşlıkta, evlilikte, akraba ilişkilerinde, kedileriyle, köpekleriyle, yardımcılarıyla, patronuyla, müdürüyle hep bir alışveriş içinde sürer gider hayat. Doğal olarak biz de bir alışveriş içinde yaşadık hayatı. Biz birimize nasıl yararlı oluruz, ötekinin derdine nasıl merhem olu-ruz diye çırpınıp durduk. Zaman akıp giderken kişilikler olgunlaşı-yor. Olumlu, olumsuz ellerinde olmadan çok şey değişiyor. Kişi ken-dini her an yeniden yeniden keşfederken, ayrıca her yaşın ruh hali de buna eklenirken bir de bakıyorsun ne sen iki yıl önceki sensin ne de o duygulara sahipsin. Kendini istediğin kadar sorgula, istediğin ka-dar kandırmaya çalış artık demir almak vakti gelmiştir. Orda olmak istediğini vehm ettiğin bazı duygulardan, pozisyonlardan farkında bi-le olmadan kurtulmak istemektesindir.

O tombilik kızıdan böyle cazip bir genç kadın çıktı birkaç yılda.

olmalısın. Belki de hayran olduğun, olacağın bir sürü insan var artık hayatında. Her neyse. Seni hayatımdan çıkartmayı hiçbir zaman düşünemem. Ancak sana günlük zorunluluk sandığın sabah telefonlarından vazgeçelim diyorum. Günlük tekmil diyebileceğimiz bu konuşmaları bir süre belki de gerekmedikçe askıya alalım.

İyilik dilekleriyle,

Not: Lütfen bu Mayıs Anneler Günü seremonisine ara verelim olur mu?

Ben bu mektubu yazdım, yollamadım. Sonra neler oldu? Tam o günlerde bir gün hastalandığımı sandım. Test yapılacak, kanser testi. Zeynep çok heyecanlandı. O hafta sonu sonuçları alacağım. Hafta sonu geçti, ben sonuçları aldım. Üç gün daha geçti. Sonunda Zeynep beni arayıp sonuçlar ne oldu diye sordu. Ben de ona

“Hayatımda yalnızca sabah telefonları ile var olan bir insana özeli mi anlatmak istemiyorum” dedim. Ve kapattık telefonu. Ondan sonra araşmadık.

Çok serttim. O zor dönemde kızım tarafından unutulmayı kabullenemedim. O günlerde sarırm sonunda âşık olacağı insana rastlamıştı. Bu benim için de çok sevindirici bir şeydi. Ancak incinmesinden, sonu ayrılıkla bitebilecek bir ilişki olmasından korkuyordum. Bir gün telefonda bu konuda benimle dertleşmek istedi. Ben o konuyla ilgili konuşmak istemiyordum. Her şeyi anlatmak için dünyada benden başka kimsesi olmadığını söyledi. Konuşmak istiyor, hatta “Senden başka kimseyle bunları paylaşmam” diyordu. Bence onun dertlerini paylaşacak çevresi, çok yakın arkadaşları vardı artık. O gün için çok girift görünen bir sorunu vardı ve ben gerçekten bu konuda söz sahibi olmaktan kaçınıyordum. Ve böylece yavaş yavaş giderek koptuk.

Sonra düşündüm, çok düşündüm. Zeynep’e hak verdim. Engin’in hastalığı ile birlikte hayatımız çok değişmişti. Eskiden sık sık görüştüğümüz insanlar çok azalmıştı, bir yerden sonra kimseden daha fazlasını bekleyemezdim. Eve geliyorlar, sofraya oturuyoruz, o eski sohbetlerin tadını yakalamak mümkün müydü artık. Bir süre sonra Engin kalkıp odamıza çekiliyordu. Kalabalık bir sofraya olsak bir türlü, baş başa olsak bir türlü... Yavaş yavaş eş dost elini ayağını çekti tabii. Eskisi gibi sık sık dışarı çıkmıyoruz. Çıksak da sohbet edemiyoruz. Ben Zeynep’i bu “hasta evi” atmosferinin de yordugunu sanmaktayım. O eski günleri özlediğimi itiraf etmeliyim. Gerçekten bugün bana aile havasını ite kaka zorlayarak yaşattığı için Zeynep’e müteşekkirim. Bugün Engin benden daha çok özlüyor onu. Ama insanoğlu işte. Alışveriş bir yerde bitince, alış olmayıp sadece veriş olunca... Olmuyor işte.

Üzgünüm, giderek koptuk. Bunu ikimiz de istedik. Ancak ben zamanla kendime onsuz bir hayat bırakmadığımı çok çabuk anladım. Etrafta ne dost kalmış, ne arkadaş. Her şeyin yerini kızım almış. Bütün boşlukları doldurmuş. Gerçekten evladını kaybetmiş annelere döndüm. Evet çok üzüldüğüm, zaman zaman sessizce ağladığım bir dönem yaşadım. Üstelik bu dönem uzun sürdü. Kimseye hissettirmemeye çalıştım. Bir Engin anlıyordu beni. Ama çarem yoktu, zira bu seçim onundu. Arada çok önemli bir neden olunca araştırıyoruz, rastlayınca konuşuyoruz; o kadar. Ancak, gözlerinde bir daha o sevecen ifadeyi bulamadım. Demek ki o da kırılmıştı.

Son günlerde daha sık telefonlaşmaya başladık. Genelde her-

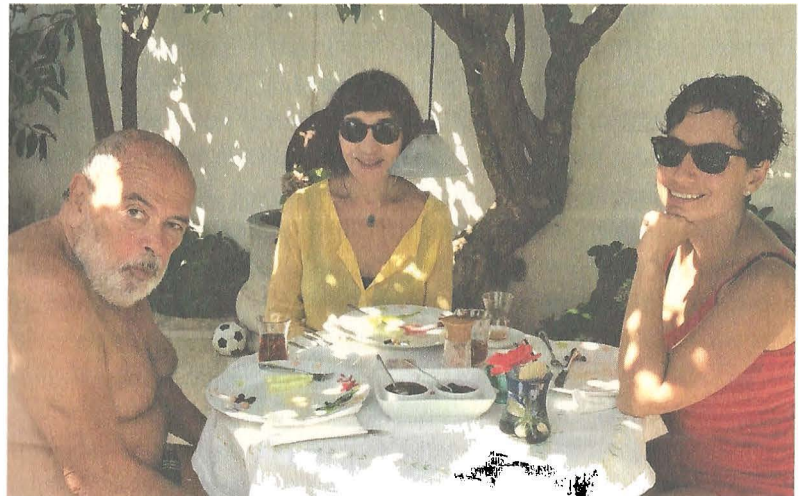
hangi bir şey için birbirimizi aradığımızda sonunu “Ne olacak bu memleketin hali”ne bağlayıp, uzun uzun politika konuşuyoruz. Bugün resme uzaktan bakınca görüyorum ki, bu Gülriz Sururi'yi anne olarak seçmek olayını “o gün öyle güzel sağlıklı bir annesi varken” sağlıksız bulanlar çoktu... Sonunda satırım taşları yerine oturttu ve bir dönemi ustaca kapattı... Çok ciddi bir “anneye dönüş” yaşadığını sanıyorum ve onun adına seviniyorum. Ne var yani? Hep örnek verdiğim gibi, evladım başka bir ülkede yaşıyor olamaz mı? Evladı yaşarken hasret çeken tek anne ben miyim?

* * *

10 Nisan 2015'te geçirdiğim felçten sonra, şöyle düşündüm: Ya ben de konuşamayan, yazamayan biri olarak dönseydim geriye? Aman.Allahım, hemen gitmeden yapacağım işleri düzene koymalıyım. Acilen yapılması gereken, ertelenmiş bir sürü iş... Hemen not almaya başlıyorum.

- Engin benden sonra ne olacak?
- Ben uzun yaşar, bilincimi kaybedersem ne olacak?
- Nasıl bir “ölümden sonra” istiyorum?
- Burs verdiğim çocukların geleceği ne olacak?
- Vasiyet, vasiyetler...

Ve sonunda Zeynep'i aradım. Buluştuk. Ondan benden sonra Engin'in sorumluluğunu üstlenmesini istedim. Ve ölümümünden

sonrası ile ilgili bir iki şey daha. Kabul etti. Baba tarafımdaki akrabalarımın davranışları onlara hiçbir konuda güvenmeme imkân bırakmadı. Oyunumun galası, kutlama gecelerim, ödül geceleri filan... Hiçbir güzel günümü gecemi benimle paylaşmadılar. Hem suçlu hem güçlü olup, kendiliklerinden darlıp yıllarca beni arayıp sormadılar. Bu nedenle bugün Engin'e, Engin'in geleceğine talip olmaları bana hiç inandırıcı gelmiyor. Engin'in dayı oğlu sevgili Ömer Şanlı'nın ise yarı hayatı yurtdışında. Yarısını da Şirince'de geçiriyor. Engin'in felç geçirdiğini bile iki yıl sonra duyup gelmişti. Onun da vakti olmayacağı belliydi. Oysa ben Zeynep'e her konuda güvenebilirim. Gerçi hiç vakti yok ama programladığımız düzenin işlemesi için çok vakit ayırması gerekmeyecek. Onun sorumluluk duygusuna güveniyorum. Tabii bütün bunlar ben önce gidersem geçerli olacak. Son hastalığım, (inşallah kitap bitene kadar son olur, mümkün mü?) zatürree maceramdan sonra Zeynep geçmiş olsuna, Torba'ya geldi. Bir gece kaldı. Engin'in sevinçten gözleri doldu onu görünce. Denize girdik. Yemekler yedik, sohbet ettik, bütün bir günü beraber geçirdik. Artık sohbetlerin sonu her zaman ülke politikasına dayanıyor nasılsa.

Bu arada Zeynep TRT Türk'te Doğan Hızlan'la beş yıl süren "Açık Şehir" programına imza attı. Ayrıca Habertürk'te bir dönem "Tarihin Arka Odası" programında da bulundu. Bu arada İKSV Genel Müdürü Görgün Taner'le evlendi. Görgün İKSV'deki ilk gününden beri tanıdığım biri. Bizim mahalleye taşındılar. Ev harımlığı ile yazarlığı uyum içinde sürdürüyor. Son dönemlerde *Cumhuriyet*'te hazırladığı portrelerini başarılı buluyorum.

Hayat sürprizlerle dolu

İyi ki de hayat sürprizlerle dolu. Her şeyi unutmadan yazmam gerek. O an yazmazsam yok işte, yok. Yazmadıkça, türlü anlamlar yüklediğim cümleler yok işte. İşin fenası gece tam uykuya dalacağım sırada ziyarete geliyor “o parlak anlatımlar”! Dün akşam aklıma tam uykuya dalacakken o sıcak gülüşü ile Nedim Saban geldi durdu karşımda. Güzel bol kirpikli gözleri, sevgiyle bana bakıyor. Başucumdaki kaleme uzandım, “Sabah Nedim olayını yaz” diye bir not düştüm. Yattım, gene doğruldum. Bu sefer “Fosforlu” yazdım. Demek artık hiçbir şeyi sabaha bırakmayıp yazmalıyım. Nisandan bu yana kaç ay olmuş, tam tamına bir, iki, üç... sekiz ay. Daha önce de yazmış olmalıyım Nedim’i. 1981’den beri tanıyorum. Çocuktuk. Daha bıyıkları bile terleme-mişti. Ama o yaşta Beş Kafadarlar diye bir tiyatro topluluğu vardı. Ve bizim *Kaldırım Serçesi*’ni oynadığımız Hodri Meydan Sahnesi’nde günün belli saatlerinde oyunlar oynuyordu. Sabah seanslarında filan... Yıllar geçti, yurtdışına gitmiş, tiyatro eğitimi almış olarak döndü. Haldun Dormen ona imkân verdi. O da Dormen Tiyatrosu’nda bir oyun yönetti. Olay fiyaskoydu. Ama o yıl-madı. Zeki-ydi. Fırsatlardan yararlandı, birkaç yıl içinde kendi tiyatrosunu kurdu. Başarılı işlere de imza attı, başarısız işleri de oldu. Ancak her zaman, bir iki ünlü isimle gişe oyunlarına ağırlık veren bir topluluk oldu Tiyatrokare. Bu yıllar içinde eksik olma-sın bana da birkaç teklif getirdi, kâh oyuncu kâh yönetmen ola-rak. Bana katacağı bir şey olduğunu düşünmediğim için bu tek-lifleri geri çevirdim.

Ancak 2008 yılında Türkan Saylan’a yapılan haksız suçlamalar sabrımızı taşırmıştı. Ergenekon bizleri sınır gibiydi. Bir TV söy-leşisi sonunda ortaya çıkan 18 Mayıs Yürüyüşü’nü hazırlarken

Nedim Saban bize çok yardımcı oldu. Tiyatrosunun sekreteryasını açtı. Son zamanlarda aktivist kişiliğiyle ilgimi çekiyordu zaten. Attığı tweetler, verdiği röportajlar hoşuma gidiyordu. İşte o günlerde dost olduk. Birkaç tiyatrocucu birlikte yemekler yedik. Sonra ben bir yemekte ona *Fosforlu Cevriye*'nin CD'sini hediye ettim.

Aradan yıllar geçti. 10 Nisan 2015'te geçirdiğim (çok şükür geçirdiğim) felçten sonra Nedim telefon etti. Geçmiş olsun ziyaretime gelmek istediğini söyledi. Ben de öğle yemeğine çağırdım. Çok yakın arkadaşı Hülya Karakaş, benim meleklerimden Sonay Özbal ile birlikte. O yemekte tek hatırladığım bir ara şöyle bir şey dediğimdi: "Biliyor musunuz çocuklar, hep ülkemizin düze çıktığını görmeden ölmek istemem derdim, ama galiba artık anladım ki bu ülkede demokrasiyi görmeden gideceğim. Bir de biliyorsunuz iki yıldır sponsor arayıp duruyorum. *Fosforlu Cevriye*'yi Ankara'daki büyük başarısından sonra İstanbul'da oynatmadan ölürsem gözüm açık gidecek." "Allah korusun öyle şey olur mu" filan bitti, Nedim konuya değinmedi bile.

Bir ay geçmeden gazetede bir haber: Tiyatrokare Tuncer Cücenoglu'nun yazdığı *Fosforlu Cevriye*'yi sahneye koyuyor. Şok! Şaşmadım desem inanmazsınız. Tabii ki şaşırdım. Bu isimler olunca olmazlar oldurur diye düşünmüş olmalıyım. 13 Ocak 2015 tarihinde Tuncer Cücenoglu'ndan bir e-posta aldım. "Sevgili Gülriz dost, nasılsın" diye başlayan, sonra "biliyorsun *Fosforlu Cevriye*'yi ışıklar içinde yatsın mustafai iznini almak üzere oyunlaştırmıştım. Şimdi romandan hareketle tek kişilik müzikli bir oyun yaptım. Oyunun adı *Fosforlu Cevriye*'nin acıklı hikâyesi. Senin Devlet Tiyatrosu'nda oynanmakta olan oyununu da etkilemez. Çünkü bu farklı bir şey."

14 Ocak, benim cevabım: "Sevgili Tuncer, üzgünüm, 1969 yılında ONK Ajans ile yapmış olduğum anlaşma ile *Fosforlu*'nın bütün hakları benim ile Engin'in. Bu haklara film ve TV de dahil. Ayrıca Ankara'da kapalı gişe dört yıl oynanan oyunumun şu sıralar İstanbul'da oynanması için uğraşıyordum. Sevgilerimle, Gülriz."

Aynı gün, kısa süre içinde cevap geldi: "Ama bana verilmiş bir izin var biliyorsun ve bunun kimseye bir zararı olmaz."

Ben de yine aynı gün içinde yanıtladım: "Bilmiyorum, istediğini yapabilirsin. Ancak ben razı olmam. Ne diyeyim, hadi söyleyeyim, etik bir davranış değil. İyi akşamlar."

Yine 14 Ocak, hemen Tuncer'den gelen cevap: "Beni izin aldığımı ve bir metin ortaya çıkarttığımı bile bile yeni bir metin ha-

zırlayıp bunu oynatmak etik miydi? İzin aşamalarını da biliyordun. Oysa, kaldı ki ben sen istemediğin zaman 'Gülriiz Harım istemişti bunu benden' deyip kimseye vermedim metni. Salt bunu sana olan saygımdan yaptım. Vicdanın rahat mı? Ama şimdi o metni merak ediyorum. En yakın zamanda hazırlanan metni de göreceğim. Umut ederim ki benim o zamanki metnimi içeren hiçbir durum yoktur o metinde.”

16 Ocak'ta benim yazdığım e-posta: “Çok değerli (!) Tuncer Cücenoglu, ben anı kitaplarımda olayı hikâye ederken senin adını açıklamadıysam mahcup olmaman içindi. Fosforlu romanının yanından bile geçememiş olmandı. Keşke anılarımı okumuş olsaydın. Bugün metni okumak derdine düşeceğine oyunumu izlemiş olsaydın. Neyse, demek artık bundan sonra bu konuyu rahatça dile getirebilirim. Teşekkürler.”

Tuncer Cücenoglu'dan 17 Ocak'ta gelen cevap: “Sevgili Gülriiz Sururi, mesele benim aceleyle oyunlaştırdığım o zamanki metnin başarılı olup olmadığı değil. Benim aldığım izin ile ilgilidir. Beni tehdit etmene gerek yok. Metnin başarılı. Beni asla rahatsız etmez. Ama ben ondan daha başarılı bir metin yazdım diyorsan buna asla itiraz etmem. Sen bu işi yaparken izni almıyış bir romandan bir çalışma yapmış kişiye yani bana, ben bunu oyunlaştırmak istiyorum deseydin, sana cevabım hayırlı olsun demek

olacağını bilmemen özellikle üzdü beni. Ülkemiz kötü günlerden geçiyor. Ben 70 yaşındayım. Sen de epey yaş aldın. Ben tek kişilik bir metin hazırladım. Bunu oyuncusunun tiyatrosunun belli olduğunu sana duyurduğumda bana her türlü yardıma hazır olduğunu söylemeni beklerdim. Bu kötü günlerde böyle bir yaklaşım bir döneme damgasını vurmuş bir kadın oyuncu olarak sana yakışırdı. İstedğin gibi davran.” 17 Ocak 2015, Gülriz’in cevabı: “Ben hakkı bende olan romanın kırk yıl sonra kimden ne izni alacağımı, çocuk olma lütfen.”

Evet e-posta yoluyla yazışmalarımız böyle. Ben hâlâ senin kimden izin aldığını bilmiyorum, bilemiyorum. “Işıklar içinde yatsın” dediğin mutaf kim, hatta mutaf ne demek, onu bile bilmiyorum. ONK dışında kimseden oyunlaştırma hakkı alamazdın. ONK anlaşmamızı bir kenara koyup sana yeni bir hak verdiyse çok şaşarım, ayrıca hakkımı da ararım. Tek kişilik oyun deyip durdun, ancak bildiğime göre 9 kişiyle oynanıyor bu tek kişilik oyun. Ayrıca sahnede orkestra da var. Anladığım kadarıyla sen o gün yazmış olduğun bir oyunun adını değiştirip bana yolladın. O oyunu Fosforlu diye kabul etsem buna kargalar bile gülerdi. Ayrıca çok ucuz bir metindi. Benim Fosforlumla uzaktan yakından ilgisi olamazdı. Aynı tarihte senden önce Turgut Özakman’a teklif etmiştik *Fosforlu*’yu. 40 yıllık sevgili dost bize *Bir Şehnaz Oyun* diye bir oyunu yeni ufak bir dokunuşla onu Fosforlu olarak değiştirebileceğini söylemişti. Kabul etmemiştik. O da bize *Fosforlu*’nun ham hum şaralop bir çalışmayla yazılamayacağını, zamana ihtiyaç olacağını söylemişti. Haklıydı. Çok isim bu işe soyundu. İlk anı kitabımda yazdığım gibi, olmadı. Tabii 40 küsur yıl sonra yazabileceğimi anladığımda sorun kalmamıştı. Eğer oyun dolu salonlara oynarken yönetim değişikliği yüzünden kaldırılmasaydı, İstanbul Devlet Tiyatrosu’nda yeniden sahneleme istediğim kabul edilseydi, oyun kendi memleketinde oynanmış olacaktı. Ha bu arada... Anı kitabımı bitirmek üzere eski notları karıştırırken *Fosforlu Cevriye* oyunumu Ankara’da oybirliğiyle kabul etmiş edebi kurul üyelerinin listesi gözüme çarptı. (Liste; Lemi Bilgin, Firuzan Tercan, Mustafa Kut, Refik Erduran, Tuncer Cücenoglu, Cengiz Korucu’dan oluşuyor.) Aralarında senin de adını görmek beni çok sevindirdi. Oyunumu beğenip repertuvara aldıranlardan biri olduğun için sana çok teşekkür ederim.

Neyse. Gün gelir devran döner. Gülriz Fosforlu’yu oynayacak yeni bir oyuncuyla oyununu İstanbul izleyicisine sunar. Ödenekli olmazsa böyle büyük projelerin altından kalkmak için Gülriz Su-

ruri-Engin Cezzar Tiyatrosu gibi özel topluluklar olması gerekir. Belki yıllar sonra yeniden...

Nedim'i bana yaptığı geçmiş olsun ziyaretinden sonra hiç görmemişim. CHP'nin 29 Ekim münasebetiyle düzenlediği sanatçılarla buluşma etkinliğinde karşılaştık. Baktım beni görünce süratle yanıma yaklaşıyor, elimde olmadan birden arkamı döndüm. O da herhalde durmuş olmalı, yanıma gelmekten vazgeçti. Ve iki gün sonra bana bu cici mektubu yolladı.

Benim için "Cumhuriyet" ı
Işık demek.
Benim için "Işık", tiyatro
demek.
Siz ustalarımın bana aştığı
Işıkli yolu tahrir etmek
demek.
Dünyanın en fosforlu
oyunu bile sizin ışığınız
kadar parlamıyormuş.
Benim dizimde gelirken ve
Sizin yarattığınız muhteşem
fosforlu Cennet'den çok
farklı olan bu proje için
kırılganlığınız varsa lütfen
tekrar düşünün.
Sizi çok seviyorum,
bayramınız kutlu olsun.
Nedim

W. A. Mozart
1756 - 1791

Âdem'le Havva'dan beri

İlk insandan bu yana, yani Âdem ile Havva'dan beri, insan bil-
diğiniz gibi önce karnını doyurmak ister. Sonra başını kardan,
yağmurdan koruyacak bir barınak, bir dam arar. Sonra aşk arar,
eş arar. Sonra üremek güdüsü devreye girer. Bütün bunlar ger-
çekleşince de bu sefer egosuyla tanışır. Şan ister, şöhret ister, ka-
zanmak ister.

Bunlar ilk insandan bu yana dövüşte kazanmak, dışisini ya da
erkeğini kazanmak, en büyük hayvanı avlayan kişi olmak gibi arzularla tezahür eder. Günümüze getirirsek; bu arzuları borsada kazanmak, ringde kazanmak, sahnede kazanmak, ticarette, politikada kazanmak vb. gibi sıralayabiliriz.

Kazanınca başarmış oluyorsunuz. Başarının yolu akıldan geçer. Aynı güçte iki dövüşçüden hangisi mesleğin inceliklerini öğrenmek için kafa yormuşsa o kazanır. Bu da o insanın aklını kullandığına işaret eder.

Ancak ülkemizde işe şans da karışır maalesef. Yani doğru insan, doğru zaman, doğru konu, doğru karar yetmez. Siz istikrarlı bir politikaya göre her şeyi düşünmüşsünüzdür, ama ülkemizde genellikle lodos, poyraz gibi istikrarlı rüzgârlar esmez. Hemen her zaman rüzgâr bonenti* yapar; yani bir anda kaderin, şanssızlığın elinde oyuncak da olabilirsiniz. İşte o zaman yılmadan, sıfırdan başlama gücünü kendinizde bulursanız, başarılı olmanın üç adımından ikincisini atmış olursunuz. Birincisi için konuya odaklanmak, işinizi sevmek, hırslı bir kişilik, konusu (mesleği) hakkında donanımlı olmak, kendini yenileyebilmek diyebiliriz.

Sonuç: Her şeye rağmen dünyada "başarıdan büyük başarı

* Aynı anda dört bir yandan esen rüzgâr.

yoktur” ve başarının yolu çok inişli çıkışlıdır. Öyle de olmalıdır zaten. Önemli olan devam etmek, yenildim diye vazgeçmemektir. Böyle davranana da başarılı insan diyoruz. En önemlisi bize bağışlanmış yaşam sürecinde dönüşü olmayan yollara girmemektir.

Yeni bir bilmecem var: İki genç bir rol için yönetmene başvurmuş. İkisi de aynı fizikte, ikisi de aynı yetenekte, ikisi de role uygun, ikisi de donanımlı. Yönetmen rolü hangisine vermiş dersiniz; akıllı olana...

2015 Haziran seçim öncesi

Bodrum'a biraz geç gittik 2015'te. 7 Haziran'da oy vermek için. Seçimin ertesi gün Bodrum'a gideceğiz derken zor kendimize gelebildik; 11 Haziran'da Bodrum'daydık. Dokuz ay kapalı kalan bir evin macerası uzun sürdü. Hastalıklar, yorgunluklar; her bahar yapılması gereken hazırlıklar; boya, tamir, bahçe derken bir de "Ne olacak bu memleketin hali" durumu var. Çocukluğumdan beri peşimi bırakmayan sorunum. Seçim sonuçları hasta halimle beni havalara uçurdu, Engin'i de. Uzun süre inanamadık doğrusu. TV de başarılı sunuş yaptı. Özellikle CNN Türk. Ahmet Hakan, Mirgün Cabas, Emin Çapa... Önce üçlü koalisyon ile demokrasiye ulaşırsınız sandık.

Sonra en kötüsü oldu. Demokrasiyi avuçlarında tutan üç parti meydanlardaki o kararlı vakur hallerini hemen mahalle çocukluğuna çevirip muzıkçılık yapmaya başladılar. Haklılar, zeytinyağı ile su karışmaz. Biz de biliyoruz, biliyoruz da... "Benim kırmızı çizgim izin vermez!" Twitter'da kıyametler kopuyor. Ben "Konu vatansa kırmızı sadece bir renktir" diyecek oldum, ana avrat düz gidiyorlar. Kim olduklarına bakıyorum. Adam onuncu tweet'ini bana atmış, diğer dokuzunu da tweet'leştığım insanlara. Hemen engelliyorum, artık alıştım, okurken engelliyorum. İt ürür, ker van yürür misali...

Anılanı bitirmem gerek. Geride söylenecek, anlatılacak bir şey kalmamalı. Şu anda ülkenin demokrasiye geçmesi kendi elimizde. Daha doğrusu üç partinin elinde. Ama Cumhurbaşkanı TV'lere çıkmış konuşup duruyor. Yani ümmetlerine, "Siz bunlara bakmayın, ben hâlâ sizin padişahınızım. Sizin fasulyeniz, kömürünüz benden sorulur" demeye getiriyor. Ümmetinizin millete dönüşmesine izin veremezsiniz elbet.

Bir oyun kurucu

Bu kaçak sarayın kokusu neden geç yayıldı biliyor musunuz? Kim bilir yerin dibine kaç sığınak, kaç tünel yaptılar; sessiz ve derinden. Ayrıca hastane. Bugünler için kıymetli ordumuzun komutanları, Ergenekon marifetiyle hapis edildi. Zira onları böyle bir savaşa asla ikna edemezlerdi. Sonunda Sayın Bahçeli'ye "Şu an oyun kurucu sizsiniz. Çılgın savaş kararlarının sorumlusu olacaksınız. Bu projenin bir parçası değilseniz tabii" diye tweet'ler atıyorum. Okyanusta bir damla misali. Olsun, biraz rahatlıyorum.

Türkiye ilk defa demokrasiye bu kadar yaklaştı. Hayır, ilk değil. Vaktiyle Köy Enstitüleri kapatılmasaydı, çoktan gelişmiş ülkeler arasında yerini almış olurdu Türkiye. Ve biz de rahatlıkla Türk milleti diyebilirdik kendimize. Buraya mailime yollanan bir yazıyı koymak istiyorum.

Köy Enstitüleri neden kapatıldı?

Cevap kapattıran Kinyas Kartal'dan* geliyor! Bir gazete yazarının dönemin Van milletvekili Kinyas Kartal ile yaptığı bir röportaj:

Köy Enstitüleri komünist yetiştirdiği için mi kapatıldı?

Hayır. Beni babam Moskova Üniversitesi'nde okuttu; komünizmin ne olduğunu ben gayet iyi biliyorum. Köy Enstitülerinde komünizmi bilen kimse yoktu.

Peki, karma eğitimden dolayı mı kapatıldı?

Hayır. Bu da değil bütün dünyada okullar karma eğitim kız erkek beraber okuyor.

Peki ya neden?

Ben kapattırdım Köy Enstitülerini. Ben toprak ağasıyım. 200'e yakın köyüm var. Bu köylerdeki halk bana tapar. Ne işi varsa bana sorar. Evlenecek, boşanacak, askere gidecek, mahkemesi nesi varsa gelir bana danışır. Ama Köy Enstitüleri açıldıktan sonra 5 köyüme Köy Enstitüsü mezunu geldi ve bu köylerden artık kimse bana gelip danışmamaya başladı. Ben düşündüm 200 köyümün hepsi ne Köy Enstitüsü mezunu gelirse benim ağalığım ne olur, sıfıra dü-

* Kinyas Kartal, 1900 yılında Kafkasya'da dünyaya geldi. 1925 Şeyh Said İsyanı ile 1926 yılından itibaren ailesi ile birlikte Türkiye içerisinde üç kez sürgüne gönderildi. 1965 yılında AP Van Milletvekili olarak seçildi. 1969, 1973, 1977 genel seçimleri ile aynı görevi sürdürdü. En yaşlı üye sıfatıyla TBMM başkanlığı da yaptı.

şer! Böyleyse benim harekete geçmem gerekir dedim ve doğudaki bütün ağalara telefon ettim, onları topladım. Bir de batıdan buldum Eskişehir'den Emin Sazak. Sonra Menderes'le pazarlığa gittik. (Yıl 1950 seçimlerin olacağı zaman.) Dedik ki, "Köy Enstitülerini kapatırsan şu gördüğün doğudaki tüm toprak ağaları ve batıdan Emin Sazak'ın oyları sana. Kapatmazsan oy yok." Ve Menderes de 1950'de iktidara gelir gelmez Köy Enstitülerinin temelini sarsmaya başladı.

Netice: Demokrat Parti iktidara geldikten sonra 27 Ocak 1954'te çıkarılan kanunla Köy Enstitüleri kapatılarak günümüze ve geleceğe ışık saçacak güneşimiz resmen batırıldı. Köy Enstitüleri kapatılmasaydı, fırsat ve imkân eşitliği sağlanırdı. Ezberleyen öğrenci değil de okuyan, üreten, düşünen öğrenciler başarılı olurdu. Öğrenciler okullarına cep harçlıklarıyla değil emekleriyle "katkı" yaparlardı. Demokrasi sadece kitaplardaki tanımlarda değil yaşamın ta içinde olurdu. Daha nitelikli öğretmenler yetişirdi. Öğrenciler verilenle yetinmez, araştırır, bulur ve tartışırlardı. Boş zamanlarını müzik dinleyerek değil enstrüman çalarak; takım fanatıklığı ile değil spor yaparak değerlendirirlerdi. Biz şu an sadece matematik problemlerini hızlı çözen çocuklar yetiştiriyoruz. Hepsisi bu. Ötesi yok...

Köy Enstitülerinin bütün gunalu omuzlarıma, sevabı başkalarına olsun. O kurumların günahı bile bana yeter.

Hasan Âli Yücel

Bu imkânlarla bu coğrafyada özgürce yaşamayı hak etmiyoruz. Demek illa iplerimiz büyük güçlerin ellerinde olmak zorunda. Milletimizi okur yazar olmaktan men eden, asgari ücreti bir kuruluş artırmaya izin vermeyenlere uşak olmaya başlayalı 50 yılı geçiyor. Atatürk'ten, İnönü'den sonra vatanını sevenlerimiz olmadı? Oldu tabii. Erdal İnönü ve Bülent Ecevit. Ben Ecevit'in hâlâ öldürüldüğüne inanıyorum. Bir düşünün, ülke güllük gülistanlık değildi belki ama onurluyduk. Komşularımızla barıştık. Abdullah Öcalan derdest edilmiş, "İsterseniz devletiniz için çalışırım" diyordu. Düsturumuz hâlâ "Yurtta barış dünyada barış" idi. Ben hiç ama hiç politikadan anlamam. Vatanını seven, kimseye muhtaç olmadan yaşayan bir ülkenin vatandaşı olmaktan başka bir şeyi düşünmeyen ben, bu durumda politikadan anlamasam da apolitik olamam. Olamıyorum işte. Ve iktidarı AKP'ye sunan Deniz Baykal ve Devlet Bahçeli'nin Erdoğan'a mı yoksa Amerika'ya mı gebe olduklarını çözemiyorum. İleride tarihin gerçekleri virgülüne kadar yazacağını da sanıyorum artık.

Gazetede CHP-AKP koalisyonu olursa, CHP'nin istediği bakanlıklar arasında Eğitim Bakanlığı'nın da olduğunu okudum. Ben tam "Eğitim ama hangi eğitim? Ezbere dayanan değil, anlamaya dayalı, sorgulayıcı, araştırmacı eğitim istiyoruz, bugünden tezi yok özgür aydın çağdaş insan yetiştiren eğitime odaklanmalıyız" diye yazıp dururken... CHP'den eğitimi kimseye bırakmamasını istemek hakkımız. Nasıl olacak? Hep birlikte, CHP ile yenden yürüyeceğiz. Peki, öğretmen sorunu ne olacak? Öğrenciyi döven, sakat bırakan manyakları bir yana koyalım. Onca öğretmen sıra beklerken... Çağdaş eğitim bağımsız düşünme yeteneğine sahip gençler yetiştirir.

İçim daraldı, biraz gerilere gitsem. Soluklansam. Biraz cumhuriyet solusam. Mesela Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nin (ÇYDD) verdiği Cumhuriyet Ödülü'ne. Ödül adayı Türkiye genelindeki ÇYDD üyelerinin katılımı ile seçiliyor. Genco Erkal ile ben eşit oy almışız. Hoşuma gitti. Umarım Genco'nun da hoşuna gitmiştir. Işık Lisesi'nin *Ayşe Opereti*'nin provalarını yaptığımız sahnesinde aldık ödüllerimizi. Ödüle değer bulunmamızdaki gerekçeler şöyleydi: "Cumhuriyet'in temel değerlerinin korunması, laiklik ve çağdaşlık konusunda ilkeli duruşları, ülkemizde tiyatro sanatının gelişmesine, evrensel sanata ve topluma verdikleri emek ve katkılar..." Gene sevgili meslektaşım Gülsen Tuncer sunucumuz. Doğrusu çok güzeldi sunumlar. Ödülümü alırken yaptığım konuşmayı, buraya almak istiyorum:

Gençlik yıllarımda demokrasinin hemen ülkemize yerleşeceğini sandığım o saf dönemlerimde, sosyal adaletin peşine düşmüştüm. Ancak solu gereği gibi anlayıp öğrenmeye fırsat kalmadan yanlış anlaşıldık, komünist diye damgalamaya çalıştılar.

Oysa ben sadece ülkemde sosyal adalet isteyen masum bir genç oyuncuydum. Nereden bilirdim “Güzel Günler Göreceğiz Çocuklar” türküleri söylediğimiz günleri arayacağımızı, o yetinmek istemediğimiz demokrasiye, altmış yılda bir türlü kavuşamayacağımızı.

Yıllar süratle iyi ve kötü anılar biriktirerek geçti. Ben değiştim, geliştim, ülkem değişti, geliştiği ise nereden bakıldığına bağlıdır. Bugün ben o gençliğimde beğenmediğim demokrasiye çoktan razı iken Atatürk Cumhuriyeti’nin bize tanıdığı hakları yeniden, yeniden kazanmak için mücadele vereceğimizi, nereden bilirdim?

Sevgili Türkan Saylan’ın son dönemlerinde yapılan Cumhuriyet mitinglerinin bir başkasını da biz tiyatro sanatçıları 18 Mayıs 2009 tarihinde gerçekleştirdik. Türkan Saylan’a, ÇYDD’ye yapılan haksızlığa karşı bir araya geldik. Galatasaray’dan Taksim’e kadar yürüdük. Ellerimizdeki pankartlarda çağdaş eğitimin her gün yediği darbeler, Türkiye üzerine oynanan oyunlar, yargının saygınlığını kaybediyor oluşu, laik cumhuriyetimizin tehlikede oluşu, onlar-bizler diye kutuplaşmamız dile getiriliyordu. Bugün bu sözleri ne kadar kanıksadığımızın farkında mısınız? Bildiğiniz gibi, bugün Cumhuriyetimiz büyük bir sınavdan geçiyor. Evlerden çıkıp meydanlarda çoğalmalıyız. Bir araya gelmeliyiz.

Bize katılmayanların hâlâ büyük bir rehavet içinde olduklarını düşünüyorum. Eğer toplumun her kesimi için adalet-eşitlik-demokrasi istiyorsak, seyirci kalamayız. Sokağa çıkmak istemeyenler, internet, sosyal medya yoluyla çokluğumuzu, kararlığımızı göstermelidir diye düşünüyorum. Biliyorum ki bir ülkede devamlı yanlış işler yapılıyorsa, benim kendi doğrularım ile yaşamam zorlaşır. Buna seyirci kalamam. Kimsenin de kalmaması gerektiğini düşünüyorum. Bana iyi bir şey sunuluyormuş edasındaki dayatmalara pabuç bırakmam. Çünkü,

Para yitirilirse bir şey yitik demektir
Umut yitirilirse çok şey yitik demektir
Yürek yitirilirse her şey yitik demektir

Ben hayatımda en çok bir Cumhuriyet kızı olmakla övündüm. Hâlâ bu dünyayı insanların, ülkemizi ise Cumhuriyet kızlarının cennete çevirebileceklerine inanıyorum. Ve yeter ki seyirci kalmayalım, diyorum.

Beni Cumhuriyet Ödülü'ne değer gördüğünüz için çok gururluyum. Bu benim hak ettiğime yürekten inandığım bir ödül. Çok teşekkür ederim. Yaşasın Çağdaş Yaşam'ın çağdaş Cumhuriyet kızları.

Aysel Çelikel, Turgut Kazan, Gülsen Tuncer ile ödül töreninden sonra.

Biraz rahatladım geri dönüyorum...

İşte bu günlerin heyecanı içinde 16 Ağustos 2015'te Kemal Kılıçdaroğlu'na bir e-posta gönderdim:

Sayın Kılıçdaroğlu, bu seçim sizin son şansınızdır. Tabanınız en hafifi sosyal demokrat, ağırlıklı olarak solcudur. Bizler ümmet olmayacağımız için Ekmeleddin Bey'e oy vermedik. CHP soldan kopup sağ oy avcılığına çıktıkça batıyor. CHP ancak misyonunu unutmazsa, altı oka sadık kalırsa oylarını çoğaltabilir. Ülkenin eğitimli kesiminin bir bölümünü temsil ediyoruz. Şimdi zaman caydırma zamanı. Eğitimsiz bırakılmışların oylarını ancak Atatürk ilkeleriyle caydırabilirsiniz. İşiniz zor, geç kaldınız. Günü kurtarmak derdinden, büyük resmi göremediniz. Bari son şansınızı iyi kullanın. Ülkenin en ücra köşelerine kadar gidip insanları bir bir ikna edin. Onları caydırın. Başka çareniz yok. Rehberiniz Mustafa Kemal Atatürk. Genç CHP'nin varlık göstereceği gün bugündür. Şimdi zaman caydırma zamanı. En içten başarı dileklerimle, Gülriz Sururi.

Bilmediğim konularda söz etmekten kaçınırım ama susamıyorum, yazmadan duramıyorum. Belediye seçimlerinde de tüm tahminlerim yanlış çıkmıştı. Seçim arifesinden Halk Parti hezimetine kadar geçen günler boyunca bizim gündemimizi Engin'in prostatı oluşturduğu için gündemle, internetle ilgilenemedim. Ama çoğunluğa uyarak ben de Twitter yasağını deldim. Yalvar yakar "Sarigül de Sarigül" diye tutturmuşum. Vakit buldukça çiziktirip duruyorum. Benim İstanbul belediye başkanı alternatifsiz Mustafa Sarigül. Onun için "Deneyimli, başkan olarak müthiş donanımlı, İstanbul için büyük şans, oyum Sarigül'ün" diyordum. İçsesim, "Dinsizin hakkından imansız gelir" diyordu. AKP'nin oyunlarına iki ayak oyunu da Sarigül'den bekliyordum. Aman ya rabbim ne yarılmışım, ne hezimetti!..

Adamla kadın

1

Kadının uykuları iyi değil. Zor uyuyor ve çıt olsa uyanıyor. Bazen de özellikle atrial fibrilasyon atağı geçirmişse ilacını artırıyor. Zaten o geceler yorgun, perişan. Uykuya dalmak için debelenmiyor. İlaçların da etkisiyle kolaycacık uykuya dalıyor. İşte bu gecelerden birinde adam herhalde onun nefes alışını duyamıyor ve nefesini dinlemeye karar veriyor. Kadının nabzını dinlemeye çalışıyor. Ama parmakları nabız dinleyecek kadar duyarlı değil artık. Hafifçe kadını itekliyor. Kadında hareket yok. Adam endişeleniyor. Bir yandan da onu bu hasta halinde uyandırmaktan çekiniyor. Zaten zar zor uyumuş kadın. Yavaşça elini göğsüne koyuyor. Kalbinin atışlarını duysa rahatlayacak. Bir şeyler duyamayınca birden kadını sarsmaya başlıyor.

– Didi didi, dit dit dit!..

Kadın elini uzatıp başucundaki ışığı açıyor. Adamın korku dolu bakışlarını görünce üzülüyor. “Keşke daha önce açsaydım ışığı” diyor içinden. Adamın gözleri dolu dolu. Şikâyet ediyor, azarlıyor kadını. Kadın perişan, üzgün... Ama adam onun hasta olduğunu, kıpırdayacak hali olmadığını kabullenemiyor bir türlü. Ya da unuttu, hatırlayamıyor. O ilaçları alınca kadın en az iki gün paçavra gibi oluyor her sefer.

2000'den bu yana Torba ve sakinleri

Bugün 23 Eylül 2015 Salı. Bodrum'da göz gözü görmüyor. 24 Eylül Çarşamba, iki adım öteye Dalli'ye geldim defterimi alıp... Dün akşam üç gündür hatırlatılan beklediğimiz yağmur yağdı. Ama ne yağış. Bodrum'un halini TV'lerde izlemiştinizdir. Kerim Yavuz, *Bir An Gelir*'i okuyanlar bilir, benim seçilmiş genç dostlarımdan biri. Hastalığımı duyduğundan beri Ankara'dan Bodrum'a gelmek istiyor. Aslında şu ara onun da sağlık sorunları var. Hastalık nedeniyle yıllık küçük Bodrum kaçamağımızı erteledik. Sonay da gelince iyi bir üçlü oluyoruz doğrusu. İyi vakit geçiriyoruz. Ama şimdi tek misafir odamızı Engin'in bakıcısı-

Sibel İpekçi , Filiz Oflluoğlu, Engin Cezzar , Ülkü Tamer, Gülriz Sururi ve
Apti İpekçi, Torba Cadı Kazanı.

na vermek zorunda kaldık. Bakıcı geldi Engin ayaklandı. Ayrıca çok kararlı, "Bana senden başkası elini sürmesin" durumları... Şu anda Torba günlük güneşlik. Akşam üstü yağmur başlayacakmış. Öbür gün de bayram, yine günlük güneşlik olacak. Vallahi hava raporlarına neredeyse güvenebiliriz. Hiç değilse bugünlerde bir şeylere de inanalım artık.

İşte benim sevgili Kerim'im pat diye geldi. Bize çok yakında evi olan yakın arkadaşının evine. Buluştuk. Bu ziyaret bana çok iyi geldi. Yüzüm güldü biraz. Evde ona sevdiği yemekler hazırladım. Öğlen öğlen şarap bile içtik. Engin de çok memnun. Kerim'le sohbet edip duruyor. Şaka değil, ciddi sohbet ediyorlar. Kerim Engin'le diyalogunu ilk hastalık gününden beri başarıyla sürdürüyor. Dün son kez öğle yemeğine gelecekti. Bugün de Ankara'ya dönecek. Biz evin dışındaki her şeyi sel nedeniyle kapalı yaşam alanına taşıyınca ev diye bir şey kalmıyor ortalıkta. Yatak odaları hariç. Harika bir fikir geldi aklıma. Yağmur öğleye doğru ince ince çiselemeye başlamış. Şehirde yiyelim öğle yemeğimizi. Zira yeni yardımcı nedeniyle, her gün soğan fasulye ayıklamasam da, günde iki öğün beş kişilik yemek hazırlamak zorundayım. Yardımcılarımız da böylelikle seyrederek öğrenir. Yardımcımız derdini anlatacak kadar Türkçe konuşuyor, ancak söylediğim hiçbir şeyi anlamıyor. Genelde yabancılarla sorunun bu.

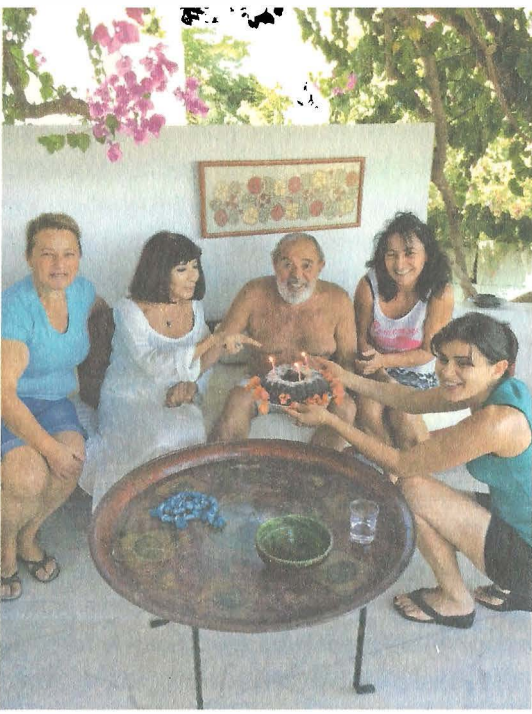
Neyse, biz arabayla şehre indiğimizde yağmur iyice bastırmıştı. Zar zor trafik nedeniyle şehrin içindeki restorana 45 dakika içinde vardık. Dedikodu, politika, yeni anı kitabımın sohbetleri ile güzel bir yemek yedik. Sonra arabaya bindik ve tam iki buçuk saatte şehirden kaçıp Türkbükü üzerinden arka yoldan eve vardık. Allah'tan İlhan çok iyi bir şoför. Sellere falan kapılmadan türlü cambazlıklarla canımızı kurtardık. Bir ara araba ciddi bir sarsılma geçirdi. Yerinden kayan rögar nedeniyle zıplamıyorsunuz. Bir tekerleğimiz rögarın çukuruna girse biz de televizyondaki o korkunç manzaranın kahramanlarından olabilirdik. Ucuz atlattık. Her yıl damımıza izolasyon yaparız. Ama bu afet nedeniyle o gece yatağımızın dört yanı leğenlerle çevrili bir gece geçirmekten kurtulamadık. Bu arada Zıp Zıp dışarıda kalmış ve yardımcımızın kapısına dayanmış. Miyavlayarak uyandırmış onu. Sırılsıklam. Neyse yardımcımız iyi bir insan olduğu için Zıp Zıp'ı içeri almış, kurulamış ve orada yatmasına izin vermiş.

İkinci anı kitabım *Bir An Gelir*'de "Torba ve Sakinleri" diye anlatmıştım. Bu bir yıl içinde o sakinlerin çoğunu kaybettik. Önce hemen söylemem gereken şu: Abdi İpekçi Evleri sakinleri artık yaşlıca bir topluluk. En genç sahipler kırklarını sürüyor. Bunun nedenlerinden biri torunların, evlatların büyükleriyle tatil geçirmek istememeleri. Doğal karşılamak gerek. İnsanların yaşlanırken hoşgörülerinin azaldığını öteden beri biliriz. Ben öyle olmamaya kararlıydım. Âlemsin. Yaşlılığı hâlâ çok uzak sanmaya devam.

Yaşlılarımız hemen her türlü değişikliğe karşılar. Torba'daki müşterek minik evimiz bizden önce "Cadı Kazanı" diye ünlendi-

Şoförümüz İlhan Özmen ile.

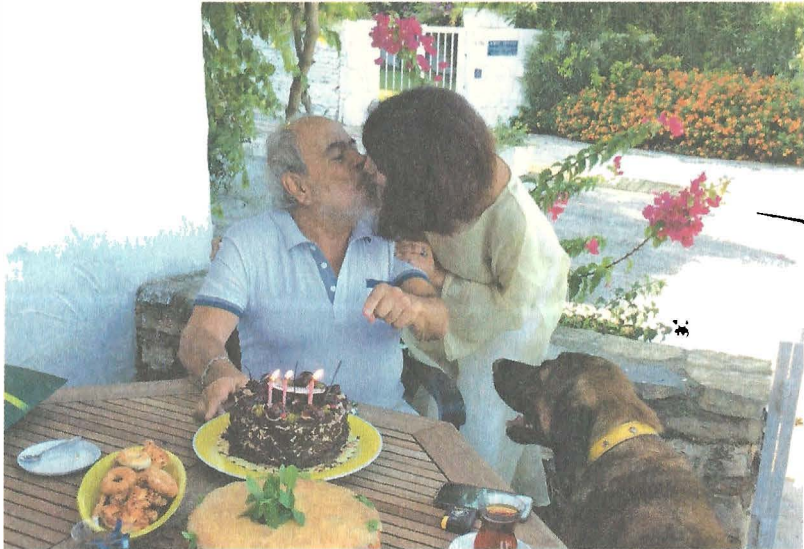
Engin'in doğum gününde pastalar yarışıyor. Muammer, Azra ve Sofi ile...

ğinden (ne kadar uğraştım, bir türlü bu ismi unutturamadık). sonunda sineye çekti. "Cadı Kazanı" adını korumayı başardı. Eski- den burada çok daha güzel günler, geceler yaşandı. Doğum günle- rimiz, bayramlar burada kutlandı. Engin 25 Eylül doğumlu oldu- ğundan bu akşamüstü yağmur izin verirse Cadı Kazanı'nda pasta ve çay ile kutlayacağız. Şu aralar toparlandı biraz. Dün de bayram kutlamamızı yağmur nedeniyle Fatoş Özcan'ın evinde yapmıştık.

Kayıplarımız çok bu yıl. Yıl bile değil, mevsim başında art ar- da gittiler. Nuran Yavuz, Mustafa Özcan, Bedri Koraman... Nuran evini satarak daha rahat bir yaşlılık düşünmüş olmalı. İki yıl için- de veda etti hayata. Umarım bu iki yılda parayla yapabilecekleri- ni gerçekleştirmiştir.

Nuran Yavuz benim 50 yıllık tanıdığım, sık sık görüşmesek de, 40 yıllık arkadaşım. Sander Kitabevi'nde başlayıp Bodrum'da pe- kişen bir dostluktu bizimkisi. Önce Bodrum Torba'da komşu ol- duk, sonra Ayaspaşa'da bitişik apartmanlarda komşuluğumuz sür- dü. Cumhuriyet dönemi bürokratlarından birinin kızıydı. İyi bir eğitim almıştı. Son görevi Mimar Sinan Üniversitesi'ndeydi. Sosyo- loji dersi veriyordu. Ancak hayat onu uzun bir süre içkiye esir et-

mişti. Zeki, espritüel, kültürlü bir kızdı. Aşkı teğet geçip Hilmi Yavuz ile evlendi. Yıllar sonra komşu apartmanda yaşarlarken Nuran kanser oldu. Bir göğsü alındı. Hilmi Yavuz ile önce katları ayırdılar, sonra da hayatlarını... Hilmi'ye göre çok içiyordu Nuran. Doğruydı. Tek teselliyi içkide bulunca, alkolün kucığına bırakverdi kendini. İlk dönemler alkoliklerin rahat, parlak, esprili dönemleri... Ama bu dönem bazısında çok kısa sürer. Daha sonra sofrada tek kadehle idare edip tuvalete gidip çantasındaki şişeden belli aralıklarla içmeler dönemi başlar. Son yıllarda artık Torba'da sabahları ispirto kokan bir kadın vardı karşımda. Konuşmaya karar verdim. O günü unutmama imkân yok. Çok direndi, en sonunda kabul etmek zorunda kaldı. Birkaç kere bırakmayı denediğini, sonunda başarısız olduğunu anlattı. Yavaş yavaş azaltmaya başladığından dem vurdu filan. Ona "Nuran senin bu haline dayanamıyorum, bana söz ver, gerekirse seninle birlikte hastanede yatarım" dedim. Böyle uzun uzun konuştuk. Nuran ağlıyor, ben ağlıyorum, sarılışıyoruz. Bu olay Torba'da yaşandı. Birkaç gün ortalarda görünmedi Nuran ve ilk gördüğümde, "Hadi ne zaman gidiyoruz?" dediğimde artık başka bir Nuran vardı karşımda. O an onu kaybettiğimi anladım. İstemediği halde deşifre olduğu için benden nefret ediyordu ve bunu bir daha asla affetmedi. Sonrası kötü anılar ve her fırsatta canımı sıkma uğraşları filan... Hepsini unuttum. Bugün Nuran Yavuz denince aklıma esprili, zeki, kültürlü, (bir zamanlar)

25 Eylül 2015. Engin'in 80. doğum günü.

havah bir eski dost gelir. Özellikle Torba'da eksikliğini hissettiğim, sohbetine doyamadığım cingöz bir dost...

Mustafa Özcan ve eşi Fatoş zevkli yaşam tarzlarını bizlerle paylaşmaktan çok hoşlanırlardı. Onların güzel bahçelerinde keyifli akşamlar yaşadık. Libya'da başarılı işler gerçekleştiren inşaat mühendisi Mustafa Özcan'ın, hükümetin politikalarında yaptığı ani değişikliklerle neredeyse aynı anda beynine bir emboli gitti. Ve bu ailenin hayatını çok etkiledi. O günden sonra Fatoş Mustafa'yı her yaz olduğu gibi yine Torba'ya getirdi. Mustafa'nın Torba'daki yaşamını aynen sürdürmeye çalıştı. Ama Mustafa bir daha eski günlerindeki gibi olamadı. Sağlığı günden güne daha da kötüleşti. Ve bu yıl onu da kaybettik.

Bir de kaybettiklerimiz arasında Bedri Koraman da var. Onun için 9 Nisan 2007'de düzenlenen Ustalara Saygı gecesine gidememiştım, ama gecede okunmak üzere bir yazı göndermiştım:

Küçük Sahne Dormen Tiyatrosu'nda oyuncuyum. Tiyatroda en iyi arkadaşım Altan Erbulak. Ayrıca sahnede partnerim. Bir ara tutturdu, "Seni *Milliyet*'e götüreceğim" diye... Her gün "Karikatürist arkadaşların seninle tanışmak istiyorlar, bir öğle yemeği yer, döneriz" diyor. Ben bir türlü vakit bulup gidemiyorum. Altan, "Rezil ettin beni, madara ettin" deyip duruyor. Bir gün, "tamam, yarın 12'de oradayım" dedim. Sözüümü de tuttum, saat tam 12'de *Milliyet*'in kapısından girdim.

O günkü *Milliyet* de *Milliyet* hani... Babıali Molla Fenari Sokak'taki eski bina, yıllarca babamın evi gibi girip çıktığım tek gazete. Seçim sonuçlarını almak için yazı işlerinde sabahladığım gazete... O gün henüz sevgili Abdi İpekçi'nin *Milliyet*'i...

O gün baktım, eski bina gene cilalanmış, parlatılmış, birtakım yenilikler yapılmış ama henüz görünürlerde ofset filan yok. Olsun... Bugünkü gibi trikotaj fabrikası misali, herkes birbirinin önünde, arkasında oturmuyor, birbirinin ense tıraşını seyretmiyor. Küçük müçük, her kalem erbabının kendi boyuna bosuna göre bir odası var, vurulacak kapısı var.

Yılmaz Çetiner, Halit Çapın tiyatronun kulisinden çıkmayan, can dostlarım. Keza Turhan Aytul, Namık Sevik ve Halit Kıvanç... Galiba o gün Hasan Pulur'la yeni tanışıyorum. Bir de tek kadın muhabir Vasfiye Koçak'la...

Altan beni bu, hepsi farklı bir değer olan insanların arasından koparıp alıyor ve üst kata çıkarıyor. A... a... a.. Bu da kim? Uzun boylu (60'lı yıllar olduğunu unutmayalım, üstelik Altan'la yan yana), siyah gür saçlı, gür kaşlı, ince, şık mı şık bir adam. Gözleri çok etkile-

yici, yoksa bakışları mı? Mavi mi desem, yeşil ela mı? Ebruli, evet ebruli mavi, cin gibi bakan bir çift göz. Bedri Koraman'ı ilk görüşüm sa-
nıyorum.

Hemen, "Hani siz şu her yanı yuvarlak, ama ince mi ince, güzel
çıplak kızları çizen karikatüristsiniz, değil mi?" dedim.

"Ben her yanı yuvarlak, çirkin politikacıları da çizerim aynı za-
manda" dedi.

İşte herhalde o gün bu gün dostum Bedri Koraman...

Bedri bunca yıl şişman, çirkin politikacılarla güzel kızları aynı çiz-
gilerle çizmeyi nasıl başardı, hâlâ şaşarım.

Her sabah gazetenin ilk sayfasında bir bakışta gündemi en kısa yol-
dan ondan öğrendim. Hafta sonu çizdiği fıstıklara bakıp keyiflendim.
Bugün Bodrum'un Torba Koyu'nda her güne evinden dans ederek çı-
kıp dans ederek denize girerken, beni hâlâ neşelendirmeye devam
ediyor komşum Bedri Koraman. Gene gündeme bir nokta koyuyor.

Ramiz'lerle, Cemal Nadir'lerle, Turhan Selçuk'larla, Ali Ulvi'lerle,
Ferruh Doğan'larla, Semih Balcıoğlu'yla, Oğuz Aral'la bir çağa imza-
nızı attınız.

Sevgili Bedri, bu Ustalara Saygı gecesinde seni saygıyla selamlıyo-
rum ve bir kere daha, "Yaşarken bilelim kıymetleri" diyorum.

İki üç yıldır Nil Koraman belki de eşine olan düşkünlüğün-
den ya da evhamdan ikide bir Bedri'yi ambulansla hastaneye gö-
türür, gece orada kalır, sabah eve dönülürdü. Bizler artık ma-
halleye ambulans girişlerini neredeyse kanıksamıştık. Bu dönem
en az iki yıl sürdü. Bugün Bedri için ne diyebilirim... Güzel yaşa-
dı, uzun yaşadı, torunlarını sevmeye şansı oldu; ışıklar içinde yat-
sın. Nil de oğlu, gelini, iki güzel torunu ile bundan sonraki yıla-

nı huzur içinde geçirir umarım. Uzun süren hastalık döneminde Nil'in Bedri'nin üstüne titremesi, onun hayatını birkaç yıl daha uzatmıştır diye düşünmekteyim.

Bir de sevgili Abdi İpekçi'nin ailesini oluşturan isimler var. Sibel İpekçi... Abdi sağken sık sık bir arada olduğum, en genç, en güzel zamanların şahidi olduğum Sibel. Sabah birlikte denize girdiğimiz grubun en erkencilerinden. Cadı Kazanı'nın demirbaşlarından. Sonra gene Abdi ile Sibel'in oğlu Sedat İpekçi. Denize girdi mi karşı sahili görmeden dönmeyen bir yüzücü hâlâ. Uzun kirpikli kara gözleriyle hatırlarım hep onu. Sonra gene Abdi'nin ve Sibel'in kızları Nükhet İpekçi İzet. Hem yalnız kalmayı seven hem dost canlısı bir insan. Nasıl olur? İşte Nükhet bunu başarır bir şekilde. Ve beni şaşırtır. O bir kitap kurdu. Ayrıca bana olan hayranlığını Ustalara Saygı gecesinde yazdığı mektupla kanıtlayarak elime vermiş bir dosttur. Sonra, eşi Engin İzet. İşlerinden ötürü çok az gelebilse de Torba'ya onu görünce hemen yüzüm güler. Sonra kızları minnoş Alev İzet. Onu hep *Kabare* müzikalindeki sandalye üstünde bir bacağı havadaki haliyle hatırlayacağım. Yaş beş olabilir. O dönem Torba'da bugün genç kadınlar

Nükhet İpekçi İzet ile.

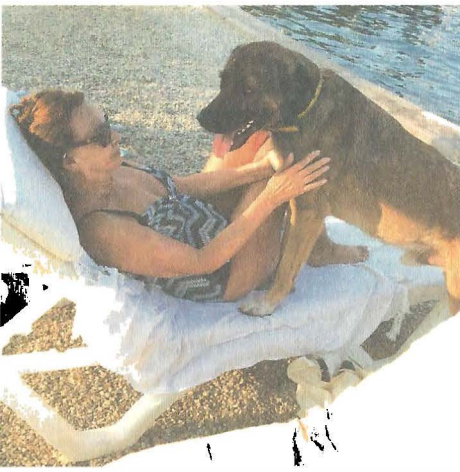
lar olan o günün 5-10 yaş arasındaki çocuklar az gürültü yapsınlar diye, oyalamak için bir şov hazırlamıştım, *Kabare* müzikali. Bunların mayolarının altına birer tayt giydirttim, eskiden üst katta çıkarken merdiven duvarında her sene aldığım hasır şapkaların koleksiyonu asılı dururdu. Oradan birer de şapka taktım kafalarına. Bir de müthiş makyaj... Kıpırmızı rujlar. Şimdi Alev İzet, çok güzel yüzü, kusursuz muntazam vücuduyla cazip bir genç kız. Bakalım onu bu yaz son zamanlarda aldığı fazla kilo-larından kurtulmuş, eski fiziğine kavuşmuş şekilde görebilecek miyim? Alev yabancı bir şirkette yapımcı oldu, ayrıca bir yandan da amatör olarak tiyatro ile ilgileniyor.

Ne olursa olsun geçen yıllar hiçbir şeyi yoluna koymaz, her şey kendi bildiği gibi devam ediyor. Torba'da huysuzlar huysuz, sakinler sakin, vericiler, alıcılar kimse değişmiyor. Üzüldüğüm, çoğunluk güne gölge düşürmeden gününü tamamlayamıyor. Zevk tartışması... Kimileri hayvan seviyor, kimileri nefret ediyor. Bu da bazen büyük sorunlar yaratıyor. Cadı Kazanı'na bir şey alınacaksa ya da bir tamir filan gerekiyorsa fikir birliği zor. Bazı arkadaşlar hem her şey kendi istekleri doğrultusunda gerçekleşsin istiyorlar, hem de kimse davranıp "Bu sefer de ben uğraşayım" demiyor. 20 yıl önceyi gene de arıyorum. Feride Kürkçüoğlu'nu sık sık ararım. Hayat doluydu. Sosyal kişiliğiyle Torba grubunu tamamlardı. Denizimiz daha temizdi. Bodrumlu esnaf kazık atmanın doğal sayıldığı döneme geçiş yapmamıştı.

Bu arada günlük hayatım çok zor koşullarda devam ettiğinden olsa gerek, gereksiz yere tartışma yaratacak tiplerden mümkün olduğunca uzak kalmaya gayret ediyorum. Durup dururken dört

Fatoş Özcan, Mustafa Özcan, Feride Kürkçüoğlu, Mimar Yücel Luğal. Bu gruptan Fatoş'la ben kaldık.

Fatoş ve Tarçın, yaz sonu vedalaşması;
o an o kadar duygu yüklüydü ki dayanamadım çektim.

sene önce “Artık bikini giyme Gülriz” diye bana akıl vermeye kalkanlara hoşgörü göstermiyorum. Onlarla vakit geçirmek istemiyorum. Bu küçük bir örnek. Çok ısrarcı olurlarsa ilişkiyi bitiriyorum. Artık hayatımda canımı sıkan, geveze, sivridilli insanlara yer yok. Biraz daha rahat, özgür yaşamının yolu buymuş meğer.

Son günlerde Ayma Kabaş'ı çok düşünüyorum. Özer Kabaş'ı da düşünüyorum tabii. İkisini ayrı düşünmem mümkün değil. Her zaman, hep aynı karede gelirler gözümün önüne. Ayma ölümünden 22 yıl sonra hâlâ benim en iyi arkadaşım sıfatını sürdürüyor. Onu özlüyorum. “Şimdi burada olsa” dediğim anlar, durumlar öyle çok ki... Bazen onunla konuşuyorum. Söylediklerime bülbül gibi şakıyan kahkahalarıyla cevap veriyor eskisi gibi. Meğer biz ne çok gülermişiz birlikte. O zor, o dayanılmaz günlerden aklımda en çok kalan sesi, kahkahaları... İnsanlar unutulacaklarsa unutulup gidiyor. Unutulmayacaklarsa ölümle de unutulmuyor. Bu arada evi olup da Yiğit Okur'un bir türlü Torba sakını olamadığını söylemeliyim. Komşumuz Mehmet Okur ve ailesi oldu son yıllarda.

Torba'da yeni dostlar edinmiştim. Aslında eski tanış, yeni dost. Sinan Bardakçı... Bir zaman Sanat Evi'nin, sonra da Torba Han'ın ortağı ve yöneticisiydi. Aslında tiyatro ve müzik dünyasının içindeydi zaten. Yazları onu görmek, arada deniz kenarında dedikodu ile karışık sohbet etmek hoş olurdu. Gittiğimiz yaz yoktu. Yokluğu çok hissedildi. Onu çok özledik. Artık Facebook arkadaşım. Sonra Zeynep Bayazıt Yurduşen ve Levent Yurduşen çifti... Onlar yıllar önce Nuran'ın alt katına kiracı olmuşlardı. Sa-

kin sessiz çok hoş bir çifttiler. Zamanla koyumuzu sevdiler. Ve emektar, ilk göz ağrımız Dalli Restoran'ın apart oteline geliyorlar. Aynı sahili paylaşıp sabah erken saatlerde buluşmak, birlikte yüzmek keyfini yaşamak hoş. İkisi de emekli ve emekliliklerinin tadını çıkaran orta yaşta bir çift. Abdi İpekçi Evleri sakinlerinin vazgeçilmez dostları oldular. Bu arada ikisinin de çok güzel fotoğraf çektiğini söylemeliyim.

Sabah keyfinde karşılaşmaktan mutluluk duyduğum yakın komşularımız, değerli ressamımız Turan Erol ve eşi Türkan Hanım... Arka sokağımızdaki muhteşem taş evin sahipleri. Turan Bey mevsimi gelince hepimize sepetle bahçelerinde yetişen incirleri dağıtır. Onları bazen Dalli'de deniz kenarında bir masada karşılıklı oturmuş kadeh tokuştururken görürüm. Hâlâ kumrular gibi deyimini hatırlatırlar bana. Sonra Ayşe Emel Mesci. Bu değerli yönetmenimiz de az ilerideki sitedeki evinden her gün denize girmek için Dalli'ye gelir. Onunla paylaşacak konularımız da hiç bitmez. Bazen bizim balkonda demlendiğimiz de olur.

Bodrum Azmak başında artık restoranların yer aldığı yerde eskiden villalar vardı. Bu villalardan biri Müntekim Ökmen'in-di. Biz de denize girdiğimiz zaman sık sık onun evinin önünde kendisiyle sohbet ederdik. Bazen de Lale ve Haluk Anat'la birlikte akşam rakısında buluşurduk. Balkanlı ailesi ile orada tanışmıştım. Anneleri Cevriye ve babaları Yusuf Balkanlı... O gün küçücük olan Onur ve Oya, bugün Torba'da benim arkadaşlarım. Torba sakinlerinin yıl içinde en uzun süre orada kalanı Onur Balkanlı'dır. Siteyle ilgili hemen hemen her şeyi ona sorma alışkanlığımız vardır. Kız kardeşi Oya Balkanlı, devamlı çalıştığından bayramlarını ya da uzun tatillerini Torba'da geçirir, bana kalırsa Torba'nın tadını en iyi çıkarmayı bilen Oya'dır.

Kaç yıl oldu farkında değilim, bana sanki dün gibi geliyor; Ali Amcamın ölümünden sonra eşi Alev, onun kıymetini fucceten anladı. Ve bunu hemen her gün tekrarlardı: "Ah Ali sağ olsaydı, ben onun kıymetini bilememişim, onsuzluğa dayanmak çok zor." Sanırım yedi yıl önce evi satıp eskiden yaşadığı Yeşilköy civarına döndü kızıyla. Epeydir yeni komşularımız var. Evi neredeyse yıkıp yeniden inşa ettiler. Güle güle otursunlar. Semiha ve Profesör Şeref Türen çok güler yüzlü bir çift. Şeref Bey, Bahreyn'de öğretim üyesi. Medeni, uyumlu, uygar insanlar. Bana hep gelmeleri ile gitmeleri bir olmuş gibi gelir. Hani "ev alma komşu al" derler ya, bu sözün kanıtı gibidir bu sevgili komşularım. Ayrıca Cadı Kazarı konusundaki anlaşmazlıklara çözüm getirirler.

Bana sık sık canlı balıklar getiren, yirmi beş yıllık balıkçım Mustafa ile.

Sonra... Her yaz sanki dün ayrılmışız gibi karşılaştığımız Nur ve Canan Aybay. Eski dostlar. Ve çok erken kaybettiğimiz Feride ve Adnan Kürkcüoğlu'nun evlatları Ayşegül ve Kerem. Feride'yi Torba'da sık sık anarım. Torba'nın tadını çıkaranlardan biriydi Feride.

Madem herkesten söz ettim, komşularımı tamamlayayım bari. Gülgün Üstündağ... O da benim gibi sitenin en yaşlılarından biri. Ama hâlâ hayat doludur ve hâlâ harika rock'n roll yapar. Arada bir yaptığımız akşam sefalarında, uygun müziği duyunca Cadı Kazanı'nın pergolasının demirine sarılıp Amerikan striptiz numarası yapmasını hiçbir zaman unutamam. Oğlu Osman Üstündağ'a gelince... O karabatak gibidir, bazen birkaç gün ortadan kaybolur, sonra pat diye çıkar gelir. O da eski tanış.

Oya ve Affan Başak'ın sattıkları evi Engin Hanım ile kızı Zeynep Aksel aldılar. Engin Hanım'la yakın yaşlarda olmalıyız. O da benim gibi ince ve kendiyle ilgili. Cadı Kazanı'nın en zarif hanırlarından biri. Engin'le sabahları denize inerken Zeynep bir saat yüzmüş olarak bir yunus gibi denizden çıkar. Yüzüş stilini ve sudan çıkan o incecik kusursuz vücudunu izlemek, Engin'in de, benim de çok hoşumuza gider.

Hayat arkadaşlarım

Köpeğimiz Can'ı nasıl kaybettiğimizi, nasıl haince vurduklarını *Bir An Gelir*'de yazmıştım. Onun oğlu Leo'yla 16 yıl birlikte yaşadık. Son yıllarda eskisi kadar birlikte olamadık, Engin'in hastalığı nedeniyle. Leo İmrendere'deki evin bahçesinde çok mutlu yaşadı. Emektar Hasan'ın ve Ülker'in çocuklarıyla kardeş gibiydiler. Tek hasreti bizdik. Artık daha seyrek gidiyorduk. Eskiden hafta araları beraberimizde şehirdeki evimize getirir, üç dört gün sefa yapardık. Engin onu apartmandan günde iki kere çıkarp mahallemizde dolaştırmaktan zevk alırdı. Can'ı zaten o sırada "A La Luna"nın yapımcılarından olan Emel Bilal Ünlü İmrendere'deki ev için hediye etmişti. İki yıl önce İmrendere'deki evi satmadan bir ay filan önce öldü Can. (Bu arada İmrendere'deki evi satmak bizi maddi olarak çok rahatlatmıştı. Fakat en önemli sebep, çevrede tam donanımlı hastane olmamasıydı.) Oysa ben onu biz ölünce kime emanet edeceğimi düşünür dururdum. Önce anne Can ile sonra da oğlu Leo ile birbirimize âşık yaşadık. Ben havuz kenarında güneşlenirken bile yanıma insan gibi gelip boyu boyunca uzanırdı. Onun yokluğuna alışmak çok zor oldu. Sonra artık hastalıklar, yaş... bir daha köpek almanızı engelledi galiba.

Sekiz yıl filan olmalı, Torba'da Engin'le ev ile mendirek arası mutlak yürüyüşümüzü yapıyoruz. O sabah baktım, mendireğin sonundaki kayaların kovuğunda kıpır kıpır bir şeyler oynatıyor. Dört tane kedi yavrusu. Uzaktan onlara bakarken içlerinden biri dıgıdık dıgıdık son sürat geldi. Tam önümde durdu. Başını kaldırmış yüzüme bakıyor. Engin'le "Ne güzel şey" filan diye konuşup yürüyüşümüze devam ettik. O minnoş da ailesinin yanına döndü. Geçerken baktım kardeşlerin en güzeliydi. Bir iki sabah daha aynı olay tekrarlandı. Her sefer en az 50-60 metre koşup zınk di-

Leo bebekken.

ye durup yüzüme bakıyor. Yıllar önce, istemeden de olsa bir kedi macerası yaşamıştık. Birbirimize bakıyoruz. Engin, “Eline alıp sevmedin bile” diyor. Ben, “Aman aman istemez” diyorum.

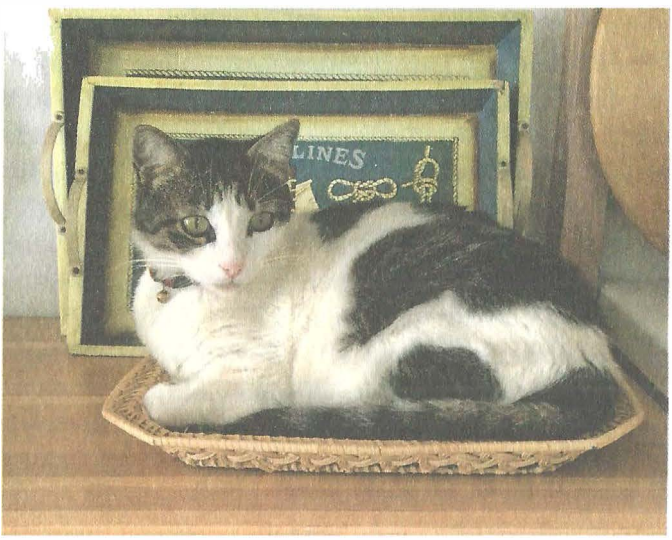
Bir iki gün sonra gene sabah yürüyüşümüze çıkıyoruz. Aaa o ne! Bizimki ortalıkta yok. Halbuki emindim, koşarak öyle dıgıdık.. Sanki bunun sorumlusu Engin’miş gibi, “İşte bak gördün mü, biri hemen sahiplenip götürmüş” diyorum. “E tabii en güzeliydi!” Engin, “Yoksa almayı mı düşünmüştün, hiç belli etmeden” diyor. Gelirken aklımdan geçmişti doğrusu, “ya aldılarsa” diye. Engin, “Benim teklif etmemi bekledin di mi!” “Evet, olmuş? Sen almak istesen çoktan alıp öpüp koklardın. Oralı bile olmadın! Ben de sen istemiyorsun sandım...” Engin, “Gülriz bunun İstanbul’u da var. Getir götür, hatırlasana, ne zorlandık yıllarca” diyor. Ben sinirle, “Tamam kapatalım, kısmet değilmiş demek” diyorum. Ertesi sabah karga kahvaltısını etmeden arabayla mendireğe geldim. Benimki kardeşleriyle birlikte orada oynamıyor mu! Sanki elimden alacaklarmış gibi, korkuyla, hırsız gibi kaptım onu. Engin evde, elimdeki kediye görünce hiç şaşırmadı. O minnoş da kısa sürede bize alıştı. Belki bir-bir buçuk aylık ola-

bilir diye düşündük. Kızımıza çok güzel bir isim bulmak istiyordum. Öyle güzel ki yüzü! Onlara benzemediği halde, Michelle Pfeiffer mı desem, Marilyn Monroe mu desem, düşünüp duruyorum. Beni annesi sanıyor, yapıyor koluma, emmeye çalışıyor. O zaman daha şoförümüz Mehmet bizdeydi, o da çok seviyor kedi. Oyuncaklar yapıyoruz, avluda her gün kedi sefası... On beş gün filan geçmişti, aşısını yaptırmak için veterinerimiz Ahmet Kurt'a götürdük. Doktor eline alır almaz, "Aman ne güzel bir oğlan bu" demez mi! İkimiz de bir şok yaşadık. "Ama nasıl olur o kız değil mi?" deyince doktor, "Pipisini de mi görmediniz?" dedi. Mahvolduk. Erkek kedinin ameliyat edilmesi şart. Bu başlı başına bir sorun. Üstelik altı aydan önce yapılmıyor, gelişmesini engellemesin diye... Eve döndük, erkek çıktı diye Minnoş'a çok bozulmuştum. Engin, "Koşup koşup senin önünde durmasından ben erkek olduğumu tahmin etmiştim zaten" diyor, "kız olsa benim önümde dururdu." Şimdi bir isim bulmak gerek. Bizim Minnoş sık sık kayboluyor. Sonra olmadık yerlerden çıkıp geliyor. Onun çağırmanız için bile hemen isim bulmalıyız. Böyle kaybolduğu zamanlardan birinde Kayıp Balık Nemo geldi aklıma. O da öyle kaybolup durmuyor muydu? Bizimki balık değildi belki ama o da deniz çocuğuydu. Ayrıca Kaptan Nemo da var. Böylece ismi Nemo oldu bizim Minnoş'un.

Her canlının bir kaderi var. Bizi buluşu şanslı olduğunu gösteriyordu, ancak operasyonunu gerçekleştiren veterinerden ötürü, "Yoksa çok mu şanssız bu kedi" diye düşünüyorum. Nemo 6,5 ay-

Leo'yla güneşlenirken.

Nemo.

lık olmuş, İstanbul'dayız. Bir arkadaş, semti bize yakın bir isim verdi, gittik. Bir öğleden sonra Nemo'yu bıraktık. "Operasyondan sonra biraz uyuyacaktır, akşamüstü kedinizi alabilirsiniz" dedi. Akşamüzeri Mehmet Nemo'yu baygın olarak kutusunda getirdi eve. Bir türlü uyanmıyor. Çok korktum. Telefon edip veterinerre, "Kedimiz 10 saattir uyanmıyor, sebebini öğrenebilir miyim?" dedim. "O kadar vahşi bir kedi ki, elimi ısırmağa kalktı, ben de o anda ilaca hâkim olmanuşım, tüm ilacı zerk etmişim" demez mi! Adama ağzıma geleni söyledim. Telefonu kapadım. Ağladım ağlayacağım. Ne oldu Nemo'ya acaba? Daha sonra kötü bir etki ortaya çıkmasın? Bir insana normal dozdan fazla narkoz verilirse neler olacağını az çok biliyorum. Günüm gecem Nemo'yu izlemekle geçiyor. Nemo bir yaşına gelince operasyon geçirmemiş gibi ereksiyon halinde kendini oradan oraya atıyor. Sonuçsuz bir macera yaşıyordu. Ne yapacağımızı bilemiyorduk. Bir gün kanepeleri koltukları bıraksın diye eski bir yün şalınu verdim ona. Artık küçük yolculuklara şalımla çıkıyor, koyduğumuz yerde şalı bulamazsa kıyametler kopuyor; o masum, o bebek yüzü sinirlenince bir anda canavara dönüşüyor.

Bodrum'da beş tane sokak köpeğine saldırıp ortalığı darmaduman ediyor. İstemediği kediye mahalleye sokmuyor. Gözü kara. Ancak bazen bir arkadaş getiriyor. Ona yemeğinin yarısını ikram ediyor. Bir zaman arkadaşlık ediyor, sonra bir başka kedi... Nemo'nun seçtiği ya da onu seçen iki kedi de hiç güzel değiller.

Nemo bizim olalı iki yıl olmuş. Arkadaşım Fatoş Özcan bir kedi yavrusu edinmiş, o sırada Ankara'ya gitmesi gerekiyor, "Birkaç gün sizde kalabilir mi?" dedi. Ben de "Getir, Nemo bir sorun çıkarmazsa olur tabii" dedim. Fatoş kedi yavrusunu kucığına alıp geldi. Terasta oturuyoruz. O ara Nemo geldi. Kedi yavrusunu görünce biraz tedirgin oldu. Biraz sonra da unuttu. Fatoş da, ben de sevindik, demek sorun olmayacaktı. Fatoş yola çıkarırken kedinin kutusunu bize yolladı. Terasın ortasında, kutusunda duruyor kedicik. Nemo geldi, onu öyle evin ortalık yerinde yalnız görünce birden bütün tüyleri havaya kalktı. Geri geri kaçtı. Bir müddet sonra kafasını bir köşeden çıkarıp kediye gözlemeye başladı. Sonra çıktı gitti. Biz yavruyu çıkarıp beslemek istiyoruz. Nemo bunu görüyor ve yine çıkıp gidiyor. Evden de, bahçeden de. Ve Nemo evi terk etti. İki gün gelmedi. Ortalıkta gören de yok. Ağlamaklı oldum. Böyle bir şey nasıl olur? Bazıları görmüş, arada bir evin etrafında dolanıp yavrunun evde olup olmadığını kontrol ediyor ve hemen kayboluyormuş. Nemo'nun ne büyük bir hayal kırıklığı yaşadığını hissediyorum. O bizim bir taneimizdi. Geldiği zaman evde bir kedi bulsa hemen arkadaş olabilirlerdi. Ben *Kurban*'da Zehra'yı oynamış biri olarak Nemo gibi kişilikli bir kedinin üstüne kuma getirilmiş gibi hissetmesini anlıyordum. Sonunda dayanamadım, Fatoş'a telefon edip durumun vahametini anlattım. Şaşırdı bu duruma ve bir iki gün içinde kedi

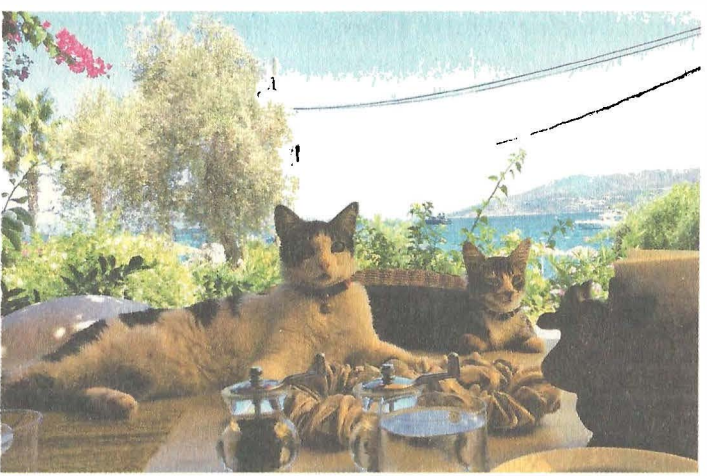
Nemo ve Zıpzıp.

yavrusunu birisine aldırttı. Ertesi gün Nemo duvarları bile koklaya koklaya döndü evine. Barışmamız çok zaman aldı. Bir süre evde yemek yemedi. Ayak ucumuzda yatmayı reddetti. Kendini okşatıp sevdirmede. Hemen kaçtı bizden. Komşularımıza sordum soruşturdum, hiçbirinin evinde kalmamış. Yemek yemiş ama hiç geceyi geçirmemiş. Nemo, genellikle bizimle beraber sahile gelir. Denize girdiğimiz merdivenin başında oturup bizi izler. Komşularımız, "Köpek mi bu, böyle kedi görmedik" diyorlar. Çevre dostlarımızın hepsi sever Nemo'yu. Biz orada sahilde denize girerken Torba Han'ın garsonlarından biri, "Kediniz kaç gecedir üst terasta bizde misafir" demez mi! Torba Han'ın da çok güzel bir kedisi var, ona misafir olmuş meğer!

Nemo bugüne kadar benden başka hiç kimsenin kucağına çıkmadı. Evet, hiç kimsenin! Kimseye sokulmaz. Sessiz sakin bir köşede gelip geçenleri izler. Deniz kenarındaysak şezlongumun gölgesinde yatar. Karşılıklı çok güzel kahvaltı ederiz masada. Biraz beyaz peynir, biraz kızarmış ekmek... Nemo kısa sürede ailenin üyesi oldu. Ara sıra celallenip Torba'daki köpek gruplarını korkutup dağıttı. Arada bir sahildeki restoranlara gidersek arduza takılıp geliyor. Ayağımızın dibinde oturuyor. Artık sabah yürüyüşlerimize birlikte çıkıyoruz. Fakat mendirek yakınlarında pat diye birden duruyor ve bir adım bile ileri atmıyor. Dönüşte tekrar aynı yerden bizle beraber yürüyüşüne devam ediyor. Acaba oraya gidersek onu orada, aldığımız yerde bırakacağımızı filan mı düşünüyor? Sebebini anlamış değilim. Akşamları da ayak ucumuzda yatıyor. Velhasıl Bodrum'da hayatı çok renkli. Ancak İstanbul'da canı sıkılıyor. Bütün gün evde. Apartmandan dışarı çıkartmıyoruz. Balkonda bir saksının arkasına gizlenip martı taklidi yaparak konuşmaya çalışması çok hoş. Terasta martılarla kavga etmek dışında bir meşgalesi yok.

Yakında dokuz yaşında olacak. Onu kime bırakmalıyım acaba? Bırakmayı düşündüğüm kişi, almak ister mi acaba?.. Kızım lütfen, bir kere de "Her şey olacağına varır" desene, "Takma kafana" desene, ölür müsün?..

Engin'e "Bir küçük kedi yavrusu alsak, bir kız mesela. Nemo'ya kışları apartmanda arkadaş olsa, ne dersin?" dedim. Engin uçuyor sevinçten. "Hadi hemen, hemen alalım hadi." "Tamam güzel bir yavru bulur bulmaz alacağım" diyorum. Twitter'daki Sokak Canları grubuyla ben de ilgiliyim. Bir gün, gene nedense dört yavrunun resmi düşüyor önüme. Bengalliye benziyorlar diye düşünüyorum. Çok tüylüler, çok da güzeller. Açıyorum telefonu, konuş-

yorum. Anneleri terk etmiş. Bir buçuk aylıklar. Sokak Canları ilgilenmeme çok seviniyorlar. Ben de “Aralarında kız olan varsa istiyorum” diyorum. Varmuş, adı da Kitty. Güzel isim, ismini de değiştirmeyeceğiz. Biz o sırada Bodrum’dayız. Daha rahat olur diye, “Alışma faslı burada yaşanmalı” diyorum. Ve Kitty’yi bir gün havaalarundan karşılıyoruz. Bence dört aylık filan olmalı. (Yalandan kim ölmüş!) Neyse eve geldik. Hiç tahmin etmediğim bir şekilde yıllarca önce yaşanan olay aynen yaşandı. Nemo yeni kedi-yi asla kabul etmedi. “Ya o, ya ben” diyecek kadar da ileri gitti. Daha ilk günden anlaşıldı ki, zavallı Kitty çok zor günler yaşamış. Çok aç kalmış, çok dayak yemiş. Ama dünya umurunda değil. Hemen eve, dolayısıyla bize de alıştı. Benim hayatımsa gene bir drama dönüştü. Kitty’nin kutusu ortalıkta. Ancak Nemo paralama-sın diye dışarıda pek tutmuyoruz. Mamasını filan yedikten sonra hemen kutuya koyuyoruz. Bütün yaz hiçbir sonuç alamadık. Yani ikinci kedi olayı tam bir fiyasko oldu. Kısa zamanda semirdi, palazlandı; uzun tüyleri ve renkleriyle bayağı şık bir kedi. Bence o bir orman kaçkanı. Hiçbir şey umurunda değil. Serseri, sokak çocuğu, hürsüz. Ama ne hürsüz! İnsan olsa “İnsanın gözünden sürme-yi çalar” deriz ya; bu da ben tam zeytinyağlı biber dolmasını ağzı-ma götürürken arkamdan atlayıp, ağzımdan dolmayı çalıp daha yere atlamadan yutmuş oluyor. Tokmuş, açmış fark etmiyor. Her an her şeyi çalıp mideye indirebilir. Tatlıları bile. Çok süratle pike yapıyor. En yüksek yerlere zıplayıveriyor. Daha dört-beş aylık-ken filan deniz kenarındaki iki metrelik hasır şemsiyenin üstüne sıçrayıverdi. Ben de gerçekten çok şaşırmıştım, “Bunun adı Zıp-zıp olsun” dedim.

Zıpzip'ı aşı için Ahmet Kurt'a götürdük. Öğrendik ki meğer öğrenmiş. Bu Satürn işi gücü bırakmış kedilerimin cinsiyetiyle bile hayatıma karışıyor. Benim canım sıkılsın da ne olursa olsun. Telefonda Sokak Canları'ndan konuştuğum güzel hanım, "Aaa vallahi bilmiyorduk, hiç size böyle bir şey yapar mıyız" diyor. Oysa on kere anlatmışım, "Benim ameliyatlı bir erkek kedim var, gelecek olan dişi olmazsa büyük bir sorun çıkabilir" demiştim. Onlar da haklı. Onca kediye ev bulmaya soyunmuşlar. Herkesin istediğini yerine getirmeye kalksalar... Ve Nemo ancak bir yıl sonra Zıpzip'ın evde kalmasını kabullenip onunla arkadaş oldu. Zıpzip artık Engin'in kedisi, Nemo da benim. Yatakta bile Zıpzip Engin'in tarafında, Nemo benim ayaklarımda. Bir yıl Zıpzip'ı okşamak izni alabilmek için Nemo ile hoş maceralar yaşadım. Şimdi birbirlerini çok seviyorlar.

Zeki-Metin'in Zekisi yok artık...

Soma'nın birinci yıldönümü. Yine her şey birbirine karıştı. Ne hafta ama... Levent Üzümcü Şehir Tiyatroları'ndan belediye tarafından ihraç edilmek isteniyor. Defne Halman Sadri Alışık Ödül Gecesi'nde ödülünü alırken hepimizi heyecanlandıran bir konuşma yaptı ve hakkında soruşturma açılmasına karar verildi. Ve birden 3 Mayıs 2015'te Zeki Alasya'nın ölüm haberini aldık. Hastalıklarından haberdardım ama ortada ölümü düşündürecek bir durum yoktu.

Ah Zekiciğim, ne güzel insandın sen. Ne geleceğini düşündün ne paranın hesabını bildin, güzel yaşadın, güzel yaşattın.

Ben Zeki diyemiyorum. İsimlerini ayrı yazamıyorum, Zeki-Metin onlar. Ayrıldıkları, kabareyi kapattıkları zaman bile isimlerini ayrı söyleyemediğim Zeki-Metin'in Zeki'si yok artık, alışmalıyım. Etrafına neşe veren, ıslıl ıslıl gözlerle güzel bakan, hep iyi düşünen, doğruyu savunan Zeki... Güle güle Zeki...

Çok teşekkür etmişimdir, ama yazmak da isterim. Levent Kırca sözünde durmayıp, dolu dolu oynadığı dönemde *Kaldırım Serçesi*'nin perdesini kapattırdığı dönem, sen ve Metin Venüs'e geçmiştiniz. Bize kabarenin, o şirin kabare salonunun kapılarını açmıştınız. Daha sonra da Halide Edip'in hayatını oynadığım oyun için Venüs'ün kapılarını açtınız... İkinize de binlerce teşekkür.

Benim için benzersiz ikiliydiniz; bence yalnız ülkemizde değil, dünyada da. Pek çok ikili oldu sessiz filmde bu yana; ama anca Laurel-Hardy dünyanın sevgilisi olmayı başardı. Bizde de Hacivat-Karagöz hayalinin dışında bir de siz vardınız. Demek ki, ilk sizsiniz.

Zeki-Metin tiyatrodaki hocamız Haldun Taner'in şapkasından çıkmışlardır. Sinemada da Ertem Eğilmez'in şapkasından. Zeki-Metin, Haldun Taner'in zekâsının, kültürünün ürünleri olan metinleri şaha kaldırdılar. 12 Eylül'ün anti-depresanları... Ulvi Uraz Tiyatrosu'nda yaşadıkları çiraklık döneminden edindikleri disiplinin de başarılarındaki etkisini unutmamak gerek. Bugün Allah Metin'e uzun ömürler versin demekten başka yapacak şey yok. Senin benzersiz acı içinde olduğunu biliyorum. Artık gülüp eğlenecek, birlikte proje yapıp didişecek Zeki'n yok. Zekiciğim! Seni unutmayı bile düşünemem. Zira çok az değerimiz var. Eski-den birkaç yıl önce Zeynep Miraç DVD'lerinizi getirirdi, tekrar tekrar izlerdik. Ve ilk kez görüyormuş gibi tekrar tekrar kahkahalar atardık.

Doğal olarak hayat akıp gidişine devam etmekte. Yeni komiklerimiz var artık. Güzel işler de yapıyorlar. Cem Yılmaz, Ata Demirer genellikle izleyicilerini mutlu ediyorlar. Ben de o izleyicilerden biriyim. Bazen beğenince tweet atıyorum. Beğenmeyince de atıyorum, tabii. Cem çok bozuluyor bu işe. Nasrettin Hoca'nın hikâyesindeki gibi tencerenin doğuracağına inanıyor ama öleceğini kabul etmiyor. Ayrıca eleştiriye cevap veriyor, yaşımıyla başımla, aldığım ödüllerle alay ediyor. Hani biraz da ayıp ediyor. Kendisi erken mi ölmek istiyor nedir, hiç yaşlanmayacak gibi davranıyor. Neyse... Ben izleyiciyim, madem onu izlemekten hoşlanıyorum, izleyip tweet atmaya devam edeceğim. Bir de *Recep İvedik*'imiz var. Şahan'la ayak üstü de olsa konuşmuşluğum

var. Çok saygılı, efendi bir çocuk. *Recep İvedik*'le milletin, pardon AKP döneminin insanların nabzını tuttu. Günümüz Türk erkeğinin bir yerde aynası oldu. Ben fragmanlarını bile seyretmekten sıkıldım. Neyse ki *Recep İvedik* hiçbir kızın ırzına geçip cinayet falan işlemiyor. O zaman tam on ikiden vuracaktı Türk erkeklerini. Seçimlerden sonra daha farklı bir tiple karşımıza çıkmasını bekliyorum.

Çok genç, dinamik, komik oyuncularımız var. Çoğunu beğeniyorum, ama ben olgun ve dolgun, tam kıvamında Engin Günaydın'ı çok severim. Onu çok takdir ediyorum. O özel biri. Yazdığı senaryolar, oyunculuğu... Onu Okan Bayülgen'deki ilk günlerinden beri tanıyorum.

Madem çenem düştü devam edeyim, kadın komedi oyuncusu deyince kuşkusuz Demet Akbağ geliyor akla bugün. Hem çok komik, hem iyi bir komedyen. *Kış Uykusu* gibi bazı filmlerdeki kompozisyonları unutulmaz. Işıl Yücesoy'u tam da burada anmak zorundayım. *Unutursam Fısılda*'daki yorumu heyecan vericiydi. Işıl farklı oyunculuğu ile unutulmazlar listemde. Hümeysra'yı da kutlamak isterim. Yıllar içinde sinemada ve TV'de çok yol kat etti.

Bazı iyi komedi oyuncuları da talihsiz filmlerde harcanıp gidiyorlar. O gün, Haldun Taner'in o koşullarda 12 Eylül'ü tefe koyup çalan *Devekuşu Kabare*'de oynanan kabarelerde yaptığı taşlamaları bugün kimse yapmaya cesaret edemez. Bugünün politikacıları da zaten onlara izin vermez... Devlet büyüklerimiz Zeki'nin cenazesine çelenk yolladılar mı, merak ediyorum.

Bu değerli sanatçılarımızı anarken birden birkaç yıl önce bana yollanmış olan bir Fethullah Gülen yazısı geldi aklıma. Takip edenler bilir; cemaatin *Zaman* gazetesinde her cuma Fethullah Gülen'in sohbetlerinden ve vaazlarından bölümler yayınlanır. *Zaman*'da 2012 yılının Mayıs ayında yayımlanan Gülen sohbetlerinden birinin başlığı şöyleydi: "Parodi, Komedi ve Meddahlık". Okuyunca güleyim mi, ağlayayım mı seçememiştim. İşte o açıklamalar:

"Tiyatronun imkânlarıyla dini değerleri aşılayabilir miyiz?"

Komiklik ve maskaralık yapmanın, insanları güldürüp eğlendirmenin bizim dünyamızda ne işi var! Şayet, bugün bazı insanların parodi, komedi, güldürü ve meddahlık türünden farklı birer sanat alanı gibi kabul edilen bir kısım gösterilere istidat ve temayülleri varsa ve onlar kendi kanaat-ı vicdaniyeleriyle o işleri yapıyorlarsa, onlara bir çeşit ruhsat verilmesindeki asıl maksat da o alanı bir vasıta olarak kul-

lanarak bir de o dille bazı mesajları sunmaktır. Acaba bir kesim tarafından şerre sebep yapılan bir sahada birkaç temiz niyetli insanla o alanın tutkunlarına bazı hakikatler anlatılabilir mi? Acaba o felsefenin takipçilerine kendi dillerinden konuşmak suretiyle bazı mülahazalar sunulabilir mi? Acaba yabancı kaldıkları ama biraz tanıyınca mutlaka sevecekleri dini değerlerle tanışmaları sağlanabilir mi? Acaba kendilerine hep unutturulan, fakat az hatırlayınca yüreklerini hoplatabilecek olan gerçekler onların ruhlarına da duyurularak içlerinde bir heyecan uyandırılabilir mi?

İşte, bu duygu ve düşüncelerle bazı samimi ve hak âşığı insanlar da o sahalarda at oynatabilirler. Fakat kanaat-i vicdaniyeye haval ettiğimiz böyle bir mevzuda hata etmiş de olabiliriz. Belki de ötede bize derler ki, her zaman söz söyleme hakkı olan Zât öbür tarafta da bize der ki: “Siz zatında güzel olan İslamiyet’i ve diyaneti herkese doğrudan doğruya neden anlatmadınız? Kendi değerlerinizin cazibesi yeterli olduğu halde, niçin başka dünyalara ait bazı argümanlar kullanma yolunu seçtiniz?” İşte bu noktada da hakiki müminin yüreği hoplamalı ve çok korkmalıdır. İnsanı laubaliliğe çeken bazı sahalarda dolaşmak zorunda kalanlar da, dine ve millete hizmet edip etmediklerine bakmalı; yararlı olup olmadıklarına göre karar vermelidirler. Bulundukları atmosferde Allah’ı hatırlama ve hatırlatma imkânı oluyor mu, olmuyor mu? Peygamber Efendimize (sallallahu aleyhi ve sellem) dair bir husus anlatılabiliyor mu, anlatılamıyor mu? Kur’an’ın bazı hakikatleri nazara verilebiliyor mu, verilemiyor mu? Belli sınırlar dahilinde fenalıkların yüzünden peçeleri indirip onları kendi çirkinlikleriyle göstermek ve insanları birkaç cümle ya da paragrafla da olsa güzel ahlakın zümrütten yamaçlarına çağırarak mümkün oluyor mu, olmuyor mu? Vicdanının sesine kulak vermek suretiyle bu soruları müspet cevaplayanlar müstesna, güldürmenin, kahkaha atmanın, komiklik yapmanın bizim dünyamızda yeri yoktur.”

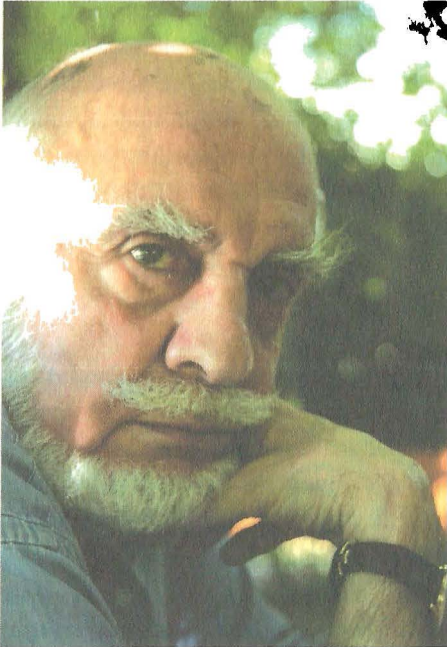
Fethullah Gülen

Yücel Erten’in bir sözü geldi aklıma: “Devletin tiyatrosu olmayacaksa, Diyanet İşleri de olmayabilir mi?” Ben, “Güldürmenin, kahkaha atmanın bizim dünyamızda yeri yoktur” diyerek dünyamızda somurtarak yürüyen, ayrıca öteki dünyada da abus bir çehreyle somurtarak dolaşmak isteyen Hoca’ya şöyle demek istiyorum sadece: “Yoksa sen zebani misin Hoca, dünyamızda müte-nekkiren mi dolaşıyorsun?”

“Ahlakın zümrütten yamaçları” da aklımdan çıkmıyor hâlâ.

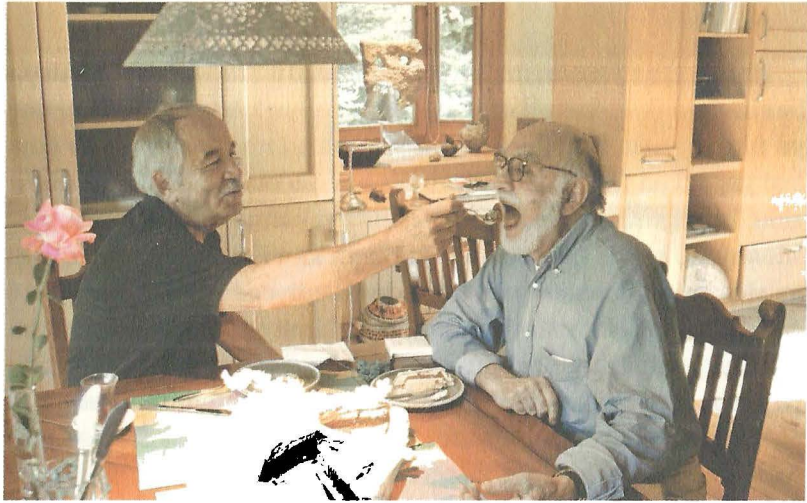
Yiğit Okur

Yiğit Okur da 2015'e dayanamayanlardan. Son yıllarda yalnızca telefonda sohbet ettiğim usta avukat, usta yazar... *Bir An Gelir* isimli anı kitabımı okuyanlar bilir yaşamış maceralarımızı. Burada da bir küçük maceramızla anmak istiyorum onu. Bir gün beni arıyor, "Gülriz" diyor, "romanımı bitirdim, ancak yayınevi bulmakta zorlanıyorum." Ben de "İmkân yok, bunu sen mi söylüyorsun" demişim. "Bu piyasa bildiğin gibi değil Gülriz, ciddi zorlanıyorum." Birden "Neden Can Yayınları'na götürmüyorsun?" dedim. "Ne diyorsun Gülriz, mümkün değil, unuttun mu? Gerçi artık ma-

zi oldu ama Samiye'nin ilk kocası gibi bir sıfatım var." Birden güldüm. "İnan Yiğitçğim, ben bile unutmuşum. Siz Samiye ile flört edip ayrılacağınıza, bence dönem gereği evlenip sekiz ay sonra ayrılmıştınız... Benim bildiğim Erdal Öz seninle tanışmaktan çok hoşlanacaktır. Eğer yazdığın basılmaya değer, iyi bir romansa Erdal hemen basacaktır." (Samiye ayrıca Engin'in kuzini olur.) "Yapma yahu, bu kadar eminsin yani!" "Bence hemen götür, istersen ben randevu alayım." "Yok, o kadar da değil. Sana inanıyorum ve götürüyorum *Hulki Bey ve Arkadaşları'nı...*"

Sonuç resme bakınız:

İmrendere'de doğum günümde.

Sevgili Yiğit,

Engin ile sağlıklarınızla ilgilenme konusunda birbirinize çok benziyordunuz. Amfizem oldun sigarayı bırakmadın, böbrek sorunları yaşadın, bir bardak su içmedin... Bilmem hangi birini sayayım. İçkinden vazgeçmedin. Neredeyse ölene kadar diyebilirim. Mesleğinde çok başarılı oldun, iyi yaşadın. Ben seni Ayşe Kulin ile yaşadığınız büyük aşkla anacağım her zaman. İlişkinizin bence en ilginç yanı, ayrıldıktan sonra ikinizin de yazmaya başlaması ve kendi dallarınızda ikinizin de başarılı olmanızdır. Senin telefonlarını özleyeceğim. Bana verdiğin değeri özleyeceğim Yiğitçğim.

Sen de gittin, "peki kim söyleyecek şimdi şarkıları?"

10 Nisan'da yaşadığım felç olayından altı gün sonra yaşamaya benim için çok önemli olan bir ödül vererek başladım... On beş yıl filan olmalı. Bursa Uludağ Üniversitesi hocalarından bir söyleşi yaparken tanıştığım, sonra bir hayran olarak hayatıma giren genç bir öğretim üyesi bana *Keşanlı*'yı sahneleyeceklerini, çok sıkıştığını, hiç değilse rol dağıtımı için kendisine yardımcı olmamı rica ediyor, beni üniversiteye davet ediyordu.

Baktım ki telefonla filan bu iş çözülüyor, kıramadım, atlayıp arabaya gittim. Pırl pırl gençler heyecan içinde beni bekliyor. Ben de oturdum, ciddi ciddi (hayatta neyi hafife almuşluğım oldu ki) seçme yaptım. Rollerini değiştire değiştire okutup sonunda kadroyu oluşturdum. Meğer ben ince eleyp sık dokuyarak bir gencin hayattaki yol haritasını ona sunmuşum. *Keşanlı*'da Genco'nun yorumu ile unutulmazlaşan İzmarit Nuri rolünü Tuğrul Tülek isimli gence vermişim. Grubun en cin genci. Doğuştan insana bağışlanan, şeytan tüyü de denen tılsımı taşıyor. İstanbul'a dönmüştüm ama, arkadaşımın ısrarlarına kıramayarak birkaç provaya katılıp oyuncularını çalıştırdım. Sonuç çok başarılı olmuş, herkes sevinç içindeymiş.

Sonra Tuğrul'la mektuplaştık, sonra İstanbul'a geldi, ev ziyaretleri filan... Onun muhakkak konservatuvara gidip eğitilmiş bir tiyatrocunun olmasını önermişim. Sonucu Dot'un oyunlarını izlerken gördüm. Ayrıca bizimki oyun yönetiminde de başarılı oldu. Sonunda sinemada, TV dizilerinde ilginç yorumlarıyla karşımıza çıktı. Sadri Alışık Tiyatrosu her yıl beni ödül vermem için çağırır, ben de gitmeye çalışırım. Bu sefer şartlı gittim: "Tuğrul'un ödülünü ben verirsem." Öyle de oldu. Ama gene tezcanlı Gülriz 30 gün yatak istirahati yapacakken, geçirdiği felçten sonraki altıncı gün

Oya Balkanlı, Zeynep Yurduşen, Zeynep Aksel, Nükhet İpekçi İzet.

kendini sahnede ödül verirken buldu. Baktı başı dönüyor, nefes nefese konuşuyor, ne gam! İstedliğini gerçekleştirdi ya.

O gece kendimi iyi hissetmeyerek eve döndüğümde panikle-miştim. Hemen notlarımı toplayıp üçüncü arı kitabımı bitirme-liydim. Ve ben avukatlar, toplantılar, ödül törenleri derken çok yorgun düştüm. Oysa felç geçirmiş bir bünyenin hiçbir iz kala-masa bile en az bir ay dinlenip kendini toplaması gerekirmiş, bilmiyordum. Ayrıca kimse de beni uyarmamıştı. Enerjim sıfır, nefes almakta zorlanıyorum saruyordum. Ta ki 20 Temmuz'da Bodrum'da zatürree teşhisi konana kadar. Kendimi iyi hissetme-yince (halsizlik, yorgunluk hissi, öksürük, tıksırık, gıcık) doktora gittim, bronşit dendi.

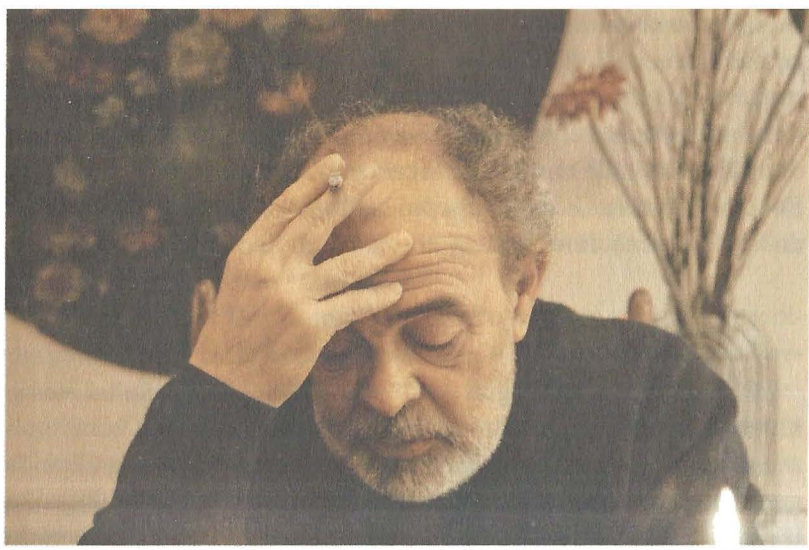
İlaçlarımı alıp eve döndüm. Engin'le oturuyoruz. Giderek ök-sürüp tıksırmam nefes alamamaya dönüştü. Engin'e, "Kendimi iyi hissetmiyorum, ne yapsam acaba?" derken Fatoş telefon et-ti. Sesimi duyunca, daha doğrusu duyamayınca, "Ben hemen ge-lip seni hastaneye götürüyorum" dedi. Ve dediğini yaptı. Biz ara-bayla Acıbadem Hastanesi'nin aciline vardığımızda ben artık ne-fes almakta çok zorlanıyordum. Neyse ki karşınıza iyi bir iç has-talıkları uzmanı çıktı. Tahliller sonucunda bir ciğerimin yarısını sarmış bir enfeksiyonla karşılaştık. Doktor, "Pnömoni, zatürree" dedi. "Neyse ki virütik, yoksa işimiz zordu. Bu yeni bir şey ola-

maz, en az bir buçuk iki ay gibi bir zamanda virüs yerleşip yuvalanıp yavaş yavaş zaten savunmasız kalmış olan bünyeyi ele geçirmiş” dedi. Neyse yedi günde serumla verilen antibiyotikler ve yapılan tedavi düşmanı etkisiz hale getirdi. Bugünlere rastlayan doğum günümde hastanede benim için unutulmaz bir anı olacak biçimde kutlandı.

24 Temmuz sabahı 10 civarında şık, güzel beş komşum ellerinde hediye paketleri ve begonvillerle kapıda belirdiler. Nüket İpekçi İzet, Canan Aybay, Oya Balkanlı, Zeynep Aksel ve Zeynep Yurduşen. Sevgili dost komşularım. Ben de bu anı resimlemek istedim. İlhan çekti resimleri, ben de günün modasına uyarak Facebook’ta, Instagram’da paylaştım

Bu arada Bodrum’da elde bir deste gül Acıbadem, Özel Bodrum ve Devlet Hastanesi dışında pek hastane yok gibi. Alman Hastanesi hem İstanbul’da hem de Bodrum’da kapandığına göre hastanelerin, doktor ve hemşirelerin, ayrıca ekipmanların yazın nüfusu beş yüz bine ulaşan Bodrum’a cevap vermesine imkân yok. Kışın ise yüz altmış bine dönen gerçek Bodrum nüfusu (1968 yılında Bodrum’a ilk gittiğimde nüfus 6.000’di) Acıbadem gibi büyük kuruluşları doyuramıyor... Hep aynı hikâye. Yurdun pek çok bölgesinde durum bu.

O gün İlhan dışarıdan pasta yaptırmış Engin'in isteğine uyarak, doğum günümü birlikte kutladık. Onlara Fatoş katıldı, bana çok havalı bir abiye elbise almış. Unutulmaz, farklı bir doğum günüm daha oldu. Ondan sonra doktorumun hastaneden çıkmama izin verdiği gün ona şu enfeksiyon hikâyesini sonlandırmadan haplarla evde mücadeleyi sürdürmek istemediğimi anlattım ve kendi isteğimle üç gün daha hastanede kaldım. Ayrılırken Ümit Bey'e ne zaman denize girebileceğimi sordum. Bana "Benimle ve mikroplarınızla işiniz bitti. Yarın girebilirsiniz" dedi. Ben gene de evde iki üç gün yatakta yatmayı tercih ettim. İşin doğrusu ayakta duracak mecalim yok. Engin kendi usulü ile beni şımartmaya çalışıyor. "Ben bugün de yatayım yarın kalkarım" durumlarındayım. Sonra dördüncü gün denize girmeye karar verdim. Merdivenlerden yavaş yavaş denize girdim, yavaşça suyun içinde yüzmeye çalışıyorum. O ne? Ayaklarımı yerden kaldıramıyorum, sanki taş bağlamışlar. Kollarım yüzmeye çabaladıkça ayaklarım çakıllara, kumlara mıhlanıyor, gömülüyor sanki. Birden çok korktum. Artık ölünceye kadar bir daha yüzemeyeceğimi sandım. Ve çok uğraştım; başaramadım, vazgeçtim, geri döndüm. Bir iki gün sonra efor yapıyorum, korkuyorum. Kalbimde atak başlarsa! Efor yapmadan ayaklarımı yerden kaldıramıyorum. Neyse üçüncü gün büyük çabalarla ayaklarım yerden koptu ama iki kulaç atınca nefessiz kalıyorum. Bedenimin dibi boylamak isteğiyle mücadele epey sürdü. Sonunda başardım. Gençliğimde (50'li 60'lı yaşlarımda) grip olsam yaşlandım sanırdım.

Bu öyle bir duygu değil. Ciğerlerime oksijen yollamak, nefesimi açmak için ciddi bir uğraş vermem gerekti. Şimdi biraz açılıyorum, en fazla beş dakika yüzünce yorulup ayaklarımı yere değdirip dinlenmek istiyorum. 10 Nisan'da başıma gelen felç olayından beri evde bile en ufak bir egzersiz yapmadım, yapamıyorum. Eeee ne yapalım Gülriz her şeyin bir başlangıcı vardır. Benimkisi de böyle olacak demek ki...

* * *

2015'te kolay gün, iyi gün gördük mü bilemem. Bütün bu hastalık olayları peşimizi bırakmazken kendimle uğraşmaya vaktim olmuyor. Bir de evdeki o kadar emek verdiğim yardımcım, İlhan'la geçinemediğinden işi bırakmak zorunda kalıyor. Daha doğrusu bir gün "İlhan kalıyorsa, ben gidiyorum" deyiveriyor. Ve ben de "Gitmek isteyeneye kal demem" diyorum doğal olarak ve gidiyor. Bir yıldır ona yemek öğretmek için mutfaktan çıkamamışım. Şimdi işin yoksa tanımadığın yeni birisine yemek öğret.

Mutfaktan kopamam. Hâlâ eski tas, eski hamam; sofralardan, mumlar çiçeklerden vazgeçemiyorum. Ama yaşam kalitemiz yerleri süpürüyor. İsteksiz yemek yapıyorum, o isteksiz tedavi oluyor. Türkçesi tedavi olmak istemiyor. Boğucu sıcaklar yüzünden Torba'daki küçücük evin içinde klimaya mahkûm yaşıyoruz. Bu yaz sıcaklardan terasta bir kere bile yemek yiyemedik. Geçen yıl aynı tarihlerde Temmuz-Ağustos'ta Karadeniz'de yaylalara çıksak, oksijen depolasak diyordum. Seneye muhakkak bunu yapmalıyız... (Onun da hayal olduğunu kısa bir araştırma sonucu öğrendim. Bizi helikopterle yaylaya bırakamayacaklarına göre konfor sıfır. İklim zor. Nem inanılmaz oranda, yani Karadeniz'de yayla hayal olup kaldı.)

"Dur bakalım, önce yaşa da"... "Yaşayacağım tabii"... "Bu da yaşamak mı Gül Hanım? Ben sağlıklı, huzurlu bir yaşam dışındakine yaşamak demem bilirsin..."

İlaçtan kaç, tedaviyi reddet, günde sekiz bardak yerine iki bardak suyu zorla iç, sonunda böbrekler yeniden isyan etti doğal olarak. Mesane, idrarın yüzde otuzunu boşaltmakta zorlanıyor... Olacağı buydu... Üç gün hastanede kalıp eve döndük ve daha onuncu günü tamamlamadan Engin bedeninde ne varsa söküp atıyor. Ben onu öyle görünce yardım edeceğime üst kata çıkıp kapıyı kapatıyorum. "Dedeciğim, dedeciğim... Kurtar beni dedeciğim. Çok yorgunum, ne olur artık beni yanına al... Çok yorgu-

num... Ben yalnızam ben ne yapacağım? Engin'le konuşabilsem? Sorularına cevap verse eskisi gibi. Dedeciğim ne olur bir şey yap. Kurtar beni dedeciğim..." Kendimi toparlayıp aşağıya iniyorum. Engin'in karşısına oturuyorum. En ciddi halimle, böyle olduğunda Engin mutlaka beni dinlemesi gerektiğini anlar. "Engin neden çıkarttın? Onca zamanı sokağa attın. Artık vaktimiz dar, iyi olmalı, iyi yaşamalıyız. Yüzünün gülmesini istiyorum. Ne olur Engin, lütfen. İstersen yaparsın."

Doktor Bülent Bey sonunda Engin'in ne menem bir hasta olduğunu anladı. O da herkes gibi Engin'e bir bakıcı tutmamı öneriyor. Aslında benden başka herkes haklı. Bu yaz bana ilk günden beri "Yardımcısız olmaz" diyen Fatoş'a hak vermek zorunda kaldım sonunda. Bu yıl kaybettiği eşi Mustafa Özcan'la son yıllarda çok zor koşullarda yaşamışlardı. Bu konulardaki özverisi ve deneyimleri tartışılmazdı. Bir yardımcımız var Azra'nın yerine. Türkmenistanlı hanım. Türkçesi çok az. Bulmamıza sevgili dostum Demet Taner yardımcı oldu. Şimdi o hanımın tanıdığı Türkmenistanlı, Engin'e yardımcı olarak hayatımıza katıldı. Engin ilk günden itibaren bu yardımcının kendisine dokunmasını bile reddetti. Kadın "Ben hemşireyim, çok hasta baktım" dedi; ben de ikinci gün "Şu Clexanc'ı Engin Bey'in koluna yapar mısın?" dedim. "Siz bir kere yapın göreyim, sonra ben yaparım" dedi. O an hayat koptu. Gerçekten bu beceriksizce iki ay boş yere para ödeyip misafir etmiş olduk. Eh, uzaktan telefonla adam alırsan sonu bu olur tabii.

Aslında bir yıl "Burada Gülriz Sururi olarak yemek kursu veriyorum" desem, üste para istesem daha mantıklı olur. Vaktiyle hiçbir şey bilmeyen bir yabancı hatuna evimizde pişen bütün yemekleri öğrettim. İkinci sene "Çok teşekkür ederim Gülriz Hanım. Şimdi memlekete dönüyorum. Orada pazarda sizin sayenizde yemek dükkâru açacağım" demişti. Açmıştı da.

Adamla kadın

Akşam yemeğini bitirmişlerdi. Adam hâlâ sofrada oyalanıyordu. Kadın kanepeye geçip kitabını açtı. Bıraktığı sayfayı bulmaya çalışırken gözü adama ilişti... Adam, elmaşekeri yalayan arkadaşını yutkunarak seyreden öteki çocuk gibi bakıyordu kadının elindeki kitaba... Adam ne yapacağını bilmeyen gözlerini etrafta gezdirdi... Peçetesiyle oynadı... Sonra çaresiz göz göze geldiler. Adam, "Evet, üzülüyorum, okuyabilmeni kıskanıyorum hatta. Ama her zaman değil, ara sıra" dedi bakışlarıyla. Kadın birden gözlerinde patlayan yaş damlalarına engel olamadı. Bir süre sonra adam kalkıp kadının yanına oturdu. Elini omzuna attı, ileri geri sallanmaya başladı. Kadın da katıldı bu sallanmaya. Birden adamın kollarına uzanır gibi ölümün kucağına da böyle huzurla uzanmak istediğini düşündü kadın.

İyi bir mantı nasıl sunulur?

Gene Engin haftada üç gün fizik tedaviye gidiyor. İki üç hafta içinde bacak güçleniyor, yürüyüşü düzeliyor. Bu ara orada çok güzel bir genç hanım var, masöz. Ben de vaktiyle birkaç kez masaj yaptırmıştım. Haliyle Engin bu güzel kıza iltifatlar yağıdırıyor. Kendi dilince şakalaşıp duruyor. Buraya kadar her şey normal. Yeni bir durum yok. Ancak bugün Engin başka bir enerji ile döndü eve. Ben de o görsün diye avluya yeni döşenecek traverten ve mermerleri dizdirmişim üç beş tane. Takdir edilmeyi bekliyorum: Engin hemen fark etti. Çok beğendiğini kısaca belirtti. Hemen aklındakileri sıralamaya başladı "Bizim masöz var ya onu İstanbul'a götürüyoruz. İtiraz istemem. Başka kimseyi istemiyo-

rum. Hele bunu asla.” Tabii gaga gugı ile daha tekrarlı ve kısa oluyor. Ama ben anlayacağımı anladım. O ara şoförümüz İlhan’a soruyorum. (Artık İlhan bu evin şoförü mü, oğlu mu belli olmayan bir konuma gelmiş üç yılda.)

– Neler oluyor?

– Gülriz Hanım, Engin Bey bugün egzersizleri istemedi, sadece o güzel hanıma masaj yaptırdı. Onu İstanbul’a götürmek istiyor.

– Nasıl yani?

– Kız şaka yapıyor ama Engin Bey ciddi galiba.

Şimdi öğlen mantı yiyeceğiz. Çok kolay sanılsa da sunumu özen ister mantının. Yoğurdu erkenden buzdolabından çıkartılıp, sarmısaklayıp, tencerenin yanına ılınmaya koymayana ben ev hanımı demem. Tereyağı, pulbiber yakılmadan çukur kapta fokurdayacak. Altı hemen söndürülecek. Bu arada mantılar sekiz on dakika kaynamış az suda pişirilecek. Mümkünse tavuk suyunda haşlarsanız daha iyi sonuç alırsınız. Şimdi yazarken bile sinirimi unutup, yemek tarifine geçmişim acele. Pardon, sinirimi unutup değil, sinirinden başka konulara saldırıyorsun! Neyse. Teras-taki sofradan servislerimi alıp içeri geçirdim. Engin’in mantı tabağını hazırladım, yardımcımız koydu önüne. Engin, “Benim tabağımı da içeri Gülriz Hanım’ın yanına alın” dedi. “Allah Allah” diyerek yanına geldi. Ben de, “Seninle aynı sofrada yemek yemeyeceğim” dedim. Tabaklar bir içeri, bir dışarı gidip geldi. Sonunda birden durumun vahametini hissetti. Terasta oturup mantısını yemeye başladı... Mantıyı yardımcımız yapıyor. Harika yapıyor. Ama benim sunumum olmasa...

İlk günden bu yana ara ara yazmıştım onunla ilgili anılarımı. “İstenmeyen gelin” oluşum bir ömür boyu sürdü diyebilirim. Yok, haksızlık etmeyeyim kayınvalidesi tarafından “istenmeyen gelin” olarak kalmam Fatiş 100 yaşına gelene kadar sürdü. Yani tam 50 yıl. En iyi niyetli olduğum günlerde bile gözlerimin içine hiç bakmadı, bakamadı. Elinde değildi. Ben onu olduğu gibi kabul etmeyi başardım. Hatta aramızı düzeltmek için çok çaba gösterdiğim zamanlar da oldu. Engin’in 2000 yılında geçirdiği aort anevrizması operasyonunu çok geç duydu. Zira Engin acil ameliyata girmeliydi. Fatiş’i arasam onlar İstanbul’un en iyi operatörünü bulmaya çalışırken Engin’i kaybedebilirdim. Ve sorumluluğu aldım; en doğru şeyi yapmışım.

Birkaç gün sonra dayıoğlu Ömer Şamlı’yı arayıp çok iyi bir operasyon geçirdiğini anlattım. Fatiş, artık dargınlığı, nefreti falan bir yana koyup kız kardeşi Ayşe Kapancı ile birlikte Engin’i ziyarete geldi. Engin henüz yatakta; hastaneden çıkalı çok az olmuş. (Ben pek kimsenin arkasından konuşmam, “ölünün arkasından konuşulmaz” sözüne de aldırmam. Gerekirse de konuşurum.) Fatiş eve girdi, şöyle bir etrafa baktı. Bu bakış “Yeniden yıkip yapmışsın ama hiç güzel olmamış” bakışıydı. Sonra karşımda durdu, “Ben kimim sen biliyor musun?” dedi. Şaşırmıştım. Diye diye “Engin Cezzar’ın annesinin” diyebildim. “Başka?” dedi. Az daha “Gülriz Sururi’nin de kayınvalidesinin” diyecekken “Ben bugüne bugün ressam Fatma Cezzar’ım” dedi. Meğer son zamanlarda kırklı yaşlarında başladığı resme ağırlık vermiş. Neyse. Sonunda Engin’i gördü, heyecanlandı. Bir ara bana, “Herkes oğluma çok iyi baktığını söylüyor” dedi. Uzun yıllar oturduğu daireye bir kat ilave ettirmişiz, onu da görmezden gelerek evden ayrıldı.

Engin ayağa kalkıp günlük yaşamına dönünce haftada bir olmasa da on günde bir onu ziyarete başladık. Tabii benim zorumla. Ben Engin'in tek başına haftada bir ziyarete gitmesini istiyordum. Ama ne mümkün, illa beraber gidecektik! Bir de çay içerken beni Fatiş'le bırakıp bahçeye çıkmıyor mu... İşte o geçen her dakika ikimiz için de azap oluyordu. Ben hiçbir şeyi belli etmemeye çalışıyordum, ama o buna bile tenezzül etmiyordu.

Evde bütün aile fertlerinin resimleri vardı. Tabii ki bir tek benim resmim hiç olmadı. Aile fotoğraflarına, güzel çerçevelere meraklıydı Fatiş. Ama Gülriz hiçbir gün aileden sayılmadığı için onun bulunduğu yerde benim resmim hiç olmadı. En küçük kardeş olan Ayşe Kapancı, yıllarca kanserle boğuştuktan sonra vefat etti. Artık kimsesi kalmamıştı, 100 yaşına da gelmişti. Bir gün bana birdenbire, "Gülriz, artık istersen gel birbirimizi sevelim" deyiverdi. "Ben seni seviyorum zaten" dedim. Evet, gerçekten son iki yıldır onu seviyordum. Son iki yıldır yürüyemiyordu, ama hâlâ Bebek'ten kuaför getirip üç tel kalmış saçlarını siyaha boyatmakta ısrar ediyordu. Engin'le çok konuştuk, huzurevi falan. Ama hemen vazgeçtik; Fatiş resimlerine, biblolarına, vazgeçemediği eşya parçalarına... bütün bunlara çok bağlıydı. Normal demans çoktan başlamıştı. Çok yemek yiyor, hep aynı şeyleri tekrarlayarak konuşuyor ve uyuklayıveriyordu. Yemeğe meraklı biri olmamıştı hiçbir zaman. Ancak güzel sofralara, seremoniye meraklıydı. Ona daha sağlığı yerindeyken Engin'in ameliyatından bir yıl sonra bir sergi hazırladım, resim sergisi. Mekândan davetiyesine, kokteylden tanıtımına Zeynep'le beraber çok emek verdik. Çok başarılı olduk. Çağırdığımız bütün televizyoncular geldi. Onunla söyleşi yaptılar, kendisini televizyondan izleme şansı oldu. Bütün bunlar onun için büyük bir tatmin olmuştu. Artık bana ihtiyacı vardı. Çünkü başka kimse yoktu çevresinde. Son iki yıldır evde bakıcılarıyla yaşıyordu. On günde bir filan alışverişi yapıyordum.

Bir gün gene market arabasını doldurmuşuz, eve bıraktık. Sonra ne oldu bilmiyorum, ertesi gün eve uğramak gibi bir durum oldu. Manzara çok acıkıydı. Bir arabaya sığdıramadığımız malzemeyi kadın alıp götürmüştü, evde hiçbir şey yok. Maalesef bu konuda emin olmak imkânsız: Para versen onda birini harcayıp kalanını çalacak, kendin alışveriş yapsan alıp evine götürecekti. Kadınlar artık iki ayda bir değişiyordu. Hepsi hırsız olur mu? Hepsi hırsızdı. Yaşlı, ölümü yakın insanların evinde çalışmak ayrı bir meslek dalıymış. Önce fark etmedim, sonra bir gün anladım ki,

porselen takımların birkaçı ortalıkta. Dolapları açıp bakıyorum. Raflar bomboş. Fatiş'in çok güzel gümüş çatal bıçak takımı vardı. Bıçaklar duruyor, tek çatal yok, gibi iğrenç bir durum. Bir gün eve girince sordum: "Burada üçüncü bir halı vardı, ne oldu?" "Orada halı mı vardı?" dedi kadın cevap olarak. O zaman koptum artık, hakikaten koptum. Baş edilmez bir durum.

Bazen gittiğim zaman, yapayalnız bir kadın, üzülüyorum ve arada bir gitmek istiyorum. Gidiyoruz, ya da gidiyorum. Ellerinde pastalar, çiçekler tanıdığım bazı ünlü ressamlar ve tanımadığım şık hanımlar görüyordum evde. Fatiş'in evinde sadece kendi yaptığı resimler yok, başkalarının yaptığı resimler de vardı. Fatiş'e komplimanlar yapıp duruyorlar. Fatiş ne varsa onlara giderlerken hediye edip duruyor.

Artık gözümün içine bakıyor, söylediklerimi dinliyor ve yapmaya çalışıyordu. Sonuç: Saçının boyasını bıraktırdım. Biraz kestirdim. Bembeyaz saçlı, aydınlık yüzlü bir kadın oldu Fatiş. Ona yürüteç aldım. Artık ona tutunarak koltuktan kalkıyor, evde rahatça dolaşabiliyor. Bana "Gel artık birbirimizi sevelim Gülriz" dediğinde, "Ben seni seviyorum zaten" derken doğru söylüyordum. Onu sanki anneannemin yerine koymuştum. O bana ihtiyaç duyduğu, elini uzattığı andan itibaren Fatiş değildi benim için artık. Elimi üstünden eksik etmeyeceğim bir dostumdu.

Görümcem Mine Cezzar, ben, Engin, kayınvalidem Fatma Cezzar, kayınpederim Mehmet Seha Cezzar. Nadir aile fotoğraflarımızdan biri.

Engin'in bu son hastalığı sırasında henüz akli başındaydı. Ziyaretleri kesmişiz uzun zamandır, boyuna telefon ediyor. Mazet olarak bir iki yalan söyledim. "Engin Ankara'da oyun sahneye koyuyor", bugün gelecek, yarın gelecek. Engin biraz toparlanırken bir iki ziyaretine gittim. Fatiş terk edilmiş olduğunu sanmış olacak ki, beni kucakladı bağrına bastı. Bırakmak istemiyor. Öyle sarılmış duruyoruz. Tabii bir yandan da Gülriz demek Engin demek, Engin'i görmek istiyor. Sonunda bir çare buldum: Engin'e, "Annene gidiyoruz, ama söyleyeceklerime sakın itiraz etme, ağzını açıp konuşmayacaksın. Gak guk falan istemiyorum" dedim.

Engin'in boynuna tülbentleri bağladım, üstüne kaşkol sarıp gittik Fatiş'e. "Engin'in ses tellerinde sorun var, bir süre konuşması yasak" dedim. Engin de oyunu bozmadı. Fatiş sarıldı oğluna, sevdi okşadı; "Aman aman, sakın konuşma" dedi. Epey bir müddet bu küçük oyunla idare ettik. Ama zaten giderek Fatiş iyi işitmiyor. Bu yüzden de sürekli konuşuyor, karşısındakini dinlemek bile istemiyordu. 2013 yazında Bodrum'a giderken Fatiş'i çok güvenli bulduğumuz iki kadına emanet etmiştik. Her şeyi organize edip ayrıldık İstanbul'dan. 30 yıllık kapıcısı Ali'ye de güvenimiz tam; içimiz rahattı. Bodrum'a geldiğimin haftasında yardımcılardan biri telefon etti. Fatiş düşmüş, biraz yaralıymış. "Ne oldu, nasıl oldu?" diyorum. Kadın, "Ben bahçede çamaşır asıyordum, duymadım" diyor. Hemen Engin'in çocukluk arkadaşı, benim de 50 yıllık dostum Utku Aldıkaçtı'ya telefon ettim. "Arabayı havaalanına yolla, beni alsın. İlk bulduğum uçakla İstanbul'dayım."

Emirgân'a vardığımda gördüğüm resim kötüydü. Fatiş'in yüzü gözü mosmor, Allah bilir orası burası kırık, hareket edemiyor. Yolda eşe dosta telefon etmiş, çoğundan Yedikule Rum Hastanesi tavsiyesi almıştım. Akli başındaydı, ama durumun farkında değildi; canı yanıyordu, o kadar. Hemen hastaneden ambulans istedim. Kadına ne sordumsa hiçbir şey söyletmedim, "Ben bahçedeydim" diyor, o kadar. Fatiş'e soruyorum, hiç ses yok. Oturduğu berjerden düşmekle bu hale gelemez insan. Nereden düştü, nasıl bu hale geldi? Bilmece. Kadına hemen yol verdim; ev büsbütün boşalmış göründü gözüme. Ama böyle şeylerle uğraşmanın sırası değil, ya da vaktim yok.

Hastaneye zor kabul ettiler. Sonunda vasisi olmak zorunda kaldım. Hemen yoğun bakıma aldılar. Bacak, ayak, kaburgada kırıklar var, her yanı ezik. Yoksa dövdüler mi? İçim kararıyor. İnsan insana bunu nasıl yapar? Yapmadıysa da, görevini nasıl ih-

mal eder? Sonuç: Fatiş o hastanede yedi ay yattı. Önceleri konuşt, neşesi bile yerine geldi. Ve son günlerde onu mutlu eden tek şey beni görmek oldu. Daha sonra Engin de geldi, ama fazla kalamıyor. Engin hasta, hastane psikolojik olarak etkiliyor onu. Kim bilir, kendi sonunun da benzemesinden korkuyor belki de. Hayat tuhaf. Fatiş yalnız değil, oğlu sağlıklı olmasa da yanında, ben de varım. Uzun yaşayınca ister çoluk çocuğun olsun, ister hiç kimsen olmasın; yalnızsın. 24 Şubat 2013 tarihinde kaybettik Fatiş'i. Aslında 20 gün önce ölmüştü. Sonunda Engin isyan etti. Hastane personeli, "Niye bağılıyor bu adam?" diye düşünmüş olabilir. "Gaga gugu"larla Engin, "Yazıktır, annem yaşamıyor, ona işkence ediyorsunuz, çıkarın şu aygıtları, rahat teslim etsin canını" diyordu. Geri döndürülemez durumdaki, 103 yaşında bir insanı yaşatmaya çalışıyorlardı. Oysa en az bir ay önce hayatla ilişkisini kesmişti, tek yaşam belirtisi solumun cihazı zoruyla ağzından çıkan hırıltılardı.

Bir gün Fatiş, Engin hastalanmadan, bir çekmece açtı ve arada kullandığı birkaç parça mücevheri çıkarıp gösterdi. Ve değeri pek de fazla olmayan, altın suyuna batırılmış, minik gümüşler ve incilerle süslü bir kadife banda işlenmiş, kendi el yapımı kolyeyi ayırdı. "Ben ölürsem bu senin" dedi. Çok beğendiğim bir kolyeydi. Büyük bir incelik, diye düşündüm. Aradan zaman geçti. Bir yıl sonra filan gene bir çay saati muhabbetindeyiz. O kutuyu yine çıkardı. "Engin, paraya ihtiyacım var, bunları satmak istiyorum" dedi. Engin "Kaç paraya ihtiyacın varsa söyle vereyim, bir yere ödenecekse ödeyeyim" deyince, otoriter bir sesle "Hayır, bunlar satılacak, ben de parasını istiyorum, o kadar!" dedi. Engin "O kadar parayı ne yapacaksın Fatiş, sokağa filan da çıkmıyorsun" dedi. Uzattı kutuyu: "Bunları sat, parayı getir." Anlamıştım. Kendine ait bir şeyin bana kalmasına gönlü razı olmuyordu bir türlü. Bana hediye ettiği kolyeyi tamamen unutmuştu belki de. "Tamam" dedi Engin, "Nasıl istersen."

Aldı kutuyu, çıktık. Yolda Engin, "İyice saçmalıyor artık, bunlar senin" dedi, "parasını ödeyip alalım biz, o da sattık sansın." Bir an tereddüt ettim. Sonra "Gel biz bunları kuyumcusu Arman'a götürelim, ailenizin kuyumcusu, o fiyat biçsin" dedim. Engin, "Şimdi durup dururken nereye harcayacağını bilmediğimiz Fatiş'in eline o kadar parayı nasıl veririz?" diyor. Ben de, "İlle değerini öğrenip öyle alırsak kullanabilirim ancak" diyorum. Sonunda dediğimi yaptık. Kapalıçarşı'daki ünlü Arman Usta'ya dediğimi anlatıp, ona değerleri yazdırıp, biçilen fiyatla birlikte Fatiş'e götürdü Engin.

Fatış, İmrendere'de misafirimiz olduğu günler.

Fatış'ın hayata rahat veda ettiğini söyleyemem. Son bir yıl çok zordu. Ama ölene kadar ona gözbebeğı gibi bakan eşı Mehmet Seha Cezzar, sonra da oğlu Engin Cezzar, 103 yaşına kadar ona ekmeğın kaç para olduğunu öğrenmeden yaşayabileceğı uzun, rahat bir hayat sunmuşlardı.

Adamla kadın

Yukarı çıkıp uyuyacaklardı. Kadın, çardağın üstünü sarmış begonvillerle sarmaş dolaş yaşayan yaseminlerden özenle iki küçük dal kopardı. Adam gülümseyerek izliyordu. Sonra kadın önde, adam arkada karmen kırmızısı merdivenlerden yukarı çıktılar. Yatakta yaseminleri adamın yüzünde gezdirip koklattı kadın. Uzun uzun içine çekti, "Oh" dedi adam.

Sonra çiçeği yastığına ilıstırdı. Kadın kendi çiçeğini kokladı. Yaseminin gizemli kokusunu düşünmeye daldı. Küçük avlu bahçelerine hanımeli, melisa, yasemin, ıtır kokulu ne kadar bitki varsa dikmişti; limon çiçeklerini koklamak onu limondan daha fazla ilgilendiriyordu... Nasıl asil, nasıl gizemli kokulardı bunlar. Birisini seç deseler, seçemezdi. Her birinin ayrı bir kişiliği vardı.

Dalıp gitti kadın. Adam yüzündeki huzurlu ifadeyle uykuya daldı. O zaman kadın, gazeteleri, hışırdatmamaya çalışarak gündüz seçmiş olduğu yazıları okumaya başladı. Her gece yatarken iç kapatıcı şeyler okumamaya karar veriyor, ancak başaramıyordu. "Bu kadar da olmaz artık" dediği inanması zor şeyler oluyordu ülkede. Bunları yazabilen yürekli gazeteciler hiç tekzip almıyorlardı. Demek ki doğruydu yazılanlar, bunları okuduktan sonra uyumak mümkün müydü?

Kadın yatakta bir o yana bir bu yana dönüp duruyor. Belli, uykuya dalmak zor olacak.

Adam uyanıyor, eliyle yokluyor kadını, sırtı açıksa örtmeye çalışıyor. Kadın uykuya dalmak için derin nefesler alıp veriyor. Adam kadının sırtını okşuyor.

– Did didi go...

– Artık gece yatakta gazete okumayacağım; onca felaketi oku, sonra uyu, olmuyor işte, uyuyamıyorum. Sen bana eskiden masal söyledin hatırladın mı? Uykumun kaçtığı gecelerde.

Adam kadını kendine çekiyor, başını omzuna koyuyor, sarılıyor ve başlıyor anlatmaya. Adamın bir sürü uyduruk masalı vardı eskilerden kalma. Mesela “yeni oyun çok başarılı olacak masalı. Para sorunlarını değnek değmişçesine bir anda çözümleyen masallar, sevgi üzerine, dostluk üzerine masallar, bunlar hep klasik masal girişiyle anlatılırdı. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde” gibisinden...

Adam, kızı onca adamın elinden alan ama o kadar da yakışıklı olmayan akıllı gencin masalını anlatıyor.

– Didi dı, da da, didi, da da go..,

Yavaş yavaş masal ninniye dönüşüyor. Bu sefer besteliyor adam:

– Dır dır gır gır lay lay tay...

Kadın önce uyumuş taklidi yapmaya karar veriyor, ama hemen vazgeçiyor. O da masalı tanıdığını anlatmak için katılıyor müziğe, Gecenin bir vakti, masaldan ninniye şarkıya, sonunda birlikte çok gülüyorlar. Yorgun ama huzurlu bir uykuya dalıyorlar.

Ve Cüneyt Türel...

Fatma Cezzar'dan iki ay sonra kaybettik Cüneyt Türel'i. 1 Mayıs'ta bırakıp gitti bizi. Neden gitmek için o günü seçti bilinmez. Nasıl, kim karar veriyor o güne, o saate? Nedeni nedir, bilinmez.

Sevgili Cüneyt, 1962 yılında Sheakspeare'in *Othello*'sunda Gül-riz Sururi-Engin Cezzar Tiyatrosu'nda profesyonel oldun. 20 ya-şında dal gibi ince, uzun, sarışın, tiyatroya âşık bir çocuk ola-rak hatırlıyorum seni. Daha tiyatroya gelir gelmez ayağının to-zuyla Sermet Çağan'ın *Ayak Bacak Fabrikası* oyununu oynama-mızı teklif ettin. Bu "adam olacak çocuk", o günden başlayarak

Seçkin Selvi, Cüneyt Türel, Tilbe Saran, Köksal Engür. Mutlu günlerden birinde.

kendini yetiştirdi. Seçkin bir aydın, sorumlu bir vatandaş ve çok değerli bir tiyatrocı olmayı başardı. Şehir Tiyatroları'nda büyük emeği var. Yıllarca başarıyla başrolleri üstlendi. Onunla 1985 yılında tiyatrosundan izin alıp *Kabare* müzikalinde Engin ile birlikte başrolleri paylaştık. Benim için büyük mutluluktı. Cüneyt'in de kariyerindeki en başarılı rollerden biriydi.

Dostluğumuz ilk günden başlayarak, kesintisiz devam etti. Onun her zaman Engin için de, benim için de yeri farklıydı. İşte o günlerde Aziz Nesin Hoca elinde bir dosyayla geldi: Aydınlar Dilekçesi. Uzattı, şöyle bir göz gezdirdim. "Öyle olmaz. Acele karar verme. İyice oku, Engin de okusun, kararını öyle ver" dedi. Sonra hiçbir zaman unutamayacağım şu cümleyi söyledi. "Aydınlar Dilekçesi'ni imzalamazsan bir şey kaybetmeyiz, ama imzalarsan çok şey kazanırız" dedi. Ben "Hocam karar verirsek, oyundaki arkadaşlara da imzalatayım mı?" dedim. "Bu konuda seçici davranıyoruz. Sen ve Engin'den başka bir de Cüneyt Türel'e imzalat, yeter" dedi. O akşam Engin de, Cüneyt de Aydınlar Dilekçesi'ni okur okumaz imzaladılar. Başımıza bu nedenle daha sonra çok işler geldi, Selimiye'de sorgulandım filan. Ama ödenekli tiyatroya bağlı olan Cüneyt'in her şeyi göze alıp Aydınlar Dilekçesi'ni imzalaması önemlidir ve onunla paylaştığımız en güzel anlarımızdan biridir. Dünyaya aynı gözlükte bakıyorduk. Ve şimdi artık Cüneyt yok.

Gezi dönemini yaşamamı çok isterdim. Ülkenin düze çıkacağı umudunu hissetmeni çok isterdim. Sadece bu günleri görüp yaşayamadığın için, erken gittiğini düşünüp çok ama çok üzülyorum. Seni hiç unutmayacağım. Zira bana inanan, bana güvenen bir hayranımdın, sana teşekkür ederim.

Üstün Akmen

2013 yılında Tiyatro Eleştirmenleri Birliği Onur Ödülü'nü Engin Cezzar ile bana vermeyi kararlaştırmışlar. Birliğin başkanı Üstün Akmen o gün bizi bu cümlelerle sahneye çağırdı: "Bu yıl Onur Ödülü'müzün uzun tiyatro geçmişlerinde kazandıkları başarıları; oyuncu, yönetmen, eğitmen olarak tiyatronun çeşitli alanlarında titiz, tavizsiz çalışmaları; yaşamlarının neredeyse her anını tiyatroya adanmaları, alevin fosfora bağlı olması örneğindeki gibi, tiyatroya bağlı olmaları ve tiyatronun da onların yıllardır parlamasını sağlaması nedeniyle Gülriz Sururi-Engin Cezzar çiftine verilmesi kararlaştırıldı."

Ben de ödülümüzü teşekkürlerimle alırken şu konuşmayı yaptım:

Tiyatronun kahramanı çoktur. Sahnenin üstündekiler; arkasındakiler... Bir de sahnenin karşısındaki kahramanlar vardır: eleştirmenler...

Onların emeği, bizimki bittikten sonra başlar.

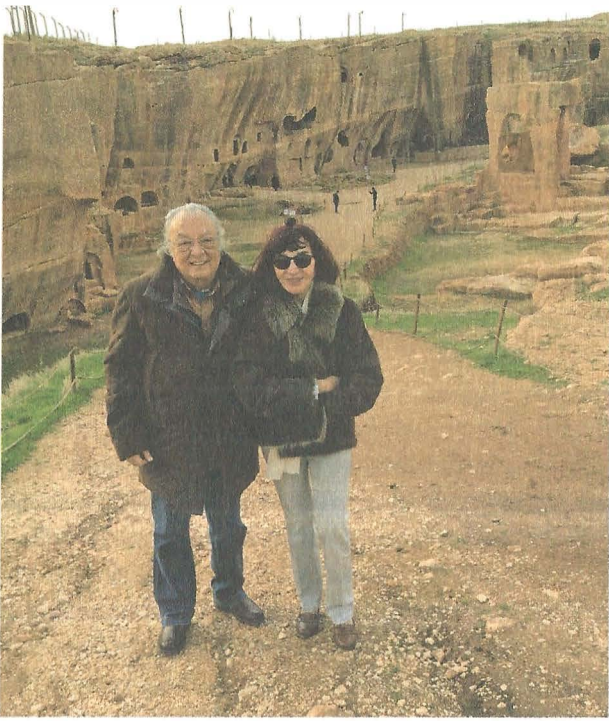
Alkışlar diner, eleştirmen yazısının başına oturur.

Onların alkışı yoktur bu yüzden... Sessiz suretsiz okurları vardır...

Oynadığınız, yazdığınız, yönettiğiniz oyunu ilmek ilmek çözümler; koca bir tiyatro tarihi içinde doğru rafa yerleştirmeye çalışırlar. Çoğu gün de, gerçeğin bütün sözcüleri gibi, dokuz köyün kapısından dönerler.

Zor iştir eleştirmenlik. Emeği, teri çabası; zor olan işlerdendir ve hak ettikleri takdir onlara bazen ulaşmaz bile.

Gece biz sahnenin üzerindkiler, dolu bir salona oynarken, aslında oradaki tek bir kişiye oynarız bazen. Çünkü buza yazdığımız yazıyı alıp yarına taşıyacak olan onun kalemidir.

Üstün Akmen'le Mardin'de.

Çok değerli eleştirmenlerin eleştirileri, övgüleri ile doludur hazinem. Bugün yalnızca oynadığım bir oyun üzerine Üstün Akmen'in yorumlarını merak ederim.

Üstün Akmen bu kutsal işi büyük bir özveriyle, titizlikle ülkenin en uzak, en ücra köşelerine kadar gidip oyunlar izliyor, yeni oyuncular keşfediyor ve bize artık kimsenin el attığını sanmadığım tarihsel bir belge sunuyor. Onun kitabı çok değerli bir dönem belgeseli.

Çok değerli eleştirmenler, önemli imzalar döneminin şanslı oyuncularındanım. Üstelik bunu belgelemek için gazete yazılarını kitap sayfalarına taşımak akıllılığını gösterdim.

Bugün Üstün Akmen'in de benim oynadığım bir oyunun eleştirisini yazmış olmasını çok isterdim. Benim için her fırsatta çok güzel sözler söylemiş. Türk tiyatrosundaki Gülriz için çok değerli sözler söylemişliği var. Ben bu sözlerden bir demet koyacağım bu son kitabımın sonuna, ama bu hiçbir zaman bir oyun eleştirisi olmayacak. Ne yapalım.

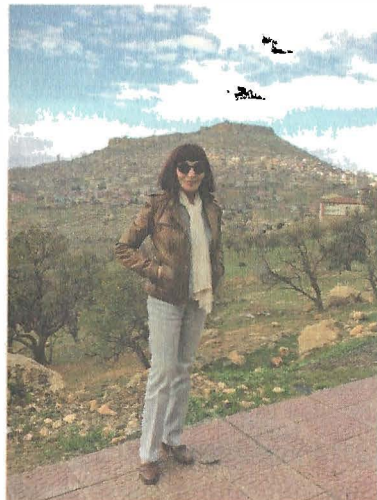
Onun dikkatimi çeken ilk yazısından başlayarak hep okumaya gayret ettim. Çoğu zaman aynı fıkırde buluştuğumuzu görünce sevindim. Çok hassas, dürüst, ne söylediğini çok iyi bilen, tarafsız bir eleştirmen olduğunu düşünüyorum.

Ve Üstün Akmen'i uğursuz 2015'te, hiç beklenmedik bir anda kaybettik. 72 yaşında ayrıldı aramızdan. Yıllarca komşu olup teğet geçtiğimiz bir insan, bir dost. Aynı çevrede; galalar, açılışlar, ödül törenlerinde sık sık karşılaştık, üç dört cümlelik kısa sohbetler yaptığımız Üstün Akmen ile güzel ve şık eşi Şaylan Akmen...

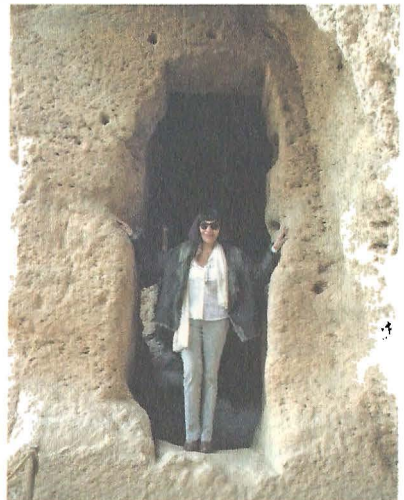
Üstün Akmen iki yıl önce Ustalara Saygı gecesinde benim için çok güzel bir konuşma yapmıştı. Zaten o geceye katılan çoğu sanatçı dost benim için çok değerli, unutamayacağım şeyler söylemişlerdi. Sonra Üstün Akmen o bahar, Mardin Ulusal Çocuk ve Gençlik Tiyatro Festivali'nin bana o yılki ödülleri vermek istediklerini söyledi. Yıllardır Mardin'e gitmek isterdim. Üç gün için Engin'i bırakacağım. Neyse İlhan da evde kalacak bu süreçte, içim rahat. Güzel bir yolculuktu. Orada yıllardır dinlediğim, izlediğim Çiğdem Erken'le dost olduk. Yıllar sonra Gülşen Karakadıoğlu ve Dilek Türker'le birlikte olmak çok hoştu. Birlikte kahvaltılar ettik. Sohbetler... Dedikodular... Kendimi turnede filan sandım. Bir tiryakiliktir tiyatrocunun turne. Hatta benim gibi bazı tutkun tiyatrocular tatil sanır turneyi.

Gidilesi, görülesi bir yer Mardin. Etkileyici mimarisi sizi alıp götürüyor. Şaylan Akmen'le "siz'i "biz'i bırakmıştık artık. Şaylan süper aktif, yerinde duramayan, her an her yerde olmak isteyen biri. Oralara daha önce geldiği için alışveriş konusunda da uzman.

Ben bugün iyi ki bu yolculuğu yapmışım, iyi ki Üstün Akmen'i az da olsa yakından tanıma fırsatını bulmuşum diyebiliyorum.

Almışım arkama Mardin'i.

Burada fotoğraf çekilmeyen bir ben kalmışım.

Ödül gecesi Mardin'in aydın tiyatrosever kızlarıyla.

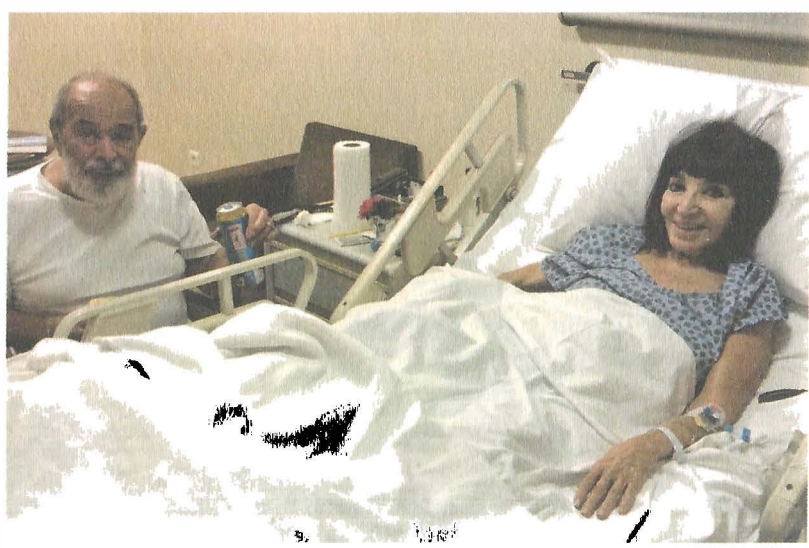
Galatasaraylılar birini övmek isterse “Mösyö” derlerdi, bilmiyorum hâlâ diyorlar mı? “Medeni adam” anlamında. Benim için de Üstün Akmen “Mösyö” idi. Son kalmış İstanbul beyefendilerinden biriydi. Onun gidişiyle biraz daha azaldık.

Bugün eşi Şaylan Akmen hâlâ onunla berabermişçesine kutluyor evlilik yıldönümünü, doğum gününü, tanıştıkları günü, ilk ilan-ı aşk gününü... Fırsatlar yaratıyor, eşi dostu toplayıp hüznü ve neşeli Üstün Akmen geceleri yaşıyor.

Çok istememe rağmen ben katılamıyorum böyle gecelere. Bu benim sorunum herhalde.

7 Haziran seçimlerinin önce sevincini sonra da hezimetini yaşadığımız günlerde Torba'dayız. 30 yıldır bugün yarın yapılacak olan Torba kanalizasyonu, daha önceki belediyelerin dışarıdan buldukları fonlar da amacına harcanmayıp çarçur edilince bugün hâlâ foseptikle idare eder durumdan kurtulamadı Torba. Son zamanlarda art arda evlerin foseptikleri patlıyor. Bu yaz sıra bize gelmiş olacak ki aynı tarihte alınan ampullerin miadının dolup aynı anda patlaması misali bizim evin dört bir yanındaki borular da patlayınca evde oturamaz hale geldik. Ve daha uzun kalacakken Ekim başında İstanbul'a dönmek vacip oldu. Ciddi bir tamirat gerekti. Evin altyapısı değişirken bizim orada yaşamamız söz konusu olamazdı. Küçük avlumuzun bütün travertenlerini yenilemek durumunda kaldık. Ustalar, "Gülriiz Hanım, bu yeni borulara 30 sene hiçbir şey olmayacak, merak etmeyin" deyince "20 sene de bozulursa nerede olsun gelir seni bulurum ha" diyorum.

Kasım'da seçim var. Haziran'dan sonra hastane maceralarımız dışında her akşam TV'de haberleri izliyor ve sinir oluyoruz. Ben unutmadan yazayım diye hastane maceralarımızı yazıyorum art arda. Düşünüyorum, iç açıcı bir şey okumayacak galiba okurlarım. Ama ne yapabilirim ki bu dönemde, o günkü başarılarımı yaşayamayacağıma göre yazamayacağım belliydi. Bu yaşlarda düşün hazırlığı yapacak değiliz ya! Bir tür ölüm hazırlığındayız işte. Hem ne demiştim ikinci kitabım *Bir An Gelir*'in sonunda: "Yaşarsam, yaşlılığın son gününe kadar yazacağım." 1980 yılında ise "Artık beni kolay kolay şaşırtacak bir şey kaldığını sanmıyorum" demişim, ilk anı kitabım *Kıldan İnce Kılıçtan Keskince*'de. Ne yanlış! İkinci kitabım *Bir An Gelir*'de artık insanın yaşamunda her an her şey olabilir diye düşünüyordum. Acaba önümüzdeki

günlerde beni neler bekliyor. Ne olursa olsun hayatın bize sunduğu küçük paketlerin hangisini açıp açmamamız gerektiğini hiçbir gün bilemeyeceğiz. Olsun! Ben her şeye rağmen hayatı son gününe kadar delikanlı olarak yaşamaya kararlıyım.

Ne diyordum, İstanbul'da insan Bodrum'da depoladığı oksijeni çabuk tüketiyor. Her şeye rağmen halsizim, yorgunum, seçimzedeyim... daha bir sürü şey. Engin ise hemen ipe un seriyor. Kaç yıldır gittiği fizik tedaviye gitmiyor. Giderek daha fazla yatağa bağlanmak istiyor. Ne yapsam nafile. Kasım seçimlerinin sonucunu hemen herkes tahmin ediyordu. Erdoğan ne yapıp edip iktidarda kalmalıydı. İktidarda kalabilmek için de yavaş yavaş diktatörlaşmekten başka çaresi yok..

Aralık ayının sonları. Birkaç gün sonra yılbaşı. Başımızda öyle felaketler var ki, yılbaşı kimin umurunda. Bu yıl Altın Portakal En İyi Erkek Oyuncu Ödülü'nü *Sarmasık* filmiyle Engin'in çok değer verdiği öğrencisi Nadir Sarıbacak kazanmıştı. Film Beyoğlu Sineması'nda oynuyor. Çoktandır o sinemaya gitmemiştim. Engin o gün karşı tarafta kardiologumuz Bahadır Dağdeviren'e kontrole gidecekti. Ben de iki buçuk matinesine gidip filmi göreyim, Engin'e de anlatırım diye düşündüm ve filmi izledim. Beğendim. Hem oyunculukları, hem filmi, yönetmeni, öyküyü... Ama bir itirazım vardı. Bana göre başrol gibi görünse de filmde başrol yoktu. Dört erkek oyuncunun her biri ödülü hak ediyordu. Bence ödül dört erkek oyuncuya birden verilmeliydi.

Filmden memnun çıktım. Fuayede üç basamak vardır, onla-

rı çıktım, geniş mermer basamaklar. Tuvalete gittim, dönüŖte önümdeki üç basamağı gayet iyi görüyorum. Tam merdivenlerden ineceğim sırada sol tarafta çerçevesi gelecek film afişlerini gördüm, okumak istedim. Sonra döndüm ve olan oldu. Bir adım attım, o adımın düze basması gerekiyordu, meğher merdiven başlıyormuş, birden ayağımı uzatmamla hafif havalanıp yere düŖtüm. Ama ne düşme! Ben yan düşüp basamağı uzanmışım. Başım havada. Sinemanın sahiplerinden Kemal Bey, “Yaprak gibi hafifçe yere uzandınız, bir şey olmadı herhalde Gülriz Hanım” diyor. O sırada seanstan çıkmakta olan izleyiciler etrafıma toplamış biri gözümünden fırlamış olan gözlüğü veriyor.

O an başıma geleni anlıyorum. Zira ben döndüm, önümde merdivende bir adımlık yer vardı, nasıl boşluğı basarım diye aklımdan geçirirken sinemadan çıkarken astigmat gözlüğümü gözümünden çıkarmadığımı hatırladım. Gözlüğüm bana oyun oynamıştı. Yıllar önce doktoruma “Merdivenden inerken çok zorluk çekiyorum, bunun çaresi yok mu?” demiştim. O da bana “Özellikle merdivenden inerken muhakkak gözlüğünüzü çıkarın” demişti. Velhasıl, sadece tiyatro-sinema-TV seyrederken, müze ve resim sergisi gezerken kullandığım, bunların dışında gözlüksüz yaşadığım için sinemadan çıkarken çıkarmayı unutmak hayatımdan birkaç ay çalacaktı.

Yere düşerken kasığım diye bağırdığımı hatırlıyorum. Meğher kalçam kırılmış. Sağ ayağım dışarı bakıyor. Onun dışında ağrı sızı yok. Fuayedeki basamaklarda haç gibi yatıyorum. Ayağımı düzeltmek istedim, kasığımda dayanılmaz bir acı. “Hemen bir ambulans çağırın” demişim. Beş dakika içinde genç güzel bir hanım beni sedyeye alıp sinemanın dik merdivenlerinden çıkardı. Kemal Bey çantamı aldı. İtile kakıla ambulansa bindirildim. Canım nasıl yanıyor, anlatamam. Buna rağmen ayağımı düz tutmaya çalışıyorum, ne mümkün. Yolda tıkaandık. Ben sinemadan çıktığımda saat dört çeyrek olmalı. Beş dakikaya kalmadan ambulans geldi. Saat 5’i geçiyor, biz hâlâ Harbiye’ye varamadık. Kemal Bey arada ambulandan atılıyor, trafikte yol açmaya çalışıyor.

Trafiğin en yoğun saatleri, aklım başıma geliyor, hemen Engin’le birlikte olan İlhan’a telefon açıyorum. “İlhan düŖtüm, durumum pek iyi değıl, sen Engin Bey ile birlikte hastaneye gel” diyorum. İlhan: “Düştünüz mü? Nerede? Ama sesiniz iyi geliyor?” Soruyorum, “Hangi hastaneye gidiyoruz?” O arada genç güzel doktorum, hafif elleriyle damarıma anjioket takıyor. “Etfal Hastanesi” diyor. Umurumda değıl. Bir an önce bacağıma müdahale

edilsin de. Kasığım ağrıyor ya, ben hâlâ bacağında bir şey var sanıyorum. Ama kalçamda tık yok. Ne acı, ne sancı. İlhan telefonla arıyor, “İsterseniz biz gecikirsek diye size evdeki yardımcıyı yollayayım” diyor. Birden tepem atıyor. “İlhan acil durumlarda araman gereken dört tane telefon numarası var. Hem buzdolabının kapısında hem de senin telefonunda kayıtlı.” İlhan’da jeton düşüyor. Biz Etfal’e güç bela vardık. İçeri girmek sorun. Epeydir duruyoruz. Sormak istiyorum, kimse yok. Sonunda benim sevimli genç doktorum geliyor yanıma. “Acilde doktor yok, hepsi çalışıyor” diyor. Peki ne olacak? Doktor acilde sıra bekleyenlere bakacak olursa bana sabaha kadar sıra gelmez.

– Hadi Amerikan Hastanesi’ne gidelim bir an önce!

– Gidemeyiz, diyor doktor.

– Niye? diyorum.

– Biz 112’yiz, sizi buradan ancak Çapa’ya götürebiliriz, diyor.

– Yapmayın Allah aşkına! Kaç para ödenecekse vereyim.

– Bu servis 112 servisi, para almaz.

– Ne olur, lütfen beni Amerikan’a bırakın.

Doktorum şöyle bir bakıyor. Gidiyor, görüyorum. Bakıyorum, uzun uzun telefon konuşmaları yapıyor. Sonra görevlilerden birine bir kâğıt imzalatıp geliyor. “Sizin için özel izin aldık, sizi Amerikan’a bırakacağız” diyor.

İmdat kolunu çekiyorum

Hemen yola çıkıyoruz, gene trafik tıkalı. İlhan’ı arıyorum. “Kimseye haber verdin mi?” Meleklerime haber verebilmiş. (Harika Uygur, Sonay Özbal, Ebru Algın, “A La Luna” günlerinden dostları. O kadar sevdik ki birbirimizi, o kadar hoşlandık ki birlikte olmaktan, beş yıl sonunda program bitti, bizim dostluğumuz bitmedi. Sık sık buluşup birlikte vakit geçirdik... Beni sahiplendiler sanki, en ufak bir sıkıntıda birinden birini yanımda buldum. Burada Emel Ünlü’den söz etmeden geçemem. Onunla olan dostluğumuzdan *Bir An Gelir*’de çok söz etmiştim. Hatta Engin’le ikinci evliliğimizde nikâh şahidimizdi.)

İlhan’a, “Amerikan’a gelin hemen” diyorum, “Engin Bey’e alıştırarak söyle. Önemli bir şey yok.” Hemen Sonay’a telefon edip “Amerikan’a gelin” diyorum. Sonra imdat kolumu indiriyorum. İmdat kolum mu? Selçuk Erez tabii ki. Ona durumu anlatıyorum, “Sana hemen İstanbul’un en iyi ortopedistini bulacağım, ben de geliyorum” diyor. “Sakın hemen gelme” diyorum ben de, “he-

le ne olduğum bir anlaşılırsın” diyorum. Kıpırdamamaya çalışıyorum, kasığımdaki ağrı dayanılır gibi değil. Sonunda acilin kapısında Harika ile Sonay’ı gördüm. Bu arada ambulansa para ödemeye çalışıyorum, “Kesinlikle alamayız” diyorlar. Acildeyim. Saat 7’ye yaklaşıyor. Sağ bacağım mlim oynasa dayanılmaz bir sancı. Ve üzerimde geç kalmanın verdiği stres. Hemen film çekiliyor. En zoru sedyeden MR’a geçirilmek. Zor tutuyorum kendimi avaz avaz bağırmamak için. İşlemler yapılıyor. Ben hâlâ acildeyim. Doktor geliyor, tahmin ettiğim gibi, “Sağ kalaruz kırılmış” diyor. “Neyse şanslısınız iyi bir kırılma, iki parça olmuş.”

Aptal aptal bakıyorum, “evrede ince küçük kırıklar yok, o zaman ameliyatta zorlanılırdı” diyor. şanssızlığın da iyisi kötüsü varmuş meğer. stm değiştirip hastane gömleğini giyme-yardımcı oluyor benim meleklerim. O sırada Engin’in sesini duyuyorum. Telaşlı, içeri bırakmıyorlar, daha da telaşlı sesler çıkartıyor. Perdeler açıp neden içeri bırakmıyorlar diye sinirleniyor. Oysa ben soyunmaya çalışıyorum. Engin perdeyi açıp yüzümü gözümü yerinde bulunca yüzü gülüyor. Yanımda Sonay ve Harika’yı görünce büsbütün rahatlıyor. Sonunda işlemler bitiyor, odaya ıkıyoruz. Selçuk Erez bana bulduğu ortopedistin adını söylüyor. Ancak Amerikan Hastanesi’nde onlarca ortopedist var. Dışarıdan doktor getirtmek imkânsız. Harika aşağda bütün ortopedistlerin ismini almış, okuyor. Profesörler, doçentler, hiçbir isme aşına değilim. Demek bu yaşa kadar iyi idare etmişim.

Çok zor bir geceydi. Bir zaman sonra herkes sakinleşti, daha doğrusu gerçeği kabullendik, Harika eve dönmek zorunda, iki çocuğu olduğu için. Gitmek istemiyor, kalmak istiyor. Onu zorla yolladık. Sonay ne dedimse dinlemedi. İlle gece benimle kalacak. Aslında iyi ki kalmış. Bacaklarımmın arasına uzunlamasına yastık koydular. Sağ ayağım sağa dönük halde sırtüstü yatıyorum. Ben oldum olalı sırtüstü uyuyamam. Ya dönersem? Ya kırık ayağım hareket edince kırığı artarsa, çatlaklar olabilirse? Ayağımı döndürmeye çalışıyorum, nafile. Canım çok acıyor. Uyursam dönmeye alışacağımdan o kadar eminim ki. Sabaha kadar gözümü kırpmadım. Ve kıpırdamadan yattım. Bir ara tuvalete kalkamadığım için sonda getirdiler. Dayanılmaz acılar çektim, bedenimi kıpırdatamadığım için. Benimle beraber Sonay da uyumadı sabaha kadar. İkide bir kalkıyor, bana bakıyor. Yastığımı, örtüyü düzeltiyor. Zaten hemşireler iki saat arayla gelip lmler yapıyorlar.

Sabahı zor ettim. Ama kendimi de kutladım. Uyumadan put gibi yatmayı başarmıştım. Sabah değişik ortopedistler ziyaret etti.

Anlaşıldı ki benim operatörüm acele karar vermem gerek. Saat 10'da Selçuk Erez'in söylediği Profesör Doktor Mustafa Yücel geliyor ziyaretime. "Oyunlarınızı seyretmiş biri olarak sizinle tanışmayı çok istemiştim, kismet bugüneymiş" diyor. "Operasyonunuzu ben yapamayacağım ama size yardımcı olmak isterim." Hemen ona elimizdeki doktor listesini gösteriyoruz. Okuyor ve hemen bir isim gösteriyor Mustafa Bey: Arkın Şimşek. Onunla Almanya'da aynı hastanede çalışmışlar. "Hepsi iyidir muhakkak, ben sadece tanıdığım bir ismi öneriyorum. Geçmiş olsun, filminize baktım, şanslı bir kırk. Operasyonunuz kolay geçecek" diyor. Benim derdim çok operasyon yapmış deneyimli bir operatör zaten. Görevlilere ismi söylüyorum: "Tanışabilir miyim?"

Az sonra Arkın Bey ekibiyle birlikte geliyor, tanışıyoruz. Sorular soruyor, düşme anını iyice anlattırıyor. Hani ostropozda genellikle kemik kırıldığı için düşer düştüğü için kemik kırılmaz ya, ondan emin olmak istiyor sanırım. Hastalıklarımı, aldığım ilaçları öğrendiği için, kan sulandırıcımın etkisi geçince, üç dört gün sonra, operasyon yapılacak. Ancak doktor Arkın ertesi sabah hasta ziyaretine gelince bana "çok pozitif bir hastasınız, kilonuz da yok, kondüsyonunuz da iyi görünüyor, bunun için müdahale ederek kan değerlerinizi istediğimiz düzeye getirebilirsek operasyonunuzu yarın sabah yapabilirim" diyor. Hemen "Çok iyi olur, evet, yapalım" diyorum. Zira ben de dokto-

Harika Uygur, aşağıda Sonay Özbal, Ebru Algım, Kerim Yavuz.

Benim hakikatli ailem.

rumdan çok pozitif bir enerji almıştım. 24 Aralık'ta kalçam kırıldı. 26 Aralık'ta ameliyat oldum. 30 Aralık'ta eve döndüm. Sonunda evdeyim. Yarın yılbaşı, diye biliyorum.

O kadar kolay olmadı, tabii. Doktoruma "Lokal anestezi mümkün mü?" diye sordum. "Biz de bunu tercih ederiz ama durum gerektirirse özgür olmak isteriz" dedi. Ben de "Lütfen, yaşım nedeniyle narkozun etkisinden korkuyorum. Mümkünse uyutmayın beni" diyorum. Operasyon bir buçuk saat sürdü. Bayılmak ayılmak yaşamadım. Kalçam kırıldığı için şanssızım, tam ikiye elma gibi ayrıldığı için de çok şanslıyım. Yalnız bedenimde müthiş bir hissizlik vardı. Odaya döndüğüm zaman Engin ve meleklerim beni bekliyorlardı. Eğer kalça kırığı hakkında biraz bilgim olsa tabii ki gene ameliyat olacaktım, ama çok huzursuz girecektim ameliyathaneye. Eğer internete bakıp kalça kırığında ölüm oranının yüzde seksen olduğunu bilseydim, Kumadin aldığım için beyne pıhtı atma riskinin yüzde doksan olduğunu bilseydim... Hiçbir şey bilmediğim için çok şanslıydım.

Operasyondan 24 saat sonra âdet olduğu üzere doktorum beni ayağa kaldırdı. Önce korktum. Dört kişi beni yataktan zor doğrulttu. Sonra ellerimi doktorun ellerine bıraktım. Ve birkaç adım attık ve yatağa döndüm. Baş dönmesi dışında şikâyetim yoktu. Hastanedeki dört gün süresince fizik tedavi ile yürümeyi, basamak inip çıkmayı öğrendim. İlginçtir, öğrettikleri dört egzersiz, benim 50'li yaşlarımdan beri "Bacaklarım yaşlanırken güçlenmeli" diye seçip sabah-akşam yapığım egzersizlerdi. En fazla 10 dakika süren hareketler. Şanslıydım. Harika, Sonay ve Ebru Algın beni hiç yalnız bırakmadılar. Sonay evden yemekler bile yapıp getirdi. Harika ve Ebru beni hediyelerle şımartıp durdular. Bir an düşünmeden edemedim, "Çocuklarım, torunlarım olsa, kim bilir nerelere dağılmış olacaktı. Melek kızlarım olduğu için çok şanslıyım."

Engin her gün gelip karşımda oturdu. Beni iki kişinin tekerlekli sandalyeye oturtup fizik tedaviye götürüp getirişlerini izledi. Bazen el ele tutuşup uzun uzun birbirimizi seyrettik. Azmime, gülümsememe hiç şaşmıyordu. Beni böyle tanıdı, böyle de devam ediyordu işte hayat. Çalışkan öğrenciler gibiydim. Doktorum çok memnundu. Beni 30 Aralık'ta taburcu etmeye karar verdi. Yılbaşında evdeyim, ne fark edecekse. Eve ambulans ile giderim diye düşünürken, doktorum "gerek yok" dedi. "Eve girmeden sokakta merdivenler olduğuna göre merdivenleri birinin yardımıyla siz kendiniz ineceksiniz." "Tamam" dedim. "Siz inebilirsin diyorsanız inerim tabii."

Ve akşamüstü işlemler ancak bitmişti ki ciddi ciddi kar yağmaya başladı, ürktüm doğrusu. Engin kar nedeniyle o gün gelmemiş, beni evde bekliyor. Evden düz ayakkabılar getirtmiştim. Sağ bacağımın bol olan pantolona girmesi bile biraz zor oldu. Kredi kartımı yolladım İlhan'la, ödemeyi yapması için. Az sonra geri geldi İlhan, "Ödemeyi yapamıyoruz, fatura limitleri aşıyor" dedi. Eee ne yapacağız o zaman? Saat 5'e yaklaşıyor. Aşağıdan telefonla ne yapmam gerektiğini anlatıyorlar. "Hemen bankayı arayın, rakamı bir şekilde tamamlamaya çalışın." 50 yıllık bankam. Açtım telefonu, durumu anlattım. "Ne yapabilirsiniz, hastaneden hemen çıkmam gerek, kar bastırıyor." Karşı taraftan "Maalesef yapacak bir şey yok, para bozup hesaba yatırmanız gerekiyor. Biz de hemen limitinizi yükseltiriz" dedi.

Epey bir zaman sonra, borcumuzu ödeyip, çıkabilir kâğıdını alıp otoparka inebildik. Nasıl bineceğimi düşünüp, ölçüp biçip arabanın arkasına uzanmanın en iyi şekil olduğuna karar vermiştim. Arabanın arka koltuğuna yandan, sandalyeye oturur gibi oturdum. Öteki kapıdan yardımcı hemşire ile İlhan, koltuklarımdan beni arkaya doğru çektiler. Yardımcılar dokunmadan ayaklarımı en usturuplu biçimde yerleştirdim, yola koyulduk. Sırtımı evden getirttiğim yastığa dayadım. İlhan arabayı sarsmamaya çalışıyor. Sonunda eve vardığımızda kar bastırmuş, kapıcıımız merdivende biriken karları küremeye çalışıyordu. Bindığım kapıdan iki bacağımı aynı anda yere değdirdim, biraz zor oldu ama sarsmadan İlhan beni ellerimden tuttu ve tek hamleyle ayağa kalktım. Gözlerime karlar girmesin diye gözlük takmışım, başım sarılı, üstünde kapüşon, İlhan'ın kolunu tutarak merdivenin başına geldim. Yıllar önce o sokaktaki merdiven duvarına karlı günler için şık, siyah, demir bir tırabzan yaptırtmış-tık. İşte bugün hem benim hem konu komşunun işine yarıyordu. Doktorum, "Her üç basamakta durup dinlenin, sakın yere bakmayın, gözleriniz göz hizasına baksın" demişti. Benim demir tırabzan hem soğuk hem ıslak. Durdum. İlhan'a "Telefon et, eldiven iste evden" dedim.

Dakikalar geçiyor, ben ayakta bekliyorum. Sonunda yardımcım eldivenle geldi. Ben de yavaş yavaş indim merdivenleri. Arada beklemek gerekli miydi bilmem ama ben bekleyerek indim. Apartmana girince iki basamak sonra asansördeyim. Çıkınca kapıda bekleyen Engin'i arıyorum, yok. İçeride kanepeye yığılmış halde görüyorum onu. Elimde olmadan bir çığlık atmışım. Meğer Engin İlhan'ın köşeyi dönerken telefonu açıp "geldik" sözü üze-

El ele olunca durum ne olursa olsun gülümseyebiliyoruz.

rine kapıya dikilmiş, sonra bekle bekle, Gülriz yok. Bir de yardımcımızı aşağı çağırınca, bir başına kapıda beklerken yere yığılmış. Başı dönmüş veya stres. Zaten kaç gündür evde yokum, düzeni bozulmuş. Sinirler laçka. Neyse güçbela yatağa yattım. Hareketlerim çok sınırlı. Ertesi gün evde yürüteç kullanmaya başladım, benden beklendiği gibi. Egzersizleri sadakatla yapmaya ve dolayısıyla büyük bir süratle iyileşmeye başladım. Ve iyi ki ertesi akşam yatakta da olsa yeni yılı güler yüzle karşılamayı başardık. 2015'e üç ciddi hastalık sığdırmıştım. Engin ise hafta sekiz, gün dokuz hastanelerden bir türlü kurtulamamıştı.

Kalçamın kırıldığı günlerde eş dost arıyor tabii. Bir oyuncu arkadaşım var, Ankara'da yaşayan. O aramayınca şaşırdım doğrusu. Twitter'da, Instagram'da, Facebook'ta ilan edip duruyorum her zamanki gibi başıma gelenleri. İlhan bir gün o arkadaşımın aradığını, ancak ona niye haber vermedim diye çok azarlandığını söylüyor. "Neden?" diyorum. "Size bir şey olursa ilk ona haber vermemi istemişti" diyor. "Sen ne dedin?" "Siz Ankara'da-

sınız; telaş içinde unutmuşum” dedim. Buraya kadar tamam. Ama o arkadaşım hâlâ bana bir geçmiş olsun telefonu açmadı. Anlayamadım. Kalçam kırıldığı için önemli olan ben miyim, yoksa haberim mi? Cyrano’nun dediği gibi: “İstemem eksik olsun, eksik olsun istemem.”

Yılların uğurlarına filan inanmam. Ama Satürn’ün 2016’da peşimi bırakacağına inancım sonsuz. Yaşar Kemal’in “yedi yıl bolluk, yedi yıl yokluk” sözünde bir gerçeklik gizli. Hiçbir şey sonsuz olmadığı gibi, güzellik gençlik de dahil hiçbir şey kalıcı değil. Yedi yıl da olmasa da... Aslında 2016’da yedi yıl olacak. Her şey adaletin içine edilerek başlamadı mı? Astrolojiden pek anlamam ama Satürn hem ülkeden hem de burcumdan uzaklaşıyor gibi geliyor bana. Kehanetim doğru çıkar inşallah.

Arada bir gaza gelip, hastalıklardan korkup, neredeyse 2011’den bu yana bölük pörçük yazdığım üçüncü anı kitabımın gerisini yazmak için şöyle eskisi gibi oturup, saatleri unutarak yazdığım dönemler olmadı bir türlü. Çeşitli nedenlerle yazmaya devam edemedim. Bu yıllar içinde, hastalıklar, değişik sorunlar ve hâlâ elle yazdığım için (hem süratli yazamıyorum, hem de Yaşar Kemal gibi kalbimle elim arasında çok ciddi bir bağ var.) Elim bazen aklımı çelip alıp başını gitmeden kendimi yazıya veremiyorum. Buna ister konsantre olamamak, ister ilhamın gelmesini beklemek deyin, böyle bir şey var. Ne yazarsanız yazın, var. Ben buna zamanlama diyorum. İnancım bu. Bugün 11 Mart 2016 ve ben bu kitabı bitirmek için bir aydır çalışıyorum. Artık hiçbir şeyi ileriye atamam. Hadi gel gerçeği itiraf et Gülriz, “neydi o, neydi o” demekten bu kitap bitemiyor bir türlü.

Bu Mart sonu olamaz belki ama Nisan sonuna yayınevine teslim etmek istiyorum. Teslim ettikten sonra da hemen düzene koymam gereken bir sürü şey var. Vakit az, ne yapıp edip hızlanmalıyım. Son zamanlardaki “geç kalıyorum, daha yoluna koymam gereken çok iş var” durumları beni endişelendiriyor. Bugün ne yapacaktım ben, hiçbir şey yapmıyorum. Bütün randevular iptal, otur şu kitabı bitir. Koyu mavi albüm, dolayısıyla son on beş yılda Zeynep’in çektiği fotoğrafları bulamıyorum. Aradım, bana onda olan disketleri verdi. İçindekilere bakarken bazı fotoğraflar beni çok heyecanlandırdı.

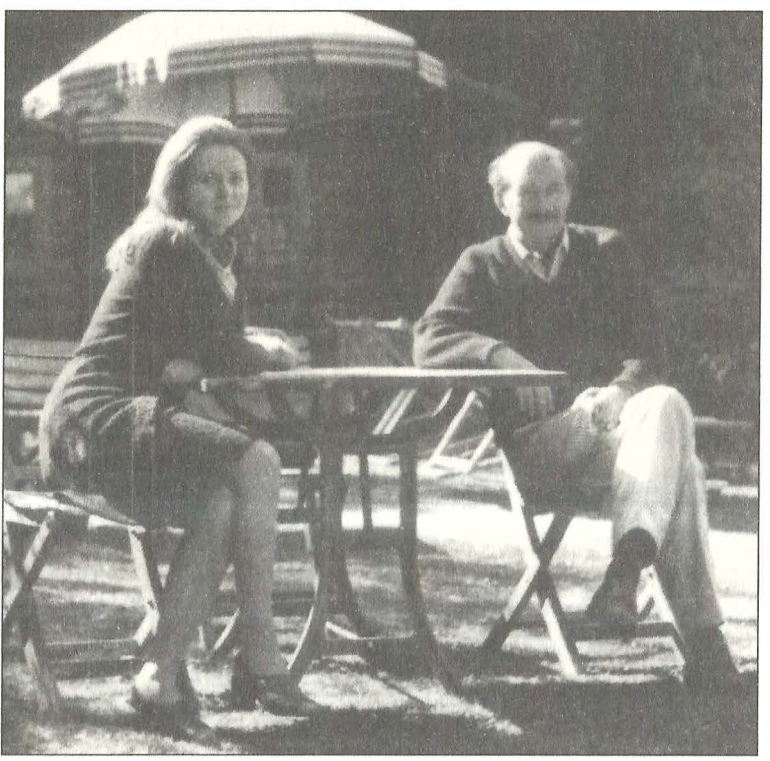
Haldun Taner 100 yaşında

Yaşadığım döneme hayranım. Ne doğurgan yıllarmış geride bıraktığımız 60-70 yıl meğer. Ve ben ne kadar şanslı bir insanım ki o değerli, o farklı sanatçılar, o karizmatik insanlarla tanışmışım. Kimiyle dost olmuş, kimiyle en azından aynı sofrada yemek yemişim; bazılarıyla da işbirliği bile yapmışım. Bazıları yazıları ile hayatıma yön vermiş. Benim eşsiz mücevherlerle dolu bir hazinem var. Haldun Taner, Aziz Nesin, Melih Cevdet Anday, Oktay Rifat... Siz bu hazinenin çok değerli parçalarıdır.

İşte bu yıl unutulmaz dört yazar 100 yaşında. Ve ben üçüyle ciddi dost olmuş biriyim. Onlarla aynı çağı yaşamaktan, birlikte çalışmaktan onur duyuyorum. Bugün 100 yaşındasınız. Bizler için çok önemli, hele hele bugün.

Ben de Zilli Zarife'den "Biz Dünyaya Lazımız" şarkısını söyleyerek CKM'deki kutlamaya katıldım.

Demet ve Haldun Taner.

Birbirlerine ne çok yakışmışlar, değil mi?

Sevgili dostum Demet Taner,

Haldun Taner'in yüz yaşını kutlamak için bir şeyler yazmam gerekirdi. Ancak 16 Mart 2015 tarihinde CKM'deki anma gecesinde hiç düşünmediğim bir anda onun adına sahneye çıkıp *Zilli Zariye*'den "Biz dünyaya lazımsız" şarkısını söyledim. Bu son sahneye çıkışımdı. O gece, senin hatırına Haldun Taner'in adına kendimi hazırlıksız, sahnede buldum. Çok güzel bir geceydi. Meğer o sırada zatürree ciğerlerimi sarmış. Zeynep Oral ve Orhan Alkaya geceye çok şey kattılar. Yazıya gelince... Vaktiyle çok okunan, çok beğenilen bir Haldun Taner portresi yazmıştım. Onu aşacağı-mı sanmam. Ancak üçüncü kitabımda Haldun Taner'in yüz yaşını kutlamamaya da ne sevgim ne saygım izin verir. Onun için senin yazmış olduğun doğum günü yazısını koymaya karar verdim kitaba, izninde. Bu yazıyı Haldun Taner okusa seninle gurur duyardı. Ben de seni kutluyorum. Ve böyle bir doğum günü yazısı yazmak için Haldun Taner'in rahlei tedrisinden geçmek gerek diye düşünüyorum.

İnsanlık galerisindeki portreler önünden geçiyorum. Kendi yaşam dediğim bütünden kopan bir parçayla bütünleşmiş, onun resminin önünde duruyorum. Doğumunun 100. yılında, neredeyse burardan kopuşu otuz yıla yaklaşırken, otuz yılın eksikliğini yüz yılın sanal gerçekliğiyle buluşturuyorum. Bedensel olarak sanal, düşünsel olarak en hakiki bir gerçeklikle karşı karşıya kalıyorum.

Yunus Emre diyor ki:

“Bu dünyadan gider olduk

Kalanlara selam olsun.”

Gidenlerin ardından bir selam yolluyorum. Kalanlar ve gidenler, sanki başka bir dünyanın, daha gerçek bir dünyanın bütünleşmiş bir hali olarak, yaşam denen ırmakta el ele birlikte akıyoruz. Bu akışta elimizde kalan, bizden önce gidenlerin, bize bıraktığı değerler. Onlara tutunarak ilerliyoruz.

Ben kendi iç gözüm ile dışarıdan bir başka gözü birlikte buluşturarak, onun yüzüncü yaşını kitaplarına doğru koşarak coşkuyla kutluyorum. Ama özellikle, en çok masasına doğru koşuyorum. Üstü her zamanki gibi dolu. İsteyerek öyle bırakıyorum.

Kapağında o çok sevdiğim resmi olan kendi kitapları, daktilosu, kalemleri, el yazıları, yanda ödülleri saklayan camlı dolap, arkada kitaplığı, koltuğu, aklımdan hiç çıkmayan masa başındaki görüntüsü, duruşu, edası, elleri, daktilosunun tuşlarına dokunan parmakları, bakışı, belleğimin dokunuşuyla, hepsi bir bir canlanırken, ben hızla her anı tek tek yeniden görüntülüyorum. İnsanlık galerisindeki fotoğrafında benim çektiklerimin de yeri var. Her ne kadar artık o kendi başına yol alsa da, ben elimden kaçmasın diye ona sımsıkı tutunuyorum ve kendi çektiğim görüntüleri de onun resminin bir yerine yerleştiriyorum.

Birden kulaklarımda sesi çınlıyor. Zarafet ile kültürün, terbiye ile nezaketin insan sevgisiyle bütünleştiği bir tını bu. O tınıyı kaybetmemeye çalışıyorum. O seste sadece bunlar yok. Kararlı ve duyarlı bir kişiliğin, her durumda nasıl davranacağı iyi bilmenin, tutarlı olmanın, hesap vermenin ve hesap sorabilmenin de gücü var. Kendi kültürünü iyi bilmek kadar yabancı kültürleri de iyi bilmenin, insanlık yürüyüşündeki portreler galerisinde kendi yerini almazdan önce diğerleriyle yaptığı yoldaşlığın da izleri bu sese sinmiş.

Ben kendimi evde tek başına zannederken, birden bir gürültü du-

yuyorum. İçerdeki odadan özenle seçtiği giysileri, yan odalardaki kitap raflarından dosyaları, içinden kendi el yazısıyla tuttuğu notlar, konularına göre ayrılmış klasörler, hepsi salondaki çalışma masasına doğru koşmaya başlıyor. Onları yalnız bırakmamak için ben de yanlarına gidip, aralarına katılıyorum. Evin içi birden neşeyle doluyor. Sanki bir cümbüş yeri. Duvardaki saatler bir durup bir çalışıyor. Kilitli camlı dolaptaki ödülleri dışarıya çıkmak isterken başaramayıp, durdukları yerde takır takır sesler çıkarmaya, dolabı sallamaya başlıyorlar. Masasının üstündeki kitaplardan, sırasıyla, *Keşanlı Ali*'nin Ali'si, Zilha'sı; *Gözlerimi Kaparım*'ın Vicdani'si; *Huzur Çıkmazı*'nın Memnun Bey'i; *Sersem Koca*'nın Fasulyeciyân'ı, Ahmet Vefik Paşa'sı; *Ay Işığında Şamata*'nın bekçisi Zülfikâr ile Nuri Ustası; kapatıldığı Acizler Yurdundan kaçan, *Dışardakiler*'in Yümnü Bey'i ve diğerleri; *Devekuşuna Mektuplar*'ın gazete sayfalarında saklı duran bütün kişileri; hepsiyle el ele veriyorum. O kadar kalabalığız ki, bir ara camda, *Şişhaneye Yağmur Yağmıyordu*'nun yağmurdan ıslanıp da kaçıp gelen arabacı atı Kalender'i, sanki camdan içeri girmek ister gibi, bir görünüp bir kaybolan hayaliyle görür gibi oluyorum. İznikli Leylek bile kırık kanadıyla uçmaya, yanımıza gelmeye çalışıyor. Oyun kâğıtlarının paryaları olan Konçinalar, kendileri gibi paryalık yapan kader yoldaşlarının yardımına koşmak için, efendilerinin elinden kurtulup, saklandıkları oyun kâğıtlarının desteleri içinden kaçmaya çalışıyorlar. O ara Nişantaşı'nın, Moda'nın, en güzel kızlarının üniversitedeki derslerini tıka basa doldurduğu sıralardan, evdeki bir yerlere karışmış duran ders notları, biz de varız dercesine koşmaya başlıyor ve her birinin içinden, Sofokles'ler, Molière'ler, Aristofanes'ler ve daha nicesi, dışarı çıkıp onlar da bu coşkuya katılıyor. Hatta, Madam Bovary bile Flaubert'den izin alıp gelmiş. "Çünkü o beni en iyi anlayanlardan biriydi" diyor.

Evin içi o kadar kalabalık ki, her yer tıkış tıkış. El ele verip, evin içinde oradan oraya koşturuyoruz. Masasının yanına geldiğimizde, nerelerden bulduysak hepimizin elinde birer yanan mum var. Topumuz çalışma masasının çevresinde toplanıyoruz. Bir ara ensemde bir ürperti hissediyorum. Dönüp bakıyorum; işte O. Upuzun boyuyla, kapının pervazına yaslanmış, o çok iyi bildiğim, hafif alaycı, muzip, bıyık altından gülümsemesiyle bizi izliyor. Bakışları sevecen ve huzurlu. Hepimiz onu görüyoruz. Sonra sırtımızı ona yaslamamanın rahatlığıyla, yüzümüzü karşı duvardaki resmine doğru dönerek, ellerimizdeki yüzlerce mumu, masasına, kitaplarının ayağa fırlarken boş bıraktığı yerlere, daktilosunun kenarlarına, kitaplığının uygun yerlerine yerleştiriyoruz. Evin içi bir anda gecenin karanlığından, günün ay-

dınlığına evriliyor. Birdenbire, Yalıda Sabah'ın çeşit çeşit kuşları odanın içine dalıp, her biri farklı tonlarda kuş koroları oluşturup, cıvıldaşarak ötüyorlar. Onların açık bıraktığı pencereden içeriye, Malta Eriği ağacının, sonbaharda açan çiçeklerinin, onun çok sevdiği, kibar ve mayhoş kokusu doluyor. Çiçek dolu dallardan biri yerinden koparak, gelip masasının üstündeki vazonun içine yerleşiyor. Duvar saatleriyse çok kararlı, on ikiyi beklemeye hiç niyetleri yok. Saatlerin akrep ile yelkovanı, tam On ikiye Bir Var'ın üstündeyken, hepsi birden çalmaya başlıyor... Bu öyle bir coşku ki kimse yerinde duramıyor. Ellerimizi birleştirip olduğumuz yerde dönmeye başlıyoruz... Bir an için bu curcuna kesilip, ortalığı bir sessizlik kaplayınca, işte tam o anda, evde kim ve ne varsa, hep birlikte onu çılgınca alkışlamaya başlıyoruz... Ve hepimiz onun yüzüncü yaşını kutluyoruz.

Kanserle savaşıyordu iki yıldır. İyi mücadele ediyordu. En az iki üç yıl daha yaşayacağını umuyordum. O ise hastalığı yeneceğine neredeyse emindi. Sonra birden, pat diye. Hastalık seni eline geçirdi ama hayatını eriyen bir mum gibi gıdım gıdım elinden alamadı. Ölme biçimin zor da olsa pat diye oldu. Ve sen bir kere acı çektin ama bu illetin esiri olmadan dünyamızdan ayrılmayı becerdin.

Sen, bu müzik insanı. Halkın dillerinden düşürmediği şarkıların yaratıcısı. Onca enstrüman çalan, tek kişilik orkestra. Birden bir gün alakasız bir platformda yıldız misali parlayıverdin. Son üç yılda. Şubat olaylarıyla birlikte. Bu sefer hukukçu kimliğinle. Adalet arayan adam olarak meşhur “montaj” olayının üzerine gittin. Bilimsel açıklamalarıyla, soğukkanlı tavrıyla, doğrularını savunmanla yüreklerimizde bir kere daha taht kurdun. Onlara da fırıncıya ekmek verme demek düştü. O günlerden başlayan tweetlerini unutamam. Dünyaya aynı gözlükten baktığım ender dostlarımdan biriydin.

2008 yılında başlayan çalışmalarımızı unutmama imkân yok. Harika bir buluşmaydı. *Fosforlu Cevriye* müzikalini İstanbul seyircisiyle buluşturamadan gittin. Ben de göremeyeceğim o günü. Olsun. Sevgili meslektaşım, biz olmasak da oyunumuz muhakkak İstanbul seyircisiyle buluşacak bir gün. Ve yıllarca oynanacak. İkimizin adı beraberce anılarak alkışlanacağız. Suat Derviş’le birlikte. Buna bütün kalbimle inanıyorum.

Ne harika günlermiş. Ve biz o günlerin farkına vara vara yaşadık. Çok genç gittin. Daha yapacağın çok şey vardı.

Unutulmayacaksın. Bestelerinle, duruşunla, adalet peşinde

uğraş vermenle, vatanseverliğınle, zekânla, karizmanla, yakışıklılığınla, iyi bir baba olmanla ve paylaşımcı kişiliğınle unutulmayacaksın.

Seni çok seviyorum.

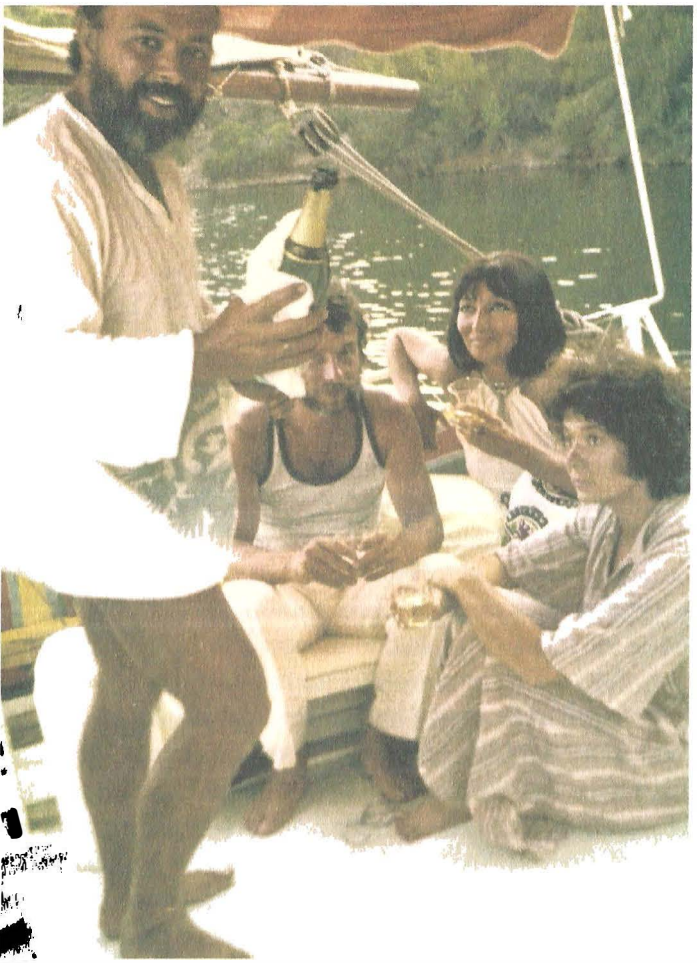
Adamla kadın

Adam hastalığının altıncı yılında daha az anlar daha çok sorar olmuştu. Bu ne, neden, nereye?.. Artık cevapları tam anlamıyor, anlar gibi yapıyordu. Keyfi yerinde gibiydi. Bir anda neşeleniyor, gülüyor, kadını bağrına basıyor, sevinç sesleri çıkarıyordu. Egzersizleri tamamen bıraktı. Kadın ne yap-sa artık onu dışarı çıkaramıyor, koca kış doktora gitmek dışında yemeğe, sinemaya, tiyatroya çağırıldığı hiçbir etkinliğe katılmak istemiyordu. Ve haliyle her akşam içmeye başladı. Kadın şaşkındı. Engellemek istiyor, adam sesini yükseltip 'bana kimse karışamaz' demeye getiriyor. Kadın çaresiz boyun eğiyor, adamın tek isteğine mani olmanın yükünü omuzlayamıyordu. Sofrada iki kadeh içince neşeleniyor ancak TV izlemekten de vazgeçmiş görünüyor, hemen uyumak istiyordu. Hemen günün uzun bir bölümünü kediler gibi uyuyarak geçirmek istiyordu. Kadın daha önce o günlerdeki kadar çaresiz hissetmediğini düşünüyordu. Ancak kendini çaptan düşmüş hissediyor, günbegün eksilen enerjisini kabullenemiyor, mücadele ediyordu. Ancak akıntıya kürek çekerek olduğu yerde durmayı da başarıyordu doğrusu.

Anılar, anılar...

Ali Amcamın tiyatrocı olacağını öğrendiğinde dedemin söylediği cümle kulaklarımdan gitmiyor son günlerde: “Mesleği doğru seçmişsin ama memleketi yanlış seçmişsin oğlum.”

Bu kitabı yazarken sık sık eski anılara döndüm. Oysa 2002’den bu yana olan taze anıları yazmaktayım. Muvaffak Şeref, Şerif Hulusi Bey, Vedat Türkkan, Nahit Hanım... Onlarla geçirdiğim tadına doyamadığım saatler. Çay saatleri, rakı sofraları... Hani muhabbet muhabbet diye bir söz var ya, son zamanlarda çok insanın ağzından düşmeyen. İşte o eski günleri, geceleri andıkça ancak o insanlarla muhabbet ettiğimi anlıyorum bugün. Füreya, Sabahattin Eyüboğlu, Yaşar-Tilda, Güneş-Barbro Karabuda, Vikont Süreyya Baraz... O masalarda dedikodusuz sanat konuşulurdu. Fıkralar, espriler havada uçuşur; kadehler buğulanırken Edip Cansever’den bir şiir okur biri, gözlerimiz buğulanır. Kahkahaların, hüznlerin birbirine karıştığı o geceler, çoğu benden epey yaşlı olan grupların içinde en az konuşan ben olurdum genellikle. Ama dinlemeye doyamazdım. Maya Galerisi günleri, Adalet Cimcoz, Halikarnas Balıkcısı, Ahmet Hamdi Tanpınar özlediğim zamanlar, insanlar o kadar çok ki, bitmiyor. Tilda’lı, Yaşar’lı, Özer Kabaş’lı Ayma’lı, Bülent Erbaşar’lı, Erol’lu sohbetleri unutamam. Halit Çapın’lı, Yılmaz Çetiner’li dönemlerimizin tadı damagımda. Özlüyorum hepsini ayrı ayrı. Daha eskilere gidince Fikret Adil anlatsın, ben dinleyeyim. Duygusal görünmekten utanmadığım günleri özlüyorum. Selim İleri’li saatler, birbirimizden nasıl hoşnut olduğumuzu katıksız anlatabilmemiz. Özele fazla inmeden o kadar açık dertleşebilmemiz. Sofralardan kalkamayışlarımız, öğle yemeklerini akşamlara bağlama isteklerimiz... Dostlarımdan ötürü kendimi hep şanslı bulmuşumdur.

Engin, Özer, Ayma Kabaş ve ben. Hatırlamanın bile pahası biçilmez.

Hele Haldun Taner'le geçen prova saatleri... Hiçbir yazarla provaya bayılmaz, biraz çekinir oyuncu kısmı. Ama Haldun Bey'in prova izlediği günler, kendi esprilerine kendini kaptırıp gülüşleri, hepimizi yüreklendirmeleri nasıl unutulabilir. Birlikte yaptığımız turneler... ne güzel anılarım var... ne güzel dönemler yaşamışım tadını çıkara çıkara.

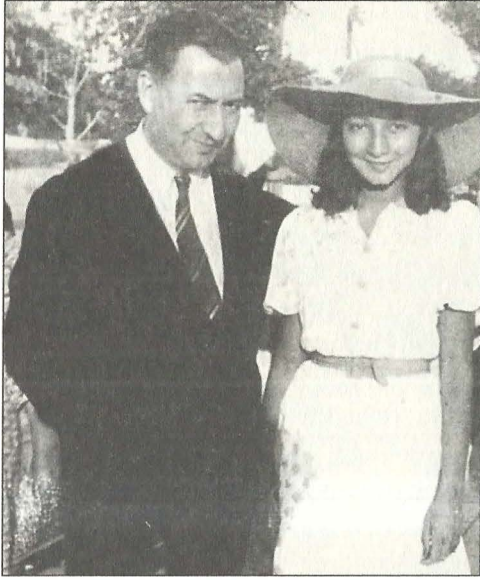
Ancak en çok özlediğim, hiç doyamadığım prova saatleri. Sahnede olduğum, oynadığım zamanlar. Rüyalarımnda peşimini bırakmayan tiyatro. Bu özlem, tiyatroya tam zamanında veda ettiğim gerçeğini değiştirmiyor neyseki.

Her gün Beyoğlu'nda karşılaştığım Sait Faik, arada amcama babama selam söyler, ben de baş üstüne der, uçarcasına Tepe-

başı Komedi Tiyatrosu'na çocuk oyununun provasına yetişirdim. Provadan sonra eve dönerken Şadıman Aysin, Adile Naşit illaki Galatasaray Hamamı'nın altındaki turşucuya gitmek isterdi. Ben pek içmek istemezdim. Şadıman, paraları ben ödeyeceğim diye kolumuza asılıp dükkâna sokar; üç dört küçük kız turşu suyu içip rahatlamış olarak evlerimize dönerdik. Sonra Şükrü Paşa Apartmanı'nın beş katlı merdivenlerini bir solukta çıkıp evin kapısını çalardım. Babaannem Faika Hanımefendi iyi duymadığından kapı biraz geç açılırdı. Ben kaşlar çatılmış, dudaklar kısıklı daldardım eve. *Kıldan İnce Kılıçtan Keskince* isimli ilk anı kitabımda babaannemden çok söz etmiştim. Şimdi ilk defa bu yaşlılık günlerimde onu daha farklı değerlendirmeye başladım. Annesiz küçük bir kız çocuğu, kulağı çok az duyan, bir gözü hiç görmeyen yaşlı bir büyükanneyle neyi paylaşabilirdi? Daha doğrusu Faika Hanımefendi küçük suratsız Gülriz'le nasıl zaman geçirir, onunla ne paylaşabilirdi? Neden sonra keşfettim vertigosu olduğunu. Sarsılarak, hafif yalpalayarak, sarhoş gibi yürüyordu. Kulaktaki kristallerin yerinden oynaması bütün bunların nedeni olabiliyordu. Ve o gün ne doktor, ne tedavi. Bu konunun üstünde hiç durulmamıştı. Birkaç yıl önce bende oldu. İlaçsız egzersizlerle geçti gitti. Ancak o gün teşhis koymak kolay olmuyordu. Üstelik yüksek tansiyonu da vardı. Aile doktorumuz Doktor Kemal Bey, perhiz şart, der ilaçlar verip giderdi. Babaannem ilaçları alır fakat perhiz yapamazdı.

Tabii babam Lütfullah Sururi de geliyor aklıma. Hem de sık sık. Bunca yıl sonra bakıyorum da babamı hâlâ affedememişim. İlerki yıllarda beni sevdiğini, sahnede seyrettiğinde şaşkına döndüğünü, gözlerine inanmadığını hatırlıyorum. Bir insanın kızını on beş yaşında kapının önüne koyma nedenlerini anlayabiliyorum. Ancak affetmem söz konusu bile değil. Evet, üvey annem çok kıskançtı, evde her gün üvey kızının giderek annesine benze mesinden, gelen gidenin de bunu dile getirmesinden rahatsızdı. Şükran Hanım, Suzan Lütfullah'ın kızını her gün karşısında görmeye dayanacak güçte bir kadın değildi. Geriye bakınca babamı affetmenin imkânsız olduğunu bir kez daha anladım. Demek insanın, ölümünde bile affedemediği insanı kendi ölümünden önce bile affedememesi mümkünmüş.

Nedenini çok düşündüm. Annesiz olmasam, babaya âşık bir çocuk olarak büyüsem, onu görememek, onsuz yaşamak belki o kadar koymazdı. O benim hem annem hem babamdı. Hayırsız da olsa, verdiği sözleri tutmasa da onu çok seviyordum. Be-

Yaş on beş... Ona henüz baba derken.
On altı yaşından sonra o da benim için artık "Uduba" olmuştu.

ni onsuz yaşamaya mecbur edişini bağışlayamıyorum. Bana istiridye yemesini öğretişini unutamam. "Sakin yutma, ısıra ısıra tadını çıkararak ye, yutarsan bir daha yiyemezsin" deyişini unutamam. Bana bakarken annemi hatırlayıp, birden gözlerinin dolu dolu oluşunu unutamam. Ona sokulmak için, burnumu kulağının arkasına sokup yalancılıktan "Çok üşümüş, çok üşümüş, ısıt burnumu" demelerimi unutamam.

On altı yaşından sonra onunla göz göze gelmedim. Ona bir daha baba demedim. Üvey çocuklarının ona Lütfullah diyemeyecekleri için, baba demek de istemedikleri için şirinlik olsun diye "Uduba" dedikleri gibi ben de "Uduba" dedim.

Beni babasız bir hayata mahkûm ettiği için onu asla affedemem.

Hafızam

Sabahın altısı falan olabilirdi, sözcükler kafamda dans ediyor. “Bunları kalkınca hemen yazmalıyım”. Ama olmuyor işte, önce 7 saatlik uykumu almak için çaba gösteriyorum, bazen başarıp uyuduğum oluyor. Bazen de uykusuz bir güne uyanıyorum, dolayısıyla dengesiz bir gün yaşıyorum. Kalem elime almaya vakit bulunca beni uyandıran sözcüklerin birini bile hatırlamıyorum. Neydi neydi neydi; hani çok sevmiştin o cümleyi? Yok böyle olmayacak, artık hafızana güvenemezsin. Kolaydı öyle anında düğmeye basmış gibi geri gelen fikirler, düşünceler.

Benim hakikaten bana eşlik eden harika bir hafızam varmış eskiden meğer... Eh zaman sana uymazsa sen zamana uy. Ben de

Refik ile bir öğle rakısında.

Tarık ve Ayseli Minkari ile Hakkı ve Gülseren Devrim. *Bir An Gelir*'in tanıtım davetinde. Bu kitap hazırlanırken tam bu resmi yerleştiriyorduk ki Hakkı Devrim'in vefat haberi geldi. Bu nasıl bir zamanlama... Nasıl olacak, her zaman kalp kalbeydik zaten. Eğer Hakkı Devrim olmasa ne ikinci anı kitabım, ne hikâyelerim, ne romanım ne de yazdığım oyunlar olacaktı. "Böyle bir anı kitabı yazabilen birinin kalemini kullanmamasına izin veremem, Gülriz otur hemen yazmaya başla" dedi. Üzerimde çok emeğin var, hakkını ödeyemem.

kaçta keyfim geliyorsa, o saatte uyarım. Elimde kalem, önümdeki kâğıda bakarak geçirilen dakikalardan kurtulurum. Ha o sırada aklıma hiçbir şey mi gelmiyor? Geliyor gelmesine bunlar genellikle gözüme takılan şeyler oluyor: Perdeler eskidi değiştirilmeli, ampul almayı unutmamalıyız, bugün ne pişirilecek, kahvaltı ettim, ilaçlarımı aldım. Ne olursa olsun başlamalıyım yazmaya. Başlamadan nasıl bitirebilirim ki? Yazmasam gözüm açık giderim. Son anı kitabım. Üçüncü anı kitabım. 2011'de yazmaya başlamıştım, o hızla bitirebilirdim de. O zaman da bir sürü şey eksik kalmış olacaktı. Dördüncü kitap olmayacağına göre belki de iyi oldu. Ayrıca yaşamımdaki iyi kötü bir sürü şey vakit de bırakmadı, yazma isteği de.

Yazmaya çalışıyor, her şeyi son noktasına kadar söylemek istiyor, oysa ancak hafızasının izin verdiklerini hatırlayabilir artık. Kimi ilgilendirecek, kim bir sanatçının son kitabını okuyacak vakit bulacak bu ortamda. İşte şimdi şuradaydı, ama yok, olmaz. O sayfayı bulmadan devam edemem. Büyük masaya yaymış eski notları, yazdığı bölümleri, onlara hâkim olamıyor bir türlü. Şimdi buradaydı –kendine cevap vermeye bayılır– yok işte hay Al-

lah! Başka bölümle uğraş. Hayır, o sayfayı bulmadan yazmayacağım işte. Biraz ara ver? Kafanı topla. Uzan. Ya da bir kahve! Evet evet, artık seni dinlemeliyim galiba... Hay Allah nereye girdi bu sayfalar? Önce bir kahve içsem. Hayır sayfayı bulmalıyım. Sonra rahat rahat içerim kahvemi. Resimleri de bulmalıyım. Zeynep'in son on yılda çekmiş olduğu birbirinden güzel resimlerimiz olacak. Büyük, gece mavisi ya da lacivert bir albümde... Evi arayıp duruyoruz. Albümle beraber yok resimler. Acele etme Gülriz, gene de en olmadık bir yerde karşına çıkabilir.

Geçenlerde yatak odamdaki tek kilitli dolabımı açtım. Bir rafta takılar filan durur, alttaki iki çekmecedeki de açıkta bırakmam gereken evraklar, bazı belgeler. Dolabı açmış bakıyorum, ne alacaktım? Hay Allah ben ne alacaktım, niye açtım bu dolabı? Çekmeceyi açtım, bakıyorum. Demek hiçbir şey almayacağımı; kapattım çıktım. Devamını düşünüyorum, neden açtım kilitli dolabı, herhalde bir şey almak için. Ama ne, ne? Bu böyle olmaz. Git bir test yaptır. Alzheimer filan başlangıcı mı? Yoksa demans mı? Öğren, rahatla. Olur, ilk fırsatta gideceğim. Gerçi nöroloğum Zekiye Kural daha sonra ufak bir test yapmaya bile gerek görmemişti. Birdenbire olamaz mı? Neydi hani, "anahtarı unutmak önemli değil, anahtarın ne işe yaradığını unutmamaya bak." Nasıl oluyor? Fücceten değil herhalde. Anneannem çok tatlıydı, gözlüğü başında evde gözlük arar dururdu. Sonra hiçbir şey atamaz oldu. Eski püskü her şey bir kenara tıklıyor. Atmaya gelin-

Sevgili Halit Kıvanç, sen bizi kaç kez ekranlara davet ettin.

Ben de seni son kez kitabımda ağırlıyorum. Sevgiyle kal.

1998-2013

O dönemleri çok özleyorum ve hiç unutmuyorum.

ce kıyamıyoruz. Evet, kabul ediyorum, eski giysilerime bağlıyım. Ama yıllar geçse de bir gün birini pat diye giyiveriyorum. Pek de sık duruyor. Soyunma odamızda yer yok. Yeni bir giysi almaya-
lı çok oluyor. Şöyle bir bakıyorum da, istersem çorap dahi alma-
dan ömrümü tamamlayabilirim.

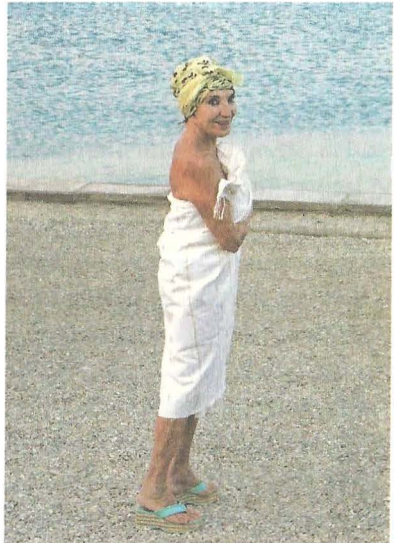
Ne çok eski evrak, dosya var evde. Engin hastalandığından bu yana hiçbir şeye dokunamıyorum. Hepsini atıp kurtulsam... Engin iyi olsa hemen müdahale eder, lütfen hiçbir şeye dokun-
ma derdi. Ama o eskidendi, şirketimiz varken. Bu saatten sonra her şeyi atabilirim. Makbuzlar, makbuzlar, makbuzlaaar!.. Allah kahretsin! Hemen gidip dolabı açıyorum, aradığımı elimle koy-
duğum gibi buluyorum. Geçen yılın vergi makbuzları. Aylardan Mart. Meğer Mart gelmiş, bu yıl ne ödeyeceğiz, fikrim olsun diye bakmak istemişim.

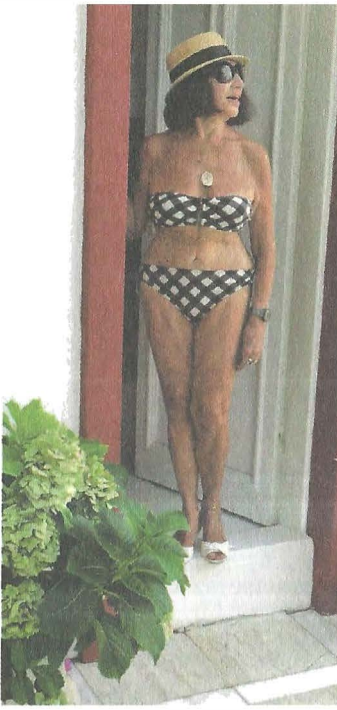
“Hafızam hafızam” deyip duruyorum. Yazmayı daha sonraya bıraktığım konular var. Sanki onları unutmama imkân yokmuş gibi davranıyorum. Ama haklıyım! Bazı dönemlerde, bazı insanlar dünyamızdan çıkıp gitseler bile, onlarla yaşadıklarımızı en ince teferruatına kadar hatırlarız.

Yaşlılık

Meğer yaşlanmak ne kadar hoş, ne kadar keyifli bir dönemmiş. Bir kere uzun yaşarsanız, yani ömrünüz uzun biçilmişse ya da sağlığınıza ilgiliyseniz, ya da hayatı seviyorsanız uzun yaşamın koşullarını erken yaşta öğrenmişseniz yaşlılık yıllarınızın tadına doyum olmaz.

Son iki yıla kadar mutlu mesut yaşadım yaşımla. Vakta ki bikini'li resimlerim medyanın eline düştü, yaşımla beraber... Yaşımla dedimse rakamlardan söz ediyorum. Bikiniyi herkes giyer, ama 85 yaşındaki kadın giyerse olay olur medya dünyasında. Hele hâlâ bikiniyle iyi duruyorsa. İşte o andan itibaren hayatım değişti. Gülriz mi? Gülriz hiç yaşını göstermeyen bir kadındır iltifatları yerini "85 yaşında hâlâ bikini giyiyor, hâlâ yaşını

göstermiyor” sözlerine bıraktı. Ertesi sene “86 yaşında” diye devam etti olay. Önce hafife aldım. Hatta o kadar beğeni aldım ki, neredeyse hoşuma gidecek. Ancak artık keklik gibi sıçramasam da doğru düzgün çıkıyorum bir dükkân basamaklarından. Hemen biri koluma yapıyor: “Yardım edeyim Gülriz Hanım!” Neyse eksik olmasın, iyi ki “teyzeciğim” demedi. O an artık genç olmadığımı anladığım an olabilir mi? Yaşımı düşünmeyi unutmuş olarak yaşama şansım elimden alınmıştı. Bir bikinili resim uğruna. Artık her yıl yaşımı benden önce hatırlayıp, bilip söyleyecekler. Bu büyük bir marifet olmalı ki herkes bunun peşinde. O güne kadar 50 yıldır zaten *Larousse*’ta yazan yaşım kimsenin diline düşmemişti. Ortada gizli saklı, yalan yanlış bir şey yoktu. Yalnızca telaffuz edilmeyen rakamlar vardı.

Fatoş’a bakarsak bikinili fotoğrafım ortalığa düştükten sonra geçirdiğim üç hastalığın sebebi de nazar. Ayrıca bunu söyleyen başkaları da var, giderek de fazlalaşıyorlar. “Yahu” diyorum, “ömür boyu en fıstık halimle sahnedeydim, o zaman nazar değmedi de şimdi mi nazar degecek?”

Son günlerde yaşım aklıma geldikçe şaşırıyorum. İnanamıyorum yaşıma. Artık yaşımı gösteriyor olabilirim. Ama içim fıkfık

ediyor hâlâ. Hâlâ kendimi genç sanmaktayım. Sonra birden gözümün önüne bikinili resmim geliyor, ardından yaşıım. İnanamıyorum. Aile bireylerimin bu dünyadan çok çabuk ayrıldığını düşünüyorum. Annem çok genç ölmüş, onu saymıyorum. Ama dedem, babaannem, amcalarım, babam, babaannem, teyzem, dayım, teyzemin oğlu... Şu anda ben onların hepsinden uzun yaşamış bulunmaktayım. Anlaşılan Ali Amcam ve anneannemin rekorunu kıracağım. Anneannemin öldüğü yaştayım. Ali Amcamı da geçersen rekor bende olacak. Ancak üzgünüm, gerçekten, çok! Ne vardı bikinili resmimi piyasaya düşürecek! Üzgünüm gerçekten, çöktüm. Çocuk ruhlu kadınlar böyle olur işte.

Son numaralarım

Kitabımı yayınevine teslim edecekken son dört ay içinde 7-8 kilo kaybettiğimi fark ettim. İştahım yerinde her zamanki gibi. Hâlâ pilavsız, makarnasız, böreksiz günüm geçmez. Peki niye böyle kilo kaybediyorum? Doğal olarak aklıma malum hastalık geliyor. Doktorumuz Bahadır'a telefonda anlatıyorum durumu, "Hemen gel bakalım" diyor. Geniş kapsamlı tahliller yapıyor. Bahadır, "Kan durumun benden bile iyi" diyor. Seviniyorum. "Peki neden?" Bahadır "Stres" diyor. "Yok artık". "Stres bazen şişmanlatır bazen de böyle zayıflatır. "İçin rahat edecekse hemen kolonoskopi, gastroskopi yaptıralım" diyor. Yaptık, çok zordu. Zaten zayıflamışım, halsizim, başım dönüyor. İlk gün sulu yiyecekler, ikinci gün su. Evet, yalnızca su. Günde dört litre su içeceksin, sonra verilen sıvı ilacı tüketeceksin. Sonuç; şükür temiz çıktı. Bahadır teşhisini koymuş, gülüyor. Stres. Ben de, "Ne stresi, depresyondayım kaç zamandır" diyorum. "Derhal bir kamp yapmalısın" diyor. "En az on beş gün." "Olur" diyorum.

Tahlil sonuçları kötü olsa ne yapardım? İlk günden kararımı vermiştim zaten. Bu yaşta asla tedavi olmazdım. Hastalığa harcayacağımız parayla, kibar kibar uyuşturucuların her çeşidini deneye deneye çeker giderdim bu dünyadan. Onun için hiç meraklanmamıştım doğrusu. On beş gün yalnız başıma belki bir spa... Spa'da ne yapacağım ben? Dinlenirim. Belki yeni yüzler görürüm. Canım isterse konuşurum, istemezse odama çekilirim. Biraz egzersiz, yürüyüş. Yok, yürüyüş olmaz belki. Hâlâ sağ kalçama, bacağıma güvenemiyorum. Gezinti diyelim. Ayrıca çabuk yoruluyorum. Olsun, sıkılırsam dönerim. Tek başına olmaya bayılırım aslında. Neyse, önce bir kitabı teslim edeyim, bakarsınız. Hayır söz. Mecburum. Nerede, nasıl hiç bilmiyorum. Söz deneyeceğim. Peki ya Engin? Engin'i nasıl yalnız bırakacağım?

Yorgunum, çok yorgun...

“Kol kırılır yen içinde kalır” demiş atalarımız. Ben de öyle yaptım. İnternette yazıp resim koymaktan vazgeçtim. Ancak madem yaşadım, arulanmın içinde yerini almalı.

2 Mayıs 2016’da Sadri Alışık Tiyatrosu’nda Ferhan Şensoy’a onur ödülünü benim vermem isteniyordu. Dayanamadım, kabul ettim. Ferhan da, ben de bundan çok hoşnut olacaktık. Her zamanki gibi iyi hazırlanmış bir geceydi. Her şey çok güzeldi. Gecenin sonundaki davete katılmadan eve dönmek istedim. Ancak MKM’nin açılır kapanır cam kapılarına adımımı atmamla kapı geri dönüp üstüme kapandı ve sıkıştım. İki kolumla kapıları açmaya çalışıyorum, birileri yardıma geldi. Kapıyı açtıkları anda kendimi boşlukta buldum. Sağ kalçam kırıklı henüz dört ay olmuş, baktım sola gidiyorum o an, “Sol kalçanı da kıracağına öl Gülriz” dedim. Nasıl şavulladımsa sol elimi açıp üzerine düşerek kalçamı kurtardım ve kolumu feda ettim. Doğrusu akıllıcaydı. Bilekte iki kırık. Velhasıl bir buçuk ay alçıda kaldı kolum, neyse bu kazayı da ucuz atlattım, diyorum.

Geçtiğimiz bahar.

Pencere önünde oturmuş kuşları seyrediyorum. Mevsime göre onların da yaşamları değişimler gösteriyor. Şu karga neden hep yalnız dolaşır böyle... Muhakkak öğrenmeliyim. Şaka şaka, onu yazdığımı hatırlıyorum hâlâ. Demek henüz durum o kadar da fena değil. Tintin nerede acaba? Sakın buzdolabının en arkasına sakladığımız o eski kaşarpeynirini bulmuş olmasın? Allahım, şu göbeğini biraz indirebilsem! Şu anda tek derdim bu gibi görünüyor. Evet, o göbek inmeli. Ve ben Engin'le son bir tango yapabilmeliyim. Artık tek hayalim bu... Böyle mi olacaktı Gülriz? Demokrasi'den, *Fosforlu Cevriye*'nin İstanbul'da oynanmasından tangoya kadar indi mi hayallerim? Engin'le tango. Umarım bu, hayal olarak kalmaz.

Geçenlerde bir yerde Doğan Hızlan'a rastladım. Değişmeyenlerden biri de o. Bana neler yaptığımı sordu. Ben de "Son anı kitabımı bitiriyorum" dedim. Ve ekledim: "Doğancığım, yalnız bu sefer aklıma geleni değil, ağzıma geleni yazıyorum." Çok güldü. Yılbaşından bu yana kilo verdim. Ama devamlı canım karbonhid-

rat istediği için karnum çıktı. Üç ay egzersiz yapmadım. Yürüyüş hak getire. Karnımın çıkmasına canum sıkılınca son günlerde ufak ufak ayna karşısında egzersizlere başladım.

Ben Armstrong'un saksafonu eşliğinde egzersiz yapıyorum. Benimki *Üç Kuruşluk Opera*'dan döktürüyor. Tintin sanki gece kulübünde striptiz izleyen yaşlı zampara misali yüzünde güller açarak seyrediyor. Arada eliyle dizine vurarak müziğe katılıp coşuyor. Son aylarda yine isimlerimizi değiştirdim. Artık Tintin ile Mintin olduk. Engin de beğendi yeni isimlerimizi. Çok güldü, kutladı beni. Bir önceki isimlerimiz; Edi ile BÜdü'ydü. Daha eskilerini dünyada söylemem. Ben ona Tintin diyorum. O da bana "Didigo didigo" diyor. Olsun, Mintin olduğumu biliyor ya.

Adamla kadın

*Her gece yatağa girip televizyon izliyorlardı. Kısa süre sonra adam birden uyuyuveriyordu. Kadın bazen televizyona da-
lıyor, bazen de yataktan kalkıp köşedeki kanepeye geçiyor, bel
yastığını ayarlayıp bedenini arkaya veriyor, eline kalemını
ve büyük defterini alıp yazmaya başlıyordu. Onun için yaz-
manın belli bir zamanı ve yeri yoktu. Nerede olsa yazardı;
uçakta, otobüste, arabada, yemekte, yatakta, çalışma masasın-
da, yemek masasında... Artık bilgisayarda pek rahat edemi-
yordu. Sırtını geriye verince rahat edebiliyordu. Zaten eliy-
le yazmadığı yazının yavan olacağına inanmıştı. Öteden beri
eli ile kalbi arasında bir bağ olduğuna inanırdı.*

*Adamın nefes alışını dinlerken huzur buluyordu. Bu saat-
ler, bu dakikalar günün en huzurlu zamanlarıydı onun için.
Bir zaman sonra adam uyanıyor, yanını eliyle araştırıyor,
kadının yatakta olmadığını anlayınca doğruluyor ve kadını
düşündüğü yerde, düşündüğü pozisyonda görünce sevinç çığ-
lıkları atıyordu. "Digi... daga... dit dit dit" gülüyor, sevinci-
ni belli ediyor, onun yazmasından hoşnut olduğunu anlatma-
ya çalışıyordu.*

– Yaaa. yaa... dit dit tu gu lig i...

*– İyi gidiyor, ilk günler zorlandım ama artık açıldım, çok
ara vermişim.*

– Yaaaa... yaaa...

*– İyi olacak sanıyorum ben de. Tamam tamam, yatıyo-
rum...*

Adamın gözleri ışıl ışıl. Kadının her hareketini, sanki yanına uzanacak kadını ilk kez görüyormuş da tanımaya çalışıyormuşçasına merakla izliyor. Elini uzatıyor...

Artık kadın yazmaya devam edemez. Bu daveti reddetmesi mümkün değil. Uzanıyor adamın açılmış kollarının arasına, başını göğsüne koyuyor, sonra tesbihböceği gibi topluyor bedenini. Ayaklarını her zamanki gibi adamın bacaklarının arasına sokuyor; adam bacaklarını sıkıyor, sıkıyor, sıkıyor! Adam kadını kollarında sallıyor hafif hafif. Ona yavaş yavaş bir şarkı söylüyor.

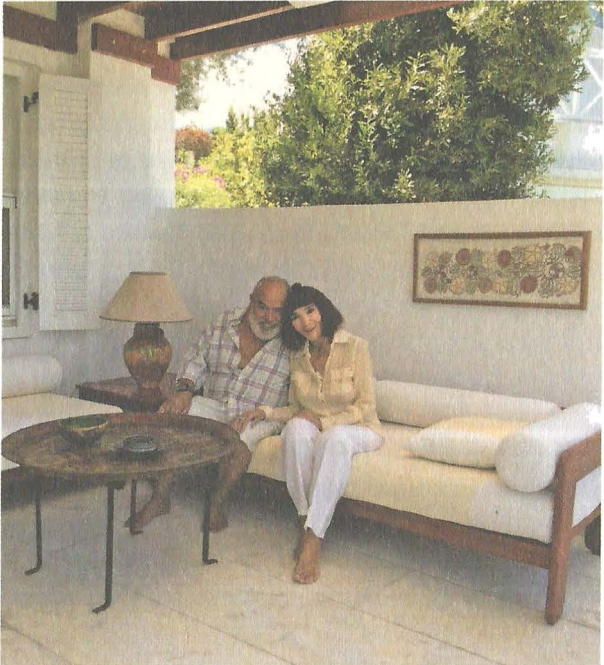
– Mır mır mır... lay lay lay,.. ta ta ta...

Arada bakışıyorlar, sonra kadın gene başını adamın boyuna gömüyor ve bu böyle ikisi de uykuya dalana kadar sürüp gidiyor. O sırada kadın, unutmadan kafasındakileri kalemine yetiştirmekte olduğu şeyleri unutuyor. Kollarını adamın bedenine sarmış, sıkıyor. Birden çok mutlu bir kadın olduğunu düşünüyor. Bunu çok sık düşünür zaten.

Yavaş yavaş kapanıyor gözkapakları. Elini zar zor başucundaki lambaya uzatıyor, ışığı söndürüyor.

Üzgünüm, o tangoyu yapamadık, ama mış gibi yapıp fotoğraf çektirdik.

1960'ta, "İkimize bir dünya" diye yola çıkmıştık...

Bitirirken...

Ayşe Opereti'nin somutluğunun içinde Adamla Kadın'ı nasıl anlatabilirdim? Tabii ki kendimi soyutlarsam... Bizi... ikimize bir dünya diye yola çıkmış Adamla Kadın'ı. Aslında en en en gerçek anlatım o. Hangi yola sapsam sonunda Adamla Kadın'a çıkıyor hepsi.

Sonunu çok merak ediyorum. Önce kim... son yıllardaki bu masalsı hayatı terk edecek? Ya sonra, öteki ne olacak?.. Ötekine ne olacak?.. Tam bir bilmece. Düşünmesi bile zor geliyor. Ne senaryolar yazıyorum gece yatakta. Bir elim adamın omzunda. Ona dokunmak... Bir insana dokunmanın hazzı hiçbir şeye benzemez. Herkese olmaz nasip; sevmek şart. İstendiğini bilmek farz.

Günlerden bir gün Engin susunca... Gülriz başka bir boyuta geçti. Bu bir masal dünyasıydı. Rüyaya da benziyordu; daha garip bir ilişki, biraz daha gizemli hatta biraz daha güvenli. Güvenli rüya nasıl olur? Olur olur... Her sabah bir fanusun içinde uyandığını hissedersen olur.

Bu kitapla beraber bu iki insanın hayatının anlatımı son buluyor. Sabah uyanınca birbirini görüp atılan sevinç çığlıkları çocuksu da olabilir, yaşlılık alametleri de... Ne olursa olsun, Engin'le yaşadığım her döneme teşekkür ederim. Bugün geriye bakınca ayrılık dahil her güne teşekkür ederim.

Bazen önce ben diye yakarırdım, bazen önce o diye... Artık önemi yok, artık plan program yok. Günü yaşamak, anı yaşamak var artık. Sabah uyandığında yüzün gülüyorsa...

Kadın: Tarattatattattam...

Adam: Ta ta tat tat tat tam. Ta ta tat tat tat tam. Tat tat tat tat tam.

Garson bira getir,

Garson bira getir.

Haydi Çarliston!

Ekler

Halit Çapın: “Bir an gelir...”

Ben ve bir rezil can sıkıntısı, evde oturmuş susuyorduk. Kapı çaldı... Bir özel ulak, bir paket getirdi...

Paketi açtım, içinden Gülriz Sururi çıktı. Gözleri bir daha iri, bir en büyük bakışlarıyla. Üstünde hep elbise gibi taşıdığı zarafetiyle...

“BİR AN GELİR...” diye söze başladı. Can sıkıntısı çekip gitti...

“Hayrola?” dedim... “Hayrola? Eğer *Keşanlı Ali*’nin afişlerini birlikte şehrin duvarlarına asmamız için geldinse, ben yokum. O eski hallarım hiç hiç yok. Çok yorgunum.”

Yine gözleri konuştu, “Sokak Kızı İрма”nın, unutulmaz “Édith Piaf”ın... “Çikolata Sevgilim”in, “Ferhat”ın, “Şirin”in, “Halide”nin, “Zilha”nın.

“Yoo” diye söyledi gözleri... “Yoo, sadece eski günleri anmaya, anlatmaya geldim.”

* * *

Eğmeden, bükmeden, hiç kıvrıtmadan, dobra dobra anlatıyor yine Gülriz.

Kıldan İnce, Kılıçtan Keskince...’nin ikinci bölümü olan ve Doğan Yayınları’ndan çıkan *Bir An Gelir* isimli yapıtında.. Tatlı tatlı anlatıyor, acı acı anlatıyor.

Hani, “Düt demeye dudak gerek...” diye bir lafımız vardır ya, aynen öyle. Gülriz yine, “Düt” diyor.

Örnek mi istersiniz. İşte, hemen hemen 30 yıllık “adamı” Engin Cezzar’ı bir kalemde boşamasının nedenlerini anlatışı:

“Ben Engin’den neden boşanmıştım.

1. Aldatılmaya daha fazla tahammül edemedim.
2. Artık beni sevmediğine inandım.
3. Yeni bir hayat kurmak istedim.
4. Sadece, özgür olmak istedim.
5. Engin'in beni terk etmesinden korktum.
6. Ona acı vermek istedim.
7. Onu kaybetmek korkusuyla boşandım.
8. Başka bir yaşam düşünüyorsa, diye onu özgür bırakmak istedim.
9. Onu tamamen kaybetmemek için boşandım.

Yaşanan onca olay, çekilen onca acıya rağmen, bugün geriye bakınca görüyorum ki, doğru yapmışım."

Bazılarının kulakları çınlasın.

İlk kitabının önsözünü Haldun Taner yazmıştı:

"...daha ileri giderek diyeceğim ki, bana 'Gelmiş geçmiş tanıdığım en iyi beş kadın sanatçıyı say deseler, ilk beşin içine Gülriz'i de sokarım. Neyyire Neyir, Bedia Muvahhit, Heyecan Başaran, Yıldız Kenter'in yanı sıra..."

Bir An Gelir'in önsözü ise Yaşar Kemal'den...(İlginçtir, benim de ilk kitabıma Yaşar Kemal, ikincisine Haldun Taner önsöz yazmışlardı...)

Ve Yaşar Kemal demek ki:

"Gülriz nasıl sahnede yaratarak gerçeğe ulaşıyorsa, yazında da yarattığı özel gerçeğine varıyor. Gülriz gibi çok yaratmış, çok insan görmüş, çok dünya yaşamış bir sanat kişiliğinden daha başka anılar, daha başka dünyaları anlatan sanat yapıtları bekleyebiliriz."

Gülriz, sahnede nasıl şahaneyse, mutfakta da öyle... Hele hele rakı masası kurmakta üstüne yoktur... Rakıyı da içti mi içer, hani.

Şimdi hazır buraya bana gelmişken söylesem de, çok zamanlar var ki hasretliğini çektiğim, artık çok uzaklarda kalmış rakı masalarından birini kurar mı acep?

Bir An Gelir'de var o masalar, ama bir de burada en azından nefsimizi köreltelim.

"Bildiğimiz gibi Türklerin aperitifi, sofrada oturarak başlar... Özelikle kavun ve beyazpeynirle bir iki kadeh içilir. Soğuk mezeler eğer sekiz kişilik bir sofraya hazırlanmışsa (Gülriz ve Engin'in evlerinde o misafirlerin fazlası var eksigi yoktur...), mezelerin her biri ikişer tabak olarak gelir... Bu mezeler, hemen el büyüklüğünde 'piyata' denilen küçük kayık tabaklara konulur.

Şimdi küçük piyatalara konulan soğuk mezeleri sayalım isterseniz.

Beyazpeynir... Kekikli ya da nane yaprakları serpiştirilmiş zeytinyağlı, limonlu siyah zeytin. Dörde bölünmüş Çengelköy'ün badem hıyarla-

rı... Kerevizle helmelendirilmiş fasulye pilakisi... Çiroz salatası... Yanında kırmızı soğanla, lakerda ve pancar turşusu. Evde çok az ekmekle harmanlanmış tarama... Çanakta kırmızı turplar ve büyük bir kayık tabağına ressamları kışkandıracak ustalıkla dizilmiş taze soğanlar, tere-ler, rokalar, marul yaprakları. Üzerine kırmızı biber, dereotu serpilmiş dil. Zeytinyağı yaprak dolması. Ayrıca herkesin önüne cam kâselerde kıvamında sarımsaklanmış cacık.”

Ve ardından sıcak mezelere atlıyor Gülriz:

“Sıcak mezelerin sofraya gelişinin bir sırası vardır. Taratorlu midye tavalarla, sıcaklar gelmeye başlar. Hünerli bir ev sahibesi, bir sıcak meze bitmeden ikincisini getirmez... Meze ismi üstünde tadımlık olmalıdır. Örneğin kimseye üç midyeden fazla düşmemelidir. Midyeyi, gümüşbalığı ya da istavrit izler. Çok kısa bir aradan sonra kâğıtta pastırma, sahanda sucuk gelir sofraya. Bu mezeleri kırmızı biberli, kekikli arnavutciğeri, küçük sigarabörekleri izler... Sonra kapaklı bir bakır sahanda uykuluk, koç yumurtası, ızgara köfte...

Mezelere doyulmuştur artık. Nihayet mevsimine göre bir taze sebze yemeği gelir sofraya... Bu yoğurtlu taze bakla, enginar, taze fasulye olabilir ve nihayet mutlak kuşbaşı etli, bol soğan ve biberle pişirilmiş bulgur pilavı...”

Daha sonrasını anlatmadan, sıra işkembe çorbasına gelmeden burada keseyim ben Gülriz’in rakı masası muhabbetlerini. Yoksa dinlemesi bile dış gebelik yapabilir, bencileyin bazılarında.

* * *

Bir aktör arkadaşım anlatmıştı çok yıllar önce ve sankim büyük bir sır faş edercesine.

Askerliğini yedek subay öğretmen olarak Doğu Anadolu’da bir köyde yaparken, her gün Gülriz’e mektup yazarmış... Ama hiçbir postaya verilmeyen, Gülriz’e ulaşmayan mektuplar...

Onların birinde yazmış ki:

“Burada çocuklar bana güzelin ne olduğunu sorduklarında, onlara hep seni anlatıyorum... Hep seni...”

Çocuklara da iyi geliyor bu anlatı, bana da... Yine, sanki aynı kentte yaşıyormuşuz gibi oluyorum...

Gülriz merhaba.

Merhaba Gülriz.”

Hakan Tok:

Kömürlük penceresi gözlü güçük hanfendü

1800'li yıllarda özellikle İstanbul ve İzmir bölgesinde yaşayan Rum ve Ermeni toplulukların sahnelediği oyunlarla yaygınlaşmaya başlayan Batı tarzında tiyatro, ortaoyunu geleneğinden gelen Türk toplumunda çok çabuk sevilecek ve kısa süre sonra Türk yazarların yazdığı Türkçe oyunlar da sahnelenmeye başlayacaktı. 1870 yılında Türkçe oyun sahneleme yetkisi sadece Güllü Agop Efendi'nin kumpanyasına verilince, diğer topluluklar ayakta kalabilmek için mecburen operet ve müzikli oyunlara yöneldiler. Türk temaşa sanatında, özellikle geleneksel Karagöz ve Hacivat seyirliklerinde müziğin zaten olmazsa olmaz bir yeri vardı. Ama Osmanlı şimdi başka bir şeyle, Batı çalgılarının da kullanıldığı Batı tarzı operetler ve müzikli oyunlarla tanışıyordu. Devletin resmi cephesinde Sultan II. Mahmud'un emriyle kurulan Mızıkai-i Humayün, Batı müziğinin ülkedeki ilk örneklerini veredursun, Direklerarası ve Şehzadebaşı'ndaki tiyatrolar operetler, müzikli oyunlar ve kantolarla müşteri çekiyor, bu eğlenceli gösteriler bir hayli rağbet görüyordu.

Denilebilir ki kantolar kadar müzikli oyunların ve operetlerin şarkıları da popüler müziğin Türkiye'deki başlangıç noktasıdır. O yıllarda özellikle taşplakların yaygınlaşmaya başlamasıyla birlikte kantoların yanı sıra operetlerin ve müzikli oyunların sevilen şarkıları da birer ikişer plaklara okunacak ve gazelden ve türküden geçilmeyen plak piyasasında başka bir yönün yol göstericisi olacaklardı. O dönemlerde plak olmamış operet şarkılarının bile dillerden dillere dolıştığı, ezber edildiği düşünülürse bugünün popüler müziğinin daha en başında tiyatro denen temaşa sanatıyla ne denli alışveriş ettiğini görmek mümkün. Nitekim bu yakın ilişki bir daha hiçbir zaman o dönemlerdeki kadar yoğun olmasa da (çünkü araya önce sinema, sonra televizyon girdi) müzik tarihi boyunca yer yer yaşandı ve hâlâ da

yaşanmakta. Örnek mi? Örnekleri ben değil, Gülriz Sururi verecek az sonra.

Doğum tarihi konusunda rivayet muhtelif olmakla beraber, Gülriz Sururi'nin yazının başında anlattığım operetler zamanlarına dek uzanan bir süredir sahnede var olan bir ailenin kızı olarak dünyaya geldiği herkesin malumu. Gülriz Sururi'nin tüm sanat geçmişine dair merak ettiğiniz her şey için kitaplarına başvurmanızı önereceğim, çünkü bizzat kendisi tarafından kaleme alınmış her iki anı kitabından da hem çok önemli bir tiyatro oyuncusunun kişisel tarihi, hem de onun nezdinde Türk tiyatrosunun gayriresmi tarihi hakkında epeyce şey öğrenmek mümkün: *Kıldan İnce Kılıçtan Keskince ve Bir An Gelir*.

Kariyeri boyunca bir dolu oyunda rol almasına rağmen bugün ülkede müzikli oyunlar ve müzikaller denince ilk akla gelen isimlerden biri Gülriz Sururi dersek yanlış olmaz. Oyunculluğu ve performansıyla olduğu kadar görüntüsüyle de bir çırpıda hafızalara yer edip kolay kolay silinmeyecek bir sahne karizmasına sahip olduğunu kimse'nin inkâr etmediği Gülriz Sururi, en çok da bu yüzden sahne üzerinde çok rahat taşıdığı, çok inandırıcı kıldığı karakterleri canlandırdı. Ve her bir karakter hepimizin anılarına Gülriz Sururi'nin portresinde yerleşti. Bir düşünün, birisi size *Sokak Kızı İrma* dese hemen aklınıza o file çoraplı, derin dekolteli Gülriz Sururi sureti düşmez mi? Ya da *Kaldırım Serçesi* dendiğinde, siz Édith Piaf'ın yüzünü hayal etmeye çalışırken Gülriz Sururi'nin kara sürmeli iri gözleri buna mâni olmaz mı? *Keşanlı Ali Destanı*'nda ilk aklımıza gelen Zilha neden yıllar boyu en az Gülriz Sururi kadar başarıyla o role hayat veren Zeliha Berksoy değildir? Bu soruların cevabını aslında bu yazıya bahis konusu etmeyi planladığım ama her daim olduğu üzere yine birkaç paragraflık girizgâha rağmen hâlâ hakkında tek kelime dahi etmediğim Gülriz Sururi albümünün kapağı veriyor. Albümün adı *Müzik-Hallerim*. Kapakta bu adın hemen altında Gülriz Sururi'nin adı yazıyor ama onu okumasanız da bunun bir Gülriz Sururi albümü olduğunu bir bakışta anlıyorsunuz. Çünkü kapakta Duygu Sağıroğlu imzalı enfes bir Gülriz Sururi illüstrasyonu var.

İşte yukarıdaki paragrafta yer alan soruların cevabı bu illüstrasyonda gizli. Bilir misiniz, böylesi bir resim herkes için kolay kolay yapılamaz. Karakteristik bir görünümüz, kolay ayırt edilebilir, tanınabilir bir başkalığıruz, hadi işin kolayına kaçıp o kelimeyi kullanayım, bir "imaj"ınız olması gerekir. O kömürlük penceresi iri gözler, o çıkık elmacikkemiklere inat serçe topuğu küçücük çene ve dikedörtgen bir yüzü çerçeveleyen kâküllü saçlar. Hani baktığınızda güzel mi

çirkin mi olduğuna asla kanaat getiremediğiniz, sebebini bilmeksinizin gözlerinizi alamadığınız, “aura”sına kapılıp hayran kaldığınız kadınlardan Gülriz Sururi. Ve o çok karakteristik yüzü çizgi kalabalığına, renklere, desenlere boğmadan olanca sadeliğiyle resmeden Duygu Sağıroğlu’nun illüstrasyonu, albümün kapağını çok cazip, çok albenili kılıyor daha ilk bakışta. Bu illüstrasyonun aslında *Benimle Oynar mısın* adlı oyunun çalışmaları sırasında yapıldığını ve aynı zamanda *Kıldan İnce Kılıçtan Keskince* adlı kitabının yeni baskısında da kapak resmi olarak kullanıldığını da söylemeliyim yeri gelmişken.

Aslında bu albüm, Gülriz Sururi’nin Yeni Dünya Müzik etiketiyle 1992 yılında sadece kaset formatında basılan albümünün bir nevi genişletilmiş yeniden baskısı sayılabilir. Artık piyasada kolay kolay bulunmayan o kaseti arşivimde gözüm gibi saklıyor iken, aynı şarkıları yeni bir baskıyla CD üzerinde görmek beni çok sevindirdi elbette. Çünkü bu albüm bir müzik albümü olmanın ötesinde Türk tiyatro tarihinin müzikaller sayfasını gün ışığına çıkaran çok önemli bir belge niteliği de taşıyor. Albümün muhteviyatını sıralamaya başladığım zaman bana hak vereceksiniz. Ama öncelikle şunu söylemeliyim ki keşke bu belgenin tarihi değerini şöyle adamakıllı ansiklopedik bir kitapçıkla taçlandırsaymış Gülriz Sururi ya da prodüktör firma Müzikotek. Kartonette şarkı sözleri, besteci, söz yazarı ve aranjörlerin adları ve hatta oyunların afişleri (ufacık da olsa) yer almış. Hangi şarkının hangi oyundan alındığı da görülebiliyor. Peki ya oyunların yazarları? Türkiye’de hangi yılda sahnelendikleri? Sahnelendikleri yıllardaki kadroları? Bunları şayet hayal meyal hatırlamıyor iseniz, albümde bu konuda hiçbir bilgi bulamayacaksınız. E bu durumda yine iş başa düşecek ve naçizane bendeniz size bu konuda bir rehber olmaya çalışacağım yazının kalan bölümünde.

1950’li yıllarda Christopher Ishenwood tarafından kaleme alınan *Elveda Berlin* adlı roman John van Druten tarafından *Ben Bir Fotoğraf Makinesi* adıyla sahneye uyarlanmış ve bu oyun 1956 yılında Dormen Tiyatrosu tarafından Gülriz Sururi, Metin Serezli ve Yılmaz Gruda başrolleriyle sahnelenmişti. Daha sonra aynı oyun, Joe Masteroff tarafından yeniden yazılıp bir müzikal haline getirildi. Oyunun sinemaya aktarılışı ise başrolünde Liza Minelli’nin oynadığı *Kabare* adlı filmle oldu. Türkiye’de bu oyunu sahnelemek isteyen Engin Cezzar, romandan, oyundan, müzikalden ve filminden harmanladıklarını 1983 yılında yepyeni bir kurguyla kaleme aldı. Gülriz Sururi ve Engin Cezzar’ın başrollerini paylaştıkları *Kabare*, 1984 yılında seyirci karşısına çıktı. Oyunun kadrosunda ikilinin yanı sıra Cü-

neyt Türel ve Yılmaz Zafer de vardı. Müzikalin orijinal şarkılarından yapılan birebir çevirilerde yine Cezzar ve Sururi'nin imzası yer alıyordu. İşte sahnelendiği yıl epeyce ses getiren ama bir sezondan öteye gidemeyen *Kabare* müzikalinden tam dört şarkı yer alıyor Gülriz Sururi'nin *Müzik-Hallerim* adlı albümünde. Albümün açılışındaki ilk dört şarkı sizi Nazi Almanyası'nda bir kabarenin etkileyici atmosferine ve tabii ki aynı adlı filmün unutulmaz görüntülerine götürüyor. Vakti zamanında oyunu sahnede izlemiş iseniz çok daha fazlasını hissedeceğiniz muhakkak.

Sırada bu kez bir Türk müzikalinin şarkıları var. Haldun Taner'in klasikleşen *Keşanlı Ali Destanı*. Taner, bu oyunu yazdıktan hemen sonra İstanbul Operası'na teklif eder. Oyun beğenilmiş ama Yalçın Tura tarafından yapılan müziklerden hoşnut kalınmamış ve müziklerin Cemal Reşit Rey tarafından yeniden armonize edilmesi istenmiştir. Bu isteğe sinirlenen Haldun Taner oyununu geri çeker ve oyunun sahnelenmemesi pahasına müziklerin rötuşlanması teklifini kabul etmez. Taner tarafından bu defa Devlet Tiyatrosu'na önerilen oyun, yine müziklerinin değişmesi şartıyla kabul edilince Haldun Taner oyunu Gülriz Sururi-Engin Cezzar Tiyatrosu'na verir. *Keşanlı Ali Destanı* geniş bir kadro, figürasyon, dekor, kostüm ve orkestra gerektirmektedir. O yıllarda herhangi bir özel tiyatronun (bugün dahi) kolay kolay altından kalkamayacağı bir prodüksiyondur bu. Ancak karar verilmiştir; oyun sahnelenecek, riske girilecektir. Nitekim Sururi ve Cezzar ikilisi, gayrimenkullerini ipotek ettirmek ve bankalara borçlanmak suretiyle prodüksiyon masraflarını karşılar ve oyunu seyirci karşısına çıkarır. Oyunun bu ilk sahnelenmesinde kadroda Sururi ve Cezzar'ın yanı sıra Semiha Berksoy, Aydemir Akbaş, Ferdi Atuner, Umur Bugay gibi isimler yer almaktadır. Oyun büyük başarı kazanır, daha ilk temsilde dakikalarca ayakta alkışlanır ve 450 kez perdelerini açar. İlk kez 1964 yılında seyirci karşısına çıkan, 1974 yılında yine aynı topluluk tarafından yeniden sahnelenen, 1988'de televizyona aktarılan, aynı yıl İstanbul Şehir Tiyatrosu tarafından da sahneye konan ve Türk tiyatro tarihinin müzikaller sayfasına silinmez harflerle yazılan *Keşanlı Ali Destanı*'ndan dört unutulmaz şarkı bu albümde Gülriz Sururi'nin yorumuyla karşımıza çıkıyor. Özellikle "O hiç senin dengin mi, o bir küçük hanfendü..." cümlelerini muhakkak hatırlayacak ve Gülriz Sururi'nin unutulmaz Zilha tiplerini gözünüzün önüne getireceksiniz şarkıları dinlerken.

İşte yine bir unutulmaz oyun var sırada: *Sokak Kızı İrma*. Devlet Tiyatroları'nda operet ve müzikli oyunların gündemden düştüğü 1960 yılında Türk tiyatro tarihinin öncü topluluklarından Dormen

Tiyatrosu'nun cesur hamlesiyle ilk kez Türk seyirciyle buluştu *Sokak Kızı İrma*. Rejisini Haldun Dormen'in yaptığı müzikalde başrolde henüz Dormen kadrosunda yer alan Gülriz Sururi, diğer rollerde Altan Erbulak, Metin Serezli, İzzet Günay ve elbette Haldun Dormen vardı. Alexandre Brefford tarafından yazılan oyun Türkçeye Nisa Serezli tarafından kazandırılmış, Marguerite Monnot imzalı müziklerin Türkçe sözleri ise Melih Cevdet Anday ve Haldun Dormen tarafından adapte edilmişti. Oyun Türk seyircisi tarafından büyük ilgiyle karşılandı, gişe rekorları kırdı ve peşinden gelecek bir dolu büyük müzikal prodüksiyonunun da önünü açmış oldu. Nitekim 1968 ve 1992 yıllarında yine Haldun Dormen'in rejisiyle sahneye konuldu ve her defasında büyük başarı kazandı. Bu albümde oyundan iki şarkı çıkıyor karşınıza ve soruyor Gülriz Sururi: "Bu soluk yüzden başka, kalmadı hatıra / Demek sevişmek saçma. İrma sana ne oldu?"

Gülriz Sururi ve Mehmet Akan'ın birlikte yazdıkları *Uzun İnce Bir Yol* adlı oyun ilk kez 1980 yılında sahnelendi. Dört yıl uzak kaldıktan sonra bu oyunla tekrar seyircisiyle buluşan Sururi, başrolü yine Engin Cezzar'la paylaşıyordu. Çeşitli tiyatro eserlerinden bölümlerin ve şarkıların bir araya getirildiği bu "kolaj"da seslendirilen Brecht şarkılarından biri olan "Tatlı Bitsin Oyunumuz", yazarın ünlü *Üç Kuruluşluk Opera'sı*ndan alınmış bir şarkıydı. Gülriz Sururi aynı şarkıyı rol aldığı son oyunu *Söyleyeceklerim Var*'da da seslendirecekti. Kendi yazdığı ve başrolünü Hakan Varlı'yla paylaştığı bu oyunu kitabında şu cümlelerle anlatıyor Sururi: "Bir kişi dışında hiç ama hiç kimse bu oyunun bir veda olduğunu anlayamamıştı. Ben mesleğimde ne onuncu, ne yirmi beşinci ne de kırkıncı yılımı kutlamıştım. Jübilelerden falan hoşlanmadım, nefret ettim ve sessizce veda etmek istedim tiyatroya. 'Anlayan anlasın' diye düşündüm." Tiyatro tarihinde bir ekol olmuş Bertolt Brecht'in şarkısını albümde Kurt Weill'in müziği ve Tuncay Çavdar'ın çevirisiyle dinliyoruz.

Sırada iki şarkıyla *Zilli Zariife* müzikli oyunu var. *Keşanlı Ali Destanı*'nın da yazarı olan Haldun Taner'in kaleme aldığı bu oyun ilk kez 1966 yılında seyirci karşısına çıktı. Topluluk oyuncularının yanı sıra, Turgut Borah, Gülsen Tuncer ve Aykut Oray'ın da kadrosunda yer aldığı bu oyun, *Keşanlı Ali Destanı* kadar olmasa da beğeni kazandı. Gülriz Sururi-Engin Cezzar Tiyatrosu'nun program dergisinde Haldun Taner *Zilli Zariife*'nin sahneye konuş aşamasını şu cümlelerle anlatır: "Yazar, yönetmen, dekoratör, teknisyenler yaratıcı bir tartışma ve fikir alışverişi içinde kaynaştık. Aydın bir toplulukla işbirliği yapmak, Gülriz Sururi gibi skalası alabildiğine zengin, yedi oktavlı bir oyuncuyla çalışmak doğrusu büyük şanstı." Müzikleri Arif Erkin

tarafından yapılan oyunda yer alan meşhur "Beyaz Gerdan" kantosu da Gülriz Sururi'nin sesiyle albümde yer alıyor.

Albümde en çok yer tutan müzikal *Kaldırım Serçesi*. Gülriz Sururi'nin anılarını okudukça anlıyoruz ki onun da tüm sanat yaşamında ayrı bir yere koyduğu bir oyun bu. Nitekim oyundan tam yedi şarkı Gülriz Sururi'nin sesiyle hayat buluyor bir kez daha.

Kaldırım Serçesi ilk kez 1983 yılında seyirci karşısına çıktı. Fransızların efsanevi sokak şarkıcısı Édith Piaf'ın yaşamı Başar Sabuncu tarafından tiyatro oyunu haline getirilmişti. Sabuncu'nun kendi rejisiyle sahneye koyduğu oyunda Gülriz Sururi'nin yanı sıra Ali Sururi, Yılmaz Zafer, Bülent Erbaşar, Olcayto Ahmet Tuğsuz, Erdal Özyağcılar, Sevil ve İsmet Üstekin gibi isimler yer alıyordu. Oyunda yer alan Édith Piaf şarkılarını Başar Sabuncu ve Gülriz Sururi birlikte Türkçeleştirmişlerdi. Oyun sahnelendiği yıl büyük başarı kazandı, Fransa'ya davet edildi ve orda da büyük alkış aldı. Ne var ki seyircinin büyük ilgisine rağmen salon sorunu yüzünden perdelerini kapatmak zorunda kalacak, 1990 yılında bu defa Engin Cezzar'ın rejisiyle televizyona aktarılacak ve geniş kitlelere ulaşacaktı. Elbette en çok da bu yüzden herkesin az çok bildiği *Kaldırım Serçesi*'nin unutulmaz yedi şarkısı, ardı ardına keyifle dinleniyor albümde.

Ve albümdeki son şarkı bir başka unutulmaz müzikalden, *Hair*'den çıkıp geliyor. Altmışların sonunda dünyayı etkisine alan "hippi" akımının yaygınlaşmasında büyük rol oynayacak *Hair* müzikali, hem prodüksiyon manasında zor, hem de ele aldığı konu itibarıyla o yılların Türkiye'sinde sahnelenmesi tehlikeli olabilecek bir oyundu. Buna rağmen, en az Avrupa'daki emsalleri kadar görkemli bir prodüksiyonla, Engin Cezzar rejisiyle seyirci önüne çıkan oyun büyük beğeni kazandı. Henüz kariyerlerinin çok başında iki genç şarkıcının Neco ve Füsun Önal'ın başrolünde oynadığı müzikal, otuz kişiyi aşan kadrosuyla da hayli ağır bir prodüksiyondur. Bir müddet sonra Neco ve Füsun Önal çeşitli sebeplerle oyundan ayrılınca yerlerine Engin Cezzar ve Gülriz Sururi geçecek, oyun bu şekilde devam edecekti. 1971 yılında sahneye konan *Hair*'in şarkı sözleri Engin Cezzar tarafından Türkçeye adapte edilmiş, müzik direktörlüğü Emin Fındıkoğlu tarafından yapılmıştı. Albümde bu müzikalin en bilinen şarkılarından biri olan "Doğsun Güneş" Gülriz Sururi ve Emre Altuğ'un sesleriyle yer alıyor. Bu konuda herhangi bir bilgi olmasına karşın sanıyorum albümdeki tek yeni kayıt bu, yoksa Emre Altuğ'un *Hair*'de ne işi var?

Baştan sona koca bir müzikaller tarihinde, Gülriz Sururi'nin sanat geçmişinde ve Türk tiyatrosunun o eski ihtişamlı günlerinde do-

yumsuz hazlar duyarak dolaşıyorsunuz bir albüm süresince. Üstelik “Para Para” ve “Sineklidağ”da Engin Cezzar’ın, “Aşk Neye Yarar”da genç yaşta yitirdiğimiz sinema ve tiyatro oyuncusu Yılmaz Zafer’in seslerini duymak da albümün “bonus”u oluyor. Neresinden baksanız hem dinlemelik hem de mutlaka edinip arşivlemelik bir albüm bu. Bir düşünün, hatta düşünmekle kalmayın buyrun dolaşın anlı şanlı “müzik-market”lerimizi, kaç tane benzeri türde albüm bulabileceksiniz ki? Bir de benden size tavsiye, albümü dinlerken şu kitaplara da göz atar, hatta okumaya başlarsanız şahane olur. Hadi bakalım (Naim Bey, müsaadenizle), bulursanız kaçırmayın!

İlk uçak maceram

13 yaşında olabilir miyim? Belki 14. Anneannem iki üç yıldır her baharda Bursa Çekirge'deki kaplıcalara götürüyor beni. En az bir hafta... Onun romatizmalarına iyi gelen kaplıcalar beni hasta ediyor. Anneannem yaşında insanların hastalık muhabbetleri o yaşında içimi daraltıyor. Ayrıca Bursa'ya gelmesi bir dert, dönmesi başka bir dert. Önce çantalar, bavullar... Taksiyle Karaköy'e geliniyor. Oradan vapurla Yalova'ya uzun bir deniz yolculuğu... Derken eski model bir otobüsle o zamanki (senesini asla söylemem) virajlı, uçurumlu yollardan Bursa'ya varıyoruz. Gene bir taksiyle Çekirge'ye.

Üç dört yıl sürdü anneannemin bu kaplıca sefaları. Sonunda bir gün anneanneme, "Bu sene gelirim ama uçakla gidersek" deyiverdim. Anneannem bu yaştan sonra ölse uçağa binmeyeceğini, ama belki karşılayacak birini bulabilirse beni yollayabileceğini söyledi. Dünyalar benim olmuştu. Filmlerde görüp, "Kim bilir acaba ben de bir gün uçağa (O gün hâlâ tayyare mi deniyordu yoksa?) binebilecek miyim?" diye düşündüğüm yıllar (yılları dünyada söylemeyeceğim)...

Ve ben o unutamayacağım gün otobüse bindirilip Yeşilköy'e doğru yola çıktım ilk kez, tek başıma. Kabıma sığamıyorum sevinçten, heyecandan.

Şoför beni emin ellere emanet etti, iki elimle sıkı sıkı tuttuğum biletimle. Önce alana çıktım, sonra uçağın merdivenlerinden. Nihayet uçaktayım. Gözüme küçük gözüksü nedense uçak. Nasıl kanatlanıp kuş misali uçurecek bu... bu şey?..

Hostes önce beni yerime yerleştirdi: Pencere kenarı. Allahım, her şeyi seyredeceğim, inanamıyorum. Yolculuk 16 dakika sürüyormuş. Herkes benimle ilgili, hostes bir kâğıt kese gösteriyor, "Miden bulanırsa buna kusarsın" diyor. Anlamıyorum. "Eyvah, kusmak zorunda mıyım? Acaba her uçağa binen kusuyor mu?"

Kolonya veriyorlar, çiklet ikram ediyorlar. Sonunda büyük gürültüler çıkararak kalkıyor uçak. İnanması zor, ama artık pencereden dünyaya yüksekte bakıyorum. Harika! Aşağıda minicik oluverdi evler, yemyeşil tarlalar, ağılar, bahçeler... Sanki başlamadan bitti ilk yolculuğum. Rüya gibiydi. Kusmadım, hiçbir Şey olmadı. Bursa'ya böyle gelmek müthiŐti doğırusu. Dönüş gününü iyle çektim ve işte o dönüş yolculuğunda unutamayacağım bir iki dakika yaşadım.

Gene benimle özel olarak ilgilendiler. (Laf aramızda ben o günlerde İstanbul Şehir Tiyatrosu ocuk Bölümü'nde baŐroller oynuyorum, röportajlar yapıyorlar benimle.) Tam uçak Yeşilköy'e yaklaşırken ben de "Ah bu rüya bitiyor" diye hayıflanırken, hostes, "Kaptan pilotumuz seni kabine ağılıyor" dedi. Korkuyla "Neden?" dediğimi hatırlıyorum. "İstanbul'u daha iyi g rmen için" dedi hostes. Kabinde güleç yüzlü, yakŐıklı kaptan pilot ve yardımcı pilot bana küçük bir tur attırdılar İstanbul semalarında. Birkaç saniyede Büyükada'dan Çamlıca'ya derken, aynı anda Boğaz'ın bir ucunu, Rumeli Feneri ve Anadolu Feneri'ni gördüm. Galata Köprüsü'n , camilerimizin sanki bana uzanıyormuŐasına yükselen incecik, Şiir gibi minarelerini gördüm. Denizin renginin masmavi olduğunu gördüm. Denizin dibinin harelenen yeşillerini gördüm. Yemyeşil topraklarımızı, zevkli evlerimizi, villalarımızı, köylerimizi; kirlenmemiŐ, beton yığına d n ŐmemiŐken, denizinin rengi kararmamıŐken, Şehrin üstünü medeniyetin hediyesi hava kirliliğinin kara perdesi  rtmemiŐken gördüm. Ve ileriki yıllarda başka ülkelerin üzerinde uçarken, "İstanbul kadar uçaktan seyrederken insanı büyüleyen başka bir Şehir var mıdır?" diye düşündüm.

İstanbul'u böyle birden birkaç saniyede gözlerimin önüne seren; yaşadığım, doğıduğum bu benzersiz Şehre bir anda aÇık olmamı sağılayan o kaptan pilotu hiçbir zaman unutmadım. YaŐıyorsa çok yaşasın.

Hâlâ o ilk bindiğim uçak Dakota mıydı, yoksa Heron mu bilemiyorum. Ama ikisinden biriydi, bu muhakkak. Eyvah, inşallah hâlâ tedav ldedirler. (Hayır, dünyada y ln  söylemem.) Bursa'ya kaç yıldır uçak inmiyor acaba?

Hilmi Hacaloğlu ile söyleşi

(Bugüne kadar en çok dillere dolanan, en çok yazılıp çizilen, sözü edilen söyleşim G. S.)

İyi akşamlar efendim. Türkiye'nin interaktif tartışma programı "Şimdi Söz Sizde"ye hoş geldiniz. Ben Hilmi Hacaloğlu. Az önce yayınladığımız VTR'den de anladığınız gibi bu akşam konuğumuz Türk tiyatrosunun dev bir ismi Gülriz Sururi... Gülriz Hanım hoş geldiniz. İKSV hazırlamıştı bu VTR'yi sizin için. O görüntüleri gördüğünüz zaman sizi nerelere götürüyor ne hatırlatıyor, ne hissettiriyor sizlere?

Hayatımı tabii ki. Hayatım tiyatro, tiyatro benim hayatım ve ne yazık ki bu benden habersiz hazırlanmış bir VTR ve bizim altın yıllarımız, altın çağımız dediğimiz dönemlerde de böyle video çekimleri olmadığı için çok az oyunlardan bazı parçalar toplamışlar. Ama çok başarılı bir şey olmuş. Onları kutluyorum ve çok mutlu oldum. Böyle küçük bir armağan oldu bana.

Altın çağınızda teknoloji Türkiye'de ve dünyada bu kadar kullanılmıyordu. Şimdi baktığınız zaman müthiş bir sinema endüstrisi var. Teknoloji çok hızlı geliyor, insanlar birçok şeye sahip, birçok şey saklanabiliyor. Şimdi oynadığınız belki birkaç yüz temsilden birkaç şey kalmış.

Ama şöyle bir şey var. O gün tiyatro dediğimiz zaman oyuncu ve seyirci vardı. Bugün tiyatro dediğimiz zaman bütün o tekniği bir kenara bırakın, gene oyuncu ve seyirci var. Başrollerde onlar var ve hiçbir zaman teknik araya girdiğinde tiyatroya fazla bir şey kazandırmadı. Ama sinema için tabii bambaşka.

Genelde Türkiye'de şöyle bir geçmiş zaman nostaljisi vardı. "Ah o eski zamanlar şöyleydi böyleydi" filan diye.

Sözünüzü kesiyorum. Şimdi televizyondan izlediğiniz bir şey ti-

yatro değil tabii. Eski izleyiciler devamlı olarak “Sizin oyunculuğunuz başkaydı, sizin tiyatronuz başkaydı, o dönemde tiyatro başkaydı” diyorlar. Ben de diyorum ki “Bizler sizin büyükannelerinizin köfteleriyiz. Onun lezzetini hiçbir kimse hiçbir yerde bulamaz.” “Ah benim anneannemin köftesi ne güzeldi” der. Oysa çok daha güzel şeyler yemektedir. Çok daha hoş sofralarda oturmaktadır. Ama her zaman o büyükannenin köftesi unutulmaz.

Az önce kuliste konuşurken oyunları daha sık takip ettiğinizi söylediniz. Herhangi bir şey kaçırmamaya özen gösteriyorsunuz. Bugünün seyircisi, tiyatro oyuncuları, senaryoları daha doğrusu tiyatroları öyle bir mukayese yaparsanız ne söyleyebilirsiniz?

Mukayese yaparsam gayet basit bir şey çıkıyor ortaya. O gün tiyatronun başrolünde her zaman yazar vardır. Oyunun yazarı. O gün 60'lı yıllarda Türk tiyatrosunda büyük bir patlama olmuştu. Büyük bir özgürlük vardı. Ülkenin sorunlarını kaleme alacak yazarlar vardı. Bunları sahneye koyacak yürekli sanatçılar vardı. Ve de seyirci vardı. Hazır bir seyirci vardı. Şöyle diyelim, o gün iki yüz bin tiyatro izleyicisi varsa, bu da o zamanlar bilmiyorum üç beş milyonluk İstanbul'da, iki yüz bin tiyatro seyircisi varsa, bunların hepsi de yetişkin seyircilerdi. Yani çocuk tiyatrosundan yetişmiş, Halkevlerinden yetişmiş aydın. Tiyatro belirli bir kültür ister mutlaka. Tiyatro insana çok büyük bir kültür verir. Ama onu almak için de belirli bir seviyede olmanız gerekiyor.

Bugünün iklimiyle o günün iklimini mukayese ettiğinizde mesela bugün İstanbul'un nüfusu çok daha kalabalık ama tiyatroya talep eskisi kadar olmadığı söyleniyor ama bir taraftan da Şehir Tiyatroları mesela kapalı gişe oynuyor. Bilet bulmakta zorluk çekiliyor...

Bu çok güzel, çok da doğru bir şey. Böyle olması gerekiyor, çünkü orası halkın tiyatrosu. Ve halkın elinden alınmak isteniyordu bir ara bu. Biliyorsunuz, kapatma tehlikesi. Neyse ki erken kendilerine geldiler. Çünkü yapacakları bu eziyet sanatçılara olmayacaktı halka olacaktı. Çok yazık olacaktı. Halkın elinden beş liraya, on liraya seyrettiği tiyatroyu almak çok acı bir şey olurdu.

Büyük dedeniz Kadı Abdurrahman Paşa'ydı. Siz kendinizi nasıl tanımlıyorsunuz? Yani şöyle çok net bir şekilde sorayım siz kendinizi Türk olarak mı tanımlıyorsunuz? Müslüman ola-

rak mı tanınıyorsunuz? Laik olarak mı tanınıyorsunuz? Geçenlerde bir mülakatınızda sosyalist olduğunuzu söylediniz. Nasıl tanınıyorsunuz?

Geçen gün mü söyledim?

Yok yok geçenlerde geçen gün değil.

Valla benim ilk anı kitabım 78 yılında çıktı. O günden beri söylüyorum. Yazılıyor. Çok söyleşiler yaptım, çok röportajlar yaptım. Her yerde her zaman halkın karşısında üniversitelerde konuşurken her zaman ne olduğumu ben anlattım. Ama bilmiyorum neden böyle düşündünüz birdenbire? Ben kendimi Türk olarak tanınıyorum. Türk sözcüğünü çok seviyorum. Şimdi benim ailemi anlatayım size. Baba tarafım dörtnala geliyor uzak Asya'dan. Yani kafatasları ölçülse bizimkiler kazanıp o tarafa geçecekler. Ondan sonra anne tarafım Abdülhamid'in kılercibaşı İbrahim Efendi'nin kızı anneannem. Şimdi İbrahim Efendi siyah, Arap. O zaman mübadeleyle gelenlerden yahut Afrikalı. Anneannemin annesi Çerkez. Babaannem Ordulu. Ve annemin babası Kadıköylü. İstanbul doğma büyüme. Tabii babam da öyle. Ben bu karşımdan oluşmuş bir insan olarak kendime Türk oğlu Türk diyorum gayet tabii.

**Bugünlerde biliyorsunuz Türk tartışması var işte anayasa-
dan Türklük çıkarılsın mı çıkarılmasın mı? Üst kimlik Türk
müdür? Türkler Kürtler bir sürü etnik yapı da var. Bu tartış-
maları nasıl değerlendiriyorsunuz? Burada sizi rahatsız eden
herhangi bir şey var mı?**

Beni rahatsız eden pek çok şey var ülkemde. En başta da bütün bunların bir oyun olduğunu, bu ülkenin parçalanması için yazılan senaryonun küçük bir parçası olduğunu düşünmekteyim. Her zaman düşündüğüm gibi. Atatürk Lazı, Kürdü, Pomağı hepsi birlikte bir бүтүнüz Türkler diye sayıyor. Ondan yıllarca sonra Haldun Taner *Keşanlı Ali Destanı*'nı yazdığı zaman Lazı, Kürdü, Pomağı hepsi kadar yoldaşı diye bir gecekonduda şarkı sözleri olarak kullanıyor bunu. Ben Atatürk çocuğu olarak onlarla büyüdüm. Gençliğimde meslek olarak da böyle kendim de hiçbir zaman ekalliyet dediğimiz yani o zamanlar azınlık Rumlar, Yahudiler, Ermenilerle her zaman çok yakın dosttum. Onlar müthiş bir renk verirlerdi ülkemize. Ve Kürtlerle çok anlaştım. Yaşar Kemal çok yakın dostum, hayranı olduğum bir insan. Yani Laz, Kürt bu ayrımı biz yapmadan yaşadık. Biz Rumlar, Ermeniler diye din farkımızı bile göz önüne almadan ölümlerine, düğünlerine, cenazelerine katıldık. Bugün durum çok farklı.

Bugün durum değişti mi, değiştirilmek mi isteniyor? Ama bir taraftan da barış olsun artık, PKK'lı da ölmesin, asker de ölmesin insanlar çocuklarını askere gönderdikleri zaman korkmasınlar vs bir barış dili geliştirilmeye çalışılıyor. Bu sürecin...

Barış dili, sözünüzü kesiyorum galiba, Silivri'de ülkemizin çok değerli ordu mensupları yatarken. O değerli askerlerimiz gazetecilerimiz yatarken. Barışı nasıl düşünebilirsiniz? Onlar çıkmadan barışın sözü edilebilir mi?

Haklarında birtakım iddianameler yazıldı darbeci olmakla kimi suçlanıyor.

Benim iddianamem de şudur ki, Türk ordusunun başta o gün teröristlerle çok büyük savaş vermiş olan o büyük isimleri Silivri'ye atmak olay. İlker Başbuğ. Bilmiyorum çıktıktan sonra ne güzel şeyler yazacak kim bilir ama bu acıyı bu hakareti hak etmiyor. O ve onun gibi haksız yere emirle içeri atılan bu insanlar... Nasıl bu durumda biz barıştan söz edebiliyoruz ben hiç anlamıyorum! Burada barışın olması için en önce onların içeride olmaması lazım. Türk ordusu bugünkü kadar zayıflamadı hayatında. Hadi savaşa deseniz ki savaşa ilk defa bu kadar yaklaşmış durumda bu ülke. Ben doğduğumdan beri savaşa yaklaşmadım. Görmedim. Vatanımın bir tek santimini dahi vermek istemem. Bir metrekaresi bile benim için mukaddestir. Çünkü biz kimenin toprağında gözü olmadan yaşadık bugüne kadar. Ben yurтта sulh cihanda sulh sözüne çok inanıyorum.

Kürt sorunu vardı aslında ama bu kadar konuşulmuyordu.

Olmaz olur mu tabii ki vardı, her zaman vardı. Ama onun çaresi çok kolaydı.

Nedir çaresi?

Çaresi ne olacak canım. Şimdi ülkemizi sadece Akdeniz, Ege, Marmara'dan ibaret zanneden hükümetlerin elinde yönettik. Doğuyu hiç düşünmedik.

İhmal ettiler diyorsunuz?..

Evet, çok daha farklı sebeplerle de olabilir. Evet, iş götürmediler, aş götürmediler, eğitim götürmediler. O insanlar ne yapsınlar? Kızlarını sattılar Üç kuruşa. O kızlar hizmetçi oldu. Bugün Dünya Kadınlar Günü.

Evet, bu arada dünya emekçi kadınlar gününüzü de tüm dünyadaki kadınların emekçi kadınlar gününü de kutluyoruz.

Evet, emekçi kadınlar günü olarak kendim kabul ediyorum, teşekkür ediyorum. Ama şöyle bir şey oldu, kırsal kesime eğitim götürülmedi. Artı doğuya, birinci planda güneydoğu tabii ki ve sanki orası başka bir haritanın başka bir yerindeymiş gibi. Tabii bugün kalkarlar derler ki "Senin kullanmadığın mal senin değildir". Biz bunun ile karşı karşıyayız bugün.

(...)

Ama bir taraftan da şöyle bir şey yok mu 2002 seçimleri, 2004 seçimleri, 2007-2009-2011 böyle her iki yılda bir neredeyse Türkiye’de seçim oldu. Bir iki seçim haricinde Adalet ve Kalkınma Partisi bu süreçten hep oyunu arttırarak, yani sonunda 100 oydan 50 sini alabilecek duruma geldi.

Ama bu seçimi kazanan Adalet ve Kalkınma Partisi olmadı ki.

Kim oldu?

Onun iktidar olmasını isteyenler kazandırdılar. O kazanmadı.

Kimi kastediyorsunuz?

Artık ben bundan fazlasını söylemeyeyim. Birkaç gazete gerçekleri yazmakta. Siz de okuyorsunuzdur mutlaka. Ben o gazetelerin reklamını da yapmayayım ama okuruyum. Her şey ayan beyan ortada, yani bu soru bana gereksiz geliyor. Bu AK Parti’nin karar verdiği bir sonuç değil ki. Kim bilir ne kadar zor bir dönem geçirmekte zavallı Erdoğan Bey?

Hangi manada?

İçinde bulunduğu duruma nasıl girdiğini düşünürken herhalde biraz zor uyuyordur. Çünkü vatansever bir insanın böyle arzu etmeyeceğini düşündüğüm için böyle söylüyorum.

Ama bir taraftan da bu yeni süreçle birlikte barış gelecek, insanlar daha mutlu olacak geçtiğimiz günlerde...

Yeni süreçle barış nasıl gelir?

Silahlar susacak...

Silahlar susabilir mi bu koşulda? Onca ana, onca evladını yok ettikleri analar. Hepsi Anadolu’da, hepsi gariban, hepsi fakir. Hiçbir bakanın, hiçbir milletvekilinin, hiçbir işadamanın çocuğunu görüyor

musunuz oralarda? Onun şehit haberini okuyor musunuz bir yerde? O komutanlar o inanılmaz emirleri vermek istemedikleri için içerde-ler. Buna inanıyorum ben.

O zaman nasıl olacak? Huzur, barış, refah vs. geri gelebilecek?

Nasıl bu ülkeye tekrar sükûnet gelecek bilmiyorum. Yani dünya-nın hiçbir yerinde bir ailenin içinde iki kişi yemek yiyecek, ötekiler karşısında oturacaklar, masada seyredecekler. O aile ne kadar daya-nır böyle bir şeye? Dayanabilir mi?

Yakın vadede böyle bir barışmanın çok mümkün olmadığı kanaatindesiniz. Gayet karamsar bir tablo çiziyorsunuz.

Karamsar bir tablo sunmuyorum. Umutluyum. Anadolu'daki Türk insanına güveniyorum. Hayır diyeceklerine inanıyorum. "Yetmez ama evet"çilerden söz etmiyorum tabii.

Onlar sizde bir hayal kırıklığı mı yarattı?

Hayır, onlar hayal kırıklığı içindedirler diye ümit etmekteyim. Hayır hayır öyle değil de onu bile düşünmeyen, bilerek isteyerek köylü kalmalarını isteyerek eğitimsiz bırakılan Doğu Anadolu'daki, Orta Anadolu'daki insanlardan bahsediyorum. Her yerden bahsediyorum Ege'den, Marmara'dan, Karadeniz'den. Bu Türk insanı çok tuhaftır. Bir yere geldiği zaman vatan dendiği zaman valla benimde bir köylülük yanıım var herhalde bir santimini veremem. Onlar da vermezler.

Ama Öcalan'ın o görüşme zabıtlarından gördük ki böyle bir toprak talebi vs. yok yani...

Efendim, Kürt Devleti kurulmayacak mı?

Kurulmayacak

Ya!

Onun dediği şeye göre kurulmayacak. Öyle bir talebi yok.

Onun dediğine göre.

Son Milliyet'in o referans verdiğiniz elli bin kişiden bahse-derken verdiği mülakatta daha doğrusu görüşme zabıtların-da şunu söylüyor, demokratikleşmeden bahsediyor. Hatta fe-derasyon lafı bile ben görmedim, hatırlamıyorum görüşme za-bıtlarında. Dolayısıyla biz bugüne kadar Türkiye'nin demok-ratikleştirilmesi için mücadele ettik diyor benim anladığım.

Diyor. Tabii sizde biliyorsunuz benim kadar ki onların bütün ge-

lirleri legal yollardan değil. Tabii ki neler olduğunu her gün gazeteler yazıyor, haberlerde okuyoruz. Ve öyle bir ne diyeyim yani mafya desem değil, gangster desem değil ama ortada bir şey var ki çok kötü bir şekilde büyük bir servet sahibi oldular. Ve bu büyük servetten vazgeçmek istemiyorlar. Çok büyük paralar dönmekte ortalıkta. Sağa baksanız böyle, sola baksanız böyle. Bu ticaretten Türkler de faydalanıyor. Ve bu ticaret devam ederken, ben dünyada şuna inanıyorum ölüm ticareti yapılmakta. Para ve ölüm. Yani silah, savaşın devam etmesi ve para ticareti yapılmakta. Düşünün, yani beyaz zehir ticaretini düşünsenize ülkemiz dahil olmak üzere. Bu paraların, öldürülmüş olan üç kadın PKK'lı tarafından idare edilmekte olduklarını falan...

Yani biz burada çok bayatlamış, konuşulmuş şeyleri konuşuyormuşuz gibi geliyor bana.

(...)

Bir tweet okuyalım: Olcay Bilgin, “Gülriiz Sururi dobra dobra. Hiç kimseden korkmadan, yandaşlık yapmadan düşüncelerini söylüyor” demiş. Herhangi bir korkunuz çekinceniz, çekindiğiniz bir durum var mı, çünkü şu anda?

Korkum var gibi bir görüntü var mı bende?

Yok.

Teşekkür ediyorum. Hayır, korkmuyorum, çünkü ben canımı verebilecek kadar vatanımı seviyorum. Bundan sonra ne olabilir benim için, ne bekleyebilirim hayattan? Her şeyi yaşadım. En güzel aşkı yaşadım. Mesleğimde zirveye geldim kendi ülkemde. Kendimi tatmin edebilecek her şeyi yaptım. Mutlu ederken mutlu olabilen bir insanım. Allah bana çok güzel hasletler vermiş. Bunların hepsinin çok tadını çıkararak yaşadım. Kürt çocuklarını okuttum mesela. Hâlâ da okutmaktayım. Neden çünkü doğuya eğitim götüremiyoruz ya. Ben de onları çok seviyorum. Yani benim öyle ayrımım yok. Ama ben hiçbir şeyden korkmuyorum. Neden korkayım? Ne yaparlar bana? En fazla canımı alırlar. Ne olacak? Ben benden sonra tufan demiyorum ki. Ben Türkiye'nin düze çıktığı günleri göremem belki. Yaşam müsaade etmez belki buna ama olsun hiç değilse bir kıpırtı görerek gözlerimi kapatmak isterim.

(...)

Bu kuşakta aktör, aktris kimleri beğeniyorsunuz?

Bu kuşakta çok büyük yetenekler var. Tiyatroda da var sinema-

da da var. Ama şöhret olmak eskisi kadar kolay değil. Çünkü çoklar, çok fazlalar. Ve kendini gösterecek sahne bulabilmek. Benim çok takdir ettiğim bir şey oluyor. Bir dizi seyrediyorum falan sonra kalkıp genç bir tiyatroya gidiyorum. Bir bakıyorum orada başrolleri yan rolleri oynayan çocuklar tiyatro oynuyorlar. Ve bunlar kendi paralarıyla falan yapıyorlar bunu. O zaman çok mutlu oluyorum.

Tiyatro aşkı öldürülebilir bir şey değil yani.

Değil ama işin er meydanı da o. Her tiyatrocunu söyler. Bir dizi seyrederken hangisi tiyatrodan yetişmiş anlıyorum. Hemen diksiyonundan belli olur. Beden dilinden. Yani belli olur. Ama işte dediğim gibi. Kenan İmirzalıoğlu ve Kıvanç Tatlıtuğ gibi isimler müthiş hoşuma gidiyor. Tabii bunu yanı sıra Tuncel Kurtiz'i de unutmamak lazım. Çok şükür, onun gibi kadın-erkek çok usta oyuncumuz var. Baba gibi bir oyuncu. Eski bir tiyatrocunu. Çok çok başarılı.

Uğur Dündar sizi geçenlerde bir Cumhuriyet kadını olarak değerlendirdi. Cumhuriyet kadını ne demek? Bunu karşıtı ne olabilir?

Cumhuriyet kadınının karşıtı şu günkü ülkenin yönetimini destekleyenler demek. Karşıtı o. Onun dışındakiler Cumhuriyet. Yani Cumhuriyetçi derken bunun komünisti var, her şeyi var da Cumhuriyetçi bugünkü iktidarın karşısında durandır diyebilirim.

Peki aynı zamanda sizin bu sözleri sarf ediyor olmanız Beyaz Türk olmanızdan kaynaklanıyor diye kimi çevrelerde konuşuluyor sosyal medyada ...

Beyaz Türk ne demek?

Tam da bunu soracaktım beyaz Türk müsünüz? Bu kavram hakkında ne düşünüyorsunuz?

Ben ne? Türk olduğumu zenci büyükannemin babasına kadar söyledim. Beyaz Türk'ten kasıt nedir acaba, yani Beyaz Rus gibi mi algılayalım bunu?

Beyaz Türk'ten kasıt, sanırım Cumhuriyet'le daha içli dışlı olan, belli gustosu olan iyi eğitim almış iyi yaşayan.

Zenci karşıtı mı oluyor?

Zenci karşıtı gibi değil aslında Cumhuriyetin yarattığı imkânlardan mümkün merteye aile koşullarıyla faydalanmış insanlar

Kısacık söylemem gerekirse hemen söyleyeyim. Ben ilk gençli-

ğimde ÷lkemin daha doğrusu biraz kitap okuyup biraz uyanıp çevre edinirken, ilk gençlik yıllarımda ÷lkemin Cumhuriyet'i bana yetmedi. Demokrasi de bana yetmedi. Ben solcuydum. Ama o gün bana birisi, "Türkiye'ye sosyalizmin gelmesini istiyorsun Gülriz daha demokrasi gelmedi. Demokrasinin peşine düşeceksin bilmem kaç yaşından sonra" deseydi inanamazdım. Bugün demokrasinin peşinde koşmaktayız.

Geriye mi gittik öyle mi düşünüyorsunuz?

Hayır canım sosyalist bir ÷lke olmak zorunda değilsin ama sosyal demokrat bir ÷lke olmanızı istiyorum

Demokratik bir Türkiye vardı o zaman. Şu an yok mu demeye çalışıyorsunuz onu anlamaya çalışıyorum...

Gayet tabii olacak her şey durduruldu. Bu 50'li yıllarda başlamıştı siz benden iyi bilirsiniz. Bu Halkevlerinin, Köy Enstitülerinin kapatılmasıyla başlamış tabii. Demokrat Parti döneminde. Yani o söyleşide de söylemiştim gene yanlış anlaşılacak belki ama yine de ben söyleyeyim Kurtuluş Savaşımız tam noktası konmadan bırakılmış bir savaşıdır.

Eksik bırakılmış bir kurtuluş savaşı diyorsunuz.

Eksik bırakılmayıp da tamamlansaydı ve o zaman da doğru düşünülseydi çok daha farklı bir yerde olurdu ÷lkemiz.

Daha demokratik, daha özgürlükçü bir ÷lke mi olacaktı?

Tabii ama işte öyle bir coğrafyadayız ki şuraya binlerce gecekond u binlerce gökdelen de yapsanız bu güzelliği bozuyorunuz. Bir gece oluyor Boğaz'a bakıyorsunuz "Allahım nerede yaşıyorum, ne biçim ÷lke bu?" diyorsunuz. Bir gün doğuyor, bir güneş doğuyor. "Neredeyim ben?" diyorsunuz. "Ben burada yaşadığım için dünyanın en mutlu insanıyım" diyorsunuz. Bazen de diyorsunuz ki "Bir bomba gelse bütün bunları yıksa..." "Şu caminin silüetini kurtarsak" diyorsunuz. Ve en üzüldüğüm de ne biliyor musunuz? Ben çok saf bir yanı olan bir insanım. Zannettim ki bu iktidar camilere bizden daha çok önem verir. Yoo caminin arkasında koca bir gökdelen. Sultanahmet'e bakıyorsunuz, mahvolmuş.

Ama Çamlıca'ya bir camii yapılacak şimdi...

Çamlıca'ya camii yapılacak, çünkü artık fonda gökdelen olmayan bir yer aramaktalar da galiba ondan.

Türkiye'nin muhafazakârlaştığını düşünüyor musunuz?

Muhafazakârlaştığını düşünmüyorum. Din ticareti yapıldığını düşünüyorum ülkemde.

Ashında ben sözü *Nutuk*'a getirmeye çalışıyordum. O sözünüz de çok tartışıldı, onu da bir açar mısınız sizden rica etsem.

Açayım. Ünlü mucit Tesla'nın bir sözü var: "Bütün din kitaplarını okumuş ve anlamamış olan insan dindar olur. Bütün din kitaplarını okuyup anlamış olan insan ateist olur. Din kitaplarını hem okumamış hem de anlamamış olan da yobaz olur." Ben inanıyorum, çok beğeniyorum ben de böyle düşünüyorum çünkü. Ben böyle düşünen bir insan olarak nasıl diyebilirim ki gökten inen son kitap? Hayır, benim söylediğim benim için bir tek kitap var hayatımda önemli kitap o da Atatürk'ün *Nutuk*'udur. Bizlere armağan edilmiş şey odur mealinde söylemek istedim. Ama ters bir cümle kurdum, onun cezasını da çok çektim. Ben anılarımda hepsini açık seçik... Zaten beni bilen biliyor. O bilmeyenlerin veya hesaplı olarak konuşanların söyleyecekleri şeyler. Zaten anlattığım fıkradan kim olduğum ne olduğum ortada. Nasıl ben kalkar da samimi samimi gökten inen son kitap diyebilirim ki? Gökten inen kitaplara inanmıyorum ki...

Evet, peki burada çok açık konuştunuz. Bu konuyla ilgili başka soru sormayacağım ama şuradan devam etmek istiyorum...

Pardon, sözünüzü kesebilir miyim. Ben kitaplara inanmamaya ne zaman karar verdim biliyor musunuz? Allah'ın kötü birisi olmasına imkân olmadığını düşündüğüm zaman.

Niye böyle bir şey düşündünüz?

Büyürken, gelişirken dünyanın halini gördüğümde "Neden bu insanlar aç bırakılıyorlar, neden bu çocuklar açlıktan ölüyorlar, Allah neden onlara acımıyor da buradaki milyoner Ahmet Bey'e hizmet etmekte? Onun Allah'ı var da onlarınki yok mu?" Bu soruları kendime sormaya başladığım zaman, daha doğrusu biraz daha açıklamak istiyorum; ben beş yaşlarındayken filan babamın bir sütünesi vardı ve ramazanlarda bize geliyordu. Ve o ramazan gelişinde de bana dualar öğretmek istiyordu. Beni karşısına alıyordu, işte başlıyordu ezberletmeye. Ben de ezberlemeye çalışıyorum. En fazla beş altı yaşında olabilirim. Ezberlemeye çalışıyorum, ezberlemekte zorluk çekiyorum, fakat Ayşe Harum sütüne sonradan çok sevdiğim bir insan o böyle vecde gelmiş ağlıyor böyle bu duaları ederken "Niye ağ-

lıyorsun bu kadar, ne dediğini biliyor musun bak ben ağlamıyorum.” O da dedi ki, “Hayır sus günaha girme onlar Allah’ın sözleri” falan. “Ben anlamadığım dilde bir şey öğrenmek istemiyorum” dedim.

Altı yaşındayken söylüyorsunuz.

Evet, altı yaşındayken söylüyorum. Arularımda çok daha güzel bir şekilde yazılmış hali var.

Bu arada yazdığınız kitaplarla ilgili de Yeşim Görgül şöyle demiş “Kıldan İnce Kılıçtan Keskince kitabını okuyup da ona hayran oldum.” Sonra “İzledim hayranım ona” diyor. 1950’li yıllarda veya 60’larda oyunlar oynadınız, bir sürü temsillerde bulundunuz; o dönemde siyasetçilerin bir ilgisi var mıydı? Politikacılar, bakanlar, başbakanlar oyunlara gelir miydi ?

Vardı, gelirdi ve çok hoş bir şey vardı. Ülke sorunlarını yazardı yazarlarımız. Ve o oyunları yani Anadolu’nun sorunlarını, açlığı, tifoyu, ağaları, köylülerin ezilmişliğini hepsini tiyatroyla verdik. Yani “Orada bir köy var uzakta, o köy bizim köyümüzdür”ü biz sahneye çıkardık. “Görmesek”teyi değiştirdik. O operet havasından çıkarıp gerçek bir tiyatro haline geldi. Örnek vermek gerekiyorsa Yaşar Kemal’in *Teneke* isimli oyununu yani sıtmadan kırılan Adana’nın çeltik tarlalarında perişan olan o köylünün dramını, ağalarla, sularla boğuşan o insanların dramı... ve kapımıza birdenbire insanlar geldi sivil polisler. “Bilet alırsanız işinizden olursunuz” diye. Daha o günden biz muhalif olduk. O gün iktidarda düşünün.

Hangi yıllardı?

66-69.

Demirel iktidarı, Adalet Partisi.

Evet.

50’lerde peki?

50’lerde çok eğlenceliydi durum. Adnan Menderes iktidarda, İnönü cumhurbaşkanı. İnönü müthiş bir adamdı, Celal Bayar da öyle. Her oyunumuzu seyrettikten sonra kulise gelirlerdi, tebrik ederlerdi. Daha sonra da öyle. Yani bizim Gülriz Sururi, Engin Cezzar Tiyatrosu zamanında da Süleyman Demirel de dahil. Ecevit’le şahsi dostluğumuz vardı o başka. Yani o günün iktidarları tiyatroya gelirlerdi.

(...)

Peki, bugünün siyasetçilerinin sanata yaklaşımını nasıl buluyorsunuz muhalefetiyle iktidarıyla.

Bir defa tiyatroyu sevmiyorlar. İstemiyorlar ters düşüyor. Yani politikalarına ters. Gerçi kendileri sahneye çıkmışlar falan.

Sanata bakış, tiyatroya bakış çok pozitif değil diyorsunuz.

Evet. Devlet Tiyatrosu'nu yok etmeye kalkmak, Şehir Tiyatrosu'nu yok etmeye kalkmak. İşte dediğim gibi halka eziyettir.

Başkanlık sistemine nasıl bakıyorsunuz?

Bakmak istemiyorum. Amerika'da başkanlık sisteminde nasıl yaşadığını biliyorsunuz. Türkiye'nin bünyesi başkanlık sistemini kaldıramaz. Olamaz böyle bir şey. Padişahlık gelse daha iyi. Ne farkı var ki?

Başkanın denetleneceği senato, temsiller meclisi, iki ayrı meclis kurulsa...

Ama şu anda adaletimizin halini görüyorsunuz, kimsenin kimseyi denetlediği yok. Denetlenenler denetlenmeye başlıyor, içeriye atılıyor ya da üç gün sonra öldürülüyor.

Peki İstanbul... Siz bin dokuz yüz yirmi dokuz doğumlusunuz yanılmıyorsam; İstanbul'un uzun yıllarına tanıklık etmişsiniz. Moda'da, Nişantaşı'nda, Gümüşsuyu'nda, Kalamış'ta oturdunuz. Şimdiki İstanbul'a bakınca neler düşünüyorsunuz? İstanbul'un kaybolduğunu mu yoksa yenileştiğini mi, nasıl bir düşünceniz var?

Ben şöyle söyleyeyim eskiden çok ünlü Alman adını unutuyorum şehir mimarı geliyor. Çok ünlü dünya çapında. O geldiği zaman çok güzel bir şehir planı yapıyor. Onu tatbik etmemeleri çok büyük hata olmuş. Yani bence İstanbul'a dokunmayıp, İstanbul anıt şehir olarak kalıp yeni İstanbullar yapmalıydılar. Nitekim bugün yapıyor ama İstanbul bittikten sonra. İşte yok Ataşehir yok bilmem ne ile başlamış hikâyeler var. Daha bir sürü şey. Ama bu böyle olmayacaktı. Küçük İstanbullar olabilirdi çevrede; burası anıt şehir olarak. Hem karşı yaka hem bu yaka olduğu gibi kalmalıydı.

(...)

Bakalım seçimler arka arkaya gelecek 2014-2015-2016. Türkiye bu seçimlerle kendi tercihlerini belirleyecek ve ondan sonra nasıl bir tablo oluşacak hep birlikte göreceğiz.

Evet, öyle veya böyle zor yıllar bekliyor. Ama o yıllar çok daha iyi olacak ülkemiz için diye düşünüyorum.

Evet, peki efendim ben çok teþekkür ederim süremizin sonuna geldik. Umarım siz de bu röportajdan bu programdan memnun olmuşsunuzdur.
Çoook çok teþekkür ederim.

Skytürk, 8 Mart 2013

Ustalara Saygı Gecesi'nde çok değerli isimlerden güzellemeler...

Aydın Engin

Ben 43 yıl sonra, hesapladım tam 43 yıl sonra bir tiyatrodaki seyirci koltuğunda değil sahnenin üstündeyim. Çok hoş bir duygu. Salon dolu, bu daha hoş bir duygu. Eğer tanıyanlarınız varsa beni, gazeteci olarak tanıyor sunuz. Oysa ben bir zamanlar ciddi ciddi bir tiyatrocu idim, 10 yıl bu mesleği yaptım. Yetenekleri sınırlı, gelecek vaat eden bir yazar diye söz edilirdi benden. Gülenleri tanıyorum, sonra konuşacağım. Ben buraya koşarak geldim, lafı iki etmeden. Şu yüzden: 10 yıllık tiyatro yaşamımda ustalarım oldu benim.

40 yıl sonra geriye dönüp baktığınız zaman ayıklamaya başlıyorsunuz; bu da ustamdı, ondan da bir şey öğrendim diyorsunuz. Ama sonunda üçe indirdim. Bir tanesi Haldun Taner'di. Sahiden ustamdı. Kısa bozuk cümleler kullanmayı öğretti. Samimi yazmayı öğretti. Bir öğüdü hâlâ kulağымda küpedir: "Eğer aşkla ilgili bir şey yazacaksan, sevgilinle konuşur gibi yaz" demişti. Ben de öyle yazmaya çalıştım hep. Ustamdı, minnet borçluyum. İkincisi hemen hemen akranımdı ama yine de ustamdı: Tuncel Kurtiz. Bir de Türk tiyatrosunun altın çağının, en güzel döneminin en güzel kadını ve en iyi oyuncularından Gülriz Sururi.

Bakın, sıradan övgüler benden uzak olsun. Gülriz Hanım sizden de uzak olsun sıradan övgüler. Sabrınızı zorlamak pahasına bir şey söylemek istiyorum: Sururi ailesi, babalarıyla, kadınlarıyla, gelinleriyle koca bir aile geleneksel olarak Türkiye'de ortaoyunundan sahneye aktarılmış olan, metne kısmen bağlı bir tiyatro kuşağının oyuncularını, yöneticilerini, rejisörleriydi, oyuncularındı. Dolayısıyla yeri geldiğinde tuluat yapmaktan, doğaçlama yapmaktan kaçınmayan bir kuşaktı.

O kuşağın en genç temsilcisi doğal olarak öyle bir gelenek-

ten gelmesine rağmen tanıdığım en disiplinli oyuncuydu. Bu belki teknik bir şey, çok önemsemeyebilirsiniz belki meslekten değilseniz ya da mesleğe yakın değilseniz. Çok önemli bir nokta bu aslında.

Bir film, bir fotoğraf muhtemelen defalarca çoğaltılabilir. Poster olur, fotoğraf olur. Ama tiyatro oyunu bir defa olur. Yazar bir defa yazar, dekorcu bir defa dekor yapar, rejisör bir defa oyun ortaya koyar. Ama oyuncu her gece yeni bir tablo yapar gibi yeniden yapar işini. Ben Gülriz Sururi ile ilk tanıştığım yıllarda seyircinin fark etmeyeceği kadar, seyircinin o günkü ruh haline göre, o günkü durumuna göre, çok küçük oyunlarla ama büyük bir disiplinle oyunculuğun ne olduğunu ve ne olması gerektiğini ondan öğrendim.

Ustam derken bundan bahsediyorum. Çok iyi ifade edemedim söylediğimi, en iyisi ben bunu bir fırsat bulup yazayım. Ama şunu söylemek istiyorum: Tiyatronun en güzel döneminde, en güzel gözlü, en güzel kadın oyuncusu; pek çok akranımın ifade edemediği gizli aşkı Gülriz Sururi ile yan yana oturuyorum. Ve Engin Abimin gözlerinin içine bakarak nihayet aşkımı ilan ediyorum. Teşekkürler.

Ayşe Kulin

Sanırım 80'lerin başı. Ben o zamanki “seviyeli birlikteliğim”le birlikte Bodrum'dayım. Torba'dan Gölköy'e doğru, o sahilden yara yara gidiyoruz. Ama biraz yükselmişiz, yani deniz daha aşağıda. O araba kullanıyor, ben de yanında oturuyorum.

Sağ tarafta, aşağıda bir şey gördüm. Ve mevsim ya başı ya sonu, pek kimseler yok, sakın bir zamanı Bodrum'un. Bir şey var orada dedim, orada bir şey var, tanrıça mı desem, tarif etmesi çok zor. Sanki başka bir gezegenden oraya düşmüş. Sanki yontulmuş, bir kere. Kalçalar... saçlar... bikini giyiyor. Nefertiti mi, Kleopatra mı, bir dekor mu o nedir? Dedim ki, orada bir şey var. Baktı, “O Gülriz” dedi. Ben heyecandan öleceğim. Çünkü Gülriz –sakın o iki kitaptan sonra yanlış anlamayın– benim lisedeyken, son sınıftayken seyretmişim *İrma*'da, o günden beri aşkım. Koptum. Ama bir aşkım daha var, çünkü o sıralarda gene ben son sınıftayken Engin Şehir Tiyatroları'nda o saçlarını platine boyamış Hamlet'i oynuyordu, ona da âşığım. Ben çok heyecanlandım, “Sen tanıyor musun?” dedim. “Evet tanıyorum, istersen tanıştırayım” dedi.

Ve biz herhalde o günün sonunda onların evine gittik. Yeni taşınıyordunuz, böyle Halikarnas'a doğru giden yolun üzerindeki sokaklarda bir ev. Avluya eşyalar yığılmış, bir telaş var, oturmamış ev. Tabii sahneden tanıyorum, aşağı yukarı bütün oyunlarını

da biliyorum ama tanışmak ayrı bir şey. Biz tekneyle çıkacağız, bir hafta sonu geçirip sonra döneceğiz. Bizi davet ettiler, birkaç gün sonra gelin içki içelim diye. Biz birkaç gün sonra döndük ve evlerine içki içmek üzere gittik. Ben kapıyı açtım, “Yanlış bir eve geldik herhalde” dedim. Tam çıkıyordum, Gülriz’i gördüm. Çünkü o bomboş avlu, içindeki hiçbir şey yok. Her taraftan sardunyalar sarkıyor. O ağaçları iki gün içinde nasıl koydu da büyüttü? Ağaçlar, mumlar, yastıklar... Gülriz bir doğal dekoratördür. O tül-leri alır, çaylara batırır, bir sopanın üstüne atar, bir anda perde olur, onlar.

Ben Gülriz’in tüm evlerini gördüm sayılır. Hayatımda gördüğüm, en güzel döşenmiş, en sıcak evler. Hiçbir iddiası olmayıp nefis olan evler. Hakikaten doğuştan bir dekoratör ruhu var. Dokunduğu yeri bir cennete çeviriyor. Oyuncululuğunu bu kadar insanın arasında utanırım sözünü etmeye. Hem ben tiyatrodan da gelmiyorum. Aşçıdır... Onun otlu peyniri, onun domatesli pilavı, denizden çıkan her mahlukata yaptığı muamele... O ayrı bir şey. Şifacıdır. Bütün otları toplar, her bir otun neye yaradığını bilir. O sırlarını da, o kadar iyi ve cömerttir ki herkesle paylaşır. Yüzüne otlar, bir şeyler... Müthiş bir şifacıdır. Terzidir, biliyor musunuz? Yazar olduğunu biliyorsunuz ama bunu bilmezsiniz. Üstünde gördüğünüz güzel elbiselerin çoğunu kendi dikmiştir.

Gülriz inanılmaz iyi bir eştir. Cefakâr, fedakâr... Aortu patladığı zaman Engin’in etrafında olmasaydı belki de ölmüştü. Hakikaten öngörüsüyle, titizliğiyle hayatını kurtardı Engin’in... Gülriz çok iyi bir annedir. Bir kadının kendi doğurduğu çocuklara annelik etmesinde hiçbir özel taraf yok. O bir tabiat kanunu. Bir kadının kendi doğurmadığı çocuklara vakit, sevgi ve ilgi ayırmasından büyük bir annelik olabilir mi? Gülriz! Gülriz çok iyi bir dosttur, sadıktır, Engin’e olduğu kadar Atatürk’e de sadıktır.

Üç şey söylemek istiyorum: Güzel, samimi, mükemmel. Bu üç sözcük sıfat olmaktan çıkıp Gülriz’de bir hayat tarzına dönüşmüştür. Seni seviyorum diyeceğim ama o iki kitaptan sonra cesaret edemiyorum. Ama gözlerime bak anla lütfen. Teşekkür ediyorum.

Demet Taner

Bu ülkeyi görsel olarak güzelleştiren, tarihi anıtlar, estetik güzellikler varsa; bir toplumu güzelleştiren, yaptıklarıyla güzel şeyler yapan ve bizi zenginleştiren insanlar vardır. İşte Gülriz Sururi bizi zenginleştiren, güzelleştiren o insanlardan biridir.

Ben onu yıllarca önce Muammer Karaca topluluğunun bir oyununda izlemiştim. O zaman sadece aklımda sahneye çok yakışan zarif silueti kalmıştı. Daha sonra onu Küçük Sahne’de çok değerli oyunlarda da izledim. *Sokak Kızı İrma*’da sahnedeki duruşuyla, güzelliğiyle göz kamaştırıyordu. Ama belleğimde ona özel bir yer ayırmam *Keşanlı* ile oldu. O oyunda unutulmaz bir şeyler oluyor ve Gülriz adeta kendi içinden tekrar doğuyordu. Sahnede bize özgü, halktan biri olarak görüldüğünde, oyunculuğu ve zarafetiyle o oyunun içeriğine inanılmaz şeyler katıyor, kendini de rolünü de ölümsüzleştiriyordu. O oyunda kimler yoktu ki...

Birkaç yıl önce o güzelim Tepebaşı Dram Tiyatrosu’nda Amerika’dan yeni gelmiş, saçları sarı, sarışın bir Hamlet izlemiştik ve alkışlamıştık. Aynı Hamlet, Engin Cezzar, birkaç yıl sonra saçları ustura ile kazınmış, başında kasketi ile *Keşanlı* oluyor ve Mengü Ertel’in çizgileriyle belleğimize yerleşiyordu. Bir Semüha Berksoy, bir Genco Erkal, Ali ve Çetin İpekkaya, Mehmet Akan ve daha niceleri. İşte böyle bir kadroyla ve Yalçın Tura’nın müziğiyle Haldun Taner’in ölmez eseri Türk tiyatro dünyasına bir kuyruklu yıldız gibi düşüyordu.

1970’li yılların başında ben yine Gülriz Sururi ve Engin Cezzar’dan *Keşanlı*’yı yine bu kez Şehir Tiyatroları’nda izledim. Ar-

tık bu sefer yanımda Haldun Taner de vardı. Gülriz Sururi her oynadığı oyunla her gün yeniden doğuyor. *Zilli Zarife*'de, *Teneke*'de, *Kabare*'de, *Kaldırım Serçesi*'nde unutulmaz kompozisyonlar çiziyordu. Bana göre Gülriz Sururi bir fenomendir. Bu fenomenin unsurları tabii ki aileden gelme sanatçı genleri olduğu kadar onu yaşam ustası yapan karakteridir de. Her yaptığı işi çok iyi yapan, mükemmeli arayan bir karakter. Ve aklıyla, sezgiyle yaptığı işi gerçekleştirebilen, azimle ve kararlılıkla gerçekleştirebilen biri. İsterse televizyonda bir program yapsın, ya da onunla televizyonda yapılmış bir söyleşi olsun, daima kendine ait bir çizgisi olan, tavrı olan inanılmaz biri. Anılarını yazdığı kitaplarda ise kendini olduğu gibi elevermekten çekinmeyen çok iyi bir yazar, çok güçlü bir karakter.

Bana göre Gülriz Sururi unutulmayacak bir Cumhuriyet kızıdır da aynı zamanda. Kendi fikirleri olan, o fikirlerden asla ödün vermeyen, o fikirler için ön saflarda yürüyen bir düşünce ve inanç insanıdır da aynı zamanda. Ve sadece sanatıyla değil, bu düşünceler ve inançlarla da Cumhuriyet tarihindeki yerini alacaktır. Her insanın hayatında çok zor anlar vardır. Sevdiği birini kaybetmek de işte böyle çok zor bir andır. İşte böyle zamanlarda gösterilen dostluk asla unutulmaz. Gülriz Sururi işte öyle zor bir anda benim özel yaşamıma da girmiştir.

Onun saygı duyduğum bir başka özelliği de Engin Cezzar'la olan birlikteliğidir. Başlangıcından bugüne kadar birbirlerinden hiç kopamadan, kopmadan, bütün zorluklara göğüs gererek bugünlere kadar gelmişlerdir. Hastalıklarla da mücadele ettikleri zaman hep öyle el ele, yan yana... Sevgili Gülriz, sevgili Engin... Sizlere daha nice sağlıklı ve sanat dolu yıllar diliyorum. Sizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.

Göksel Kortay

Gülriz'in az önceden beri anlatılmakta olan tiyatro yaşamına ben de çok yakından tanık oldum. Her zaman hayranlıkla izledim. Hem kendisini, kişiliğini, güzelliğini, bilgisini birikimini hem de sahne üzerindeki gücünü. Her zaman sahne üzerinde büyük bir hayranlıkla, büyük bir beğeniyle... Burada sözü edilen bütün oyunların hepsini ben gördüm, ne mutlu bana. *Ben Bir Fotoğraf Makinesiyim* ile başladım, hepsini görme gururunu yaşadım. Her birinde ayrı ayrı müthiş karakterler yarattı Gülriz. Ve onların hepsini büyük bir şevkle alkışladık bugüne kadar. Gerçekten

Türk tiyatrosuna altın harflerle adını yazdırmış, büyük bir damga vurmuş, müthiş bir sanatçıdır Gülriz.

Ne mutlu ki böyle bir sanatçı Türkiye'ye nasip oldu. Onun sofrası da müthiş zariftir, şıktır, müthiş lezzetlidir. Eli çok lezzetlidir. Evinde müthiş bir ev sahibesidir. Çok sevgili bir dost, çok zarif bir İstanbul hanımefendisi ve sevgili eşi Engin de benim sınıf arkadaşım. Engin ile birlikte daha nice nice muhteşem yıllar diliyorum. Evet şimdi hatırladım! Bir göremediğim var: *Fosforlu Cevriye*. Bir türlü Ankara'ya gidip göremedim.

Her zaman Türk tiyatrosunun büyük yıldızı Gülriz'i, bol alkışlarla, büyük bir saygıyla, umarım izlemeye devam edeceğiz.

Gülşen Tuncer

Ben heyecanlanacağımı bildiğim için dersime çalışıp geldim. Sanatın hangi dalında çalışırsanız çalışın, ister alaylı ister okullu olun, değişmeyen tek şey illaki iyi bir ustanın çıraklığından geçmenizdir. Bu gereklidir. Ya bu ustayla beraber çalışırsınız, yahut uzaktan onu model alırsınız. Birebir çalışma bir çırağa çok şey katar.

Ben yetişirken ülkemizin yetiştirdiği çok önemli ustalardan eğitimimi almak, ama ulusal tiyatromuzun üç efsane oyuncusunun eğitiminden geçmek, tiyatro perisinin bana çok büyük, pa-

ha biçilmez bir armağanıdır diye düşündüm. Bu üç dev sanatçının yakınında bile olmak bir şanstır. Onlardan biri de Gülriz Sururi'dir, o gerçek bir tiyatro insanıdır. Her şeyiyle; zekâsı, yeteneği, bilgisi, birikimi... her şeyiyle gerçek bir ustadır. Konservatuvarı bitirdiğim yıl Gülriz Sururi-Engin Cezzar Tiyatrosu'ndan Haldun Taner'in *Zilli Zarife*'si için çağrı aldım. Sosyete evinin varoluşçu bunalımlı kızı Perizat rolüydü.

Allahım, ne zor bir iş. Bir kâbus gibi, hâlâ hatırlıyorum. Tiyatro salonuna geldiğim zaman bu tiyatronun oyuncularını ve en ön sırada da Elhamra Tiyatrosu'nun matinee suare paylaştığımız İstanbul Tiyatrosu'nun değerli oyuncularını: Ali Sururi, Alev Sururi, Lütfullah Sururi, Celal Sururi, Şükran Hanım, tam kadro tiyatroya gelen bu yeni kızı görmeye gelmişler. Şimdi bile şaşıyorum onları görünce nasıl oldu da geri kaçmadım diye... Konservatuvar ve profesyonel tiyatro yüzme havuzu ve okyanus gibidir, ikisinde de yüzülür ama iş çok farklıdır aslında. İşte o okyanusta boğulmadan suyun üzerinde kalmamı Gülriz Hanım'ın eğitimine borçluyum. *Zilli Zarife*, *Teneke*, *Ben Bir Kadıncım*, *Kurban* oyunları, provalar, turneler...

Antrede nasıl beklenir, makyaj nasıl yapılır, gala prömiyer nedir, kulis turne terbiyesi... Bütün bunların yanı sıra özel hayatta makyaj, giyim kuşam, davranış biçimi... Her şey. Gülriz Sururi zarafeti, şıklığı, özeni, görgüsü, her şeyiyle bir yaşam us-

tasıdır benim için. O kadar hassas ve dikkatliydi ki, bu çömez kızı –onlar o sıra Gümüşsuyu’nda oturuyorlardı Engin Abi ile– oyundan sonra her gece Zincirlikuyu’ya arabalarıyla bırakacak kadar korumacıydılar. Özel yaşantımda, toylukla, bilgisizlikle, deneyimsizlik ve acemiliklerle yaptığım hatalarda beni ezmeden uyardı, yol gösterdi. Sırlarımı hep onunla paylaştım. Hep, milim şaşmadan onu hep izledim. Bana işaretlerini anlamaya çalıştım.

Turnelerimiz bir etnografi ve arkeoloji kursu gibiydi. Antik kentler, müzeler, eski çarşılar... Turne gecelerinde onun güzel sesiyle hep çamdan sakız akardı. Türkülü şarkılı ama illaki düzeyli, düzenli, seviyeli ziyafetler... Tiyatrocu olmayı, yani adam gibi tiyatrocu olmayı eğer biraz olsun yapabiliyorsam, ondan öğrendim. Sonra Marmara Üniversitesi, İTÜ, Sadri Alışık Kültür Merkezi’nde öğrencilerime ondan öğrendiklerimi hep aktardım. Ne verdimse, ondan aldıklarımı. Onun insan olarak yapısal yüksekliği, naturasının sağlamlığının yanı sıra gerçekten Cumhuriyet değerleriyle biçimlenmiş kişiliği benim neferim oldu. Sanırım çömez kızın onu ve Engin Ağabeyini ne çok sevdiğinin farkındadırlar.

Ona karşı minnetle dolu yüreğimi, menekşelerden bir demetle sunmak istiyorum. Bu menekşeleri ben 45 yıl önce toplamıştım Elhamra Tiyatrosu’nda... Ama hiç solmadılar. Sanırım hiç solmayacaklar.

Meral Çetinkaya

Yani ben konuşamam zaten. Çok duygulandım, ne yapacağız şimdi bilmiyorum? Gülriz Hanım için Faruk Bey bana telefon edip “Gelir misiniz?” deyince, “Tabii ki uygun olursam giderim” diye düşündüm. “Ama konuşamam” dedim Faruk Bey’e. “Konuşamam.” Gülüyor zaten oradan hocam. Ama ben çok şanslı bir insanım, bugün burada nasıl bulunuyorum?

Bütün bu çok seçkin insanlar arasında ve Gülriz Hanım’ın yanında yani... Ay Gülriz Hanım vallahi öleceğim sevinçten. Ben Sururi ailesini Elhamra’da sinemada, tiyatroda görme şansına eriştim. Hakikaten ben buradan onlara tiyatro adına saygı ve selam sizin şahsıruzda göndermek isterim. Çok önemli bu anılar, kişiler... Ben Gülriz Hanım’ı sahnede gördüm, komedide gördüm, müzikalde gördüm. Engin Bey’le kendi kurdukları tiyatroda gördüm. İşte *Othello*’lar, bir dolu güzellikler...

Sonra tabii zarafet her zaman her yerde, her daim o zarafet bana güzel duyu ne demektir onları öğretti. Yani çok önemli bir şey, kaybolan bir şey gibi geliyor güzel duyu. Sonra *Keşanlı Ali*'nin televizyon çekimlerinde beni de aldılar aralarına eksik olmasınlar. O kalabalıkta bir rolüm oldu. Başladıktan sonra ikinci bir rolüm oldu. Gülriz Hanım, kendine ait olan rahmetli Bülent Erbaşar'ın yaptığı giysisini bana o rol için verdi. Yani inanılmaz bir şey. Gülriz Hanım'ın giydiği, Bülent'in yaptığı o elbiseyi giyerek, nasıl olduysa...

Ondan sonra 23 yıl oldu. Oyunlar çok eski ama televizyonlar öyle eski değil. Yani 23 yıl çok yeni, 23 yıl. Dün gibi, sonra *Kaldırım Serçesi*... Yani burada bir şey konuşamayacağımı bilerek buraya geldim. Faruk Bey'e dedim ki: "Bir tek cümle edebilme-ye çalışacağım." O şu cümle; Uğur Bey de çaldı benden. Tabii öyle söylemeyeceğim ama bu duruş o kadar, o kadar önemliydi ki. Beni aldı götürdü Gülriz Hanım bu duruşlarıyla. Kürsünün üstünde, şurada, her yerde önde var oluşu çok örnek. Ne kadar genç, güzel, ileri bir insan. Bu saygımı dile getirmek istedim...

Nükhet İpekçi İzet

Gülriz Sururi adının çağrışımı, hepimiz için "kadim sanatçı" olabilir. Benim için o, ayrıca "kadim anne baba dostu", "kadim komşu"...

Bu komşuluk ilişkisi boyunca evine, bahçesine, ormana, denize, kıyıya, bütün çevreye sahip çıkan bir yeryüzü insanını izleme talihim oldu.

Onu sahnede alkışlayanlardan farklı olarak, tam yanı başından, balkondan, kıyıda, evinin arka duvarından sessizce, kendi kendime alkışlama talihim oldu.

Her yaz mutlaka damağınızı şenlendirdi. Büyük, şatafatlı bir davete katılanlardan farklı olarak, hüzünlü bir akşamda balkonda otururken usulca gelen, resim gibi bir tabak, çok şık düzenlenmiş bir tepsi, müthiş bir Gülriz Hanım lezzeti yaşattı, müthiş bir sofraya şenliği yarattı.

Onun kendine has yürüyüşüyle, üzerindeki harika renklerle, sanki çiçek açmış bir narin dal gibi geçip gidişi, etrafınızdaki begonvilleri, yaseminleri, en güzel Bodrum çiçeklerini bir an için uzaklaştırır, gözünüz ona kayar. Miyop gözlerimle denizde yüzerken ve pek kimseleri ayırt edemezken onu uzaklardan bile olsa hep parlak bir ışın gibi seçebildim. Ona baktıkça şu yeryüzünde, birbirini izleyen biz insanlara, ne kadar ehemmiyet verdiğini, nasıl ihtimam gösterdiğini görüp anladım: Onun sahnesi her yer. Seyircisi, herkes.

Şu son yıllarda, birdenbire çok farklı düşünebildiğimiz, farklı taraflara savrulduğumuz siyasi alanlarda, hiç anlaşılmazsak da, köklü bir dostluğun, bir yakınlığın, hiç zedelenmeden sürdürülebileceğini, "karşıt zıt küs" olmak gerekmediğini görme talihim oldu.

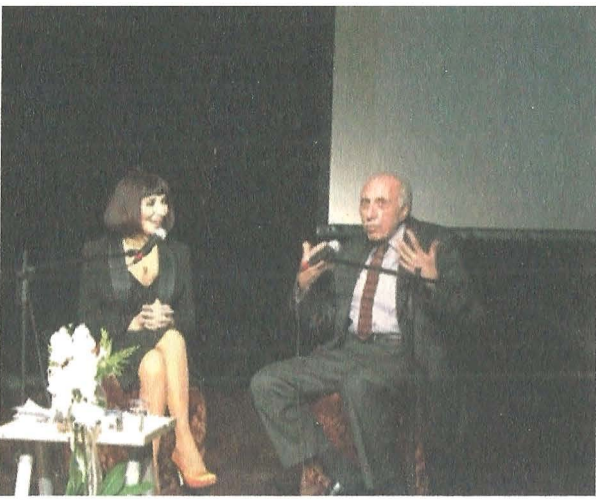
Gülriz Hanım ve Engin Bey bütünlüğüne, bir büyük aşkın, yıllar içinde nasıl bir boyuta taşınabileceğine tanık olmanın, böyle bir bağı yakından izlemenin de bir talih olduğunu düşünüyorum.

O meşhur Gülriz Hanım mesafesini hafifçe aşip, ruhlarımızın birbirine iyice değdiğini hissettiğim anları, çok değerli anlar olarak hep içimde saklayacağım.

Selçuk Erez

Gülriz, ben bu toplantıyı hiç beğenmedim. Sırf senden bahsedenden, seni anlatan bir toplantıya geleceğimi sanıyordum, bir de baktım ki ne göreyim, âşıklar gecesine gelmişiz. Kimisi açık, erkekçe söylüyor, kimisi de laf arasına sıkıştırıyor. Ne kadar çok âşışın varmış, bağlamaları eksik! Şimdi bunlara ne için kızdığımı belki de anlar gibi olacaksınız, çünkü hepsi benim rakibim.

Sana esasında ben açıkça aşkını ilan etmek istedim, ama arkasından niçin sevdiğimi de söyleyecektim. Bir kere çok güzel bir kadınsın, ondan beğeniyorum. Ondan seviyorum. İkincisi... Bu yetmiyormuş gibi, çok zeki bir insansın. Bu ikisi yeter de ar-

tar bile ama sende fazlası var. Tiyatroya bayılıyorum ve tiyatronun memleketimiz için ne kadar önemli bir sanat dalı olduğunu farkındayım. Memleketimde tiyatrodan bahsedince akla gelen ilk isimlerden birisin. Ülkemin bu sanat dalını nasıl yücelttin? Oyununla, hocalığınla ve sahneye koyduğun eserlerinle... Ve devam da ediyor.

Bir an için düşündün mü? Tiyatrocu olmasaydın ne olurdu? Ne mi olurdu? Senin aslında çok iyi bir yazar olduğunu hepimiz çok iyi anlardık. Mesela *Kıldan İnce Kılıçtan Keskince...* Orada öyle bölümler var ki... Niçin lise ve ortaokul edebiyat kitaplarında örnek olarak verilmez diye düşünür dururum. Mesela bu kitapta Halikarnas Balıkçısı'nın mezarlık sahnesini ben edebi açıdan bu kadar güzel anlatan başka kimseye rastlamadım. Lise kitaplarında buna yer vermeli, bu çok güzeldir, edebiyattır. Başka anı kitapları var, *Biz Kadınlar* var, *Seni Seviyorum* isimli bir romanın var. Bu kadar kitabı yazmış olan bir insanın aynı zamanda edebiyatta da yeri var.

Sonra sesin de çok güzel... biraz evvel izledik, daha önce de izlemiştik. *Kabare*'de ne diyorsun? "Fena haberleri unut" diyorsun. Sonra kalbine su serpiyorsun. Kırk yılda bir fena haber geliyorsa unuturuz, kalbimize de su serperiz. Ama fena haber her Allah'ın günü, sabah-öğle-akşam geliyorsa; her taraftan yağıyorsa nasıl unuturuz? Sen unutmayanlardansın.

"Aman ne güzel, ne güzel ilerliyoruz, geliyoruz, bunlardan daha da yapın lütfen, demokrasimizi daha da ilerletin" diyenlerden değilsin. Kalkıyorsun mertçe ağzını açıp olumsuz gelişmelere kar-

şı gayet mertçe konuşuyorsun. Düşüncelerini salonlarda da söylemiyorsun, dışarıda söylüyorsun, öncü oluyorsun. Ve hatta ey-lemelerde bazı deklarasyonları da kaleme alıyorsun. Ben seni aslında güzelliğin yanında, tiyatroculuğun yanında, zekân yanında bu mert duruşun nedeniyle feci halde seviyorum Gülriz.

Selim İleri

Gülriz Sururi'nin tiyatroyu bıraktığı ben hiçbir zaman düşünmüyorum. Ömrümün birçok kısmında onun oyunlarını tekrar tekrar, kendi kendimeyken izliyorum. Sahne sahne, her oyununda hatırladığım bir Gülriz Sururi'dir benim için Gülriz Sururi.

İlk onu Küçük Sahne'de *Ben Bir Fotoğraf Makinasıyım* adlı bir oyunda izlemiştim. Sonradan *Kabare*'de oyunun başka bir versiyonunu, aslını canlandırdı Gülriz Sururi ve Engin Cezzar. İki biraz uyarlanmış bir oyundu, ama sonu son derece hüznümlü bir sözülle bitiyordu Gülriz'in. Tiyatrodaki insanlar sadece alkışlanmışlardı, çok başarılı bir oyunculuktu. Bense Gülriz'in o sözünden yola çıkarak acıklı bir şeyler yazma ihtiyacı duymuştum, yazar olma ihtiyacı duymuştum. Sonradan bana hep "kederlerin yazarı" dediler, hep Gülriz Sururi'dir nedeni. Oradaki inanılmaz oyunculğu...

Uzun yıllar hemen hemen her oyununu izledim, sanırım kaçırdığım hiçbir oyunu yok Gülriz'in. Bizim gençlik yıllarımızda Engin Cezzar-Gülriz Sururi Tiyatrosu gerçekten çok önemli şeyler sahnelediler. O yasaklar dönemi içinde Nâzım Hikmet'i sahnelediler. Lise son sınıfta öğrenciydim ve bir Nâzım Hikmet oyununun sahnede canlandırılması bizim nesil için sanıyorum ki en unutulmayacak anılardan biridir. Gerçekten o çağın koşulları düşünülecek olursa gerçekten zor şartlar içinde Gülriz Sururi-Engin Cezzar Tiyatrosu bunu gerçekleştirmişti.

Arada tabii yıllarca hayranlıkla izledim ama ne Engin Bey'i ne Gülriz Hanım'ı hiç tanımadığım yıllar var. Sonra tabii Türkiye'nin yine çok sık rastlanan, huzursuz, karanlık dönemlerinden birinde *Kaldırım Serçesi* oyununun provalarına ortak bir dostumuz, rahmetli Bülent Erbaşı'nın davetiyle gitmiştim. Herhalde mutlaka Gülriz'den izin almıştı, çünkü dışarıdan başka türlü insan giremezdi. O *Kaldırım Serçesi*'ne gidişim ve tanışmamız, hayranlığımı söyleyişim ama sevgili Gülriz'den gelen candan yakınlık bugüne kadar hiç bitmemesini istediğim müthiş bir yakınlığın, dostluğun başlangıcı oldu. Bütün provalara gitmeye başlamıştım artık.

12 Eylül'ün son derece huzursuz günleri içerisinde orada yaratmış oldukları dinamizm ve belli bir medeniyete, uygarlığa davet eden bir oyun Édith Piaf'ın yaşamöyküsü belki ama, ayrı zamanda siyasi iletisi olan da bir oyundu. Birçok huzursuz insana sanıyorum ki oyun çok gönül mutluluğu verdi. Yine belleğim yanıltmıyorsa, 30 küsur defa izledim *Kaldırım Serçesi*'ni. Dostluğumuz o günden bu yana aralıksız sürdü. Şu da benim için çok önemli. *Kaldırım Serçesi*'nin son dönemlerinde üst üste her akşam giderdim, abonesi olmuştum. Bir de koltuğum vardı beni bekleyen. Eski Şan Sineması'nda son bir oyun oynanacak. Gülriz artık oynamaktan vazgeçmiş. Şan Sineması'nda son bir defa oynadı. Türkiye çok sevdiğimiz anayurdumuz ama ne yazık ki sanat olayları konusunda çok zengin bir ülke değil. O son gecede hayatımda yazar olmaya çalışmış bir insan olarak en unutamadığım, bende sanat duyusunu en yüksek hissettiren kişilerden birisidir. Çünkü sonunda oyunun baş aktresi, Édith Piaf'ı canlandıran Gülriz Sururi sahnede selama çıktığı vakit artık Édith Piaf kılığını bırakıp birdenbire başından peruğu çıkarmış ve kendi olmuştu. Belki aranızda buna şahit olmuş olanlarınız vardı. Bunu izlemek çok az kişiye nasip olabilecek bir şeydi.

Ve tekrar şuraya bağlayacağım sözü uzatmadan: Yaşamım boyunca iyi ki tanıdım. İyi ki bazen evine gittim, iyi ki bazen yemek yeme fırsatını buldum. Zaman zaman Boğaziçi'nde yürüyüşler yap-

tiğımız ve bana yalnızca yaşamın güzelliğini sunmuş olan, yaşama isteği uyandırmış olan, en âciz anımda bile hiç belli etmeden beni tekrar yaşama döndüren Gülriz Sururi'ye çok teşekkür ediyorum.

Üstün Akmen

Efendim ben buraya kadar hiç korkmadan geldim. Engin Abi'nin gözlerinin içine baka baka ben de aşkıyı itiraf edeceğim artık. Aynı mahallede oturuyoruz, bir gün rastlar, dayak yerim falan korkusuyla gizli bir şekilde itiraf edeceğim. Heyecandan böyle olacağını biliyordum; izin verirsiniz birkaç not aldım onları okumak istiyorum Gülriz Sururi hakkında. Çünkü hem Gülriz Sururi'nin huzurunda hem de sizlerin huzurunda rezil olmak istemedim doğrusu.

Efendim gerek Aydın Engin'in gerek Attila Özdemiroğlu'nun ve Selçuk Bey'in söylediği gibi, Gülriz Sururi âşık olmaya değer bir kadındır, bu bir kere büyük bir gerçek. Diğer taraftan profesyonel anlamda oyunculuk; kendi özlemlerini, kendi varlığını anlamlama biçimi oluşturuyorsa, bunu da yetenek olanak veriyorsa oyuncu Gülriz Sururi'nin hiç kuşkunuz olmasın bunlardan doğduğunu söylemek istiyorum.

Gülriz Sururi kendini ifade etmek için özlemlerini, kaygılarını toplumumuzla ve dünya ile ilgili sevinçlerini seçmiştir. O nedenle ki onun insanı insan yapan bütün değerleri elittir. Ben ona âşık olanlardanım, âşık oladurayım ama o tiyatroya âşıktır. Âşıktır ve tiyatroya göbeğinden bağlıdır. Tiyatro aşkıyı, yaşamı çoğaltır, tutkuyla sağlıtır. Tiyatro onun coğrafyasıdır.

Tepeden tırnağa bütün vücut yapısı da, sahnede temsil ettiği karakterin parçası olduğunu da, eylemin belirli anlarında yüzünün, ellerinin, gözlerinin, saçlarının, parmaklarının, ayaklarının, sırtının herhangi sözlü bir anlatımdan daha etkili ve verimli olduğunu da, sanat eserinin değerinin estetik kuramlardan değil sanatçı ile yığınlar arasında kurulu ilişkilerden geçtiğini de çok iyi bilir. Bilmesinden kaynaklanan istek uğruna bedel ödenmeye ve acı çekmeye amirdir. Tam acı çekerken yorgunluk gibi birtakım insana ait zaafı kendi içinde tepetaklak ediverir. Alaşağı edilen zaafı ona güç verir, çalışma zevki verir, yaşama zevki verir.

Diğer taraftan Gülriz Sururi; her zaman gerçektir, gerçekçidir. Gerçekçi olduğundandır ki değerlerinin ardındaki emekte fevkalade saftır, her zaman sahicidir. Dolayısı ile o Mehmene Banu'dur, İrma'dır, Piaf'tır, Zeyno Bacı'dır, Destemona'dır, Zilli

Zarife'dir, Isabel'dir. *Hint Kumaşı*'nda dokuduğu dokuz karakterden her biridir.

Gülriiz Sururi her zaman kendisi gibidir. İzin verirseniz şunu da deyivereyim; Gülriiz Sururi alevin fosfora bağılı olması örneğı tiyatroya bağılıdır ve tiyatronun yıllardır parlamasını sağılamaktadır. Ben bir tiyatro eleştirmeniyim, dolayısıyla yalan söylememeliyim. Yani Engin Cezzar'dan dayak yemeyi göze alarak huzurlarınızda itiraf etmeliyim ki benim Gülriiz Sururi'ye olan aşkım sadece tiyatroya bağılı değildir.

Tuncel Kurtiz

Sevgili Gülriiz; sen bir tanrıçasın. Seni ilk kez Muzenides'in yönettiğı *Cam Kırıkları*'nda Laura rolüyle seyretmiştim... İnanılmaz bir oyun oynadın. Benim gördüğüm Gülriiz Sururi daima inanılmazdı. Kendi kurduğı tiyatrosunda *Tütün Yolu* oyununda tavşan dişli çirkin kızı oynadın. Kendi tiyatrosunda Güngör Dilmen'in *Midas'ın Kulakları*. *Canlı Maymun Lokantası*, *Othello*'nun Dezdemonası. İnanılmaz bir repertuar götürdünüz. Sevgili Engin Cezzar'la beraber, günün birinde Nâzım Hikmet'in ilk kez Türkiye'de oynanacak oyunu *Ferhat ile Şirin*'de yıllar sonra beni çağdırdın.

Ne mutlu bana ki sizlerle beraber oldum ve Behzat Baba'yı oynadım. Ne mutlu bana ki gene oynadım Murtaza Ağa'yı, gene ne mutlu bana ki daha sonra Fatih Tiyatrosu'nda beraber çalıştık. Bu

kadarmış, benden çok güzel bahsettin. Bütün anılarında her zaman şu kadarcık da olsa varım. Seni çok seviyorum, sevgili Gülriz. Sen benim tanrıçamsın. Yalnız benim değil, o güzel Türkiye-mizin tanrıçasısın. Ölmeyen bir sanatçı. Uzun bir ömür, sağlık ve nice başarılı prodüksiyonlar diliyorum. Seni çok seviyorum...

Yaşar Kemal

Gülriz tiyatronun içinde doğmuştur. Annesi büyük bir tiyatro sanatçısı, babası da çağının büyüklerindendi. Eşi Engin Cezzar da tiyatronun büyük ustasıdır. Birlikte ülkemize güzellikler, yenilikler getirdiler. Sahneledikleri oyunları sayamayacağım, onlar anca kitaplara sığar. Engin'in senaryolarını da unutmamak gerek.

Gülriz benden bir gün bir oyun istedi. Gülriz'le, Engin'le daha çok anımız vardır. Ona Cadılar Kraliçesi derdim, sen bir mucizesin derdim.

Bugün de diyorum ki Gülriz Sururi Türk tiyatrosuna ve sanat dünyasına bir armağandır.

Zeynep Miraç Özkartal

Bundan tam 15 yıl önce bu sahnede tanudım Gülriz'i. *Söyleyeceklerim Var*, onu sahnede seyrettiğim ilk ve tek oyundu. Anı kitabı *Kıldan İnce Kılıçtan Keskince*'yi okuduğumda ya 15 yaşımdaydım ya 16. Çok etkilenmiştim. Başına ne gelirse gelsin, talih ona ne oyunlar oynarsa oynasın, insanın kaderini elinde tuttuğunu göstermişti bana. Oyunu bir kez seyrettim. Büyülendim. Sonra bir kez daha geldim, bir kez daha.. Üçüncü gelişimde 20. yaşımın bütün özgüveniyle kitabı da yanımda getirdim. Hem imzalarım hem de tanışırız diye.

Bazen bu kadar basit bir ayrımla başlar büyük hikâyeler. İşte benim Gülriz’le hikâyem de böyle başladı. İlk kez ona elimi uzatıp “Merhaba ben Zeynep” dediğimde, onun benim en yakınım, rol modelim, yol göstericim olacağını bilmiyordum. Oldu. Ben Gülriz’den hayatta istediklerinin peşinden yılmadan koşmayı öğrendim. Güzel olanın çaba istediğini, hiçbir şey için üşenmemeyi, mutlu olmanın yolunun mutlu etmekten geçtiğini öğrendim. Hayatımda gördüğüm en çalışkan, en çabalı, en üretken insandır. Bunu yaparken de Frenklerin deyiimiyle “grace”inden taviz vermemeyi de bilir.

Bakın, taviz ve müdana da yoktur kitabında. Ama bunu öyle bir incelikle yapar ki, fazlasını talep etmek kimsenin aklına gelmez. Gücünü zarafetinden alır Gülriz. Hani Tomris Uyar’ın bir kitabı vardır: *İpek ve Bakır*. İşte Gülriz odur. İpek kadar asil ve zarif, bakır kadar sağlam ve dayanıklı.

Talih bazen çok bonkör davranıyor insana. Baksanıza 15 yıl sonra, tanıştığımız sahnede birlikteyiz. Yolum Gülriz ile kesiştiği için hayata, beni hep ciddiye aldığı için Gülriz’e minnettarım.

21 Ocak 2013

Ayşe Emel Mesci: Büyülü gözler: Gülriz Sururi

Denizin ve gökyüzünün maviliğine doğru açılan güzel koyun rengi yavaş yavaş laciverde dönüyor. Akşam iniyor Torba'ya. Çarşaf gibi suları mağrur başı yukarıda, tatlı bir hışırtıyla yarararak ilerleyen güzel kadın, dimdik vücudu ve büyülü gözleriyle çıkıyor karaya. "Bu kadın, Antik Yunan ve Anadolu efsanelerinden fırlayıp günümüze düşmüş bir tanrıça" diyorum kendi kendime. Gülriz'e hayran oluyorum bir kez daha.

Türk tiyatrosunda bir kilometre taşı

Gülriz Sururi ve Engin Cezzar Türk tiyatrosunun kilometre taşlarından olmanın yanı sıra benim kişisel tarihimde de belirleyici bir eşiği temsil ediyorlar. Bizim kuşak açısından tiyatro, "okul"la öğrenilen bir meslek olmanın ötesinde, gerek ödenekli tiyatrolar gerekse 60'lı yılların altın çağında sayıları çok artmış özel tiyatrolar sayesinde sahnede, ustaların yanında doğrudan çalışarak sırrına erilen bir sanattı. Bu özel tiyatroların en önde gelenlerinden biri olan Gülriz Sururi-Engin Cezzar Tiyatrosu ise, kurucularının şahsında, gelenekle Batı tiyatrosunun buluşmasını da simgeliyordu bir anlamda. Bir yanda Sururi ailesi içinden yetişen ve Muhsin Ertuğrul, Muammer Karaca gibi büyük ustalardan tiyatroyu öğrenen Gülriz Sururi, diğer yanda ABD'de Yale'de ve Actor's Studio'da eğitim alan Engin Cezzar... Gülriz'in annesi ne yazık ki çok genç yaşta (23) ölen ilk Türk primadonnası Suzan Lütfullah Sururi, babası ise *Ayşe Opereti*'nde Suzan Hanım'ın karşısında diğer başrolü oynayan, ilk operet kurucularından Lütfullah Sururi idi. Gülriz kendisinin de sahneye ilk kez o operette, annesinin karrunda çıktığını neşeli üslubuyla hep vurgulamıştır. 1960'lı yıllarda Beyoğlu'ndaki Elhamra Sahnesi'ni iki tiyatro top-

luluğu paylaşırdı: Celal Sururi, Ali Sururi, Alev Sururi, Toto Karaca, Mehmet Karaca ve Cem Karaca gibi isimlerin çalıştığı İstanbul Tiyatrosu ile 1962'de kurulan Gülriz Sururi-Engin Cezzar Tiyatrosu. Ben mesleğe ilk profesyonel adımlarımı böyle bir tiyatroda ve çevrede atmanın yanı sıra, o yaşında Gülriz ve Engin ile karşılıklı oynama şansını yakaladım. 1966'da İstanbul Şehir Tiyatrosu'nun Çocuk Tiyatrosu'nda sahneye çıkıyordum. Güngör Dilmen'in yeni yazdığı Kurban oyunundaki Gülsüm karakteri için 15-16 yaşlarında bir genç kız arayan Gülriz Sururi ve Engin Cezzar beni *Hansel ve Gretel* oyununda izledikten sonra beğenmişler, rolü bana teklif ettiler. Tam anlarıyla şans kapımı çalmıştı: Gülriz ve Engin'in yanı sıra, Aliye Rona, Güner Namı, Ülkü Tamer, Gülsen Tuncer, Meral Küçükerol, Binnaz Gürses gibi oyuncuların oluşan bir kadro ile çalışıyordu (küçük çocuk rolünde ise sevgili dostum Ülkü Akbaba vardı). Profesyonel tiyatro yaşamına adım atmak için inanılmaz bir okuldur burası. Sanırım ben de o okulu, o okulları iyi değerlendirdim. Yıllar ve yıllar sonra, Ankara Devlet Tiyatrosu'nda sahneye koyduğum *Kerbela*'yı izleyen Gülriz Sururi, "Ayşe Emel bu oyunu izledikten sonra, iyi ki o zaman Gülsüm rolüne seni seçmişiz diye düşündüm" dediğinde bir döngü tamamlandı benim için. Çünkü bir tiyatrocu açısından, ustasından övgü almak ödüllerin en büyüğüdür.

Çok yönlü bir sanatçı

Gülriz Sururi çok yönlü bir sanatçıdır. Sahnede o tamamen kendine özgü oyunculuğuyla çizdiği Zehra, Zilha, İrma, Édith Piaf gibi unutulmaz karakterlerin yanı sıra, yazarlık yönetmenlik, mutfak sanatı, televizyon programcılığı gibi çeşitli alanlarda hep başarılı olmayı başardı Gülriz. *Kıldan İnce Kılıçtan Keskince* (anı), *Biz Kadınlar* (gazete yazıları), *Bir An Gelir* (anı), *Girmediğim Sokaklarda* (öykü), *Seni Seviyorum* (roman) gibi yazın yapıtlarının yanı sıra, üç sahnelenmiş oyunu ve üç yemek kitabı olan Gülriz Sururi'nin, Suat Derviş'in aynı adlı eserinden oyunlaştırıp sahneye koyduğu *Fosforlu Cevriye* isimli müzikal ise Ankara Devlet Tiyatrosu'ndaki dördüncü sezonunda hâlâ kapalı gişe oynuyor. Oyuncuları, "Gülriz Hanım'a bakınca bizde ciddi bir enerji eksikliği sorunu olduğunu düşündük" diyorlar gülerek.

Çağdaş Yaşam Cumhuriyet Ödülü

Bu yıl Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nin Çağdaş Yaşam Cumhuriyet Ödülü'nü "Cumhuriyet'in temel değerlerinin korunma-

sı, laiklik ve çağdaşlık konusunda ilkeli duruşları, ülkemizde tiyatro sanatının gelişmesine, evrensel sanata ve topluma verdikleri emek ve katkılardan dolayı” Gülriz Sururi ve Genco Erkal’a verdiğini öğrenince çok mutlu oldum. Çağdaşlığı ve tiyatroyu yan yana getiren bu ödülün anlamı büyük. 10 Nisan 2012 Salı günü, Işık Lisesi’nin Muvaffak Benderli Konferans Salonu’nda ödülleri alacak olan mesleğimizin iki ustasını sadece bizler değil, “kubbede bıraktıkları hoş sedalar”la onları izlemeyi sürdüren kendi “ustaları” da alkışlayacaklar, eminim. Zincirin halkaları birbirine eklenecek; nehir denize doğru akmayı sürdürüyor, sürdürecektir.

Ayşe Emel Mesci,
Cumhuriyet, 9 Nisan 2012

Ankara Sanayi Odası

Asomedyâ dergisine cevaplar

Yıllardır tiyatro sahnesindesiniz; usta-çırak ilişkisine dayanan bir tiyatro eğitimi aldınız. Muhsin Ertuğrul, Muammer Karaca, Haldun Taner... Bu isimler birlikte çalışma olanağı bulduğunuz ustalar. Bu deneyimler sanat hayatınızı nasıl şekillendirdi? Onların tiyatroya kazandırdığı geleneği bugün ne kadar yaşatabiliyoruz?

Bugün çok uzaklarda kalmış bile olsa... İstanbul Konservatuvarı'nda eğitim gördüm. Muhsin Ertuğrul Hoca'nın neredeyse zorla önce çocuk tiyatrosuna başlattığı, oradan da konservatuvara seçtiği şanslı çocuklardan biriydim. Genç yaşta hayatımı kazanmak zorunda kaldığım için konservatuvarı bitiremeden Şehir Tiyatrosu Dram Bölümü'ndeki küçük rollerimi de arkamda bırakarak ayrıldım. Elbette tiyatrodaki usta-çırak ilişkisine inanıyorum. Bu deneyimi yaşamış ve yaşamamış oyuncularını hemen seçerim. Eski ustaların tiyatroya kazandırdıklarına gelenek diye bakamayız. Bugün onlardan öğrendiklerimizi, özümseyip kendi yorumlarımızla günümüze aktarabildiğimiz zaman anlam kazanır diye düşünmekteyim.

Muhsin Ertuğrul, hâlâ Türk tiyatrosunun en önemli temsilcisi. Bir kere inançlı. Çağdaş tiyatroyu ülkemizde başlatan, mesleğimizin saygınlık kazanmasında en önemli rolü oynayan bir tiyatro adamı. Bilirsiniz tiyatro adamı; oyuncu, yönetmen ve yazardan çok daha az yetiştiriyor. Tiyatro adamı derken neyi anlatmak istediğimi biraz açayım. İdealist, söyleyecek sözü olan, organizatör, oyun ve oyuncu seçmede usta, çalıştığı grubu disiplinle bir yerlerden alıp başka yerlere taşıma yeteneğine sahip, kültürlü, yaptığı işte bilgili, otoriter, çevre düzeni, kostüm, ışık, yani tiyatronun olmazsa olmazlarına hâkim, psikolog, güven veren, bir sanat politikası olan, kendini tiyatroya adanmış insan ve daha fazlası. Bugün Muhsin Ertuğrul yok

ve ne yazık ki gençler onu fazla tanımıyor, bilmiyor. Keşke onunla ilgili bir iki kitap konservatuvarlara girse. Günümüzde tiyatro adamı olarak bir örnek vermek istesem, aklıma gelen ilk isim Lemi Bilgin olurdu. Şimdi bu ismi telaffuz edişim akla garip sorular getirebilir. Öyle ya, şu anda yazdığım ve yönettiğim bir oyun Devlet Tiyatrosu'nda oynanmakta. Ne düşünürlerse düşünsünler, umurumda değil. Eğer birlikte çalışma fırsatım olmasaydı, onun tiyatromuza yaptığı hizmetleri nasıl bu kadar yakından öğrenebilirdim ki? Ne yazık ki medya dünyası magazin değeri olmayan konularla pek ilgili değil. Muammer Karaca ve benzerleri, bulvar tiyatrosunun, taşlamanın üstatlarıydılar. Daha sonra Haldun Taner Usta, kabare oyunları bu taşlamaları günümüze -60'lı yıllardan başlayarak- getirdi. Art arda skeçlerden oluşan kabare, Zeki Alasya, Metin Akpınar ve Ahmet Gülhan için biçilmiş kaftandı. Hâlâ televizyonda o eski skeçlere gülmekten gözlerim yaşıyor.

Sonra bu değerli sanatçılar modalarının geçmesini beklemeden kabareye nokta koydular. Peki sonra ne oldu, o türün boşluğu dolduruldu mu? Hayır!

Tiyatro bir toplumun değerlerine sahip çıkmasının araçlarından biridir ve aynı zamanda değer yaratır. Son yıllarda sahneye konulan eserlere ve tiyatro oyuncularına baktığınızda tiyatronun işlevinde ne gibi değişiklikler gözlemliyorsunuz?

İlkçağdan bu yana var olan tiyatronun işlevi, o günden bugüne pek değişmedi. Tiyatro bizim aynamız. Tiyatro, var olduğu günden bu yana insanlığın öyküsünü anlatır. Güldürerek, ağlatarak kendimizle yüzleştirir bizi. Yeni iklimler, yeni dünyalar sunar. Siz de kendinizi yeniden keşfedersiniz. Ancak 60'lı yıllarda izleyicisiyle, yazarıyla, oyuncusuyla büyük bir buluşma yaşayan tiyatromuz, -o günkü deyimle- ihtilallerle baltalandı. Düşünün, Gülriz Sururi-Engin Cezzar Tiyatrosu, 1980 yılına kadar sponsor, devlet yardımı gereği duymadan, seyircinin aldığı biletlerle zorlanmadan perdesini açtı. Bugün hiçbir özel tiyatro yardım almadan kolay kolay perdesini açamaz. Nedenler açık; ekonomik zorluklar, 12 Eylül darbesinin başardığı sindirme politikası, sanata ve sanatçıya sırtını dönme gibi nedenler ve giderek yaygınlaşan televizyon. Ayrıca televizyon dizileri ve eğlence programlarındaki çıtayı aşağıya çekme yarışı... Nihayetinde bugünlere ulaştık. Yani "Biri Bizi Gözetliyor", evlenme, çöpçatanlık, evlerde yemek yarışları, korkunç bir bayağılığı sundu ve sunmakta. Kolayca karşılığını da aldı. Vaktiyle "Kim izliyor bunları?" dediğimiz Köle Isaura türü diziler, eğitimsiz bırakılmış halkımız tara-

findan öyle ilgi gördü ki işte sonunda bugünlere geldik. Reyting ölçümleri neden gecekondlu mahallelerinde yapılıyor? Neden edebiyatçıların, eğitim gönüllülerinin, değerli sanatçıların evlerinde yapılmıyor? Neden üniversite öğrencilerinin evlerine konmuyor bu işgüzar aletler?

***Kıldan İnce Kılıçtan Keskince, Bir An Gelir, Seni Seviyorum, Girmedğim Sokaklarda* adlı kitapları kaleme aldınız ve anılarınızı okurlarınızla paylaştınız. Kitap yazma düşüncesi nasıl şekillendi? Önümüzdeki dönemde bizlere sunacağınız yeni bir çalışmanız var mı?**

Yazmak bir yetenek. Benimki biraz geç keşfedildi. Ülkü Tamer, beni içimdeki yazarla buluşturdu. Anılar, oyunlar, yemek kitapları, roman, derken yine oyunlar. Bildiğiniz gibi bu yıl Suat Derviş'in romanından oyunlaştırıp şarkı sözlerini de yazdığım *Fosforlu Cevriye*'yi müzikal olarak yönettim. Müzikleri Attila Özdemiroğlu besteledi. Hâlâ Devlet Tiyatrosu Akün Sahnesi'nde oynanıyor. Ayrıca hikâyelerimi de oyunlaştırdım ve iki yeni tek perdelik oyun yazdım. Böylece yedi tane tek perdelik, bazıları tek kişilik yeni oyunum oldu. Bazılarını yönetmeyi düşünüyorum. Oldukça verimli bir sezon oldu benim için 2008-2009. Neden tek perdelik oyunlar? Tek perdelik, birbirleriyle bağlantısı olmayan oyunların tiyatro adına taze bir soluk olduğunu düşünüyorum. Ben tek perdelik kısa oyunların, yazarını pek fazla sözcük kullanmamaya davet eden dinarızmini seviyorum. Giderek her şeyden çabuk sıkılan bir toplum olduk. Mesela ben iki saat içinde üç tek perdelik oyunda değişik konular ve değişik oyuncular seyretmekten keyif alacağımı biliyorum. Dünyada da bizde de tek kişilik, tek perdelik çok değerli oyunlar yazıldı.

***Keşanlı Ali Destanı, Kaldırım Serçesi* gibi eserler sizinle özdeşleştiriliyor. Ancak ne yazık ki bu büyük yapıtlar tiyatro-severlerle uzun zamandır buluşamıyor. Sizi yeniden bu eserlerle sahnede izleyebilecek miyiz? Bu konuda nasıl bir proje ortaya konulabilir?**

Yirmi-yirmi beş yıl önce oynadığım bu müzikalleri bugün oynamayı düşünmüyorum. Bugünkü görüntüme ve enerjime uygun bir proje olursa, sahneye çıkmayı ben de istiyorum, ama acelem yok. Yazıp yöneterek de tiyatronun içinde yaşıyorum. Ayrıca TRT'ye *Keşanlı Ali Destanı* ve *Kaldırım Serçesi* müzikallerimizi üçer dörder bölüm halinde TV için hazırlanmış. Neden yeniden yayınlamadıklarını sorabilirsiniz, böylece hatırlatmış olursunuz. Belki yayınlarlar, böy-

lelikle yıllardır bu yapıtların yayınlanmasını bekleyen izleyicileri de mutlu edebilirsiniz.

Titiz elemeler sonucunda seçtiğiniz gençlere oyunculuk eğitimi veriyor ve birikimlerinizi aktarıyorsunuz. Genç oyuncuların öne çıkan özellikleri neler? Onlarla usta-çırak ilişkisi doğrultusunda iletişim kurmak mı, yoksa belirli disiplinlerle yaklaşmak mı yaratıcılığı ortaya koyuyor ve özgün oyuncular yetiştiriyor?

Her zaman savunduğum gibi, ikisi de gerekli. Eğitim ve usta-çırak ilişkisi. Eğer özel bir sanatçıyla karşılaşırsanız onun nereden, nasıl geldiğini düşünmeyiniz. Onların geldiği yerin önemi yoktur, mantar gibi bitiverirler bir gün. Size de o oyuncunun tiryakisi olmak kalır. Bu yıl Ankara'daki *Fosforlu Cevriye* çalışmalarım nedeniyle gençlere eğitim veremedim, üzgünüm. Eğitmenin her kişiliğe yaklaşımı farklı olmalıdır. Her eğitmen biraz psikologdur, ama tiyatrodan daha çok psikolog olmak durumundasınız. Örneğin kimi oyuncu adayı yüreklendirilmekle üretmeye başlar, kimisi emredilince.

Tiyatro sanatçıları sanat okulları açarak gençlere eğitim veriyorlar ve bu okullarda yetişen oyuncular bugün ustalarla aynı sahneyi paylaşma şansına sahip oluyorlar. Siz böyle bir oluşum içinde olmayı düşünür müsünüz? Konservatuvar eğitimi ile kıyaslandığında bu okulları nasıl değerlendiriyorsunuz?

Konservatuvarlarımızda da eski ustalar ders veriyor, tiyatro sanatçılarının açtığı özel eğitim merkezlerinde de. Önemli olan malzemedir. Çok şey elinizdeki oyuncu adayına bağlı bence. Yok aslında birbirlerinden farkları. Siz iyi bir aşçı olabilirsiniz ama elinizde iyi pirinç yoksa, iyi bir pilav ikram edemezsiniz.

Tüm dünyada tiyatro seyircisi sayısında düşüş yaşanıyor ve bu düşüş sinemanın teknoloji ile birleşerek yükselmesine bağlanıyor. Bunda tiyatronun geleneksel oluşunun da etkisi olduğu ileri sürülüyor. Sizce tiyatronun kendisini yenilemesi nasıl mümkün olabilir?

Aslında Türk tiyatrosunda son birkaç yıldır seyirci sayısında gözle görülür bir artış var. Ayrıca sinemamızda olduğu gibi tiyatromuzda da bir gelişme olduğunu düşünüyorum. Sanırım tek eksiklerimiz yürekli yazarlar. 60'lı yılların yarattığı yürekli yazarlara ihtiyacımız var ama lütfen "yenileşmek", "farklı şeyler yapmak" adına saçmalamayalım, bu yeter.

Son olarak önümüzdeki dönem için projelerinizden bahsedebilir misiniz? Sizi yeniden televizyon ekranında görebilecek miyiz?

Yeni oyunlarımın doğru oyuncularla buluşup, doğru sahnelerde oynanması, seyirciyle buluşmasını istiyorum. Televizyondan teklif almıyorum, daha doğrusu uygun teklif almıyorum. Alırsam düşünürüm. Teşekkür ederim.

Cumhuriyet'in 89 yılına dair Sabah gazetesi için

Sabah gazetesi 2012 yılında Cumhuriyetimizin geçen 89 yılına dair “olumlu” ve “olumsuz” değerlendirmelerimi isteyince böyle yazdım.

Olumlu

- √ Hasan Âli Yücel'in Dünya Klasikleri'ni Cumhuriyet'in ilk yıllarında gençliğe sunarak devlet eliyle kültür “enjekte etmesi”. Devletin sanata desteğinin Devlet Tiyatroları, Devlet Opera ve Balesi, tiyatro ve sinemaya devlet yardımıyla sürmesi.
- √ Yüzde 99'u Müslüman olarak tanımlanan bir ülkede, Rum Ortodoks Patrikhanesi'nin varlığını barış içinde sürdürebilmesi.
- √ Milliyetçi bir cinayete kurban giden Hrant Dink'in cenazesinin ardından, on binlerce TC vatandaşının “Hepimiz Hrant'ız” diyerek yürümesi.

Olumsuz

- √ Latin harflerini kolayca benimseyip şapkayı başımıza takmamıza rağmen, kendi dilimizde ibadet etmeyen bir millet olarak yaşama-ya rıza göstermemiz.
- √ Ülkeyi demir ağlarla örmeye devam edeceğimize, asfalt yollara, otomotiv üretimine hizmet ederek, petrole esir olup, ulusal sermaye odaklı sanayileşmeyi önemsemememiz.
- √ “Yerli malı kullan” sözleriyle başlayan Cumhuriyet'in, kısa sürede, ithal etmediği meyve bile kalmayan, yabancı isimli mağazalar ve markaların kol gezdiği tüketim toplumuna dönüşmeye imkân tanması.

O günden bu yana soğandan sarmusağa, samana her şeyi ithal ediyoruz. Üreticinin mahsulünü alacağımıza, toprağını köreltmesi için para ödüyoruz ve her şeyi ithal edince, aracılar haksız kazançlar elde ediyor. Biz mutlu azınlıklar da, kara para kazananların o fahiş fiyatlarıyla alışveriş etmeye mecbur ediliyoruz. Halk ise ötekileştirilmiş. Hükümet, onlara ithal fasulye ile ithal bulguru bedava veriyor zaten.

Bakmak, hissetmek, peşini bırakmamak...

On beş yılda Karaca'dan Dormen'e, Dormen'den Cezzar'a Bulvar'dan Sanat Tiyatrosu'na Gülriz'in aldığı yola bakın. Ne istediğini iyi bilecek, üsluplar, iklimler atlayarak, dünya görüşleri değiştirerek. Kaderin, tesadüfün payı çok az bunda. Kaderini kendi çizdi bu kız. Kararı verdi. Gerçekleştirdi sırf iradesi ile... Doğuştan yeteneklerine her gün yeni bir şeyler katarak, ta arkalardan geldi. Türk tiyatrosunun en önde kadın sanatçıları arasında yerini alıverdi. Bana gelmiş geçmiş tanıdığın en iyi beş kadın sanatçıyı say deseler, ilk beşin arasına tereddütsüz Gülriz'i sokarım. Neyyire Neyir, Bedia Muvahhit, Heyecan Başaran, Yıldız Kenter'in yanı sıra... Köklü bir aileden gelişinin ona zorlamasız edindirdiği zarif kişiliği, fizik güzelliği, sahnede ne yapsa rahat ve kıvrak görünüşü ve az sanatçıda bulunan iri, ikinci bir ağız kadar ifadeli gözleri. Ve nihayet sade hançeresine değil, bütün jestlerine sinmiş müzik kalitesi. Ama tabiat onu bu meziyetlerle donatmamış olsa bile, eminim ki, o ne yapar yapar sırf iradesi ve hırsı ile bunları yoktan edinmenin bir yolunu bulurdu...

Bu satırlar onu o kadar güzel tanımlıyordu ki... *Kıldan İnce Kılıçtan Keskince* kitabının arka kapağında Haldun Taner'in Sururi hakkındaki duygularını sizlere taşımak istedik. Gülriz Sururi'den kariyer yolunda kendisini farklı kılan özelliklerini dinliyoruz...

Genlerime çok şey borçlu olduğum kesin. Her yaş aldıkça bunun daha çok farkına varıyorum. Özellikle anne tarafımın genlerinden çok olumlu şeyler aldığımı inanıyorum.

Mesleğimin aile mesleği oluşu ise başarılarımdaki paylardan en büyüğü. Çünkü annemin karnundayken sahneye çıkmışım. Bu da genlerimden tiyatrocuyu olduğumu kanıtlıyor. Ben müzikal ve operet-

lerden etkilenererek dünyaya gelmişim. Çocuk tiyatrosunda başlıyorum. Ailem tiyatrocu, çevrem tiyatro, her şey tiyatro.

Türk tiyatrosuna atılmam, Muhsin Ertuğrul tarafından konservatuvarda okumak üzere seçilmem, bunlar benim dışımda gelişen, başarıyı etkileyen önemli faktörler.

Benim dışımda gelişen, iki şey daha var; bir tanesi sahneye çok yakışan fiziğimin olması. Hakikaten sahne için yaratılmış bir fiziğe sahibim. Çünkü sahnede biraz büyük yüz, büyük göz önemlidir. Tiyatro için yaratılmış fizik var, sinema için yaratılmış fizik var, fotoğraflar için yaratılmış fizik var. Benimkisi tiyatro için... Sonra sesim, doğal dans yeteneğim... Bütün bunlar benim elimde olmayan bana bağışlanmış özellikler.

Yazma yeteneğimin de genlerle ilgili olabileceğini düşünüyorum. Çünkü büyükbabam bir yazar, şair. Yusuf Amcam Fransızcadan adaptasyonlar, çeviriler yapan, bulvar oyunları yazan ve diyaloglarının çok iyi olduğu söylenen bir yazar.

Mükemmeliyetçiyim... Mükemmelin peşinde çok koşarım, her şeyde çok dikkatli bir insanımdır, insanlarda da en kızdığım şey dikkatsiz olmalarıdır. Hırslıyım. İrade ve hırs sahibi olmadan sadece amaçlayarak bir sonuca ulaşamayacağını bilirim.

Küllerinden yeniden doğan bir Zümrüdüanka kuşu Simurg gibiyimdir. Kendimi yeniden küllerimden yaratma gücüm yaşamımda defalarca dibe vurup tekrar yukarı çıkmanızı sağlamıştır. Hayatta dibe vurmalar doğal bir süreç, önemli olan onu aşabilme gücüdür...

Zamanlama ve sabır konusundaki sezgilerim de beni başarıya götüren diğer özelliklerimdir. Kendimi çok severim. Kendini çok sevmeyen, kendine faydası olmayan insanın başkalarını sevmeyeceğine inanıyorum. Hayatı her hali ile severim. Ben günün en berbat anında bile keyif alacak bir an yakalarım.

Balkonuma gelen martıları besleyebilmek, papatyalarımı her mevsim yaşatabilmek, ancak bakmak, hissetmek, peşini bırakmamakla mümkün. Hayatı her hali ile çok seviyorum, dertleri, kederleri ile ...

Açık yürekliyimdir. Gerçeklerden hiç korkmam. Önce kendine karşı dürüst olacaksın, kendime karşı dürüst olmayı ben çok geç -30'lu yaşlarda- öğrendim.

Taraf gazetesine cevaplar

Soru: En sevdiğiniz kelime?

Cevap: Başarmak.

Nefret ettiğiniz kelime?

Ayrılık.

Sizi ne heyecanlandırır?

Aşka dair iyi yazılmış romanlar, iyi çekilmiş filmler ve aşkın kendisi.

Heyecanınızı ne öldürür?

Düşüncelerimin, söylediklerimin anlaşılmaması.

En sevdiğiniz ses?

Alkış sesi.

Nefret ettiğiniz ses?

Cırlak cırlak konuşan insan sesi.

Hangi mesleği yapmak istemezsiniz?

Politika.

Hangi doğal yeteneğe sahip olmak isterdiniz?

Sonuç hüsrana bile olsa düşünceleri okumak.

Kendiniz olmasaydınız kim olurdunuz?

2020 yılında, 25 yaşında dünyaca ünlü bir film yıldızı.

Nerede yaşamak isterdiniz?
Bugüne kadar yaşadığım yerlerde.

En önemli kusurunuz nedir?
Kendimi hâlâ genç sanmak.

Size en fazla keyif veren kötü huyunuz hangisi?
Yorulduğumu fark etmeden çalışmak.

Kahramanınız kim?
Mustafa Kemal Atatürk.

İlk aklınıza gelen küfür?
Kullanmıyorum.

Şu anki ruh haliniz nasıl?
Aynen Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ınki gibi.

Hayat felsefenizi hangi slogan özetler?
"Hayatı limon gibi sıkırmak istiyorum."

Mutluluk rüyanız nedir?
Yazdığım yeni oyunlarımdan birini yönetip, üstelik başarıya ulaşmak.

Sizce mutsuzluğun tanımı nedir?
Engin'siz bir hayat, onsuz yaşanan günler.

Nasıl ölmek isterdiniz?
Pat diye, acı çekmeden.

Öldüğünüzde cennete giderseniz Tanrı'nın size kapıda ne söylemesini istersiniz?
Acelen neydi? Seni bekleyen mi var?

Dizin

A

Ağar, Mehmet 89, 157
Adil, Fikret 337
Ahmet Tuğsuz 212, 213, 367
Akan, Mehmet 366, 388
Akarsu, Özge 180
Akatlı, Füsün 146, 147, 151, 168
Akbağ, Demet 292
Akbaba, Ülkü 403
Akbaş, Aydemir 365
Akdemir, Osman 170-172
Akın, Azra 189
Akın, Sunay 159
Akıncı, Sevil Karacık 68, 69
Akmen, Üstün 8, 315, 316, 317, 318, 398
Akmen, Şaylan 317, 318
Akpınar, Metin 406
Akpınar, Necati 83, 84, 102
Aksel, Zeynep 281, 297, 298
Aksu, Sezen 101, 102, 188
Alasya, Zeki 290, 406
Aldıkaçtı, Utku 168, 308
Algın, Ebru 238, 322, 324, 325
Alkaya, Orhan 330
Altan, Çetin 184
Altıok, Zeynep 24, 147
Altuğ, Emre 367
Anday, Melih Cevdet 329, 366
Aral, Oğuz 276
Arbaş, Avni 192
Arman, Ayşe 156, 189
Arna, Sibel 66, 67
Asyalı, Rüştü 108

Atakan, Selim 37, 41, 44, 46, 73, 76, 83, 228
Ataman, Naki 238
Atuner, Ferdi 365
Aybay, Çanan 281, 298
Aydın, Arda 228
Aysever, Enver 88, 89, 229, 232
Ayter, Ayşe Sedef 88
Aytul, Turhan 275
Aysın, Şadıman 339
Aziz, Rutkay 151

B

Bahçeli, Devlet 157, 265
Balcıoğlu, Semih 276
Balkanlı, Onur 280
Balkanlı, Oya 280, 297, 298
Balkanlı, Yusuf 280
Bardakçı, Sinan 279
Baydur, Dağhan 32, 212, 213
Baykal, Deniz 265
Baytaş, Deniz 121
Bayülgen, Okan 150, 156, 208, 292
Başak, Affan 281
Başar, Selçuk 101
Başaran, Heyecan 360, 412
Behar, Sara 173
Behmoaras, Liz 98, 99, 107, 138
Behramoğlu, Ataol 25
Berksoy, Semiha 365, 388
Berksoy, Zeliha 82, 146, 363
Berktaş, Ali 132
Beşer, Ali Hakan 120

Bilgin, Lemi 7, 103, 104, 107-
109, 134, 135, 141, 180, 181,
258, 406
Bilgin, Yelin 45
Bilginer, Haluk 26, 27, 48
Birand, Mehmet Ali 72, 73
Borak, Selçuk 37, 41, 44, 74, 83
Borali, Turgut 366
Boyacıoğlu, Faruk 42, 49
Bozath, Hande 31
Brefford, Alexandre 140, 360
Bugay, Umur 365
Büyükerşen, Yener 172, 173
Büyükerşen, Yılmaz 172, 173

C

Cabas, Mirgün 262
Cansever, Edip 337
Cezzar, Engin 27, 32, 64, 136,
147, 149, 150, 151, 183, 194,
196, 213, 218, 259, 271, 305,
310, 313, 315, 359, 364, 365,
366, 367, 368, 381, 388, 389,
391, 396, 399, 400, 402, 403,
406
Cezzar, Fatma 305, 307, 313
Cezzar, Mehmet Seha 307, 310
Cezzar, Mine 307
Cimcoz, Adalet 337
Cücenoglu, Tuncer 256-258

Ç

Çağatay, Ergun 188
Çağlıyor, Zeynep 22, 24
Çağrı, Evren Turan 180
Çakman, Elif 58, 60
Çapa, Emin 262
Çapın, Halit 275, 337, 359
Çartık, Yakup 38, 82
Çavdar, Tuncay 366

Çavuşoğlu, Uğur 122
Çelikel, Aysel 151, 158, 267
Çetiner, Yılmaz 275, 337
Çetinkaya, Meral 392
Çetinkaya, Yalçın 53
Çınar, Ahmet 69

D

Dağdeviren, Bahadır 170, 171,
320
Darıcı, Feray 118, 124, 212, 224
Değirmenci, Melahat 164-166,
240
Demirağ, Fırat 107, 108, 109,
178
Demirer, Ata 291
Deniz, Metin 27
Denizsel, Şemsa 52
Dervişoğlu, Neriman 107
Devrim, Hakkı 22, 342
Dilmen, Güngör 26-28, 48, 149,
150, 399, 403
Doğan, Ferruh 276
Dormen, Haldun 61, 82, 83,
101, 140, 148, 150, 216, 255,
366
Dündar, Hakan 88, 112, 113,
122, 128
Dündar, Uğur 213, 378
Düvenci, Ceyda 47, 52, 67, 70,
74, 79, 80

E

Ecevit, Bülent 218, 265, 381
Eczacıbaşı, Nejat 105
Eczacıbaşı, Şakir 104, 105
Ekşigil, Hülya 201
Engin, Aydın 384, 398
Eraslan, Alaattin 42
Eraslan, Necip 42

Erbaşar, Bülent 337, 367, 393,
396
Erbulak, Altan 80, 275, 366
Erçetin, Candan 47
Erdoğan, Recep Tayyip 62, 144,
264, 320, 375, 415
Erduran, Refik 258
Erez, Selçuk 240, 322, 323, 324,
394
Ergenç, Halit 44
Erkal, Genco 146-150, 188, 265,
388, 404
Erken, Çiğdem 317
Erkin, Arif 366
Erkmen, Nazan 85
Erol, Turan 280
Ersöz, Tülin 34-36, 42, 49, 50,
51
Ertel, Mengü 388
Erten, Yücel 293
Ertuğrul, Muhsin 129, 402, 405,
413
Evgar, Demet 146, 147, 151
Eyüboğlu, Sabahattin 337

F
Faika Hanımefendi 339
Felek, Burhan 202
Fındıkoğlu, Emin 213, 367
Füreyra 337

G
Göğçeli, Tilda 136, 337
Gökçer, Ayten 108
Gökçer, Cüneyt 109, 139
Göksel, Metin 47, 52, 79-81
Görgü, Fatma 122
Gorki, Maksim 31, 103, 109
Gruda, Yılmaz 364
Gülek, İlhan 224

Gülen, Fethullah 153, 156, 216,
292, 293
Güllü Agop Efendi 362
Günay, İzzet 151, 366
Günay, Ertuğrul 182
Günaydın, Engin 292
Günaydın, Erol 80
Günday, Hakan 22, 23
Güngör, Şükran 34
Günüç, Kemal 122
Gürses, Binnaz 403
Gürün, Gencay 151
Gürzap, Arsen 151

H

Haberal, Mehmet 145
Hacaloğlu, Hilmi 211, 371
Hakan, Ahmet 262
Halıkarnas Balıkçısı 201, 337,
395
Halman, Defne 147, 290
Halman, Talat 216, 217
Hanıf, Dilek 189, 190, 191, 192
Hazineदार, Murat 238
Hızlan, Doğan 22, 23, 254, 350
Hümeysra 292

I

Ilıcak, Nazlı 71, 242
Irmak, Çağan 32, 33

İ

İleri, Selim 22, 135, 337, 396
İlhan, Kader 120, 212, 238
İnönü, Erdal 265
İpekçi, Abdi 13, 219, 272, 275,
277, 280
İpekçi, Sedat 277
İpekçi, Sibel 271, 277

İpekkaya, Çetin 388
İstanbul, Ferhan 81
İzet, Alev 277, 278
İzet, Engin 277
İzet, Nükhet İpekçi 277, 297,
298, 393

J

Johnson, Ben 184

K

Kabaş, Ayma 279, 338
Kabaş, Özer 279, 337
Kalkan, Babür 88
Kapancı, Ayşe 305, 306
Kara, Adnan 108
Karabuda, Barbro 337
Karaca, Cem 403
Karaca, Mehmet 403
Karaca, Muammer 388, 402,
405, 406
Karaca, Osman N. 137
Karaca, Toto 403
Karadağlı, Tamer 44, 45, 49, 52
Karaduman, İclal 120
Karakadioğlu, Gülşen 317
Karakaş, Hülya 147, 151, 256
Karataş, Hüseyin 156, 157
Karayel, Şevki 158
Kartal, Kinyas 263
Kasapoğlu, Işıl 77, 88
Kayahan 101
Kenter, Yıldız 34, 101, 189, 192,
216, 360, 412
Kibar, Melih 31
Kılıçdaroğlu, Kemal 204, 217-
219, 268
Kıvanç, Halit 275, 343
Kızılağaç, Sadık 38, 81
Koçak, Vasfiye 275

Kocasakal, Ümit 158
Koraman, Bedri 273, 275, 276
Koraman, Nil 276
Körmükçü, Hazım 67, 70, 77, 79
Koroğlu, Ali Cem 37, 38, 44, 53,
62, 81

Kortay, Göksel 389
Korucu, Cengiz 258
Küçükerol, Meral 403
Kulin, Ayşe 295, 386
Kural, Zekiye 240, 343
Kürkçüoğlu, Adnan 281
Kürkçüoğlu, Feride 278, 281
Kurt, Ahmet 284, 289
Kurtiz, Tuncel 378, 384, 399
Kurtuldu, Orhan 147
Kuruç, Bozkurt 108
Kut, Mustafa 258
Kutlu, Mehmet 186, 188

L

Levent, Tamer 151
Livaneli, Zülfü 188, 233
Lütfullah, Suzan 28, 50, 339,
402

M

Mafyan, Garo 101
Maviş, İlknur 172
Mazak, Ali 53, 61
Mergen, Tijen 151
Meriçli, Filiz 156
Mesci, Ayşe Emel 132, 280, 402
Metin, Zeynep Aytek 120
Minibaş, Türkel 146
Monnot, Marguerite 366
Monoe, Margaret 140
Mumcu, Erkan 157
Mumcu, Uğur 14, 219
Müren, Zeki 21, 43, 50

Musahipzade Celal 121
Muvahhit, Bedia 360, 412

N

Nadi, Berrin 94
Nadi, Nadir 94, 202
Nadir, Cemal 276
Nahit Hanım 337
Nalbantoğlu, Serhat 111, 114,
128
Namlı, Güner 403
Nazirov, Kahraman 87
Nâzım Hikmet 127, 159, 396,
399
Naşit, Adile 80, 339
Nesin, Ali 20
Nesin, Aziz 19, 20, 192, 220,
314, 329
Neyir, Neyyire 360, 412
Numanoğlu, İsmet 119

O

Okan, Tanju 34
Oktay, Oğuz 70
Okur, Mehmet 279
Okur, Yiğit 8, 279, 294
Olca, Zuhale 27, 88
Oral, Zeynep 23, 24, 151, 330
Oray, Aykut 366

Ö

Öcal, İbrahim 213
Ökmen, Müntekim 280
Öz, Erdal 295
Özakman, Turgut 258
Özbal, Sonay 238, 256, 322, 324
Özcan, Fatoş 273, 278, 286
Özcan, Mustafa 273, 275, 278,
301

Özdemir, Hilal 78
Özdemiroğlu, Attila 101, 103,
105, 139, 398, 407
Özilhan, Tuncay 68, 83
Özkartal, Kamıl 69
Özkartal, Zeynep Miraç 23, 36,
37, 43-45, 49-68, 82, 83, 86,
88, 100, 101, 135, 146, 147,
152, 164-167, 169-174, 180,
207, 212, 244-254, 291, 306,
328, 343, 400, 401
Özsayın, Engin 121, 125
Öztürk, Hüseyin 53, 61
Özyağcılar, Erdal 367

P

Pala, İskender 61, 62
Pamucak, Emin 156
Pekkan, Ajda 101
Piaf, Édith 39, 57, 179, 191, 359,
363, 367, 397, 403
Pilevneli, Mustafa 85, 86, 88
Pıraıdalı, Evren 58, 60
Pulur, Hasan 275

R

Rifat, Oktay 329

S

Sağiroğlu, Duygu 192, 363, 364
Sabahaddin, Muhlis 35-37, 42,
50, 57, 72, 76, 83
Saban, Nedim 147, 151, 255,
256
Sabancı, Güler 182
Sabancı, Sakıp 181, 182
Sabuncu, Başar 39, 44, 66, 367
Saran, Tilbe 77, 88, 146, 147,
149, 313

Sarıbacak, Nadir 320
Sarıgül, Mustafa 268
Say, Fazıl 148, 149, 150, 188,
217
Saylan, Türkan 29, 145, 150,
153, 156, 158-160, 255, 266
Selçuk, İlhan 94, 204
Selçuk, Turhan 276
Selvi, Seçkin 168, 313
Serezli, Metin 364, 366
Serra 81
Sevik, Namık 275
Soysert, Dolunay 46, 49, 51, 70,
75, 79, 146, 147, 151
Sözen, Nurettin 51
Suat Derviş 98-100, 107, 111,
121, 127, 134, 136-138, 140,
143, 334, 403, 407
Sururi, Alev 391, 403
Sururi, Ali 367, 391, 403
Sururi, Celal 391, 403
Sururi, Lütfullah 21, 50, 339,
391, 402

Ş

Şamlı, Ömer 254, 305
Şen, Şener 56, 58
Şenpolat, Simten 87, 88
Şeref, Muvaffak 337
Şerif Hulusi Bey 337
Şimşek, Arkın 324
Şoray, Türkan 188
Şükran Hanım 339, 391
Şüyun, Faruk 212

T

Tamer, Ülkü 136, 271, 403, 407
Tanbay, Zeynep 27
Taner, Demet 301, 330, 331, 387
Taner, Görgün 254

Taner, Haldun 90, 95, 136, 138,
192, 291, 292, 329, 330, 338,
360, 365, 366, 373, 384, 388,
391, 405, 406, 412
Tanpınar, Ahmet Hamdi 337
Taygun, Ali 62
Taşkıran, Mete 168
Tercan, Fıruzan 258
Theodorakis 122
Tirkeş, Ali 45
Tok, Hakan 33, 362
Topbaş, Kadir 34, 36, 37, 41-43,
49, 52, 53, 61, 64, 67, 68, 71,
72, 83, 102, 170, 229, 242
Topbaş, Özleyiş 64
Tözüm, Jeyan Mahfi 52, 82
Tuğsuz, Olcayto Ahmet 367
Tülek, Tuğrul 296
Tuncer, Gülsen 224, 265, 267,
366, 390, 403
Tura, Yalçın 62, 365, 388
Türel, Cüneyt 147, 313, 314,
364

Türen, Şeref 280
Turgul, Yavuz 56, 58
Türker, Dilek 317
Türkkan, Vedat 337
Turunç, Ergin 189, 192
Tuzcu, Sinan 51, 70, 78, 146,
151

U

Uğur, Nermin 111, 112, 121
Ulvi, Ali 276
Unat, Nermin Abadan 238
Uyar, Tomris 401
Uygur, Harika 238, 322, 324
Uysal, Vahit 135
Uzan, Cem 157

Ü

Ünal, Cemal 154, 155
Ünal, Cihan 229
Ünal, İsmail 56
Ünlü, Emel Bilal 282
Üstekin, İsmet 367
Üstündağ, Gülgün 281
Üstündağ, Osman 281
Üzümcü, Levent 151, 290

V

Vanlı, Hakan 366
Vikont Süreyya Baraz 337

Y

Yalçın, Mehmet Ali 137
Yavuz, Hilmi 274
Yavuz, Kerim 238, 270, 324

Yavuz, Nuran 273, 274
Yazıcıoğlu, Erhan 228
Yaşar Kemal 48, 136, 188, 192,
233, 235, 328, 360, 373, 381,
400
Yeşilova, Sema 209
Yılmaz, Cem 291
Yılmaz, Zafer 365, 367, 368
Yöntem, Selçuk 151, 152
Yücel, Hasan Âli 264, 410
Yücel, Mustafa 324
Yücesoy, Işıl 292
Yüksel, Ayşe 156
Yüksel, Ayşegül 136
Yüksel, Berke 88
Yurduşen, Levent 279
Yurduşen, Zeynep 297, 298
Yurduşen, Zeynep Bayazıt 279

